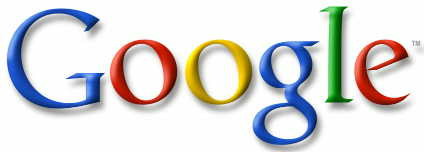

Juridisk Tidsskrift.

Udgivet

af

Kolderup-Rosenvinge, Professor, R. af D.
P. Bang, Professor, R. af D.
A. L. Casse, Lands-Overrets-Assessor, Lic. jur.

Fire og tredivte Bind.

Kjøbenhavn 1839.

Trykt og forlagt af Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Indhold.

Side.

Systematisk Fremstilling af den danske Procesmaade.

Af P. G. Bang og J. E. Larsen.

(Fortsættelse; see 29de til 32te Bind.)

Tredie Afdeling.

Om Modbevis.

§. 137.

Begrebet om Modbevis og de vigtigste Arter af samme.

Efter at have i første Afdeling af dette Capitel handlet om Bevis i Almindelighed og i anden Afdeling om de enkelte Arter af Bevis, staaer der endnu tilbage at tale om Modbevis.

Ordet Modbevis (reprobatio v. probatio contraria) i Modsætning til Hovedbevis, er undertiden taget i en saa vidtløftig Betydning, at derved er forstaaet ethvert Bevis, der gaaer ud paa at ophæve Virkningen af et allerede ført Bevis; og man har da under Begrebet om Modbevis ogsaa henført Beviset

for de factiske Exceptioner, hvorved Sagvolderen vil ophæve Virkningen af de af Sagsøgeren beviste Søgsmaalsgrunde (den saakaldte reprobatio elisiva). Et saadant Exceptionsbevis kan imidlertid ingenlunde efter Forholdets Natur kaldes et Modbevis. Allerede efter Ordets naturlige Betydning kan et Bevis nemlig ikke kaldes et Modbevis, med mindre det staaer i et Modsætningsforhold til den foregaaende Bevisførelse (scil. for Citantens Søgsmaalsgrunde); men dette er aabenbart ei Tilfældet med Beviset for Sagvolderens factiske Exceptioner, thi det er klart, at dette Bevis, som saadant, ei staaer i mindste Berørelse med Citantens Bevis for de factiske Søgsmaalsgrunde. Sagvolderen kan jo endog i Et og Alt indrømme Rigtigheden af den factiske Søgsmaalsgrund, og dog blive nødsaget til at føre Bevis for sin factiske Exception, naar dennes Rigtighed modsiges af Sagsøgeren. Naar Sagvolderen, for at nævne det maaske hyppigste Tilfælde, maa indrømme, at han har overtaget sig en vis Præstation, t. Ex. har modtaget et Pengelaan og underskrevet det for samme udstedte Gjeldsbrev, men paastaaer senere at have betalt Fordringen eller erholdt en Eftergivelse af samme, saa har Beviset for denne Betaling eller Eftergivelse Intet at gjøre med Beviset for Fordringens Rigtighed. Beviset for disse tvende Exceptioners factiske Rigtighed er et ligesaa selvstændigt Bevis, som det Bevis for Gjeldsbrevets Ægthed, hvilket Citanten havde havt at føre, hvis samme af Sag-

volderen var bleven modsagt. Det vedkommer slet ikke den gjensidige Bevisførelse, at den factiske Exception, naar dens Rigtighed er bevist, har samme Virkning, som vil indtræde, naar den modsagte factiske Søgsmaalsgrund ei kan antages for rigtig, fordi Beviset for samme brister Sagsøgeren. Der existerer her ei nogen Strid mellem selve Beviserne for Søgsmaalsgrunden og den factiske Exception, men kun mellem Virkningen af de Facta, som derved søges oplyste.

Man kan ifølge heraf ved Modbevis alene forstaae det Bevis, som gaaer ud paa at hæve Gyldigheden af det Bevis, som allerede er ført fra den anden Parts Side; og det er da ligesaa fuldt et Hovedbevis, hvilket Sagvolderen fører for sin Exceptions factiske Rigtighed, som det er et Hovedbevis, hvilket Sagsøgeren fører for sin factiske Søgsmaalsgrund.

Men selv naar man saaledes rigtigen indskrænker Begrebet om et Modbevis til det, som sigter til at ophæve Gyldigheden, d. e. den bevisende Kraft, af et tidligere ført Bevis, har man Anledning til at skjelne imellem det saakaldte egentlige og uegentlige Modbevis.

Ved det egentlige Modbevis forstaaes det Bevis, som gaaer ud paa at godtgjøre Urigtigheden af selve det Factum, som ved Hovedbeviset er søgt godtgjort. Dette egentlige Modbevis er igjen enten umiddelbart Modbevis, naar de under samme indbefattede Bevismidler gaae ud paa at oplyse hvorledes til-

gaaet er med det Factum, som var Hovedbevisets Gjenstand, og derhos sigte til at godtgjøre, at med Factum er tilgaaet paa en anden Maade, end den som efter Hovedbeviset skal have fundet Sted, t. Ex. et Modbevis ved benegtende Vidner, som angive at have været tilstede ved den omspurgte Begivenhed, og forklare at det ikke skete, som under Hovedbeviset er forklaret, jfr. §. 60; — eller det middelbare Modbevis, naar det gaaer ud paa at godtgjøre et andet Factum, end det ved Hovedbeviset fremstillede Factum, og som derhos, dets Rigtighed forudsat, maa medføre, at det Factum, som er søgt godtgjort ved Hovedbeviset, ei kan have fundet Sted, t. Ex. Beviset for Alibi, naar deraf følger, at Parten ei kan have foretaget den Handling, som man har villet godtgjøre ved Hovedbeviset, jfr. §§. 48 og 118. Det uegentlige (eller, som nogle kalde samme, det indirecte) Modbevis er det, ved hvilket man søger at oplyse Upaalideligheden af eller Mangler ved de Bevismidler, der danne Hovedbeviset, t. Ex. at de under Hovedbeviset førte Vidner ere bestukne, eller af anden Aarsag inhabile. Dette Bevis er paa den ene Side vel et Modbevis, thi det gaaer ud paa at hæve Gyldigheden af det førte Hovedbevis; men der finder paa den anden Side ingen directe Collision Sted mellem samme og Hovedbeviset: Bevisthemaerne ere forskjellige; thi Modbeviset oplyser her slet intet om factum probandum, men har en anden Gjenstand end dette Factum, nemlig de paaberaabte Mangler ved

de Bevismidler, som udgjøre Hovedbeviset. Gjenstandene for begge Beviser kunne bestaae ved Siden af hinanden, Factum kan gjerne, i og for sig betragtet, være saaledes beskaffent, som Hovedbeviset vil godtgjøre, uagtet de paaankede Mangler ved Hovedbeviset virkeligen finde Sted. Resultatet af et saadant uegentligt Modbevis bliver, naar det maa ansees tilstrækkeligt, at Modparten ei længere kan ansees at have præsteret et gyldigt Bevis (d. e. Hovedbeviset) for det af ham paaberaabte Factum, og at Sagen altsaa forsaavidt maa gaae ham imod, fordi Factum er ubevist.

Det er i og for sig ikke rigtigt, at benævne dette uegentlige Modbevis indirecte; thi ogsaa det kan selv føres enten directe, t. Ex. ved at oplyse de under Hovedbeviset førte Vidners tidligere slette Forhold, deres Bestikkelse, særdeles Afhængighed af den paagjeldende Part, o. s. frdl., eller indirecte, t. Ex. ved at bevise Vidnets Alibi paa den Tid, det siger at have været tilstede ved den omforklarede Begivenhed.

Det kan tænkes, at der igjen føres et Bevis for at ophæve Gyldigheden eller den bevisende Kraft af Modbeviset. Hvad der er anført om Forholdet mellem Hovedbeviset og Modbeviset finder da Anvendelse paa Forholdet mellem Modbeviset og hint saakaldte Contramodbevis.

De samme Bevismidler, som kunne benyttes til at danne Hovedbeviset, kunne naturligvis iøvrigt ogsaa constituere Modbeviset, og i denne Henseende er intet

Særeget at bemærke: Derimod bliver her at angive de nærmere Regler, hvorefter man skal afgjøre den Collision, som maatte finde Sted mellem de Bevismidler, der fra begge Sider ere fremkomne mod hinanden.

§. 138.
Om Collisioner mellem Bevismidler af samme Art.

Ved i det Foregaaende at omhandle de forskjellige Bevismidlers Beskaffenhed og Virkning er der tildels og handlet om Reglerne for Opløsningen af en opstaaet Collision mellem flere Bevismidler af samme Slags, og forsaavidt maae vi her henvise til vore tidligere Bemærkninger, ligesom de yderligere Regler om Collisioner mellem flere Bevismidler, som vi nu her skulle fremsætte, naturligvis maa referere sig til hvad ovenfor er foredraget om det paagjeldende Bevismiddels Beskaffenhed.

Idet vi følge den Orden, i hvilken der i det Foregaaende er handlet om de forskjellige Bevismidler, blive følgende Tilfælde at adskille:

1. Om Collision mellem Tilstaaelser.

Der kan opstaae Strid mellem flere Tilstaaelser af en og samme Part i Sagen, og dette igjen mellem flere Indenrets- og flere Udenretstilstaaelser. Afgjørelsen af en saadan Collision maa naturligvis beroe paa den Virkning, der retligen bør tillægges den først afgivne

Tilstaaelse i Forhold til den senere, navnligen hvorvidt hin definitivt forbinder den Tilstaaende eller ikke, og da dette netop er Hovedgjenstanden for den ovenfor meddelte Udvikling af Materien om egen Tilstaaelse, maae vi herom henvise til §§. 54-58. I §. 57 er det navnligen bemærket, at ved den saakaldte Antistrephuse, hvor Parterne gjensidigen fragaae deres egen tidligere Tilstaaelse og indskyde sig under Modpartens, maae de gjensidige Paastande og Benegtelser hæve hinanden, saa at Sagen vil blive at afgjøre efter de øvrige Omstændigheder og Bevisligheder.

2. Om Strid mellem Vidner*).

Loven har i 1—13—11 foreskrevet, at naar der nogen Tid findes Vidne mod Vidne udi een Sag, da skal Dommeren grandgiveligen granske og forfare alle de Vidnesbyrd paa baade Sider, og dømme efter dem som retvise kan kjendes; men de, som uretfærdige findes, skulde forfølges efter Loven. Denne Regel forudsætter, at ved den Undersøgelse, som Dommeren har at anstille, blive Vidnerne paa den ene Side befundne aldeles falske, saa at de kunne straffes for Mened, og dermed er Collisionen vistnok ophævet: Det maa blot med Hensyn til dette Tilfælde mærkes, at saaledes som Forhandlingsmaximen senere har uddannet sig (Frd. 8 Marts 1799), og efter de nu gjeldende Former for den criminelle Proces, vil Dommeren under den civile Sag vel maaske

*) Jfr. herved i det Hele Eunomia IV. p. 440 ff.

Særeget at bemærke: Derimod bliver her
nærmere Regler, hvorefter man skal afgjø
tion, som maatte finde Sted mellem de B
der fra begge Sider ere fremkomne mod hina

§. 138.

Om Collisioner mellem Bevismid samme Art.

Ved i det Foregaaende at omhandle de
Bevismidlers Beskaffenhed og Virkning er
og handlet om Reglerne for Opløsningen af
Collision mellem flere Bevismidler af samme S
Forsaavidt maae vi her henvise til vore tidligere
ninger, ligesom de yderligere Regler om Colli
lem flere Bevismidler, som vi nu her skulle
naturligvis maa referere sig til hvad ovenfor er
om det paagjeldende Bevismiddels Beskaffen

Idet vi følge den O
gaaende er handlet om
følgende Tilfælde a

1. Om C

Der
en o

Tilstaaelse i Forhold til den senere, navnlige
bidet Hin definitivt forbinder den Tilstaaende elle
og da dette netop er Hovedgjenstanden for den
for da Meddelte Udvikling af Materien om egen
staaelse. maae vi herom henvise til §§. 54-58.
S. 57. Er det navnligen bemærket, at ved den saa
Antikstrephuse, hvor Parterne gjensidigen fr
deres egen tidligere Tilstaaelse og indskyde sig u
Modpartens, maae de gjensidige Paastande og B
telser hæve hinanden, saa at Sagen vil blive at af
efter de øvrige Omstændigheder og Bevisligheder.

2. Om Strid mellem Vidner*).

Loven har i 1—13—11 foreskrevet, at naar
nogen Tid findes Vidne mod Vidne udi een Sag,
skal Dommeren grandgiveligen granske og forfare alle
Vidnesbyrd paa baade Sider, og dømme efter dem s
som uretfærdige findes
forudsætter,
at anstille,
falske,
er Colli

gaaet er med det Factum, som var Hovedbevisets Gjenstand, og derhos sigte til at godtgjøre, at med Factum er tilgaaet paa en anden Maade, end den som efter Hovedbeviset skal have fundet Sted, t. Ex. et Modbevis ved benegtende Vidner, som angive at have været tilstede ved den omspurgte Begivenhed, og forklare at det ikke skete, som under Hovedbeviset er forklaret, jfr. §. 60; — eller det middelbare Modbevis, naar det gaaer ud paa at godtgjøre et andet Factum, end det ved Hovedbeviset fremstillede Factum, og som derhos, dets Rigtighed forudsat, maa medføre, at det Factum, som er søgt godtgjort ved Hovedbeviset, ei kan have fundet Sted, t. Ex. Beviset for Alibi, naar deraf følger, at Parten ei kan have foretaget den Handling, som man har villet godtgjøre ved Hovedbeviset, jfr. §§. 48 og 118. Det uegentlige (eller, som nogle kalde samme, det indirecte) Modbevis er det, ved hvilket man søger at oplyse Upaalideligheden af eller Mangler ved de Bevismidler, der danne Hovedbeviset, t. Ex. at de under Hovedbeviset førte Vidner ere bestukne, eller af anden Aarsag inhabile. Dette Bevis er paa den ene Side vel et Modbevis, thi det gaaer ud paa at hæve Gyldigheden af det førte Hovedbevis; men der finder paa den anden Side ingen directe Collision Sted mellem samme og Hovedbeviset: Bevisthemaerne ere forskjellige; thi Modbeviset oplyser her slet intet om factum probandum, men har en anden Gjenstand end dette Factum, nemlig de paaberaabte Mangler ved

de Bevismidler, som udgjøre Hovedbeviset. Gjenstandene for begge Beviser kunne bestaae ved Siden af hinanden, Factum kan gjerne, i og for sig betragtet, være saaledes beskaffent, som Hovedbeviset vil godtgjøre, uagtet de paaankede Mangler ved Hovedbeviset virkeligen finde Sted. Resultatet af et saadant uegentligt Modbevis bliver, naar det maa ansees tilstrækkeligt, at Modparten ei længere kan ansees at have præsteret et gyldigt Bevis (d. e. Hovedbeviset) for det af ham paaberaabte Factum, og at Sagen altsaa forsaavidt maa gaae ham imod, fordi Factum er ubevist.

Det er i og for sig ikke rigtigt, at benævne dette uegentlige Modbevis indirecte; thi ogsaa det kan selv føres enten directe, t. Ex. ved at oplyse de under Hovedbeviset førte Vidners tidligere slette Forhold, deres Bestikkelse, særdeles Afhængighed af den paagjeldende Part, o. s. frdl., eller indirecte, t. Ex. ved at bevise Vidnets Alibi paa den Tid, det siger at have været tilstede ved den omforklarede Begivenhed.

Det kan tænkes, at der igjen føres et Bevis for at ophæve Gyldigheden eller den bevisende Kraft af Modbeviset. Hvad der er anført om Forholdet mellem Hovedbeviset og Modbeviset finder da Anvendelse paa Forholdet mellem Modbeviset og hint saakaldte Contramodbevis.

De samme Bevismidler, som kunne benyttes til at danne Hovedbeviset, kunne naturligvis iøvrigt ogsaa constituere Modbeviset, og i denne Henseende er intet

Særeget at bemærke: Derimod bliver her at angive de nærmere Regler, hvorefter man skal afgjøre den Collision, som maatte finde Sted mellem de Bevismidler, der fra begge Sider ere fremkomne mod hinanden.

§. 138.

Om Collisioner mellem Bevismidler af samme Art.

Ved i det Foregaaende at omhandle de forskjellige Bevismidlers Beskaffenhed og Virkning er der tildels og handlet om Reglerne for Opløsningen af en opstaaet Collision mellem flere Bevismidler af samme Slags, og forsaavidt maae vi her henvise til vore tidligere Bemærkninger, ligesom de yderligere Regler om Collisioner mellem flere Bevismidler, som vi nu her skulle fremsætte, naturligvis maa referere sig til hvad ovenfor er foredraget om det paagjeldende Bevismiddels Beskaffenhed.

Idet vi følge den Orden, i hvilken der i det Foregaaende er handlet om de forskjellige Bevismidler, blive følgende Tilfælde at adskille:

1. Om Collision mellem Tilstaaelser.

Der kan opstaae Strid mellem flere Tilstaaelser af en og samme Part i Sagen, og dette igjen mellem flere Indenrets- og flere Udenretstilstaaelser. Afgjørelsen af en saadan Collision maa naturligvis beroe paa den Virkning, der retligen bør tillægges den først afgivne

Tilstaaelse i Forhold til den senere, navnligen hvorvidt hin definitivt forbinder den Tilstaaende eller ikke, og da dette netop er Hovedgjenstanden for den ovenfor meddelte Udvikling af Materien om egen Tilstaaelse, maae vi herom henvise til §§. 54-58. I §. 57 er det navnligen bemærket, at ved den saakaldte Antistrephuse, hvor Parterne gjensidigen fragaae deres egen tidligere Tilstaaelse og indskyde sig under Modpartens, maae de gjensidige Paastande og Benegtelser hæve hinanden, saa at Sagen vil blive at afgjøre efter de øvrige Omstændigheder og Bevisligheder.

2. Om Strid mellem Vidner*).

Loven har i 1—13—11 foreskrevet, at naar der nogen Tid findes Vidne mod Vidne udi een Sag, da skal Dommeren grandgiveligen granske og forfare alle de Vidnesbyrd paa baade Sider, og dømme efter dem som retvise kan kjendes; men de, som uretfærdige findes, skulde forfølges efter Loven. Denne Regel forudsætter, at ved den Undersøgelse, som Dommeren har at anstille, blive Vidnerne paa den ene Side befundne aldeles falske, saa at de kunne straffes for Mened, og dermed er Collisionen vistnok ophævet: Det maa blot med Hensyn til dette Tilfælde mærkes, at saaledes som Forhandlingsmaximen senere har uddannet sig (Frd. 8 Marts 1799), og efter de nu gjeldende Former for den criminelle Proces, vil Dommeren under den civile Sag vel maaske

*) Jfr. herved i det Hele Eunomia IV. p. 440 ff.

foretage en Confrontation af Vidnerne, naar det begjeres, men han vil ei under denne Sag have at foretage en egentlig Inqvisition mod Vidnerne. Derimod bør der i Almindelighed efter den vedkommende Parts Begjering optages et criminelt Forhør, hvorhos der maa forundes denne Part fornøden Udsættelse i den civile Sag, indtil han kan faae dette Forhør optaget og beskrevet, og derefter fremlægge det. Efter Lovens 1—13—24 til 26 kunde Vidner ogsaa i slige Tilfælde, som her forudsættes, forhøres af Overretten selv; men denne Bestemmelse er nu upractisk, ligesom den ei forekommer i Overretsanordningerne, hvorimod ogsaa her efter vedkommende Parts Begjering kan blive at give Udsættelse, for at foranledige Optagelse af et criminelt Forhør, naar dette ei er skeet ved Underretten. Fremdeles kan naturligviis baade Underret og Overret, om Parterne endog Intet foretage i Anledning af de modstridende Vidner, dog ex officio reservere Justitiens Ret mod de Vedkommende.

Det vil imidlertid blive det sjeldnere Tilfælde, at Vidnerne paa den ene Side ved den foretagne Undersøgelse kunne kjendes at være falske: Almindeligviis vil det ei kunne oplyses, hvilke der ere falske, hvilke retviise, og man maa da give andre Regler for Afgjørelsen af den Collision, som vedbliver at finde Sted.

Man har her bemærket, at Dommeren ifølge L. 1—13—11 skal tage Hensyn til Vidnernes individuelle personlige Troværdighed, ifølge deres Rygte, Stand, Stil-

ling og Evner, ifølge deres fjernere Slægtskabs- eller Afhængighedsforhold i Relation til Parterne (som ei efter almindelige Regler kunne gjøre dem inhabile) og ifølge Sammenhængen og Consequentsen i deres Forklaringer. Disse Momenter bør vistnok ogsaa komme i Betragtning*), men naar Resultatet dog, hvilket hyppigst vil være Tilfældet, bliver, at alle Vidnerne, som forudsat, i og for sig ere uforkastelige, saa vil saadanne Momenter, naar der ei tillige ere flere af de fortrinlige Vidner paa den ene Side, ei kunne bevirke, at man skulde antage noget fuldt Bevis tilveiebragt for den Part, for hvem de fortrinligere Vidner have vidnet, og selv om der er et Vidne mere paa den ene Side, og Vidnerne derhos paa denne Side ere de fortrinligere, vil dog heraf udentvivl alene resultere Formodning for denne Part. Naar Loven nemlig engang har bestemt Virkningen af tvende eller flere Vidners Forklaring, alene med Hensyn til om de ere lovfaste eller ikke lovfaste, og hint Prædikat, efterat den i L. 1—13—11 foreskrevne Granskning af Dommeren er tilendebragt, ligesaa lidet kan negtes den ene som den anden Parts Vidner, saa vilde hin Lovens Grundsætning tilsidesættes, naar man vilde indrømme Dommeren at negte de lovfaste Vidners Udsagn den samme tillagte Betydning efter en individuel Vurdering af de gjensidige (alle lovfaste) Vidners Troværdighed. En

*) Jfr. en mærkelig Sag i Forsete 1824 p. 256 ff., samt Ark. for Retsv. IV. p. 27-28.

saadan individuel Vurdering er og ifølge Sagens Natur mislig af den Grund, at det hele Vidnebevis kommer til at beroe paa et arbitrært Skjøn. Det kan derimod snarere antages, at de færre, men individuelt troværdigere Vidner paa den ene Side maae kunne ophæve den Virkning, som de flere modstaaende Vidnesbyrd paa den anden Side ellers vilde kunne have til at bevirke Formodning eller endog fuldt Bevis, end at omvendt, naar Vidnernes Antal var lige, og alle lovfaste, dog fuldt Bevis eller i det mindste vis Formodning skulde ansees tilveiebragt blot ved den større Fortrinlighed, den Gradation i de forskjellige lovfaste Vidners Troværdighed, som Dommeren efter sit individuelle Skjøn vilde statuere. I hint Tilfælde svække nemlig de Data, som tale for de færre Vidners særegne Troværdighed, det Bevis, som skulde bevirkes ved Udsagnet af de overskydende Vidner paa det modsatte Parti, og dette stemmer med at et Vidnebevis i Almindelighed, i det mindste for en Del, maa kunne svækkes ved modstaaende Indicia, men derimod synes saadanne Indicia ei at burde kunne constituere et selvstændigt Vidnebevis, som uden dem ei vilde være tilstede.

Naar altsaa den i Lovens 1—13—11 foreskrevne Granskning ei fører til, at Vidnerne paa den ene Side kunne ansees som ulovfaste, saa bliver der at tage særdeles Hensyn til Vidnernes Antal, og man maa da her udentvivl antage følgende Regler:

a) Dersom der er præsteret et i og for sig fuldstændigt Vidnebevis (2 eller flere lovfaste overensstemmende Vidner) paa begge Sider, og det ene ei har nogen kjendelig Overvægt over det andet, saaledes at ved denne Overvægt i det mindste tilveiebringes Formodning, saa hæve de modstaaende Vidnesbyrd hinanden, og Sagen maa gaae den Part imod, hvem Bevisbyrden paahviler *).

b) Naar derimod Hovedvidnebeviset i civile Sager har et Overskud over, hvad der i det mindste fordres til fuldt juridisk Bevis, t. Ex. 3 eller 4 lovfaste Vidners Forklaringer, saa maa udentvivl, naar ellers Intet taler derimod, dette Overskud kunne ansees at veie op mod de tilveiebragte Modvidner: Dog kan dette kun antages, naar de færre Vidner ikke ere de individuelt troværdigere, jfr. ovenfor, ligesom dette og kun kan gjelde, hvor der er et ringere Antal Vidner paa begge Sider, t. Ex. 3 mod 1 eller 4 mod 2, men ei hvor der ere mange Vidner mod hinanden paa hver Side, t. Ex. 8 mod 6. En slig Collision vil imidlertid næsten aldrig forekomme i Praxis. Denne her under Litr. b givne

*) Dog kan her bemærkes, at det præsterede Vidnebevis for et Factum, som har været Gjenstand for en Beskyldning eller Angivelse, om det end hæves ved Modbevis, kan have den Virkning, at Injurianten og Angiveren maae befries for Ansvar for den Sigtelse, som de vidste at tvende lovfaste Vidner vilde bekræfte, jfr. L. 6—21—2, Frd. 31 Juli 1739 §. 9, Frd. 19 Mai 1741 §. 9.

Regel maa nemlig ei misforstaaes saaledes, at man kunde ligefrem anvende en arithmetisk Beregning paa de modstaaende Vidner, og nøies med at man havde 2 Vidner tilovers paa den ene Side: men Reglen kan alene komme til Anvendelse under tilbørligt Hensyn til Omstændighederne i ethvert Tilfælde. At der imidlertid undertiden, som nu udviklet, maa kunne tilveiebringes fuldt Bevis ved de af det ene Parti førte talrigere Vidner, fordrer det borgerlige Selskabs Tarv, idet man ved for strænge Fordringer til Beviset i den civile Sag vilde spilde Beviset og dermed den af samme afhængige Ret for den paagjeldende Part. I criminelle Sager, hvor der er Spørgsmaal om Beviset for den Sigtedes Brøde, har det mindre imod sig, at han i Tilfælde, som de omhandlede, frifindes.

c) Er der paa den ene Side tilveiebragt et fuldstændigt Vidnebevis, men ei heller mere, og paa den anden Side kun et ufuldkomment Vidnebevis, kan man ikke antage, at hint staaer usvækket af dette; thi det juridiske Bevis giver, om det end er fuldstændigen tilveiebragt, ikke en absolut Vished, men beroer paa en Samvirkning af Data for at tilveiebringe en Overbevisning, der ei efterlader nogen Tvivl, som i de borgerlige Forhold kan komme i Betragtning; men en saadan Tvivl maa her nødvendigen opstaae, fornemmelig det modstaaende, skjøndt ufuldkomne Vidnebevis. Der kan da i Almindelighed alene antages at være tilveiebragt Formodning fra dens Side, som har præsteret

det fuldkomne Bevis, og denne Formodning maa da, som sædvanligen, i den civile Sag virke Ed.

d) Dersom der paa begge Sider kun er tilveiebragt et ufuldstændigt Vidnebevis, kan der naturligvis alene blive Spørgsmaal om at tillægge det ene af dem nogen Retsvirkning, naar det har en saadan Overvægt over det andet, at der derved kan antages at være en Formodning tilbage for den Part, som har præsteret det, saa at Sagen efter de almindelige Regler kan falde ud til Ed; saasom naar der er tvende enkelte Vidner paa den ene Side, og et tildels ulovfast Vidne paa den anden Side.

Endeligen kan det endnu med Hensyn til Collisionerne mellem Vidnesbyrd mærkes, at Vidner, der forklare at have fuld Vished om at det, som de andre Vidner sige at have erfaret, ei er skeet, bør, naar denne Forvisning i et sligt Tilfælde maa antages at kunne haves, og derhos er tilbørligen motiveret, ikke have mindre Tiltro, end de bekræftende Vidner. Dog maa man, da der i Almindelighed fordres en høi Grad af Opmærksomhed og en særdeles Leilighed til at iagttage det Passerede, for at man skal kunne skaffe sig Vished om, at noget ved en vis Leilighed ikke er passeret, være særdeles forsigtig ved Examinationen af de førstnævnte Vidner; jfr. §. 83.

Regel maa nemlig ei misforstaaes saaled
kunde ligefrem anvende en arithmetisk Bere
modstaaende Vidner, og nøies med at m
Vidner tilovers paa den ene Side: men
alene komme til Anvendelse under tilbørlig
Omstændighederne i ethvert Tilfælde. At d
undertiden, som nu udviklet, maa kunne
fuldt Bevis ved de af det ene Parti førte t
ner, fordrer det borgerlige Selskabs Tarv, i
for strænge Fordringer til Beviset i den civi
spilde Beviset og dermed den af samme af
for den paagjeldende Part. I criminelle
der er Spørgsmaal om Beviset for den Sig
har det mindre imod sig, at han i Tilfælde,
handlede, frifindes.

c) Er der paa den ene Side tilveieb
stændigt Vidnebevis, men ei heller mere,
anden Side kun et ufuldkomment Vidnebevi
ikke antage, at hint staaer usvækket af det
juridiske Bevis giver, om det end er fuldst
veiebragt, ikke en absolut Vished, men be
Samvirkning af Data for at tilveiebringe
visning, der ei efterlader nogen Tvivl, som
gerlige Forhold kan komme i Betragtning
saadan Tvivl maa her nødvendigen opsta
delst det modstaaende, skjøndt ufuldkomne
Der kan da i Almindelighed alene antages a
veiebragt Formodning fra

det fuldkomne Bevis, og denne Formodning maa da, som sædvanligen, i den civile Sag virke Ed.

d) Dersom der paa begge Sider kun er tilveiebragt et ufuldstændigt Vidnebevis, kan der naturligvis alene blive Spørgsmaal om at tillægge det ene af dem nogen Retsvirkning, naar det har en saadan Overvægt over det andet, at der derved kan antages at være en Formodning tilbage for den Part, som har præsteret det, saa at Sagen efter de almindelige Regler kan falde ud til Ed; saasom naar der er tvende enkelte Vidner paa den ene Side, og et tildels ulovfast Vidne paa den anden Side.

Endeligen kan det endnu med Hensyn til Collisionerne mellem Vidnesbyrd mærkes, at Vidner, der forklare at have fuld Vished om at det, som de andre Vidner sige at have erfaret, ei er skeet, bør, naar denne Forvisning i et sligt Tilfælde maa antages at kunne haves, og derhos er tilbørligen motiveret, ikke have mindre Tiltro, end de bekræftende Vidner. Dog maa man, da der i Almindelighed fordres en høi Grad af Opmærksomhed og en særdeles Leilighed til at iagttage det Passerede, for at man skal kunne skaffe sig Vished om, at noget ved en vis Leilighed ikke er passeret, være særdeles forsigtig ved Examinationen af de forstnævnte Vidner; jfr. §. 83.

saadan individuel Vurdering er og ifølge Sagens Natur mislig af den Grund, at det hele Vidnebevis kommer til at beroe paa et arbitrært Skjøn. Det kan derimod snarere antages, at de færre, men individuelt troværdigere Vidner paa den ene Side maae kunne ophæve den Virkning, som de flere modstaaende Vidnesbyrd paa den anden Side ellers vilde kunne have til at bevirke Formodning eller endog fuldt Bevis, end at omvendt, naar Vidnernes Antal var lige, og alle lovfaste, dog fuldt Bevis eller i det mindste vis Formodning skulde ansees tilveiebragt blot ved den større Fortrinlighed, den Gradation i de forskjellige lovfaste Vidners Troværdighed, som Dommeren efter sit individuelle Skjøn vilde statuere. I hint Tilfælde svække nemlig de Data, som tale for de færre Vidners særegne Troværdighed, det Bevis, som skulde bevirkes ved Udsagnet af de overskydende Vidner paa det modsatte Parti, og dette stemmer med at et Vidnebevis i Almindelighed, i det mindste for en Del, maa kunne svækkes ved modstaaende Indicia, men derimod synes saadanne Indicia ei at burde kunne constituere et selvstændigt Vidnebevis, som uden dem ei vilde være tilstede.

Naar altsaa den i Lovens 1—13—11 foreskrevne Granskning ei fører til, at Vidnerne paa den ene Side kunne ansees som ulovfaste, saa bliver der at tage særdeles Hensyn til Vidnernes Antal, og man maa da her udentvivl antage følgende Regler:

a) Dersom der er præsteret et i og for sig fuldstændigt Vidnebevis (2 eller flere lovfaste overensstemmende Vidner) paa begge Sider, og det ene ei har nogen kjendelig Overvægt over det andet, saaledes at ved denne Overvægt i det mindste tilveiebringes Formodning, saa hæve de modstaaende Vidnesbyrd hinanden, og Sagen maa gaae den Part imod, hvem Bevisbyrden paahviler *).

b) Naar derimod Hovedvidnebeviset i civile Sager har et Overskud over, hvad der i det mindste fordres til fuldt juridisk Bevis, t. Ex. 3 eller 4 lovfaste Vidners Forklaringer, saa maa udentvivl, naar ellers Intet taler derimod, dette Overskud kunne ansees at veie op mod de tilveiebragte Modvidner: Dog kan dette kun antages, naar de færre Vidner ikke ere de individuelt troværdigere, jfr. ovenfor, ligesom dette og kun kan gjelde, hvor der er et ringere Antal Vidner paa begge Sider, t. Ex. 3 mod 1 eller 4 mod 2, men ei hvor der ere mange Vidner mod hinanden paa hver Side, t. Ex. 8 mod 6. En slig Collision vil imidlertid næsten aldrig forekomme i Praxis. Denne her under Litr. b givne

*) Dog kan her bemærkes, at det præsterede Vidnebevis for et Factum, som har været Gjenstand for en Beskyldning eller Angivelse, om det end hæves ved Modbevis, kan have den Virkning, at Injurianten og Angiveren maae befries for Ansvar for den Sigtelse, som de vidste at tvende lovfaste Vidner vilde bekræfte, jfr. L. 6—21—2, Frd. 31 Juli 1739 §. 9, Frd. 19 Mai 1741 §. 9.

Regel maa nemlig ei misforstaaes saaledes, at man kunde ligefrem anvende en arithmetisk Beregning paa de modstaaende Vidner, og nøies med at man havde 2 Vidner tilovers paa den ene Side: men Reglen kan alene komme til Anvendelse under tilbørligt Hensyn til Omstændighederne i ethvert Tilfælde. At der imidlertid undertiden, som nu udviklet, maa kunne tilveiebringes fuldt Bevis ved de af det ene Parti førte talrigere Vidner, fordrer det borgerlige Selskabs Tarv, idet man ved for strænge Fordringer til Beviset i den civile Sag vilde spilde Beviset og dermed den af samme afhængige Ret for den paagjeldende Part. I criminelle Sager, hvor der er Spørgsmaal om Beviset for den Sigtedes Brøde, har det mindre imod sig, at han i Tilfælde, som de omhandlede, frifindes.

c) Er der paa den ene Side tilveiebragt et fuldstændigt Vidnebevis, men ei heller mere, og paa den anden Side kun et ufuldkomment Vidnebevis, kan man ikke antage, at hint staaer usvækket af dette; thi det juridiske Bevis giver, om det end er fuldstændigen tilveiebragt, ikke en absolut Vished, men beroer paa en Samvirkning af Data for at tilveiebringe en Overbevisning, der ei efterlader nogen Tvivl, som i de borgerlige Forhold kan komme i Betragtning; men en saadan Tvivl maa her nødvendigen opstaae, formedelst det modstaaende, skjøndt ufuldkomne Vidnebevis. Der kan da i Almindelighed alene antages at være tilveiebragt Formodning fra dens Side, som har præsteret

det fuldkomne Bevis, og denne Formodning maa da, som sædvanligen, i den civile Sag virke Ed.

d) Dersom der paa begge Sider kun er tilveiebragt et ufuldstændigt Vidnebevis, kan der naturligvis alene blive Spørgsmaal om at tillægge det ene af dem nogen Retsvirkning, naar det har en saadan Overvægt over det andet, at der derved kan antages at være en Formodning tilbage for den Part, som har præsteret det, saa at Sagen efter de almindelige Regler kan falde ud til Ed; saasom naar der er tvende enkelte Vidner paa den ene Side, og et tildels ulovfast Vidne paa den anden Side.

Endeligen kan det endnu med Hensyn til Collisionerne mellem Vidnesbyrd mærkes, at Vidner, der forklare at have fuld Vished om at det, som de andre Vidner sige at have erfaret, ei er skeet, bør, naar denne Forvisning i et sligt Tilfælde maa antages at kunne haves, og derhos er tilbørligen motiveret, ikke have mindre Tiltro, end de bekræftende Vidner. Dog maa man, da der i Almindelighed fordres en høi Grad af Opmærksomhed og en særdeles Leilighed til at iagttage det Passerede, for at man skal kunne skaffe sig Vished om, at noget ved en vis Leilighed ikke er passeret, være særdeles forsigtig ved Examinationen af de førstnævnte Vidner; jfr. §. 83.

3. Om Collisioner mellem Syns- og Skjønsforretninger.

Saadanne Collisioner kunne ei vel forekomme: Oversynet, som forandrer Undersynet, ophæver dettes Virkning aldeles; der er ingen Collision i den her omhandlede Betydning, og dersom der optages tvende Synsforretninger i een Sag, fordi den første laborerer af en Formalitetsfeil, saa er denne en Nullitet og kan ei have Retsvirkning som en Synsforretning. Derimod kan der tænkes en Collision mellem Synsforretningens Resultat, og det Resultat, hvortil Dommeren kommer ved den umiddelbare Beskuelse af Gjenstanden (ocularis inspectio); herom er det Fornødne bemærket i §. 103.

4. Om Strid mellem Documenter.

Dersom private Documenter, som indeholde Bevidnelser, collidere med hinanden, saa maa Reglen for Collisioner mellem Vidnebevis gjelde; men da et sligt Document end ikke har et Vidnes Kraft, jfr. §. 114, saa vil her, hvis man endog maa give den ene Parts Documenter noget Fortrin, disse dog aldrig kunne vække mere end Formodning.

Collidereт et offentligt Document (som indeholder en Bevidnelse) med et blot privat Document, maa det offentlige efter Reglerne om disse Documenters Beviskraft (§. 113) have og beholde fuld Troværdighed, saalænge der ei er tilveiebragt fuldt Bevis eller i det mindste

stærk Formodning for dets Urigtighed, hvilket ei vil kunne skee ved et enkelt privat Document, eller Bevidsnelse, men kun naar andre Beviser komme til, hvorom i næste Paragraph.

Med Hensyn til de colliderende Documenter, som indeholde Tilstaaelser, pleier man at skjelne mellem, om Tilstaaelserne gaae ud paa en gjenkaldelig Villieserklæring, saasom testamentariske Dispositioner, i hvilket Tilfælde den sidste skulde gjelde, eller paa en uigjenkaldelig Transaction, under hvilken Forudsætning den første efter Sagens Natur og L. 5—3—31 skulde gjelde, naar den sidste ei er ratihaberet af Vederparten (L. 5—1—8). Men i alle disse Tilfælde er der ingen sand Collision mellem Documenterne som Beviser; det forudsættes meget mere, at ethvert af Documenterne er ægte og fuldkomment beviser den Villieserklæring, som det indeholder. Her er Tale om Strid mellem forskjellige Villieserklæringer. Dersom derimod en Person først har afgivet en gyldig skriftlig Tilstaaelse om at et ham forbindende Factum forholder sig paa en vis Maade, saa kan han ei siden med Virkning fragaae denne formedelst et skriftligt Document, som indeholder en anden Erklæring om dette samme Factum, jfr. No. 1.

En Collision mellem tvende Indiciebeviser for et Factum kan efter dette Bevises Natur ei forekomme; thi Indiciebeviset fremgaaer som et Resultat af samtlige enkelte Indicia i deres naturlige Sammenhæng, og naar der ere enkelte modstaaende Indicier,

som føre til et andet Resultat end de øvrige, saa er der intet Indiciebevis tilstede, jfr. §. 119.

Ligesaa lidet kan der forekomme en Collision mellem Parters Ed paa begge Sider, da der efter Loven ei maa tilstedes Ed imod Ed, jfr. §. 124.

§. 139.

Om Collisioner mellem Bevismidler af forskjellig Art.

Disse Collisioner ere, ligesaavel som de i forrige Paragraph omtalte, allerede for største Delen omhandlede ved Fremstillingen af de enkelte Bevismidler.

Med Hensyn til Collision mellem egen Tilstaaelse og senere Vidnebeviser, som gaae ud paa, at det Factum, som en Part har indrømmet til sin Skade, ikke forholder sig saaledes, som han har tilstaaet det, maa Afgjørelsen, efter hvad i §. 57 er udviklet om Tilstaaelsens Betydning, beroe derpaa, om den Tilstaaendes Indrømmelse af, at Factum under denne Sag maatte ansees at forholde sig som af ham vedgaaet, bør ansees som et ham forbindende Samtykke, eller om han alene har indrømmet en factisk Omstændighed i Tillid til, at det, Modparten anførte, var rigtigt. Det sidste vil være det almindeligste i de Tilfælde, hvor et Vidnebevis eller andet Bevis kan fremkomme for, at Factum forholder sig anderledes end indrømmet, og Tilstaaelsen maa da blive uden Virkning. I første Til-

fælde har Vidnebeviset kun Vægt, forsaavidt der oplyses Omstændigheder, der betage det i Tilstaaelsen indeholdte Samtykke sin forbindende Kraft, t. Ex. at det er fremkaldt ved Svig eller en utilregnelig Vildfarelse: Men her er da egentlig ei en Collision mellem Beviser forhaanden. I criminelle Sager kan egen Tilstaaelse ei komme i Betragtning, naar den svækkes ved Vidnebeviset.

Med Hensyn til Strid imellem Vidnebevis og Syn kan, som ovenfor udviklet, jfr. §§. 102, 103, 105 og 109, bemærkes, at forsaavidt Synsforretningen gaaer ud paa et Skjøn, er den nærmest at betragte som en Dom, afgivet af særegne dertil beskikkede sagkyndige Mænd, over en Del af det Factiske i Sagen, hvilken Dom ordentligvis alene kan underkjendes ved et Overskjøn, og under visse Omstændigheder af Retten. Vidneforklaringer kunne derfor ikkun sjeldent komme i Betragtning imod en saadan Skjønsforretning, skjøndt dette dog heller ikke ubetinget kan negtes, navnligen forsaavidt Vidnerne kunne omforklare Urigtigheden af de factiske Data, paa hvilke det egentlige Skjøn er bygget. Paa den anden Side kan stundom et Vidnebevis kuldkastes ved en Skjønsforretning, naar der nemlig fra den synede Gjenstands nuværende Tilstand med Sikkerhed kan sluttes til, at de af Vidnerne omforklarede Facta ikke kunne have fundet Sted. Hvad de Synsmænd angaae, som ikke have at afgive nogen Bedømmelse af Gjenstanden, men blot foretage en nøiagtig Undersøgelse og Beskrivelse af Tingens sandselige Be-

skaffenheder, da ere de i Grunden kun Vidner, og Collisioner imellem dem og andre Vidner maae derfor i det Hele bedømmes efter de almindelige Regler om Strid imellem Vidner; men ordentligvis maa der dog tillægges Synsmændenes Forklaring størst Vægt, da de som udnævnte af vedkommende offentlige Autoritet maae ansees for mest paalidelige og upartiske, og derhos maa formodes paa det nøieste at have undersøgt den omspurgte Gjenstand *).

Finder der en Collision Sted mellem Vidner og Documenter, og Documentet derhos indeholder en Tilstaaelse, maa det nysanførte om Strid mellem Vidnebeviset og egen Tilstaaelse komme til Anvendelse. Indeholder Documentet derimod kun en privat Bevidnelse, maa denne Bevidnelse, som ubeediget, i Almindelighed vige for gyldige Vidners beedigede Forklaringer. Bekræfte Documentets Udstædere dets Indhold med Ed, saa opstaaer her en Collision mellem Vidner, og de i den foregaaende Paragraph fremsatte Regler om denne Collision maae da ligefrem blive anvendelige. En Kjøbmandsbogs Indhold, som har et Vidnes Kraft, maa navnligen kunne afbevises ved et Vidnes modstaaende Vidnesbyrd. Nogle anføre her, at man skal tage Hensyn til Sagens Beskaffenhed, om den egner sig bedre til Oplysning ved Documenter end ved Vidner, hvilket navnligen skulde være Tilfældet

*) Jfr. Eunomia IV. p. 496 ff.

med Hensyn til Trætter om faste Eiendomme. Dette kan vel forsaavidt være rigtigt, at ligesom Parterne ifølge Sagens Natur ere opfordrede til at affatte Retshandler om faste Eiendomme og andre vigtige Gjenstande skriftligen, saaledes maa ogsaa et saadant Document, dets Ægthed iøvrigt forudsat, have Formodningen for sig, rigtigen og fuldstændigen at udtrykke Parternes Aftale, og maa derfor i Tvivlstilfælde foretrækkes for Vidneforklaringer, hvorved det siden søges oplyst, at Parternes Mening var en anden, end den Documentet udtrykker, med mindre disse Vidneforklaringer ere særdeles bestemte og paalidelige, jfr. Lovens 5—3—14 og Pl. 2 October 1754 §. 3.

Med Hensyn til Strid mellem offentlige Documenter og Vidneforklaringer maa mærkes, at den offentlige Bevidnelse, som Documentet indeholder, som oftest maa staae til Troende, indtil dens Urigtighed er oplyst; men denne Regel (jfr. om samme nærmere §. 113) indeholder selv med fuld Føie, at Afbevisning kan finde Sted, og dette maa ogsaa kunne skee ved modstridende habile Vidners Forklaringer. L. 1—13—28 siger vel, at det der nævnte Tingsvidne er saa stærkt, at Intet derimod kan siges; men det maa vel mærkes, at Artiklen forudsætter, at det her af Retten afgivne Vidnesbyrd er bekræftet ved alle Tinghørernes overensstemmende Ed: og et saadant Tingsvidne, som iøvrigt nu ei forekommer mere i denne Form, jfr. §. 97, kunde man ei let tænke sig afbevist. Derimod er det utvivlsomt, at Retsprotocollernes

Indhold, om hvad der passerede i Retten, hvilke dog høre til de vigtigste og stærkeste offentlige Documenter, maa kunne tabe sin Troværdighed, naar Tinghørerne, ved siden at føres som Vidner, om hvad der passerede i Retten, forklare andet end hvad Protocollen indeholder, hvorpaa Exempler ogsaa ere forekomne i Praxis. Ogsaa andre Vidner maae her kunne komme i Betragtning til at svække Protocollens Troværdighed, naar de t. Ex. bevidne, at den, som efter Protocollen skal have foretaget en vis Handling, saasom budet paa en Auction, slet ikke har været tilstede ved Auctionen, men imedens den foregik opholdt sig paa et andet Sted (probatio alibi) *).

Et Vidnebevis kan ei let, saalidet som andre Beviser, komme til at collidere med Parternes Ed; thi er der tilveiebragt fuldstændigt Vidnebevis under Hovedsagen, bliver den ei afgjort ved Parters Ed, og er dette ei tilveiebragt under Hovedsagen, saa vil det i Almindelighed ei heller kunne tilveiebringes senere. Imidlertid er det ovenfor bemærket (§. 136), at naar der efter Edens Aflæggelse fremkommer særegne Data for, at den har været falsk, kan der blive at anlægge Justitssag mod den, der har aflagt samme, og under denne Justitssag maae naturligviis senere Vidneforklaringer kunne komme i Betragtning mod den aflagte Ed.

*) Jfr. t. Ex. Jur. Tidsskr. XII. a. p. 183.

Naar der spørges om Strid mellem Vidner, eller andre Bevismidler, og Indicier, saa har man bemærket, at Bevis ved de saakaldte nødvendige Indicier, der forudsætte en ubetinget Causalitetsforbindelse mellem det Factum, hvorfra man slutter, og det under Sagen omspurgte Factum, maa foretrækkes for Vidnebeviset, navnligen naar et lovformeligt Syn over den omforklarede Gjenstand, t. Ex. et dødt Legeme, viser at den Behandling, som Vidnerne have forklaret at være foregaaet, umuligen kan have fundet Sted. Det er nu ogsaa vist, at Vidnebeviset ei kan komme i Betragtning imod den nødvendige Slutning; men den egentlige Collision finder her Sted mellem Vidnebeviset for det omforklarede Factum, og Beviset for det Factum, hvorfra der sluttes, at hint omforklarede Factum er urigtigt, og eftersom dette Bevis nu enten er et Bevis ved Vidner eller ved Syn, saa maae de ovenfor fremstillede Regler om Collisioner mellem Vidnebeviser indbyrdes, eller mellem Vidnebeviser og Syn her komme til Anvendelse.

Dersom Vidnebeviset derimod collíderer med de egentlige Indicier, d. e. beviste Facta, som alene give en ringere Sandsynlighed for, at Factum forholder sig anderledes end som af Vidnerne er forklaret, saa maa det fuldkomne Vidnebevis vel i Almindelighed ikke kunne svækkes ved et enkelt Indicium for det Modsatte af Vidneforklaringens Indhold; men paa den anden Side maae flere sammentræffende Indicia, efter

hvad der gjelder om Indiciebeviset i det Hele, vistnok kunne frembringe en saadan Sandsynlighed for at Factum ei er foregaaet saaledes, som Vidnerne have forklaret, at Vidnebeviset ei længere kan tages til Følge. Om Afgjørelsen af denne Collision kan imidlertid ei gives nærmere almindelige Regler.

Sjette Capitel.

Om en anden Parts Optræden i Sagen under samme Procedure, og de herhen hørende procesfuale Handlinger*).

A. Om de Tilfælde, hvor en anden Parts Optræden i Sagen gaaer ud paa, at en af de oprindelige Parter ganske udtræder af samme.

§. 140.

I. Om en anden Parts Indtræden i den oprindelige Parts Sted.

Gjenstanden for nærværende Capitel deler sig i tvende Hovedtilfælde: Det første, hvor en anden Part

*) Jfr. hermed i det Hele Jur. Tidsskr. II. b. p. 1 ff. — Det vidtløftigste Capitel i Processen, om Bevismidlerne og Bevisførelsen, er nu tilendebragt. Da de herhen hørende procesfuale Handlinger efter den danske Ret ei have nogen bestemt Plads i Rækkefølgen af de øvrige Proceshandlinger, have vi maattet omhandle Læren om Bevis — der ei passende kan affondres i tvende adskilte Dele, om Bevismidlerne

optræder under den allerede anlagte Sag saaledes at en af de oprindelige Parter aldeles udtræder af samme, og dette igjen enten saaledes at hiin indtræder i dennes Sted, hvorved et Successionsforhold finder Sted, eller saaledes at den oprindelige Part skal udtræde af Sagen, fordi den ny Tilkommende er den ene rette Paagjeldende. Det andet Hovedtilfælde finder Sted, hvor en tredie Person indtræder i Sagen, saaledes at de oprindelige Parter vedblive deres forrige Stilling i Sagen, og dette igjen enten frivilligen, d. e. den egentlige saakaldte Intervention, eller tvungent, ved Adcitation.

og Beviisførelsen — som et særeget Hovedafsnit af Processen. Det samme gjelder ogsaa om en anden Parts Indtræden under Sagens Procedure, hvilket og kan skee i forskjellige Stadier af Processen, som og i meget forskjelligt Øiemed. Denne Del af Procesmaaden staaer iøvrigt i nøieste Forbindelse med den hele Lære om Sagens Parter, som hører til den saakaldte Processens almindelige eller første Del, og som ei i det Hele kan inddrages her. De vigtigste Sætninger om Parternes gjensidige Forhold blive imidlertid dog at berøre i dette Capitel, deels fordi Sammenhængen vil føre dette med sig, hvilket derfor og hidtil er skeet i vore Processystemer, deels fordi den almindelige Del af Processen (i dette Ords vidtløftigere Betydning) ligger udenfor det af os udviklede System om Procesmaaden eller Processen i indskrænket Forstand.

Vi skulle nu først beskjæftige os med en anden Persons Indtræden i en af de oprindelige Parters Sted, og da handle

a) Om en anden Parts Indtræden i den oprindelige Sagsøgers Sted.

En Anden kan for det første indtræde i den oprindelige Sagsøgers Sted, ifølge en med den oprindelige Sagsøgers personlige Stilling foregaaet Forandring, som berettiger ham til at succedere denne, hvad enten dette den Indtrædendes Forhold indrømmes af de oprindelige Parter, eller den herimod nedlagte Protest bliver forkastet ved Dommerens foreløbige Kjendelse *). Som Exempler herpaa kan anføres,

*) Da her det Moment, hvorpaa den Paastand støttes, at den oprindelige Part er ubeføiet til længere selv at vedblive Sagen og skal taale at den tilkommende tredie Person indtræder i hans Sted, ligger udenfor Retstrættens egen Gjenstand, vil dette Moment i Almindelighed kunne gjøres til Gjenstand for en foreløbig Paakjendelse. Falder denne ud til Fordel for den Part, som saaledes vil indtræde i Sagen, bliver den paagjeldende oprindelige Part, fra Kjendelsens Afsigelse af, aldeles udelukt fra Sagens Procedure, hvilket Resultat maaske bedst betegnes ved, at hans Paastand om at vedblive sin Stilling i Sagen ei kan gives Medhold. Gaaer Kjendelsen derimod ud paa, at den ny Tilkommende er ubeføiet til at indtræde i den oprindelige Parts Sted, saa bliver Sagen omvendt ene at udføre imellem de

at Arvingerne indtræde i Arveladerens Sted, et Fallit- eller Opbudsbo i den Opbydendes, eller denne, efter Boets Extradition eller med de Vedkommendes Samtykke, i Boets Sted*). I disse Tilfælde, hvor den Indtrædendes Ret ei beroer paa en vilkaarlig Overdragelse fra den oprindelige Sagsøgers Side, maa han kunne fordre en passende Udsættelse i Anledning af hans Indtræden i Sagen, for at kunne gjøre sig bekjendt med den tidligere Procedure. Iøvrigt maa den indtrædende Successor være berettiget til uden ny Stævning at forfølge Sagen, saaledes som den staaer, og paa den anden Side være bunden ved alt hvad der er foretaget af den, i hvis Sted han træder. Begge Dele følge umiddelbart af de tvende paagjeldende Personers juridiske Identitet, og er desuden udtrykkeligen bestemt i Lovens 1—24—37, 38 og 39. Denne Forandring i Sagsøgerens Person giver da ei heller Anled-

tvende oprindelige Parter, og hin udelukt fra Deltagelse i Proceduren.

*) Man pleier ogsaa at anføre som Exempler paa den her omhandlede Indtræden i en anden Parts Sted, at den Myndigblevne indtræder i den af hans Værge anlagte Sag, eller omvendt Værgen i den Umyndiggjortes Sted. Men man kan i Gjerningen ei sige, at her skeer en Forandring af den oprindelige Part, der bliver den samme, enten han er umyndig eller myndig. Det er kun med Hensyn til hans Myndighed til at raade over Proceduren, at der er foregaaet en Forandring.

ning til, at Sagen paany skulde foretages i Forligelses-commissionen, jfr. Læren om Forlig.

En tredie Person kan dernæst indtræde i den oprindelige Sagsøgers Sted, som Følge af at denne, efter at Sagen er reist, overdrager ham sin Ret. Sagvolderen kan ei modsætte sig denne Forandring af den oprindelige Sagsøgers Person, uagtet Processen forudsættes allerede at være begyndt af den oprindelige Sagsøger; thi det er en almindelig i den danske Ret hjemlet Regel, at enhver Creditor kan overdrage sin Fordring til en anden, og fra denne Regel er der ikke af den danske, som af flere fremmede Lovgivninger, gjort nogen Undtagelse for det Tilfælde, at Fordringen allerede er gjort til Gjenstand for Retsforfølgning. Men det bliver paa den anden Side nøie at iagttage, at Sagvolderens Stilling under Processen ei i nogen Henseende bør forværres ved den ny Sagsøgers Indtræden i Sagen. Denne nærmere Bestemmelse af de almindelige Regler om Cession er ligefrem grundet i Forholdets Natur; thi naar Sagsøgeren engang har bragt sin Fordring under Rettens Paakjendelse, maa han taale, at den paakjendes saaledes som han selv har bragt den for Retten, og de Indsigelser fra Sagvolderens Side, som ei kunde have været gjorte gjeldende imod Cessionarius, hvis Fordringen havde været ham overdragen, forinden der blev reist Sag om den, kan Sagsøgeren nu ikke længere undgaae ved at transportere den allerede paastævnte Fordring til en Anden, selv om de endnu ikke

under Proceduren ere blevne fremsatte fra Sagvolderens Side. Har Sagvolderen fremdeles ved den fra Sagsøgerens Side brugte Procedure, navnligen ved hans udtrykkelige eller stiltiende Vedgaaelse af noget, det omtvistede Retsforhold vedkommende, Factum, vundet en Fordel, maa han ogsaa beholde en saadan Fordel i Forhold til Cessionarius, der indtræder i Sagsøgerens Sted. Cessionarius kan neppe engang været berettiget til at erholde en særegen Udsættelse af Sagen, for at gjøre sig bekjendt med den oprindelige Sagsøgers tidligere Procedure: Da han nemlig, ifølge den under Sagens Procedure iværksatte Transport, indtræder i Sagsøgerens hele Retsforhold, maa han være undergiven samme Vilkaar som denne, og Sagvolderen kan altsaa ei være pligtig at undergive sig nogen Forringelse af den ham under Sagen tilkommende Ret (scl. til dens hurtigere Tilendebringelse) ved den oprindelige Sagsøgers ensidige Disposition over Sagen og den under samme forfulgte formentlige Ret.

b) Om en anden Parts Indtræden i den oprindelige Sagvolders Sted.

Ligesom en anden Person kan blive berettiget til at indtræde i Sagsøgerens Sted, ifølge en med dennes personlige Stilling foregaaet Forandring, som retligen begrunder et Successionsforhold, en juridisk Identitet mellem begge, saaledes gjelder af samme Grund det samme Resultat med Hensyn til Sagvolderen; og vi

kunne her i det Hele henvise til hvad i foregaaende Paragraph er bemærket om denne Succession i Sagsøgerens Sted.

Derimod er det i den seneste Tid blevet et omtvistet Spørgsmaal, om Sagvolderen nogensinde kan være beføiet til efter sit Tykke at sætte en anden Person i sit Sted, saaledes at Sagsøgeren skulde være forpligtet til at tage denne i Sagen indtrædende Part i Stedet for den oprindelige Sagvolder, uagtet Sagens Gjenstand oprindeligen har været den Indtrædende uvedkommende*). Det kan ei negtes, at Lovens 1—11**), der paaberaabes for denne fra de hidtil antagne Regler om Delegation afvigende Mening, indeholder nogen Afvigelse fra de Regler, som kunde

*) Jfr. Jur. Tidsskr. II. b. p. 22 ff., XII. b. p. 223 ff. og XV. b. p. 263 ff.

**) Art. 1. Hvo som Hjemmel vil være til Tinge, eller i nogen Rettergang paa sine egne, eller sit Herskabs Vegne, og vil dermed drage andre fra deres Ret, da skal den, som saa hjemler, strax personligen stande i samme Stæd, under samme Forfølgning, og lide og undgjelde hvis Lovmaal udi samme Ret kan paafølge, paa det at ingen Mands rette Dele skal spildes. Art. 2. Ingen Hjemmel skal staae for fulde, uden den der vederhæftig er, eller fuldmyndig af den der bør svare dertil med Rette. Art. 3. Ingen skal fremskikke sit Hjemmelsbrev til Tinge, uden han sender det Bud derhos, som fuldmyndig og mægtig er strax at skulle gaae i Rette, som foreskrevet staaer.

udledes af Sagens Natur om en ny Sagvolders Indtræden i Sagen; men denne Afvigelse strækker sig udentvivl dog ikke saa vidt, at det skulde staae til Sagvolderen vilkaarligen at sætte en aldeles uvedkommende Person i Sted, naar denne var villig dertil og derhos var fuldkommen vederhæftig.

Den første Artikel bærer tydeligen Sporet af sin historiske Oprindelse, der søges i den Uskik, at adelige Jorddrotter pleiede at indtræde i deres Bønders Sager, for derved at drage Sagen fra dens rette Forum, Bondens Hjemting, til Landstinget, som Adelens Forum, og dermed at paaføre Sagsøgeren saa betydeligt Besvær og Bekostning, at hans Ret ofte spildtes. Denne Uskik fremkaldte et Forbud herimod i Christian den 3dies Coldingske Reces af 13de December 1558, som er Kilden til Lovens 1—11. Naar det navnligen hedder, at Hjemmelen kan indtræde "paa sine egne eller sit Herskabs Vegne", saa hentydes derved udentvivl til, at det sædvanligen var Forvalteren eller Ridefogden, som paa den adelige Godseiers Vegne optraadte som Hjemmel i Bondens Sag. Vel er der nu ei tilstrækkelig Grund til at indskrænke Lovens Bud i 1—11 til det nysnævnte Forhold mellem Godseier og Fæstebonde, til hvis Forsvar denne vil optræde som Hjemmel: Lovens Udtryk "Hvo Hjemmel vil være til Tinge, eller i nogen Rettergang", tilstede nemlig ingen anden Indskrænkning end den, der efter almindelig og Lovens Sprogbrug ligger i selve Ordet "Hjemmel". Men heraf følger paa den

anden Side ikke, at enhver uvedkommende Person kan indtræde i Sagvolderens Sted, uden Sagsøgerens Samtykke, naar Sagvolderen blot samtykker i at han træder i hans Sted; thi ligesom allerede Forholdet mellem Godseieren og Fæstebonden, især før og paa Lovens Tid medførte, at de Sager, som angik dennes Formuesforhold, ei kunde siges at være Husbonden aldeles uvedkommende, saaledes ligger det i Ordet "Hjemmel", at den som vil optræde som Hjemmel for Anden, maa støtte sin Indtrædelse i Sagen paa, at Forholdet mellem ham og den oprindelige Sagvolder giver ham Anledning til at forsvare denne ved at overtage sig Sagen for ham*), det være sig nu at han har givet Sagvolderen en Bemyndigelse til at foretage den Handling, som fremkalder et personligt Søgsmaal, eller han har forsikkret ham om dennes Lovlighed, eller ved sin Overdragelse har sat Sagvolderen i den Besiddelse af Sagens Gjenstand, der foranlediger en Vindication eller andet reelt Søgsmaal imod denne. Det strider med andre Ord imod almindelig Sprogbrug at kalde den Person "Hjemmel", som vil træde i Sagvolderens

*) Det er herefter klart, at man ei i Lovens 1—11 kan søge et Argument for den i og for sig unaturlige Sætning, at enhver Debitor, selv uden Hensyn til om Sag er reist om den paagjeldende Fordring, skulde kunne sætte en anden Debitor i Stedet for sig, naar denne blot var vederhæftig. Denne Gjenstand vedkommer iøvrigt, som let sees, ei Processen.

Sted i en ham aldeles uvedkommende Sag, og denne Sprogbrug har Loven ogsaa vedkjendt sig i andre Artikler, hvor Ordet Hjemmel forekommer, saasom i 6—17 og især i 5—10—41 *).

Desuagtet indeholder Lovens 1—11, som berørt, en Afvigelse fra de Regler, som Sagens Natur i og for sig vilde medføre. Der forudsættes for det første, at den, der optræder som Hjemmel, gjør det frivilligen, jfr. Ordene "hvo Hjemmel vil være". Loven fordrer ikke, at han skal være juridisk forpligtet til at træde i Sagvolderens Sted, d. e. den i Systemerne saakaldte nødvendige Hjemmel, saa at Sagvolderen kunde have frigjort sig for Sagen ved at opgive og bevisliggjøre dette Forhold, jfr. §. 142 om autoris nominatio. Ligesaalidet fordres der til Hjemmelens Indtræden i Sagen, at han skal bevise det af ham opgivne tidligere Forhold til Sagvolderen, som foranlediger ham til at forsvare denne ved at overtage sig Sagen. Lovens 1—11 tilkjendegiver, at Sagsøgeren, naar blot det paaberaabte Forhold mellem Hjemmelen og Sagvolderen kan give hin en rimelig Anled-

*) "Skyder Nogen paa Hjemmel, som betræffes at jage eller skyde, eller Jagthunde med sig at føre, da skal han skikkes til Kongens Amtmand, eller anholdes af hvilken Eiermand, der hannem kan antræffe, indtil han skaffer sin Hjemmel; Men den som gaaer i Hjemmels Sted, skal svare til hans Gjerninger, i i hvo han og er, efter Loven om Hjemmel.

ning til at forsvare denne, kan ved at indtræde i Sagen som Hjemmel aldeles frigjøre Sagvolderen for Sagen, istedetfor at Sagsøgeren, naar man ingen positiv Forskrift havde herom, ifølge Forholdets Beskaffenhed, saalænge det ei var bevist, at Hjemmelen var den ene rette Sagvolder, maatte være beføiet til at udføre den anlagte Sag imod begge, indtil det ved Rettens Dom blev afgjort, hvem af dem Dommen burde overgaae.

Men idet Lovgiveren saaledes tilsteder en Afvigelse fra de i Sagens Natur grundede Regler om Sagvolderens Beføielse til at sætte en anden Person i sit Sted, og udsætter Sagsøgeren for den Mulighed, at maatte tage en anden Person istedetfor den oprindelige Sagvolder, uagtet det ved en fuldstændig Oplysning af Sagen vilde have viist sig, at den Indtrædende dog ei var den rette Sagvolder, eller at i det mindste den oprindelige Sagvolder kunde være at dømme tilligemed ham, har Lovgiveren og foreskrevet en Betingelse herfor, som kan forebygge Cabale og Chicane imod Sagsøgeren. Loven fordrer nemlig i 1—11—2 at den Hjemmel, der vil aldeles frigjøre den oprindelige Sagvolder for Sagen, skal være vederhæftig, og denne Vederhæftighed maa efter Forholdets Natur og Analogien af L. 1—6—23, saaledes som samme er forklaret ved Frd. 13 Januar 1792, kunne fordres saa fuldstændigen oplyst, at der ingen Tvivl kan være om, at Sagsøgeren, naar han vinder Sagen, aldeles sikkert og uopholdeligen vil erholde

sin Ret fyldestgjort; og dette vil igjen ei kunne opnaaes, med mindre den indtrædende Hjemmel stiller en reel Sikkerhed for Dommens Opfyldelse, eller Sagsøgeren selv erkjender den personlige Borgen for tilstrækkelig. Derhos tilholder L. 1—11—4, at Sagsøgerens Stilling i Sagen hverken med Hensyn til dens Formalitet eller Realitet skal kunne forringes ved Hjemmelens Indtræden i Sagvolderens Sted: Sagsøgeren skal kunne gjøre enhver Indsigelse imod Hjemmelen gjeldende, som han kunde fremføre imod den oprindelige Sagvolders Anbragte*). Det vil under disse Lovens Betingelser i Almindelighed være til Sagsøgerens Fordel, at Hjemmelen indtræder i Sagen; thi denne Indtrædelse kan ei blive ham til Skade i Henseende til Sagens Udfald, og vinder han denne, er han bleven sikkret uopholdelig Fyldestgjørelse af den ham tilkommende Ret.

Iøvrigt omhandler L. 1—11 ogsaa en Hjemmels Indtræden i en ganske anden retlig Betydning end den nys udviklede, idet Hjemmelen alene indtræder paa den oprindelige Sagvolders Vegne som hans Befuldmægtigede, jfr. Orderne i 1—11—2 "eller fuld-

*) L. 1—11—4. "Dommerne skulle, ingen Persons Stand eller Condition anseende, lade begge Parter vederfares den samme Dom og Ret, som de ellers ville eller skulle gjøre, og afsige mellem Sagsøgeren og den, som Hjemmelført haver, saa at aldeles ingen sin Ret og Sag for saadan Hjemmel hindres, eller opholdes."

myndig af den, der bør at svare dertil med Rette." Under denne Forudsætning vil Dommen være at afsige over den oprindelige Sagvolder, om end den Befuldmægtigede tillige i sit Forhold havde Anledning til at søge at forsvare Sagvolderen imod det anlagte Søgsmaal, uden hvilken Egenskab den Befuldmægtigede ei vel kan siges at indtræde i Sagen som Hjemmel. Man pleier endvidere at fordre, at den, der paa denne Maade skal kunne indtræde i Sagen som Sagvolderens Hjemmel, skal staae i et saadant Forhold til denne, at han efter Lovens 1—9—14 kan gaae i Rette for ham; men dette fordres ei i Lovens 1—11—2, og det synes ogsaa naturligt, at naar den, der indtræder i Sagen, ifølge sit Forhold til Sagvolderen og Sagen har Anledning til at overtage sig hans Forsvar, maa dette Forhold i og for sig ogsaa kunne legitimere hans Møde i Sagen for Sagvolderen, uagtet han hverken er Sagfører, eller Sagvolderens Værge, Frænde eller Tjener.

Den i Lovens 1—11—3 tilføiede Forskrift, at naar Hjemmelen ei møder selv, skal hans Fuldmægtig, som han vil lade møde for sig, være fuldmyndig og mægtig til strax at gaae i Rette, er grundet i Forholdets Natur, og giver ei Anledning til noget videre Spørgsmaal.

§. 141.

II. Om de Tilfælde, hvor en Anden optræder som den rette paagjeldende Part, saaledes at den oprindelige Part skulde udtræde af Sagen.

Naar en anden Person fremkommer med den Paastand, at han er den rette paagjeldende Sagsøger eller Sagvolder, saa støttes denne Paastand paa selve det under Sagen omtvistede Retsforholds Beskaffenhed, og skal han da kunne indtræde i Sagen, saaledes at den oprindelige Part udtræder, saa maa hertil i ethvert Fald først fordres denne sidste Parts Samtykke til, at den ny Tilkommende overtager sig Sagen. Dersom den oprindelige Part nemlig ikke frivilligen vil opgive sin Stilling som saadan, maa han kunne beholde den indtil Sagens Uddrag, og den ny Tilkommendes Optræden gaaer da over til en egentlig Intervention, hvorom i det Følgende, idet hans Paastand om, at den oprindelige Part ei er den rette Paagjeldende, først bliver at afgjøre ved den endelige Dom i Sagen, og altsaa den oprindelige Part vedbliver at deltage i Proceduren indtil dens Slutning. Det kan nemlig ei imod nogen af de Vedkommendes Minde fordres, at Spørgsmaalet om: hvo der efter Retsforholdets Realitet er den rette paagjeldende Part, skulde afgjøres ved en præliminær Kjendelse; thi de

oprindelige Parter ere ei pligtige til at taale en saadan Deling af Sagens Realitet, jfr. ovenfor §. 26.

Vi have saaledes her alene at handle om, hvorvidt den ene oprindelige Part, naar den anden Part erkjender den ny Tilkommende for den rette Paagjeldende, er pligtig til at fortsætte Sagen med denne som sin Modpart, og vi maae da atter her skjelne imellem de tvende Tilfælde, at den optrædende tredie Person vil afløse Sagsøgeren og at han vil afløse Sagvolderen.

a) Om det Tilfælde, hvor en tredie Person angives som den rette paagjeldende Sagsøger.

Sagvolderen er udentvivl ikke forpligtet til at vedblive den begyndte Sag og taale Dom efter den udtagne Stævning, fordi Sagsøgeren erkjender, at den paastævnte Ret ikke tilkommer ham, men den Person, som nu vil indtræde i Sagen og gjøre den samme Fordring gjeldende som en selvstændig sig tilkommende Ret. Nogle have rigtignok her antaget, at det vel er nødvendigt, at Sagen paany behandles ved Forligelsescommissionen, da det er meget tænkeligt, at Sagvolderen vil lade sig bringe til at erkjende den Indtrædendes Ret, skjøndt han ikke fandt sig foranlediget til at indrømme den oprindelige Sagsøgers Paastand, og at det fremdeles er vist, at Sagen, forsaavidt de allerede anvendte Omkostninger angaaer, bliver at afgjøre mellem de oprindelige Parter og eftersom Sagen imellem dem stod, uden Hensyn til hvad der imellem den ind-

trædende ny Part og Sagvolderen findes at være Ret. Men iøvrigt synes disse Retskyndige at antage, at den Person, hvis Ret den oprindelige Sagsøger erkjender, dog maa være berettiget til at forfølge denne ham tilkommende selvstændige Ret under den imod den oprindelige Sagvolder allerede anlagte Sag *). Dette Resultat har imidlertid, som ovenfor bemærket, neppe tilstrækkelig Hjemmel i Forholdets Natur. Da det nemlig forudsættes, at den oprindelige Sagsøger nu erkjender ingen Ret at have imod Sagvolderen, maa denne ogsaa kunne paastaae, at han enten frifindes for Sagsøgerens Tiltale, eller at denne i det mindste hæver Sagen, hvorhos han, som allerede berørt, maa kunne fordre sig de ved Processen paaførte Omkostninger godtgjorte; og paa den anden Side maa han kunne fordre, at den ny Part, istedetfor at indtræde i den ældre Sag, anlægger en ny selvstændig Sag imod ham, saa at han altsaa ei blot bør udtage ny Klage til Forligelsescommissionen, men ogsaa nyt Stævnemaal, og derpaa begynde en heel ny Procedure imod ham. Det er vel saa, at under den modsatte Forudsætning, at nemlig den oprindelige Sagsøger ei vil erkjende den ny Indtrædende som rette Sagsøger, men fortsætter Sagen i sit Navn, kunde den ny Indtrædende optræde i denne Sag og gjøre sin formentlige selvstændige Ret gjeldende som Intervenient. Men den Grund, hvorfor denne saakaldte principale Interve-

*) Jfr. Jur. Tidsskr. II. b. p. 22.

nient, under den mellem de oprindelige Parter *fortsatte Proces*, kan forfølge sin egen Ret, at der nemlig nu engang existerer og *skal proceder*es en Sag mellem de tvende oprindelige Parter om den samme Gjenstand, hvorpaa Intervenienten vil gjøre et selvstændigt Krav gjeldende, bortfalder her, hvor den oprindelige Sagsøger erkjender, at han slet ingen Ret har havt og derfor ganske udtræder af Sagen. Det er os ei heller bekjendt, at noget positivt Datum i den danske Lovgivning fører til et andet Resultat. At Sagvolderen derimod, naar han vil, kan indrømme, at den ny Sagsøger, efterat Sagen behørigen paany er behandlet i Forligelsescommissionen, indtræder i den allerede anlagte Sag, og saavidt den ny Sagsøgers selvstændige Retsforhold ei foranlediger ham til andet, benytter den allerede brugte Procedure fra den oprindelige Sagsøgers Side, følger af Partens Raadighed over Proceduren, hvorunder ogsaa indbefattes Ret til at renoncere paa Stævnemaal. Forskrifterne imod en inepta cumulatio af *flere Sager* kunne ikke heller her analogisk anvendes.

§. 142.

Fortsættelse. — b) Om de Tilfælde, hvor en tredie Person angives som den rette paagjeldende Sagvolder. Om autoris nominatio.

Det kan vel tænkes, at en tredie Mand *frivilligen* optræder og erklærer, at han vil overtage sig Sagen

som den rette Sagvolder, idet hans Paastand ikke indskrænker sig til, at han er berettiget til at træde i den oprindelige Sagvolders Sted, men gaaer ud paa, at denne slet ikke, men han alene er den rette Sagvolder. Men det vil ei let forekomme, at nogen saaledes af egen Drift skulde overtage sig en Sag, som er anlagt imod en Anden, da han kan afvente hvorvidt denne finder Anledning til at henvise Sagen til ham: Derhos maa Sagsøgeren ligesaavel kunne modsætte sig Paastanden om, at en Anden er rette Sagvolder, naar han holder den for ugrundet, enten denne proprio motu optræder og af den oprindelige Sagvolder erkjendes som reus competens, eller kun angives som rette Sagvolder af den oprindelige Sagsøgte.

Derimod skulle vi inden vi forlade dette Affsnit opholde os noget længere ved den nysnævnte hyppigt forekommende Angivelse af en anden Mand, som den rette Paagjeldende, imod hvem det anlagte Søgsmaal efter Forholdets Beskaffenhed skulde være rettet. Man pleier at benævne denne Opgivelse af en anden ret Sagvolder nominatio autoris eller exceptio laudationis v. autoritatis, jfr. §. 32, men det maa derved erindres, at det vel i Almindelighed men ikke altid er rigtigt, at den, der angives som rette Sagvolder, staaer i et Forhold som autor eller Hjemmelsmand til den oprindelige Sagvolder.

Denne Procedure fra Sagvolderens Side indeholder altid den saakaldte exceptio rei incompetentis, jfr. §. 24 Litr. c, men gaaer tillige ud paa noget

Mere, idet Sagvolderen ei blot modsiger, at Sagen vedkommer ham, men tillige opgiver den, som Søgsmaalet bør rettes imod, hvilket iøvrigt ei forudsætter, at han indestaaer for eller endog blot bekræfter, at Søgsmaalet imod denne er retligen begrundet: hans Paastand gaaer blot ud paa, at den nævnte Person er den som Søgsmaalet, hvis det er grundet, maa rettes imod.

Da det i Almindelighed maa være tilstrækkeligt til Sagvolderens Frifindelse, at han ei er den rette Paagjeldende, imod hvem Søgsmaalet kan institueres, saa er det klart, at han i Almindelighed ei behøver at nævne nogen anden rette Paagjeldende, og en nominatio autoris kan derfor alene blive nødvendig for ham, naar der ere særegne Data, som medføre, at han maa stande til Rette for et Forhold, saalænge han ei paaviser en anden rette Paagjeldende. Den nærmere Udvikling af disse Forhold hører vel egentligen til Privatretten og til Læren om Sagens Parter i den almindelige Del af Processen; men, som ovenfor berørt, vil det dog være hensigtsmæssigt her at nævne nogle af de mærkeligste Exempler, hvor Sagvolderen ei kan lade sig nøie med den blotte exceptio rei incompetentis, men er opfordret og beføiet til at nævne den rette Paagjeldende.

Man pleier da at skjelne mellem de reelle og de personlige Søgsmaal. — Hvad de første angaaer, ere Alle enige om, at Besidderen af en rørlig Ting efter vor Lovgivning ikke kan henvise Vindicanten af samme til den, som maatte have overdraget ham Tin=

gen, hvilken Henvisning, da de danske Love ei kjende noget forum rei sitæ i Henseende til rørlige Ting, vilde kunne have tilfølge, at Sagen maatte anlægges ved et andet Værneting. Loven hjemler nemlig Eieren Ret til at vindicere en rørlig Ting fra Enhver, der har den i sit Værge, hvad enten dette er en blot Detention eller en virkelig juridisk Besiddelse, jfr. L. 5—8—12. Dersom Sagvolderen derimod ei er i Besiddelse af den rørlige Ting paa den Tid, da den formentlige Eier anlægger Søgsmaal imod ham, men vel forinden har havt samme i sit Værge, saa kan en egentlig Vindication ei længere finde Sted; der kan blot være Tale om, hvorvidt han bør staae Eieren til Ansvar for, at han har skilt sig ved Tingen, og Sagen gaaer saaledes i Gjerningen ud paa et personligt Søgsmaal.

Det nys omhandlede Ansvar kan iøvrigt kun grundes derpaa, at Sagvolderen svigagtigen har skilt sig ved Tingen, og dette kan ingenlunde præsumeres. Vel maa den, der bevisligen engang har havt Besiddelsen af den Ting, der skulde være Vindicationssøgsmaalets Gjenstand, ordentligvis formodes endnu at have denne i sit Værge, indtil han oplyser det Modsatte, og, hvis dette ei skeer, dømmes til at restituere Tingen eller tilsvare dens Værdi; men naar han oplyser, at hans Besiddelse var ophørt paa den Tid, da Sagen anlægges imod ham, kan der ei paalægges ham Ansvar for samme, med mindre det ifølge samtlige Sagens Omstændigheder maa antages qvod dolo desiit possidere. Dersom Sagvol-

deren saaledes under Vindicationssøgsmaalet godtgjør, at Tingen har ophørt at existere, forinden dette Søgsmaal anlagdes, t. Ex. at et Kreatur, som vindiceres, er slagtet, et raat Materiale forarbeidet til et andet Species o. s. fr., kan han ei paalægges noget Ansvar, med mindre det af Sagens Omstændigheder fremgaaer, at han enten oprindeligen var malæ fidei possessor eller senere har faaet Kundskab om Vindicantens bedre Ret og tilintetgjort Tingen for at undgaae det befrygtede Vindicationssøgsmaal. Dersom Sagvolderen opgiver, at han har afhændet Tingen til en ham ubekjendt Person, og oplyser at Afhændelsen er skeet paa en Maade, som gjør dette antageligt, t. Ex. fremstiller Vidner, som forklare at de have erfaret, at Gjenstanden blev afhændet paa Torv eller Marked, uden at de kjendte den Person, til hvem samme blev overdraget, kan Sagvolderen ei heller ansees som reus competens, uagtet han ei har opgivet den, imod hvem Søgsmaalet kan rettes istedetfor imod ham. I Almindelighed vil Sagvolderen imidlertid ikke kunne oplyse, at han har skilt sig ved den paagjeldende Gjenstands Besiddelse, uden ved tillige at bevise til hvem han har overdraget den*), og vi have da her en Opgivelse af en anden ret Sagvolder. Det kunde vel endnu være af

*) En anden saadan Nødvendighed vil, hvor den Paagjeldende kun var naturlig Besidder, kunne fremgaae deraf, at han maa oplyse at han ikke har skilt sig ved Tingen paa en saadan Maade, at han herved kunde paadrage sig criminelt Ansvar, t. Ex. ved at sælge eller pantsætte den.

Interesse at sammenligne de her omhandlede civile Søgsmaal med det bekjendte Søgsmaal imod en Person paa Grund af uhjemlet Besiddelse af stjaalne Koster, men en saadan Sammenligning vilde føre os for vidt: Det sidstnævnte Søgsmaal, som efter L. 6—17 kunde være privat, bliver nemlig efter den nyere Lovgivning altid Gjenstand for offentlig criminel Forfølgning, og vedkommer os altsaa ei her i den civile Proces *).

Den der blot har Detentionen af en urørlig Ting, som han ei besidder som sin, men som Bruger eller ifølge anden saadan Overdragelse af den, der i Retsprotocollen er indtegnet som Eier af samme, antages ifølge denne sin Stilling ei at være pligtig til at modtage Vindicationssøgsmaalet, og dette skal overhovedet alene kunne rettes imod den, som har tinglyst Skjøde paa Eiendommen, saa at det ikke engang er nødvendigt for den Indstævnte, at paavise den rette Paagjeldende, som Sagsøgeren selv maa udfinde, jfr.

*) At Vindicanten iøvrigt, uagtet Sagvolderen er in possessione, og altsaa er rette Sagvolder, kan have en anden underordnet Interesse af selv at tilstævne den opgivne Autor, navnligen med Hensyn til Paastand om Erstatning for den vindicerede Tings Forringelse, Affavn m. v., og at Sagvolderen paa den anden Side kan have en retlig Interesse i at tilkalde sin Hjemmel, deels til sit Forsvar deels for at sikkre sig sit eventuelle Regressøgsmaal, vedkommer os ei her ved Læren om autoris nominatio, men hører til den følgende Lære om adcitatio og litis denunciatio.

Jur. Tidsskr. II. b. p. 25-26. Men dette turde dog være en misforstaaet Anvendelse af Reglerne om Skjøders retlige Betydning. Det kan nemlig for det første meget vel tænkes, at der ei er nogen Anden end Vindicanten selv, som har tinglæst Skjøde paa Eiendommen, idet den, som har overdraget Indstævnte Brugen af Tingen, ei heller har havt Skjøde, men t. Ex. som formentlig Arving eller efter mundtlig Overenskomst har taget den urørlige Ting i Besiddelse som sin, og navnligen begyndt en Hævdsbesiddelse: Muligen kan det vel ogsaa paastaaes, at Hævd allerede er vundet*). Det er altsaa i ethvert Fald urigtigt, at en urørlig Ting ei kan vindiceres fra andre end den, som har et tinglyst — som det iøvrigt forudsættes, af en eller anden Grund ugyldigt — Skjøde paa samme. Denne Sætning synes ogsaa at staae i Strid med L. 5—5—3, hvorefter et egentlig Vindicationssøgsmaal kan institueres imod Enhver, der har nogen Eiendom — hvilket Udtryk, om det end ikke udelukkende betegner urørlige Ting, dog aabenbart indbefatter samme — i Haand og havende Værge, hvilket naturligvis ei forudsætter, at han i Skjødeprotocollerne skal være antegnet som den urørlige Tings Eier. Dernæst ligger det vel og i Eiendomsret-

*) Dette vil især kunne forekomme, naar den urørlige Ting forhen har udgjort en Del af en større Eiendom, og dette er vel endog det sædvanligste Tilfælde, i hvilket der bliver Spørgsmaal om Vindication af urørligt Gods.

tens Natur, at Eieren, hvis han kan bevise sin Eiendomsret, maa være berettiget til at erholde den factiske Raadighed over sin Eiendomsrets Gjenstand, og altsaa maa kunne fordre den Indstævnte, som har samme i Brug, sat ud af Besiddelsen, med mindre det bevises, at Brugen eller Besiddelsen har været ham overdragen af den, som dertil var berettiget, og den Indstævnte kan altsaa neppe hjelpe sig alene ved at henvise til sin Autor, selv om denne staaer indtegnet i Skjødeprotocollen som Eier.

Det kan paa den anden Side ogsaa erindres, at dersom Sagsøgeren havde valgt strax at rette sit Søgsmaal imod den, der i Skjødeprotocollen stod indtegnet som Eier, og havde vundet sin Proces imod denne, d. e. i Forhold til ham var bleven kjendt berettiget til Eiendommen, saa kunde dog den, der havde denne i Brug, negte at erkjende Citantens Eiendomsret i Forhold til sig, paastaaende at Citanten ligesaalidet som den tidligere Sagvolder var berettiget til Eiendommen, idet en tredie Person, hans Hjemmel, var den rette Eier*); og selv om det tillige var hans Hjemmel, imod hvem Sagen havde været rettet, saa er det efter Grundsætningerne om Brugshaverens Ret i L. 5—8—13 vel endog tvivl-

*) Det er i denne Henseende vel at mærke, at efter L. 1—4—34 bliver et Skjøde og anden Adkomst, saasom en Vielsesattest, et Testament o. desl., tinglæst uden noget Varsel til den, der maatte have ældre tinglæste Adkomster til Eiendommen, eller til den, som maatte have den i factisk Besiddelse.

somt, om han er forpligtet til at erkjende den afsagte Dom som forbindende for sig, naar han paastaaer at det er ved en feilagtig Procedure fra hans Hjemmels Side, at Citanten har vundet den imod ham anlagte Sag*).

Derimod taler der Mere for, at naar Sagvolderen, der, som forudsat, blot gererer sig som Brugshaver af den faste Eiendom, kan paavise, at hans Hjemmel er indtegnet som Eier i Skjødeprotocollerne, kan han med Føie fordre, at Citanten, der som formentlig rette Eier paastaaer ham sat ud af Besiddelsen, skal adcitere hans Hjemmel**) (der muligen ei frivilligen vilde indtræde i Sagen efter en Anmeldelse eller litis denunciatio af Sagvolderen), og saaledes gjøre ham til Part i den anlagte Eiendomstrætte tilligemed Brugshaveren, der her maa kunne fordre, at hans Brugsret ei bliver underkjendt, uden som en Følge af en Underkjendelse af hans Hjemmelsmands Ret, hvilket, som bemærket, ei kan skee uden ved en Adcitation af denne. Møder da Hjemmelsmanden ikke og bliver derhos Resultatet af Processen, at Citanten kjendes berettiget til Eiendom-

*) Derfor er det altid raadeligt, at Citanten i saadanne Tilfælde strax retter sit Søgsmaal baade imod den som staaer indtegnet i Skjødeprotocollen, og imod Brugshaveren.

**) At den Indstævnte, som saadan, ei selv ved en Adcitationsstævning kan bringe en ny Part ind i Sagen, hvem han paastaaer Dommen skal overgaae, skal blive viist i det Følgende.

men, saa har Sagvolderen (Brugshaveren) aabenbart Regres til Hjemmelsmanden *).

Hvad de personlige Søgsmaal angaaer, da er det urigtigt, naar man i fremmede Processystemer har antaget, at *nominatio autoris* ei kunde komme til Anvendelse med Hensyn til disse, og, naar det er den rette autor der nævnes, bevirke den oprindelige Sagvolders Frifindelse. Dette maa nemlig for det Første antages med Hensyn til Contractsforhold, naar den, der personligen søges, beviser at han behørigen har tilkjendegivet, at han ei afsluttede den paagjeldende Retshandel i eget men i en Andens Navn, det være sig som Værge, Bestyrer af offentlige Anliggender, Fuldmægtig. Naar Sagsøgeren har indladt sig med ham i denne Qvalitet, maa han og taale, at han henvises til den, i hvis Navn Retshandlen er afsluttet: Har imidlertid den Sagsøgte ved Udførelsen af det ham betroede Hverv gjort sig skyldig i noget i og for sig Ulovligt, maa han og personligen hæfte herfor, ligesaavel som naar han ei har meddelt sin Medcontrahent, at han ei handlede paa egne Vegne; jfr. Overretsdomme i Ark. f. Retsv. V. p. 137, Jur. Tidsskr. XVII. p. 132 og XIX. p. 340. Ligeledes kan Forlæggeren og Bogtrykkeren frigjøre sig for Ansvaret for det trykte Skrifts Indhold, naar Forfatteren er navngiven, ved at henvise Sagsøgeren til at holde sig til denne. Dog er

*) Den nærmere Behandling af disse temmelig complicerede Forhold har iøvrigt sin Plads i Privatretten.

herfra gjort en mærkelig Undtagelse med Hensyn til Udgiverne af Journaler eller periodiske Blade, der tilligemed Forfatterne skulle indestaae for alt, hvad der indføres i et saadant Blad eller Skrift, jfr. Frd. 27 September 1799 §§. 16, 17 og 19*). Endeligen indeholdt Lovens 6 B. 17 Cap. en høist vigtig Anvendelse af nominatio autoris i de allerede ovenfor berørte Tilfælde, hvor Nogen sigtes som Besidder af stjaalne Koster, og bliver at dømme som Tyv eller — hvilket udentvivl var Lovens rette Mening — som Hæler, naar han ei kan skaffe Hjemmel (Autor); men dette Søgsmaal vil, som ogsaa ovenfor berørt, nu kun forekomme som Gjen-

*) Man har antaget, jfr. Jur. Tidsskr. II. b. p. 27 Note *, at Redacteuren eller Udgiveren af et periodisk Blad bør fritages for det solidariske Ansvar tilligemed Forfatteren, naar det omhandlede Assertums Ulovlighed grunder sig paa en Usandhed in facto, som Udgiveren ei var istand til at kjende som saadan. Dette er imidlertid noget tvivlsomt, thi Frd. 27 September §. 19 siger aldeles ubetinget, at Redacteuren skal staae til Ansvar lige med Forfatteren for hvad der anføres i Journalen eller Bladet, og en saadan almindelig Regel synes ogsaa at have det for sig, at hvad der optages i en — maaske meget udbredt — Journal, paa en ganske anden Maade divulgeres, end hvad Forfatteren vilde lade trykke i en særskilt Piece, som maaske kun meget Faa vilde læse. I alt Fald kan Redacteuren ei fritages for Ansvar, dersom Fremstillingen af Factum er indklædt i saadanne utilbørlige Udtryk, til hvilke Factum, om det end var sandt, ei gav Anledning.

stand for en offentlig Justitssag, og Fremstillingen af Lovgivningens høist vigtige Forskrifter om samme udgjøre et af de vigtigste Afsnit af den danske Criminalproces.

En nominatio autoris foranlediger ei et særskilt Afsnit af Proceduren fra Sagvolderens Side: Forholdet er her et ganske andet, end hvor der er Spørgsmaal, om Sagvolderen kan eller skal udtræde af Sagen paa Grund af en Forandring af hans personlige Stilling, som ligger udenfor det mellem Parterne under denne Sag omtvistede Retsforhold. Henvisningen til en anden Person som rette Sagvolder, og Oplysningen af denne Paastands Rigtighed, naar den modsiges af Citanten, vedkommer en Del af Sagens Realitet*), og den hertil sigtende Procedure er en Del af Indstævntes Forsvar i Realiteten. Det er forhen viist, at den Indstævnte ei ensidigen kan dele Realitetsproceduren, og han kan derfor ei heller forlange sin nominatio autoris behandlet som Gjenstand for et Præjudicialspørgsmaal, der skulde bringes i det Rene, inden Indstævnte tog til Gjenmæle i Hovedsagen: Har Indstævnte flere subsidiære Realitetsindsigelser foruden den fremsatte nominatio autoris, maa han fremsætte dem tilligemed denne Hovedindsigelse, ligesom de almindelige Regler om en Realitetsindsigelses Fortabelse ved for sildig Fremsættelse, jfr. §. 43, ogsaa maa komme til Anvendelse med Hensyn til nominatio autoris.

*) Jfr. hvad ovenfor i §§. 24 og 31 er bemærket om exceptio rei incompetentis.

Den blotte nominatio autoris medfører saaledes, naar Citanten finder Anledning til at erklære sig imod samme, ingenlunde, at en tredie Part kommer ind i Sagen. Anseer Citanten det fuldkomment beviist, at den nævnte autor er den rette Sagvolder, kan han vel finde sig foranlediget til at rette Sagen imod denne alene, hvilket især vil skee, naar denne selv er villig til at modtage det Søgsmaal, som Citanten nu vil anlægge imod ham; men Sagvolderen træder da ganske ud af Sagen, der opstaaer da i Gjerningen en ganske ny Sag, saaledes som i det Foregaaende udviklet, og der bliver ei Tale om en ny Persons Indtræden i den ældre Sag. De sædvanligste Tilfælde ville imidlertid være, at enten finder Citanten sig foranlediget til ved en Adcitationsstævning at inddrage den nævnte Autor under Sagen tilligemed den oprindelige Sagvolder, eller ogsaa finder den nævnte Autor Anledning til frivilligen at indtræde i Sagen og forene sig med Sagvolderen for at gaae Citantens Søgsmaal imøde; det er da ei den blotte nominatio autoris, men i første Tilfælde en adcitatio, i sidste en frivillig interventio (accessoria), som bevirker en ny Persons Indtræden. Citanten kan derhos i første Tilfælde rette sin Procedure paa, at den inddragne Autor dømmes tilligemed den oprindelige Sagsøgte, eller alternativt paastaae, at enten Autor eller den oprindelige Sagvolder dømmes til at opfylde Paastanden.

Det følger endeligen af den civile Processes Grundsætninger, at Dommeren ei ex officio skal paasee, at Sagvolderen er den rette Paagjeldende. Det bliver hans egen Sag, om han vil paatage sig et Søgsmaal, som han var beføiet til at henvise til tredie Mand, og naar Dommen blot paalægger Indstævnte den ifølge Proceduren for ham fremkomne Forpligtelse, saa bliver denne Dom — efter de almindelige Regler om Dommes Retsvirkning, hvorom i det Følgende — den tredie ustævnte Mand, der maaskee var den rette Paagjeldende, uvedkommende, og der behøves ei nogen særegen Reservation i Dommen til Betryggelse for, at der Intet ved samme kan ansees bestemt til tredie ustævnet Mands Skade.

B. Om en tredie Persons Indtræden i Sagen, saaledes at de oprindelige Parter vedblive deres forhenværende Stilling i Sagen.

---

§. 143.

I. Om en saadan frivillig Indtræden i Sagen d. e. den egentlige Intervention.

a) Om Interventionens Begreb og Inddeling.

Det hører for det første til Begrebet om Intervention i egentlig Forstand, at begge de oprindelige

Parter vedblive deres hidtilværende Stilling i Sagen. Udtræder den ene Part i Anledning af, at en Anden indtræder i Sagen, kan man allerede efter Sprogbrugen neppe kalde dette en Intervention, og derhos er dette, i de foregaaende Paragrapher fremstillede, Forhold væsentligen forskjelligt fra det, der finder Sted, naar begge de oprindelige Parter vedblive deres forhenværende Stilling, saa at man altsaa ei bør sammenfatte begge Forhold under eet processualt Begreb. Fremdeles fordres til Begrebet om Intervention, at Intervenientens Procedure maa angaae den samme Sag, som verserer mellem de oprindelige Parter; thi deels behøve disse ei at taale, at en Tredie indblander en uvedkommende Gjenstand under den Procedure, som finder Sted mellem dem, deels vilde en slig Intervention i Almindelighed komme ind under Forbudet imod Sagers Cumulation. Endeligen hører det ogsaa til Begrebet om Intervention i egentlig Forstand, at den skeer frivilligen i Forhold til Sagens Parter, eller hvad der er det samme, uden at den Indtrædende er tilstævnet som Part i Sagen. Der opstaaer nemlig atter et forskjelligt Retsforhold, naar Indtrædelsen er fremkaldt ved en Tilstævning d. e. Adcitation, idet der da nærmest bliver Spørgsmaal om den Adciterendes Ret, medens der i første Tilfælde i Almindelighed nærmest er Spørgsmaal om Intervenientens Ret, navnligen ved den vigtigste Art af Intervention, den principale. Man bør derfor ogsaa holde de

tvende processuale Begreber om Intervention og Adcitation adskilte fra hinanden. En blot monitorisk Underretning til tredie Mand fra en af de oprindelige Parters Side, om den anlagte Sag, d. e. litis denunciatio, hvorved denne tredie Person ikke tilstævnes og dermed gjøres til Part i Sagen, ophæver derimod ei det Frivillige i Indtrædelsen af denne tredie Mand i Sagen, og udelukker altsaa ei Begrebet om Intervention i egentlig Betydning *).

Efter det her Anførte forstaaes der altsaa ved Intervention den Handling, hvorved en tredie Person indtræder i den mellem tvende andre Parter for Retten svævende og efter den Førstnævntes Indtrædelse fortsatte Sag, uden at nogen af de oprindelige Parter har tilstævnet ham, d. e. frivilligen i Forhold til Sagens Parter.

Det er med Hensyn til denne processuale Handlings Væsen af særdeles Vigtighed at skjelne mellem den

*) Der kan vel ifølge Intervenientens Stilling paaligge ham en Forpligtelse til at indtræde i Sagen, t. Ex. som Værge eller som Forstander for en offentlig Stiftelse, i hvilke Tilfælde man har sagt, at der fandt en nødvendig Intervention Sted, i andre Tilfælde derimod en frivillig Intervention. Men denne Nødvendighed ligger aldeles udenfor den Retssag, i hvilken Interventionen skulde finde Sted, og har ingen Indflydelse paa denne Sags Form. Derfor synes denne Inddeling helst at burde bortfalde, forsaavidt den processuale Handling (Interventionen) vedkommer.

principale og den accessoriske Intervention, til hvilke Begreber man i den senere Tid har føiet den saakaldte blandede Intervention.

Ved den principale Intervention gjør Intervenienten en selvstændig Paastand paa, at en under Sagen omtvistet Rettighed udelukkende tilkommer ham, det være sig enten som en personlig eller reel Ret. Denne Paastand vil, naar Sagen angaaer en enkelt udelelig Præstation, altid omfatte hele Sagens Gjenstand, men angaaer Sagen flere Retsforhold, navnligen flere Poster, som, uagtet de gyldigen kunne inddrages under een Sag, dog maae betragtes som selvstændige Fordringer, saasom naar Sagen angaaer flere Pengefordringer, jfr. §. 10 om den objective Cumulation, saa kan den principale Intervention gjerne indskrænke sig til en enkelt af disse Poster, og bliver ligefuldt principal Intervention, idet Intervenienten formener, at denne enkelte Fordring tilkommer ham, og iøvrigt ei befatter sig med Sagens andre Poster. Der frembyder sig et vigtigt Exempel paa en principal Intervention, naar Citanten efter angiven Transport paa en Fordring anlægger Sag imod den formentlige Debitor, den opgivne Cedent da indtræder i Sagen, og idet han modsiger Transportens Ægthed eller Gyldighed, selv søger Dom. Det er fremdeles en principal Intervention, naar en angiven Testamentsarving vil vindicere en Arv, som en Intestatarving har taget i Besiddelse, og en tredie Person optræder som en nærmere Intestatarving

og, modsigende Testamentets Gyldighed eller Ægthed, vindicerer Arven for sig. Man har ogsaa ment, at en principal Intervention kan finde Sted, naar en Creditor søger Debitor til at betale en Gjeldsforskrivning, og en af Øvrigheden beskikket Actor optræder og paastaaer Capitalen, paa Grund af Overtrædelse af Aagerlovene, confisceret og Debitor tilpligtet at udrede det af ham modtagne Beløb til Fiscus o. s. frdls. Men herimod kan erindres, at under det civile Søgsmaal kan der vel fremsættes og paakjendes en Aagerexception, men Søgsmaal i Anledning af Aager kan kun anlægges ved Politiretten, jfr. Frd. 14 Mai 1754, og den offentlige Actor maatte derfor vel in casu forholde sig i Analogi af Frd. 25 Januar 1828 §. 2*).

Den principale Intervention forudsætter altid en Modsætning mellem den ene oprindelige Parts og Intervenientens Interesse, en Tvist imellem disse tvende

*) Med Hensyn til andre Lovovertrædelser har en saadan Intervention ingen sær Vanskelighed, naar den paatalte Lovovertrædelse kan forfølges af det Offentlige under den civile Sags Former ved en dertil beskikket Actor; men dersom Overtrædelsen bliver at forfølge efter den inqvisitoriske Processes Regler, kunne den civilretlige Interventions Former ei længere passe, og det er da i det mindste meget tvivlsomt, om en Intervention fra det Offentliges Side her kan finde Sted, hvilket dog synes at være antaget i Jur. Tidsskr. II. b. p. 7–8. Denne hele Materie behandles imidlertid hensigtsmæssigst i den criminelle Proces.

Personer. Derimod kan det tænkes, at den oprindelige Sagvolder, medens han modsætter sig den oprindelige Citants Paastand, indrømmer Rigtigheden af den principale Intervenients Paastand: Naar Citanten imidlertid, som forudsat, inhærerer sin Paastand imod Sagvolderen, bliver Proceduren mellem dem fortsat, og en virkelig Intervention finder altsaa Sted. Erkjender Citanten derimod Intervenientens selvstændige Ret til hele Søgsmaalets Gjenstand, indtræder denne eo ipso i hans Sted, og Interventionen gaaer da, om end den samme Procedure med Sagvolderens Minde bliver fortsat, i Gjerningen over til et nyt selvstændigt Søgsmaal imod den oprindelige Sagvolder, hvorom ovenfor er talt.

Ved den accessoriske Intervention optræder Intervenienten ikke selv som Part, men slutter sig til en af Sagens oprindelige Parter, enten det nu er Sagsøgeren eller Sagvolderen, saaledes at han blot søger at forsvare dennes Ret, uden for Tiden at gjøre en selvstændig Ret gjeldende for sig. Det er t. Ex. en accessorisk Intervention i Sagen, naar under et Vindicationssøgsmaal den, der har overdraget den Indstævnte den omtvistede Ting, indtræder i Sagen for at hjemle sin Overdragelse og dermed gjendrive Citantens Paastand imod Indstævnte, eller naar under et mod en Selvskyldnercautionist anlagt Gjeldssøgsmaal, Hovedebitor indtræder i Sagen for at oplyse, at den paastævnte Gjeldsfordring er afgjort. Det er fremdeles en

accessorisk Intervention, naar en Cessionarius ifølge den til ham skete Transport indtaler den af den formentlige Debitor modsagte Gjeldsfordring, og Cedenten indtræder i Sagen for at oplyse Fordringens Rigtighed. Den accessoriske Intervenient kan iøvrigt vel ofte have endog større Interesse i Sagens Udfald end den oprindelige Part, til hvem han slutter sig, fordi han bliver denne ansvarlig, hvis Sagen gaaer ham imod, og dette er navnligen Tilfældet ved de tvende nysanførte Exempler paa accessorisk Intervention; men dette forandrer ei hans Stilling under Processen mellem de oprindelige Parter, i hvilken han indtræder, og hans Mellemkomst i denne vedbliver ligefuldt at være en accessorisk Intervention.

Den saakaldte blandede Intervention skulde være en saadan Mellemkomst af en tredie Mand, at han tildels forfølger en selvstændig Ret under samme Sag, tildels understøtter den oprindelige Sagsøgers eller Sagvolders Paastand. Som Exempel herpaa pleier man at anføre det Tilfælde, hvor en Person som Arving indtaler en Fordring, og en anden Person optræder som Medarving, og idet han paastaaer, at den Fordring, som er Sagens Gjenstand, er grundet og forsaavidt gjør samme Paastand som den oprindelige Sagsøger, derhos tillige paastaaer, at Fordringen for en Del tilkommer ham, og altsaa forsaavidt ei bør tilkjendes den oprindelige Citant. Fremdeles anfører man som Exempel paa en blandet Intervention det Tilfælde,

hvor den private Fornærmede anlægger et Søgsmaal paa Grund af et formentligen retsstridigt Factum, og en af det Offentlige beskikket Actor indtræder i Sagen, og idet han understøtter Citantens Paastand om hvorledes det fornærmende Factum er foregaaet, derhos nedlægger en selvstændig Paastand paa Straf, der støtter sig paa at hint Factum tillige indeholder en strafbar offentlig Forbrydelse, saasom naar en af det Offentlige beskikket Actor indtræder under en privat Injuriesag, som er anlagt i Anledning af en ved Pressen meddelt Yttring, og idet han understøtter den private Sagsøgers Forklaring af den brugte Yttring, paastaaer at den herefter tillige indeholder en strafbar Fornærmelse imod en Regjeringsautoritet. I slige Tilfælde bemærkes det, at den her fremstillede Intervention har den principale Interventions Character, forsaavidt Intervenienten gjør en selvstændig Ret gjeldende, og som Følge heraf ei for sit Vedkommende er bunden ved den oprindelige Sagsøgers Procedure, hvilket sidste bliver et Særkjende ved hans Stilling, om end der ingen Tvist finder Sted mellem ham og den oprindelige Citant, enten fordi der slet ingen Collision er mellem deres selvstændige Paastande, saasom i det sidstnævnte Exempel, eller fordi Citanten indrømmer Intervenientens Paastand, t. Ex. i det førstnævnte Exempel at Intervenienten er Medarving. Fremdeles anfører man, at i Tilfælde af den ommeldte Beskaffenhed gjør Intervenienten forsaavidt fælles Sag

med Citanten, idet han understøtter dennes Paastands Rigtighed i Forhold til Indstævnte. Han bekræfter saaledes i det første Exempel, at Indstævnte skylder den under Sagen omhandlede Gjeld, i det andet, at han har foretaget sig det fornærmende Factum.

Men uagtet det nu er unegteligt, at baade Citantens og Intervenientens Procedure her tildels have samme Øiemed, og skjøndt de her omhandlede Forhold medføre, at det ei kan negtes Intervenienten at indtræde i Sagen, hvorom nærmere nedenfor, saa turde det dog være tvivlsomt, om man i processual Henseende bør betragte dette Forhold som en tildels accessorisk Intervention; thi det synes at være det Væsentlige ved al accessorisk Intervention, at Intervenienten og den oprindelige Part, til hvem han slutter sig, i Henseende til Proceduren ere at ansee som identiske, og at den accessoriske Intervenient under Proceduren staaer i et Forhold til den Part, til hvem han slutter sig, som en Biperson, hvilket især har til Følge, at Intervenienten er bunden ved den Procedure, som allerede er brugt fra den oprindelige Parts Side. Men just fordi Intervenienten ved den saakaldte blandede Intervention har en selvstændig Ret at gjøre gjeldende, er hans Procedure uafhængig af den oprindelige Parts Procedure, hvis Øiemed han vel understøtter, men dette ei paa Grund af dennes, men paa Grund af sin egen Ret. Det samme finder ogsaa Sted i andre Tilfælde, der nævnes som Exempler paa en blandet

Intervention, saasom naar en Fæstebonde forfølger en ham tilkommende Rettighed imod Indstævnte, og hans Husbond indtræder for at hævde den samme Rettighed for sin Fæstegaard som saadan, jfr. Lovens 3—13—17 2det Membrum *), naar en Arvefæster vindicerer en Del af Arvefæsteeiendommen og Herligheds-eieren indtræder for at conservere den Eiendoms Integritet, hvorover han har Herligheden **), eller hvor en tredie Mand indtræder under en Executionsforretning, for at gjøre sin Eiendomsret til den i Domfældtes Værge værende Ting gjeldende, og dermed understøtter den Domfældtes Indsigelse imod Forretningens Fremme, forsaavidt denne Gjenstand vedkommer ***). Ogsaa i

*) Artiklens første Membrum handler om en reen accessorisk Intervention, forsaavidt den kan blive anvendelig paa det Tilfælde, at Jorddrotten indtræder i Sagen for at hævde Fæstebondens Ret i en Fæsteeiendommen uvedkommende Sag. Det synes iøvrigt at forudsættes loco citato, at Jorddrotten overtager hele Sagen for Fæstebonden, og altsaa ei er Intervenient i egentlig Forstand.

**) Vi nævne netop dette Exempel, fordi det er analogt med det af Gönner, Handbuch des gem. Proc. I. p. 381-384, udhævede Tilfælde, hvor Lehnsherren indtræder i en af Lehnsvasallen anlagt, den lehnspligtige Eiendom vedkommende, Sag, for at hævde sin Herlighed.

***) Dersom den Domfældte ei modsætter sig Forretningens Fremme, saa er Intervenientes Mellemkomst, saavidt skjønnes, en reen principal Intervention.

disse Tilfælde har Intervenientens Procedure tildels samme Diemed som den ene Parts Procedure; han understøtter dennes Indsigelse imod den anden Parts Paastand, men han forfølger derhos sin egen Ret; hans Procedure er uafhængig af den førstnævnte Parts, med hvem han ganske eller tildels forfølger et fælles Diemed, og det er derfor, som bemærket, udentvivl mindre rigtigt at betragte hans Optræden i Sagen som en tildels accessorisk Intervention. Man synes snarere at burde betragte denne Optræden som en Art af principal Intervention, der beholder sin Character som saadan, uagtet Intervenienten ved at forfølge sin selvstændige Ret tillige understøtter det Diemed, hvorpaa den ene af de oprindelige Parters Procedure gaaer ud. Det vides ei heller, at man har kunnet angive nogen practisk Regel for Proceduren, som støttede sig paa det accessoriske Moment i den saakaldte blandede Intervention; man har tvertimod i det Hele fundet de processuale Regler om den principale Intervention anvendelige paa samme.

Det maa her endnu bemærkes, at det kan være tvivlsomt, om Intervenienten optræder som principal eller accessorisk Intervenient. Naar en Fæstebonde t. Ex. under en af ham reist Sag tilegner sig en vis Ret, som staaer i nogen Forbindelse med hans Stilling som Fæster, uden at det er givet, at den er en Eiendommen tilkommende Ret, t. Ex. en Ret til at kjøre over Naboens Jord, og hans Husbond intervenerer i Sagen, vil det være en accessorisk Intervention, naar

Sagen gaaer ud paa at Rettigheden tilkommer Fæsteren for sin Besiddelsestid, men en principal Intervention, naar han procederer til at denne Ret tilligger Eiendommen. Det kan og tænkes, at begge Paastande her forenes, den sidste som principal, den første som subsidiær: men disse Forhold give dog ei tilstrækkelig Anledning til at beholde Begrebet om en blandet Intervention; thi dette Begreb kan hverken fremkomme derved, at det i Øieblikket, indtil nærmere Oplysning derom tilveiebringes, kan være uvist, hvilken Art af Intervention der finder Sted, eller derved, at Hovedinterventionen og den accessoriske Intervention lade sig forene som en principal og en subsidiær Procedure. Det ligger netop i Forholdet mellem en saadan dobbelt Procedure, at den sidste Paastand først kommer i Betragtning, naar Dommeren finder, at den første ei kan gives Medhold.

§. 144.

Fortsættelse. — b) Om de oprindelige Parters Ret til at modsætte sig Interventionen.

Dette Hovedspørgsmaal, hvis særegne Behandling er saameget nødvendigere i den danske Proces, som der ei haves positive Forskrifter om Intervention, bliver først at undersøge med Hensyn til den principale Intervention.

Det kan da først tænkes, at begge de oprindelige Parter modsætte sig den principale

Intervention. Man kunde da i Almindelighed anføre til Styrke for denne deres Paastand, at naar Sagvolderen vil underkaste sig et selvstændigt Søgsmaal af Intervenienten og dermed den Mulighed, at kunne blive dømt til at præstere den samme Gjenstand tvende Gange, idet den forskjellige Procedure under de tvende Sager kunde føre til, at han i ingen af dem blev frifunden, saa havde den tredie Mand, der vilde optræde som Intervenient ingen retlig Interesse ved at anbringe sin Paastand netop under den mellem de oprindelige Parter for Retten svævende Sag: Den i samme brugte Procedure og derefter afsagte Dom maa nemlig efter de almindelige Regler om en Doms Virkning — res judicata jus facit inter partes — blive ham uvedkommende. Denne Argumentation kunde imidlertid, dens Rigtighed iøvrigt forudsat, alene gjelde, naar Sagen angik en reent obligatorisk Forpligtelse til at betale en Pengesum eller præstere andre saadanne fungible Ting, der kunne præsteres flere Gange af Sagvolderen, og naar der derhos ikke vare særdeles Omstændigheder forhaanden, hvorefter den tredie Mand, som vilde intervenere, maatte kunne hindres i sin formentlige Rets Forfølgning, dersom han skulde iværksætte den under en søregen Sag, t. Ex. naar hans Ret beroede paa et originalt Document, af hvilket Citanten var i Besiddelse og som han havde fremlagt under den fra hans Side begyndte Sag. Dersom Sagen derimod angik en Retsgjenstand, der kun kan præsteres engang, navnligen gik ud paa et

reelt Søgsmaal, saa vilde der aabenbart fremkaldes høist vanskelige, muligen endog uopløselige Collisioner, hvis der skulde paa engang føres tvende forskjellige Sager om en og samme Retsgjenstand af den nysnævnte Beskaffenhed, og dette til uretlig Skade for den tredie Mand, der vilde intervenere i Sagen, naar han virkeligen var den ene Berettigede til den omhandlede Gjenstand: Den her bestridte Mening vilde ei heller kunne bestaae med vor Lovgivnings Grundsætning om Forfølgningen af reelle Rettigheder. Men selv uden Hensyn hertil har den principale Intervention en retfærdiggjørende Grund i Forholdets Natur. Det er det sidste Øiemed med Anordningen af de processuale Former, at den virkelige Sandhed ved dem kan bringes for Dagen, og det er da i og for sig sandsynligere, at dette vil kunne skee, naar de gjensidige Fordringer med Hensyn til en og samme Retsgjenstand, den være nu Gjenstand for en obligatorisk eller reel Ret, og de Indsigelser, som Sagvolderen har imod begge de Krav, som nu søges gjorte gjeldende, blive samlede procederede og paadømte under een Sag. Det kan paa den anden Side vel ikke negtes, at det er muligt, at de oprindelige Parter, som modsætte sig Interventionen, komme til at lide et uretligt Ophold i Afgjørelsen af deres Mellemværende derved, at samme tilstedes. Dette vil nemlig skee, naar det ved den endelige Dom findes, at den Intervenerende dog ikke er den egentlige Beretti-

gede, og at hans Intervention altsaa har været ubeføiet. Men dette er en blot Mulighed, der hidrører fra, at Spørgsmaalet om Interventionens Retmæssighed først kan afgjøres, naar det er decideret, om Intervenienten har Ret i Realiteten eller ikke, og denne Mulighed kan ei komme i nogen Betragtning, saalidet som man kan negte den oprindelige Sagsøger at begynde Processen, fordi det er muligt, at det ved den endelige Dom findes, at hele Søgsmaalet har været ugrundet*).

Man kan end ikke negte den tredie Mand, som vil gjøre sin selvstændige Ret med Hensyn til den under Sagen omtvistede Gjenstand gjeldende, at intervenere henimod Slutningen af de oprindelige Parters Procedure, og man kan navnligen ikke her bringe Frd. 16 Januar 1828 §. 2 til Anvendelse, saaledes at hin tredie Mand skulde have tabt Ret til senere at indtræde under Sagen, fordi han havde kunnet gjøre det tidligere, men har forsømt det. Det er nemlig vel en rigtig Regel, at naar en Proces engang er begyndt, bør ingen af Parterne tillade sig, ved Opsættelse af de processuale Handlinger, som han tidligere efter Sagens

*) At Intervenienten maa betale de ved Interventionen foranledigede Omkostninger, og Erstatning for det særegne Tab, som det ved samme fremkaldte Ophold har forvoldt de oprindelige Parter, i det mindste naar det kan tilregnes ham, at han ubeføiet intervenerede i Sagen imod de oprindelige Parters Villie, forstaaer sig af sig selv, men vedkommer os ikke videre her.

Stilling havde Anledning til og kunde foretage, at opholde Processens Tilendebringelse; men enhver Part, der har en selvstændig Ret, og da ogsaa her den principale Intervenient, maa i Almindelighed kunne udsætte Forfølgningen af denne sin selvstændige Ret, uden at det vedkommer ham, at de, mod hvem han skal forfølge den (her begge de oprindelige Parter) ønske, at Forfølgningen maatte skee snarest muligt. Naar Sagen er indladt til Dom fra begge de oprindelige Parters Side og ifølge deraf optagen af Retten til Paakjendelse, kan der i denne Instants ei længere finde nogen Intervention Sted. Derimod kan der tænkes en Intervention under Proceduren af den samme Sag i den høiere Instants, naar Underretsdommen appelleres, saavelsom under den Executionsforretning, hvorved den afsagte Dom søges fyldestgjort. Undersøgelsen af det Spørgsmaal, om og hvorvidt en Intervention efter den danske Proces kan finde Sted for Overretten og under Executionen, hører imidlertid til Læren om Appel og Execution. Efterat Execution af den mellem de oprindelige Parter afsagte endelige Dom er skeet, kan ingen Intervention tænkes uden under Forudsætning af Executionsforretningens Appel fra den Domfældtes Side; thi ellers er det hele Retsforhold mellem de oprindelige Parter tilendebragt: Den der ellers kunde optræde som principal Intervenient, maa da gjøre sin selvstændige Ret gjeldende under et særeget Søgsmaal.

Efter alt hvad nu er bemærket kan end mindre den oprindelige Sagsøger alene eller den oprindelige Sagvolder alene modsætte sig den principale Intervention, ved hvilken Intervenienten vil gjøre sin selvstændige Ret i Henseende til den omtvistede Gjenstand gjeldende. I første Tilfælde behøver Sagvolderen, der, som forudsat, er villig til at modtage Interventionssøgsmaalet, ikke at udsætte sig for at blive dømt tvende Gange; han har en naturlig Ret til at fordre, at det, naar den omhandlede Forpligtelse maatte findes at paahvile ham, ved den endelige Dom bliver afgjort, hvem han skal fyldestgjøre, enten den oprindelige Sagsøger eller Intervenienten. Paa den anden Side er det ligesaa naturligt, at Sagvolderen, naar den oprindelige Sagsøger ei finder sig foranlediget til at modsætte sig Interventionen, maa finde sig i, at det under den engang gyldigen anlagte Sag afgjøres, om han er Intervenienten eller den oprindelige Sagsøger den paastævnte Gjenstand skyldig.

Derimod er det allerede ovenfor berørt ved Fremstillingen af selve Begrebet om Intervention, at de oprindelige Parter, saavel i Forening som hver for sig, kunne modsætte sig at Intervenienten bringer en Gjenstand under Paakjendelse i den mellem dem verserende Sag, som ligger udenfor denne Sags Gjenstand. Der er nemlig ikke nogen retlig Grund, hvorfor de skulde taale Sagen opholdt eller vidtløftiggjort formedelst en saadan, i det mindste den ene Part uved-

kommende Punct*): Saaledes behøver Citanten under et Vindicationssøgsmaal ei at taale, at det Regressøgsmaal, som Sagvolderen kan have imod sin Hjemmel, og ei heller den indstævnte Debitor at taale, at det Regressøgsmaal, som Creditor, der gjør Fordringen gjeldende ifølge en Transport, kan have imod Cedenten, hvis Indstævntes Indsigelser imod Fordringen blive tagne tilfølge, inddrages under Sagen; jfr. Jur. Tidsskr. III. a. p. 100. Naar Jorddrotten indtræder i en af Fæstebonden anlagt, Eiendommen vedkommende Sag, behøver den Sagsøgte ei at taale det Søgsmaal inddraget, som Husbonden kan have Anledning til at anlægge imod Fæstebonden, fordi der under Sagen handles om en ubeføiet Raadighed, som Fæsteren maatte have tilladt sig over den ham tilfæstede Eiendom. — Den Indsigelse, som En af Parterne kan have imod, at et uvedkommende Søgsmaal inddrages under Form af Intervention, bliver iøvrigt i Almindelighed at gjøre gjeldende derved, at Intervenientstævningen paastaaes afviist, jfr. Jur. Tidsskr. loc. cit. Den øvrige Procedure mellem de oprindelige Parter vil i Anledning heraf ofte blive sat i Bero indtil Afvisningspaastanden er afgjort ved Rettens Kjendelse: Imidlertid kunne de ogsaa, hvis de

*) Selv om de oprindelige Parter ville samtykke i en saadan Udstrækning af Interventionssøgsmaalet, vil den ofte ikke kunne tilstedes, ifølge Lovgivningens Forbud imod den subjective Cumulation, jfr. ovenfor §. 10.

finde det tjenligt for deres Tarv, fortsætte deres Procedure mellem sig indbyrdes, medens Paastanden om Intervenientsøgsmaalets Afvisning er optagen til Paakjendelse. Men de kunne dog ikke indlade deres Sag til endelig Paakjendelse, forinden Intervenientsøgsmaalets Afvisning er billiget af Retten; thi i modsat Fald vil Kjendelsen netop gaae ud ud paa, at de skulle taale Proceduren fortsat, og Intervenientsøgsmaalets Procedure optagen under samme: Hovedsøgsmaalets Procedure kan altsaa ei sluttes, forinden det er afgjort, om Intervenientsøgsmaalet skal admitteres.

Hvad dernæst den accessoriske Intervention angaaer*), da ligger det i sammes Begreb og følger derhos af den efter den danske civile Processes Grundsætninger enhver Part tilkommende Raadighed over sin Sags Udførelse, at den ei kan tilstedes imod den Parts Villie, som den skulde gaae ud paa at understøtte: En slig Understøttelse kan ei paatvinges ham (beneficia non obtruduntur). Det kan vel træffe, at denne Part, der negter den tredie Mand, der vil optræde som accessorisk Intervenient og forsvare hans Paastand, at indtræde i Sagen, derved kan tabe sit eventuelle Regressøgsmaal imod ham; men

*) Om man end vil beholde Begrebet om den blandede Intervention, saa maa hvad der er anført om de oprindelige Parters Ret til at modsætte sig den principale Intervention ogsaa gjelde om hin Intervention.

det er naturligvis Partens egen Sag, om han vil udsætte sig for et saadant Tab. Naar han derimod er villig til at modtage den af den accessoriske Intervenient tilbudne Understøttelse, saa kan den anden Part ikke modsætte sig den accessoriske Intervention. Da den accessoriske Intervenient nemlig udgjør een Person med den Part, som han understøtter, der i Almindelighed er Sagvolderen, kan han ei blot, som enhver Intervenient, ikke indblande noget Uvedkommende i Sagen, men er og derhos bunden ved den Parts Procedure med hvem han forbinder sig, og endeligen kan Modparten i Almindelighed imodsætte sig de Udsættelser af Sagen, der ei vilde været hjemlede, naar ingen accessorisk Intervention havde fundet Sted, og han kan altsaa i Almindelighed ei lide Ophold ved denne Intervention. Navnligen maa Frd. 16 Jan. 1828 §. 2 her blive anvendelig, saa at den vedkommende Part, hvis det kan tilregnes den anden Part, at den accessoriske Intervention ikke tidligere har fundet Sted, kan modsætte sig, at han opholdes ved Intervenientens sildigere Indtræden i Sagen. Det vil navnligen være at tilregne den anden Part, at han ei betids ved en litis denunciatio bevirkede den accessoriske Intervenients Indtræden i Sagen. Det kan imidlertid her erindres, at naar den accessoriske Intervenient begjerer Udsættelse for at tilveiebringe Oplysninger, som ere Sagen vedkommende og sigte til at bevirke, at den Parts Ret erkjendes, som han slutter sig til, saa er Modparten ei berettiget til at modsætte

sig Udsættelsen, dersom hin Part selv havde været berettiget til at erholde Udsættelse til disse Oplysningers Tilveiebringelse, om det end først er den accessoriske Intervenient, der gjør opmærksom paa eller kan tilveiebringe disse Oplysninger. Saaledes maa Sagsøgeren under et Vindicationssøgsmaal finde sig i det Ophold, der foranlediges ved den intervenerende Hjemmelsmands Forsøg paa at opfylde sin Hjemmelspligt: Om det anlagte Vindicationssøgsmaal er grundet eller ikke, beroer netop derpaa, om Besidderen, d. e. den oprindelige Sagvolder, har god og tilstrækkelig Hjemmel for sin Besiddelse eller ikke. Det maa fremdeles erindres, at naar den Part, til hvem den accessoriske Intervenient havde at slutte sig, betimeligen har denunceret lis for ham, men han undlader betids at indtræde i Sagen, saa har Intervenienten vel, naar han uden antagelig Grund har opsat sin Intervention, gjort sig skyldig i Forsømmelse; men man kan dog neppe ubetinget negte den nysnævnte Part Opsættelse, for at oplyse de nye Data, som den senere indtrædende accessoriske Intervenient gjør opmærksom paa; thi dette vilde ikke blot gaae ud over Intervenienten, men nærmest over den vedkommende Part selv, der dog, som forudsat, ikke har gjort sig skyldig i nogen Forsømmelse: Han er i det samme Tilfælde, som om det ved en anden Hændelse var bevirket, at han ikke strax fra Sagens Begyndelse har havt, men senere erholder, Kundskab om Data, der tjene til at begrunde den af ham nedlagte Paastand.

§. 145.

Fortsættelse. — c) Om Proceduren i Anledning af Interventionen.

Det er ogsaa med Hensyn til Proceduren nødvendigt at skjelne mellem den principale og den accessoriske Intervention.

Da den principale Intervenient under Intervenientsøgsmaalet gjør en selvstændig, ham formentligen tilkommende, Ret gjeldende, følger heraf, at han forinden han kan optræde som Intervenient maa foranledige, at Interventionssøgsmaalets Gjenstand bliver undergiven den for civile Retstrætter foreskrevne offentlige Forligsmægling, ligesom han ogsaa maa udtage en særegen Stævning, hvorved han varsler de oprindelige Sagens Parter i Anledning af det Søgsmaal, som han i Forhold til dem vil gjøre gjeldende. I Almindelighed vil den oprindelige Sagvolder vel være den, af hvem den principale Intervenient vil paastaae sig Noget tilkjendt, men da han dog tillige paastaaer, at det er ham, og ei den oprindelige Sagsøger, som enten ganske eller tildels er berettiget til den omtvistede Gjenstand, saa maa han ogsaa stævne denne til at høre sig kjendt berettiget til den omtvistede Gjenstand, og forsaavidt blive begge de oprindelige Parter at betragte som hans Vederparter. Under Forudsætning af at Interventionen tilstedes, frembyder der sig i Almindelighed trende Stridsspørgsmaal til Afgjørelse: det første mellem

den oprindelige Sagsøger og den oprindelige Sagvolder, det andet mellem Intervenienten og den oprindelige Sagvolder, og det tredie mellem Intervenienten og den oprindelige Sagsøger om hvo af dem der er berettiget til den omtvistede Præstation af Sagvolderen. Dersom den principale Intervenient imidlertid alene optræder for, til Betryggelse af sin selvstændige Ret, at bevirke at Sagsøgerens Paastand bliver taget til Følge, saasom naar Arvefæsteren har vindiceret en vis Ret for Arvefæsteeiendommen, og Herligheds eieren som Intervenient vindicerer samme Ret for at conservere den Eiendoms Integritet, hvorover han har Herligheden, saa vil det være tilstrækkeligt at han som Intervenient lader den imod Sagvolderen udtagne Stævning anmelde for den oprindelige Citant.

Naar Intervenientstævningen, der hensigtsmæssigst udtages til en Tægtedag, da Hovedsagen skal foretages, falder i Rette, møder Intervenienten, incaminerer og deducerer sit Intervenientsøgsmaal. Som det første Moment i den derpaa følgende Procedure kan da frembyde sig de oprindelige Parters Modstand imod Interventionen, idet de paastaae Intervenientstævningen afviist og dem tillagt en billig Kost og Tæring. Om denne Procedure fra de oprindelige Parters Side er iøvrigt allerede talt i den foregaaende Paragraph, hvor det er bemærket, at Intervenienten ei behøver at føre noget særeget Bevis for sin Competence til at indtræde i Sagen, naar blot genus causæ er identisk med Hoved-

søgsmaalets Gjenstand. Paastanden om Intervenientstævningens Afvisning kan iøvrigt, som ogsaa ovenfor berørt, af de oprindelige Parter gjøres til Gjenstand for Rettens foreløbige Paakjendelse, d. e. et Præjudicialspørgsmaal. Selv om de oprindelige Parter, idet de paastaae Intervenientsøgsmaalet afvist, fortsætte deres gjensidige Procedure, maa dog deres nysnævnte Afvisningspaastand, hvis de Vedkommende ei in subsidium have indladt sig paa Intervenientsøgsmaalets Realitet, endog nødvendigen blive Gjenstand for en foreløbig Kjendelse, idet den hele Sag, hvis den nedlagte Afvisningspaastand forkastes, ei kan paakjendes forinden Intervenientsøgsmaalet er udprocederet og optaget til Paakjendelse.

Under Forudsætning af at Intervenientsøgsmaalet ved Rettens Kjendelse eller med de oprindelige Parters udtrykkelige eller stiltiende Samtykke er admitteret, bliver det at undersøge, om de forskjellige Stridspuncter, som nu almindeligvis ere indbragte i Sagen, blive at behandle i en vis Følgeorden, saaledes at det ene skulde kunne fordres procederet og paakjendt før det andet. Det kan da undertiden ikke negtes, at efter den logiske Sammenhæng mellem disse Stridspuncter, maa det ene, uagtet de samtlige høre til Sagens Realitet d. e. de under Sagen omtvistede Retsforhold, tænkes afgjort, forinden der kan blive Spørgsmaal om Afgjørelsen af de andre. Naar der t. Ex. verserer en Strid mellem tvende Intestatarvinger om, hvo der er berettiget

til en vis Eiendom som den nærmeste Arving ab intestato, og der optræder en Intervenient, der som Testamentarving vindicerer Arven for sig, saa er det nødvendigt, at Spørgsmaalet om det paaberaabte Testaments Gyldighed maa afgjøres, forinden der med Nytte kan blive Tale om, hvo af de tvende Intestatarvinger der bør ansees som den nærmeste; og efter andre Proceslovgivninger antages det derfor, at Proceduren om de tvende Intestatarvingers gjensidige Retsforhold bør hvile, indtil Spørgsmaalet om Testamentarvingens Ret, hvilken begge de formentlige Intestatarvinger naturligvis bestride, er afgjort. Efter den danske Processes Grundsætninger kan derimod i et saadant Tilfælde Interventionssøgsmaalet ikke fordres foreløbigen procederet og paakjendt, med mindre de oprindelige Parter dertil give deres Samtykke; thi det er en Grundsætning i den danske Proceslovgivning, at Realitetsproceduren ei af den enkelte paagjeldende Part kan fordres delt, og den samme logiske Sammenhæng, der kunde give Anledning til en foreløbig Procedure og Paakjendelse af Interventionssøgsmaalet, kunde ogsaa frembyde sig med Hensyn til de enkelte Dele af det mellem tvende oprindelige Parter omtvistede Retsforhold, hvor der slet ikke bliver Tale om en tredie Persons Intervention. Naar altsaa nogen af de paagjeldende Parter fordrer det, maa det hele Retsforhold mellem de oprindelige Parter og Intervenienten procederes til Ende under Eet. Dette forudsat, bliver der Spørgsmaal om den Følgeorden, i

hvilken hver af de tvende Parter i Sagen er berettiget til at fremkomme med deres Indlæg og Beviser. Dette Spørgsmaal maa af Dommeren afgjøres efter den naturlige Sammenhæng mellem de Retsforhold, som hver af Parterne vil gjøre gjeldende, og man kan neppe give almindelige Regler om, hvo af de trende Parter der, i et hvilketsomhelst Stadium af Processen, først er berettiget til at fremkomme med sit Tilsvar og først at føre sine Beviser. Da det iøvrigt er utvivlsomt, at baade de oprindelige Parter og den principale Intervenient, hver for sig, have Ret til fuldstændigen at udvikle Grundene for deres Paastand og skaffe de fornødne Beviser for samme tilveie, saa er det af mindre Vigtighed, om den Ene eller den Anden først erholder den hertil fornødne Udsættelse af Sagen, ligesom de ogsaa oftest kunne benytte en og samme Udsættelse til at skaffe de af hver især for fornødne eragtede Beviser tilveie.

Da den principale Intervenient søger at gjøre en selvstændig Ret gjeldende, enten alene i Forhold til den oprindelige Sagvolder eller tillige i Forhold til den oprindelige Sagsøger, saa bliver hans Procedure i det Hele at undergive de Regler, som ovenfor i Capital 2 og Capitel 4, første og tredie Afsnit, ere fremsatte om Citantens Procedure.

Hvad dernæst den Procedure angaaer, som den accessoriske Intervention fremkalder, saa ligger det i dennes Væsen, at den hverken kan foran-

ledige en særegen Klage til Forligelsescommissionen eller en særegen Stævning; thi den accessoriske Intervenient er at betragte som identisk med den oprindelige Part, til hvem han slutter sig: Han vil vel ofte være foranlediget til at begjære en Udsættelse af Sagen, for at udvikle sine Grunde eller fremskaffe de Beviser for samme, hvormed han vil understøtte den Parts Paastand, med hvem han forener sig, men da han slutter sig til og er bunden ved denne Parts Procedure, saa kan han, som berørt, i Almindelighed ei erholde den nysnævnte Udsættelse, med mindre den oprindelige Part, til hvem han slutter sig, selv vilde kunne have erholdt Udsættelse af Sagen i det angivne Øiemed. Iøvrigt ville enten Reglerne for Citantens eller for Indstævntes Procedure blive anvendelige paa den accessoriske Intervenients Procedure, eftersom han slutter sig til den ene eller den anden af de oprindelige Parter. Almindeligvis vil imidlertid den accessoriske Intervenient slutte sig til den oprindelige Indstævnte, og altsaa Reglerne om dennes Procedure, jfr. Cap. 3 og Cap. 4, 2det Afsnit, blive anvendelige.

Det kan her endnu erindres, at da hverken den principale eller den accessoriske Intervenient kan udvide Proceduren til Gjenstande, som ei vedkomme den mellem de oprindelige Parter verserende Sag, jfr. den foregaaende Paragraph, saa maa den af disse Parter, som det interesserer, kunne modsætte sig, at alt uvedkommende, hvormed Intervenienten under Proceduren maatte frem-

komme, kommer i nogen Betragtning, saavelsom ethvert Ophold af Sagen i Anledning af denne Del af Intervenientens Procedure.

§. 146.

Fortsættelse. — d) Om litis denunciatio.

Ligesom autoris nominatio staaer i Forbindelse med Læren om en Parts Indtræden i en Retssag i en af de oprindelige Parters Sted, saaledes staaer den saakaldte litis denunciatio i Forbindelse med Læren om Intervention i egentlig Forstand.

Ved litis denunciatio forstaaer man den Underretning, som En af de oprindelige Parter meddeler en tredie Mand om den mellem dem verserende Sag, over hvem den Denuncerende vel ei for Tiden eller under denne Sag vil nedlægge nogen Paastand, men som dog Sagen med Hensyn til et muligen tilkommende Søgsmaal, fremfor alt et eventuelt Regressøgsmaal, maa antages at interessere*). Da der ei nedlægges nogen Paastand over Denunciaten under nærværende Sag, saa behøver han ei at stævnes: Underretningen til ham er blot monitorisk. Vel pleier man at anføre som en Undtagelse herfra, at naar Sagvolderen under den

*) I den Romersk-Tydske Proces har man vedtaget Udtrykkene Denunciant og Denunciat om den der meddeler og den der modtager Underretninger om den anlagte Sag; og for Kortheds Skyld ville vi i det Følgende benytte samme.

oprindelige Sag har fremsat en nominatio autoris, og vil føre Bevis for at den nævnte autor er den rette paagjeldende Sagvolder, t. Ex. naar den, der er sigtet som Injuriant, paaskyder at han blot har gjentaget en tredie Mands Ord, jfr. L. 1—26—4, og vil bevise Rigtigheden heraf, saa er det ei tilstrækkeligt, at han anmelder Sagen for denne tredie Mand, men det vil ifølge L. 1—4—1 være nødvendigt, at denne stævnes til at overvære Bevisførelsen, jfr. Jur. Tidsskr. II. b. p. 40. Men denne Stævning af den nævnte Autor kan udentvivl neppe betragtes som en litis denunciatio, just fordi den vedkommer Bevisførelsen og ei hele den Sag, hvorunder Beviset skal benyttes, ligesom den her omhandlede Nødvendighed af Stævning bortfalder, naar Beviset kan tilveiebringes uden nogen Vidneførelse eller lignende Bevisførelse af den oprindelige Sagvolder, der skyder paa Hjemmel, t. Ex. ved Fremlæggelse af et i en anden Anledning allerede optaget Vidneforhør *).

Det nærmeste Øiemed med al litis denunciatio er, at sætte Denunciaten i Stand til, hvis han finder

*) Det er noget andet, at Sagvolderen i Anledning af sin autoris nominatio kan finde sig opfordret til virkeligen at denuncere litem for den opgivne Autor, hvorom nedenfor: Nødvendigt er det dog ikke for ham, thi kan han godtgjøre, at denne tredie er rette Sagvolder, saa har han tilstrækkelig Grund for sin Frifindelse, og behøver ei at bekymre sig videre om Sagen.

det fornødent eller tjenligt til sit Tarv, at intervenere i Sagen og varetage sin Interesse; og Aarsagen, hvorfor den vedkommende Part underretter Denunciaten om den opstaaede Retstvist, er i Almindelighed, at naar denne senere bliver at saggive af Denuncianten i Anledning af det Udfald, som den nærværende Retstvist faaer, han da ei skal kunne indvende imod det mod ham anlagte Søgsmaal, at noget er forsømt under den første Sag, som kunde have beskyttet hans Interesse ved dens Udfald. Dertil kan komme, at Denuncianten tør vente, at Denunciaten frivilligen vil indtræde i Sagen som accessorisk Intervenient, og muligen bevirke et for Denuncianten heldigt Udfald af den nærværende Retstvist, hvorved da og Spørgsmaal om et eventuelt Regresøgsmaal mod den førstnævnte vil bortfalde.

Saavel Sagsøgeren som Sagvolderen kan have Anledning til litis denunciatio for en tredie Mand. Sagvolderen vil især være foranlediget hertil ved Vindications- og andre reelle Søgsmaal, naar den nu omtvistede Ret er ham overdragen af en tredie Mand, hos hvem han venter at kunne søge sin Regres, hvis Sagen gaaer ham imod: Det samme finder Sted, naar Selvskyldnercautionisten søges, som vil kunne søge Regres hos Hoveddebitor, eller en correus debendi, som vil kunne søge en, i det mindste partiel, Regres hos de øvrige correi. Ogsaa uden Hensyn til et saadant eventuelt Regresøgsmaal, kan Sagvolderen undertiden have Anledning til en litis denunciatio, saasom for den, han

angiver at være rette Sagvolder, fordi han kan vente at denne tredie Person vil indtræde i Sagen og søge at bringe Spørgsmaalet, om hvo der er den rette Sagvolder, i det Rene. Da denne Autor imidlertid ei behøver at møde efter den blot monitoriske Indvarsling, saa opstaaer der det Spørgsmaal, om Sagvolderen med Retsvirkning kan tilstævne den paagjeldende som rette Sagvolder nævnte Person, for at bringe ham til bestemt at erklære sig over sit Forhold til Sagen, hvorom der bliver at handle i næste Paragraph ved Fremstillingen af Adcitationen, der er forskjellig fra den blotte litis denunciatio.

Sagsøgeren vil have Anledning til en litis denunciatio, naar han støtter sit Søgsmaal paa et ham tiltransporteret Gjeldsbrev, imod hvilket der fremsættes Indsigelser, som han efter den danske Lovgivning ei kan undgaae at indlade sig paa, eller han støtter sit reelle Søgsmaal paa en Adkomst fra en tredie Mand, imod hvilken Sagvolderen fremsætter Indsigelser. I begge Tilfælde har han baade Anledning til at vente, at Citanten eller hans Hjemmel vil indtræde i Sagen og understøtte hans Paastand, og han vil tillige have Anledning til at instituere et Regresssøgsmaal mod disse, hvis Sagen gaaer ham imod *).

*) Det er ogsaa anført (Jur. Tidsskr. II. b. p. 36), at Sagsøgeren maa anmelde Processen for en tredie Mand, for at det derved kan blive klart, at denne Intet har at erindre imod at Sagen forfølges af

Den danske Lovgivning har ei heller positive Forskrifter om litis denunciatio. Den i L. 5—14—29 foreskrevne Advarsel, som Creditor skal give Cautionisten, med det samme han anmelder Fordringen i Debitors Stervbo, om at han i fornødent Fald vil holde sig til ham, er ingen egentlig litis denunciatio; thi det er ikke her forudsat, at nogen Retstvist finder Sted*). Det følger imidlertid af Forholdets Natur, at naar den ene af Sagens Parter har grundet Anledning til at anmelde Processen for en tredie Mand, der i sin Stilling har Opfordring til at møde under Sagen, navnligen for at understøtte den Anmeldendes Paastand,

ham, naar der ellers kunde være Anledning til denne Erindring imod hans Søgsmaal. Saaledes skulde t. Ex. en Fallent, der forfølger en ham tilkommende men under Massen hørende Fordring, lade Stævningen forkynde for Boets Foresatte, da den Indstævnte ellers kunde erklære, at han ei turde indlade sig med Citanten, som incompetent til at forfølge Fordringen. Det maa imidlertid herved erindres, at fordi Boets Foresatte ei finde sig foranledigede til at tage nogen Notits af Fallentens Anmeldelse for dem, ligger deri neppe en tilstrækkelig Legitimation af hans Competence: Han bør uden tvivl for at afkræfte Indstævntes exceptio incompetentiæ fremskaffe Boets Foresattes udtrykkelige Samtykke til at han forfølger Sagen, og saaledes synes en blot litis denunciatio her at være mindre passende.

*) Om denne Forskrift i L. 5—14—29 bliver iøvrigt at handle i Skifteprocessen.

saa maa Modparten ogsaa finde sig i den Udsættelse, som denne litis denunciatio medfører. Dersom det Modsatte derimod er Tilfældet, saa er det lige saa klart, at den ene Part ikke behøver at finde sig i nogen Modification af Proceduren eller i nogen Udsættelse af Sagen i Anledning af, at Modparten vil anmelde Processen for tredie Mand. Dette kommer navnligen til Anvendelse, naar Sagens Gjenstand er en cederet Fordring, mod hvilken der fra Indstævntes Side alene gjøres saadanne Indsigelser, som ikke gyldigen kunne fremsættes imod Cessionarius, t. Ex. Aagerexceptionen og exceptio solutionis, naar Betalingen ei er afskreven paa det cederede Gjeldsbrev. Indstævnte kan i et saadant Tilfælde vel blive beføiet til at søge Skadesløsholdelse hos Cedenten, som ved Cessionen har unddraget sig fra den Indsigelse, som kunde have været fremsat imod ham, hvis han selv havde indtalt Fordringen; men dette Regressøgsmaal vil han i intet Tilfælde kunne støtte paa Dommen i den af Cessionarius imod ham anlagte Sag, der, som forudsat, slet ikke indlader sig paa at paakjende denne Indsigelse: Den Tiltale, som Indstævnte kan have imod Cedenten, bliver saaledes uafhængig af, hvad der under hin første Sag forhandles og ved Dommen bliver afgjort, og Indstævnte kan saaledes ikke erholde Udsættelse for at anmelde Sagen for Cedenten.

Man skjelner vel i Systemerne mellem litis denunciatio *judicialis* og *extrajudicialis*, eftersom

den enten skeer ved en udtagen Stævnings Forkyndelse — hvilken dog her kun gaaer ud paa Stævningens Anmeldelse for Denunciaten, og ikke paa en virkelig Indstævning eller Adcitation, hvorom nedenfor — eller ved en paa anden Maade iværksat beviislig Underretning om Sagens Foretagelse, saasom ved en Notarial-Beskikkelse. Da Øiemedet med al litis denunciatio alene er, at der skal gives den paagjeldende tredie Person Underretning om den reiste Sag, og da den danske Lovgivning ei har foreskrevet nogen særegen Form for denne Underretning, saa er en judiciel Anmeldelse ei i noget Tilfælde fornøden, skjøndt det kan være hensigtsmæssigt for den vedkommende Part, at benytte denne Form for sin Anmeldelse af Sagen og dermed sikkre sig Beviset for at den virkeligen er skeet.

Derimod har det sin gode Grund i Forholdets Natur, at litis denunciatio bør skee, inden Denuncianten ved sin Procedure kan have udelukket Denunciaten fra at benytte de Indsigelser og Beviismidler, som han muligen kan fremføre til Beskyttelse af den Denuncerendes Tarv, og med det samme til sin Befrielse for et eventuelt Regressøgsmaal fra dennes Side. Den bør derfor i Almindelighed skee, inden Denuncianten fra sin Side har deduceret Sagen til Dom, med mindre han retteligen i sin Deduction har taget en saadan Reservation, at den, for hvem han anmelder Processen, senere kan benytte alle de Forsvarsmidler, hvormed han maatte finde Anledning til at fremkomme; jfr. hvad

ovenfor er anført om den accessoriske Intervenients Procedure.

Er en litis denunciatio, hvor den burde have været iværksat, forsømt fra den vedkommende Parts Side, saa taber denne det Regressøgsmaal imod den tredie Person, for hvem Processen skulde have været anmeldt, som han ellers vilde have havt, naar denne tredie Mand kan opgive noget Forsvarsmiddel, som ei er blevet benyttet under Sagen, og som kunde have havt Indflydelse paa Udfaldet, saa at Sagen ei var bleven tabt af den nysnævnte Part, der støtter sit Regressøgsmaal paa dette Sagens Udfald. Det kan derhos ei fordres, at den tredie Mand, imod hvem Regressøgsmaalet anlægges, fuldstændigen skal godtgjøre, at han, hvis litis denunciatio var bleven iværksat, vilde havt Midler i Hænde, som maatte have bevirket et andet Udfald af den ældre Sag; thi den Forsømmelse, som har sat ham ud af Stand til at benytte disse Forsvarsmidler, vil og kunne gjøre det umuligt for ham, nu senere at bevise deres Tilværelse: Det maa, da Formodningen altid maa være imod den, som har viist Forsømmelse, være tilstrækkeligt, at han bestemt kan opgive de tabte Forsvarsmidler, uden at hans Opgivende i saa Henseende kan modbevises, jfr. Jur. Tidsskr. II. b. p. 43. Men kan den tredie Person, for hvem Processen skulde været anmeldt, ei opgive noget Forsvarsmiddel, der ei er blevet benyttet, synes den Omstændighed alene, at lis ei er bleven denunceret,

ikke at burde betage den vedkommende tabende Part sit ellers vel grundede Regressøgsmaal, og det saa meget mindre, som litis denunciatio, som ovenfor bemærket, intetsteds i Lovene er udtrykkeligen paabudet. Man kan nemlig paa den ene Side ikke derfra, at denne Part undlader Processens Anmeldelse for tredie Mand, slutte til et stiltiende Samtykke af ham, hvorved han skulde frafalde sit eventuelle Regressøgsmaal; thi deels kan denne Undladelse hidrøre fra en Forglemmelse, deels kan Parten holde sig forvisset om, at han uden Bistand af den tredie Mand, for hvem Sagen skulde anmeldes, vil kunne procedere Sagen ligesaa fuldstændigen og rigtigt, som om denne var tilkaldt, og han vil derfor ei opholde sin Procedure derefter: Paa den anden Side viser det Datum, at den, imod hvem Regressøgsmaalet senere anlægges, ei kan opgive noget Forsvarsmiddel, der er blevet ubenyttet, at den vedkommende Part forsvarligen har udført Sagen, saa at den Persons retlige Stilling, imod hvem Regressøgsmaalet nu anlægges, i Virkeligheden ei er bleven forringet derved, at den ældre Proces ei blev anmeldt for ham, jfr. en Dom i Jur. Tidsskr. IV. a. p. 49 ff., som er stadfæstet af Høiesteret den 1 November 1821; ibid. IV. b. p. 254.

Endeligen kan det her endnu erindres, at den tredie Person, for hvem Processen først er anmeldt af En af Sagens Parter, kan have Anledning til atter at denuncere lis for en fjerde Mand o. s. v. Naar t. Ex. Sagvolderen under et Vindicationssøgsmaal har anmeldt

Processen for sin Hjemmelsmand, kan denne atter denuncere litem for sin Hjemmel, der har overdraget ham den Gjenstand, om hvis Vindication der er bleven Spørgsmaal, og der muligen kan have Midler i Hænde til at retfærdiggjøre den skete Overdragelse.

II. Om Adcitation.

§. 147.

Man er efter den danske Proceslovgivnings Grundsætninger neppe beføiet til at give Begrebet om Adcitation, eller Tilstævning, en videre Udstrækning, end at det er den Handling, hvorved Citanten i en for Retten svævende Sag stævner en tredie Person til at lide Dom enten cumulative eller alternative med den oprindelige Indstævnte. Man har imidlertid i fremmede Procesystemer givet Begrebet om Adcitation en langt videre Udstrækning*), og det vil udentvivl bidrage til en nærmere Oplysning af de herhen hørende processuale Forhold, naar vi søge nærmere at retfærdiggjøre den af os antagne Indskrænkning af Begrebet.

*) Jfr. navnligen Gönners Handb. des gem. deut. Proc. I. S. 384-424 (XIX.), hvormed dog kan jevnføres Mittermaier i Arch. für die civil. Praxis III. S. 31 ff., Gensler ibid. IV. S. 175 ff., Grolmann Theorie des gerichtl. Verfahrens §. 160 og Martins Lehrbuch des bürgerl. Processes (11te Ausg.) §. 306, samt Jur. Tidsskr. II. b. p. 44 ff.

Der kan da først blive Spørgsmaal om, hvorvidt den oprindelige Sagvolder nogensinde kan være beføiet til ved Adcitation at inddrage en tredie Person i den mellem Sagsøgeren og ham verserende Sag. Det kunde her igjen først tænkes, at Sagvolderen ved Adcitationen vilde bevirke, at en tredie Person maatte optræde som Sagsøger imod ham tilligemed den oprindelige Citant, hvilket skulde finde Anvendelse, hvor den oprindelige Citant ei var ene berettiget til at anlægge Sag imod ham, men stod i et saadant Forhold til flere andre som litis consortes, at det omtvistede Forhold ei blev fuldstændigen paakjendt, med mindre disse litis consortes (i activ Betydning) alle optraadte som Sagsøgere. En slig Fordring fra Sagvolderens Side vilde imidlertid efter Forholdets Natur for det første være uhjemlet, naar de flere Personer, som havde Deel i den ved den oprindelige Sag forfulgte Ret, vare delagtige i den omhandlede Ret hver for sin Del, eller omvendt vare correi credendi saaledes, at Enhver af dem var competent til at gjøre den hele Fordring gjeldende; thi i første Tilfælde var det klart, at naar Citanten søger mere end hans Andel af Fordringen, kan Indstævnte paastaae sig frifunden for hvad han fordrer mere end sin Andel, medens han ei kan negte at taale Dom, naar Citanten har indskrænket sin Paastand til denne Andel, og i sidste Tilfælde hjemler netop Fællesskabets Beskaffenhed Citanten Ret til at indtale den hele

Fordring, ligesom Indstævnte paa den anden Side, naar han har udholdt Processen med den Ene af Interessenterne, enten han bliver dømt til at opfylde den paastævnte Præstation eller han bliver frifunden for Citantens Tiltale, ikke senere kan dømmes under den af En af de andre Interessenter anlagte Sag: Det forudsættes nemlig netop her, at den enkelte Interessent er berettiget til at indtale den hele Fordring med forbindende Virkning for de øvrige Interessenter. Mere tvivlsomt bliver derimod Spørgsmaalet, naar den omhandlede Rettighed tilkommer de flere Interessenter i et saadant Fællesskab, at den Ene ei kan disponere over den hele Ret, men den omtvistede Ret derhos dog ei kan gjøres til Gjenstand for en delvis Procedure. Et saadant Forhold vil vel ikke ofte finde Sted; men det kan dog ikke paastaaes, at det efter den danske Lovgivning slet ikke kan forekomme. Dersom tvende t. Ex. eie en fast Eiendom hver for en Halvdel, og der bliver Spørgsmaal om en denne Eiendom tilkommende Servitut, saasom en Ret til Udsigt, som den ene af disse socii forfølger imod den Nabo, hvis Eiendom Servituten skulde paahvile, saa kan det neppe negtes, at den Indstævnte bliver brøstholden, naar han efter at have udholdt Proceduren med Citanten og erholdt en Frifindelsesdom, hvorved det antages, at Servituten ei paahviler hans Eiendom, derefter skal være pligtig at udholde en ny Proces med den anden Lodtager i prædium dominans, der kan bruge en anden Procedure og skaffe

andre Bevismidler tilstede end den første. Men des- uagtet kan man udentvivl ei heller her tillægge Indstævnte en Ret til at adcitere den Lodtager i den indtalte formentlige Ret, der ei har deltaget i Søgsmaalet, til at han skulde indtræde i Sagen som Medcitant; thi enten maa Indstævnte, efter den danske Procesæs Grundsætninger, finde sig i, at hver Lodtager for sit Vedkommende kan forfølge den omhandlede Ret, og da er han ei berettiget til at opholde den Lodtager, som først har anlagt Sagen, derefter, at den anden adcite- res, eller ogsaa er Indstævnte ikke pligtig at finde sig i denne Deling af Søgsmaalet*), og da er han tilstræk- keligen beskyttet ved sin exceptio actoris incompetentis, jfr. ovenfor §. 24 Litr. c: Indstævnte kan som saadan ei være berettiget til at erholde mere end Fri- findelse for Citantens Tiltale, hvad enten han nu støtter sin Frifindelsespaastand derpaa, at kun begge consortes i Forening kunne anlægge Sagen, eller han

*) Hvilket af disse Alternativer der bør ansees som det rigtige, beroer paa Reglerne om litis consortium i det Hele, men disse henhøre til Læren om Sagens Parter, og kunne ikke fuldstændigen udvikles her. Det kan imidlertid erindres, at det i en Dom i Jur. Tidsskr. XXIX. p. 139-143 er antaget, at den Omstændighed, at en Obligation ved Arv eller paa anden Maade er gaaet over fra Een til Flere, ei kan medføre nogen Forpligtelse for Debitor til en partiel Afbetaling, og altsaa ei heller til at modtage et partielt Søgsmaal.

indlader sig paa Realiteten i det Hele og bestrider, at begge consortes i Forening have den omhandlede Ret. Derimod kan Indstævnte i et saadant Tilfælde, som ovenfor t. Ex. er anført, anlægge et Contrasøgsmaal, hvorunder han paastaaer Citanten kjendt uberettiget til den omhandlede Servitut, og under dette Contrasøgsmaal kan han da ogsaa adcitere den anden Lodtager i den omhandlede Rettighed; men han adciterer da ei som Sagvolder men som Sagsøger, d. e. Contracitant, og dette maa indrømmes ham under de Betingelser, som nedenfor skulle anføres for Citantens Adcitationsret.

Ligesaalidet kan Indstævnte udentvivl være berettiget til ved Adcitation at inddrage Nogen enten som rette Sagvolder i sit Sted eller som accessorisk Intervenient. Det er nemlig klart, at naar Indstævnte kan oplyse, at en Anden er rette Sagvolder, har han tilstrækkeligen retfærdiggjort sin Frifindelse; men naar der, som her forudsat, af Citanten er anført tilstrækkelige Grunde for sit Søgsmaal imod Indstævnte, og denne derimod vil gjøre særegne Data gjeldende, ifølge hvilke en Anden skulde være rette Sagvolder, saa paaligger det ham at bevise disse, uden at Citanten behøver at finde sig i, at der under den af ham anlagte Sag tilstedes en særegen Procedure imellem den oprindelige Indstævnte og den nævnte Autor, om hvo af dem der er den rette Sagvolder*), eller

*) Det er noget ganske andet, at den oprindelige Sagvolder kan komme til at stævne den nævnte Autor til

mellem den oprindelige Indstævnte og en tredie Person, som han opgiver som sin Hjemmel, om denne er pligtig til at staae ham bi som accessorisk Intervenient. End mindre kan Citanten, efter hvad ovenfor er bemærket under Læren om Intervention, være forpligtet til at taale, at Indstævnte adciterer sin Hjemmelsmand, for at erholde ham dømt til at give Erstatning for det Tilfælde, at Retten finder at Citantens Paastand bør gives Medhold; thi dette Regressøgsmaal er Citantens Søgsmaal aldeles uvedkommende, og han kan altsaa modsætte sig, at den af ham anlagte Sag derefter opholdes*). Lovens Forskrifter i 1—11 gaae ei heller

at overhøre Beviisførelsen for, at han er den rette Sagvolder; jfr. L. 1—4—1 og den foregaaende Paragraph.

*) Selv om Citanten ei modsætter sig, at Regressøgsmaalet inddrages under den anlagte Hovedsag, synes det at Hjemmelsmanden, især naar han er villig til at indtræde som accessorisk Intervenient, maa kunne modsætte sig, at det omspurgte Regressøgsmaal under denne Sag gjøres gjeldende imod ham; thi dette forudsætter netop, at Hjemmelen brister, hvilket ikke kan siges at være Tilfældet, førend Hovedsagen er paakjendt, og Hjemmelen under samme ei funden god: Det med selve Hovedsøgsmaalet forbundne Regressøgsmaal synes altsaa at være for tidligt anlagt. At dette imidlertid kan paakjendes tilligemed Hovedsøgsmaalet, naar samtlige Parter deri ere enige, følger af Parternes Raadighed over den civile Procedure, der ei her kan udelukkes ved Forbudet imod

ud paa at hjemle en saadan Forening af Søgsmaalet imod Hjemmelsmanden med det oprindelige Hovedsøgsmaal; thi deels handles der i dette Lovens Capitel kun om den, der frivilligen indtræder som Hjemmel for Sagvolderen, deels forudsætter Loven ei, at der er nogen Strid mellem den Indstævnte og hans Hjemmel, men at tvertimod denne vil overtage sig hele Sagen istedetfor Indstævnte.

Der bliver nu at handle om, hvorvidt Citanten er berettiget til Adcitation. Det kan da først tænkes, at naar Indstævnte fremsætter den Indsigelse, at Citanten ei er competent til at anlægge Sagen uden i Forening med flere hans litis consortes (i activ Forstand), kunde han finde sig foranlediget til at tilstævne disse consortes til at deltage med sig i Sagen, saaledes at han foreløbigen søger dem dømte til saadan Deltagelse eller til at erkjende ham berettiget til paa alle deres Vegne at udføre Sagen: Denne Strid mellem ham og hans consortes maatte nemlig blive et Præjudicialspørgsmaal, der maatte være afgjort, forinden Proceduren videre kunde fortsættes med Indstævnte. Men denne kan efter den danske Processes Grundsætninger ei være pligtig at taale, at denne Strid mellem Citanten og hans consortes inddrages og afgjøres

den subjective Cumulation, da der her dog altid er en nær Forbindelse imellem Hovedsøgsmaalet og Regressøgsmaalet.

under den nærværende Proces*), thi er hans exceptio actoris incompetentis grundet, har han Føie til at paastaae sig frifunden for Citantens Tiltale i denne Sag, og sig tilkjendt Processens Omkostninger. Herved maa dog erindres, at paa den ene Side kan denne Frifindelsesdom ei hindre, at samtlige litis consortes (activi) senere kunne anlægge en anden Sag om den paagjeldende Fordring, hvor da den tidligere fremsatte exceptio actoris incompetentis maa bortfalde, og paa den anden Side maa Citanten, naar han har denunceret litem for de øvrige consortes, opfordrende dem til at indtræde med ham i Sagen, hos dem kunne søge sin Regres for det formedelst deres Udeblivelse tabte Søgsmaal: Dette vil imidlertid skee under en selvstændig Sag, der er den oprindelige Indstævnte uvedkommende.

Der bliver altsaa, som vi i Begyndelsen af Paragraphen bemærkede, alene det Hovedtilfælde tilbage, at Citanten kan tilstævne andre Personer for tilligemed den oprindelige Instævnte at undergives Dom i den af ham anlagte Sag. En saadan Adcitation vil navnligen ofte blive foranlediget derved, at Indstævnte opgiver en anden Person som rette Sagvolder. Citanten vil nemlig

*) Om et andet Resultat bør antages efter den Romersk-Tydske Proces, er meget bestridt. Det maa i alt Fald grunde sig paa den større selvstændige Myndighed til at sørge for den civile Sags hensigtsmæssige Anlæggelse og Udførelse, som denne Proces indrømmer Dommeren.

da sædvanligvis ei ganske forlade den oprindelige Sagvolder, men naar der blot er nogen Uvished om, hvo af disse tvende Personer der skal svare for Sagen, tilstævne den nævnte autor og nedlægge Paastand over dem begge, enten alternative, saa at En af dem paastaaes dømt til at udrede den hele Præstation, eller cumulative, saa at de begge paastaaes dømte, alt eftersom det materielle Retsforholds Beskaffenhed giver Citanten Anledning til. Det kan t. Ex. være tvivlsomt, om den oprindelige Indstævnte har handlet alene som Fuldmægtig for den nu tilstævnte Principal, eller om han ei har forpligtet sig personligen tilligemed denne; fremdeles om den oprindeligen Sagsøgte kan vente aldeles Frifindelse, fordi han angiver og muligen beviser alene at have brugt de formentligen fornærmelige Udtryk, som Gjentagelse af en tredie Persons Ord, der nu er adciteret, eller om den Injurierede ei kan fordre dem begge ansete med Straf. Fremdeles vil en Adcitation ofte fremkaldes derved, at Indstævnte opgiver flere litis consortes (passivi), der i alt Fald burde dømmes tilligemed ham. Det kan i disse Tilfælde ingenlunde antages, at der finder en inepta cumulatio Sted ved Foreningen af Søgsmaalene mod den oprindelige Indstævnte og den Adciterede, da det er det samme Factum eller i alt Fald aldeles connexe Facta, som komme til at udgjøre den hele Sags Gjenstand. Ligesaalidet kan det antages, at den oprindelige Indstævnte kan modsætte sig Adcitationen, og at den deraf følgende

Tvist med den Adciterede afgjøres under den imod ham reiste Sag; thi om end de ovenanførte Grunde, hvorfor en principal Intervention maa taales af de oprindelige Parter, ei ligefrem kunne komme til Anvendelse her, saa maa det dog være afgjørende, at Indstævntes egen Procedure har foranlediget Sagsøgeren til Adcitationen. Dersom dette derimod ei er Tilfældet, og Citanten maa antages at have kunnet strax rette Sagen imod samtlige Paagjeldende, saa kunde det synes mere tvivlsomt, i Henhold til Grundsætningerne i Frd. 16 Januar 1828 §. 2, om Indstævnte da ei kunde modsætte sig Sagens Ophold efter en Adcitation, som kunde været tidligere iværksat. Men deels vil det sjeldent træffe, at Indstævnte ei skulde benytte Mangelen af Tilstævning af andre Vedkommende, som en Indsigelse under sin Procedure, hvorved han da selv foranlediger Adcitationen, deels vil der oftest i saadanne Tilfælde af Citanten kunne anføres en eller anden rimelig Grund, hvorfor han ikke strax inddrog alle Paagjeldende under den anlagte Sag; og man bør da ei letteligen negte Citanten ved Adcitationen at bevirke det hele Retsforholds fuldstændige Paakjendelse, jfr. hvad der i §. 42 er bemærket om Citantens Continuationssøgsmaal i egentlig Forstand *).

*) Efter den i Praxis vedtagne Sprogbrug indbefattes Adcitationsstævninger i Almindelighed endog under Begrebet om Continuationsstævninger. Det er iøvrigt temmelig ligegyldigt, om man følger denne Terminologi, eller ved Continuationsstæv-

Derimod er det en Betingelse for Adcitationens Gyldighed, at den Adciterede er pligtig til at lide Dom ved det Forum, for hvilket Hovedsagen er anlagt, hvilket iøvrigt ei altid forudsætter, at Sagen behandles ved hans almindelige Værneting; thi han kan og være pligtig at undergive sig dette Forum ifølge det omtvistede Forholds Beskaffenhed, t. Ex. som Contractsværneting, som forum delicti commissi under en privat Injuriesag, og især som forum rei sitæ. Denne Betingelse for Adcitationen er iøvrigt ikke andet, end hvad der ogsaa fordres, naar Citanten oprindeligen vil søge flere som ansvarlige for samme Sag; thi have de forskjelligt Værneting, bortfalder derved den Fordel, som ellers tilkommer den paagjeldende Citant, at han nemlig kunde sagsøge dem under Et.

Hvad iøvrigt angaaer Proceduren imod den Adciterede, da gjelde her i det Hele de samme Regler, som om Citantens Procedure imod den oprindelige Sagvolder: Citanten maa ogsaa her, forinden han gyldigen kan tilstævne den vedkommende tredie Person, have sørget for, at de almindelige Forskrifter om den befalede Forligsmægling i Forhold til den Adciterede ere opfyldte. Hvad Proceduren fra den Adciteredes Side angaaer, da er denne uafhængig af den oprindelige Sagvolders

ninger i egentlig Forstand alene forstaaer dem, hvorved Citanten inddrager nye Poster af sit Mellemværende med den oprindelige Indstævnte, i hvilken Betydning vi have taget Ordet i §. 42.

Procedure; thi han har en aldeles selvstændig Stilling i Sagen, og det vil ofte endog være Tilfældet, at hans Interesse i Henseende til Sagens Udfald netop er den oprindelige Sagvolders modsat. Den oprindelige Sagvolder maa endeligen, som ovenfor bemærket, finde sig i det Ophold, som følger af, at den Adciterede fra sin Side procederer Sagen til Doms; men han er berettiget til at fordre, at Proceduren fra den Adciteredes Side ei udstrækkes til Gjenstande, som ere den oprindelige Sag mellem Citanten og ham uvedkommende. De her gjeldende Regler om Proceduren ere saaledes i det Hele analoge med de ovenfor udviklede Regler om Proceduren i Anledning af en principal Intervention.

Syvende Capitel.

Om Udsættelser.

A. Om Tidsbestemmelserne i Proceduren i Almindelighed. Begrebet om Udsættelser og de forskjellige Arter af samme.

§. 148.

Efter de Proceslovgivninger, i hvilke der er indrømmet Dommeren en mere selvstændig Indvirkning paa Proceduren, navnligen med Hensyn til Bevisførelsen, er det sædvanligt, at Dommeren, ved at foreskrive hvad der af Parterne skal udføres, med det samme foreskriver en vis Termin, inden hvilken den paagjeldende processuale Handling skal være tilendebragt, og som nøie maa iagttages, med mindre Dommeren finder sig foranlediget til at bevilge en Forlængelse af den engang fastsatte Termin efter den vedkommende Parts Begjæring. Man har udentvivl i vore Procesſystemer havt disse Forhold for Øie, naar man har defineret Udsættelse eller Opsættelse (dilatio) ved en Forlængelse af den Tid, hvorpaa noget skal foretages i Retten, saa at det, som skulde skee paa en vis Dag, berammes foretaget paa en Tid, som er længere borte, jfr. Hurtigkarls System

S. 366. Det er imidlertid efter den danske ordinære Civil-Processes Grundsætninger meget sjeldent Tilfældet*), at Dommeren, saaledes som anført, kan komme til proprio motu at bestemme en vis endelig Termin for en processual Handlings Udførelse**); thi det beroer paa Parterne selv, om de ville foretage en vis processual Handling, t. Ex. give Tilsvar, udtage Contrastævning, eller føre Vidner, og naar den vedkommende Part fremdeles maa ansees berettiget til at foretage en saadan Handling, begjærer han en Tidsfrist i Anledning af sammes Udførelse, der ingenlunde kan ansees som en endelig Termin, han vil have sat for den processuale Handlings Udførelse, hvorimod han stiltiende forbeholder sig at fordre yderligere Frist, forsaavidt den findes retlig nødvendig til Handlingens Udførelse.

Paa den anden Side maa dog erindres, at det allerede ligger i Dommerens Stilling, som den, der administrerer Retten, at det er ham, der berammer Sagens Foretagelse til enhver enkelt Tægtedag***), uagtet dette ei skeer under Form af en selvstændig

*) Lignende Tidsbestemmelser forekomme vel ved Proclamata, men disse vedkomme den extraordinære Proces, og ere ikke reent processuale Handlinger.

**) Den Forelæggelse af en bestemt Termin til Vidneførelse, som var foreskrevet ved Frd. 3 Marts 1741 §. 9, bortfalder efter den senere Lovgivning, hvorom nærmere nedenfor.

***) Sagens Tægtedag er den Tingdag eller Retsdag, da Sagen skal foretages.

Fastsættelse af en vis Termin for den vedkommende processuale Handlings Foretagelse, men almindeligvis som en Bevilgelse af en af begge eller af den ene Part begjert Tidsfrist. Dertil kommer, at i Henseende til Bevilgelsen af en saadan Tidsfrist eller, som den i vort Rettergangssprog kaldes, Anstand, har Lovgivningen indrømmet Dommeren en officiel Myndighed til at sørge for, at Sagen ikke uretligen forhales af den ene Part, eller af begge Parters Sagførere, og paalagt ham under eget Ansvar en vis selvstændig Virksomhed for dette Formaal, hvorved der da her frembyde sig de i den danske Civilproces maaske mærkeligste Afvigelser fra den rene Forhandlingsmaxime, som den civile Processes øverste Grundsætning.

Efter hvad saaledes er bemærket, kan man betegne en Sags Udsættelse som en Beslutning af Retten om Sagens gjentagne Foretagelse til en senere Tid.

Der gives imidlertid enkelte Tilfælde, hvor Udsættelsen ei fremtræder som en Bevilgelse af den eller de vedkommende Parters Begjering om Anstand, nemlig ved de saakaldte lovbestemte og retsbestemte Udsættelser. Den lovbestemte Udsættelse er den, som er befalet ved Loven selv, og hvorved man udentvivl har tænkt sig at den fandt Sted umiddelbart efter Lovens Bydende. Men om end Lovens Bud medfører, at en Retssag ei kan foretages paa den Dag, hvor Foretagelsen ellers

skulde have fundet Sted, saa er det dog Dommeren, som ifølge denne Lovens Befaling har at udsætte Sagen. Man har iøvrigt neppe noget andet Exempel paa en lovbestemt Udsættelse end den, som følger af at Tægtedagen vilde falde paa en Helligdag, saasom paa en af Juledagene, paa anden Paaske- eller Pintsedag, eller i de lovbestemte Retsferier (om hvilke der blive at handle i den almindelige Del af Processen), og hvor da Sagen skal foretages paa en senere Dag *). Efter L. 1—3—4 skulde i et saadant Tilfælde den næste Søgnedag holdes for rette Ting- og Tægtedag, men efter Praxis, der er stadfæstet ved Canc. Skr. 16 October 1819 in fine **),

*) Dersom Dommeren har givet Anstand i et vist Tidsrum, t. Ex. 8 eller 14 Dage, men denne Frist udløber paa en Dag, da ingen Ret ifølge Lovens Forskrift kan holdes, saa maae Parterne vide, at det følger af sig selv, at Sagen først bliver at foretage paa den første lovlige Tingdag derefter, og det ligger altsaa indirecte i Dommerens Bevilgelse af den givne Anstand, at Sagen udsættes til sidstnævnte Retsdag. Det synes iøvrigt rigtigere, at Retten i et saadant Tilfælde udtrykkeligen udsætter Sagens Foretagelse til den Tingdag, da den virkeligen kan foretages; jfr. Canc. Skr. 16 Octobee 1819.

**) Det hedder nemlig i denne Cancelliskrivelse, at de Uger, hvori Retten ikke holdes, bør regnes med i de Tilfælde, hvor nogle Ugers Henstand er givet, eller hvor en vis Frist er forelagt, uden forsaavidt Fristen udløber paa en Dag, hvor Retten ikke holdes, da Sagen bør udsættes til næste Retsdag.

udsættes Sagen til den næste ordinære Retsdag. — Ved den retsbestemte Udsættelse forstaaer man den, som fastsættes af Dommeren eller Retten uden Parternes Begjering, paa Grund af en speciel Forhindring for Retten fra at fremme Sagen paa den Dag, da den skulde været foretaget, jfr. L. 1—4—24*). En saadan Udsættelse kan vel oftere forekomme under den criminelle Proces, hvor Dommeren uden Hensyn til de Tiltaltes eller Deponenternes Begjering har at beramme Sagens Foretagelse, jfr. Frd. 1 Mai 1782 §. 5 og Frd. 3 Juni 1796 §. 26, saa og med Hensyn til Vidneførelser og deslige Retsforhandlinger, som medtage en længere Tid, og som Dommeren ifølge deres Omfang eller paa Grund af andre Forretninger ofte ei kan bringe til Ende paa den Dag, paa hvilken de ere begyndte; men de kunne ei let forekomme med Hensyn til Domssagernes Foretagelse paa den ordinære Retsdag, paa hvilken Parterne maae kunne vente og fordre, at de til samme ansatte civile Sager blive foretagne. En Undtagelse herfra kan kun indrømmes, naar et Sygdomstilfælde eller lignende Forfald maatte paakomme saa pludseligen, at Dommeren ei kan foranledige, at en Anden beskikkes af vedkommende Øvrighed til at pleie Retten i hans Sted, ligesom en saadan Forhindring

*) "Opsættelser skulle skee med begge Parters Samtykke, eller og naar Dommeren for lovligt Forfald ei kan være tilstede."

ikke vel kan finde Sted uden ved de Retter, som kun beklædes af een Person.

Det Almindelige er, som berørt, at Sagen udsættes med Hensyn til Retsforholdet mellem Parterne, hvortil hører saavel Udsættelse efter Overenskomst mellem Parterne, hvilken man har kaldet den contractmæssige, som efter den ene Parts Begjering*), hvilken man med et lidet adæqvat Udtryk har kaldet den blandede; jfr. Hurtigkarls Proces S. 367.

Idet vi nu skulle fremstille vor Lovgivnings vigtige Forskrifter om disse Udsættelser af Sagen, maae vi foreløbigen erindre, at disse Forskrifter kunne komme til Anvendelse i det første Stadium af Processen som i det sidste, fra Sagens Incamination og Deduction, under de forskjellige Tilsvar fra begge Parters Side, under Erhvervelsen af de forskjellige Beviismidler, og Indtrædelsen af flere Personer i Sagen, indtil dens endelige Slutning. Herefter kunde det synes naturligt, at man anviste denne Lære sin Plads i Begyndelse af Fremstillingen af Procesmaaden**). Men det maa herved

*) At Retten stundom ogsaa ex officio skal udsætte Sagen til Fordel for en udeblivende Part, altsaa uden nogen virkelig Begjering fra dennes Side, skal i det Følgende blive omhandlet, jfr. §. 151.

**) Hurtigkarl har ogsaa behandlet Læren om Udsættelser strax efter Capitlet om Stævning og endnu før Læren om Sagens Incamination.

erindres, at de vigtigste Regler om Bevilgelsen af Anstand slutte sig til Reglerne om Parternes Ret til at give fuldstændigt Tilsvar og til den fornødne Beviisførelse, og da Materien om Udsættelse derhos tillige staaer i en naturlig Sammenhæng med Læren om Procedurens Slutning, saa have vi hellere valgt den nærværende Plads i Systemet for den førstnævnte Gjenstand.

B. Om Udsættelse med begge Parters Samtykke.

§. 149.

Det ligger i Forholdets Natur, at naar Parterne personligen møde, og begge ere enige om at begjere en Udsættelse, bør Retten bevilge samme. Dette er og foreskrevet i L. 1—4—24, og den senere Lovgivning indeholder ingen Undtagelse herfra.

Ifølge Parternes Raadighed over Sagen og deres fuldkomne Myndighed til hver især at overdrage sin Sagfører at handle paa sine Vegne, maatte efter Forholdets Natur fremdeles ogsaa den ene Sagfører kunne begjere og den anden samtykke i Sagens Udsættelse, uden at anføre nogen videre Hjemmel for en slig Anstand, jfr. L. 1—9—13; men denne Regel er væsentligen forandret ved den nyere Lovgivning. Da det nemlig ofte fandtes, at enkelte Sagførere af Magelighed

og vel og af Egennytte, begjærte Udsættelse uden nogensomhelst rimelig Grund, og at Modpartens Sagfører ei blot ikke tilbørligen modsatte sig Sagens Forhaling, men endog ved at undlade at protestere imod den begjærte Udsættelse, bevirkede at Dommeren, da hans Tavshed efter den ældre Lovgivning maatte ansees som et stiltiende Samtykke, ei kunde negte den begjærte Udsættelse, saa bestemte Frd. 3 Juni 1796 §. 7*): "at naar Vedkommende ikke kan angive nogen Grund for Udsættelsen, da skal Dommeren ei tilstaae ham samme, om endog den anden Sagfører ikke gjør nogen Indsigelse herimod, med mindre denne beviser, at hans Part selv dertil har givet Samtykke. Paa lige Maade bør forholdes, dersom det tydeligen kan skjønnes, at de foregivne Aarsager til Udsættelser blot ere Udflugter, der sigte til Sagens unyttige Forhaling." Denne Forskrift, hvorefter Modpartens Sagførers Samtykke ei var tilstrækkelig til at hjemle Anstanden, maa efter den citerede Lovbestemmelses Indhold endog være anvendelig, hvad enten

*) Allerede Pl. 13 August 1766 om Sagers Udførsel ved Bytingsretten i Kjøbenhavn havde i §. 3 foreskrevet, at naar Nogen begjerte Anstand paa Grund af Forlig, maatte han have Contrapartens Tilstaaelse, mundtlig eller skriftlig, men den føiede til som det andet Alternativ "eller og hans Principals skriftlige Begjering til Retten, at Sagen forlanges udsat til at forsøge Forlig", og hjemlede altsaa Udsættelse paa Grund af Forlig, uden at Modpartens Samtykke nødvendigvis forud skulde være erhvervet.

det er den anden Part selv eller en for denne mødende Sagfører, som har begjert Udsættelsen, og hvad enten Begjeringen om Udsættelse skeer uden Anførelse af nogensomhelst Anstandsgrund, eller den Grund, som angives, tydeligen kan skjønnes at være en Udflugt. De sidste strenge Udtryk synes imidlertid at hentyde til, at naar det i og for sig er tvivlsomt, om den Anstandsgrund der paaberaabes er tilstrækkelig, saa maa det altid være et Moment, som taler for det bekræftende Resultat, at Modpartens Sagfører erkjender samme som en tilstrækkelig Anstandsgrund, enten dette nu skeer udtrykkeligen, eller stiltiende derved at han ikke protesterer mod Anstanden: Det er blot hvor ingen Anstandsgrund angives eller hvor den angivne Grund tydeligen kan kjendes at være en Udflugt, at Modpartens Sagførers Samtykke ei skal være tilstrækkelig til at hjemle Udsættelsen.

Der forekom imidlertid Exempler paa, at den ene Sagfører ved at colludere med den anden unddrog sig Forskriften i Frd. 3 Juni 1796 §. 7. Den Sagfører, hvis Principal havde en Interesse i Sagens Forhaling, byttede nemlig Rolle med den anden Parts Sagfører, idet den sidstnævnte begjærte Anstanden, til hvilken da den førstnævnte Sagfører naturligvis let kunde skaffe sin Principals Samtykke, idet denne, som forudsat, havde Interesse i Sagens Forhaling. Lovgiveren fandt sig i Anledning heraf beføiet til at foreskrive i Frd. 16 Januar 1828 §. 4, at den ene Parts Sagfører

alene kan erholde Udsættelse i 14 Dage ved Modpartens Samtykke, men skal der gives længere Udsættelse paa Grund af Samtykke, saa skal han endvidere godtgjøre, at ogsaa hans egen Part bifalder saadan Udsættelse. Denne Bestemmelse er derhos at forstaae med Hensyn til hver Gang, Sagens Fremme beroer paa den vedkommende Sagfører, saa at den, der engang, paa Grund af Modpartens Samtykke alene, har faaet 14 Dages Udsættelse, ei paa samme Grund kan erholde videre Udsættelse, førend efterat Sagen af ham er bleven indladt til Dom, og noget Nyt derpaa fra hans Modparts Side er fremkommet. Fremdeles tilføier Frd. 16 Januar loc. cit., at da den ene Parts Ønske om, udenfor den befalede Forligsmægling, at see Sagen mindelig afgjort, og de i saa Henseende paaberaabte Skridt fra hans Side, ei kunne paaberaabes som Hjemmel for Sagens Udsættelse, uden med samtlige Parters Samtykke, saa bliver der i Tilfælde af at en saadan Anstandsgrund paaberaabes, at forholde som i ethvert andet Tilfælde, hvor Udsættelse begjeres paa Grund af Samtykke. — Frd. af 16 Januar 1828 §. 4 har derimod næppe Hensyn til det Tilfælde, hvor Anstanden begjeres af en Grund, der vel tydeligen kan kjendes at være en Udflugt, men imod hvilken Modpartens Sagfører dog ei protesterer; thi hin Lovbestemmelse forudsætter, at det netop er paa Grund af Modpartens eget Samtykke, at der har været begjært og allerede engang er givet 14 Dages Udsættelse, og den har i alt Fald ingen

Indflydelse paa den givne Forskrift i Frd. 3 Juni 1796 §. 7, forsaavidt denne gaaer ud paa, at Dommeren ex officio skal negte Anstand paa en Grund, der tydeligen kjendes at være en Udflugt, uagtet der ei protesteres imod Udsættelsen fra Modpartiets Side*).

Frd. 16 Januar 1828 §. 3 foreskriver, at naar der er givet en Part Udsættelse for at give Tilsvar paa Modpartens Anbragte, bør Retten ei negte den Forlængelse af den givne Frist, som grundes paa en særegen Omstændighed, fordi denne ikke strax nøiagtigen kan bevises, men Udsættelsen bør blot indskrænkes til 8 eller høist 14 Dage, og denne Henstand ikke siden forlænges uden Bevis for den paaberaabte Omstændigheds Rigtighed. Det kan imidlertid ikke antages, at denne Paragraph er anvendelig paa Anstands Begjeringer paa Grund af Modpartens eller begge Parters Samtykke, saaledes at Anstanden skulde bevilges, uagtet der ei ved Begjeringen om samme fremlægges skriftligt Samtykke eller skaffes andet Bevis for at det er givet, men det blot loves, at saadant Bevis skal blive fremlagt til næste Retsdag. Saavel Frd. 3 Juni 1796 §. 7 som Frd. 16 Januar 1828 §. 4 fordre nemlig, for at Anstand paa Grund af Samtykke

*) Denne Mangel af Protest kan iøvrigt ogsaa hidrøre fra, at Modpartiets Sagfører holder sig forvisset om, at Retten selv uden nogen Opfordring fra hans Side vil erkjende Anstandsgrunden for en Udflugt, og altsaa ex officio negte Anstanden.

skal bevilges, at Modpartens eller begge Parters Samtykke til Udsættelsen er beviist eller godtgjort, og det ligger ogsaa i Forholdets Natur, at naar den, der vil erholde Udsættelsen, dog skal indhente Partens eller Parternes Samtykke, saa kan han ogsaa sørge for, at Beviset for dette Samtykke er tilstede, og det saameget mere, som en blot fremlagt med Partens Navn forsynet skriftlig Erklæring om at han samtykker, maa antages for tilstrækkeligt Bevis, da her ei er nogen Grund for Retten til at drage Documentets Ægthed i Tvivl, og en særegen Bevisførelse herfor, som dog ei kunde negtes Producenten af den skriftlige Erklæring, vilde føre til et længere Ophold af Sagen. Indeholdt altsaa Forskriften i §. 3 om Unødvendigheden af øieblikkeligt Bevis for Anstandsgrunden endog en almindelig Regel, hvorom nærmere nedenfor, saa have Frd. 3 Juni 1796 §. 7 og 16 Januar 1828 §. 4 gjort en Undtagelse herfra med Hensyn til Anstand paa Grund af Samtykke.

Det Samtykke der gives af den, der paa Embedsvegne anlægger en Sag, selv om han som Sagfører er i denne Stilling, t. Ex. Kammeradvocaten, ansees i Praxis ei blot som en Sagførers Samtykke, men som Partens eget Samtykke *). Det samme maa

*) En anden Sag er det, at Kammeradvocaten, naar han selv forlanger en Udsættelse, ikke kan ansees fritagen for at anføre de Grunde, hvorpaa han støtter denne sin Begjering; jfr. Jur. Tidsskr. XXIV. p. 193 og Ussings Bibl. I. p. 99.

da ogsaa gjelde, naar Nogen, som Mandatarius for en tredie Mand, paa dennes Vegne anlægger eller tager til Gjenmæle i en Sag, og i denne Qvalitet er optraadt ei som Sagfører men som Part, navnligen naar han igjen har antaget en Sagfører til at udføre Sagen for sig. Det er kun de af nogle Sagførere som saadanne til Sagens Forhaling brugte Tergiversationer, som Frd. 3 Juni §. 7 og 16 Januar §. 4 have villet hindre.

Det kan iøvrigt tænkes, at den Dommeren paalagte Pligt, ex officio at negte Udsættelse, uagtet begge Parters Sagførere ere enige i Sagens Henstand, og som Følge heraf i Almindelighed at paakjende hele Sagen i dens nærværende Tilstand, kan medføre et Tab for En af Parterne, naar Sagen derved kommer under Paakjendelse, inden den er tilbørligen procederet og oplyst fra begge Sider; og det kan næppe negtes, at denne Afvigelse fra den ellers i den hele civile Proces saa strengt overholdte Forhandlingsmaxime, hvis retlige Virkning vi nu nærmere skulle udvikle, ei er uden Mislighed.

I det høist sjeldne Tilfælde*), hvor Citantens Sagfører, inden han endnu har deduceret Sagen til Doms, begjerer Anstand paa Grund af Samtykke, uden at bevisliggjøre dette, eller paaberaaber en Anstandsgrund, som, uagtet der ei protesteres imod Udsættelsen af Modpartiets Sagfører, tydeligen kan kjendes at være en Udflugt, vil Dommeren, naar der ei

*) Jfr. ovenfor §. 19.

in subsidium er paaberaabt en anden gyldig Anstands-grund fra Citantens Side, have at afvise Stævningen som ikke retteligen forfulgt. Dette Resultat vil imidlertid sjeldent medføre nogen stor Ulempe for Citanten, der kan anlægge en ny Sag imod Indstævnte, hvem han i Almindelighed alene vil have at betale Erstatning for sit forgjeves Møde, d. e. Kost og Tæring. Er Sagen derimod, som sædvanligt, deduceret til Doms, og det altsaa først er under Citantens senere Procedure, at dennes Sagfører under de nysanførte Forudsætninger gjør en ugrundet Begjæring om Udsættelse, saa vil Dommeren have at paadømme Sagens Realitet i den Tilstand, hvori den er bleven optagen. Det maa da vel tilregnes Citantens Sagfører, hvis Sagen ei er bleven tilbørligen procederet og oplyst, og han maa staae sin Principal til Ansvar derfor, Lovens 1—9—13: Men har han ei Evne til at erstatte den forvoldte Skade, kan Følgen af den givne Forskrift om Anstandens Negtelse muligen blive, at Parten selv kommer til at lide et uopretteligt Tab *). Det kan frem-

*) Det vil iøvrigt vistnok meget sjeldent indtræffe, at en Sagfører, der virkelig havde en gyldig Grund, hvorpaa han kunde have begjert Anstand, skulde forsømme at benytte denne, og istedetfor komme frem med Grunde, der tydelig kunde skjønnes at være Udflugter. I alt Fald maatte saadant da grunde sig i Sagførerens Udueligheb, men herimod har man søgt saavidt muligt at betrygge sig ved den Prøve, han skal aflægge. Den her omhandlede Fare er saa-

deles tænkes, at paa den Tid Citantens Sagfører fremsætter den ugrundede eller i alt Fald uhjemlede Anstandsbegjering, er Sagen ei behørigen udprocederet eller oplyst fra Sagvolderens Side*). Dersom der da in subsidium — for det Tilfælde, at Citantens Sagførers Anstandsbegjering ei bevilges — er begjert Anstand af Indstævntes Sagfører, saa er det klart, at Dommeren, naar han negter den af Citantens Sagfører begjerte Anstand, bør bevilge den fra Indstævntes Side fordrede Frist. Da Dommeren fremdeles maa være særdeles varsom for at afskære Indstævnte videre Forsvar, især der, hvor den urigtige Anstandsbegjæring er fremsat af Citantens Sagfører, bør han og, hvis Indstævntes Sagfører under sin tidligere Procedure blot

ledes ei af stor Betydenhed, og man kan nok i Almindelighed være sikker paa, at den Sagfører, der begjerer Anstand paa Grunde, der tydelig kunne skjønnes at være Udflugter, ingen gyldig Anstandsgrund har at anføre. I alt Fald var det en Nødvendighed for Lovgiveren, at lade Parten løbe denne Fare med de flere andre, der altid maa løbes, naar man betjener sig af en samvittighedsløs eller uduelig Sagfører, naar han skulde løse den dobbelte Opgave, at forene Sagens retfærdige Paadømmelse med Parternes Beskjermelse mod ugrundet Forhaling af deres Retsnydelse.

*) Et lige Forhold opstaaer, naar Indstævntes Sagfører har begjert Anstand uden tilstrækkelig Hjemmel paa en Tid, da Sagen ei er tilbørligen udprocederet fra Citantens Side.

har taget en Reservation af at give yderligere Tilsvar eller fremskaffe yderligere Oplysninger, udentvivl ei endeligen paakjende Sagen, uagtet Indstævntes Sagfører har forsømt specielt at fremsætte en subsidiær Anstandsbegjering paa den Retsdag, da Citantens Sagfører fremsatte sin, som forudsat, uhjemlede Begjering om Udsættelse, og han kan da udentvivl ved at foretage Sagen og affige en særegen Kjendelse, hvorved han negter den af Citantens Sagfører begjerte Anstand, give Indstævnte Leilighed til fra sin Side at begjere Udsættelse i Henhold til den tagne Reservation. Der kunde og tale Noget for, at naar Dommeren finder sig foranlediget til at optage en Begjering om Anstand til Kjendelse, bør han forud gjøre begge Sagførerne bekjendt hermed, for at de for dette Tilfælde kunne tage de fornødne Reservationer, eller fremføre subsidiære Begjeringer om Anstand. Men har Indstævntes Sagfører desuagtet hverken taget nogen saadan Reservation, ei heller fremsat den ommeldte subsidiære Anstandsbegjæring, saa skjønnes ei rettere, end at Dommeren maa paakjende Sagen saaledes, som han efter Lovgivningens Bydende har maattet optage den til Doms, uagtet han finder, at den ei er tilbørligen udproceberet eller oplyst fra Indstævntes Side; thi efter den civile Processes Grundsætninger kan Dommeren ei befatte sig med ex officio at remedere de Feil, som ere begaaede fra Parternes Sagføreres Side, og Indstævnte har saaledes kun en, ofte lidet fyldestgjørende, Regres hos sin

Sagfører for den af ham begaaede Forsømmelse. Efterlevelsen af Lovgiverens Forskrift i Frd. 3 Juni 1796 §. 7 og 16 Januar 1828 §. 4 om Negtelsen af den omhandlede Udsættelse kan saaledes muligen blive til Skade for den Parts Interesse, som Lovgiveren har villet beskytte; men ogsaa denne Mulighed er ei anseet som et tilstrækkeligt Motiv til at opgive en Forskrift, der i Almindelighed ansaaes nødvendig for at beskytte Parterne imod deres egne Sagføreres uretlige Forhaling af Sagen.

C. Om Udsættelser paa Grund af den ene Parts Begjering.

§. 150.

a) Om denne Art af Udsættelser i Almindelighed.

De Regler, som man i vore ældre Processystemer anseer hjemlede i Forholdets Natur, naar der bliver Spørgsmaal om denne vigtigste Klasse af Udsættelser, ere lidet fyldestgjørende. Det bemærkes, at Dommeren er udsat for, enten han bevilger eller negter Anstanden, at fornærme En af Parterne, da Processen, hvis han bevilger Udsættelsen, forlænges og Vederparten bringes i flere Omkostninger, medens den Part, der begjerer Anstanden, hvis Udsættelsen negtes, kan hindres fra at

give fornødent Tilsvar eller fra at tilveiebringe de Oplysninger, som hans Tarv under Sagen kræver. Da imidlertid Tabet for den Part, som modsætter sig Udsættelsen, er mindre end det, som den anden Part lider ved Sagens overilede Optagelse til Doms, og Dommerens Ansvarlighed ligeledes i det første Tilfælde, da han kun kan tilpligtes at give Erstatning for Retten Spilde, er mindre end i det andet, hvor han kan belægges med den for Rettens Fornegtelse foreskrevne Straf, saa synes det at være rigtigere, naar den Part, som begjerer Anstanden, anfører nogenlunde antagelige Grunde derfor, at bevilge Anstanden, end at negte den: Dog er det en Forsigtigheds-Regel, hvis det ikke med Vished kan skjønnes, at der behøves en saa lang Anstand, som der er begjert, at bevilge den for en kortere Tid, efterdi den, naar Omstændighederne kræve det, kan forlænges, jfr. Hurtigkarls Proces S. 369. — Naar Lovgiveren imidlertid engang har paalagt Dommeren, at modvirke Sagens Forhaling ved at negte den Anstand, hvorfor der ei anføres en fuldkommen tilstrækkelig Grund, saa er det utilbørligt og Dommeren uværdigt, at tilstede Hensynet til hans mulige Ansvar i Anledning af Opfyldelsen af denne Embedspligt nogen Indflydelse paa hans Kjendelse, og paa den anden Side vil en billig og retfærdig Overret ei heller paalægge Dommeren noget personligt Ansvar for hans Kjendelse, hvad enten han bevilger eller negter Anstanden, naar han har havt en nogenlunde antagelig Grund for det Resultat, som

han ved sin Kjendelse billiger. Det er derhos at mærke, at Dommeren i Almindelighed ikke kan hjelpe sig ud af den forudsatte Forlegenhed, ved at bevilge Anstand, men derhos indskrænke den til en kortere Tid; thi har han engang ved sin Kjendelse erkjendt Anstandsgrundens Gyldighed, saa maa han og senere bevilge den Forlængelse af Udsættelsen, som behøves, for at det Øiemed, i hvilket Anstanden er bevilget, kan opnaaes.

De positive Forskrifter, som den ældre Lovgivning — før Frd. 3 Juni 1796 — indeholdt med Hensyn til de her omhandlede Udsættelser, vare ei heller fyldestgjørende. Efter L. 1—4—24, der siger, at Opsættelser skulle skee med begge Parters Samtykke, skulde man næsten antage, at Anstand slet ikke kunde gives efter den ene Parts Begjæring; men ligesom en saadan Forskrift i og for sig er unaturlig, saa viser i alt Fald L. 1—13—14 at dette ei kan have været Lovgiverens Mening i 1—4—24*). Det hedder nemlig i L. 1—13—14, at dersom nogen af Parterne skyder

*) Denne Artikel maa udentvivl have Opsættelsen af Sagens Deduction fra Citantens Side for Øie, hvilken endnu i Almindelighed skal skee den første Dag, da Sagen falder i Rette, jfr. Frd. 3 Juni 1796 §§. 5 og 6 og ovenfor §. 20. Herfor taler og Artikelens følgende Indhold, naar det hedder, at Opsættelsen skal antegnes i Tingbogen tilligemed dens Navn, som med Stævningen fremkommer, og med deres Navne, som stævnes, Enhver til Efterretning, som det begjerer at vide.

paa anden Vidnesbyrd og Bevisning end han da tilstede haver, da tilstedes det hannem, dog ikke uden engang, og skal da nævnes hvad Vidnesbyrd han paaskyder. Denne Lovbestemmelse tilkjendegiver vel, at Anstand kunde erholdes paa Grund af Beviser, som den Part, der begjerer Anstanden, vil føre, altsaa uden Modpartens Samtykke; men naar det derhos foreskrives, at Anstanden alene kunde gives engang, saa stemte denne Forskrift ei med Forholdets Natur, idet det i Almindelighed ei forud lader sig bestemme, hvor lang Anstand der behøves i Anledning af den tilsigtede Bevisførelse, og det altsaa er naturligt, at der ei ved Anstandens Bevilgelse strax foreskrives en endelig Frist, inden hvilken Bevisførelsen skal være tilendebragt. Dette blev da ogsaa tildels erkjendt i Frd. 31 Marts 1741 §. 9. Vel hedder det nemlig ogsaa i dette Lovbud, at naar Nogen forlanger Opsættelse i en Hovedsag, for deri at føre Vidner, forundes ham saa lang Tid, at han beqvemmelig kan føre sine Vidner og erholde Tingsvidne beskrevet, hvortil Dommeren efter bedste Skjønsomhed skal sætte en vis Tid efter Stedets og Omstændighedernes Leilighed *): Men naar den berammede Tægtedag indfalder, og den, som Opsættelsen

*) Denne Lovbestemmelse gaaer saaledes endnu ud fra den i den Romersk-Tydske Proces hjemlede Anskuelse, at Dommeren har at beramme visse bestemte Terminer til Tilendebringelsen af det af den ene Part paaberaabte Bevis.

var forundt, ei fremlægger det paaberaabte Tingsvidne, saa bør han fremlægge nøiagtigt Bevis fra den Ret, hvor Vidnerne skulle føres, at det ikke har været muligt i den bevilgede Tid at faae Tingsvidnet forhvervet, og at han har anvendt sin Flid derpaa, i hvilket Fald Opsættelsen af Dommeren kan og maa forlænges. I modsat Fald skal der fortfares med Hovedsagen, og findes Opsættelsen at være forlangt i det Øie med at forhale Sagen, skal den paagjeldende Part give Vederparten Erstatning for den foraarsagede Omkostning og derhos ansees med Mulct for Sagens Ophold. Da denne Lovbestemmelse paa den ene Side vel hjemlede den naturlige Sætning, at den til et vist Øiemed bevilgede Anstand burde forlænges, naar Parten ei havde kunnet tilveiebringe de paaberaabte Beviisligheder inden den givne Frist, men paa den anden Side Intet indeholdt om de Opsættelser, som kunne begjeres af andre Grunde, end for at føre Vidner, kunde denne Lovforskrift ei hindre, at der fandt Misbrug Sted med Hensyn til de af andre Grunde end for at føre Vidner begjærte Opsættelser, og det var naturligt, at Misbrug i saa Henseende især forekom ved Retterne i Kjøbenhavn. Pl. 13 August 1766, som handler om Rettens Pleie og Justitiens Befordring samt bedre Orden ved Sagers Udførsel og Vidners Førelse, ved Bytingsretten i Kjøbenhavn*), gav derfor flere Forskrifter, sigtende

*) Denne i flere Henseender mærkelige Placat blev iøvrigt med Føie analogiskanvendt paa Proceduren ved

til at forhindre saadan Misbrug. Det bestemtes i Placatens 3die Paragraph, at Opsættelser ikke maae bevilges over 8 Dage i nogen Sag, med mindre den begjerende Part dertil har bevislig Aarsag, eller paaberaaber saadanne Documenter, som han ved Anstandstidens Udløb bør have ved Haanden: Beraaber han sig paa Contrastævning, maa den strax in forma forevises. Beraaber han sig paa Forlig, maa han have Contrapartens Tilstaaelse, mundtlig eller skriftlig, eller og hans Principals skriftlige Begjering til Retten, at Sagen forlanges udsat til at forsøge Forlig. I andre Tilfælde maa ingen Anstand bevilges, uden naar Dommeren, af besynderlige Aarsager, eragter det fornødent, saasom om Sagen angaaer personas miserabiles, eller dependerer af en anden Sags Paakjendelse in antecessum, i hvilke og deslige Tilfælde det maa ankomme paa Rettens Eragtning, paa det ingen ved Retten skal vorde overilet*). Saa hensigtsmæssige de fleste af disse Bestemmelser end i og for sig vare, saa kunde de dog ei være tilstrækkelige til at hindre Sagernes Forhaling, da de kun gik ud paa at fjerne enkelte uretlige

andre Retter, forsaavidt dens Bestemmelser ei stode i en særegen Forbindelse med Bytingsrettens Organisation i Kjøbenhavn.

*) Hertil føiede Placatens 4de Paragraph den i Frd. 3 Juni 1796 §§. 5 og 6 optagne Bestemmelse om Sagens Deduction fra Citantens Side paa den første Lægtedag, da den falder i Rette, jfr. ovenfor §. 20.

Anstandsgrunde, som hidtil især vare benyttede til at erholde Udsættelser, og ei foreskreve almindelige Regler for Bevilgelse af Anstand, ved hvis Anvendelse Dommeren ogsaa kunde hindre Benyttelsen af andre utilstrækkelige Grunde til at fordre Sagen udsat. Frd. af 3 Juni 1796 og 16 Januar 1828 have derimod forsøgt at opstille saadanne almindelige Regler, idet de dog tillige specielt have omhandlet de enkelte Paaskud til at fordre Udsættelse, som Erfaringen efterhaanden havde viist i Særdeleshed at blive benyttede til Sagernes Forhaling. Men den seneste Tids Erfaring har udentvivl viist, med hvilken sjelden Opfindsomhed enkelte Sagførere ere udrustede, naar det gjelder at fremskaffe saadanne nye Midler til at erholde Udsættelser, hvorpaa Lovgivningens positive Forskrifter i det mindste ikke ligefrem ere anvendelige, og det bliver fremdeles en af Dommerens vanskeligste Opgaver, at hindre Sagens uretlige Forhaling uden at krænke hver Parts Ret til at erholde den fornødne Tid til Sagens fuldstændige Procedering og Oplysning.

§. 151.

b) Om Udsættelse paa Grund af personlige eller andre slige Hindringer for at fremme Sagen (Forfald).

Det maa i ethvert Stadium af Processen være en tilstrækkelig Grund til at fordre Sagen udsat, at der

er indtruffet en utilregnelig personlig Forhindring, et Forfald, som medfører at den Vedkommende ei kan fremme Sagen, saaledes som han ellers burde. En saadan Forhindring kan naturligvis indtræffe baade for Parten selv og for den Sagfører, der for ham skulde møde.

Loven har nærmest havt det Tilfælde for Øie, hvor Parten selv møder og fører sin Sag, og har et eget Capitel, 1—10*), om de nysnævnte Forhindringer, der benævnes Forfald eller Skudsmaal, d. e. Sag som man skyder paa. De i Loven udtrykkeligen nævnte Forfald forudsættes i Almindelighed ikke blot at fritage Par-

*) Cap. 10 Art. 1. Lovlige Forfald i alle Rettergange ere disse: Om nogen ligger paa sin Sygeseng, saa at han kan ikke komme: Eller man er i Kongens Bestilling forhindret: Eller og om han er kaldet til høiere Dom: Eller han skal værge sin Jord om det er hans rette Lovdag. Disse Forfald skal den, som er eller haver stævnet, dersom han for nogen af dennem ikke kan møde, lade svære paa Tinge med oprakte Fingre efter Loven, med mindre han er i Kongens Ærinde uden Riget affærdiget; End er han i Riget, da give under sin Haand, at han i saadant Kongens Kald er forskreven, at han derfor ikke kan møde, eller skikke sin Fuldmægtig. Art. 2. End sigtes nogen paa Tinge, saa han selv hører derpaa, for hvad Sag det er, eller han tager ved Gjenmæle paa Tinge, da maa hannem ingen Forfald hjelpe, at han jo enten selv, eller hans Fuldmægtig bør at møde og svare.

ten for personligt Møde, hvortil han i den civile Proces i Regelen slet ikke er forpligtet, men tillige at afgive tilstrækkelig Hjemmel til at fordre Sagen udsat, jfr. Art. 1 in fine "ikke kan møde, eller skikke sin Fuldmægtig"; Art. 2 in fine "møde og svare"; og det samme maa da ogsaa gjelde om andre end de udtrykkeligen nævnte Forhindringer, naar de ere analoge med disse. Forsaavidt man ei har en saadan fra Lovens 1—10 hentet Analogi, da maa det beroe paa Forholdets Natur, om Forhindringen er af den Beskaffenhed, at den berettiger Vedkommende ei blot til at undlade at møde, men og til at erholde Opsættelse. Det er naturligt, at ei enhver Uleilighed eller Ubeqvemmelighed ved at fremme Sagen kan constituere et saadant Forfald: Man kan ikke engang tillægge de i Pl. 30 October 1798 §. 2 Litr. b in fine nævnte Forfald for at møde under Forligsmæglingen *) den Virkning, at Udsættelse i Retssager altid kan fordres paa Grund af samme. Hvor Forfaldet nemlig ei har været uforudseligt, og iøvrigt ei har hindret den Vedkommende fra at udføre, hvad han skulde fremme i Sagen, t. Ex. Affattelsen af hans Til-

*) "At den Vedkommende har befundet sig i saadanne Omstændigher, som Forretningsmand, Haandteringsmand eller Huusfader, at han ikke, uden at udsætte sig for øiensynligt Tab, ved Forsømmelse af vigtige og uopsættelige Pligter, har selv kunnet indfinde sig ved Forligelsescommissionen; jfr. hermed Regl. 13 Juli 1836 §. 9 Litr. c.

svar, saa kan han vel undlade at møde personligen, men det synes da, at han ved en Anden bør fremme Sagen, navnligen lade sit Indlæg fremlægge: De nævnte Forfald efter Pl. 30 October 1798 have ei heller den Virkning, at den Paagjeldende kan fordre Forligsmæglingen udsat efter Forfaldets Ophør, men kun at han bliver berettiget til at lade møde under Forligsmæglingen ved en Anden. Der maa derimod paa den anden Side igjen tages billigt Hensyn til, om den Retshandling, der skal foretages i Retten, er af den Beskaffenhed, at den paagjeldende Part kan have rimelig Grund til at ville overvære den i egen Person og ei blot ved Fuldmægtig, saasom en imod ham tilstævnet Vidneførsel. I saa Fald afgiver den personlige Forhindring for at møde ogsaa en gyldig Grund til at fordre den paagjeldende Retshandling udsat, jfr. ovenfor §. 91. Fremdeles bør der tages Hensyn til, om det er et kortvarigt Forfald, eller om det kan ventes at blive langvarigt. I første Tilfælde kan man lettere fritage Parten for den Byrde, at lade møde ved Fuldmægtig, hvorved han i Almindelighed vil see sig nødsaget til at engagere en Sagfører. I sidste Tilfælde kan det derimod ei fordres, at hans Modpart skal see sin Ret opholdt efter det for ham indtrufne Forfald. Dette er nu ogsaa udtrykkeligen bekræftet ved Frd. 16 Januar 1828 §. 3, som foreskriver, at hvor Forfald, der kunne afhjelpes ved at overgive Sagens Udførelse til en Anden, blive langvarige, bør Sagen ei vedblive at udsættes derefter; men Dommeren bør sætte Grændse

for saadan Henstand ved en Kjendelse, hvorved det tilkjendegives, at der kun til en vis i samme opgiven kort Frist kan gives Udsættelse paa Grund af det paaberaabte Forfald. Endeligen kan det erindres, at naar den vedkommende Part, som faaer Forfald, har ladet og fremdeles lader sin Sag udføre ved Sagfører, saa kan hans Forfald alene blive en gyldig Anstandsgrund, naar hans Sagfører havde Ret til at faae Sagen udsat for at indhente nøiere Oplysning fra sin Principal — hvorom nærmere nedenfor — og denne ved sit Forfald, navnligen ved Sygdom, er sat ud af Stand til at meddele disse Oplysninger.

Naar Processen føres af Sagførere, saa kan deres personlige Forhindring fra at fremme Sagen ogsaa afgive en Anstandsgrund i en passende Tid, da en nyantaget Sagfører dog vilde behøve Tid og ei kunde negtes Anstand til at gjøre sig bekjendt med Sagen, og derhos vilde det ny Engagement af en anden Sagfører kunne foraarsage den vedkommende Part en ny ei ubetydelig Bekostning*). Dette bekræftes ogsaa ved Høiesterets Instrux af 7 December 1771 §. 28, hvorefter der, naar en Høiesteretsadvocat anmelder sit Sygdoms-

*) Da det ligesaalidet kan forlanges, at Parten selv skulde fremme den Sag, hvis Førelse han har overgivet til en Sagfører, er der end ikke noget Modstigende i, at Parten selv møder og begjerer Anstand paa Grund af Sagførerens Forfald; jfr. Jur. Tidsskr. XXVII. p. 60.

forfald for Justitiarius, skal gives ham en kort Dilation, jfr. ogsaa Frd. 16 Januar 1828 §. 3. Bliver Forholdet langvarigere, saa kræver Modpartens Ret, at den forhindrede Sagfører eller hans Principal sørger for, at en Anden overtager Sagen, jfr. Høiesterets Instrux loc. cit.

For at et Forfald skal kunne bevirke Sagens Udsættelse er det naturligvis nødvendigt, at det bliver anmeldt for Dommeren paa den Retsdag, da Sagen foretages; jfr. Jur. Tidsskr. IV. a. p. 2. I modsat Fald kan det ei undgaaes, at den Forhindrede bliver at ansee som udebleven, hvilket ofte vil have tilfølge, at Sagen bliver af Retten optagen til Paadømmelse. Naar det imidlertid er Modvind, ufremkommelige Veie, eller andre slige notoriske Forhindringer, der maa antages at have bevirket den Vedkommendes Udeblivelse, bør Dommeren ex officio udsætte Sagen en passende Tid, Canc. Skr. 28 Februar 1829, Rescr. 6 April 1831 (Coll. Tid. 221), Frd. 30 Marts 1836 §. 3. I andre Tilfælde, hvor Forfaldet ei saaledes har været bekjendt, men dog er kommet saa pludseligt eller overhovedet har været af den Beskaffenhed, at det endog hindrede den betimelige Anmeldelse, er det klart, at den Forhindrede ei heller bør lide noget Retstab formedelst et saadant, ham overgaaet Uheld, ligesom Udeblivelsen da taber sin juridiske Character som saadan. At Sagen da, naar Modparten, efter at være underrettet om Forfaldet, giver sit Minde dertil, kan reassumeres, saalænge den endnu ikke er endeligen paadømt,

forstaaer sig af sig selv. Om Dommeren derimod kan reasumere Sagen efter den forhindrede Parts ensidige Begjering, naar Forholdet senere anmeldes for ham, er et Spørgsmaal, hvis Undersøgelse hører til det næste Capitel om Procedurens Slutning, i hvilket der blandt andet skal handles om Virkningen af Sagens Optagelse til Paadømmelse.

Der opstaaer dernæst Spørgsmaal om, hvorvidt det er nødvendigt, at der skal tilveiebringes Bevis for det anmeldte Forfalds factiske Rigtighed. Den ældre Lovgivning har flere Steder udtalt den Regel, at det paaberaabte Forfald skulde bevises, jfr. L. 1—10—1, 1—4—30 og 31, 1—9—17, 1—13—25 og Frd. 3 Juni 1796 §. 1. Nu foreskriver Frd. 16 Januar 1828 §. 3 som almindelig Regel, at hvor der begjeres en Forlængelse af en allerede bevilget Anstand paa Grund af en særegen Omstændighed, hvorunder navnligen personlige Forhindringer nærmest høre, saa bør Dommeren ei negte Udsættelsen, forbi den paaberaabte særegne Omstændighed ei strax kan nøiagtigen bevises; men da bør Udsættelsen dog indskrænkes til 8 eller høist 14 Dage, og denne Henstand ikke siden forlænges uden Bevis for den paaberaabte Omstændigheds Rigtighed. Vel tales her nærmest om Forlængelse af en allerede givet Henstand, men der synes ei at være mindre Grund til den samme Facilitet, naar en særegen Omstændighed paaberaabes som en selvstændig Anstandsgrund, og det synes ogsaa forudsat i de i

Forordningen af 16 Januar tilføiede Exempler paa en Anvendelse af den givne Regel. Det hedder nemlig, at naar t. Ex. Sygdom eller andre (d. e. Sagens Fremme uvedkommende) Forretninger anføres som Grund for Udsættelsen, saa vil denne vel kunne bevilges, uden at der for det angivne Forfald føres Bevis: Naar Sagen derimod af slig Aarsag skal udsættes i længere Tid, bør nøiagtigt Bevis for samme føres. Det kunde synes, at denne Tilladelse til at erholde Udsættelse indtil 14 Dage uden Bevis for den som Anstandsgrund paaberaabte særegne Omstændighed, gav aaben Leilighed til flere Gange under en Sag ved urigtige Foregivender at opholde Sagen; men deels har Lovgiveren antaget, at en større Strenghed vilde medføre for stort Besvær og undertiden vel endog et uundgaaeligt Retstab for den paagjeldende Part, naar han ei havde kunnet sikkre sig Beviset for Anstandsgrundens Rigtighed, inden han første Gang skulde benytte den, deels har Lovgiveren søgt et Værn imod slige temeræere Begjæringer om Udsættelser, der ei strax kunne kjendes som saadanne, ved det senere paafølgende Straffeansvar, naar den til at erholde Anstand brugte uredelige Fremfærd bliver vitterlig, hvorom nærmere i det Følgende. Det kan og her erindres, at efter hvad i foregaaende Paragraph er anført om Dommerens Pligt ex officio at paasee, at Sagen ei udsættes uden tilstrækkelig Anstandsgrund, kan en fortsat Udsættelse paa Grund af et paaberaabt Forfald

ei tilstedes uden Bevis for Forfaldets Rigtighed, om denne end ikke modsiges af Vederpartens Sagfører.

Hvad angaaer Maaden hvorpaa Beviset for det paaberaabte Forfald skulde føres, nævner L. 1—10—1, hvortil L. 1—9—17, 1—13—25 og Frd. 3 Juni 1796 §. 1 henholde sig, som den almindelige Bevismaade, at den Paagjeldende skal lade Forfaldet sværge paa Tinget med oprakte Fingre, eller med andre Ord strax i Retten føre tvende Vidner, som kunne bekræfte Forfaldets Rigtighed; hvorved dog maa erindres, at denne Vidneførelse kan finde Sted uden foregaaende dertil udtagen Stævning, da Modparten forudsættes at være tilstede og den Forhindrede vel antages at kunne formaae de Vidner, som skulle besværge hans Forfald, til godvilligen at møde. Det hedder og i L. 1—4—34, at Kald og Varsel gjøres ikke fornødent for Skudsmaal, hvorved dog neppe sigtes hertil (jfr. i det Foregaaende §. 7 No. 6), og i L. 1—10—1, 1—9—17 og 1—13—25, at den Udeblivende lader sit Forfald sværge paa Tinget; ligesom det vilde foraarsage et efter Forholdets Beskaffenhed unaturligt og for Sagens tilbørlige Fremme meget misligt Ophold, hvis der i Anledning af det paaberaabte Forfald skulde begyndes en selvstændig Vidnesag med Vidnernes og Modpartens Indstævning til Oplysning om Forfaldets Rigtighed. Det kan iøvrigt ei være Lovens Mening, at udelukke andet efter Forholdets Beskaffenhed tilstrækkeligt Bevis for Forfaldets Rigtighed end tvende af den

Forhindrede fremstillede Vidners Forklaring. En offentlig autoriseret Læges Attest om Partens Forhindring ved Sygdom antages saaledes som tilstrækkeligt Bevis for dette sædvanligste Forfald, jfr. Juridisk Tidsskrift XXVIII. p. 228 og ovenfor §. 99. Fremdeles fritager L. 1—10—1 selv den Paagjeldende for at føre nogetsomhelst Bevis for Forfaldet, naar dette bestaaer i, han er affærdiget i Kongens Ærinde uden Riget*), da det udentvivl ansees tilstrækkelig bekjendt, om dette er Tilfældet eller ikke, og det da ei let kan tænkes, at nogen Part dristede sig til at fremkomme med et urigtigt Foregivende herom. Angives det af den Paagjeldende, at han er i et saadant Ærinde i Riget, er det efter L. 1—10—1 tilstrækkeligt, at han under sin Haand bekræfter, at han af denne Grund ikke kan møde. Det er endog antaget, at naar en Kongl. Embedsmand under sin Haand opgiver, at han ved Embedsforretninger er forhindret fra at møde, saa maa han kunne begjere endog en fortsat Udsættelse; men ligesom Analogien af Frd. 3 Juni 1796 §. 7 taler for, at han burde specielt opgive, ved hvilke Embedsforretninger han er forhindret, for at hans Modpart kan blive sat i Stand til at indhente nærmere Underretning herom og muligen oplyse det Urigtige i den

*) Denne Forskrift kan iøvrigt alene forstaaes om dem, der temporært i et enkelt Kongeligt Ærinde sendes til Udlandet, og altsaa t. Ex. ingenlunde om Kongens faste Gesandter ved fremmede Hoffer; jfr. Frd. 30 Mai 1827.

anførte Anstandsgrund, jfr. Ark. f. Retsv. II. p. 492-493, saa vil det efter Rettens Skjønnende være at afgjøre, om en saadan vedvarende Forhindring, dens factiske Rigtighed endog forudsat, kan fritage ham for at lade en Anden møde for sig og fremme Sagen.

Naar det foreskrives i L. 1—10—2, at den Part ei kan paaskyde Forfald, som selv er tilstede i Retten, saa er dette ganske naturligt, da ved Forfald alene forstaaes Forhindring fra at møde i Retten; og vedkommer denne Forskrift altsaa ikke den Paagjeldendes Ret til at erholde Sagen udsat for at fremme Proceduren fra sin Side eller erhverve de fornødne Oplysninger i Sagen. Ei heller kan det være Lovens Mening at udelukke den i Retten tilstedeværende Part fra at paaberaabe sig et Forfald, som hindrer ham fra at blive tilstede, indtil den vedkommende processuale Handling, som fordrer et længere Ophold, t. Ex. et Vidneforhør, er tilendebragt. Det vil imidlertid sjeldent træffe, at den, der engang har kunnet komme tilstede, virkeligen er forhindret fra at blive tilstede, indtil Retten slutter en slig Retsforhandling for den Dag.

§. 152.

c) Om Udsættelser for at give Tilsvar og iøvrigt at fremme Proceduren.

Det ligger i Forholdets Natur, at enhver Part maa kunne faae Anstand for at give Tilsvar i An-

ledning af det fra Modpartens Side Fremkomne, naar denne har fremlagt eller anført Noget i sit seneste Indlæg eller i hans Tilførsel til Retsprotocollen, som kan gjøre videre Tilsvar fornødent; jfr. Frd. 16 Januar 1828 §. 3 "som behøver Tilsvar": Efter den hele Procedures Øiemed skal der nemlig gives begge Parter Leilighed til fuldstændigen at udvikle, hvad der kan tjene til Beskyttelse af deres gjensidige Tarv under Sagen. Det er vel ovenfor bemærket (jfr. §. 26) "at vedkommende Part, naar han ei af Modpartens Tilsvar foranlediges til at fremføre videre, kan indlade Sagen til Dom i Henhold til sit Forrige, og dermed erholde Sagen paakjendt i sin nærværende Tilstand" *), men denne Regel, som iøvrigt er optagen i Frd. 16 Januar 1828 §. 12, forudsætter dog, at der ei fra Modpartens Side er fremført en Opfordring, hvorpaa han var beføiet til at vente Svar, og af hvilket Svar hans fremtidige Procedure maatte være afhængig. I saa Fald var hin Part og foranlediget til at erklære sig herover, og naar han i dets Sted blot exciperer og indlader Sagen i Henhold til sit Forrige, saa ligger heri indirecte en Vægring ved at indlade sig paa det fra Modpartens Side Fremførte, der vel kan give denne skjellig Grund til at begjære og erholde yderligere Udsættelse. Dersom den ene Part t. Ex. har opfordret den anden til, at han skulde erkjende et vist factisk Forhold for

*) Jfr. Domme i N. J. A. VIII. p. 82 og Jur. Tidsskr. II. a. p. 49 og V. b. p. 197.

rigtigt, meddele en Oplysning, fremlægge et Document, adcitere en tredie Person o. s. frdls., hvilken Opfordring denne, idet han exciperer og indlader Sagen i Henhold til sit Forrige, ei har fundet sig foranlediget til at fyldestgjøre, saa kan denne indirecte Vægring ofte med Føie gjøre yderligere Tilsvar og Foranstaltning af andre processuale Handlinger fornøden. Et andet er, at slige Provocationer i den seneste Tid udentvivl stundom ikke benyttes til Beskyttelse af den Parts Tarv under Sagen, fra hvis Side de fremsættes, men misbruges til at forhale Sagen, hvorfor vi og nedenfor specielt skulle omhandle denne Anstandsgrund.

Det er fremdeles klart, at Udsættelse af Sagen maa kunne fordres til at foretage de processuale Handlinger, som kunne tjene til at beskytte den paagjeldende Parts Tarv under Sagen, navnligen til at anlægge Contra- eller Continuations-Søgsmaal, eller til at adcitere en tredie Person, jfr. foran §§. 37, 40, 41 og 147. Om det omtvistede Forhold og den fra Modpartens Side brugte Procedure giver nogen rimelig Anledning til at iværksætte slige processuale Handlinger, har Retten at bedømme efter enhver Sags Beskaffenhed og de forhen udviklede Regler om Partens Ret til at iværksætte samme, og herfor kan altsaa ei gives nogen almindelig Regel. Det bør dog erindres, at den Part, der af en saadan Grund vil begjere Udsættelse, bør nøiagtigen og specielt opgive, hvad han agter at opnaae ved den processuale Handling, til hvis Iværksættelse han begjerer Udsættelse, og dermed sætte

Retten istand til at skjønne, om denne Handling og dermed den begjærte Udsættelse virkeligen er fornøden til Sagens Tarv og Oplysning, jfr. Frd. 3 Juni 1796 §. 7 og 16 Januar 1828 §. 1, hvilken sidste Bestemmelse indskærper Retterne den dem allerede ifølge den førstnævnte Forskrift paahvilende Pligt, paa det omhyggeligste at prøve Værdien af den Grund, der paaberaabes til Hjemmel for Sagens Udsættelse, jfr. og Frd. 15 August 1832 §. 12. Det maa imidlertid bemærkes, at naar Dommeren ei i Sagens nærværende Tilstand kan skjønne, at Gjenstanden for den processuale Handling, til hvis Iværksættelse Opsættelsen begjæres, er denne Sag uvedkommende, saa maa han bevilge Udsættelsen, uagtet det muligen senere, navnligen efter Procedurens Slutning, kan kjendes, at de Grunde, paa hvilke Opsættelserne ere blevne tilstaaede, have været opdigtede og brugte i det Øiemed, at spilde Tiden og hindre Sagens Fremgang. Denne Ulempe er en uundgaaelig Følge af vor Proces's fra andre Sider tilraadelige Grundsætning, at det er overladt til Parterne selv at afgjøre, hvilke processuale Handlinger der blive at iværksætte til Beskyttelse af deres Tarv, medens andre Proceslovgivninger mere eller mindre overdrage Dommeren en selvstændig Myndighed til at styre Processen, og derunder at bestemme, hvilke processuale Handlinger der skulle foretages fra enten af Siderne. Denne Ulempe har Lovgiveren ogsaa her søgt at fjerne ved at paalægge saavel den vedkommende Part som Sagførerne et af

Retten ex officio hævdet Straffeansvar for Misbrug af de omhandlede Anstandsgrunde til Sagens Forhaling; og dette Ansvar udgjør saaledes et aldeles nødvendigt Supplement til de øvrige Forskrifter om Bevilgelsen af Anstand, jfr. Frd. 3 Juni 1796 §§. 10 og 11 og Frd. 16 Januar 1828 §. 14.

Den nyere Lovgivning indeholder fremdeles den vigtige i Sagens Natur*) allerede vel grundede Hovedregel, at det ikke er tilstrækkeligt, at den Handling, med Hensyn til hvilken Udsættelse begjeres, i sig selv er et hensigtsmæssigt Middel til Sagens Fremme, men at det dertil endvidere forudsættes, at den Paagjældende ikke forud maa have havt tilstrækkelig Tid til at iværksætte samme, da der ellers ikke maa gives ham ny Udsættelse til at foretage det, som alt tilforn burde været foretaget. Der bør saaledes ingenlunde tilstaaes Udsættelse, fordi en Sagfører, efterat han allerede forud har havt en Frist, hvori han kunde og burde have foretaget noget til Sagens Fremme, finder for godt at tilstille sin Mandant Sagens Documenter, eller fordi Vidnestævning udtages, Contraklage eller Stævning indgives eller deslige, efterat den Vedkommende allerede forud har havt Sagen udsat i en saadan Tid, at der da havde været tilstrækkelig Leilighed for ham til, om ikke at give endeligt Tilsvar, saa dog at iværksætte slige Foretagender,

*) Jfr. ældre Domme i Jur. Ark. X. p. 160, N. J. A. IV. p. 69.

hvorved Sagens videre Fremme forberedes, jfr. Frd. 3 Juni 1796 §. 14 in fine, hvor denne Regel antydes, og især Frd. 16 Januar 1828 §. 2, hvor den udtrykkeligen udtales saaledes som den her er anført. Det maa imidlertid herved mærkes, at man ei blot bør tage billigt Hensyn til, hvorvidt Parten har havt Tid til den paagjeldende Handlings Foretagelse, men tillige dertil, om han efter Sagens tidligere Tilstand var opfordret til at foretage samme, hvilket ogsaa tilkjendegives i Frd. 16 Januar 1828 §. 2, jfr. Ordene "som alt tilforn burde været foretaget." Det vilde fremdeles være en Misforstaaelse, hvis man antog, at den vedkommende Part aldeles taber Ret til at iværksætte de Handlinger, som han tidligere kunde have foretaget. Han kan blot ikke erholde Udsættelse i dette Øiemed. Bliver Processen af andre Grunde fortsat, og han imidlertid kan iværksætte disse Handlinger, saa vil han i Almindelighed og kunne benytte dem til sin Sags Tarv.

De her fremstillede Hovedregler om Bevilgelsen af Anstand, for at foretage Handlinger, der høre til Procedurens Fremme, komme efter de citerede Lovsteder ligeledes til Anvendelse ved Begjæringer om Udsættelse for at tilveiebringe Beviser i Sagen. Da der imidlertid ogsaa ere specielle Regler, som fremkaldes ved disse sidstnævnte Anstandsgrundes særegne Beskaffenhed, blive de for sig at omhandle i den efterfølgende Paragraph.

Det forekommer ikke sjeldent, at der principaliter begjæres Anstand af een Grund, saasom for at foretage visse processuale Handlinger, navnligen føre Beviser, og at der tillige in subsidium forlanges Udsættelse af en anden Grund, saasom for at give Tilsvar i Sagen. Dersom den principale Anstandsgrund da forkastes, bliver det at undersøge, om den subsidiære har tilstrækkelig Hjemmel, og Udsættelsen bliver i bekræftende Fald at bevilge, jfr. t. Ex. Jur. Tidsskr. XX. p. 34: Iøvrigt indeholder en Bevilgelse af den subsidiært begjærte Anstand indirecte en Forkastelse af den principale. Er der ei fremkommet nogen subsidiær Anstands-Begjering, saa vil Sagen vel i Almindelighed være at tage under endelig Paadømmelse, naar den paaberaabte Anstandsgrund forkastes; men hvor der endnu mangler det efter Sagens Beskaffenhed fornødne Tilsvar fra den vedkommende Parts Side, bliver det at iagttage, om der dog ei i Partens Procedure tydeligen ligger en stiltiende Opfordring til Dommeren til i alt Fald at give ham Anstand til at svare i Sagen *).

*) Naar det iøvrigt, som foran bemærket, iagttages af Dommeren, hvilket dog neppe er almindeligt i Praxis, at han, førend han optager en Anstandsbegjæring, underretter Parterne om, at saadant vil skee, saa har han derved givet vedkommende Part Anledning til subsidiært at fremføre, hvad han endnu maatte have at erindre mod Sagens Paakjendelse in statu quo, hvis Anstandsbegjæringen negtes; og stiltiende Opfordringer, som maatte ligge i Proceduren til

Dersom Parten selv fører sin Sag, synes ogsaa Frd. 3 Juni 1796 §. 15 at medføre, at naar det kan kjendes, at det maa være hans Mening, at han, hvis han ei erholder Anstand af den anførte Grund, in subsidium maa ønske Udsættelse for at svare i Sagen, bør Retten foranledige, at han fremsætter den subsidiære Anstandsbegjæring. Især bør Dommeren, naar Parten er en Almuesmand, ei let antage, at han ved at begjære en Anstand for at føre Beviser eller foretage visse til Procedurens Fremme hørende Handlinger, har villet frafalde den Begjæring om at erholde Udsættelse for at svare i Sagen, som han var opfordret og beføiet til at fremsætte, men som han af Ubekjendtskab med de processuale Former har undladt in subsidium at fremkomme med.

Der staaer endnu her tilbage at handle om flere specielle Anstandsgrunde, som staae i nær Forbindelse med den almindlige Grund til Udsættelse, at Parten behøver samme for at give tilbørligt Tilsvar i Sagen, og af hvilke de fleste ere blevne specielt omhandlede i den senere Lovgivning,

subsidiær Anstand, bør da, naar der mødes ved Sagfører, ikke komme i Betragtning, og der bør overhovedet kun tages Hensyn til slige stiltiende Opfordringer, hvor det er øiensynligt, at Parten har forbeholdt sig subsidiær Udsættelse og maatte gjøre Regning paa at erholde denne.

fordi man havde erfaret, at de gave Anledning til et særdeles Ophold af Sagen.

Det forekommer ei sjeldent i Sager af noget Omfang, at naar der er givet en vis Anstand for at give Tilsvar i Sagen, som, naar det ei strax er givet, at Sagen har et usædvanligt Omfang, pleier at indskrænkes til 14 Dage, begjæres en yderligere Udsættelse paa Grund af Sagens Vidtløftighed. Paa denne Anstandsbegjæring, der støtter sig paa en særegen Beskaffenhed ved Sagen, bliver i det Hele Frd. 16 Januar 1828 §. 3 anvendelig, og der pleier derfor at gives 14 Dages yderligere Udsættelse paa Grund af Sagens Vidtløftighed, uden noget Bevis herfor, hvorimod Anstanden ikke bør forlænges, undtagen det, navnligen ved Foreviisning af Documenterne og en nærmere Opgivelse af Sagens Indhold, oplyses, at den er af saadan sær Vidtløftighed, at der bør indrømmes en endnu længere Frist til at give Tilsvar, jfr. N. J. A. XXIV. p. 15 og XXX. p. 164. Det kan naturligviis ei gjøre noget til Sagen, om denne Anstandsgrund fremføres under et andet Navn, saasom naar der, hvilket ei sjeldent skeer, anden Gang begjæres 8 Dages Udsættelse, fordi Indlæget endnu ei er blevet renskrevet: der bør da ei gives Anstand af denne Grund, med mindre Sagen er saa vidtløftig, at dette retfærdiggjør den hele begjærte Frist, inden hvilken Tilsvaret først fremkommer. Endeligen bliver den Paagjeldende at ansee med Straf for opdigtet Anstandsgrund, naar Sagen ved dens

endelige Paakjendelse findes at have været af saa ubetydeligt Omfang, at der slet ikke kunde fordres nogen Udsættelse paa Grund af dens Vidtløftighed.

Det kan forekomme, at den ene Parts Sagfører begjærer Udsættelse for at indhente nærmere Erklæring eller Oplysning fra sin Mandant, eller, som Anstandsbegjæringen, da Sagføreren allerede vil have erholdt Anstand for at svare i Sagen, almindeligvis vil lyde, fordi Sagens Documenter i hint Øiemed ere tilstillede Principalen. Denne Anstandsgrund skal nu efter Frd. 16 Januar 1828 §. 1 ordentligvis ei komme i Betragtning til at bevirke Udsættelse i længere Tid end den, der ellers efter Sagens Beskaffenhed maa ansees fornøden til dens Fremme. Denne Forskrift gaaer ud fra den Forudsætning, at Parten i Almindelighed kan, og da ogsaa bør, forud tilstrækkeligen instruere sin Sagfører om alle Sagen vedkommende factiske Omstændigheder, og hvis denne af Mangel paa saadan Instruction ei tilbørligen kan varetage hans Tarv, tage Skade for Hjemgjeld *): Det er ogsaa klart, at hvis Parten opholder sig paa et langt fraliggende Sted, vilde Sagen kunne lide et meget betydeligt Ophold, naar den

*) Af lignende Grund kan den, der møder som Fuldmægtig for en Sagfører, naturligvis ikke være berettiget til at erholde Anstand for at erklære sig over Provocationer, hvorover Sagføreren selv, hvis han havde mødt, strax maatte kunne have erklæret sig; Jur. Tidsskr. XXIV. p. 84.

omhandlede Anstandsgrund i Almindelighed skulde tillægges Gyldighed; og navnligen vilde de Fordele tabes, som tilkomme Citanten, forsaavidt han kan anlægge Sagen ved forum rei sitæ, Contractsværnetinget o. s. frdls., naar han skulde finde sig i at Sagen opholdtes efter at Sagens Documenter skulde tilstilles den fraværende Indstævnte. Imidlertid gjør Frd. 16 Januar 1828 §. 1 den naturlige Undtagelse fra den nysanførte Regel, at hvor det fra Modpartens Side sidst Indgivne skjønnes at indeholde en særdeles Grund for Sagføreren til at forlange nye Oplysninger eller Forholdsregler af sin Mandant, der ei kunne faaes inden den ellers bevilgede Frist, kan Udsættelse gives af den foranførte Grund. Dog skal Sagføreren for at erholde Udsættelsen gjøre nøie og tilfredsstillende Forklaring om de Omstændigheder, der foranledige ham til at forlange slige nærmere Oplysninger eller Forholdsregler, som og bevisliggjøre, at og naar dette er skeet; ligesom han og, naar yderligere Udsættelse maatte begjæres, har at godtgjøre, at Sagen endnu beroer hos Mandanten, hvilket dog ikke kommer i Betragtning for længere Tid end den, der efter Sagens Beskaffenhed maa ansees nødvendig for ham til at gjennemgaae Sagen, og tilkjendegive Sagføreren det Fornødne. Den her foreskrevne Opgivelse af de Gjenstande, om hvilke Sagføreren vil indhente sin Principals nærmere Erklæring og Oplysning, kan iøvrigt blive mislig for dennes Tarv, idet Sagføreren herved kan nødes til at henlede Opmærksomheden paa Mo-

menter, som Vederpartiet under den senere Procedure kan benytte til sin Fordel. Derfor søge selv retsindige Sagførere om muligt at erholde Anstand af anden Grund, navnligen, hvis Sagen har nogenlunde betydeligt Omfang, paa Grund af dens Vidtløftighed, for imidlertid at indhente den forønskede Erklæring fra deres Principal.

For at hindre de gjentagne Udsættelser af Sagerne, som foranledigedes ved Tilveiebringelsen af de Gjenparter, som den ene Part kan behøve af det, der fra den andens Side er indgivet, foreskriver Frd. 16 Januar 1828 §. 5, at det skal være Pligt for enhver Part tilligemed de Indlæg og Documenter, som han fremlægger, at indlevere rigtig Afskrift af samme, og at han, hvis saadan Afskrift ei medfølger, bør ansees ligefrem at samtykke i *), at selve Indlæget eller Documenterne udleveres Modparten til Gjennemsyn og Besvarelse; jfr. ovenf. §. 21 Slutn. Hine Gjenparter bør han derhos forlange attesterede af Skriveren, som for Conferencen og Attestationen nyder det Halve af den Betaling, som vilde have tilkommet ham for selve Afskriften. Disse Copier bør

*) Naar Parten desuagtet protesterer imod, at Originaldocumentet udleveres Vederparten, maa vel denne udtrykkelige Protest tages tilfølge, men det bliver da ved Sagens endelige Paakjendelse at afgjøre, hvad Værd der kan tillægges Documentet som Bevismiddel, jfr. Jur. Tidsskr. XXIX. p. 126-127. Om Følgen af at et udlaant Document ikke tilbageleveres, jfr. Jur. Tidsskr. XX, p. 40.

den Part, som har at give Tilsvar i Anledning af samme, kunne erholde behørigen attesterede hos Skriveren, Dagen efterat Documenterne ere blevne fremlagte, forsaavidt samme efter den i Sport. Regl. af 22 Marts 1814 §. 158 foreskrevne Regel ei udgjør over 5 Ark; men ellers gives Skriveren een Dags Frist for hver Gang 5 Ark, som de saaledes udgjøre. Saafremt vedkommende Part forsømmer betimeligen at afhente Afskrifterne, kan han naturligvis ikke derpaa begrunde nogen Begjering om forlænget Udsættelse. Den Part, der fremlægger Documenter, som ere forfattede i et fremmed Sprog, skal altid tillige paa samme Tid fremlægge bekræftede Oversættelser af disse, Frd. 1828 l. c.; jfr. Jur. Tidsskr. XXV. p. 161, samt for Bestindien Rescr. 6 April 1831 (Coll. Tid. p. 219-220).

I Frd. 3 Juni 1796 §. 9 er det foreskrevet, at den Part, der søger om beneficium paupertatis, bør overlevere sin Ansøgning desangaaende til den vedkommende Øvrighed, paa det at han med dennes Attest kan bevise saadant, i Tilfælde af, at han skulde anføre samme som Grund for at begjære Opsættelse i sin Sag ved Retten. Dette Slags Attester maae udstedes paa ustemplet Papir, og de skulle uvægerligen meddeles uden Betaling, saavel af vedkommende Øvrighedsmænd, som af Secretairerne i det danske Cancelli, naar det forlanges. Denne specielle Forskrift kan ikke være ophævet ved den almindelige Regel i Frd. af 16 Januar 1828 §. 3, hvorefter den Part, som først

Gang begjærer Anstand paa Grund af en særegen Omstændighed, ei behøver at præstere nøiagtigt Bevis for Anstandsgrundens factiske Rigtighed; jfr. iøvrigt herved Frd. 23 Marts 1827 §§. 1-5 og 25 Januar 1828 §. 5, samt en Dom i Jur. Tidsskr. IV. a. p. 2.

Det kan endnu erindres, at der ei kan gives Anstand paa Grund af indgiven Ansøgning om Bevillinger, som ikke pleie at meddeles, saasom Bevilling til at fremsætte nye Exceptioner for Overretten: Derimod maa det Modsatte antages, naar slig Bevilling pleier at meddeles, t. Ex. Bevilling til at fremføre nye Beviser for Overretten. Da slige Bevillinger imidlertid ei let kunne finde Anvendelse uden under Overretsproceduren, skulle vi ei her opholde os ved denne Anstandsgrund.

Frembeles foreskriver Frd. 3 Juni 1796 §. 8, at naar en Sagfører har mødt i Retten for en Part og begjært Udsættelse, tør han ei fra sige sig Sagen ved at erklære dette i Justitsprotocollen, men i Tilfælde af, at han ei vil udføre den, skal han derom saa betimeligen underrette sin Mandant, at denne kan have fornøden Tid til at antage en anden Procurator til at møde og svare for sig, paa det at Sagens Gang ei derved skal standses, jfr. Jur. Tidsskr. III. b. p. 229.

Det bliver endeligen her nærmere at undersøge, hvorvidt den Part eller hans Sagfører, som efter at have erholdt Anstand i Anledning af det fra Modpartens Side Fremkomne, under sit Tilsvar eller istedetfor

at give Tilsvar, fremsætter Provocationer til Vederparten, senere kan faae yderligere Anstand i Anledning af disse Opfordringer, naar Modparten ei fremkommer med noget Nyt, hverken i Anledning af Provocationen eller af Tilsvaret, hvis et saadant tillige er afgivet, men excipiterer og indlader Sagen i Henhold til sit Forrige. Den almindelige Regel maa være, at naar den provocerende Part var berettiget til efter Sagens Beskaffenhed at ansee Provocationen som et passende Middel til at forberede den videre Procedure fra hans Side, maa han kunne afvente, hvorvidt hans Modpart vil efterkomme Provocationen, inden han foretager videre i Sagen, og han kan da ei have tabt sin Ret, til af anden i og for sig gyldig Anstandsgrund at erholde Sagen udsat, fordi Vederparten finder for godt hverken at efterkomme Provocationen, eller at anføre Noget om, hvorfor han ei gjør dette.

Vi skulle forsøge at anvende denne Regel paa nogle af de sædvanligst forekommende Tilfælde. Dersom Provocationen gaaer ud paa, at Vederparten skal erklære sig tydeligere eller bestemtere med Hensyn til hans tidligere Anbragte, saa har Provocationen alene været beføiet, naar den Provocerende havde rimelig Grund til den Formening, at der var noget Utydeligt eller Ubestemt i Modpartens Anførte. Naar den ene Part opfordrer den anden til at inddrage en tredie Person under Sagen, saa er Provocationen kun beføiet, naar Sagens

Beskaffenhed gav Anledning for ham til at ønske denne Persons Inddragelse og at vente, at Modparten skulde ville paatage sig samme. Med Hensyn til de hyppigste Provocationer, det er dem, som angaae Beviset for de Sagen vedkommende factiske Omstændigheder, kan det erindres, at dersom Provocationen gaaer ud paa, at Vederparten skal erkjende et vist Factum for rigtigt, saa har Provocationen kun været beføiet, naar Factum for det Første kan have Indflydelse paa Sagen, og det dernæst ikke allerede er tilstrækkeligen modsagt af Vederparten. En almindelig Opfordring til at bevise et omtvistet Factums Rigtighed, kan derimod ei give Ret til yderligere Udsættelse, naar den Provocerende i denne Anledning undlader at give Tilsvar; thi han er ubeføiet til at vente, at Vederparten skulde overtage Bevisbyrden for det af denne selv modsagte Factum. Dersom Provocationen endeligen gaaer ud paa at fremskaffe et individuelt Bevismiddel, især deleshed et Sagen vedkommende Document, saa har Provocationen været beføiet, naar Documentet kan have Indflydelse paa Sagen, og Modparten derhos enten alene er den, som kan tilveiebringe samme, t. Ex. er i Besiddelse af Documentet, eller i det mindste efter sin Stilling lettere kan fremskaffe det; men i modsat Fald har den Provocerende ei været berettiget til at forudsætte, at Modparten skulde tilveiebringe et Bevismiddel, der ei tjener til at fremme dennes Interesse under Sagen, og han bør altsaa ikke kunne foranledige Ophold ved sin utidige Provocation.

Endeligen maa den almindelige Regel om, at man ei kan faae Anstand til det man tidligere kunde og burde have udført, ogsaa komme til Anvendelse paa Provocationer. Det skjønnes imidlertid let, at disse og lignende Regler om, hvorvidt den Provocerende, uagtet Modparten excipere imod Provocationen, og paastaaer Dom i Henhold til sit Forrige, kan erholde yderligere Udsættelse, fordre et skjønsomt Hensyn til de concrete Forhold, for at man ei ubilligen skal afskære den vedkommende Part videre Tilsvar og Beviisførelse, og paa den anden Side en alvorlig Villie og fornøden Kundskab og Judicium for at møde de til Sagens Forhaling sigtende Tergiversationer, som just under den her omhandlede Form uden tvivl oftere have bevirket uretligt Ophold af Sagerne. Dette Parti hører til et af de vanskeligste i Dommerembedets Functioner.

§. 153.

Fortsættelse. — Om Udsættelser for at fremskaffe Bevisligheder og andre Oplysninger.

Den almindelige Sætning, at den Part, som begjærer Udsættelse, skal være forbunden til nøiagtigen at anføre Aarsagen dertil og bestemt opgive, hvad Brug han vil gjøre af den forlangte Frist, kommer i Særdeleshed til Anvendelse, naar der, hvilket naturligviis idelligen skeer, begjæres Anstand for at føre Beviser. Det er nemlig efter Frd. 3 Juni 1796 §. 7 ikke engang

tilstrækkeligt, at han nævner hvilket Bevis han vil tilveiebringe, saasom at han vil fremskaffe et Document, føre Vidner, lade optage et Syn o. s. v., men han skal ogsaa udtrykkeligen opgive hvad han ved det paatænkte Bevis agter at godtgjøre, paa det at Dommeren deraf kan skjønne, om Udsættelsen er fornøden, og om Paastanden desangaaende fortjener Bifald, Indskrænkelse eller aldeles Afslag. Efter denne Lovbestemmelse, saaledes som samme er indskærpet ved den ovenanførte Forskrift i Frd. af 16 Januar 1828 §. 1, kan Dommeren ikke undslaae sig for at gaae ind paa Undersøgelsen af, om det Factum, som skal søges beviist ved de Oplysninger, til hvis Tilveiebringelse der begjæres Anstand, kan have nogen Indflydelse paa Sagens Udfald. Det maa imidlertid herved erindres, at kun naar Dommeren kan komme til den Forvisning, at det omhandlede Factum aldeles ingen Indflydelse kan have paa Sagens Udfald, bør han af denne Grund negte Anstanden: Det vilde være en urigtig Anvendelse af Lovgiverens Forskrift, at han skulde holde sig forvisset om at hint Factum, dets Rigtighed forudsat, vil faae Indflydelse paa Sagen for at bevilge Anstanden; hvorom man og oftere end ikke vil kunne have nogen Mening, forinden Sagen er udproceberet. Naar Dommeren altsaa maa ansee det for tvivlsomt, om det Factum, hvorfor den ene Part vil søge at skaffe Bevis, kan tillægges nogen Indflydelse paa Sagen ved dens endelige Paadømmelse, hvorved det og bør tages i Betragtning,

at Overdomstolene kunne afvige fra Underdommerens Mening om, at Factum er irrelevant, saa bør Anstanden bevilges. Dertil kommer, at det staaer i Modpartens Magt, naar han virkeligen selv er forvisset om, at det paagjældende Factum Intet releverer i Sagen, at samtykke i at det, uagtet han ei kan indrømme dets Rigtighed, dog i denne Sag maa antages at forholde sig saaledes som den Part, der vil føre Beviis for samme, angiver, hvorved han da undgaaer den hele Beviisførelse og den dertil begjærte Udsættelse.

Finder Retten, at der bør gives Anstand til at fremskaffe det Beviis, som den vedkommende Part vil føre, saa bør Dommeren, hvis Beviset ei skal tilveiebringes ved en selvstændig processual Handling, t. Ex. Vidneførelse eller Optagelse af en Synsforretning, indrømme en saa lang Frist, som rimeligen kan medgaae til at skaffe Beviset, t. Ex. et vist Document, tilstede, hvorved det især maa komme i Betragtning, om det skal skaffes fra et fraliggende Sted; og vil Parten da senere forlange en Forlængelse af Anstanden, maa han nærmere angive, hvorfor den først begjærte Anstand ei har været tilstrækkelig, og i fornødent Fald føre Beviis herfor i Overensstemmelse med Frd. 16 Januar 1828 §. 3. Dersom derimod det tilsigtede Beviis skal søges tilveiebragt under en særegen processual Handling, saa bør Retten ei befatte sig med at bestemme en vis Frist, inden hvilken denne skal være tilveiebragt, jfr. ovenfor §. 148; men der bør gives Parten en passende Frist,

inden hvilken han kan foretage det Fornødne til at begynde denne Bevisførelse, som muligen slet ikke bliver at foretage for den Ret, som har at dømme i Hovedsagen, og søger han da senere Forlængelse af den i Hovedsagen først bevilgede Anstand, fordi Bevisførelsen ei er tilendebragt, saasom fordi Syns- eller Vidnesagen endnu ikke er til Ende, saa maa han oplyse dette som Hjemmel for sin Anstandsbegjæring, hvis Hovedsagen føres for et andet Forum. Det er da den Dommers Sag, for hvem Bevissagen verserer, at paasee, at den ei utilbørligen opholdes, jfr. hvad ovenfor i Særdeleshed er anført om Vidnesagernes tilbørlige Fremme.

I Forbindelse hermed maa mærkes Frd. 16 Januar 1828 §§. 7 og 8, om Beskrivelsen af Tingsvidner eller andet, som under en Sag skal fremlægges. Efter disse Lovbestemmelser skal Skriveren, der har gjort sig skyldig i ulovligt Ophold med Beskrivelsen, af Overretten ansees med Mulct, hvad enten Paastand derom nedlægges eller ikke*). Dersom Beskrivelsen opholdes over

*) Underdommeren, der ei er Skriveren overordnet, kan ikke kjende ham skyldig i nogen Forseelse og derfor paalægge ham Straf, men ligesom Parten, der lider Tab ved Skriverens Ophold, kan indanke hans Forhold til Paadømmelse af Overretten, hvorom under Læren om Appel, saaledes kan Underdommeren ogsaa, hvis Skriverens Forseelse er betydelig og aabenbar, reservere det Offentliges Ret imod ham, og ved Indberetning til Overøvrigheden foranledige, at Skriverens Forhold paa det Offentliges Vegne bliver ind-

det dobbelte af den i L. 1—8—9 foreskrevne Tid (ↄ: 14 Dage efter at Brevene behørigen ere bestilte), kan den, som har bestilt Beskrivelsen, desangaaende henvende sig til den vedkommende Øvrighed (der i Almindelighed vil være Amtmanden), der haver at gjøre den efter Omstændighederne fornødne Foranstaltning til at fremme Beskrivelsen, og i denne Henseende enten kan forelægge Skriveren en vis Tid, inden hvilken han under en følelig Mulct skal levere Beskrivelsen, eller, hvis Øiemedet ei paa den Maade kan ventes opnaaet, kan constituere en Anden hertil. Den Part, der forsømmer at benytte dette Middel til at paaskynde Actens Beskrivelse, kan ikke vente, paa Grund af Ophold dermed, at erhverve videre Udsættelse *).

Endelig kan det her bemærkes, at en Sag ogsaa undertiden forlanges udsat, i Anledning af den Forbindelse, hvori den staaer med en anden selvstændig Retssag, stundom endog en offentlig Sag, hvis Resultat Parten ønsker at benytte under den nærværende Sag. Denne Anstandsgrunds Tilstrækkelighed maa naturligvis i ethvert enkelt Tilfælde især berne paa, om den anden

bragt for Overretten, eller gjort til Gjenstand for en særegen Justitssag.

*) De Forskrifter som Frd. 16 Januar 1828 §§. 6 og 7 indeholde i Anledning af den for Overretten oftere misbrugte Anstandsgrund, at Appellanten ei havde erholdt Underretsacterne beskrevne, blive at fremstille under Læren om Appel.

Sags Udfald virkelig maa antages at kunne erholde en saadan Indflydelse paa den sidstmeldte Sag, at der heri indeholdes en retfærdiggjørende Grund til at sætte denne i Bero, indtil hin Sag er afgjort, jfr. Pl. 13 August 1766 §. 3 og Frd. 25 Januar 1828 §. 2, samt Jur. Tidsskr. XIV. b. p. 138, XX. p. 69, XXXI. p. 63 og Langes Udvalg af Criminalsager II. p. 277.

§. 154.

d) Om Virkningen af Anstandsbegjæringer med Hensyn til den vedkommende Parts retlige Stilling under Sagen.

Det er et omtvistet Spørgsmaal, hvorvidt der efter de Proceslovgivninger, ifølge hvilke Dommeren har at foreskrive, hvilke processuale Handlinger Parterne skulle foretage til Sagens Fremme, kan tillægges en efter Dommerens herom afsagte Decret af den vedkommende Part fremsat Anstandsbegjæring den Virkning, at denne erkjender at ville rette sig efter Decretet og altsaa frafalder Appel af samme, eller om han ikke i det mindste afgiver en saadan Erkjendelse ved, naar Dommeren tillige har foreskrevet en bestemt Termin til en saadan processual Handlings Udførelse, at begjære en Forlængelse af den bestemte Termin, jfr. Gönners Handb. des gem. Proc. II. S. 165 fgd. Et saadant Spørgsmaal vilde efter den danske Proces være otiøst, da Dommeren efter denne ei har at bestemme, hvilke processuale Handlinger der skulle foretages til Sagens Fremme.

Derimod kan der spørges, om Parten ved sin Begjæring om Anstand bør antages at frafalde nogen Ret eller overtage sig nogen Forpligtelse med Hensyn til Sagens videre Udførelse fra hans Side. Dersom Anstanden alene er begjært i Anledning af det fra Modpartens Side Fremkomne*), uden at det er angivet, i hvilket Øiemed, saa er det klart, at Parten ei ved denne almindelige Begjæring kan have frafaldet nogen Ret, eller paataget sig nogen Forpligtelse; thi just ved denne almindelige Begjæring om Udsættelse tilkjendegiver han, at han forbeholder sig aldeles fri Haand til, paa den næste Tægtedag at fremkomme med hvad han antager gavnligt til sin Sags Tarv. En udtrykkelig Reservation af hans Adgang hertil er ufornøden, og Partens Begjæring om Anstand kan navnligen ei være til Hinder for, at han ved sit næste Møde paastaaer den hele Sag afvist; det vilde være en stor Misforstaaelse, at ansee en slig almindelig Anstandsbegjæring af en Part lige dermed, at han indlader sig paa Sagens Realitet, jfr. Frd. 25 Jan. 1828 §. 6. Det er altsaa kun naar Anstanden begjæres i et bestemt Øiemed og navnligen

*) Lige hermed er det i Praxis ofte forekommende Tilfælde, at der bevilges 8 à 14 Dages Anstand, uden at Anstandsgrunden specielt angives, idet det ligger klart for Dagen, at det fra den ene Parts Side Fremkomne giver den anden grundet Anledning til at fordre Udsættelse for at overveie, hvad der nu af ham bliver at anføre eller foretage, og denne almindelige Anstandsgrund altsaa stiltiende forudsættes.

naar dette tillige er specielt, at der med Grund kan spørges, om Parten har overtaget sig nogen Forbindtlighed i Henseende til den følgende Procedure. Naar Parten saaledes begjærer Anstand for at give Tilsvar, saa har Parten hermed vel forbeholdt sig at kunne erklære sig enten over Sagens Formalitet eller dens Realitet; men der kan spørges, om han ei bør fremkomme med saadant Tilsvar næste Retsdag, og om han i dets Sted kan begjære ny Anstand i et andet Øiemed, t. Ex. for at udtage Continuationsstævning eller Vidnestævning. Naar en Part har begjært Anstand for at give Tilsvar i Realiteten, synes han at have frafaldet at fremkomme med Indsigelser i Henseende til Formaliteten. Har han søgt Udsættelse for at udtage Contra- eller Continuationsstævning, kan der spørges, om han ei derved har forpligtet sig til at anlægge Contra- eller Continuationssøgsmaalet. Har han, uden at tage nogen Reservation, forlangt en Frist til at føre Bevis for et vist Factum, kunde det menes, at han havde overtaget sig Bevisbyrden. Det turde imidlertid i Almindelighed være ubeføiet at udlede disse Resultater, der alle skulde støttes paa et stiltiende Samtykke, af de nævnte Begjæringer om Anstand i og for sig. Den der begjærer Opsættelse i et vist specielt Øiemed har nemlig ei derved villet forpligte sig til at fyldestgjøre dette; hans Begjæring kan meget vel forstaaes saaledes, at han for Tiden antager at han kan have Anledning til at foretage den processuale

Handling, hvortil Anstanden begjæres, og derfor maa søge om den Udsættelse, som hertil er fornøden. Forandrer han imidlertid sin Anskuelse og vil give sin Procedure en anden Retning, saa kan han vel paadrage sig Ansvar for, at have foraarsaget et unyttigt Ophold af Sagen, han kan muligen ei erholde den ny Anstand, som han maaske tidligere burde have begjært — hvilket alt maa bedømmes efter de forhen udviklede Regler; men han har ved den blotte Anstandsbegjæring i et vist Øiemed ei frafaldet sin Ret til at fremme Proceduren fra sin Side paa den Maade og i den Retning, som han senere finder at stemme med hans Sags Tarv. Derimod kunne der komme andre Momenter til Anstandsbegjæringen, som kunne constituere et stiltiende Samtykke, men dette ligger naturligvis udenfor Betydningen af Anstandsbegjæringen i og for sig.

D. Om Formerne for Anstandsbegjæringers Paakjendelse.

§. 155.

Det er allerede ovenfor i §. 148 bemærket, at Sagens Udsættelse altid maa skee ved en Beslutning af Dommeren, der igjen i Almindelighed forudsætter en Paakjendelse af Anstandsgrundens Gyldighed. Naar det mellem Parterne har været omtvistet, om Udsæt-

telsen bør finde Sted eller ikke, saa fremtræder Bevilgelsen af Udsættelsen allerede ifølge Forholdets Natur som et Decret af Dommeren, og hører under Begrebet om Interlocutoriekjendelser. Dommeren afgjør her en under Sagens Procedure opstaaet Tvist, uden at dermed det omtvistede Retsforhold endeligen paakjendes, og Proceduren vedbliver efter Kjendelsens Afsigelse. Men selv hvor der ei er fremsat nogen Protest imod Anstanden, skal Dommeren, som ovenfor viist, ofte ex officio undersøge om Anstandsgrunden er gyldig, og derefter afgjøre Spørgsmaalet om Udsættelsens Bevilgelse eller Negtelse. Finder Dommeren iøvrigt, at der ei kan være Tvivl om, at Anstanden bør bevilges, skeer dette uden nogen foregaaende Optagelse af Spørgsmaalet til Paakjendelse, eller nogen Motivering; det hedder blot "Retten bevilgede den begjærte Anstand". Finder Dommeren derimod Spørgsmaalet, om Anstanden kan indrømmes, saa tvivlsomt, at han finder det fornødent at tage dette Spørgsmaal under nærmere Overveielse, saa optager han Sagen til Paakjendelse, og denne Optagelse har da en dobbelt Betydning, idet Dommeren herved tilkjendegiver, at han ikke ubetinget vil indskrænke sig til at afgjøre Spørgsmaalet om Sagens Udsættelse*), men, hvis han finder at Anstanden bør negtes,

*) Heraf vilde følge, at naar Dommeren kom til det Resultat, at negte Anstanden, skulde Sagen igjen foretages, Kjendelsen afsiges og Parterne gives Lei-

ansee Sagen optagen til Dom, og derfor uden videre endeligen paakjende den, Frd. 16 Januar 1828 §. 13. Af denne Grund er det saa vigtigt for den vedkommende Part, at fremføre sine subsidiære Anstandsbegjæringer, for det Tilfælde, at den principale bliver afslaaet*).

Da en hyppig Optagelse af Anstandsbegjæringer til Paakjendelse, under Forudsætning af, at den hver Gang begjærte Anstand bliver bevilget, maatte føre til et utilbørligt Ophold, hvis Kjendelserne, hvorved Udsættelserne bevilges, ei afsiges inden en meget kort Frist, har Lovgiveren i Frd. 16 Januar 1828 §. 13 givet flere til deres Paaskyndelse sigtende Forskrifter.

De Spørgsmaal, der maatte opstaae ved Retten om en Sags Udsættelse, bør for det første ordentligvis afgjøres samme Retsdag, hvoraf følger, at Dommeren, hvis Qvæstionen er af den Beskaffenhed, at han finder Betænkelighed ved strax at paakjende den, kan, ved at optage den til Paakjendelse, tage sig en vis passende kort Frist, t. Ex. 1 eller 2 Timer, inden hvilken han vil meddele Underretning, om Anstanden bliver bevilget; og den vedkommende Part maa da blive tilstede, til Retten den Dag endeligen hæves, hvis han strax vil erfare, om han erholder Anstanden, for at kunne benytte denne til det Øiemed, i hvilket den er begjært.

lighed til paany at erklære sig om den forlangte Udsættelse af anden Grund.

*) Om Sagens Optagelse til Dom bliver iøvrigt at handle i næste Capitel.

Han kan med andre Ord ikke næste Retsdag paaberaabe sig, at han havde forladt Retten, og var sildigere kommen til Kundskab om Anstandens Bevilgelse, saa at han havde savnet Leilighed til at benytte den fulde ham givne Frist.

For ikke at opholde de øvrige Sager, som skulle forhandles efter den Sag, hvori et Spørgsmaal om Udsættelse opstaaer, som Dommeren ei finder sig foranlediget til strax at afgjøre, kan Retten navnligen lade det beroe med Kjendelsens Afsigelse, indtil alle andre Sager ere blevne foretagne, og ved Lands-Over- samt Hof- og Stadsretten i Kjøbenhavn (samt Lands-Overretten i Viborg), ogsaa til næste Dag, skjøndt denne ikke er sædvanlig Retsdag, og maae Parterne da selv paa denne erkyndige sig om Anstanden er bleven bevilget: Fremdeles maa Retten i de enkelte Tilfælde, hvor der til en slig Kjendelses Afsigelse kræves en nøiere Undersøgelse af Sagens Stilling, end den der strax eller ved fornævnte Retter indtil næste Dag kan finde Sted, være beføiet til at udsætte Kjendelsens Afsigelse til næste Retsdag, eller, hvis Sagens Vidtløftighed udkræver det, endnu længere; dog at L. 1—5—8, der giver Dommeren en Frist af 6 Uger til den endelige Doms Afsigelse, ingenlunde kan komme til Anvendelse med Hensyn til slige Anstandskjendelser, hvorimod Dommeren bliver Straffeansvar undergiven, hvis han tager sig længere Tid til Anstandskjendelsens Afsigelse, end han efter Sagens concrete Beskaffenhed burde. Derhos

bør og i de Retter, som bestaae af flere Personer, hvis Kjendelsen ei afsiges strax eller næste Retsdag, Paategning meddeles Acten om hvor lang Tid Sagen har beroet hos enhver af de Voterende, paa samme Maade som Frd. 3 Juni 1796 §§. 23 og 24 bestemmer.

E. Om Ansvaret for Sagens Forhaling.

§. 156.

Lovgiveren har med Hensyn til den Vigtighed, det har for Retspleien i det Hele, at Sagerne ei lide utilbørligt Ophold, hvorfor den fri Raadighed over Sagens Udførelse efter den danske Proces mere udsætter de Vedkommende, end Tilfældet er efter andre Proceslovgivninger, ikke kunnet indskrænke sig til de nu foredragne tildels meget indgribende Regler om Betingelserne for at erholde Udsættelse, men har ogsaa, som allerede berørt, som et Supplement til hine Regler, maattet søge at modvirke Sagernes Forhaling ved at foreskrive Straffe herfor, saavel for Parterne og deres Sagførere, som for Dommerne, og om disse Straffebestemmelser skulle vi nu til Slutning handle.

a) Om Parternes Ansvar.

Der kan, som det hedder i Frd. 3 Juni 1796 §. 10, gives saadanne Tilfælde, at Dommeren ikke,

førend Hovedsagen kommer under Paakjendelse, kan see, at de Grunde, paa hvilke Opsættelser ere blevne tilstaaede, have været opdigtede og alene brugte i det Øiemærke, at spilde Tiden og hindre Sagens Fremgang. Naar t. Ex. Parten begjærer Anstand for at søge at fremskaffe et vist Document, som skulde oplyse et Sagen vedkommende Factum, saa kan der ei foreløbigen forlanges Bevis for Documentets Tilværelse paa den Tid, da Anstanden bevilges, medens det under den senere Procedure kan blive oplyst, at det har været den Part eller Sagfører, der begjærte Udsættelsen, vitterligt, at Documentet ikke existerede. Endnu oftere vil det skee, at der paaberaabes et Forfald som Anstandsgrund, hvis factiske Urigtighed senere bliver oplyst*). Frd. 3 Juni 1796 §. 10 foreskriver da herom, "at naar Dommeren finder, at slige Misbrug ere øvede, skal han ved den endelige Dom ikke alene tilpligte den Part eller Sagfører, som deri har gjort sig skyldig, at erstatte de fornærmede Modparter de dem herved forvoldte Bekostninger og Tab, men endog ueftergiveligen dømme de Paagjeldende i Straffebøder fra 10 til 100 Rbdlr. til Stedets Fattige, i Forhold af den

*) Det kan her erindres, hvad ovenfor (§. 151) er bemærket om at Frd. 16 Januar 1828 §. 3 tilsteder, at en yderligere Udsættelse bevilges paa Grund af en paaberaabt særegen Omstændighed, skjøndt der ei paa den Tid Anstanden begjæres, tilveiebringes nøiagtigt Bevis for sammes factiske Rigtighed.

længere eller kortere Tid, Sagen desformedelst er bleven opholdt".

Ved Fortolkningen af denne Lovbestemmelse fremsbyder sig, hvad Straffeansvaret angaaer, først det Spørgsmaal, om den kommer til Anvendelse, alene naar Anstandsgrunden har været opdigtet, eller om det tillige fordres, at det skal være oplyst, at den er benyttet alene i det Øiemærke, at spilde Tiden og hindre Sagens Fremgang. Det sidste synes vel at være tilkjendegivet ved de brugte Udtryk og den grammaticalske Sammenhæng i Paragraphen. Men det maa herved bemærkes, at det her forekommende Spørgsmaal om den Paagjeldendes svigagtige Hensigt, efter de almindelige Regler om Beviset for dolus, maa bedømmes efter samtlige Sagens Omstændigheder, og det kan da ei let tænkes, at en opdigtet Anstandsgrund kan være benyttet i anden end en svigagtig Hensigt; og altsaa kun hvor der kan fremføres afgjørende Data for, at Anførselen af den opdigtede Anstandsgrund har havt til Hensigt at bevirke en Udsættelse, som agtedes benyttet i et lovligt Øiemed, kan den Paagjeldende undgaae Straffeansvaret, saasom naar den i en Sag af ubetydeligt Omfang begjærte Anstand paa Grund af Sagens Vidtløftighed er benyttet af en Sagfører for at faae Leilighed til at indhente sin Mandants Erklæring over saadanne Momenter i Sagen, som han i sin Principals Interesse ei kunde ønske at navngive: Det vil imidlertid yderst sjeldent indtræffe, at den, der har paaberaabt sig

en opdigtet Anstandsgrund, paa denne Maade kan disculpere sig.

Den citerede Lovbestemmelse forudsætter dernæst, at det enten er "Parten selv eller Sagføreren", der bliver at undergive det bestemte Straffeansvar for den svigagtige Benyttelse af en opdigtet Anstandsgrund. Der kan naturligvis ei blive Spørgsmaal om dette Alternativ, naar Parten selv fører sin Sag og benytter en opdigtet Anstandsgrund. Naar han derimod har mødt ved Sagfører, og det er denne, der har begjært Anstand ifølge den opdigtede Anstandsgrund, saa er den objective Retskrænkelse fra dennes Side given, og han maa ansees som den Skyldige — og altsaa kan ei Parten være at mulctere — med mindre han kan oplyse, eller i det mindste gjøre det antageligt, at Anførelsen af den usandfærdige Anstandsgrund havde sin Aarsag i den Instruction, som hans Principal har givet ham, uden at han har været Medvider i den begaaede Svig, hvilken Oplysning Sagføreren er opfordret til at tilveiebringe, saasnart han selv har erfaret, at Anstandsgrunden har været usandfærdig; og saafremt det efter Omstændighederne maa antages, at baade Parten og Sagføreren ere delagtige i den begaaede Lovstridighed, ville de begge kunne ansees med den lovbestemte Straf, jfr. Ark. for Retsv. I. p. 417. Dersom Sagen, hvori en opdigtet Anstandsgrund er benyttet, ei er udført af en offentligen beskikket Sagfører, men af en af de i L. 1—9—14 nævnte Personer, saa kan Frd. 3 Juni 1796 §. 10

saalidet som de øvrige Bestemmelser om Sagførerers Straffeansvar, hvorom nedenfor, ei anvendes paa ham, og hvis hans Principal beviisligen er uskyldig, kan der ei heller paalægges denne noget Straffeansvar, hvorimod han vil have at udrede Erstatning for den Modparten ved den omhandlede Forhaling af Sagen forvoldte Skade, hvorom nærmere i det Følgende. Da det imidlertid ei let vil kunne tænkes, at en saadan Fuldmægtig gjør noget Skridt af Betydenhed i Sagen uden sin Principals Instruction, saa maa det ordentligviis antages, at denne er skyldig i Sagens svigagtige Forhaling, saalænge han ei kan oplyse det Modsatte. Endeligen kan det her foreløbigen erindres, at Partens svigagtige Forhaling af Sagen ved opdigtede Anstandsgrunde i Gjerningen er en qvalificeret Art af Sagens Forhaling ved Udflugter, hvorfor Frd. 11 August 1819 §. 1 indeholder en almindelig Straf.

Hvad Erstatningsansvaret efter Frd. 3 Juni 1796 §. 10 angaaer, da maa den vedkommende Part naturligviis være pligtig at fyldestgjøre samme, naar han selv enten ene er Aarsag til eller dog Medvider i, at Udsættelsen er begjært ifølge en opdigtet Anstandsgrund. Men naar Parten derimod har været uvidende om, at den af ham til Sagens Udførelse antagne offentligen beskikkede Sagfører har benyttet opdigtede Anstandsgrunde til Sagens Forhaling, saa synes vel L. 3—19—2 at medføre, at Parten ogsaa i dette Tilfælde maatte udrede Erstatningen for

den Modparten af den Førstes Fuldmægtig paaførte Skade; thi dette Lovsted siger "giver Husbond sin Tjener eller Anden Fuldmagt paa sine Vegne at forrette noget, da bør Husbonden selv at svare til hvad derudi forsees af den, som han Fuldmagt givet haver, og af hannem igjen søge Opretning." Men deels er det allerede meget tvivlsomt, om denne Regel selv i almindelige Fuldmagtsforhold er stemmende med Forholdets Natur; thi da det er umuligt selv at udføre Alt, og nødvendigt at lade Meget besørge ved Andre, saa kan der, hvor man havde tilstrækkelig Grund til at overdrage Forretningen til en Anden, fornuftigvis ifølge Forholdets Natur ikke fordres videre, end at man ved selve Valget af sin Fuldmægtig anvender tilbørlig Agtsomhed; og naar Fuldmægtigen desuagtet forseer sig imod tredie Mand, bør dette ansees som Mandanten utilregneligt. Men om man end ikke har Føie til en saa udstrakt Undtagelse fra den almindelige Regel i L. 3—19—2, saa er det dog i det her omhandlede særegne Forhold ei rimeligt, at den, der til sin Sags Udførelse benytter en beskikket Sagfører, altsaa en ham af selve det Offentlige anviist Fuldmægtig, skulde kunne paalægges noget Ansvar for den Lovstridighed, som denne Fuldmægtig uden hans Vidende i denne Anledning tillader sig; og man kan altsaa ei ansee L. 3—19—2 anvendelig i det her omhandlede specielle Tilfælde. En saa unaturlig Regel har heller ikke Hjemmel i den særegne for dette

Forhold givne Lovforskrift i Frd. 3 Juni 1796 §. 10, der meget mere tydeligen synes at vise, at kun den, der kan paalægges Mulct for den her omhandlede Forseelse, kan tilpligtes at give Skadeserstatning, og Mulcten efter nysnævnte Lovforskrift kan ei paalægges den Part, som bevisligen er uden Brøde i Sagens Forhaling ved opdigtede Anstandsgrunde. Iøvrigt kan det stundom være let at see, at Ansvaret for det her omhandlede ulovlige Ophold alene maa falde Sagføreren til Last, t. Ex. hvor de anførte Grunde kjendeligen vise, at det kun er Ladhed og Magelighed i at fremme Sagen, der har bevirket Opholdet; men naar Anstandsgrunden sættes i Forbindelse med eventuelle Oplysninger og Beviser, der ei kunne ansees for irrelevante i Sagen, er det vanskeligere at afgjøre, paa hvem Ansvaret egentligen maa falde, idet Sagføreren i slige Tilfælde ei vel kan formodes at have handlet uden Instruction: Efter hvad nys er anført om Straffeansvaret, maa imidlertid ogsaa her Erstatningsansvaret ordentligvis falde paa Sagføreren, naar han ei kan gjøre det antageligt, at den opdigtede Anstandsgrund er paaberaabt efter hans Principals Instruction og uden hans Vidende om dens Usandfærdighed. — Dersom Parten ikke har benyttet en offentligen beskikket Sagfører, men en af de i L. 1—9—14 nævnte Personer som sin Fuldmægtig i Sagen, saa maa, hvad Erstatningsansvaret angaaer, den almindelige Regel i L. 3—19—2 komme til Anvendelse, og Parten altsaa svare til den Skade, som er forvoldt ved hans

Fuldmægtigs Forseelse; thi Valget af en Fuldmægtig, udenfor den til de omhandlede Forretningers Udførelse engang constituerede Embedsklasse, bør billigen skee for Principalens egen Risico.

Frd. 11 August 1819 §. 1 har paalagt den Part, som har brugt kjendelige Udflugter for at forhale Sagen, den almindelige Mulct for unødig Trætte*). Denne Straf finder Anvendelse paa enhver Udflugt, der er brugt til at forhale Sagen: Straffebestemmelsen indbefatter altsaa Benyttelse af opdigtede Anstandsgrunde; men den strækker sig langt videre, og er i Gjerningen den almindelige Strafbestemmelse for Partens svigagtige Forhaling af Sagen, medens Forordn. 3 Juni 1796 §. 10, som berørt, omhandler et qvalificeret Species af slig Forhaling, nemlig den der bevirkes ved opdigtede Anstandsgrunde. Det er derhos Lovgiverens Villie, at naar den brugte Udflugt tillige har bestaaet i Benyttelsen af en opdigtet Anstandsgrund, og Parten selv heri er skyldig eller medskyldig, saa skulle begge Straffemulc-

*) Jfr. Frd. §. 2. Bemeldte Mulct, der som hidtil tilfalder Justitskassen, skal i Forhold til Forseelsens Beskaffenhed og Parternes Kaar, bestemmes til en Sum ved Høiesteret af 40 til 200 Rbdlr., ved Overretterne samt Hof- og Stadsretten saavelsom Sø- og Gjæsteretten i Kjøbenhavn af 10 til 50 Rbdlr. og ved Underretterne i Almindelighed af 4 til 20 Rbdlr., alt i Sølv.

ter cumuleres; dette er tilkjendegivet i selve Frd. 11 August 1819 §. 1, naar det hedder, at hvis det Forhold, hvorved nogen paadrager sig Mulct for unødig Trætte, ogsaa fra andre Sider efter Lovgivningen fortjener Straf, bør den Paagjeldende ei forskaanes for denne videre Straf, ligesom denne Mening klarligen fremgaaer af hvad der er yttret om denne Forordnings Motiver i Coll. T. f. 1819 S. 575-576. Den her omhandlede Cumulation synes iøvrigt ei at stemme med almindelige criminalistiske Grundsætninger; thi der er i Frd. 3 Juni 1796 §. 10 og Frd. 11 August 1819 §. 1, forsaavidt den vedkommer os her, ikke Tale om flere Lovovertrædelser: Factum, der omtales i begge Love, er nemlig det samme, d. e. at bruge Udflugter, den tilsigtede retsstridige Følge ligesaa den samme, d. e. at forhale Sagen, og man kan altsaa egentligen ei med Føie sige, at Forholdet fra andre Sider fortjener Straf. Det havde derimod været aldeles correct, at naar den benyttede Udflugt frembød sig i den qualificerede Skikkelse som "opdigtet Anstandsgrund" skulde ei den almindelige Mulct for unødig Trætte, men Mulcten efter Frd. 3 Juni 1796 §. 10, forsaavidt denne endnu, efterat Frd. 11 August 1819 var udkommen, var høiere end hin, sol. for Underretten og Overretten, komme til Anvendelse. Da det imidlertid efter den ældre Lovgivning udentvivl antoges, at den i Frd. 23 December 1735 foreskrevne Straf for den unødige Trætte, som viste sig i Benyttelsen af Udflugter, og som bestod i

Udbredelsen af saameget som Dom og Segl koſtede, maatte cumuleres med Straffen efter Frd. 3 Juni 1796 §. 10, saa har dette vel givet Anledning til, at man foreskrev den samme Cumulation, efterat Mulcten for unødig Trætte var forandret til en Mulct med et vist Maximum og Minimum, idet man derhos har antaget, at Forseelsen i den titomtalte Skikkelse, som Benyttelse af løgnagtig Anstandsgrund, kunde være saa grov, at Cumulation af begge Mulcter fremdeles burde kunne finde Sted *).

*) Naar man endvidere kunde erindre mod den omhandlede Cumulation af Mulcten efter Frd. 11 August 1819 med Mulcten efter Frd. 3 Juni 1795 §. 10, at det herefter bliver en større Forseelse at benytte en opdigtet Anstandsgrund til Sagens Forhaling, end at benytte en lignende Udflugt til at skille Modparten ved sin Ret, hvor alene Mulct for unødig Trætte, uden Cumulation med en anden Mulct, er foreskrevet, saa er denne Erindring neppe beføiet. Naar den Udflugt, hvorved Modparten skilles ved sin Ret, har en bedragerisk Character, kan den nemlig, i Analogi af L. 5—8—3, blive at belægge med en Straf, der er langt høiere end de tvende cumulerede Mulcter for Benyttelsen af opdigtede Anstandsgrunde og for unødig Trætte. Dette tilkjendegives ogsaa ved de ovennævnte Udtryk i Frd. 11 August 1819 "fra andre Sider betragtet", og hjemler endog tildels disse Udtryks Brug, ligesom ogsaa det Stænderforsamlingerne i 1838 forelagte Udkast til en Anordning om Tyveri, Bedrageri og flere Forbrydelser, optager

Mulcten for unødig Trætte paalægges altid Parterne, og kan ei paalægges hans Sagfører. Denne Mulct kan nemlig efter sit Væsen ei paalægges andre end Parterne i Sagen, hvilket nødvendigen følger deraf, at den oprindeligen efter Frd. af 23 December 1735, naar Processen var begyndt ved Underretterne eller Overretterne, bestod i at betale saameget som Dom og Segl kostede. Lovgiveren har og tydelig i Frd. 11 August 1819 brugt de samme Udtryk, som i Frd. 3 Juni 1796 §. 10 "Parten selv eller Sagføreren".

Den her omhandlede Mulct maa derhos som andre lige Mulcter for urigtigt Forhold under Pro-

den ordentlige skriftlige Procedure som et Species af Bedrageri. Haves altsaa Benyttelsen af Udflugter til at stille Modparten ved sin Ret en saa strafværdig Character, saa bliver den skyldige Part ei alene under den civile Sag at ansee med Mulct for unødig Trætte, men Justitiens Ret derhos at reservere imod ham med Hensyn til det ved den processuale Forseelse forøvede Bedrageri. Man maa imidlertid være varsom ved at tillægge en Part, der fremkommer med en urigtig Benegtelse eller anden Udflugt, den bestemte Hensigt, at han vil stille Modparten ved sin Ret, idet han ofte alene vil vinde Tid ved den af ham brugte urigtige Procedure. At Praxis iøvrigt ei er tilbøielig til at anvende den tidtomtalte Cumulation af Mulcten for Benyttelsen af opdigtede Anstandsgrunde og Mulcten for unødig Trætte, synes at fremgaae af en Dom i Jur. Tidsskr. III. b. p. 200.

ceduren, ordentligviis kunne idømmes den vedkommende Part, uden at der anstilles nogen Undersøgelse, om Partens Fuldmægtig, der har udført Sagen, har handlet efter Instruction af Parten eller ikke, da Formodningen maa være for, at der er handlet med Partens Samtykke, ligesom det vilde føre til for stor Vidtløftighed, hvis der i ethvert saadant Tilfælde skulde anstilles en særegen Undersøgelse, om den begaaede Mislighed hidrørte fra Parten selv eller hans Befuldmægtigede, jfr. Ark. for Retsv. III. p. 98: Det lader sig navnligen ikke vel antage, at en Sagfører skulde betjene sig af aabenbart ugrundede Indsigelser i en Sag eller spilde Tiden med aabenbar unyttig Bevisførelse, uden hans Principals Vidende og efter hans Ønske om at vinde Tid. Skulde det imidlertid under Sagen være tilstrækkeligen oplyst, at Parten ikke er medskyldig i Sagførerens lovstridige Forhold, vilde det være stridende mod naturlig Retfærdighed, at mulctere Parten for en Brøde, hvori han ei er skyldig, ligesom saadant ei heller vilde have Hjemmel i Frd. 23 December 1735 og 11 August 1819, der begge omtale Parten som den, der vitterligen handler ulovligt. Et saadant rigidt Princip er udentvivl ei heller hjemlet i Praxis, jfr. en Overretsdom af 12 Marts 1821 i Jur. Tidsskr. VI. a. p. 67, der har anseet en Sagfører som skyldig i Sagens lovstridige Forhaling, uden derfor at mulctere den uskyldige Principal. Skulde fremdeles Parten under den paagjeldende Sag paa Grund af den almindelige Regel om

at han ordentligvis maa staae til Ansvar for Procesduren, være bleven idømt et Straffe- eller Erstatningsansvar, og han senere kan oplyse, at den Mislighed i Proceduren, som medførte samme, ene maatte tilregnes Sagføreren, maa han kunne søge Regres hos denne, ligesom den Parten selv tilregnelige Mislighed tillige maa medføre Ansvar for Sagføreren, forsaavidt han maa antages at have laant sin Hjelp til en ham vitterlig ulovlig Fremfærd.

Endelig kan det bemærkes, at de ovenomhandlede Mulcter for Sagens Forhaling, ikke blot kunne anvendes paa Sagens egentlige Parter, men ogsaa paa den, der som Intervenient indblander sig i Sagen, naar han gjør sig skyldig i det omhandlede Forhold. Ved en Dom i Ark. for Retsv. I. p. 416-417 er det endog antaget, at dette ogsaa maatte gjelde om en Mand, der ved det Foregivende at ville intervenere i Sagen, flere Gange havde foranlediget dennes Udsættelse, uden at han siden havde foretaget en saadan Intervention; "thi ved at lade møde i Sagen maatte han antages at have underkastet sig, ligesom de egentlige Parter, at lade sit Forhold paakjende ved den Dom, hvorved Sagen afgjøres."

b) Om Sagførernes Ansvar.

Naar Sagføreren hindrer Sagens Fremgang ved opdigtede Anstandsgrunde, bliver han, i Overensstemmelse med hvad under Litr. a allerede er bemærket, at ansee med Mulct fra 10 til 100 Rbdlr.

efter Frd. 3 Juni 1796 §. 10. Derhos bestemmer §. 11, at da Retskaffenhed er den fornemste af de Egenskaber, der udfordres hos dem, der betroes at vaage for Medborgeres Ret og tale deres Sag for Domstolene, saa bør den Procurator, som fornedrer sit Kald ved at opfinde og anvende Rænker og Udflugter, for ved Hjelp af disse ulovlige Midler at forhale de ham overdragne Sagers Tilendebringelse, dømmes strax og uden videre Søgsmaal til at have sin Bevilling, som Procurator, forbrudt, naar han tredie Gang befindes at gjøre sig skyldig i denne Overtrædelse. Det er nu tvivlsomt, om den 11te Paragraph indskrænker den i samme givne Straffebestemmelse til Benyttelsen af opdigtede Anstandsgrunde. Derfor kunde anføres, at denne Paragraph forudsætter, at Procuratoren forud tvende Gange har været dømt, hvilket maatte forstaaes om Idømmelse af Mulcten fra 10 til 100 Rbdlr. for svigefuld Forhaling af Sagen, og da denne Mulct udtrykkeligen kun er foreskreven for Benyttelsen af opdigtede Anstandsgrunde, saa kunde den for den tredie Gang begaaede Forseelse alene finde Sted under Forudsætning af den samme Overtrædelse. Denne Grund er imidlertid ei afgjørende. For det første omfatter den udtrykkelige Bestemmelse i Frd. 3 Juni 1796 §. 11 ganske almindeligen Opfindelsen og Anvendelsen af Rænker og Udflugter til Sagens Forhaling; dernæst kan der vel tænkes andre saadanne Rænker og Udflugter, saasom en aabenbar temerær Afvisningsprocedure, der i og for

sig ere ligesaa strafbare som Benyttelsen af opdigtede Anstandsgrunde. Det Argument til Styrke for den indskrænkende Fortolkning, som er hentet fra Forbindelsen med §. 10, maa ogsaa bortfalde, naar det bemærkes, at det i §. 11 omhandlede Forhold fra Sagførerens Side allerede efter Frd. 23 December 1735 §. 3 maatte medføre Mulct eller anden Straf, og at dette Forhold in specie efter Frd. 1 Mai 1782 §. 4, 3die Gang begaaet, medførte Embedsfortabelse; det er til disse ældre Bestemmelser, hvortil §. 11 efter dens almindelige Udtryk maa referere sig, og ikke til §. 10, som kun omtaler et Species af den i §. 11 nævnte Forseelse, der ifølge §. 10 vel i Almindelighed vilde være at belægge med en høiere Mulct end den, som man ellers vilde have valgt. Iøvrigt er Frd. 1 Mai 1782 §. 4 nærmere bestemt og udvidet ved Frd. 3 Juni 1796 §. 11, navnligen forsaavidt Mulcten efter §. 4 ei behøver at være paalagt ved en Overretsdom. Vilde man imidlertid, uagtet alt anførte, antage, at der baade i §. 11 og i §. 10 er lagt særdeles Vægt paa den løgnagtige Adfærd fra Sagførerens Side, synes paa den anden Side de almindelige Udtryk i §. 11 dog i det mindste at maatte medføre, at naar en Sagfører tvende Gange er dømt for at have benyttet opdigtede Anstandsgrunde til Sagens Forhaling, og han derefter igjen bruger Rænker og Udflugter til at forhale en Sags Fremgang, saa bliver han at dømme fra sit Embede, uagtet disse sidste Rænker og Udflugter ikke netop have bestaaet i Anven-

delse af opdigtede Anstandsgrunde*). Den i Frd. 3 Juni 1796 §§. 10 og 11 foreskrevne Mulct for Sagens svigefulde Forhaling maa, naar den paalægges en Sagfører som saadan, altid kunne være Gjenstand for Appel til Høiesteret**), selv første Gang den idømmes, uden Hensyn til Bestemmelserne om summa appellabilis, deels formedelst dens betydelige Virkning i Iterationstilfælde, deels fordi den maa antages at medføre en vis Infami. Iøvrigt er der ei foreskrevet nogen Control med Idømmelsen af denne Mulct, der kunde forebygge, at den Skyldige i Iterationstilfælde undgik den forskyldte strængere Straf derved, at Retten var ubekjendt med den ham tidligere overgaaede Dom, saaledes som foreskrevet er i Frd. 23 December 1735 §. 4 med Hensyn til Mulcten pro meliori informatione for Dommere.

Frd. 3 Juni 1796 §§. 35 og 36 have fremdeles foreskrevet, at naar nogen Sagfører i offentlige eller beneficerede Sager har viist Forsømmelse i

*) Efter Domstolenes sædvanlige Mildhed ved Bedømmelsen af Embedsovertrædelser vil det udentvivl dog ei let i Praxis forekomme, at Frd. 3 Juni 1796 §. 11 bliver bragt til Anvendelse i andre Tilfælde, end hvor en Sagfører tredie Gang har gjort sig skyldig i Benyttelsen af opdigtede Anstandsgrunde til Sagens Forhaling; jfr. Coll. Tid. 1828 p. 92 ff.

**) Dette kan derimod ikke antages, naar Mulcten er paalagt en Sagfører i Egenskab af Part i egen Sag; see et Høiesteretsresponsum i Canc. Skr. 25 Aug. 1818.

Sagførelsen og Behandlingen, skal han for saadan Efterladenhed ikke alene dømmes til at erstatte det derved forvoldte Tab eller Bekostning, men endog tilpligtes at bøde til de Fattige fra 10 til 100 Rbdlr. i Forhold til Sagens Beskaffenhed og Forseelsens Grad. Det er efter Paragraphens almindelige Udtryk antageligt, at den her foreskrevne Mulct ogsaa maatte finde Anvendelse, naar Sagføreren ved sin Procedering ei behørigen har varetaget det Offentliges eller den beneficerede Parts Interesse, medens han dog har fremmet Sagen med tilbørlig Hurtighed. Dette er imidlertid neppe billiget i Praxis, og vedkommer i alt Fald ei den Materie, hvormed vi i dette Capitel beskjæftige os. Derimod er det i ethvert Fald vist, at den omhandlede Straffebestemmelse ogsaa omfatter det utilbørlige Ophold af disse Sager. Iøvrigt er det klart, at baade den her omhandlede ved Sagens Ophold begaaede Forseelse er af en ganske anden og mindre Betydenhed end den i Frd. §. 10 omhandlede Overtrædelse, idet hin forudsætter, at der ikke har fundet nogen svigagtig og navnligen nogen løgnagtig Adfærd Sted fra Sagførerens Side, og at Straffen efter §§. 35 og 39 ogsaa er meget mindre end den i §. 10 bestemte, da der ei efter de førstnævnte Paragrapher kan finde Embedsforbrydelse Sted i Iterationstilfælde.

Endeligen har Frd. 16 Januar 1828 §. 14 givet en almindelig Straffebestemmelse om Sagførerens ulovlige Ophold af Sagen, til hvilken Frd. 3 Juni 1796

§§. 10 og 11 nu forholde sig som Straffebestemmelser for qvalificeret Ophold af Sagen. Det foreskrives nemlig i nysnævnte Frds. §. 14, at den Sagfører, som befindes at have utilbørligen opholdt en Sag, bliver, om end ikke hans Forhold kan henføres under Frd. 3 Juni 1796 §§. 10 og 11, og skjøndt Sagen ikke er af det i samme Forordnings §§. 35 og 39 omhandlede Slags, ved den endelige Dom at ansee med Bøder til Amtets eller Byens Fattigkasse fra 10 til 100 Rbdlr. Ligesom Domstolene ex officio skulle anvende Straffebestemmelserne i Frd. 3 Juni 1796 §§. 10, 11, 35 og 39, saaledes skulle ogsaa Domstolene bringe Frd. 16 Januar 1828 §. 14 til Anvendelse, uden Hensyn til, om derom er gjort Paastand; navnligen skulle Overdomstolene ex officio anvende Paragraphen, og Høiesteretsadvocaterne bør i de Sager, som de mundtlige udføre, anmærke, naar uforsvarligt Ophold har fundet Sted. Der maa imidlertid, for at denne almindelige Straf for den Sagfører, som har foranlediget utilbørligt Ophold, kan komme til Anvendelse, efter almindelige criminalretlige Grundsætninger fordres, at dette Ophold kan tilregnes Sagføreren. Har han navnligen foranlediget det Ophold, som senere finder Dommerens Misbilligelse, af en feilagtig Mening, der dog ei var saa urigtig, at Feiltagelsen jo kunde undskyldes, bør han ei ansees med den foreskrevne Mulct*).

*) Jfr. Jur. Ark. XIV. p. 35 og XXIII. p. 123, samt N. J. A. XXIX. p. 89.

Fremdeles bør det ei tabes af Sigte, at den Forseelse, der omhandles i Frd. 16 Januar 1828 §. 14: "utilbørligt at ophefde en Sag", ei i og for sig kan medføre Straf af Embedsfortabelse i Gjentagelsestilfælde. Dette er kun foreskrevet om de qualificerede Arter af denne Forseelse i Frd. 1796 §§. 10 og 11. At den Sagfører, hvem Sagens Ophold kan tilregnes, bør erstatte den derved forvoldte beviislige Skade, forstaaer sig af sig selv.

c) Om Dommerens Ansvar.

Frd. 16 Januar 1828 indeholder endeligen ogsaa Straffebestemmelser for Dommeren i Anledning af Sagens Ophold under Proceduren. Forordningens §. 13 foreskriver nemlig først med Hensyn til Afsigelsen af Anstandskjendelser, hvorom iøvrigt er talt i den foregaaende Paragraph, at naar Dommeren har havt Spørgsmaalet om en Anstands Bevilgelse optaget i længere Tid end den, som den overordnede Domstol efter Sagens Beskaffenhed finder at have været tilstrækkelig, skal denne ex officio idømme Underdommeren Mulct; dog bliver denne Mulct, hvis Kjendelsen er afsagt inden 6 Uger, ringere end den i L. 1—5—8 foreskrevne Bod af 200 Lod Sølv, hvormed den Dommer skal ansees, som har havt en Sag optagen til endelig Paakjendelse over 6 Uger. Denne Mulct af 200 Lod Sølv skal efter Loven tilfalde det næst hosliggende Hospital: Da denne Bestemmelse imidlertid ei er gjentagen i Forord-

ningen 16 Januar 1828 §. 13 med Hensyn til den i samme foreskrevne Mulct, synes den efter de almindelige Regler at maatte tilfalde Amtets eller Byens Fattigkasse.

Fremdeles foreskriver Frd. 16 Januar 1828 §. 14, at den i Paragraphen for utilbørligt Ophold af Sagføreren bestemte Mulct af 10 til 100 Rbdlr. skal og den Dommer være underkastet, som findes at have tilsidesat de ham til Sagens vedbørlige Fremme paaliggende Pligter. Da der i den foregaaende Paragraph, som nys bemærket, er fastsat Staf for den utilbørlige Forsinkelse af Sagen, som hidrører umiddelbart fra Dommeren selv, saa maa her især være ment den Forseelse, at Dommeren har bevilget Udsættelser, som burde have været negtede. Imidlertid kan Meningen dog ei være, at Overdomstolene skulle idømme Underdommeren Mulct blot fordi han har bevilget en Anstand, som Overretten finder at burde have været negtet, men der maa herved af ham være begaaet en kjendelig Feil, som med Billighed kan tilregnes ham. — Det er i det Hele mærkeligt, hvor sjeldent den saa almindelige Straffebestemmelse i Frd. 16 Januar 1828 §. 14, saavel for Sagførere som Dommere, i Praxis er kommen til Anvendelse, uagtet Overretten ex officio skulde anvende samme, og det vistnok ikke er saa sjeldent, at Sager kun skride meget langsomt frem. Jfr. iøvrigt Ussings Criminalret §. 108 No. 4.

Til Slutning kan endnu erindres, at de fremsatte Regler om Udsættelser og navnligen de Forskrifter, som ere givne i Frd. 16 Januar 1828 for at afværge Retssagers unødvendige Forhaling, ikke ere indskrænkede til de egentlige Domssager, men ogsaa have Anvendelse paa Tingsvidner og andre deslige Forhandlinger, som henhøre til den ordinære civile Proces, og ligesom der under disse selv ikke bør finde unødvendigt Ophold Sted, saaledes bør den Part eller Sagfører, der forhaler et Tingsvidne eller anden Forretning, som staaer i Forbindelse med en Domssag, derfor kunne drages til Ansvar under Hovedsagen. Frd. 16 Januar 1828 §. 15*).

Anmærkning. I fremmede Processer pleier man i et særeget Afsnit at afhandle Materien om Retsforsikkringer, hvorved forstaaes enhver Sikkerhedsstillelse for Erstatning af det Tab, som en Proceshandlings Misbrug kunde have til Følge, enten ved Pant eller Caution. Disse Forsikkringer ere meget brugelige efter andre Lovgivninger:

*) De specielle Regler, som ere foreskrevne for at paaskynde visse Sagers Tilendebringelse, saasom Gjæste- og Politiretssager, de Sager hvori den hurlige Retsforfølgning efter Frd. 25 Januar 1828 er vedtagen, Skifteforretninger o. s. frdls., blive at foredrage i den extraordinære Proces.

Efter den danske Proceslovgivning forekommer der derimod neppe lovbestemte Retsforsikkringer under den ordinære Proces i første Instants, og Indstævnte kan navnligen ei engang forlange Sikkerhed stillet for at Sagens Omkostninger ville blive ham godtgjorte, hvis han senere findes at være uretfærdigen søgt, jfr. den specielle Undtagelse med Hensyn til Proceduren i Høiesteret i Instrux af 7 December 1771 §. 31 *). Den danske Lovgivning har anseet Parterne tilstrækkeligen sikkrede imod Proceshandlingernes Misbrug, under den ordinære Proces i første Instants, ved Dommerens selvstændige Virksomhed for at hindre Sagens Forhaling, ved den vedkommende Parts og hans Sagførers personlige Forpligtelse til at give Erstatning for den ved deres urigtige Procedure forvoldte Skade, og ved Straffene for unødig Trætte og navnligen for Sagens Forhaling.

Derimod forekomme meget vigtige Retsforsikkringer i flere Tilfælde udenfor den ordinære Proces i første Instants, saasom i Anledning af Arrest og Forbud, Lovens 1—21—4, i Anledning af Executions Standsning ved Appel,

*) Et andet er, at den vitterligen uvederhæftige Mand ei kan fremtræde personligen som Sagsøger, jfr. L. 1—24—13 og 14, hvorom handles i Processens almindelige Del under Læren om Parterne.

Frd. 6 December 1743 §. 11, Pl. 21 Januar 1778, L. 1—24—22, 1—6—23, Frd. 13 Januar 1792, i Anledning af Auctions Afholdelse, Falliterklæringer m. v., hvorom bliver at handle i den extraordinære Proces og Læren om Appel.

Udvalg af Domme, afsagte ved den Kongelige Lands-Over- samt Hof- og Stads-Ret i Kjøbenhavn.

No. 1.

Frd. 4de October 1833 §. 12 cfr. §. 6 anvendt.

I Sagen:

Cancellieraad og Procurator Delbanco, som Actor,

contra:

Arrestanten Henrich Nordstrøm Rasmussen.

(Afsagt den 2den Juli 1836.)

Arrestanten, Henrich Nordstrøm Rasmussen, actioneres under nærværende Sag for at have overfaldet og mishandlet Skomagermester Bendix Rasmussens Hustru, Bolette Helene, fød Lund, medens hun var frugtsommelig.

Efter den af Rasmussens Hustru, der paa den Tid befandt sig i den sidste Maaned af hendes Svangerskab, afgivne Forklaring skal Arrestanten, medens

han om Aftenen den 15de April d. A. opholdt sig i hendes Mands Værksted tilligemed denne, da hun, mod hvem Arrestanten vel oftere havde viist Uvillie, men med hvem han dog ikke, især deleshed den omhandlede Dag, havde været i Uenighed, indfandt sig i den til Værkstedet stødende Boutik, for der at henlægge hendes Børns Tøi, hvilke hun havde afklædt, have spurgt hende hvad hun lurede efter, samt, efterat han derpaa havde erholdt til Svar, at hun ikke lurede, have revet Kappen af hende og tilføiet hende Slag i Hovedet, saa at hun faldt til Jorden, hvorefter han skal have sparket hende i Hovedet og paa Brystet, ligesom han og, efterat hendes Mand og Pigen Florentine Møller vare løbne bort for at tilkalde Hjelp, endnu engang skal have traadt hende med Hælen i Ansigtet, saa at hun deraf blødte betydeligt og blev sat i en bevidstløs Tilstand.

Ligesom nu Rigtigheden af denne Forklaring bestyrkes ved den af vedkommende Læge afgivne Beretning om den Tilstand, hvori han samme Aften har befundet Rasmussens Hustru, og ifølge hvilken hun foruden flere mindre betydelige Contusioner har havt en Knude i Panden af underløbet Blod, af Størrelse som et lidet Hønseæg, Næsen betydeligt ophovnet, det høire Øies Over- og Underlaage blaa og ophovnede af underløbet Blod, samt begge Ørene røde, svulne og smertefulde, saaledes have og Skomagermester Rasmussen og Pigen Florentine Møller, der begge vare tilstede ved den omhandlede Leilighed, aflagt edelige Vidnesbyrd

angaaende den Rasmussens Hustru af Arrestanten tilføiede voldelige Medfart, der ere overeensstemmende med den af hende afgivne Forklaring.

Derimod benegter Arrestanten, der er en Broder til Skomagermester Bendix Rasmussen, at have tilføiet dennes Hustru nogen Overlast, hvorimod han forklarer, at hans Broder og dennes Kone, medens Arrestanten opholdt sig paa deres Bopæl, kom i Klammeri med hinanden, hvilket han søgte at forebygge, men at han i det samme blev kastet til Gulvet af hans Broder, som strax derpaa rev sin Kone omkuld og sparkede saavel hende som Arrestanten.

Det skjønnes imidlertid ikke, at denne Arrestantens Sigtelse mod Skomager Bendix Rasmussen kan svække dennes Vidnesbyrd; thi foruden at det i sig selv er usandsynligt, at Skomager Rasmussen skulde have tilkaldt Hjelp, hvis Arrestantens Sigtelse mod ham forholdt sig rigtig, eller at Rasmussens Hustru under denne Forudsætning skulde have gjort den forommeldte Beskyldning imod Arrestanten, saa staaer dennes Sigtelse og i Strid med Florentine Møllers Vidnesbyrd, ligesom flere af de andre Vidner, der kom tilstede i Anledning af det skete Overfald, have afgivet Forklaringer der bestyrke Rigtigheden af Pigen Møllers og Skomager Rasmussens Udsagn.

Efter alt Foranførte vil Arrestanten, der, naar undtages en af ham forhen udviist Gadeuorden, ikke er befunden forhen at have været straffet for nogen For-

seelse, blive at ansee efter Frd. 4de October 1833 §. 12 jevnført med §. 6, hvorhos Straffen efter Omstændighederne skjønnes at kunne fastsættes til 2 Aars Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus.

I Henseende til Erstatningen bliver Intet at paakjende, da Paastand derom er frafalden; derimod vil Arrestanten have at udrede alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, hvorunder Actor, Cancellieraad Delbanco, bliver at tillægge 5 Rbdlr. Sølv i Salair.

Sagens Behandling, forsaavidt samme ifølge Rescript 12te Juni 1807 henhører under denne Rets Bedømmelse, har været lovlig. Den befalede Sagførelse har været fremmet med vedbørlig Hurtighed.

Thi kjendes for Ret: Arrestanten, Henrik Nordstrøm Rasmussen, bør hensættes til Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus i 2 Aar, samt udrede alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, og derunder i Salair til Actor, Cancellieraad og Procurator Delbanco, 5 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

*　　　*
*

Høiesterets-Dom, afsagt den 26de Juli 1836.

Lands-Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. I Salarium til Advocat Schæffer for Høiesteret betaler Tiltalte 10 Rbdlr. Sølv.

No. 2.

Borttagelsen af en Ting, der i og for sig ingen Pengeværdie havde, men dog kunde benyttes og af den Paagjeldende var benyttet til derved at gjøre sig Fordeel, anseet som Bedrageri.

I Sagen:

Procurator Lange, som Actor,

contra:

Arrestantinden Elise Florentine Georgine Reinwald og Tiltalte Rosa Bloch.

(Afsagt den 12te Juli 1836.)

Arrestantinden, Elise Florentine Georgine Reinwald, der forhen ved Kjøbenhavns Politierets-dom af 30te Mai 1832 har været straffet for Tyverie efter Frd. 20de Februar 1789 §. 1, jevnført med Frd. 12te Juni 1816, er under nærværende Sag ved egen Tilstaaelse i Forbindelse med Sagens øvrige Omstændigheder overbeviist at have fravendt Ellen Kirstine Davidsen, Michael Jensen Rises Kone, et hende af Fattigvæsenet leveret Kort, hvorefter hun kunde oppebære 2 Brød ugentligen og 8 Rbdlr. halvaarligen i Huusleiehjelp, samt derefter at have pantsat dette hos Tiltalte Rosa Bloch for 2 Rbdlr.

Da det ommeldte Kort imidlertid ikke kan antages i og for sig at have nogen Pengeværdie, vil Arrestantindens Forhold med at borttage samme ikke kunne hen-

føres under Begrebet om Tyverie, hvorimod hun, der ved at pantsætte Kortet hos Tiltalte Rosa Bloch, paa en bedragelig Maade har ført sig samme til Nytte, vil blive at ansee med en efter Lovgivningens Analogie lempet Straf, der efter Omstændighederne skjønnes at kunne fastsættes til Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 4 Dage, ligesom hun og vil være pligtig at udrede alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, hvorunder Actor, Procurator Lange, bliver at tillægge 5 Rbdlr. Sølv i Salair.

Hvad Tiltalte Rosa Bloch angaaer, da vil hun for at have modtaget bemeldte Kort i Pant blive at ansee efter den 145de §. i Planen for Kjøbenhavns Fattigvæsen af 1ste Juli 1799, jevnført med §. 154, med Mulct til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse, der efter Omstændighederne skjønnes at kunne fastsættes til 1 Rbdlr. Sølv, ligesom hun og for sit Vedkommende vil have at tilsvare Actionens Omkostninger.

Den befalede Sagførelse har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Arrestantinden, Elise Florentine Georgine Reinwald, bør hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 4 Dage, samt udrede alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger og derunder i Salair til Actor, Procurator Lange, 5 Rbdlr. Sølv.

Tiltalte Rosa Bloch bør til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse bøde 1 Rbdlr. Sølv, samt for sit Vedkommende tilsvare Actionens Omkostninger.

Det Idømte at udredes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse og det Øvrige at efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 3.

At det Spørgsmaal, om Hovedsagen bør udsættes paa Grund af en udtagen Vidnestævning, er optagen til Kjendelse, kan ikke berettige Vidnecitanten til at erholde Udsættelse i Vidnesagen.

I Sagen:

Student C. C. Bagger af Kjøbenhavn,

contra

Skibsclarererhusene R. C. Fenwick & Comp., Chr. Mehrens Enke & Søn, H. Petit & Comp., F. & W. Chapmann, A. v. Deurs & Comp., Müllens, Knox & Hansen, Adam Gradmann & Gleerfelt, Ahmann & Comp., N. Kragh, Jytting & Prütz, Hofstrøm, Major Wright & Comp., L. Pellay & Marcussen, Gordon Norrie, Hans N. Hansen, N. Liebmann & Comp., J. P. Lundvall, L. Lindbergs Enke & Comp., Brown & Burdt, Lovise Holms Enke & Comp., J. C. Schmidt, Belfour, Ellah, Rainalds & Comp., samtlige i Helsingøer.

(Affagt den 18de Juli 1836.)

Citanten, Student C. C. Bagger af Kjøbenhavn, mod hvem der af de Indstævnte, Skibsclarererhusene N. & C. Fenwich & Comp., Chr. Mehrens Enke & Søn, H. Petit & Comp., F. & W. Chapmann, A. v. Deurs & Comp., Müllens, Knox & Houden, Adam Gradmann & Gløerfeldt, Ahmann & Comp., N. Kragh, Jytting & Prütz, Hofstrøm, Major Wrigth & Comp., B. Pellay & Marcussen, Gordon Norrie, Hans N. Hansen, N. Liebmann & Comp., J. P. Lundwall, L. Lindbergs Enke & Comp., Brown & Burdt, Lovise Holms Enke & Comp., J. C. Schmidt, Belfour, Ellah, Rainalds & Comp., samtlige i Helsingøer, er anlagt en her ved Retten svævende Sag, i Anledning af et af ham i Kjøbenhavnsposten indrykket Stykke, betræffende de helsingøerske Skibsclarerere, paaanker ved Stævning af 14de Mai d. A. en inden Helsingøers Byting den 2den samme Maaned affagt Kjendelse, hvorved en af ham til Oplysning i bemeldte Sag tilstævnet Vidnesag er bleven afviist og Citanten tilpligtet at betale de Indstævnte i Kost og Tæring 10 Rbdlr. Sølv.

Denne Kjendelse har Citanten paastaaet kjendt uefterrettelig at være og Sagen hjemviist til ny Behandling og Foretagelse af Underdommeren, m. m., hvorimod de Indstævnte have paastaaet bemeldte Kjendelse stadfæstet, ligesom enhver af Parterne og har nedlagt Paa-

stand om at tilkjendes Processens Omkostninger her for Retten.

Til Styrke for den af Citanten nedlagte Paastand er anført, at han havde begjert Vidnesagen udsat, fordi det Spørgsmaal, om der kunde bevilges ham Anstand i Hovedsagen paa Grund af den udtagne Vidnestævning, var optaget til Kjendelse, men endnu ikke paakjendt paa den Dag, Vidnestævningen faldt i Rette, men at Underdommeren, istedetfor at bevilge Citanten den begjerte Udsættelse, har afviist Vidnesagen, fordi Citanten intet Beviis havde fremlagt for, at der angaaende Hovedsagens Gjenstand var bleven tenteret Forlig, uagtet det af hans Sagfører uimodsagt var anført, at Beviset herfor laae ved Hovedsagen, og af ham var lovet, inden Vidneførselen fandt Sted at fremlægge dette Beviis, samt godtgjort, at det ikke strax kunde fremlægges, hvorhos Citanten har bemærket, at Frd. 20de Januar 1797 i alt Fald ikkun byder, at ingen Vidneførsel maa finde Sted, førend saadant Beviis er fremlagt, men ikke, at ingen Vidnestævning uden dette maa antages.

Men ligesom det ikke skjønnes, at der kunde have været nogen Anledning for Underdommeren til at bevilge den af Citanten begjerte Anstand, da den tilstævnte Vidneførsel meget vel kunde foretages, uagtet hiin Kjendelse ei endnu var afsagt, saameget mere som de Indstævnte havde protesteret imod Vidnesagens Udsættelse, og saaledes erklæret sig enige i, at Vidneførsel strax

kunde skee, saaledes burde Underdommeren efter Grundsætningerne i Anordningerne om Forligelsesvæsenet heller ikke lade det beroe ved de Indstævntes stiltiende Indrømmelse af, at Forligsmægling i Hovedsagen havde fundet Sted, hvorimod han ex officio maatte have at paasee, at Beviis herfor blev fremlagt, og da Citanten forøvrigt ingenlunde kunde ansees forhindret i at føre dette Beviis, fordi Hovedsagen var optagen til Kjendelse, siden saadant Beviis ikke netop behøvede at føres ved Fremlæggelse af den originale Klage, men og kunde præsteres ved en Afskrift af samme, eller Attest fra vedkommende Forligelsescommission, saa kunde den af Citanten anførte Undskyldning, hvorfor han ikke havde bemeldte Beviis tilstede, heller ikke afgive nogen Grund til, mod de Indstævntes Protest at udsætte Vidnesagen.

Men naar Vidneførselen saaledes ikke kunde blive at udsætte, saa var det en umiddelbar Følge heraf, at Vidnesagen af Mangel paa Beviis for at Forligsmægling i Hovedsagen havde fundet Sted, maatte blive at afviise.

Efter det Foranførte vil den paaankede Kjendelse blive at stadfæste, dog at den de Indstævnte i Kost og Tæring tillagte Sum af 10 Rbdlr. Sølv efter Omstændighederne vil blive at nedsætte til 5 Rbdlr. Sølv.

Processens Omkostninger her for Retten vil Citanten efter Omstændighederne have at betale de Indstævnte med 10 Rbdlr. Sølv. Det til Sagen hørende stemplede Papiir har her for Retten været forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Den paastævnte Kjendelse bør ved Magt at stande, dog saaledes, at den de Indstævnte, Skibsclarererhusene N. & C. Fenwich & Comp., Chr. Mehrens Enke & Søn, H. Petit & Comp., F. & W. Chapmann, A. v. Deurs & Comp., Müllens, Knox & Howden, Adam Gradmann & Elserfeldt, Ahmann & Comp., N. Kragh, Jytting & Prütz, Hosstrøm, Major Wrigth & Comp., L. Pelloy & Marcussen, Gordon Norrie, Hans N. Hansen, N. Liebmann & Comp., J. N. Lundwall, L. Lindbergs Enke & Comp., Brown & Burdt, Lovise Holms Enke & Comp., J. C. Schmidt, Belfour, Ellah, Rainalds & Comp., samtlige i Helsingøer, tillagte Kost og Tæring, nedsættes til 5 Rbdlr. Sølv.

Processens Omkostninger her for Retten betaler Citanten, Student C. C. Magger af Kjøbenhavn, til de Indstævnte med 10 Rbdlr. Sølv.

Det Idømte at udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

No. 4.

At et Tingsvidne agtes benyttet under et Bo, hvilket Vidnedommeren behandler som Skifteforvalter, kan ikke medføre nogen Forpligtelse for denne til at vige sit Sæde i Vidnesagen.

I Sagen:

Huusmand Lars Nielsens Enke, Anne Johanne Larsdatter af Harrendrup,

contra:

Anders Rasmussen sammesteds.

(Afsagt den 25de Juli 1836.)

Citantinden, Huusmand Lars Nielsens Enke, Anne Johanne Larsdatter af Harrendrup, paaanker under nærværende Sag, ifølge dertil meddeelt fri Proces, en under en af hende ved Vends Herredsting tilstævnt Vidnesag af Dommeren, Etatsraad, By- og Herredsfoged Johnsson, den 26de October forrige Aar afsagt Kjendelse, hvorved denne, der tillige beklæder Skriverembedet i fornævnte Jurisdiction, og imod hvis Habilitet Indstævnte, Anders Rasmussen, havde exciperet, paa Grund af at han som Skifteforvalter behandlede afdøde Anne Kirstine Rasmusdatters Bo, hvorunder Tingsvidnet agtedes benyttet, har eragtet at han fandt sig anlediget til at vige sit Sæde i bemeldte Sag. Denne Kjendelse har Citantinden paastaaet tilsidesat og derhen forandret, at Underdommeren paalægges, uden Udgivt for hende, paany at foretage det omhandlede Tingsvidne og at sætte dette i den Stand, som det var den 12te October forrige Aar, samt derefter vedblive Administrationen af Dommer- og Skrivefunctionen, hvorhos hun har paastaaet Indstævnte tilpligtet at betale Appellens Omkostninger, overeens-

stemmende med Anordningerne om beneficerede Sager, samt Salarium til hendes befalede Sagfører, Procurator Dahl.

Indstævnte har, skjøndt lovligen varslet, hverken mødt eller ladet møde, hvorfor Sagen i Medfør af Lovens 1—4—30 bliver at paakjende efter de af Citantinden fremlagte Breve og Beviisligheder.

Naar Citantinden har støttet ovenmeldte Paastand derpaa, at den nævnte Exception, hvormed Indstævnte først er fremkommen efterat eet Vidne var afhørt, formeentligen maa betragtes som for sildig fremsat, da maa dette blive uden Indflydelse paa Sagens Afgjørelse, efterdi det havde været Pligt for Underdommeren ex officio at vige sit Sæde, forudsat at hans Stilling som Skifteforvalter i forommeldte Bo maatte antages at gjøre ham inhabil til at behandle Vidnesagen. Men til at statuere dette haves der hverken Hjemmel i Lovgivningen eller i Sagens Natur, hvilken tvertimod tilsiger, at da det er en Skifteforvalters Hverv, som saadan at paakjende de Fordringer, der gjøres paa det Bo, han har under Behandling, kan der saameget mindre være Noget til Hinder for, at han, naar anden ham anbetroet Embedsstilling medfører saadant, beklæder Retten i Vidnesager, som til Afbenyttelse under saadant Bo tilstævnes.

Den paaankede Kjendelse vil derfor, som af Citantinden paastaaet, være at tilsidesætte og Underdommeren at paalægge, uden Hensyn til foranførte Excep-

tion, paany at foretage Vidnesagen og sætte den i den Stand, hvori samme den 12te October forrige Aar befandtes, samt derefter vedblive Administrationen af Dommer- og Skriverfunctionen.

Derimod kan det ikke paalægges Underdommeren at iværksætte det i saa Henseende Fornødne uden Udgivt for Citantinden, da hun ei har paastaaet Indstævnte tilpligtet at udrede de dermed forbundne Omkostninger, og disse ei heller kunne paalægges Underdommeren, der ei er stævnet til at stande til Rette for sin Kjendelse. Iøvrigt vil Indstævnte have til det Offentlige at udrede det Retsgebyhr og Skriversalarium, som skulde have været erlagt, samt Godtgjørelse for det stemplede Papiir, som skulde have været forbrugt, saafremt Sagen ei for Citantinden havde været beneficeret, saavelsom at betale Salarium til hendes befalede Sagfører, Procurator Dahl, med 10 Rbdlr. Sølv.

Den befalede Sagførelse findes efter Omstændighederne ei at kunne paadrage Ansvar.

Under Sagen er ingen Overtrædelse af Lovgivningen om det stemplede Papiir bleven begaaet.

Thi kjendes for Ret: Den paaankede Kjendelse tilsidesættes, og bør Underdommeren uden Hensyn til den af Indstævnte, Anders Rasmussen, mod hans Habilitet fremførte Exception, paany foretage Vidnesagen og sætte samme i den Stand, hvori den den 12te October forrige Aar befandtes, samt derefter vedblive Administrationen af Dommer- og Skriverfunctionen.

Til det Offentlige betaler Indstævnte det Retsgebyhr og Skriversalarium, som skulde have været erlagt, samt Godtgjørelse for det stemplede Papiir, som skulde have været forbrugt, saafremt Sagen ei for Citantinden, Huusmand Lars Nielsens Enke, Anne Johanne Larsdatter af Harrendrup, havde været beneficeret. Saa betaler han og i Salarium til Citantindens befalede Sagfører, Procurator Dahl, 10 Rbdlr. Sølv.

Det Idømte at udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

No. 5.

Hvorvidt en paa en afbrændt Tomt opført Bygning bør være hæftelsespligtig til Nationalbanken, beroer ikke paa den ny, men paa den afbrændte Bygnings Beskaffenhed.

I Sagen:

Afgangne Cancellist i det danske Cancellie Hermann Boalths Enke, Louise Boalth, med Lavværge,

contra

Directionen for Nationalbanken.

(Afsagt den 1ste August 1836.)

Efterat Citantinden, afgangne Cancellist i det danske Cancellie Hermann Boalths Enke, Louise

Boalth, der efter bemeldte hendes afdøde Mand hensidder i uskiftet Bo, under 15de Juni f. A. fra Nationalbanken var bleven tilkjendegivet, at den Fællesdsskabet tilhørende Eiendom No. 35 B i Klædeboe-Qvarteer her i Staden var bleven ansat til en forøget Bankhæftelse af 438 Rbdlr. r. S., at forrente fra 1ste October 1833, har hun under nærværende Sag efter Stævning til Directionen for Nationalbanken i Indlæg af 7de Marts sidstleden paastaaet bemeldte Eiendom kjendt fri for at svare Hæftelse til Nationalbanken, og de Indstævnte dømte paa Bankens Vegne at tilbagebetale hende de Hæftelsesrenter, som muligen uden hendes Vidende maatte være erlagte af hendes afdøde Mand, saa og at erstatte denne Sags Omkostninger med en tilstrækkelig Sum.

Denne Paastand har hun, efterat de Indstævntes Anbringende i Indlæg af 28de samme Maaned om at ikkun ovenmeldte forhøiede Bankhæftelse 438 Rbdlr. r. S. fandtes anført paa Bankens Lister, hvorefter Citantinden erklærede kun at tilsigte Fritagelse for nysnævnte Hæftelses Beløb og Godtgjørelse af de heraf erlagte Renter, i de Indstævntes Duplik af 9de Mai sidstleden var berigtiget derhen, at en tidligere i Bankens Register for Eiendommen No. 36 anført Hæftelse af 750 Rbd. Sølv ligeledes var Eiendommen No. 35 B paahvilende, i Indlæg af 6te Juni næstefter atter optaget, hvori de Indstævnte ifølge deres Protocollation af 20de samme Maaned maae antages at have samtykket.

De Indstævnte have procederet til at tillægges Frifindelse for Citantindens Tiltale, og af hende at erstattes Sagens Omkostninger skadesløst.

Forsaavidt imidlertid de Indstævnte til Styrke for denne Paastand have paaberaabt, deels at Citantindens afdøde Mand ved det ham paa Eiendommen qvæstionis under 6te November 1829 af Muurmester Aagaard meddeelte Skjøde er paalagt at overtage "den Hæftelse dér i sin Tid maatte komme til at paahvile Eiendommen til Nationalbanken", deels at han ved Betaling af ham affordrede Renter af Hæftelsen maa antages at have erkjendt, at samme med Føie var Eiendommen paalagt, da findes det ikke, at det saaledes Paaberaabte kan afgjøre Sagen til deres Fordeel. Ligesom nemlig den citerede Bestemmelse i Skjødet, om det end, skjøndt selve de brugte Udtryk synes at antyde Tvivl i saa Henseende, deraf maatte kunne udledes, at Sælger og Kjøber have staaet i den Tanke, at Bankhæftelsen vilde komme til at paahvile den overdragne Eiendom, i intet Tilfælde kan gjøre Nationalbanken berettiget til den omtvistede Hæftelse, naar denne ei ellers maatte tilkomme samme, men det i alt Fald maa blive en Sag imellem Citantinden og Muurmester Aagaard, om denne eventualiter skulde troe sig berettiget til noget Krav paa Grund af at en Forudsætning, hvorpaa Salget var bygget, ei maatte indtræde; saaledes kan afdøde Cancellist Boalths Erlæggelse af de omhandlede Renter, hvis Nægtelse vilde have udsat ham for at

see det i Frd. 9de Juli 1813 §. 7 hjemlede Tvangsmiddel anvendt, saameget mindre berettige til at ansee Eiendommens Hæftelsespligt fra hans Side erkjendt, som det af Citantinden uimodsagt er avanceret, at han, saasnart Underretning om den paalagte Hæftelse blev ham meddeelt, paa behørige Steder har indgivet Forespørgsel desangaaende, og at Sagen derefter har været under Forhandling mellem forskjellige Auctoriteter indtil kort før Forligsklage i nærværende Sag blev udtagen.

Sagens Afgjørelse vil desaarsag afhænge af, om den omhandlede Eiendom ifølge Lovgivningen og navnligen Frd. 9de Juli 1813 §. 4 med Føie er paalagt Bankhæftelse. Det er i denne Henseende imellem Parterne in confesso, at den Grund, hvorpaa Eiendommen er opført, indtil 1807 har været bebygget med en Embedsbolig for en Professor ved Kjøbenhavns Universitet, og at samme ved Bankhæftelsens Regulation henlaae afbrændt; hvorimod det er Gjenstand for Parternes Tvist, om det ifølge ovencitterede Lovbestemmelse til Afgjørelse af, hvorvidt Bygninger, som ere opførte paa slige afbrændte Grunde, bør underkastes Hæftelse, bliver at tage Hensyn til Beskaffenheden af de Bygninger, hvormed Grunde før Branden have været bebyggede, eller af de nuværende, idet Citantinden har antaget det Første, og at derfor den Embedsboliger ved fornævnte Lovsted tillagte Fritagelse for Hæftelse maae medføre, at hendes Eiendom herfor maa være befriet; de Indstævnte derimod det Sidste, og i Henhold dertil at

Eiendommens nuværende Beskaffenhed som privat maa gjøre den hæftelsespligtig. Det skjønnes imidlertid ikke rettere, end at Citantindens Formening i foranførte Henseende maa gives Medhold.

Ligesom nemlig allerede den Omstændighed, at forberørte Paragraph særlig omhandler de Tilfælde, hvor Bygninger ved Forordningens Emanation vare afbrændte, antyder at Hæftelsespligten for Bygninger endeligen skulde reguleres efter de da existerende Forhold, hvilket og er analogt med hvad det Kongelige Danske Cancellie efter foregaaende Brevvexling med Directionen for Nationalbanken i Skrivelse til Amtmanden over Sorøe Amt af 5te Juni 1821 har statueret, saaledes fremgaaer det og af Paragraphens Disposition angaaende afbrændte Bygninger, naar det derom hedder "hvor for Tiden Bygninger ere afbrændte, der efter deres Beskaffenhed vilde være blevne paalagt Hæftelse til Rigsbanken, bør de Bygninger, som paa Tomterne igjen opføres, behæftes til bemeldte Bank", at det alene er Beskaffenheden af de Bygninger som forhen have staaet paa deslige Tomter, hvorefter det skal afgjøres, om Banken tilkommer Hæftelse af de Bygninger, som senere derpaa maatte opføres, uden at disse sidstes Beskaffenhed i saa Henseende kommer i Betragtning.

Som Følge deraf vil Citantindens Paastand om Eiendommens Fritagelse for Bankhæftelse være at tage til Følge.

Hvad derimod Paastanden om Tilbagebetaling af de af hendes afdøde Mand betalte Hæftelses-Renter betræffer, da, skjøndt hun efter det Foranførte maa ansees berettiget til saadan Tilbagebetaling, vil dog de betalte Renters Beløb, da samme ei under Sagen bestemt er opgivet, ei ved Dommen kunne tilkjendes hende, hvorimod hendes Ret i saa Henseende vil være at reservere.

Iøvrigt ville de Indstævnte efter Omstændighederne have paa Nationalbankens Vegne at erstatte Citantinden denne Sags Omkostninger med 25 Rbdlr. Sølv.

Til Sagen er fornødent stemplet Papiir blevet forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Den Citantinden, afgangne Cancellist i det danske Cancellie Hermann Voalths Enke, Louise Voalth, og afdøde Mands fælleds Bo tilhørende Eiendom No. 35 B i Klædeboe-Qvarteer, bør være fri for Hæftelse til Nationalbanken.

Citantindens Ret til af de Indstævnte, Directionen for bemeldte Bank, paa dennes Vegne, at erholde tilbagetalt de af hendes afdøde Mand for bemeldte Eiendom erlagte Hæftelses-Renter reserveres.

Processens Omkostninger betale de Indstævnte paa Bankens Vegne til Citantinden med 25 Rbdlr. Sølv.

Det Idømte at udredes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

No. 6.

Naar Jagtretten ved en Gaards Overdragelse til Eiendom er reserveret, kan den ikke bortfalde, fordi Gaardens Jorder siden udskiftes og indhegnes.

I Sagen:

Arvefæstegaardmand Peder Larsen Lærke af Gjedesbye,

contra:

Justitsraad Friis til Gjedsergaard.

(Afsagt den 5te September 1836.)

Hvorvidt Citanten, Arvefæstegaardmand Peter Larsen Lærke af Gjedesbye, derved, at han, som under nærværende Sag vedgaaet, paa den hans Gaard No. 27 i Gjedesbye tilliggende Jordlod har skudt efter en Skade, har gjort Indgreb i den Indstævnte, Justitsraad Friis til Gjedsergaard, tilkommende Jagtret, vil, da det er in confesso at Jagtretten paa Citantens Gaard ved dennes Afhændelse ved Skjøde af 26de Mai 1682 er reserveret Sælgeren og senere Eiere af Gjedsergaard, hvilken Eiendom nu tilhører Indstævnte, afhænge af, om den saaledes tagne Reservation paa Grund af Frd. 23de April 1781 §. 1 taber sin Kraft og Gyldighed derved, at Citantens Gaards Jorder ere udskiftede af Fællesskabet og indhegnede, saaledes at sidstnævnte med Hensyn hertil bør ansees ene berettiget til sammesteds at øve Jagten; thi naar Citanten har

meent, at Sagens Qvæstion ifølge Indstævntes Procedure i første Instants skulde dreie sig om, hvorvidt der før Udskiftningen har existeret Fællesjagt paa hans Gaards Jorder, saaledes at han i bekræftende Fald bør tilkjendes den omspurgte Ret, vil der ikke heri kunne gives ham Medhold, efterdi Indstævntes Antagende, at nysmeldte Omstændighed kunde faae Indflydelse paa Sagens Afgjørelse, om samme end ikke i hans senere Indlæg af 27de August forrige Aar maatte ansees, uden Erindring fra Citantens Side, modificeret, i alt Fald maa betragtes som en Formening in jure, hvorved han ei kan statueres at have frafaldet sin Ret til at see Lovgivningen i sammes rette Forstaaelse anvendt paa de oplyste factiske Forhold.

Hvad nu ovenmeldte Spørgsmaal betræffer, da skjønnes det ikke rettere, end at samme maa besvares benegtende. Frd. 23de April 1781 §. 1 har nemlig ikkun tillagt en Eiendoms Udskiftning og Indhegning den i selve Beskaffenheden af den med Eiendommen foregaaede Forandring grundede Virkning, at den ei længere af nogen forhen dertil Berettiget kan gjøres til Gjenstand for Fælles-Jagt; men hertil indskrænker sig ikke den contractmæssige Ret, som ved foranførte Skjøde er erhvervet for Gjedsergaards Eiere, hvorimod Skjødet maa forklares at indeholde en Overdragelse til bemeldte Eiere og dertil svarende Afstaaelse af Eierne af Gaarden No. 27 i Gjedesby af al den Jagt, som efter Personernes og Eiendommens Beskaffenhed paa sidstmeldte

Gaards Grund lovligen kunde øves, hvisaarsag Gjedsergaards Eiere, efterat Citantens Gaard ved Udskiftning og Indhegning er overgaaet til at blive Enemærke, maa, med lige Ret til at formene dens Eiere Jagten, som forhen, paa dens Grund tilkomme den Jagtret, som paa Eiendomme af nysmeldte Beskaffenhed kan øves.

Da Citanten altsaa maa frakjendes al Jagtret paa hans Gaards Grund, maa han for den brugte Skyden, ifølge Frd. 18de April 1732 §. 25, blive at ansee med en Mulct af 100 Lod Sølv, der vil være at dele paa den i bemeldte Forordnings §. 39 fastsatte Maade.

Ifølge dette Resultat, der er stemmende med hvad den i første Instants inden Falsters Birketing ergangne Dom har statueret, og da Indstævnte ligeledes derved retteligen er hos Citanten tillagt Processens Omkostninger for Underretten, vil bemeldte Dom i det Hele være at stadfæste. Derhos vil Citanten have at erstatte Indstævnte Sagens Omkostninger her ved Retten med 15 Rbdlr. Sølv.

Under Sagen er fornødent stemplet Papiir her ved Retten blevet forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Birketingsdommen bør ved Magt at stande.

Processens Omkostninger for Overretten betaler Citanten, Arvefæstegaardmand Peder Larsen Lærke af Gjedesbye, til Indstævnte, Justitsraad Friis til Gjedsergaard, med 15 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

No. 7.

En Person, der var tiltalt for dobbelt Pantsætning af sit Løsøre, frifunden paa Grund af at den Fordring, hvorfor den sidste Pantsætning var skeet, henhørte til de i Plac. 23de Juli 1819 nævnte privilegerede Fordringer.

I Sagen:

Procurator Haagen, som Actor,

contra:

Tiltalte Vertshuusholder Niels Christian Jørgensen.

(Afsagt den 6te September 1836.)

Det er under nærværende Sag beviist, at Tiltalte, Vertshuusholder Niels Christian Jørgensen, der actioneres for dobbelt Pantsætning, under 1ste Februar d. A. har udstedt en Obligation for 30 Rbdlr. Sedler til Høker Løve, med Pant i en Deel i Obligationen specificerede Effecter, saavelsom i alt hvad Tiltalte ellers eiede eller maatte komme til at eie, uagtet Tiltalte allerede forhen ved Obligation af 14de October 1834 havde givet Christian Nielsen Kjøge Pant i sine Eiendele, saavelsom i alt hvad han fremdeles

maatte komme til at eie, for en Fordring paa 100 Rbd. Sedler, hvorpaa endnu resterede 83 Rbd., hvorom var indgaaet Forlig, og om hvilken tidligere Pantsætning Tiltalte ikke underrettede Høker Løve, der først ved Tinglæsningen af sin Panteobligation derom erholdt Kundskab.

Men da den Fordring, for hvilken Tiltalte har udgivet Panteobligationen af 1ste Februar d. A., efter bemeldte Obligations Udvisende udgjorde en Rest af den Huusleie, som Tiltalte var Høker Løve skyldig for det løbende Halvaar, og Creditor, som Følge deraf, allerede paa Grund af Fordringens Natur efter Bestemmelserne i Pl. af 23de Juli 1819 og 14de Mai 1834, jfr. med L. 5—14—37, var berettiget til for dens hele Beløb at nyde Fortrin i Debitors Eiendele fremfor Kjøge, saavel i Tilfælde af Concurs som i Tilfælde af Udlæg*) fra hiins Side, saa skjønnes det ikke, at Tiltalte kan antages at have tilføiet Høker Løve, der in specie med Hensyn til Indholdet af den til ham udgivne Panteobligation ikke kunde antages at have frafaldet den Fortrinsret, som Fordringen allerede paa Grund af sin Beskaffenhed nød, ved at lade sig meddele Pant for samme, nogen Forurettelse, ved ikke

*) Pl. 14de Mai 1834 hjemler dog kun den priviligerede Fordring udenfor Concurs Fortrin fremfor Underpant i Løsøre, forsaavidt den er exigibel, men at Retten og har forstaaet Placaten paa denne Maade viser det Paafølgende i Dommen.

at underrette ham om den ældre Pantsættelse, saalidet som den yngre Pantsættelse kunde medføre nogen Skade for Kjøge; thi at Høker Løve, i Tillid til den ham givne Panteret, muligen kunde lade sig bestemme til at udsætte Forfølgningen af sin Fordring, forsaavidt denne alt ved Obligationens Udstedelse var forfalden, saalænge, at den ældre ham ubekjendte Panthaver imidlertid gjorde Udlæg hos Tiltalte efter det med denne indgaaede Forlig, og saaledes dog komme til at lide Tab formedelst hans Uvidenhed om den ældre Panteret lader sig ikke antage, da han for at erhverve Panteret maatte lade sin Obligation tinglæse og saaledes maatte erholde Kundskab om den ældre Hæftelse.

Da nu Tiltalte efter det Foranførte ei kan antages at have havt nogen svigagtig Hensigt med den omhandlede Pantsættelse, vil han for Actors Tiltale blive at frifinde, hvorhos Actionens Omkostninger, hvorunder Actor, Procurator Haagen, bliver at tillægge 5 Rbd. Sølv i Salair, efter Omstændighederne ville blive at udrede af det Offentlige.

Den befalede Sagførelse har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Tiltalte, Værtshuusholder Niels Christian Jørgensen, bør for Actors Tiltale i denne Sag fri at være.

Actionens Omkostninger, hvorunder Actor, Procurator Haagen, tillægges 5 Rbdlr. Sølv i Salair, udredes af det Offentlige.

No. 8.

En Dom i en Sag angaaende personlig Vold, der var anlagt og paakjendt som offentlig Politiesag, men efter Overfaldets Beskaffenhed befandtes at burde være paatalt af Justitsvæsenet, kjendt uefterrettelig og Sagen hjemviist til videre Behandling og Paakjendelse efterat Actor og Defensor vare beskikkede.

I Sagen:

Procurator Borup, som Actor,

contra:

De Tiltalte Huusmand Christian Frederiksen og dennes Søn Frederik Christiansen af Bagsværd Overdrev.

(Afsagt den 10de September 1836.)

Nærværende Sag, hvorunder de Tiltalte, Huusmand Christian Frederiksen og dennes Søn Frederik Christiansen af Bagsværd Overdrev, sigtes for voldsom Adfærd imod Indsidder Svend Nielsen Gladsaxe, er i første Instants taget under Paakjendelse ved Kjøbenhavns Amts nordre Birks Politieret, som offentlig Politiesag. Som Følge heraf og da Frd. 20de October 1819 ikke angaaer de offentlige Politiesager, er den afsagte Dom ifølge Lovgivningens almindelige Bestemmelser egentligen ikke Gjenstand for Appel her til Retten, men ved en under 16de forrige Maaned

udfærdiget allerhøjeste Ordre, er Retten ikke destomindre bleven bemyndiget til at paakjende den nærværende Sag i Realiteten.

Naar imidlertid hensees til Sagens Beskaffenhed og de fremkomne Oplysninger, in specie den af Districtslæge Mürer under 19de Mai 1834 udstedte Attest, hvoraf erfares, at Svend Nielsen Gladsaxes Tilstand, efter den ham tilføiede Overlast, har været saaledes, at den, om den end ikke kunde ansees som absolut dødelig, dog maatte betragtes som meget farlig og tvivlsom, burde Sagen i første Instants ikke have været paakjendt som offentlig Politiesag, hvorfor Lovgivningen ingen Hjemmel indeholder, men derimod i Medhold af Frd. 4de October 1833 §. 30 have været behandlet og paakjendt som Justitssag ved en Extraret, efterat Actor og Defensor vare blevne beskikkede, og da dette ikke er iagttaget vil følgeligen den afsagte Politieretsdom være at kjende uefterrettelig og Sagen at hjemvise til videre Behandling og Paakjendelse ved en Extraret efterat Actor og Defensor ere beskikkede.

Actor her for Retten, Procurator Borup, bliver at tillægge i Salair 5 Rbdlr. Sølv, der udredes af det Offentlige.

Sagens Behandling i første Instants vil for Tiden ikke kunne komme under Bedømmelse, hvorimod Sagførelsen her for Retten har været forsvarlig.

Thi kjendes for Ret: Den paaankede Politieretsdom bør uefterrettelig at være, hvorimod Sagen

hjemvises til videre Behandling og Paakjendelse ved en Extraret efterat Actor og Defensor ere beskikkede.

Actor her for Retten, Procurator Borup, tillægges i Salair 5 Rbdlr. Sølv, der udredes af det Offentlige.

No. 9.

En Overfiddelse af en contractmæssig Forpligtelse, hvoraf Contractens Gyldighed formeentlig var betinget, antaget ikke at kunne have Contractens Ugyldighed til Følge, med Hensyn til, at den maatte ansees grundet i en utilregnelig Uvidenhed.

I Sagen:

Baron Juel Brockdorff til Thorseng,

contra:

Det Kongelige Universitet i Kjøbenhavn.

(Afsagt den 12te September 1836.)

Under nærværende i første Instants inden Thorseng Birketing paadømte Sag tvistes mellem Hovedcitanten, Baron Juel Brockdorff til Thorseng, paa den ene, og Contracitanterne, det Kongelige Universitet i Kjøbenhavn, paa den anden Side, om Førstnævnte formeentlig Misligholdelse af et af daværende Rector og Professorer ved Universitetet i Kjøbenhavn under 31te Juli 1678 til General-Admiral-Lieutenant Niels Juel, for ham, Frue og Arvinger, som Eiermænd af Wal-

[illegible] Forskjel [illegible] Kon-[illegible], maatte han [illegible] til bemeldte Konge-tiende [illegible], [illegible] en hvilke anden Følger bemeldte Misligholdelse maatte drage med sig.

Da det i forbemeldte Fæstebrev er bestemt, at der af den omtvistede Tiende aarligen skulde ydes en Afgivt til Universitetet af 7½ Tønde Rug, 15 Tdr. Byg og 7½ Td. Havre, hvilken skulde afredes i Penge efter Capitelstaxten for Kjøbenhavns Amt 8 Dage efter at denne var sat, men Hovedcitanten ikke har betalt denne Afgivt for Aarene 1828, 1829, 1830, 1831, 1832 og 1833, saa have nævnte Contracitanterne heraf, i Henhold til en Bestemmelse i Fæstebrevet, der gaaer ud paa, at den forommeldte Tilladelse til Tiendes Oppebørsel skulde være død og magtesløs, naar de i Fæstebrevet foreskrevne Puncter og Artikler ikke alle efterkommes, taget Anledning til at sagsøge Hovedcitanten i første Instants til for sig, Arvinger og efterkommende Besiddere af Stamhuset Thorseng at have forbrudt Fæsteretstigheden paa bemeldte Kongetiende, saaledes at Fæstebrevet af 31te Juli 1678 kjendes at være aldeles dødt og magtesløst, hvorhos de have paastaaet ham tilpligtet at betale Universitetet meerbemeldte Tiendes Værdie efter uvillige Mænds Skjøn for samtlige forannævnte 6 Aar, eller i alt Fald de ved Fæstebrevet betingede Afgivters Beløb for disse 6 Aar med 549 Rbdlr. 53 ß. Sedler og Tegn, samt desforuden Renter, 4 pCt., af hvad han saaledes maatte tilfindes at udrede, fra Dato

af Klagen til Forligelsescommissionen, den 14de November 1834, indtil Betaling skeer, tilligemed Processens Omkostninger, hvorimod Hovedcitanten paastod sig frifunden for Contracitanternes Tiltale, mod til dem at betale fornævnte 549 Rbdlr. 53 ß. Sedler og Tegn, samt sig tilkjendt Processens Omkostninger.

Ved den derefter i Sagen under 11te November forrige Aar ved Underretten afsagte Dom blev Hovedcitanten tilpligtet at betale Contracitanterne udi Afgivt for Landet-Sogns Kongetiende for Aarene 1828 til 1833 inclusive 549 Rbdlr. 53 ß. Sedler og Tegn, tilligemed Renter deraf, 4 pCt. pro anno, fra den 14de November 1834 indtil Betaling skeer, samt at have forbrudt det paa bemeldte Kongetiende under 31te Juli 1678 til General-Admiral-Lieutenant Niels Juel, dennes Frue og Arvinger udstedte Fæstebrev, hvorhos dog Hovedcitantens Ret med Hensyn til en af ham paaberaabt Bestemmelse i Fæstebrevet, ifølge hvilken den skete Misligholdelse formeentligen i alt Fald alene kunde have til Følge, at han maatte erhverve et nyt Fæstebrev paa samme Vilkaar som det forrige, mod at erlægge en Kjendelse af 4 Rbdl., forbeholdtes til, efter nærmere lovlig Omgang at see afgjort, om nyt Fæstebrev tilkom ham eller ikke, ligesom Processens Omkostninger bleve ophævede.

Denne Dom har nu Hovedcitanten indanket her for Retten med Paastand om, at samme underkjendes og derhen forandres, at han frifindes for Contracitan-

ternes Tiltale mod til dem at betale 549 Rbdlr. 53 ß. Sedler og Tegn, samt at Contracitanterne tilpligtes at erstatte ham Processens Omkostninger for begge Retter skadesløst.

Derimod have Contracitanterne paastaaet at Underretsdommen enten kjendes uefterrettelig at være og Sagen hjemvises til ny og endelig Paakjendelse i den Stand, hvori den ved sammes Optagelse til Doms den 30te September forrige Aar befandtes, eller og at Underretsdommen deels stadfæstes, deels underkjendes og forandres, saaledes at Fæstebrevet af 31te Juli 1678 og den derved af Kjøbenhavns Universitet til General-Admiral-Lieutenant Niels Juel, Frue og Arvinger, Eiermænd til Waldemar Slot paa Taasinge eller Thorseng, forundte Fæsteret eller Tilladelse til at oppebære Lande- eller Landet-Sogns Kongetiende-Anpart af bemeldte Taasinge, kjendes dødt og magtesløst at være og at Hovedcitanten tilpligtes at betale Universitetet bemeldte Tiendes Værdie for Aarene 1828, 1829, 1830, 1831, 1832 og 1833 efter uvillige Mænds Skjøn, eller, om dette ikke bifaldes, da i alt Fald med det ved Underretsdommen idømte Beløb, samt i begge Tilfælde Renter deraf fra den 14de November 1834 indtil Betaling skeer, alt under Forbeholdenhed af Universitetets Ret til Vederlag for den følgende Tid, hvorudi Hovedcitanten siden 1833 har oppebaaret og fremdeles, indtil Sagens Uddrag, endnu maatte oppebære Tienden.

Saa have Contracitanterne og nedlagt Paastand om, at Hovedcitanten i begge Tilfælde tilpligtes at betale Universitetet Processens Omkostninger for begge Retter med noget Tilstrækkeligt.

Til Styrke for den af Contracitanterne nedlagte principale Paastand er anført, at Sagen formeentligen ikke er bleven endeligen paakjendt af Underdommeren, idet han nemlig, uagtet Spørgsmaalet ikke blot var om Fæstebrevet, men fornemmeligen om Fæsteretten til Tienden skulde ansees forbrudt, blot har kjendt Fæstebrevet ugyldigt og derimod reserveret Hovedcitantens Ret til, efter nærmere lovlig Omgang at faae afgjort, om der tilkom ham nyt Fæstebrev eller ikke. Men da Underdommeren, der i alt Fald ikke ved sin Dom kunde kjende Hovedcitanten berettiget til at erholde nyt Fæstebrev, efterdi der intet Contrasøgsmaal fra hans Side var anlagt, maa antages med Hensyn til den mellem Parterne værende Tvist om Hovedcitanten havde forbrudt Fæsteretten til, eller blot Fæstebrevet paa den omhandlede Tiende, at have yttret sin Mening om dette Spørgsmaal, forsaavidt han efter Fæstebrevets Fortolkning og Sagens Omfang dertil fandt Anledning, saa skjønnes det ikke, at der kan være nogen Grund for Overretten til at hjemvise Sagen til yderligere Paakjendelse.

Hvad dernæst den af Hovedcitanten nedlagte Paastand angaaer, da har han til Styrke for sin Formening om, alene at være pligtig at betale den resterende Tiende-

afgivt for de resterende 6 Aar, hvori denne ikke er bleven erlagt, paaberaabt sig, at han fra den Tid han tiltraadte Bestyrelsen af Stamhuset Thorseng og indtil nærværende Sag mod ham blev anlagt, har været aldeles uvidende om, at Landet-Sogns Kongetiende havdes i Fæste, og at deraf i forrige Stamhuus-Besidders Tid har været svaret nogen Afgivt, hvorom hverken Erectionsbrevet eller Jordebøgerne gave nogen Oplysning, hvisaarsag den slete Misligholdelse af Fæstebrevet, som grundet i en utilregnelig Uvidenhed fra hans, og en Efterladelse i at indkræve Afgivten fra Contracitanternes Side, formeentlig ikke kunde have Fæstets Forbrydelse til Følge, om det ellers efter Fæstebrevets Indhold kunde antages, at dets Overtrædelse maatte have denne Virkning, hvilket han dog ikke erkjender at være Tilfældet, da Fæstebrevet, ved at paalægge Fæsteren, saafremt det ikke i alle Puncter efterkommes, at erhverve et nyt Fæstebrev paa samme Vilkaar som det ældre, og derfor at erlægge en Kjendelse af 4 Rbdlr., formeentlig tydeligen viser, at det kun er Fæstebrevet, men ikke Fæsteretten, der bliver ugyldig ved dets Oversiddelse, eller at denne ikke kan have anden Virkning, end at Hovedcitanten maa erhverve et nyt Fæstebrev mod at erlægge den ommeldte Kjendelse.

Vel have nu Contracitanterne formeent, at den af Hovedcitanten paaberaabte Uvidenhed om Afgivten qvæstionis ei kunde komme ham tilgode eller beskjerme ham mod den i Fæstebrevet bestemte Virkning af dets Mis-

tigholdelse, saa meget mindre, som han af de ved Stamhuset værende Jordebøger og holdte Regnskaber, saavelsom sammes Arkiv, i alt Fald maatte kunne have erholdt Kundskab om de Vilkaar, hvorpaa dette besad Landet-Sogns Kongetiende; men ligesom det er en Følge af Sagens Natur, at en Overseelse af de contractmæssige Forpligtelser, der ikke har sin Grund i nogen af den Paagjeldende begaaet Forseelse, ei kan have Contractens Ugyldighed eller Fortabelse af de ved Contracten erhvervede Rettigheder til Følge, saaledes give og de af Hovedcitanten tilveiebragte Oplysninger og førte Vidners Forklaringer Anledning til at antage, at han ikke af de ved Stamhuset holdte Jordebøger og førte Regnskaber kunde komme til Kundskab om, at det paalaae ham at udrede nogen Afgivt af bemeldte Tiende. Efter den Maade, hvorpaa Hovedcitanten har besiddet Stamhuset i Følge den med hans Broder indgaaede Forening, og de Indskrænkninger, som i flere Aar efterat Stamhuset var tilfaldet ham, i Overeensstemmelse dermed have paaligget ham i Henseende til dets Bestyrelse, er det og ydermere forklarligt, at den omhandlede Afgivts Tilværelse kan have været ham ubekjendt, under hvilken Forudsætning den Mulighed, at han ved at gjennemgaae Stamhusets Arkiv kunde have erholdt Underretning om Fæstebrevet, ikke skjønnes at kunne anføres mod ham, da han dog ingen Anledning kunde have til at søge anden Oplysning end den, der af Jordebøgerne og Regnskaberne kunde haves om

Stamhusets Tilstand, naar han ikke nærede nogen Tvivl, som han ved saadan Undersøgelse kunde vente at faae hævet, ligesom Hovedcitantens Yttring om at han i god Tro havde undladt at erlægge den ommeldte Afgivt, og bestyrkes derved, at der ingen fornuftig Grund kunde være for ham, der ikke kan antages at have manglet Evne til at udrede en i Forhold til Stamhusets Indtægter saa ubetydelig Afgivt, til at undlade sammes Betaling og derved udsætte sig for Tabet af en for Stamhuset vigtig Ret, naar han havde kjendt det Fæstebrev, hvorved Tienden var overdragen.

Men maa det saaledes antages, at Hovedcitanten virkelig har været uvidende om at den omhandlede Afgivt fandt Sted, og at dette har været Aarsagen til at den ikke er bleven erlagt, skjønnes det hverken at kunne bestaae med Fæstebrevets Aand eller Sagens Natur, at han, som i de 6 Aar, hvori Afgivten formedelst hans Uvidenhed ikke er bleven erlagt, ikke heller har været affrævet samme af Contracitanterne, og som strax, da Paakrav skete og han derved blev underrettet om sin Forpligtelse, har erklæret sig villig til at betale hele sin Skyld, skulde formedelst den skete Misligholdelse have sin Fæsteret forbrudt, uagtet der ingen Grund er til at antage, at han enten skulde have manglet Evne eller Villie til at opfylde sin Forpligtelse, hvis han havde kjendt den.

Da nu Hovedcitantens Undladelse af at erlægge den ved Fæstebrevet betingede Afgivt, efter det Foran-

førte, alene kan have til Følge, at han, foruden at udrede Afgiften for de Aar hvorfor den staaer tilbage, maa i Medsør af L. 5—5—4 tilsvare Renter af samme fra Dato af Klagen til Forligelsescommissionen indtil Betaling skeer, for hvilken Forpligtelse det af ham gjorte Tilbud af at ville betale sin Skyld ikke skjønnes at kunne fritage ham, saa vil det være overflødigt at undersøge, hvorvidt hans Formening om at den skete Misligholdelse i alt Fald efter Fæstebrevets Indhold ikke kunde have Fæsterettens Fortabelse til Følge, men alene medføre, at han maatte erhverve et nyt Fæstebrev af samme Indhold som det forrige og at erlægge den i Fæstebrevet bestemte Kjendelse, maatte forholde sig rigtig.

Som Følge heraf, og da der ingen Indsigelse fra Hovedcitantens Side er gjort mod Størrelsen af den resterende Afgivt, saaledes som denne af Contracitanterne er beregnet, vil Hovedcitanten være pligtig at betale Contracitanterne 549 Rbdlr. 53 ß. Sedler og Tegn. tilligemed Renter deraf, 4 pCt., fra den 14de November 1834 indtil Betaling skeer, hvorimod han iøvrigt for Contracitanternes Tiltale i denne Sag vil blive at frifinde.

Processens Omkostninger ville efter Omstændighederne for begge Retter være at ophæve.

Det til Sagen hørende stemplede Papiir har her for Retten været forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Hovedcitanten, Baron Juel Brockdorff til Thorseng, bør til Contracitan-

terne, det Kongelige Universitet i Kjøbenhavn, betale 549 Rbdlr. 53 ß. Sedler og Tegn, tilligemed Renter deraf, 4 pCt., fra den 14de November 1834 indtil Betaling skeer, men iøvrigt for Contracitanternes Tiltale i denne Sag fri at være.

Processens Omkostninger for begge Retter ophæves.

Det Idømte at udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

No. 10.

Under Udtrykket: "Øvrighedsperson" i Frd. 4de October 1833 §. 18 maa Politiemesteren ansees indbefattet.

I Sagen:

Procurator Skeel, som Actor,

contra:

Tiltalte Matros Niels Thyhsen eller Thygesen.

(Afsagt den 20de September 1836.)

Under nærværende i første Instants inden Korsøer Byes Extraret den 6te Juli sidstleden af den constituerede Underdommer, Telegraphaspirant Paludan, paakjendte Sag, actioneres Tiltalte, Matros Niels Thyhsen eller Thygesen, for voldeligen at have overfaldet Borgemesteren i bemeldte By, Bentsen, under dennes Function som Politiemester.

Det maa i denne Henseende, uagtet Tiltaltes vedholdende Benegtelse, ved de af ovennævnte Borgemester Bentsen, samt Pigen Elisa Sartorph og Vægter Jørgen Hansen afgivne edelige Forklaringer, ansees tilstrækkeligen oplyst, deels at Tiltalte har den 13de Mai sidstleden om Aftenen i Gangen i den saakaldte Postgaard i Korsøer givet Borgemester Bentsen, der formanede ham til Rolighed, et Slag af en Stok, deels at han senere den samme Aften har stødt oftmeldte Borgemester Bentsen, der vilde holde ham for at faae ham arresteret, hen imod en paa Gaden værende Steendæmning.

Da dette Forhold er udøvet mod Politiemesteren under dennes lovlige Forretninger, saa findes det og at maatte henføres under Bestemmelsen i Frd. 4de October 1833 §. 18; thi da en Politiemester efter sin Stilling maa indbefattes under det sammesteds brugte almindelige Udtryk "Øvrigheds personer", kan den af Underdommeren yttrede Formening, at denne Bestemmelse in casu ikke kunde komme til Anvendelse, fordi den ikke omtaler Fornærmelser som udøves mod Politiemesteren som saadan, ikke gives Medhold. Imidlertid findes efter Sagens Omstændigheder tilstrækkelig Anledning til ikkun at anvende Minimum af den sammesteds bestemte Straf, nemlig 2 Aars Forbedringshuusarbeide, hvorimod Underretsdommen iøvrigt vil være at stadfæste, da det maa bifaldes, at det er paalagt Tiltalte at udrede alle af Sagen lovligen flydende Omkostninger, hvor-

under de Actor og Defensor ved Underretten tilkjendte Salarier af respective 4 og 3 Rbdlr. Sølv billiges. Tiltalte bliver derhos pligtig i Salarium til Actor ved Overretten, Procurator Skeel, at betale 5 Rbdlr. Sølv.

Sagens Behandling i første Instants og den befalede Sagførelse ved begge Retter har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Tiltalte, Matros Niels Thyhsen eller Thygesen, bør hensættes til Arbeide i Kjøbenhavns Fæbedringshuus i 2 Aar. Iøvrigt bør Underretsdommen ved Magt at stande.

I Salarium til Actor ved Overretten, Procurator Skeel, betaler Tiltalte 5 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

* * *

Høiesterets-Dom, afsagt den 21de Novbr. 1836.

Lands-Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. I Salarium til Justitsraad Salicath for Høiesteret betaler Tiltalte 10 Rbdlr. Sølv.

No. 11.

Sager angaaende reelle Injurier, der ere anlagte som offentlige Politiesager, maa paa Landet indankes for Amtmanden, og kunne ikke indkomme for Lands-Overretten.

I Sagen:

Procurator Høyer, som Actor,

contra:

De Tiltalte Ole Espesen og Hans Peter Nielsen.

(Afsagt den 27de September 1836.)

Nærværende Sag, hvorunder de Tiltalte, Ole Espesen og Hans Peter Nielsen, sigtes for at have overfaldet Forpagter Mariboe og Forvalter Jessen paa en Markvei, hvilken Sag tidligere her fra Retten er bleven afviist, fordi der ikke, saaledes som Lovgivningen foreskriver, var fremlagt nogen in forma beskreven Act, en Mangel, der imidlertid nu er afhjulpen, er i første Instants som offentlig Politiesag anlagt ved Kjøbenhavns Amts nordre Birks Politieret. Som Følge heraf, og da de ved Politieretterne paa Landet afsagte Domme, efter Lovgivningens almindelige Bestemmelser (cfr. Frd. 25de Marts 1791 §. 30) skulle i 2den Instants indankes for vedkommende Amts Over-Politieret, kan Retten ikke ansee sig competent til at paakjende Sagen i Realiteten; thi forsaavidt Frd. 20de October 1819 §. 5 undtagelsesviis paabyder, at Domme i Sager angaaende Fornærmelser i Ord og Gjerning skulle ogsaa, naar de afsiges ved Underpolitieretterne paa Landet, indankes til vedkommende Landsoverret, har denne Anordning kun Hensyn til saadanne Sager, der ifølge sammes §. 1 anlægges og behandles som pri-

vate Politiesager og kan følgeligen ikke komme til Anvendelse i nærværende Tilfælde, hvor offentlig Tiltale har fundet Sted.

Sagen vil derfor her fra Retten være at afvise, hvorved endnu bemærkes, at Stævningsmændenes Paategning om Forkyndelsen af Indstævningen her til Retten ikke er indrettet saaledes, at det kan skjønnes, at lovligt Varsel er i Overeensstemmelse med L. 1—4—2 og Frd. 3 Juni 1796 §. 20 bleven givet de Vedkommende, men at denne Mangel, efter det Udfald Sagen erholder, vil kunne oversees.

Actor her for Retten, Procurator Høyer, bliver at tillægge i Salarium 5 Rbdlr. Sølv, der udredes af det Offentlige. Sagens Behandling ved Underretten vil, efter det Foranførte, ikke kunne blive Gjenstand for Rettens Bedømmelse.

Sagførelsen her ved Retten har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Denne Sag afvises.

Actor, Procurator Høyer, tillægges i Salarium her for Retten 5 Rbdlr. Sølv, der udredes af det Offentlige.

No. 12.

Tiendefrie Jorder kunne ei blive tiendepligtige ved at adskilles fra den Sædegaard, hvortil de henhørte. Eieren af Tienden i et vist Sogn kan ei være berettiget til Tiende af Jorder, der vel er paalignet en Deel af Sognets Hartkorn, men dog ligge udenfor Sognet.

I Sagen:

Christen Jensen Ravn, Christen Hansen, Christen Mikkelsen, Ole Hansen, Jørgen Jørgensen, Jørgen Pedersen og Niels Jørgensens Enke, som Brugere af 4 Tdr. 4 Skpr. 2 Fdkr. 2 Alb. Hartkorn af Sørbye, eller det saakaldte Sønder Overdrev under forrige Antvorskov Gods,

contra:

Kjøbenhavns Universitet.

(Afsagt den 10de October 1836.)

Citanterne, Christen Jensen Ravn, Christen Hansen, Christen Mikkelsen, Ole Hansen, Jørgen Jørgensen, Jørgen Pedersen og Niels Jørgensens Enke, som Brugere af 4 Tdr. 4 Skpr. 2 Fdkr. 2 Alb. Hartkorn af Sørbye eller det saakaldte Sønder Overdrev under forrige Antvorskov Gods, der i første Instants have været saggivne ved Antvorskov Birketing af de Indstævnte, Kjøbenhavns Universitet, som Eiere af Krummerup Sogns Kongetiende, til at erstatte de Indstævnte bemeldte Tiende for Aarene 1830 til 1834, begge inclusive, efter uvillige Mænds Skjøn, og at vorde tilpligtede for Fremtiden at yde Tienden paa lovlig Maade af foranførte deres Hartkorn, paaanke under nærværende Sag en inden bemeldte Birketing den 26de Jan. d. A. afsagt Dom, hvorved de ere tilpligtede som Eiere eller Brugere af de omhandlede

Jorder, til de Indstævnte at udrede lovlig Kongetiende af disse Jorder for Aaret 1835 og fremdeles, saalænge de eie eller bruge Jorderne, samt forsaavidt Afgrøden, hvoraf bemeldte Tiende skal udredes, maatte være høstet inden Sagen endeligen vorder paakjendt, da at erlægge Vederlag for Tienden efter uvillige Mænds Skjøn, hvorimod de iøvrigt ere blevne frifundne for de Indstævntes Tiltale og Processens Omkostninger ophævede, dog at Citanterne ere tilpligtede in solidum at betale de Indstævntes befalede Sagfører i første Instants, Procurator Fog, 12 Rbdlr. Sølv i Salair.

Denne Dom have Citanterne paastaaet underkjendt og derhen forandret, at de frifindes for de Indstævntes Tiltale, samt hos dem tilkjendes Processens Omkostninger for begge Retter med noget Tilstrækkeligt, hvorimod de Indstævnte have paastaaet Underretsdommen stadfæstet og at Citanterne tilpligtes een for alle og alle for een at betale Processens Omkostninger her for Retten.

Til Styrke for den af Citanterne nedlagte Paastand er anført, at de Indstævnte formeentligen ikke have beviist deres Eiendomsret til Kongetienden af Krummerup Sogn, og at Citanterne i alt Fald ikke eie eller bruge nogen tiendepligtig Jord i bemeldte Sogn, i hvilken Henseende det af Citanterne er bemærket, deels at det saakaldte Sønder Overdrev tilforn har henhørt under den fri Hovedgaardstaxt af det forrige, i Antvorskov Rytterdistrict beliggende kongelige Jordegods, samt

at dette Gods i sin Tid, da Hans Majestæt Kongen lod samme udstykke og bortsælge, er bleven solgt med de samme Herligheder og Rettigheder, hvormed Kongen eiede samme, og navnligen efter Auctionsconditionernes 12te Post med Tiendefrihed; deels at de under nærværende Sag omhandlede Jorder i alt Fald ikke ere beliggende i Krummerup Sogn, og følgelig heller ikke kunne have at yde Tiende til de Indstævnte, som Eiere af Krummerup Sogns Kongetiende.

Men da det ved den af de Indstævnte fremlagte Udskrift af Universitetets gamle Jordebog for 1662, i Forbindelse med de af dem i en Række af Aar foretagne Dispositioner over Krummerup Sogns Kongetiende, maa ansees tilstrækkeligen godtgjort, at de Indstævnte ere berettigede til at oppebære bemeldte Tiende, saa vil den første af disse Indsigelser, om den end kunde antages at være betimeligen fremført i første Instants, ikke kunne billiges.

Hvad den anden Indsigelse angaaer, maa det foreløbigen bemærkes, at det efter Proceduren i første Instants er in confesso mellem Parterne, at Hallagermagle Bye i ældre Tider har nydt Græsningsret for et vist Antal Høveder i Sønder Overdrev, samt at Hans Majestæt Kongen, da han i Aaret 1774 bortsolgte det i Antvorskov Rytterdistrict beliggende Gods, lod Gaardmændene i Hallagermagle udlægge et saadant Areal af bemeldte Overdrev, som kunde æqvivalere deres forrige Græsningsret, men at den dem saaledes udlagte Jord

senere, da de tilforhandlede sig Eiendomsret til deres Gaarde af Etatsraad Neergaard, er bleven forbeholdt af denne og derefter afhændet til Gaardmand Jens Sørensen af Lystagertorp, fra hvem det atter ved Salg fra Mand til Mand er gaaet over i Citanternes Besiddelse. Da nu den Græsningsret, som Gaardmændene i Hallagermagle i ældre Tider nød i Sønder Overdrev, er taxeret under disse Gaardes Hartkorn, i Forhold til det Antal Høveder, hvorfor enhver Gaard især havde Græsningsret, og det Jordsmon i Sønder Overdrev, som ved Udstykningen af det i Antvorskov Rytterdistrict beliggende kongelige Gods blev tildeelt dem som Æqvivalent for denne Græsningsret, i sin Tid, som Følge af, at det senere ved Gaardens Salg til Fæsterne blev forbeholdt af Sælgeren, er med det kongelige Rentekammers Approbation af 28de October 1826 bleven paalagt 4 Tdr. 4 Skpr. 2 Fdkr. 2 Alb. af Hallagermagle Byes Hartkorn, saa formene de Indstævnte, at Citanterne, som Besiddere af Jord, der har henhørt under ufrit Bøndergods i Krummerup Sogn og ved at paalignes en Deel af denne Jords Hartkorn som ufri er bleven adskilt derfra, maae være pligtige at svare Tiende af deres Jorder, samt at disse maae ansees at henhøre under Krummerup Sogns tiendeydende Hartkorn, hvorunder den og paa den under Sagen fremlagte Fortegnelse fra Korsøer Amtstue over bemeldte Sogns tiendeydende Hartkorn findes anført. Men denne Formening skjønnes ikke at kunne billiges. Ligesom det

nemlig ikke skjønnes, at de omhandlede Jorder, saafremt de maae antages, hvad der ikke findes i første Instants specielt at være modsagt, oprindeligen at have henhørt under fri Hovedgaardstaxt, og som saadanne ifølge L. 2—23—11 at have været tiendefrie, kunde blive tiendepligtige ved at henlægges til Bøndergaardene i Hallagermagle Bye som Æqvivalent for disses Græsningsret i Sønder Overdrev, eller ved i Anledning af deres senere Adskillelse fra disse Gaarde, at vorde paalignet en Deel af bemeldte Gaardes Hartkorn, efterdi saadant vilde stride imod Lovens Grundsætninger i 2—23—3, sammenholdt med Geistlighedens Privilegier af 24de Juni 1661 §. 2, ifølge hvilke det maa antages, at tiendefri Jord for Fremtiden ligesaalidet kunde blive tiendepligtig ved at adskilles fra Sædegaardene, som tiendepligtig Jord kunde blive tiendefri ved at henlægges under disse, og Græsningsretten, hvorfor hine Jorder bleve udlagte som Æqvivalent, ogsaa mistedes ved deres Adskillelse fra Gaardene, ikke i og for sig udgjorde nogen tiendeydende Gjenstand, saaledes vilde, om de omqvæstionerede Jorder end oprindeligen have været tiendepligtige, heller ikke den Omstændighed, at der er paalagt dem en Deel af Hallagermagle Byes Hartkorn, kunne give de Indstævnte, som Eiere af Krummerup Sogns Kongetiende, nogen Adgang til at oppebære Tiende af samme, naar hensees til at meerbemeldte Jorder, efter hvad der er in confesso mellem Parterne og desuden sees af den Procurator Fog ved Sorøe Amtmandskabs Skrivelse

af 1ste September forrige Aar communicerede Rentekammer-Skrivelse af 29de August samme Aar, ere beliggende udenfor Krummerup Sogns Grændser, siden Tienden er en Afgivt af Jordens Afgrøde, ikke af Hartkornet, og hiin Paalægning følgelig ikke kunde bevirke nogen Forandring i Tiendetagerens Person, hvorimod de Indstævnte i fornævnte Egenskab alene kunde være berettigede til at kræve Tiende af de i Krummerup Sogn beliggende Jorder. Dette maa saameget mere antages, som det ikke er beviist, at de Indstævnte have indgaaet nogen Forening med Tiendeyderne i Krummerup Sogn om Tiendens Udredelse i aarlig Afgivt pr. Tønde Hartkorn, eller at saadan Forening i alt Fald skulde være indgaaet førend de omqvæstionerede Jorder, der i den af det kongelige Rentekammer under 20de October 1826 approberede Ligning af en Deel af Hallagermagle Byes Hartkorn paa bemeldte Jorder, ere antagne som Æqvivalent for Gaardenes Græsningsret at have henhørt under disses Hartkorn, bleve affondrede fra Gaardene, hvorimod det meget mere, efter de af de Indstævnte fremlagte Forpagtningscontracter om Kongetiende af Krummerup Sogn, maa antages, at denne Tiende hidtil har været oppebaaren hos Yderne i Kjærven, og at den altsaa ikke ved hiin Affondring alt var bleven forandret fra en Afgivt paa Productionen til en Afgivt paa Hartkornet.

Efter alt Foranførte ville Citanterne blive at frifinde for de Indstævntes Tiltale.

Processens Omkostninger for begge Retter blive efter Omstændighederne at ophæve, og vil som Følge deraf det Procurator Fog ved Underretsdommen tillagte Salair, der billiges, blive at udrede af det Offentlige.

Sagens Behandling i første Instants og den befalede Sagførelse for begge Retter har været lovlig.

Det til Sagen hørende stemplede Papiir har her for Retten været forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Citanterne Christen Jensen Ravn, Christen Hansen, Christen Mikkelsen, Ole Hansen, Jørgen Jørgensen, Jørgen Pedersen og Niels Jørgensens Enke, som Brugere af 4 Tdr. 4 Skpr. 2 Fdkr. 2 Alb. Hartkorn af Sørbye eller det saakaldte Sønder Overdrev under forrige Antvorskov Gods, bør for de Indstævnte, Kjøbenhavns Universitets Tiltale i denne Sag frie at være.

Processens Omkostninger for begge Retter ophæves.

Det Procurator Fog ved Underretsdommen tillagte Salair af 12 Rbdlr. Sølv udredes af det Offentlige.

No. 48.

Spørgsmaal, hvorvidt et mellem 2 Ægtefolk oprettet reciproque Testament kunde ansees annuleret, in specie med Hensyn til den defecte Tilstand, hvori den paa Testamentet meddeelte kongelige Confirmation ved den

ene af Ægtefolkenes Død befandtes. Uagtet et eengang oprettet Testament beviislig har været hævet ved et senere, maa hiint dog antages at staae ved Kraft, naar det efter Testators Død befindes ubeskadiget i Behold, det yngre derimod ikke forefindes.

I Sagen:

Huusmændene Peder Pedersen af Veile og Jens Steffensen af Heden i Fyen,

contra:

Huusmand Jørgen Pedersen af Veile.

(Afsagt den 10de October 1836.)

Citanterne, Huusmændene Peder Pedersen af Veile og Jens Steffensen af Heden i Fyen, paaanke under nærværende Sag til Underkjendelse, Tilsidesættelse og Forandring en inden Salling Herredsret den 14de Marts dette Aar afsagt Dom i en Sag, anlagt af dem imod Indstævnte, Huusmand Jørgen Pedersen af Veile, hvorunder de have paastaaet et imellem Indstævnte og hans afdøde Hustrue Ane Pedersdatter under 7de Juni 1822 oprettet og den 14de October samme Aar allernaadigst confirmeret reciproque Testament erklæret ugyldigt, hvilken deres Paastand af Underdommeren er forkastet. Saa have de og paastaaet Indstævnte tilpligtet at betale dem Sagens Omkostninger for begge Retter skadesløst.

Indstævnte har derimod paastaaet Underretsdommen stadfæstet og Appellanterne tilpligtede at erstatte

ham Søgsmaalets Omkostninger for begge Retter skadesløst.

Ved det ovennævnte af Indstævnte og hans nu afdøde Hustrue under 7de Juni 1822 oprettede Testament, som under 14de October næstefter er forsynet med allerhøieste Confirmation, er det bestemt, at den Længstlevende af disse Ægtefolk skal være uindskrænket Eier af det hele fælles Bo, men at, naar den Længstlevende døer, uden at have indladt sig i nyt Ægteskab, skal Alt hvad den da efterlader sig, deles imellem begges Arvinger efter Loven, dog at den Længstlevende forbeholdes Ret til at disponere over sin Deel af Boet.

Dette Testament have Appellanterne, af hvilke Peder Pedersen er Indstævntes afdøde Hustrues, Ane Pedersdatters Broder, og Jens Steffensen gift med hendes Søster, og som, efter hvad der er oplyst, maae antages at være hendes nærmeste Arvinger efter Loven, paastaaet kjendt ugyldigt, hvilken Paastand de have bygget deels derpaa, at det bageste Blad af den Testamentet vedhæftede kongelige Confirmation mangler, og deels derpaa, at bemeldte Ægtefolk senere have oprettet et andet Testament til Fordeel for en anden Mand, hvorom hiint Blad skal have været meddeelt en Paategning, og at det første Testament saaledes ved det senere Testament er tilintetgjort og ikke uden ved en ny Villiestilkjendegivelse kan træde i Kraft.

Hvad nu først angaaer den Omstændighed, at det sidste hvide Blad af den Testamentet vedhæftede Confirmation mangler og at ligeledes Lidsen, hvormed Confirmationen har været hæftet til Testamentet, er borte og Testamentet med almindeligt Traad syet til Confirmationens første Blad, da findes dette i og for sig ikke at kunne have nogen Indflydelse paa Testamentets Gyldighed. Den engang meddeelte Confirmation paa et Testament taber ikke sin Kraft, om ogsaa Confirmationen maatte aldeles bortkomme og endnu mindre svækkes derved selve Testamentets Gyldighed. Naar dette skulde rokkes ved Confirmationens Tilintetgjørelse, da maatte det være fordi Testatorerne, ved at tilintetgjøre Confirmationen, kunde antages at have tilkjendegivet deres Villie om Testamentets Tilbagekaldelse, thi ellers kan Confirmationens Tilintetgjørelse ingen Indflydelse have paa Testamentet; men denne Mangel vil, naar Testamentet selv ubeskadiget er i Behold, kunne erstattes ved en verificeret Gjenpart fra vedkommende Arkiv, som viser, at der er meddeelt Stadfæstelse paa et Testament, af Indhold som det, der er under Spørgsmaal. Der gjelder i denne Henseende ikke det samme naar Confirmationen paa et Testament efter Vedkommendes Død savnes, som naar Testamentet selv ikke længer findes, i hvilket Fald det nemlig, naar det Modsatte ikke kan oplyses, maa antages at være tilintetgjort af Testator selv, uden at det kan holdes i Kraft derved at der i sin Tid er erhvervet Confirmation paa samme,

og at man saaledes fra Cancelliets Arkiv kan oplyse Testamentets Indhold af den der beroende Gjenpart af samme. Hvad der nu saaledes maa antages at gjelde naar en Testament=Confirmation efter Testators Død aldeles savnes, maa naturligviis saameget mere gjelde, naar der kun ved Confirmationen findes uvæsentlige Mangler, af hvilke de ovenomhandlede ere saadanne, at de i og for sig betragtede aldeles ikke kunne rokke Confirmationens Gyldighed, og de ville saaledes kun kunne faae nogen Indflydelse paa nærværende Sag, forsaavidt deri maatte indeholdes noget Datum som viste, at det var Testatorernes Villie dermed at tilkjendegive, at Testamentet skulde være ude af Kraft.

Dette er nu saa langt fra at være Tilfældet, at Borttagelsen af hiint Blad af Confirmationen, naar den iøvrigt skal antages at være skeet med Flid, netop maa forudsættes at være skeet, ikke for at tilkjendegive at Testamentet skulde være ugyldigt, men for at vise, at Testamentet uforandret skulde blive i Kraft. Det er nemlig saavel ved de afhørte Vidners Forklaringer, som ved Indstævntes eget Udsagn tilstrækkeligt oplyst, at begge Testatorerne, efterat have oprettet hiint reciproque Testament, hvorved de indsatte den Længstlevende til Universalarving af det hele fælles Bo, have gjort et andet Testament, hvorved de have indsat en vis Peder Hansen af Glensborg til deres Universalarving. Dette sidste Testament er imidlertid ikke alene ikke fundet efter den afdøde Ane Pe=

dersdatter, men det er endog in confesso imellem Parterne, at det af begge Testatorerne igjen er tilbagefaldt, saa at den af Appellanternes Sagfører her for Retten udhævede Omstændighed, at det efter eet Vidnes Udsagn skal have været Indstævnte alene, som har givet den sidst indsatte testamentariske Arving Peder Hansen en Sum af 30 Rbdlr. for at denne skulde udlevere det i hans Faveur forfattede Testament, uden at Indstævntes Kone deri skulde have været enig, af sig selv maa bortfalde. Dersom der nu, som nogle af Vidnernes Udsagn vistnok give at formode, uden at dog noget fuldt Beviis i saa Henseende er tilveiebragt, har været gjort en Paategning paa den sidste hvide Side af Confirmationen, er der, efter hvad Vidnerne have forklaret, al Grund til at antage, at denne Paategning har indeholdt en Bemærkning om det saaledes oprettede nye Testament. Men i saa Fald er det ikke usandsynligt, at Bladet, hvis det iøvrigt forsætligt er borttaget, hvilket ikke er beviist, netop er blevet tilintetgjort af samme Grund, af hvilken selve det yngre Testament er tilintetgjort, nemlig for derved at tilkjendegive, at det ældre Testament forblev i sin Kraft, hvilket ogsaa bestyrkes ved Forvalter Fischers og Væver Søren Andersens edelige Forklaringer, imod hvilke Vidners Habilitet ingen grundede Indsigelser haves. Da nu Appellanterne ikke have tilveiebragt endogsaa blot nogen Formodning for, at den Paategning, der muligviis har været paa det sidste Blad af Confirmationen, har indeholdt

noget andet end en Oplysning om det yngre — men senere tilintetgjorte — Testament, og det i ethvert Fald maatte paaligge dem at føre et saadant Beviis, førend de derpaa kunde støtte nogen Paastand om at det ældre Testament derved skulde være tilintetgjort, hvilken Paastand i ethvert Fald først da kunde faae nogen Betydning, naar det i Forbindelse dermed kunde bevises, at Indstævnte alene, uden sin afdøde Hustrues Samtykke, havde igjen tilintetgjort en slig Testamentet ophævende Paategning, da ellers Testamentet, netop ved at denne Paategning igjen er borttagen, maa antages med begge Testatorers Samtykke at være sat i sin fulde Kraft igjen, saa vil der Intet kunne udledes imod Testamentets Gyldighed af den Omstændighed, at det sidste Blad af Confirmationen mangler.

Forsaavidt Appellanterne fremdeles have paastaaet, at det ældre Testament af 7de Juni 1822 er blevet ugyldigt derved, at der senere er blevet oprettet et andet Testament, som var i Strid med hiint første, skjøndt det sidste Testament igjen er blevet tilintetgjort, da kan denne Mening ikke gives Medhold. Efter vor Lovgivning gjelder ikke den Regel, at et Testament, som af en eller anden efterfølgende Aarsag bliver ugyldigt, for bestandigt forbliver ugyldigt, om ogsaa den Aarsag, der fremkaldte Ugyldigheden, siden ophører, og det maa altsaa staae i en Testators Magt, naar han først har oprettet et lovgyldigt Testament og siden et andet, hvorved hiint ophæves, da igjen at tilintetgjøre det sidste og

derved atter sætte det første i fuld Kraft, uden at nogen ny Declaration eller Notarialattestation dertil udfordres, naar iøvrigt det første Testament selv er i lovformelig Stand, og dette maa Testator formodes at have gjort, naar det sidste Testament ikke findes efter ham, men derimod det første er i Behold. Det behøvede altsaa ikke engang i et saadant Tilfælde at komme til, hvad der i nærværende Sag maa antages tilstrækkeligt beviist, at det sidste Testament netop er tilintetgjort for at sætte det ældre i Kraft igjen, men den blotte Omstændighed, at det sidste Testament ikke fandtes og at derimod det ældre i uskadt Stand er i Behold, vilde i saa Henseende være tilstrækkelig.

Efter alt Foranførte kan der saaledes ikke være nogen Tvivl om, at Testamentet af 7de Juni 1822 maa ansees gyldigt, uanseet at det sidste Blad af Confirmationen mangler, og Underretsdommen vil saaledes blive at stadfæste.

Processens Omkostninger her for Retten ville Citanterne efter Omstændighederne være pligtige at betale Indstævnte med 50 Rbdlr. Sølv.

Det befalede stemplede Papiir under Sagen her ved Retten har været forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Underretsdommen bør ved Magt at stande.

Processens Omkostninger her for Retten betale Citanterne, Peder Pedersen og Jens Stef-

fensen, til Indstævnte, Huusmand Jørgen Pedersen, med 50 Rbdlr. Sølv.

At udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

No. 14.

En Panthaver anseet ubeføiet til at vindicere de pantsatte Effecter fra tredie Mand, som bona fide havde tilforhandlet sig dem af Debitor, efterat denne var henflyttet under en anden Jurisdiction end den, hvorunder han boede ved Pantsætningen, uden at det fra Panthaverens Side var bleven iagttaget at lade Pantebrevet læse ved hiin Jurisdiction, og endskjøndt de pantsatte Effecter paa den Tid, Salget foregik, endnu befandtes i den Jurisdiction, hvori Pantebrevet var tinglæst.

I Sagen:

Meubelhandler J. P. Sivertsen i Kjøbenhavn,

contra:

Marschandiser W. M. Cohen sammesteds.

(Afsagt den 7de November 1836.)

Forsaavidt Indstævnte, Marschandiser W. M. Cohen her af Staden, der under nærværende Sag er indstævnet af Citanten, Meubelhandler J. P. Sivertsen ligeledes her af Staden, til enten i uskadt Stand at udlevere forskjellige Meubler, som han skal have tilkjøbt sig af nu afdøde M. Rogert Wilson, men hvilke

af denne vare pantsatte til Citanten, eller erstatte sammes Værdie med 300 Rbdlr. Sedler, med Renter fra Dato af Klagen til Forligelsescommissionen og indtil Betaling skeer, samt betale Processens Omkostninger skadesløst, har paastaaet denne Sag afviist, paa Grund af at Citanten ikke i Kraft af den til ham af afdøde Wilson udstedte Panteobligation kan institutere noget Vindicationssøgsmaal imod Trediemand angaaende de til ham pantsatte Meubler, saalænge han ikke ved en lovformelig Dom har godtgjort sin Ret til Betaling, da kan denne Paastand, der i alt Fald maatte bevirke Indstævntes Frifindelse og ikke Sagens Afviisning, allerede af den Grund ikke gives Medhold, at Citanten ikke blot ved det af ham i Juli Maaned forrige Aar meddeelte Samtykke til, at den afdøde Wilsons Bo maatte extraderes til dennes Enke, har forbeholdt sig Ret mod andre Vedkommende efter den til ham af den Afdøde udstedte Obligation, men han derhos under Sagen har produceret en af Wilsons Enke under 24de Marts d. A. afgiven og samme Dag inden Kjøbenhavns Amts Forligelsescommission stadfæstet Declaration, hvorved hun erkjender at være Citanten 387 Rbdlr. Sedler skyldig, som Rest paa den af hendes afdøde Mand til ham udstedte Panteobligation og det med samme Virkning, som om Gjelden ved Dom var justificeret, saa at hun intet har imod at Citanten søger Fyldestgjørelse i sit Pant hos den i hvis Besiddelse det maatte være.

Derimod vil Indstævnte blive at frifinde for Citantens Tiltale af den principale Grund, at Panteobligationen af 15de September 1833, hvorved Robert Wilson giver Citanten første og eneste Panteret i hele sit Indboe, og i Særdeleshed i visse i Obligationen specificerede Meubler for en Sum af 365 Rbdlr. Sedler, ikke paa den Maade, som Lovgivningen maa antages at udkræve, er bragt til almindelig Kundskab. Da Wilson udstædte den omhandlede Obligation var han efter dennes Udvisende Eier af en Gaard paa Buddinge Mark og Obligationen blev derfor læst ved Kjøbenhavns Amts nordre Birketing den 18de September 1833. Derefter er Obligationen givet en Paategning af Citanten, hvorved han med Hensyn til at Debitor er flyttet til Kjøbenhavns Jurisdiction, begjerer Obligationen læst her ved Retten, som ogsaa sees at være skeet den 10de Februar 1834. Endeligen findes dernæst Obligationen af Citanten givet den Paategning: "Da Hr. M. R. Wilson nu har kjøbt sig en Gaard i Hvessinge og boer sammesteds, bebes denne Panteobligation tinglæst ved Kjøbenhavns Amts søndre Birk", hvilken Paategning sees at være givet den 26de Mai 1834; men efter denne Paategning er ingen Tinglæsning foregaaet ved den sidstnævnte Jurisdiction, hvorunder Wilson nu havde taget Bolig.

Da nu Indstævnte har paastaaet, at Wilson boede under den sidstnævnte Jurisdiction paa den Tid Meublerne skulle være solgte og dette ikke alene ikke af

Citanten bestemt er modsagt, men denne meget mere kun har urgeret, at de omhandlede Meubler befandtes, saavel da Obligationen her ved Retten blev tinglæst, som da de bleve solgte, her i Staden, og derhos har paastaaet, at en Panteobligation bør læses ved den Jurisdiction hvor Pantet befindes, og de afhørte Vidner heller ikke have kunnet forklare sig saa bestemt om Tiden, da Meublerne skulle være solgte, at Indstævntes uimodsagte Paastand, at dette Salg er foregaaet paa den Tid, da Indstævnte var flyttet til Hvessinge, derved kan ansees gjendrevet, saa vil, da Panteobligationen ikke er tinglæst ved den Jurisdiction, hvorunder Debitor nu havde taget Bolig, denne ikke kunne tillægges nogen Virkning imod Trediemand, der bona fide maatte have tilkjøbt sig de pantsatte Meubler.

Da Indstævnte saaledes vil være at frifinde for Citantens Tiltale paa Grund af den ovennævnte Mangel ved Pantebrevet, bliver det overflødigt at undersøge, hvorvidt det iøvrigt kan antages beviist, at han har tilkjøbt sig de omhandlede Meubler, og om han, da det ikke er godtgjort, at Meublerne vare i hans Besiddelse, da nærværende Søgsmaal blev anlagt, i alt Fad kunde tilpligtes at erstatte disses Værdie og hvorledes denne i saa Tilfælde vilde være at bestemme.

Processens Omkostninger blive efter Omstændighederne at ophæve.

Indstævnte vil være at forelægge en passende Frist til at lade de af ham paa ustemplet Papiir indgivne

Indlæg af 25de April og 30te Mai dette Aar afskrive paa behørigt stemplet Papiir og Afskrifterne vedhæfte Originalerne. Iøvrigt er det til Sagen hørende stemplede Papiir her ved Retten rigtigen forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte, Marschandiser W. M. Cohen, bør for Citantens, Meubelhandler J. P. Sivertsens Tiltale i denne Sag fri at være.

Processens Omkostninger ophæves.

Indstævnte forelægges inden 8 Dage fra Dato at lade de af ham fremlagte Indlæg af 25de April og 30te Mai dette Aar afskrive paa stemplet Papiir af 4de Klasse No. 4 til 42 ß. og Afskrifterne vedhæfte Originalerne.

No. 15.

Kjøberen af en Eiendom, hvis Hæftelse til Banken førend Salget var indfriet af Sælgeren imod cederet Obligation, antaget berettiget til den med Hæftelsen forbundne Actieret paa Grund af at det ved Skjødet var paalagt ham at overtage og forrente den paa Eiendommen hvilende Bankhæftelse uden Afgang i Kjøbesummen *).

I Sagen:

Grosserer A. J. Schmidt,

*) Angaaende den juridiske Qvæstion i nærværende Sag cfr. dette Tidsskr. 33te Bind Side 328—349.

contra:

Grosserer Rentzmann.

(Afsagt den 7de November 1836.)

Ved Skjøde af 12te April 1833, tinglæst den 22de samme Maaned har Grosserer A. J. Schmidt til Grosserer Rentzmann afhændet Gaarden No. 160 paa Hjørnet af Gammelstrand og Størrestrædet her i Staden, blandt andet paa det Vilkaar, at Kjøberen uden Afgang i Kjøbesummen overtager den paa Eiendommen hvilende Bankhæftelse, til Beløb 3,966 Rbdlr. Sølv, og betaler Renterne af samme fra 1ste April 1833. For den ommeldte Bankhæftelse er der under 11te Juni 1825 af Gaardens daværende Eiere A. J. Schmidt og dennes Broder J. P. Schmidt, i Medhold af Frd. 5te Jan. 1813 og Octroi 4de Juli 1818 til Nationalbanken udfærdiget Obligation, hvorved de paa egne og efterkommende Eieres Vegne erkjende at bemeldte Gaard eller sammes Eiere, forsaavidt denne Eiendom angaaer, er den forommeldte Kapital skyldig, hvilken det dog forbeholdes de nærværende og tilkommende Eiere af Gaarden at afbetale enten paa eengang eller efterhaanden, ligesom ogsaa de nærværende eller tilkommende Eiere erklæres berettigede til mod Kapitals og Renters lovlige Betaling at forlange Obligationen med alle de Banken tilkommende reelle Rettigheder sig cederet. Denne Obligation findes tinglæst den 19de September 1825 og er, paa Grund af at Beløbet til Banken var blevet

indbetalt, under 15de October næstefter cederet A. J. Schmidt og J. P. Schmidt i Overeensstemmelse med 8de §. i Octroi 4de Juli 1818 til fri Raadighed med samme reelle Rettigheder, hvormed Banken førend Cessionen eiede samme, saaledes at de ei alene kjendes berettigede til lovligen at transportere den til hvem de ville, men at endog den eller de, der herefter blive lovlige Eiere af samme, kan lade den udslette af Pantebogen. Ved senere Paategning af 27de Februar 1827 og 4de Januar 1834, der tilligemed Bankens Cession den 28de Januar 1834 ere tinglæste, har Grosserer A. J. Schmidt erholdt Transport paa den hans Broder tilkommende Andeel i Obligationen, og ifølge hvad der under Sagen maa ansees in confesso, var denne, da det forommeldte Gaardkjøb blev sluttet, af Grosserer A. J. Schmidt deponeret som haandfaaet Pant hos Trediemand. Efterat Grosserer Rentzmann imidlertid havde erholdt den ommeldte Eiendom tilskjødet, lod han under 10de September 1833 Grosserer Schmidt underrette om, at han i næst paafølgende 11te December Termin agtede at indfrie og udbetale Hæftelsen, men da Grosserer Schmidt ikke ansaae sig pligtig at transportere Obligationen uden med Reservation af Actieret i Banken, og Grosserer Rentzmann derimod fordrede en uforbeholden Transport, blev der mellem dem truffen den Overeenskomst, at Grosserer Schmidt vel skulde forsyne Obligationen med den forlangte ubetingede Transport, men at derimod Grosserer

Rentzmann skulde udstæde et Contrabeviis til Grosserer Schmidt, hvorved dennes Ret i den omtalte Henseende blev ham conserveret, naar i Løbet af 2 Aar et lignende Tilfælde maatte blive paadømt af Domstolene i Faveur af hans Formening, eller han selv inden nysnævnte Tids Forløb maatte anhængiggjøre Sag angaaende denne Qvæstion.

I Overeensstemmelse hermed er den nævnte Hæftelsesobligation under 4de Januar 1834 forsynet med en Paategning af Grosserer Schmidt om at den transporteres til Grosserer Rentzmann som nuværende Eier af den pantsatte Gaard, hvorimod, ifølge hvad der under Sagen maa ansees givet, Sidstnævnte har til Grosserer Schmidt udstædt et Contrabeviis af det ovenfor givne Indhold. Da nu ingen lignende Sag senere er kommen under Domstolenes Paakjendelse, har Grosserer Schmidt efter foregaaende Klage til Forligelsescommissionen af 24de December forrige Aar, hvorefter han gjør Fordring paa at erholde den ommeldte Actieret conserveret for sig, og derefter udtagen Stævning, der gaaer ud paa, at Indstævnte forpligtes til at anerkjende Citantens Ret som Actiehaver reserveret ved Overdragelsen af Bankhæftelsen paa Gaarden No. 160 ved Gammelstrand, paastaaet sig kjendt berettiget til at erholde Actiebrev for den nysnævnte Eiendom paahvilende Bankhæftelse fremfor Indstævnte, og denne tilpligtet, under en daglig Mulct for hver Dag han sidder Dommen overhørig, at forsyne den vedkommende for

Bankhæftelsen udstædte Obligation med Paategning herom, ligesom han endelig har paastaaet Indstævnte tilfunden at udrede Processens Omkostninger skadesløst. Indstævnte har derimod paastaaet sig frifunden for Citantens Tiltale og denne tilpligtet at betale ham Sagens Omkostninger skadesløst.

Af den ovenfor givne factiske Fremstilling fremgaaer det, at den omhandlede Gaard er af Citanten bleven solgt til Indstævnte saaledes, at denne sidste skulde overtage og forrente Bankhæftelsen uden Afgang i Kjøbesummen. Som Følge heraf er altsaa Bankhæftelsen vedbleven at hvile paa Eiendommen, og Indstævnte er ved Kjøbet i den ommeldte Henseende indtraadt i den forrige Grundeiers Forpligtelser. Men til disse Forpligtelser er ifølge Anordningerne om Banken, in specie aabent Brev af 30te Juli 1813, knyttet den Rettighed at kunne blive Interessent i Banken for Hæftelsens Beløb *).

*) Derimod kunde dog bemærkes, at Hæftelsen til Banken ei kunde vedblive at hvile paa Eiendommen, naar den var indfriet, og at Kjøberen ved at overtage og forrente den af Sælgeren indfriede Bankhæftelse, følgelig ikke kunde indtræde i dennes Forpligtelse til Banken; men at det kun er med denne Forpligtelse, at Actieretten efter den 11te §. i Bankens Octroi af 4de Juli 1818 er forbunden, hvorimod Besidderen af de Eiendomme, for hvilke Hæftelsen til Banken er indbetalt, maa for at erholde Actiebreve være i Besiddelse af de dem for Betalin-

At nu Indstævnte skulde have villet paatage sig den forommeldte Eiendommen paalagte Byrde uden at komme i Besiddelse af den dertil svarende Rettighed, er der ikke mindste Grund til at antage*), og Indstævnte kunde ingen Anledning have til desangaaende at gjøre nogen udtrykkelig Stipulation, siden Bankanordningerne navnligen indrømme de hæftelsespligtige Eiendomsbesiddere, blandt hvilke Indstævnte efter det Ovenbemærkede maa henføres**), Adgang til at blive In-

gen til Banken givne Qvitteringer eller cederede Obligationer.

*) Dette vilde dog beroe paa, om Indstævnte ved at evaluere Eiendommens Værdie maatte antages blot at have taget Hensyn til den Byrde, han overtog, eller tillige til den formeentlig dermed forbundne Activeret, i hvilken Henseende de længere hen relevede factiske Omstændigheder, in specie at det ei i det ham meddeelte Skjøde var ommeldt, at Hæftelsen til Banken var indfriet, hvorimod Hæftelsen deri omtales som hvilende paa Eiendommen, og at Bankens Cession først var tinglæst efter Skjødets Udstædelse, kunde anføres til hans Fordeel.

**) Dette turde dog være Tvivl underkastet. Ved hæftelsespligtige Eiendomsbesiddere kan neppe forstaaes andre, end Besidderne af saadanne Eiendomme, hvorpaa Hæftelsen til Banken endnu hviler; cfr. Bankens Reglement 27de Juli 1818 §. 8. Sælges derimod en for denne Hæftelse befriet Eiendom med Vilkaar, at Kjøberen skal overtage og forrente den til Sælgeren, saa ere disse ikke bundne ved Bankens Octroi, men det beroer paa dem at vedtage enhver

teressenter i Banken. Citanten har derimod anført, at Hæftelsen til Banken allerede var indfriet og den i saadan Anledning udstædte Obligation til ham transporteret inden det omhandlede Gaardkjøb fandt Sted, og at saaledes de Lovbestemmelser, der gaae ud paa at regulere Grundeiernes Forhold til Banken, ikke kunne komme til Anvendelse paa Indstævnte, der ikke skulde forrente Hæftelsen til Banken, men til Citanten. Han har fremdeles gjort opmærksom paa, at der ved den ommeldte til ham cederede Obligation er stiftet en dobbelt Rettighed, idet Obligationen deels maa betragtes som et Gjeldsbrev med Pant i den hæftelsespligtige Eiendom og deels skal tjene til Garantie for at sammes Besidder vil blive indtegnet som Interessent i Banken, og at den passerede Opsigelse og derefter skete Udbetaling af den skyldige Kapital vel medfører, at Indstævnte fritages for den Gjeldsforpligtelse, han i den omhandlede Henseende ved det afsluttede Kjøb har paadraget sig,

nærmere Bestemmelse af bemeldte Gjeldsforpligtelse, der ei staaer i Strid med tredie Mands Ret; men ligesom Actieretten efter sin Natur maa ligge udenfor dette private Gjeldsforhold, der desuden allerede var begrundet i Rigsbankens Fundats af 5te Januar 1813 §. 11, saaledes kan man neppe af den blotte Benævnelse: "Bankhæftelse", der er den naturligste Maade at betegne Forpligtelsen paa, være beføiet til at slutte, at Sælgeren implicite har villet afstaae sin Actieret, hvorimod hertil maatte udfordres en udtrykkelig Bestemmelse.

[illegible]

[illegible] Juli 1813 § 5 [illegible] Juli 1813 § 11 No. 5 og 6, der [illegible] at de Grundeiere, der enten [illegible] eller tilskiødede [illegible] deres [illegible], maae for at erholde [illegible] være i Besiddelse af de dem for Betalingen til Banken givne Qvitteringer, eller cederede Obligationer, da i modsat Fald som Actierer i deres Sted ansees alle de, som ere i lovlig Eiendomsbesiddelse af bemeldte cederede Obligationer eller meddeelte Qvitteringer; saavelsom Reglement 27de Juli 1813 § 8 Litr. c, hvori det paabydes, at enhver som begjærer Actiebreve for en indbetalt Hæftelsessum, forinden bør forevise de af Banken for Betalingen meddeelte Qvitteringer eller cederede Obligationer, samt godtgjøre sin lovlige Adkomst til disse Documenter, da det iøvrigt er en Selvfølge, at dersom en saadan Obligation eller Qvittering har været cederet med udtrykkelig Reservation af Actieret, denne Ret i saa Fald

bliver Cedenten i alle Dele forbeholden. Det skjønnes imidlertid ikke, at de saaledes fra Citantens Side paaberaabte Grunde kunne tillægges nogen Vægt. Indstævnte var nemlig, som alt tidligere bemærket, ifølge de i Skjødet brugte Udtryk fuldkommen beføiet til at antage, at han erhvervede en hæftelsespligtig Eiendom med alle de Byrder og Rettigheder, som i Almindelighed ifølge Lovgivningen dermed ere forbundne, og han maatte altsaa kunne forudsætte, at han opnaaede den samme Adgang til at blive Bankinteressent, som i Reglen tilkommer Besidderen af en slig Eiendom, og det saameget mere, som det hverken i det til ham udstædte Skjøde er omtalt, at Hæftelsen var af den forrige Eier indbetalt til Banken, eller forøvrigt mod Indstævntes Benægtelse er godtgjort, at han har havt nogen Kundskab om at dette var skeet, i hvilken Henseende det ogsaa maa bemærkes, at de stedfundne Transporter, i hvis Følge Citanten er bleven Eier af Hæftelsesobligationen, ikke ere tinglæste før den 13de Januar 1834, altsaa efterat Indstævnte havde erholdt Skjøde paa den omhandlede Gaard. At Citanten har indfriet den paa Eiendommen hvilende Bankhæftelse og at den herfor udstædte Obligation er til ham cederet, vil under disse Omstændigheder intet kunne relevere, ligesaalidet som de af Citanten paaberaabte Lovbestemmelser her kunne have nogen Indflydelse. Det aabne Brev af 30te Juli 1813 §. 3 gaaer nemlig nærmest ud paa at vise, at Hæftelsescapitalen, hvad enten den skyldes eller betales,

[illegible]

*) Ikke maa [illegible] [illegible] de [illegible] Omstændigheder i [illegible] Sag, [illegible] Omstændighed, at [illegible] [illegible] ved at indløse den [illegible] [illegible] og af Banken [illegible] Obligation kan [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible], nogle [illegible] være paaberaabt til Fordeel for Indstævnte, da dette Argument [illegible] [illegible], hvad der skulde bevises, at nemlig Obligationens Eier ei var berettiget til ved at qvittere Obligationen at reservere sig Actieretten; men at han maa have en saadan Ret synes dog ligefrem hjemlet i Bankoctroiens §. 11 No. 6, der netop i Modsætning til Grundeieren erklærer ham for Actionair, sammenholdt med Reglementets §. 8 Litr. c.

I Overeensstemmelse med det Foranførte vil altsaa Indstævnte, efter hans derom gjorte Paastand, for Citantens Tiltale i denne Sag være at frifinde.

Processens Omkostninger blive efter Omstændighederne at ophæve.

Det Sagen tilhørende stemplede Papiir er her for Retten rigtigt forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte, Grosserer Rentzmann, bør for Citanten, Grosserer A. J. Schmidts Tiltale i denne Sag fri at være.

Processens Omkostninger ophæves.

No. 16.

Det kan ikke staae i de befalede Sagføreres Magt at forene dem om at foretage en Justitssag ved Overretten uden den i Frd. 31te Mai 1805 §. 6 anordnede Stævning.

I Sagen:

Procurator Klein, som Actor,

contra:

Tiltalte Kirsten Knudsdatter.

(Afsagt den 8de November 1836.)

Da Udtagelsen af den i Frd. 31te Mai 1805 §. 6 anordnede Stævning, hvorved Actor har at fremme en til Overretten indanket Delinqventsag, ei kan ansees som en saadan Formalitet, hvilken det staaer i Sagfø-

rernes Magt at forene dem om at efterlade, efterdi den, endog uden at see hen til de Grunde, der kunne have fremkaldt denne Forskrift med Hensyn til den Tiltaltes egen Tarv, saafremt han maatte ville give Møde for Overretten, skal afgive Beviis for, at Defensor af Actor er bleven underrettet om, at Sagen vil blive foretagen paa den i Stævningen bestemte Tid og saaledes tjene Retten som et Middel til at bedømme Defensors Ansvar i Tilfælde af Udeblivelse, ligesom Retten og, naar Sagens Incamination, som her er Tilfældet, udsættes indtil den fra begge, eller, hvor der ere flere, fra alle Sagføreres Side indlades til Doms, vil være ude af Stand til at indvirke paa Sagens Fremme, eller, i Tilfælde af Ophold, at bedømme paa hvem Ansvaret maatte falde, og da det saaledes er at befrygte, at Efterladelsen af den ommeldte Formalitet, naar den først blev almindelig indført, vilde kunne aabne et Skjul for Pligtovertrædelser og give en Anledning til Misligheder, hvilket Retten, med Hensyn til den Myndighed, hvoraf den er i Besiddelse i Henseende til de den underordnede Embedsmænd i Alt hvad der angaaer dens eget udvortes Politie, ikke finder sig beføiet til at tilstede, og det saameget mindre, som der, da Stævningen skal forkyndes med Aftens Varsel, paa den anden Side saa godt som Intet kan vindes i Henseende til Sagernes Fremme ved at undlade dens Udtagelse, saa vil det ikke kunne tilstedes Procurator Klein, som Actor i nærværende Sag, at faae samme fremmet uden

foregaaende Stævning, hvorimod Sagen bliver sat afvise til ny og lovlig Omgang fra Actors Side.

I Henseende til Sagens Behandling i første Instants og den befalede Sagførelse bliver for Tiden Intet at bestemme.

Thi kjendes for Ret: Denne Sag afvises.

No. 17.

Beviis for Tyverie, grundet paa Omstændighederne.

I Sagen:

Procurator Høyer, som Actor,

contra:

Arrestantinden Marie Sophie Johnsen.

(Afsagt den 3die December 1836.)

Arrestantinden, Marie Sophie Johnsen, er under nærværende Sag befunden i Besiddelse af 2 Fruentimmerkjoler og et Forklæde, af hvilke de førstnævnte ere vedkjendte af Tjenestepigen Juliane Marie Hølling og det sidstnævnte af Jomfru Kirstine Rancke, der begge have aflagt Tilhjemlingseden, ligesom der og i Henseende til Kosterne er ført tilstrækkeligt Eiendomsbeviis.

Vel foregiver nu Arrestantinden at have fundet bemeldte Koster ved Enden af Trappen i Sidebygningen til det Huus, hvori de Bestjaalne høre hjemme, samt

at hun, der vedgaaer at have været inde i det Værelse paa anden Sal i Sidehuset, hvorfra Kosterne ere stjaalne, havde begivet sig op i Huset i den Hensigt at oplyse dem, men at hun, da hun ingen fandt tilstede, netop var ifærd med at begive sig hen paa Politiekammeret med Kosterne, da hun ved Udgangen af Huset blev anholdt; men foruden at denne hendes Forklaring staaer i Strid med hendes tidligere Udsagn, hvorved hun gjentagende har forsikkret ikke at have været høiere oppe paa Trappen end der, hvor hun foregiver at have fundet Kosterne, samt vedgaaet at have havt til Hensigt at beholde disse, saa kan hendes Foregivende om at have fundet samme paa Trappen saa meget mindre staae til Troende, som hun mod hendes tidligere Benægtelse er overbeviist at have været inde i det Værelse, hvorfra Kosterne ere stjaalne, og hun vil derfor i Medfør af L. 6—17—10 og 11 blive at ansee som Tyv; thi forsaavidt Defensor, som Grunde der gjøre det uantageligt at Tyveriet er forøvet af Arrestantinden, har bemærket, at dette sandsynligviis er forøvet ved Hjelp af en falsk Nøgle, uden at en saadan er forefunden hos hende, samt at flere Koster ere savnede, end de, hvormed Arrestantinden er bleven anholdt, da kunne disse Omstændigheder i alt Fald blot lede til den Formodning, at Arrestantinden, hvad der og har nogen Sandsynlighed for sig med Hensyn til den paa Arrestantindens Mand hvilende Mistanke om at have været i Følge med hende, samt til hendes Udsagn ved Anholdelsen om

at ikke hun, men en i Følge med hende værende Mandsperson havde aabnet Døren til Værelset, ikke har været ene om at begaae Tyveriet, men ingenlunde til at antage, at hun skulde have været uden Deeltagelse i samme.

Som Følge heraf vil Arrestantinden, der forhen ved Politieretsdom af 22de Juni 1833 har været straffet for Tyverie og ulovlig Pantsætning, ved Høiesteretsdom af 1ste Mai 1834 for bedrageligt Forhold med 1 Aars Forbedringshuusarbeide og ved førstnævnte Rets Dom af 16de Marts d. A. for Løsgjængerie, blive at ansee efter den 2den Paragraph i Frd. 20de Februar 1789, hvorhos Straffen efter Omstændighederne og i Medfør af Pl. 15de Januar 1790 skjønnes at kunne fastsættes til 3 Aars Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus.

Saa vil Arrestantinden og have at betale alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, hvorunder Actor, Procurator Høyer, bliver at tillægge 6 Rbdlr. Sølv i Salair.

Den befalede Sagførelse har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Arrestantinden, Marie Sophie Johnsen, bør hensættes til Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus i 3 Aar, samt udrede alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, og derunder i Salair til Actor, Procurator Høyer, 6 Rbd. Sølv.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

* * *

Høiesterets-Dom, afsagt den 24de Januar 1837.

Lands-Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. I Salarium til Justitsraad Blechingberg for Høiesteret betaler Tiltalte 10 Rbd. Sølv.

No. 18.

Parterne kunne ikke forene dem om at procedere en Sag, der henhører under Søretten i Kjøbenhavn, for Hof- og Stadsretten.

I Sagen:

Krigsraad og Proprietair Rasmus Conradsen til Nørholm, Thorstedlund og Albek,

contra:

Brolægnings-Inspecteur Poulsen og Fuldmægtig Bülow, som Interessenter i Kallundborg og Aarhuus Færgelaugs Interessentskab, paa egne og Medinteressenters Vegne.

(Afsagt den 2den Januar 1837.)

Da Citanten, Krigsraad og Proprietair Rasmus Conradsen til Nørholm, Thorstedlund og Albek, grunder sit under nærværende Sag paa de Indstævnte, Interessenterne i Kallundborg og Aarhuus Færgelaug, formerede Krav af 1,035 Rbdlr. Sedler for 31 Stude, som under Overførselen fra Aarhuus til Kallundborg med Færgesmakken "Interessentskabet" ere forliste, der-

paa, at Smakkens Forliis skal være foranlediget ved udviist Forsømmelse af dens Fører, saa maa Sagen i Henhold til L. 4—8—1, jfr. med Rescr. af 16de October 1744, betragtes som en Søretssag.

Med Hensyn hertil og da deslige Sager her i Staden ifølge Skipperlaugets Artikler af 25de Januar 1707 §. 10, Frd. 15de Juni 1771 §. 8 og 6te December 1793 ere unddragne denne Rets Paakjendelse og henlagte under en egen derfor organiseret Domstoel, bliver det at undersøge, om Retten, paa Grund af Parternes Overeenskomst om Sagens Anlæg for samme, kan ansees competent til dens Paakjendelse.

Skjøndt det nu i denne Henseende i Almindelighed maa antages, at det for at en Ret, hvorved Parterne forenes om at anhængiggjøre deres Retstvist, skal kunne ansees competent til sammes Paakjendelse, maa være tilstrækkeligt at bemeldte Ret i andre Tilfælde er beføiet til at paadømme Sager af lige Beskaffenhed, maa dette dog, anvendt paa denne Ret, der fungerer baade som første Instants og som Overret og i sidstnævnte Egenskab har at paakjende Sager, der i dens førstmeldte ere unddragne sammes Ressort, navnligen Politie- og Søretssager, taale den Indskrænkning, at Retten ikkun da kan paa Grund af Parternes Overeenskomst antage en Sag til Paakjendelse, naar den i samme Instants, hvori den paagjeldende Sag vil være at behandle, har Competence til slige Sagers Paadømmelse.

stedse bliver at betragte som Grundeierens Indskud i Banken, en Anskuelse der ikke paa nogen Maade kommer i Strid med det ovenfor antagne Resultat, og at Octroi 4de Juli 1818 §. 11 No. 5 og 6 foreskrive, at den som skal kunne fordre Actiebreve meddeelte, maa være i Besiddelse af den cederede Obligation, releverer naturligviis Intet, siden det just i det Foregaaende er antaget, at Indstævnte har den samme Ret til at komme i Besiddelse af den cederede Obligation, som før ham den tidligere Eier havde*); ligesom det endelig ei heller vil kunne komme i Betragtning, at Reglementet 27de Juli 1818 §. 8 Litr. c forudsætter, at Actieretten kan conserveres af den, der er i Besiddelse af en cederet Obligation, eftersom det ingenlunde heraf kan udledes, at Citanten under de nærværende Omstændigheder er berettiget til at tage en slig Reservation.

*) Naar man abstraherer fra de factiske Omstændigheder i nærværende Sag, saa vilde den Omstændighed, at Grundeieren altid ved at indfrie den for Hæftelsen udstædte og af Banken cederede Obligation kan komme i sammes lovlige Besiddelse, neppe kunnet være paaberaabt til Fordeel for Indstævnte, da dette Argument vilde forudsætte, hvad der skulde bevises, at nemlig Obligationens Eier ei var berettiget til ved at qvittere Obligationen at reservere sig Actieretten; men at han maa have en saadan Ret synes dog ligefrem hjemlet i Bankoctroiens §. 11 No. 6, der netop i Modsætning til Grundeieren erklærer ham for Actionair, sammenholdt med Reglementets §. 8 Litr. c.

I Overeensstemmelse med det Foranførte vil altsaa Indstævnte, efter hans derom gjorte Paastand, for Citantens Tiltale i denne Sag være at frifinde.

Processens Omkostninger blive efter Omstændighederne at ophæve.

Det Sagen tilhørende stemplede Papiir er her for Retten rigtigt forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte, Grosserer Rentzmann, bør for Citanten, Grosserer A. J. Schmidts Tiltale i denne Sag fri at være.

Processens Omkostninger ophæves.

No. 16.

Det kan ikke staae i de befalede Sagføreres Magt at forene dem om at foretage en Justitssag ved Overretten uden den i Frd. 31te Mai 1805 §. 6 anordnede Stævning.

I Sagen:

Procurator Klein, som Actor,

contra:

Tiltalte Kirsten Knudsdatter.

(Afsagt den 8de November 1836.)

Da Udtagelsen af den i Frd. 31te Mai 1805 §. 6 anordnede Stævning, hvorved Actor har at fremme en til Overretten indanket Delinqventsag, ei kan ansees som en saadan Formalitet, hvilken det staaer i Sagfø-

rernes Magt at forene dem om at efterlade, efterdi den, endog uden at see hen til de Grunde, der kunne have fremkaldt denne Forskrift med Hensyn til den Tiltaltes egen Tarv, saafremt han maatte ville give Møde for Overretten, skal afgive Beviis for, at Defensor af Actor er bleven underrettet om, at Sagen vil blive foretagen paa den i Stævningen bestemte Tid og saaledes tjene Retten som et Middel til at bedømme Defensors Ansvar i Tilfælde af Udeblivelse, ligesom Retten og, naar Sagens Incamination, som her er Tilfældet, udsættes indtil den fra begge, eller, hvor der ere flere, fra alle Sagføreres Side indlades til Doms, vil være ude af Stand til at indvirke paa Sagens Fremme, eller, i Tilfælde af Ophold, at bedømme paa hvem Ansvaret maatte falde, og da det saaledes er at befrygte, at Efterladelsen af den ommeldte Formalitet, naar den først blev almindelig indført, vilde kunne aabne et Skjul for Pligtovertrædelser og give en Anledning til Misligheder, hvilket Retten, med Hensyn til den Myndighed, hvoraf den er i Besiddelse i Henseende til de den underordnede Embedsmænd i Alt hvad der angaaer dens eget udvortes Politie, ikke finder sig beføiet til at tilstede, og det saameget mindre, som der, da Stævningen skal forkyndes med Aftens Varsel, paa den anden Side saa godt som Intet kan vindes i Henseende til Sagernes Fremme ved at undlade dens Udtagelse, saa vil det ikke kunne tilstedes Procurator Klein, som Actor i nærværende Sag, at faae samme fremmet uden

foregaaende Stævning, hvorimod Sagen bliver sat afvise til ny og lovlig Omgang fra Actors Side.

I Henseende til Sagens Behandling i første Instants og den befalede Sagførelse bliver for Tiden Intet at bestemme.

Thi kjendes for Ret: Denne Sag afvises.

No. 17.

Beviis for Tyverie, grundet paa Omstændighederne.

I Sagen:

Procurator Høyer, som Actor,

contra:

Arrestantinden Marie Sophie Johnsen.

(Afsagt den 3die December 1836.)

Arrestantinden, Marie Sophie Johnsen, er under nærværende Sag befunden i Besiddelse af 2 Fruentimmerkjoler og et Forklæde, af hvilke de førstnævnte ere vedkjendte af Tjenestepigen Juliane Marie Hølling og det sidstnævnte af Jomfru Kirstine Rancke, der begge have aflagt Tilhjemlingseden, ligesom der og i Henseende til Kosterne er ført tilstrækkeligt Eiendomsbeviis.

Vel foregiver nu Arrestantinden at have fundet bemeldte Koster ved Enden af Trappen i Sidebygningen til det Huus, hvori de Bestjaalne høre hjemme, samt

at hun, der vedgaaer at have været inde i det Værelse paa anden Sal i Sidehuset, hvorfra Kosterne ere stjaalne, havde begivet sig op i Huset i den Hensigt at oplyse dem, men at hun, da hun ingen fandt tilstede, netop var ifærd med at begive sig hen paa Politiekammeret med Kosterne, da hun ved Udgangen af Huset blev anholdt; men foruden at denne hendes Forklaring staaer i Strid med hendes tidligere Udsagn, hvorved hun gjentagende har forsikkret ikke at have været høiere oppe paa Trappen end der, hvor hun foregiver at have fundet Kosterne, samt vedgaaet at have havt til Hensigt at beholde disse, saa kan hendes Foregivende om at have fundet samme paa Trappen saa meget mindre staae til Troende, som hun mod hendes tidligere Benægtelse er overbeviist at have været inde i det Værelse, hvorfra Kosterne ere stjaalne, og hun vil derfor i Medfør af L. 6—17—10 og 11 blive at ansee som Tyv; thi forsaavidt Defensor, som Grunde der gjøre det uantageligt at Tyveriet er forøvet af Arrestantinden, har bemærket, at dette sandsynligviis er forøvet ved Hjelp af en falsk Nøgle, uden at en saadan er forefunden hos hende, samt at flere Koster ere savnede, end de, hvormed Arrestantinden er bleven anholdt, da kunne disse Omstændigheder i alt Fald blot lede til den Formodning, at Arrestantinden, hvad der og har nogen Sandsynlighed for sig med Hensyn til den paa Arrestantindens Mand hvilende Mistanke om at have været i Følge med hende, samt til hendes Udsagn ved Anholdelsen om

at ikke hun, men en i Følge med hende værende Mandsperson havde aabnet Døren til Værelset, ikke har været ene om at begaae Tyveriet, men ingenlunde til at antage, at hun skulde have været uden Deeltagelse i samme.

Som Følge heraf vil Arrestantinden, der forhen ved Politieretsdom af 22de Juni 1833 har været straffet for Tyverie og ulovlig Pantsætning, ved Høiesteretsdom af 1ste Mai 1834 for bedrageligt Forhold med 1 Aars Forbedringshuusarbeide og ved førstnævnte Rets Dom af 16de Marts d. A. for Løsgjængerie, blive at ansee efter den 2den Paragraph i Frd. 20de Februar 1789, hvorhos Straffen efter Omstændighederne og i Medfør af Pl. 15de Januar 1790 skjønnes at kunne fastsættes til 3 Aars Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus.

Saa vil Arrestantinden og have at betale alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, hvorunder Actor, Procurator Høyer, bliver at tillægge 6 Rbdlr. Sølv i Salair.

Den befalede Sagførelse har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Arrestantinden, Marie Sophie Johnsen, bør hensættes til Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus i 3 Aar, samt udrede alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, og derunder i Salair til Actor, Procurator Høyer, 6 Rbd. Sølv.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

* * *

Høiesterets=Dom, afsagt den 24de Januar 1837.

Lands=Over= samt Hof= og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. I Salarium til Justitsraad Blechingberg for Høiesteret betaler Tiltalte 10 Rbd. Sølv.

No. 18.

Parterne kunne ikke forene dem om at procedere en Sag, der henhører under Søretten i Kjøbenhavn, for Hof= og Stadsretten.

I Sagen:

Krigsraad og Proprietair Rasmus Conradsen til Nørholm, Thorstedlund og Albek,

contra:

Brolægnings=Inspecteur Poulsen og Fuldmægtig Bülow, som Interessenter i Kallundborg og Aarhuus Færgelaugs Interessentskab, paa egne og Medinteressenters Vegne.

(Afsagt den 2den Januar 1837.)

Da Citanten, Krigsraad og Proprietair Rasmus Conradsen til Nørholm, Thorstedlund og Albek, grunder sit under nærværende Sag paa de Indstævnte, Interessenterne i Kallundborg og Aarhuus Færgelaug, formerede Krav af 1,035 Rbdlr. Sedler for 31 Stude, som under Overførselen fra Aarhuus til Kallundborg med Færgesmakken "Interessentskabet" ere forliste, der=

paa, at Smakkens Forliis skal være foranlediget ved udviist Forsømmelse af dens Fører, saa maa Sagen i Henhold til L. 4—8—1, jfr. med Rescr. af 16de October 1744, betragtes som en Søretssag.

Med Hensyn hertil og da deslige Sager her i Staden ifølge Skipperlaugets Artikler af 25de Januar 1707 §. 10, Frd. 15de Juni 1771 §. 8 og 6te December 1793 ere unddragne denne Rets Paakjendelse og henlagte under en egen derfor organiseret Domstoel, bliver det at undersøge, om Retten, paa Grund af Parternes Overeenskomst om Sagens Anlæg for samme, kan ansees competent til dens Paakjendelse.

Skjøndt det nu i denne Henseende i Almindelighed maa antages, at det for at en Ret, hvorved Parterne forenes om at anhængiggjøre deres Retstvist, skal kunne ansees competent til sammes Paakjendelse, maa være tilstrækkeligt at bemeldte Ret i andre Tilfælde er beføiet til at paadømme Sager af lige Beskaffenhed, maa dette dog, anvendt paa denne Ret, der fungerer baade som første Instants og som Overret og i sidstnævnte Egenskab har at paakjende Sager, der i dens førstmeldte ere unddragne sammes Ressort, navnligen Politie- og Søretssager, taale den Indskrænkning, at Retten ikkun da kan paa Grund af Parternes Overeenskomst antage en Sag til Paakjendelse, naar den i samme Instants, hvori den paagjeldende Sag vil være at behandle, har Competence til slige Sagers Paadømmelse.

Om der nemlig end ikke tages Hensyn til at saadan Overeenskomst, under et modsat Antagende, vilde kunne benyttes til imod Lovens 1—6—12, 18 og 20 at gaae vedkommende Underinstants forbi, saa maa i alt Fald det foran statuerede blive en Følge deraf, at Lovgivningen for ovenmeldte Sagers Behandling i første og høiere Instantser har givet adskillige processualske Forskrifter, hvilket vel fornemmeligen gjelder om Politiesager, men dog, saaledes som blandt andet Sportelreglementet 22de Marts 1814 §. 19, jfr. med §. 38, samt Frd. 15de Januar 1817 §. 4 udvise, ogsaa med Søeretssager tildeels er Tilfældet.

Paa Grund heraf skjønnes det ikke at nærværende Sag, saaledes som den for Tiden a prima instantia er anlagt, kan blive at tage under Paakjendelse, hvorimod samme ex officio her fra Retten vil være at afvise.

I Overeensstemmelse med Frd. 3die December 1828 §. 44 No. 6 bliver Citanten at forelægge en passende Frist til at foranstalte de af ham den 15de December 1834 og 9de Mai sidstleden fremlagte trende Regninger afskrevne paa behørigt stemplet Papiir. Iøvrigt er fornødent stemplet Papiir til Sagen bleven forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Denne Sag afvises.

Citanten, Krigsraad og Proprietair Rasmus Conradsen til Nørholm, Thorstedlund og Albek, forelægges herved en Frist af 3 Uger til at foranstalte de af ham den 15de December 1834 og 9de Mai sidstleden

fremlagte trende Regninger afskrevne paa behørigt stemplet Papiir.

No. 19.

En Person, der ved at hindre en Toldbetjent i Udførelsen af hans Embedsforretninger havde paaført denne en legemlig Beskadigelse, i sidstnævnte Henseende efter Omstændighederne ikkun anseet som skyldig i Vaade.

I Sagen:

Procurator Hansen, som Actor,

contra:

De Tiltalte Slagtersvend Balthazar Egeskov og Skomagermester Peder Egeskov, begge af Svendborg.

(Afsagt den 28de Januar 1837.)

De Tiltalte, Slagtersvend Balthazar Egeskov og Skomagermester Peder Egeskov, begge af Svendborg, actioneres under nærværende i første Instants inden Svendborg Byting paadømte Sag, den Første for utilbørligt Forhold imod Toldbetjent Hansvedel ved Anholdelsen af en Kalv, og den Sidste for at have fremført Injurier imod Toldvæsenet under et i førstnævnte Anledning optaget Forhør.

Hvad nu først Slagtersvend Balthazar Egeskov angaaer, da er det beviist, at bemeldte Tiltalte, imellem hvem og Toldbetjent Hansvedel der var

Om der nemlig end ikke tages Hensyn til at saadan Overeenskomst, under et modsat Antagende, vilde kunne benyttes til imod Lovens 1—6—12, 18 og 20 at gaae vedkommende Underinstants forbi, saa maa i alt Fald det foran statuerede blive en Følge deraf, at Lovgivningen for ovenmeldte Sagers Behandling i første og høiere Instantser har givet adskillige processualske Forskrifter, hvilket vel fornemmeligen gjelder om Politiesager, men dog, saaledes som blandt andet Sportelreglementet 22de Marts 1814 §. 19, jfr. med §. 38, samt Frd. 15de Januar 1817 §. 4 udvise, ogsaa med Søeretssager tildeels er Tilfældet.

Paa Grund heraf skjønnes det ikke at nærværende Sag, saaledes som den for Tiden a prima instantia er anlagt, kan blive at tage under Paakjendelse, hvorimod samme ex officio her fra Retten vil være at afvise.

I Overeensstemmelse med Frd. 3die December 1828 §. 44 No. 6 bliver Citanten at forelægge en passende Frist til at foranstalte de af ham den 15de December 1834 og 9de Mai sidstleden fremlagte trende Regninger afskrevne paa behørigt stemplet Papiir. Iøvrigt er fornødent stemplet Papiir til Sagen bleven forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Denne Sa

Citanten, Krigsraad og Propriet

Conradsen til Marholm, Thorsted

forelægges herved en Frist af 3 Uger ti

af ham den 15de December 1834 og

fremlagte trende Regninger afskrevne paa behørigt stemplet Papiir.

No. 19.

En Person, der ved at hindre en Toldbetjent i Udførelsen af hans Embedsforretninger havde paaført denne en legemlig Beskadigelse, i sidstnævnte Henseende efter Omstændighederne ikkun anseet som skyldig i Vaade.

I Sagen:

Procurator Hansen, som Actor,

contra:

De Tiltalte Slagtersvend Balthazar Egeskov og Skomagermester Peder Egeskov, begge af Svendborg.

(Afsagt den 28de Januar 1837.)

De Tiltalte, Slagtersvend Balthazar Egeskov og Skomagermester Peder Egeskov, begge af Svendborg, actioneres under nærværende i første Instants inden Svendborg Byting paadømte Sag, den Første for utilbørligt Forhold imod Toldbetjent Handrebel ved Anholdelsen af en Kalv, og den Sidste for at have fremført Injurier imod Toldvæsenet under et i førstnævnte Anledning optaget Forhør.

Hvad nu først Slagtersvend Balthazar Egeskov angaaer, da er det beviist, at [illegible] imellem hvem og Toldbetjent Handrebel [illegible]

Om der nemlig end ikke tages Hensyn til at saadan Overeenskomst, under et modsat Antagende, vilde kunne benyttes til imod Lovens 1—6—12, 18 og 20 at gaae vedkommende Underinstants forbi, saa maa i alt Fald det foran statuerede blive en Følge deraf, at Lovgivningen for ovenmeldte Sagers Behandling i første og høiere Instantser har givet adskillige processualske Forskrifter, hvilket vel fornemmeligen gjelder om Politiesager, men dog, saaledes som blandt andet Sportelreglementet 22de Marts 1814 §. 19, jfr. med §. 38, samt Frd. 15de Januar 1817 §. 4 udvise, ogsaa med Søeretssager tildeels er Tilfældet.

Paa Grund heraf skjønnes det ikke at nærværende Sag, saaledes som den for Tiden a prima instantia er anlagt, kan blive at tage under Paakjendelse, hvorimod samme ex officio her fra Retten vil være at afvise.

I Overeensstemmelse med Frd. 3die December 1828 §. 44 No. 6 bliver Citanten at forelægge en passende Frist til at foranstalte de af ham den 15de December 1834 og 9de Mai sidstleden fremlagte trende Regninger afskrevne paa behørigt stemplet Papiir. Iøvrigt er fornødent stemplet Papiir til Sagen bleven forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Denne Sag afvises.

Citanten, Krigsraad og Proprietair Rasmus Conradsen til Nørholm, Thorstedlund og Albek, forelægges herved en Frist af 3 Uger til at foranstalte de af ham den 15de December 1834 og 9de Mai sidstleden

fremlagte trende Regninger affkrevne paa behørigt stemplet Papiir.

No. 19.

En Person, der ved at hindre en Toldbetjent i Udførelsen af hans Embedsforretninger havde paaført denne en legemlig Beskadigelse, i sidstnævnte Henseende efter Omstændighederne ikkun anseet som skyldig i Vaade.

I Sagen:

Procurator Hansen, som Actor,

contra:

De Tiltalte Slagtersvend Balthazar Egeskov og Skomagermester Peder Egeskov, begge af Svendborg.

(Afsagt den 28de Januar 1837.)

De Tiltalte, Slagtersvend Balthazar Egeskov og Skomagermester Peder Egeskov, begge af Svendborg, actioneres under nærværende i første Instants inden Svendborg Byting paadømte Sag, den Første for utilbørligt Forhold imod Toldbetjent Hansvedel ved Anholdelsen af en Kalv, og den Sidste for at have fremført Injurier imod Toldvæsenet under et i førstnævnte Anledning optaget Forhør.

Hvad nu først Slagtersvend Balthazar Egeskov angaaer, da er det beviist, at bemeldte Tiltalte, imellem hvem og Toldbetjent Hansvedel der var

opstaaet en Disput i Anledning af at Tiltalte havde anmeldt en Kalv til Consumtion som liden eller spæd, men hvilken Hansvedel ved at tage samme i Øiesyn formeente at være en Fedekalv, er, da bemeldte Betjent, efterat Tiltalte havde erlagt den forlangte høiere Consumtion, betydede ham, at han desuden havde at erlægge Afgivtens femdobbelte Beløb i Medfør af Frd. 1ste Februar 1797 §. 211, jfr. med §. 175, stegen op paa sin Vogn med den Yttring, at han ikke var villig til at erlægge denne Mulct, men at man kunde søge ham for den, samt at han, da Hansvedel i denne Anledning vilde forhindre ham fra at kjøre bort ved at tage Hesten i Tøilen, vedholdende har pidsket paa Hesten, og derved foranlediget at denne, idet Hansvedel vilde tage Hamlen af, gik tilbage og traadte ham paa Foden, hvorved han fik en betydelig Contusion paa den høire Fods store Taa med aldeles Tab af Neglen.

Vel har Tiltalte til sin Undskyldning anført, at han havde tilbudt Hansvedel at tage Kalven af Vognen, samt at han, da Hansvedel ved at tage i Hesten foranledigede at denne gik tilbage, var nødsaget til at pidske paa den for at forebygge, at ikke Vognen skulde vælte eller brydes i Stykker, ligesom han og har benægtet, at den ommeldte Beskadigelse er bleven tilføiet Hansvedel af hans Hest, men foruden at det ommeldte Tilbud efter den af bemeldte Toldbetjent afgivne edelige Forklaring, i Forbindelse med de afhørte Vidners Udsagn, blot kan antages at være skeet i den

Hensigt at Kalven kunde veies, og førend Tiltalte havde erlagt den forlangte høiere Consumtion, hvorimod der ingen Anledning er til at antage, at Tiltalte skulde have gjort saadant Tilbud, efterat den høiere Consumtion var erlagt og det var bleven ham betydet at han desforuden havde at udrede Mulct, og det saameget mindre, som hans Forhold med at bestige Vognen, hvorpaa Kalven laae, i den Hensigt at kjøre bort, vidner om det Modsatte, saa vilde Tiltalte i alt Fald have været uberettiget til, imod Hansvedels Villie, der efter §. 211 i Frd. 1ste Februar 1797 var berettiget til at anholde Kalven, at kjøre bort med samme, saalænge denne ikke udtrykkelig havde erklæret, at han ei vilde gjøre Brug af det gjorte Tilbud.

Ikke heller kan det ansees beviist, at Tiltalte skulde have været i den foregivne Nødvendighed at maatte pidske paa sin Hest; thi vel have tvende af de afhørte Vidner yttret sig i Overeensstemmelse hermed, men saadant kan derimod efter de øvrige Vidners Forklaringer ikke antages at have været Tilfældet, hvilke meget mere give Anledning til at antage, at Tiltalte ved at pidske paa sin Hest, medens Hansvedel holdt den i Tøilen, selv har foranlediget at den gik tilbage; og da det endelig ved 2 Vidners Forklaringer, af hvilke det ene endog har bekræftet, at Hesten kom til at træde Hansvedel paa Foden derved, at den medens han vilde tage Hammelen af, sprang tilbage, idet Tiltalte gav den et Rap af Pidsken, er beviist, at Hansvedel havde en Beskadi-

gelse paa Foden strax efterat han havde sluppet Tøilen og Tiltalte var kjørt bort, uden at der er oplyst nogen anden end den forommeldte Aarsag hvoraf denne Beskadigelse kunde forklares, saa maa det og ved bemeldte Vidnesbyrd i Forbindelse med Hansvedels edelige Forklaring ansees godtgjort, at denne Beskadigelse er tilføiet ham ved Tiltaltes Forhold med at pidske paa Hesten.

Da Tiltalte saaledes maa ansees overbeviist at have hindret Hansvedel i Udførelsen af hans Embedsforretninger, vil han blive at ansee efter Frd. 1ste Februar 1797 §. 92 med Mulct til Svendborg Byes Fattigkasse, der efter Omstændighederne, og med Hensyn til at Tiltalte forhen er overgaaet Dom for en lignende Forseelse, skjønnes at kunne bestemmes til 30 Rbdlr. Sølv; derimod skjønnes det ikke, at Tiltalte kan blive at ansee for at have udøvet Vold imod bemeldte Toldbetjents Person, eftersom der ingen Anledning er til at antage, at han forsætligen skulde have bevirket at Hesten traadte ham paa Foden; men da Tiltalte dog maa antages at have været Aarsag i den Hansvedel tilføiede Beskadigelse ved et uforsigtigt Forhold, uden at dette dog kan antages at have været af saadan Beskaffenhed, at den 29de §. i Frd. 4de October 1833 in casu kan ansees anvendelig, vil han i Medfør af bemeldte Forordnings 28de §. være pligtig i Erstatning for Lægeløn og Omkostninger at betale Hansvedel 9 Rbdlr. 1 Mk. 9 ß. S. og T.

Derimod kan Actors Paastand om at Tiltalte endvidere burde ansees efter Frd. 1ste Februar 1797 §. 175 med at bøde den femdobbelte Consumtionsafgivt, ikke tages til Følge, da Tiltaltes Forhold med at have gjort en urigtig Angivelse, hvori han dog benægter at være skyldig, maa antages at ligge udenfor nærværende Justitssags Gjenstand.

Hvad dernæst Tiltalte Skomagermester Peder Egeskov angaaer, da er det vel ved hans egen Tilstaaelse i Forbindelse med Sagens øvrige Omstændigheder beviist, at han under sit Møde i Retten har brugt den Udladelse, at man ikke var kommen som Toldbetjente, men som Røvere ved at ruinere hans Tøi; da han imidlertid ved denne Yttring maa antages at have sigtet til Hansvedel, der formeentlig ved at holde Hesten i Tøilen havde foraarsediget at Seletøiet var gaaet i Stykker, men den 91de §. i Frd. 1ste Februar 1797, forsaavidt den gjør fornærmelige Ord, hvormed nogen tiltaler en Toldbetjent i Anledning af hans Embedsforrelse, til Gjenstand for offentlig Paatale, ikke skjønnes at være anvendelig i nærværende Tilfælde, naar hensees til, at Hansvedel ikke var tilstede under det ommeldte Forhør, saa vil Skomager Egeskov for Justitiens Tiltale blive at frifinde.

Tiltalte Slagtersvend Egeskov vil derhos være pligtig at betale alle af Actionen for hans Vedkommende lovlig flydende Omkostninger, og derunder $\frac{2}{3}$ Dele af de Salairer der ere tillagte de befalede Sagførere i første

Instants, hvilke billiges, saavelsom af det Actor her for Retten, Procurator Hansen, tillæggende Salair, der bestemmes til 6 Rbdlr. Sølv, hvorimod Actionens Omkostninger for Skomagermester Egeskovs Vedkommende, og derunder ⅓ Deel af fornævnte Salairer, vil blive at udrede af det Offentlige.

Under Sagens Behandling i første Instants har intet ulovligt Ophold fundet Sted. Den befalede Sagførelse for begge Retter har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Tiltalte, Skomagermester Peder Egeskov, bør for Justitiens Tiltale i denne Sag fri at være. Derimod bør Tiltalte Slagtersvend Balthazar Egeskov til Svendborg Byes Fattigkasse bøde 30 Rbdlr. Sølv, samt i Erstatning til Toldbetjent Hansvedel betale 9 Rbdlr. 1 Mk. 9 ß. Sedler og Tegn.

Saa bør han og for sit Vedkommende udrede alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, og derunder ⅔ Dele af de Salairer, der ved Underretsdommen ere tillagte de befalede Sagførere i første Instants, saavelsom af Salairet til Actor her for Retten, Procurator Hansen, der bestemmes til 6 Rbdlr. Sølv, hvorimod Actionens Omkostninger for Skomagermester Egeskovs Vedkommende, og derunder ⅓ Deel af fornævnte Salairer, udredes af det Offentlige.

Det Idømte at udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse og det Øvrige at efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 20.

Den der modtager et in blanco endosseret Connossement maa formodes at ville erhverve Disposition over de Varer, paa hvilke Connossementet lyder. At den, der har ordineret et Vareparti og derpaa modtaget Connossement, ikke er pligtig at modtage Varerne, med mindre de ere af en vis Qvalitet, kan ikke i og for sig fritage ham for at bære Tabet ved deres Forliis.

I Sagen:

Handelshuset Kortright Sieveking & Comp., som Fuldmægtige for Kjøbmand Guill. Rittwagen i Mallaga,

contra:

Urtekræmmer J. C. Gerhardt her af Staden.

(Afsagt den 30te Januar 1837.)

Under nærværende Sag søge Citanterne, Handelshuset Kortright Sieveking & Comp., som Fuldmægtige for Kjøbmand Guill. Rittwagen i Mallaga, Indstævnte, Urtekræmmer J. C. Gerhardt her af Staden, til at betale Citanterne i fornævnte Egenskab 1542 Mk. 14 ß. Hamb. Bc., med Renter 4 pCt. deraf fra Dato af Klagen til Forligelsescommissionen, den 29de Januar 1836, indtil Betaling skeer, samt Sagens skadesløse Omkostninger.

Indstævnte har derimod paastaaet enten Sagen afviist eller sig for Citanterne i oftmeldte Egenskab, deres Tiltale i denne Sag frifunden, samt sig tilkjendt i første

Tilfælde Kost og Tæring og i sidste Tilfælde Processens Omkostninger skadesløst.

Hvad nu først angaaer den af Indstævnte nedlagte Afviisningspaastand, da støtter samme sig derpaa, at ikke Citanternes Mandant, men derimod Handelsbogholder Ambrup, som den med hvem Indstævnte har contraheret i det under Sagen omhandlede Anliggende, skal være actor competens i Sagen. Men ligesom denne Exception, der efter sin Natur maa betragtes som en Realitetsexception, under ingen Omstændighed kunde bevirke Afviisning, saaledes vil den in casu ei heller kunne tages tilfølge, da det efter Sagens Data maa antages, at det ved Handelens Afslutning har været Indstævnte bekjendt, at de Varer, der vare sammes Gjenstand, ikke vare Ambrup, men Trediemand og det navnligen Citanternes Mandant, for hvem det altsaa egentligen var, at Rettigheden ved Contracten erhvervedes imod Indstævnte, tilhørende.

Hvad dernæst Sagen selv angaaer, da grunde Citanterne Indstævntes formeentlige Forpligtelse derpaa, at der i det fra Mallaga den 3die October 1835 afgaaede og under 7de November næstefter forliste Skib Neptunus, Capitain Glaser, skal have befundet sig et af Citanternes Committent, Kjøbmand Rittwagen i Mallaga, til Indstævnte ifølge dennes Ordination affendt Vareparti, paa hvilket Indstævnte skal, forinden Skibet forliste, have modtaget og beholdt det af Capitainen udstædte Connossement.

Indstævnte har derimod benægtet at have ordineret de omhandlede Varer, hvorhos han, da det er in confesso at han har været i Besiddelse af det ommeldte Connossement, deels har paastaaet at samme ikkun er i sin Tid leveret ham i Bevaring af Rittwagens herværende Handelsagent, den forhen omtalte Bogholder Amdrup, med hvem Indstævnte indrømmer at have underhandlet angaaende Kjøb af det oftnævnte Varepartie, hvilke Underhandlinger dog efter Indstævntes Foregivende skulle have været knyttede til den Betingelse, at Varerne ved deres Ankomst hertil maatte befindes at være af bedste Qvalitet; deels i alt Fald ikke har villet erkjende, at Connossementet er ham saa betimeligen leveret, at han har havt Tid til at besørge Varerne assurerede, hvortil han saameget mindre formener at have været istand, da han ingen factura over Varerne har modtaget. Men hvad nu først betræffer Indstævntes Anbringende om at Connossementet alene skulde være af ham modtaget i Bevaring, da maa det mærkes, at dette Anbringende i og for sig er usandsynligt, naar hensees til den Virkning, der i den handlende Verden i Almindelighed tillægges Ihændehavelsen af et Connossement, der, saaledes som det omhandlede, er endosseret in blanco, hvilken Virkning bestaaer deri, at Ihændehaveren ansees berettiget til at disponere over Varerne, samt at disse i Tilfælde af Dødsfald, Fallissement, o. s. v., gaae ind i hans Boe. Indstævntes Assertum angaaende det særegne Retsforhold, som han foregiver

i dette Tilfælde at have fundet Sted med Hensyn til det oftmeldte Connossement, maatte derfor saafremt samme skulde kunne tages tilfølge, være positivt bestyrket ved de under Sagen fremkomne Oplysninger. Men dette er saa langt fra at være Tilfældet, at endog det Modsatte i høi Grad finder Sted.

Saaledes gaaer Vidnet Bogholder Amdrups Forklaring, der, om end dette Vidne paa Grund af hans Forhold til Sagen ikke maatte ansees for fuldkommen paalideligt, dog paa den anden Side saameget mindre kan være uden Vægt, som samme er i det Væsentlige aldeles overeensstemmende med den fremlagte imellem dette Vidne og Citanternes Committent førte Correspondence, hvis Troværdighed ikke i mindste Maade er svækket, ud paa, at Indstævnte i Sommeren 1835 har anmodet Vidnet om for Indstævntes Regning hos Citanternes Committent at ordinere de Varer, som ere anførte i det oftmeldte Connossement, samt at Vidnet har efterkommet denne Indstævntes Anmodning og leveret ham Connossementet, for at han derved skulde blive Eier af de ovennævnte Varer. Ligeledes indeholder det af Grosserer Petersen, der var Eier af Skibet Neptunus, under Sagen afgivne Vidnesbyrd, at Indstævnte saavel før, som efter at bemeldte Skib var forliist, har i private Samtaler med dette Vidne brugt saadanne Yttringer, der paa det Bestemteste forudsatte, at han betragtede sig selv som Eier af de oftanførte Varer.

Heri findes det ikke at kunne gjøre nogen Forandring, om end den mellem Indstævnte og Bogholder Amdrup betræffende Varerne afsluttede Accord maatte, saaledes som Førstnævnte foregiver, have gaaet ud paa, at denne kun skulde være pligtig til at modtage Varerne, saafremt samme vare af bedste Qvalitet, efterdi heraf i alt Fald alene vilde have fulgt, at den Eiendomsret over Varerne, som Indstævnte ifølge det Foregaaende maa antages ved Connossementets Modtagelse at have erhvervet, var gjenkaldelig.

Forsaavidt Indstævnte fremdeles ikke har villet erkjende at have erholdt Connossementet saa betimeligen, at han har havt Leilighed til at assurere, da findes denne Indstævntes Benægtelse, om samme end maatte antages at være i og for sig bestemt nok fremsat, dog i alt Fald at stride imod Sagens Data i det Hele og især deleshed saavel imod de ovenanførte Vidners Forklaringer desangaaende, som imod Correspondencen imellem Rittwagen og Amdrup, samt endeligen imod Indholdet af den under Sagen fremlagte, af Assurancemægler Hvidt udstædte Attest, betræffende Tiden, da Efterretningen angaaende Skibet Neptunus's Forliis ankom hertil.

At Indstævnte ingen factura skal have erholdt, vil, om der end ikke reflecteres paa Amdrups Forklaring om, at han ved at aflevere Connossementet til Indstævnte, for denne opgav Facturabeløbet over Varerne, og den Priis, til hvilken de vare afskibede, dog

ikke kunne gjøre Udslag i Sagen til Indstævntes Fordeel, da det ikke fra Indstævntes Side er oplyst, at Ihændehavelsen af Facturaen ansees imellem Handlende fornøden til Erhvervelse af Eiendomsret over Varerne, eller til at kunne tegne Assurance paa samme, i hvilken sidstnævnte Henseende den ovenmeldte af Assurancemægler Hvidt udstædte Attest endog udtrykkeligen indeholder det Modsatte.

Efter alt Foranførte vil Indstævnte, der iøvrigt ingen specielle Erindringer imod Citanternes Paastand har fremført, efter samme Vane at dømme, dog saaledes at Processens Omkostninger findes at burde bestemmes til 40 Rbdlr. Sølv.

Indstævnte bliver at forelægge en passende Frist til at besørge det den 22de Februar f. A. fremlagte Connossement afskrevet paa behørigt stemplet Papiir; iøvrigt er det befalede stemplede Papiir under Sagen forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte, Urtekræmmer J. C. Gerhardt her af Staden, bør til Citanterne, Handelshuset Ketteright Sieveking & Comp. i Egenskab af Fuldmægtige for Kjøbmand Guill. Rittwagen i Malaga, betale de paastævnte 1542 Mk. 14 ß. Hamb. Bc., med Renter 4 pCt. aarlig deraf fra den 29de Januar f. A. indtil Betaling skeer, samt Processens Omkostninger med 40 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

Indstævnte bør inden 8 Dage efter denne Doms Afsigelse besørge det den 22de Februar f. A. fremlagte Connossement afskrevet paa behørigt stemplet Papiir.

No. 21.

Straf for attenteret Tyverie om Natten, forbundet med Indstigen.

I Sagen:

Procurator Høyer, som Actor,

contra

Arrestanten Johan Henrik Hansen.

(Afsagt den 4de Februar 1837.)

Arrestanten, Johan Henrik Hansen, er under nærværende Sag ved egen Tilstaaelse og de iøvrigt oplyste Omstændigheder lovligen overbeviist at have om Aftenen den 5te December sidstleden, Klokken henved 10, i den Hensigt at tilvende sig noget at spise, begivet sig ind i Huset No. 123 i Pilestræde, hvor Tracteur Fæster boer, og der holdt sig skjult oppe under Taget paa Loftet, indtil han mærkede at Alt var blevet stille i Huset. Da han saaledes antog, at Husets Beboere vare gaaede tilsengs, begav han sig ned i Gaarden, hvorfra han ved at træde fra Gaardstrappen hen paa Vinduesskodden, som er anbragt for et Kjeldervindue neden under det Vindue i Kjøkkenet, der er nærmest

Trappen, med den blotte Haand uden nogensomhelst Vold aabnede sidstmeldte Vindue, der blot løseligen var tillukket, og steeg da igjennem dette ind i Kjøkkenet, men da han, strax efter at være kommen derind, saae en hos Bogbinder Lerche i samme Huus tjenende Pige ved Navn Julie Kyhl komme med et tændt Lys ned i Gaarden, samt af hende blev anraabt, tog han uden at have tilvendt sig Noget Flugten, idet han gik fra Kjøkkenet gjennem Dagligstuen ind i det første Værelse til Gaden og derfra ind i det andet Værelse til Gaden, hvor han ved at udskrue en for Vinduesskodden værende Bolt, skaffede sig Udgang gjennem et Vindue, hvorpaa han begav sig hjem i sit Logis, hvor han ankom Kl. 1 om Natten; og antager han at Klokken, da han steeg ind i Kjøkkenet, kan have været 11¾ eller noget derover, hvormed Julie Kyhls Forklaring i det Væsentlige stemmer overeens.

Hvad nu angaaer den Straf som Arrestanten, der ifølge vedgaaet Daabsattest har fyldt sit 22de Aar, for det ovenmeldte Forhold vil være at idømme, da skjønnes samme ikke at kunne bestemmes efter Frd. 20de Februar 1789 §. 4 eller sammes Analogie, efterdi Bestemmelserne i Krigsartikelsbrevet af 9de Marts 1683 §. 25, ifølge hvilken Indbrud, og Indstigen paa Steder, hvor man ellers ikke stiger ind, sættes i Klasse sammen, samt i Krigsartikelsbrevet af 29de Juli 1756 §§. 617 og 624, hvor saavel den der indstiger om Nattetider, som den der lader sig indelukke for at stjæle, straffes ligesom den,

der begaaer Indbrud, ikke kunne, idetmindste ikke ubetinget, analogisk anvendes paa Civile, i hvilken Henseende det in casu i Særdeleshed maa mærkes, at Arrestanten, som er indsteget i en Stueetage, der efter Sagens Data maa antages at være lavt beliggende, ikke skjønnes at have ved dette sit Forhold udviist nogen særdeles Dumdristighed eller Farlighed.

Derimod vil Arrestanten, der ved Kjøbenhavns Politieretsdom af 30te November f. A. har for første Gang begaaet simpelt Tyverie ifølge Frd. 20de Februar 1789 §. 1, cfr. Pl. 15 Januar 1790 og Frd. 12te Juni 1816, været hendømt i Fængsel paa Vand og Brød i 3 Gange 5 Dage, nu for det attenterede Tyverie, hvori han ifølge det Ovenanførte har gjort sig skyldig, være at ansee med en efter Analogien af Frd. 20de Februar 1789 §. 2, cfr. Pl. 14de Mai 1834, lempet arbitrair Straf, der efter Omstændighederne skjønnes at kunne passende bestemmes til Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus i 8 Maaneder, hvorhos han bliver pligtig at udrede alle af Actionen lovligt flydende Omkostninger og derunder i Salarium til Actor, Procurator Høyer, 5 Rbdlr. Sølv.

Den befalede Sagførelse har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Arrestanten, Johan Henrik Hansen, bør hensættes til Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus i 8 Maaneder. Saa udreder han og alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger,

og derunder i Salarium til Actor, Procurator Høyer, 5 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

* * *

Høiesterets-Dom, afsagt den 20de Marts 1837.

Lands-Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande, dog saaledes at Straffetiden bestemmes til 2 Aar. I Salarium til Etatsraad Spøron for Høiesteret betaler Tiltalte 10 Rbdlr. Sølv.

No. 22.

Straf for Injurier mod Toldofficianter under deres Embedsforretninger.

I Sagen:

Secretair og Procurator Stahlfest, som Actor,

contra:

Tiltalte Slagtermester Jens Simon Høffner.

(Afsagt den 18de Februar 1837.)

Under nærværende i første Instants inden Vordingborg Byting paadømte Sag actioneres Tiltalte, Slagtermester Jens Simon Høffner, for at have gjort sig skyldig i Fornærmelser mod Toldinspecteur, Premierlieutenant Lassen og Toldbetjentene Junghans og

Lund i Vordingborg, under Udøvelsen af deres Embedsforretninger.

Det er af Toldbetjentene Junghans og Lund edelig forklaret, at Tiltalte, der tilforn har været mulcteret for Overtrædelse af Toldanordningerne og om hvem det er beviist, at han medens han om Aftenen den 4de October forrige Aar opholdt sig ved Nørreports Consumtionsbod under Veiningen og Paalæsningen af noget Møllefæd fløitede, samt ved at yde Bistand til at skyde en af Sækkene ud paa Vognen, betjente sig af den Ytring, "at det var et svagt Toldvæsen", har, da bemeldte Betjente derefter forlode Consumtionsboden for at aflægge Beretning til Toldinspecteuren og neppe vare passerede forbi Tiltalte udenfor Kjøbmand Bjørns Boutik, hvor de, for at komme ham forbi, maatte gaae over Rendestenen, da han blev ved at gaae dem i Veien, tiltalt dem med Skjeldsordene "Schufhans", "Tyveknægt", samt at han, efterat han paa deres Spørgsmaal, om det var dem han meente, havde svaret "Nei mine Herrer", desuagtet forfulgte dem, vedblivende at yttre "vil I skruppe af — vil I skruppe af I Hundetampe, Tyveknægte, eller jeg skal lette Jer begge to, I Hundeknægte", ligesom det og af Toldinspecteur, Premierlieutenant Lassen edeligt er bevundet, at han ved den ommeldte Leilighed har hørt Tiltalte sige "Vil I skruppe Jer begge to, I Hundeknægte".

Fremdeles er det beviist, at Tiltalte, da han den 3die November forrige Aar, efterat Action var beordret

imod ham i Anledning af foranførte hans Forhold, som ridende tilligemed Dyrlæge Erikssen fra Nyeraad, henimod Vordingborg Østerport, og Toldinspecteuren, Lieutenant Lassen tilligemed Toldbetjent Junghans, som gik foran dem, vare ifærd med at passere Porten, har forceret sin Hest foran Erikssens og idet Toldinspecteuren og bemeldte Betjent vare i Begreb med at gaae ind i Consumtionsboden, standset Hesten paa et lavt Sted foran samme, hvor der var Vand og Gadesnavs, saaledes at den pludseligt vendte Bagdelen henimod Consumtionsboden og derved overstænkede dem begge med Gadesnavs.

Vel har nu Tiltalte benægtet at have villet fornærme fornævnte Toldbetjente, hvorimod han forklarer, blot at have skiitet af en Hund, som han havde med sig, samt, da han, ved at komme til sin Bopæl, savnede en halv Lammefjerding, som han havde ophængt paa Porten, derved at være bleven foranlediget til at udbryde med den Yttring: "Den Onde gale i de Tyveknægte, som har taget Lammekjødet", hvorhos han har benægtet at have sprængt sin Hest foran Erikssens eller seet Toldinspecteuren ved denne Leilighed, samt at have standset Hesten, om hvilken han derimod antager, at den muligen ved et Feiltrin kan have stænket Vand eller Snavs fra sig; men at Tiltalte ved de af ham brugte Skjeldsord virkeligen har sigtet til Toldbetjentene Junghans og Lund skjønnes ikke at kunne drages i Tvivl, naar hensees til, at der ingen andre Personer paa den

Tid vare tilstede, om hvem de kunne være brugte, og at de Yttringer, hvoraf Tiltalte beviisligt har betjent sig, in specie forsaavidt han derved har udpeget to Personer som Gjenstand for samme, ikke passe til den af ham foregivne men ubeviiste Anledning til de Udladelser han vil have brugt, hvorimod det upassende Forhold imod Toldvæsenet, hvilket Tiltalte kort iforveien havde udviist imedens Toldbetjentene undersøgte det indførte Læs Møllesæd, i hvilken Henseende det, forsaavidt Tiltalte foregiver at have fløitet af en Hund, maa bemærkes, at der ikke er fremkommen nogen Oplysning om, at en saadan Hund har været tilstede, meget mere bestyrker, at han har været fjendtlig sindet mod Toldbetjentene, ligesom de flere fornærmelige Handlinger, hvilke Tiltalte har udviist saavel mod disse som Toldinspecteuren, ogsaa ved at sammenholdes med hinanden, gjensidigen maa tjene til at oplyse det Sindelag, hvoraf de ere udrundne. At Tiltalte paa Toldbetjentenes Spørgsmaal har benægtet at have meent dem, skjønnes Intet at kunne relevere, naar det af Sagens Omstændigheder kjendeligen fremgaaer, at denne Erklæring ikke har været alvorligen meent, men han meget mere umiddelbart derefter har vedblevet at udstøde Skjeldsord mod dem.

Hvad dernæst Tiltaltes Benægtelse af at have forceret sin Hest foran Erikssens og at have standset den ved Consumtionsboden angaaer, da ere disse Benægtelser modbeviiste ved de afhørte Vidners Forklaringer, og de maae derfor, især naar dette hans Forhold betragtes

i Forbindelse med den Tilbøielighed, Tiltalte havde lagt for Dagen til at fornærme Toldvæsenets Betjente og hvorved han allerede havde paadraget sig justitiel Forfølgning, ansees beviist, at hans Hensigt med samme har været at gjøre hvad han virkeligen har gjort og hvad der kunde forudsees som en naturlig Følge af hans Handlinger, nemlig at overskænke Toldofficianterne med Snavs.

Efter det Foranførte, og da det af Tiltalte udviste fornærmelige Forhold maa ansees forøvet mod bemeldte Toldofficianter under deres Embedsførelse, eller, da Sagens Facta ingen anden Aarsag indeholde, hvoraf Tiltaltes Forhold lader sig forklare, end Hevnelyst, i alt Fald i Anledning af deres Embedsførelse, vil han, forsaavidt de brugte Skjeldsord angaaer, blive at ansee efter Frd. 1ste Februar 1797 §. 91 med at bøde 20 Rbdlr. Sølv til Vordingborg Byes Fattigkasse, hvorimod han for sit imod Toldinspecteuren og Toldbetjent Junghans i Gjerning udviste haanende Forhold, vil blive at tilkjende en arbitrair Straf, der i Analogie af Frd. 4de October 1833 §. 16, jfr. med §§. 1 og 6 samt §. 17, skjønnes at kunne fastsættes til Fængsel paa Vand og Brød i 8 Dage.

I Henseende til Actionens Omkostninger, hvorunder de Salarier, der ere tillagte de befalede Sagførere i første Instants, billiges, og den tagne Reservation af Toldbetjentenes Ret til videre lovlig Tiltale mod Slagter

Høffner i Medfør af Frd. 1ste Februar 1797 §. 91, vil Underretsdommen være at stadfæste.

Saa vil Tiltalte og have at betale Actor her for Retten, Secretair og Procurator Stahlfest, Salair, der skjønnes at kunne fastsættes til 6 Rbdlr. Sølv.

Sagens Behandling i første Instants og den befalede Sagførelse for begge Retter har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Tiltalte, Slagtermester Jens Simon Høffner, bør hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 8 Dage, samt til Vordingborg Kjøbstæds Fattigkasse bøde 20 Rbdlr. Sølv.

I Henseende til Actionens Omkostninger og den tagne Reservation af Toldbetjentenes Ret mod Tiltalte bør Bytingsdommen ved Magt at stande.

I Salair til Actor her for Retten, Secretair og Procurator Stahlfest, betaler Tiltalte 6 Rbd. Sølv.

Det Idømte at udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse og det Øvrige at efterkommes under Adfærd efter Loven.

* * *

Høiesterets-Dom, afsagt den 19de April 1837.

Jens Simon Høffner bør for Actors videre Tiltale i denne Sag fri at være. I Henseende til Actionens Omkostninger bør Lands-Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom ved Magt at stande. I Salarium

til Advocat Schæffer for Høiesteret betaler Tiltalte 20 Rbdlr. Sølv*).

No. 23.

Den 29de §. i Instrux for Kjøbenhavns Magistrat befunden uanvendelig paa et af vedkommende Collegium imod bemeldte Magistrat, i Egenskab af Oppebørselsbetjent med Hensyn til de Kongelige Skatter, anlagt Søgsmaal.

I Sagen:

Kammeradvocaten, Etatsraad og Høiesteretsadvocat Schack, paa Embeds Vegne,

contra:

Kjøbenhavns Magistrat og dens enkelte Medlemmer.

(Afsagt den 27de Februar 1837.)

Citanten, Kammeradvocaten, Etatsraad og Høiesterets-advocat Schack paa Embeds Vegne, søger under nærværende Sag de Indstævnte, Kjøbenhavns Magistrat og dens enkelte Medlemmer, tilpligtede, een for alle og alle for een, at udrede hvad der i Anledning af den i Aaret 1819 hos daværende Rodemester i udenbyes Klædeboe Qvarteer F. Fabritius befundne Deficit i Oppebørseler af Kongelige Skatter endnu resterer uberig-

*) Dommen indeholdt desuden en Mortification paa nogle under Sagførelsen for Overretten om Underdommeren brugte fornærmelige Udladelser, m. v.

tiget, nemlig 287 Rbd. 65¾ ß. rede Sølv og 839 Rbd. 13⅛ ß. Sedler og Tegn, tilligemed Renter fra den 9de Februar 1820 indtil Betaling skeer, hvorhos han for det Tilfælde, at denne Paastand ikke maatte gives Medhold, subsidialiter har paastaaet, at den Kongelige Kasse kjendes berettiget til for de af Rodemester Fabritius oppebaarne, men uberigtigede Kongelige Skatter at nyde Fyldestgjørelse i de fra hans Cautionister indkomne 1575 Rbdlr. 15 ß. Sedler og Tegn fremfor det der resterer af de af ham oppebaarne Communeafgivter og Brandcontingenter, saaledes at Kjøbenhavns Magistrat tilpligtes til den Kongelige Kasse at indbetale hvad den endnu ikke har indbetalt af fornævnte Beløb; nemlig 1111 Rbdlr. 61 ß. Sedler og Tegn, tilligemed Renter fra den 9de Februar 1820. Saa har Citanten og paastaaet de Indstævnte i ethvert Fald tilpligtede at udrede denne Sags Omkostninger skadesløst og derunder Citantens Salair.

De Indstævnte have derimod paastaaet Sagen afviist og sig tilkjendte Kost og Tæring hos Citanten, men, forsaavidt denne Paastand ikke maatte gives Medhold, forbeholdt sig at give Tilsvar i Sagens Realitet.

Til Styrke for denne Paastand er anført, at da det Kongelige Rentekammer, eller Citanten paa sammes Vegne, ved deres under nærværende Sag nedlagte principale Paastand vil have de Indstævnte dragne til Ansvar som Øvrighed for dens Embedsførelse, saa burde formeentlig den 29de §. i Instrux for Kjøbenhavns

Magistrat af 28de August 1795 være iagttagen, ifølge hvilken de Indstævnte ikke i fornævnte Egenskab staae under den almindelige Ret, men Sagen derimod burde være Kongen foredragen gjennem det Kongelige danske Cancellie, for at erholde Hans Majestæts Bestemmelse om Allerhøistsamme enten umiddelbar vilde afgjøre Sagen ved Resolution, eller beskikke Commissarier til deri at dømme.

Fremdeles er det af de Indstævnte bemærket, at da alle de, der vare Medlemmer af Magistraten i 1817, da Fabritius blev ansat som Rodemester, ere døde paa Etatsraad Hammerich nær, og af dem, der udgjorde Magistraten i 1819, da Fabritius fik Kassemangel, kun Etatsraad Schæffer, Etatsraad Hammerich, Etatsraad Mundt og Justitsraad Skibsted ere tilbage, saa er det formeentligen en Feil, at Sagen, forsaavidt man derunder vil lægge Magistraten noget til Last med Hensyn til Fabritius's Kassemangel, er anlagt mod Magistraten in corpore, eftersom der formeentligen i intet Tilfælde kan være Spørgsmaal om Ansvar for de af Magistratens nuværende Medlemmer, der først ere komne til efterat den formeentlige Forseelse er begaaet.

Forsaavidt nu Citanten, hvad den første af disse Indsigelser angaaer, har yttret den Formening, at de Indstævnte maae være uberettigede til at fremsætte samme paa Grund af, at de i Skrivelse til det Kongelige Rentekammer af 10de August 1827 have erklæret, intet at

have imod nærværende Sags Afgjørelse ved Domstolene; da skjønnes denne Formening ikke at kunne billiges, eftersom det af Indholdet af den mellem det Kongelige Rentekammer og Kjøbenhavns Magistrat førte Correspondence angaaende nærværende Sags Gjenstand er klart, at de Indstævnte alene have afgivet den paaberaabte Erklæring med Hensyn til den mellem begge Autoriteter opstaaede Tvist om den Kongelige Kasse burde nyde forlods Betaling for sit Tilgodehavende, hidrørende fra de af Rodemester Fabritius oppebaarne Skatter, i det af hans Cautionister indbetalte Pengebeløb, eller om dette pro rata burde fordeles mellem den Kongelige Kasse og Stadens Kasse med Hensyn til enhver af disse Kassers Tilgodehavende, hvorimod man ikke af bemeldte Correspondence kan udlede noget Samtykke fra de Indstævntes Side i at lade det Spørgsmaal, om de selv maatte være ansvarlige til den Kongelige Kasse for den hos Rodemester Fabritius befundne Deficit af Kongelige Skatter, afgjøres ved Domstolene.

Det bliver saaledes at undersøge, hvorvidt de Indstævntes Formening, at nærværende Sag i Medfør af den paaberaabte Paragraph i Kjøbenhavns Magistrats Instrux qvalificerer sig til Afviisning, maatte gives Medhold.

Men dette skjønnes ikke at kunne antages. Det maa nemlig bemærkes, at Citantens Søgsmaal, forsaavidt han derved attraaer at drage de Indstævnte umiddelbart til Ansvar, er grundet paa den Forudsæt-

ning, at Kjøbenhavns Magistrat maa ansees som Oppebørselsbetjent med Hensyn til de Kongelige Skatter, hvilke Staden har at udrede, og i saadan Egenskab maa være underkastet den ved Lovens 1—2—5, Kammerretsordningen af 18de Marts 1720, 1ste Afdel. §. 6 og Frd. 17de Februar 1774 med Hensyn til Kongelige Regnskabs- og Oppebørselsbetjente i Almindelighed foreskrevne Omgangsmaade.

Hvorvidt nu denne Forudsætning maatte være rigtig er et Spørgsmaal, hvis Afgjørelse henhører under Sagens Realitet, og som, hvis det maatte findes at burde besvares benægtende, maatte have de Indstævntes Frifindelse til Følge, idet man nemlig i saa Fald maatte antage, at der ikke paalaae Indstævnte noget Ansvar af den Beskaffenhed, hvorpaa Søgsmaalet er grundet.

Men naar Rigtigheden af hiin Forudsætning saaledes ikke for Tiden kan komme under Paakjendelse, saa bliver det Spørgsmaal, der nu skal afgjøres, alene det, om den paaberaabte Bestemmelse i Instruxen af 28de August 1795 §. 29 kan komme til Anvendelse, naar Kjøbenhavns Magistrat, saaledes som her er Tilfældet, af vedkommende Collegium, i Medfør af de forancitede Lovbestemmelser søges til at aflægge Rigtighed som Oppebørselsbetjent, hvilket Spørgsmaal formeentlig maa besvares benægtende.

Da nemlig en Oppebørselsbetjent som saadan ikke kan betragtes som Øvrighed, men den af de Indstævnte paaberaabte Paragraph ikkun dispenserer Kjøbenhavns

Magistrat fra at kunne søges ved den almindelige Ret, forsaavidt dens Øvrigheds-Embeders Førelse betræffer, og blot fastsætter, at naar nogen Anke des-angaaende maatte finde Sted, skal samme for Kongen andrages, saa skjønnes det ikke at de Indstævnte, forsaavidt de under nærværende Sag ere saggivne som Oppebørselsbetjente, kunne have nogen Hjemmel i bemeldte Paragraph til at paastaae Sagen afviist.

Dette kan formeentlig saa meget mindre antages, som meerbemeldte Paragraph udtrykkelig refererer sig til Lovens 1—2—8 og angiver dens Bestemmelser som en Følge af den i benævnte Lovsted antagne Grundsætning, hvorefter de Kongelige Betjente ikke kunde søges ved Domstolene i Sager, som deres Bestallinger angaae; thi da L. 1—2—5 og dertil hørende yngre Anordninger netop gjøre en Undtagelse fra dette Princip med Hensyn til de Sager, som Kongens Indkomster angaae, hvilke henlægges under Kammer-Collegium og nu ved Frd. 17de Februar 1774 ere henlagte under den ordinaire Underret, som er Vedkommendes rette Værneting, saa maa denne Undtagelse formeentlig og finde Sted med Hensyn til den ved §. 29 i Instruxen for Kjøbenhavns Magistrat givne Regel, hvorved bemeldte Øvrighed unddrages fra som saadan at kunne søges ved Domstolene, der i det den blot forkyndes som en Følge af Lovens almindelige Grundsætning i 1—2—8 intet Spor indeholder til, at man forsaavidt har villet bestemme noget Særegent for Kjøbenhavns Magistrat, hvilken

altsaa, saafremt den maatte ansees som Oppebørselsbetjent af Kongelige Skatter, i saadan Egenskab maa kunne søges ved nærværende Ret.

Naar de Indstævnte dernæst have formeent, at Citanten, naar det var hans Agt at drage Magistratens Medlemmer selv til Ansvar, skulde have feilet ved at anlægge Sagen mod Magistraten in corpore, da skjønnes en saadan Feil heller ikke fra Citantens Side at være begaaet.

Citanten har nemlig i Hovedstævningen udtrykkelig tilkjendegivet, at han attraaede Magistratens Medlemmer solidarisk tilpligtede at udrede det paastævnte Beløb, og han har saaledes, efter den Maade, hvorpaa Stævningen er indrettet, banet sig Adgang til at nedlægge Paastand over Magistratens Medlemmer. Derimod kunde det vel have været et Spørgsmaal, om Stævningen kunde ansees forkyndt for rette Vedkommende, efterdi det Samtykke de Indstævnte havde meddeelt til at modtage Varsel ved Cancelliesecretair Holmer, for hvem Stævningens Forkyndelse er skeet, ligesaalidet som deres Samtykke i at lade Sagen paakjende af Domstolene, kunde antages at være meddeelt med Hensyn til noget Søgsmaal, der gik ud paa, at drage dem selv til Ansvar; men da de Indstævnte ingen Indsigelse i saa Henseende have gjort og den ommeldte Mangel i alt Fald er afhjulpen ved den af Citanten udtagne Continuationsstævning, hvorved han navnligen har stævnet enhver af Magistratens nærværende Medlemmer, og

hvilken Stævning er bleven forkyndt for enhver af disse især, saa vil det Spørgsmaal, om Stævningen maatte ansees lovligen forkyndt, bortfalde.

Vel have de Indstævnte endnu bemærket, at om Sagen end ikke i det Hele maatte blive at afvise paa Grund af den forommeldte formeentligen begaaede Feil, saa maatte dette dog blive Tilfældet med Hensyn til de af Magistratens nærværende Medlemmer, der først have faaet Sæde i Magistraten efterat den Forseelse hvorpaa Citanten grunder sin Paastand, skal være begaaet; men hvorvidt nogle af de Indstævnte af denne Grund maatte ansees frie for Ansvar med Hensyn til det paastævnte Skattebeløb, er et Spørgsmaal, hvis Afgjørelse henhører under Sagens Realitet og som derfor ei kunde have Sagens Afviisning for deres Vedkommende til Følge, hvorimod de, hvis dette Spørgsmaal maatte findes at burde besvares bekræftende, ville blive at friefinde for Citantens Tiltale.

Efter alt Foranførte vil den af de Indstævnte nedlagte Paastand om nærværende Sags Afviisning, ikke kunne gives Medhold, men da de for dette Tilfælde have forbeholdt sig Tilsvar i Sagens Realitet, vil samme dog ei heller for Tiden komme under Paakjendelse.

Thi eragtes: Den af de Indstævnte, Kjøbenhavns Magistrat, nedlagte Paastand om at nærværende Sag burde afvises, kan ikke gives Medhold.

No. 24.

En af en Herredsfoged som Foged afsagt og i Fogedprotocollen indført Kjendelse, hvorved han havde nægtet at fremme en begjært Udpantning, annulleret.

I Sagen:

Odense Communitet,

contra:

Smed Anders Zachariasens Enke af Jordløse, samt Forvalter Trolle paa Kammerherre Grev Bille Brahes Vegne.

(Afsagt den 27de Februar 1837.)

Nærværende Sag er foranlediget ved en af Amtmanden over Svendborg Amt, paa Begjæring af Kasserer Jorgensen ved Odense Communitet om, at en Tiendeafgivt til bemeldte Stiftelse, til Beløb 81 ß. Tegn, hvilken Indstævnte, Smed Anders Zachariasens Enke, formeentlig havde at udrede af hendes iførstehavende Lod paa Jordløse Mark for Aaret 1834, maatte approberes til Udpantning, under 14de Marts 1835 afgiven Resolution, hvorved bemeldte Restance forsaavidt Tienden enten ved Kjendelse eller Forening maatte være bestemt til en fast og uforanderlig Afgivt, i Overeensstemmelse med Frd. 8de Januar 1810 og Pl. 31te October 1827, er approberet til Udpantning paa anordnet Maade paa Reqvirentens eget Ansvar for Anførselens Rigtighed.

Efterat nemlig Communitetets Kasserer havde henvendt sig med denne Resolution til Herredsfogden i Salling Herred, Landsoverrets-Assessor Viborg, med Begjæring om, at han snarest muligt vilde foranstalte den ommeldte Tienderestance inddreven, men denne, paa Grund af de mod den begjærte Udpantning af Indstævnte, Forvalter Trolle paa Kammerherre Grev Bille Brahes Vegne, gjorte Indsigelser, havde vægret sig ved at foretage samme, er der fra Communitetets Side affordret Landsoverrets-Assessor Viborg Kjendelse paa hvad Grund han nægtede at foretage den forlangte Udpantning, hvorefter denne under 15de Februar f. A. har affagt en saadan Kjendelse, hvorved han, med Hensyn til at Tienden af Smed Anders Zachariasens Lod paa Jordløse Mark ved Overtiendecommissionens Kjendelse af 5te Februar 1827 ikkun var bestemt til en fast aarlig Afgivt, for det Tilfælde, at bemeldte Lod paa lovlig Maade maatte afgjøres at være tiendepligtig, samt at Amtets Udpantningsordre af 14de Marts 1835 formeentlig maatte ansees betinget heraf, har eragtet, at den forlangte Udpantning ikke for Tiden kan finde Sted.

Denne Kjendelse have Citanterne, Odense Communitet, nu, efter meddeelt fri Proces, Opreisning og Bevilling til at samme maa for Overretten indstævnes og paakjendes, uanseet at Sagens Gjenstand ikke udgjør den for Overretten bestemte summa appellabilis, indanket her for Retten med Paastand om, at bemeldte

Kjendelse underkjendes, tilsidesættes og forandres derhen, at den reqvirerede Udpantning tillægges Fremme, samt at Indstævnte tilpligtes at betale dem Processens Omkostninger, hvorhos de, for det Tilfælde at Fogden in casu maatte findes at have været incompetent som Dommer, in subsidium have paastaaet, at den af ham affsagte Kjendelse kjendes uefterrettelig at være.

De Indstævnte have derimod principaliter paastaaet Sagen afviist og subsidialiter at den indankede Kjendelse stadfæstes, samt sig tilkjendt Erstatning for de ved Sagen foranledigede Omkostninger.

Til Styrke for den af de Indstævnte nedlagte principale Paastand er anført, at da Udpantning er en Øvrighedshandling, saa burde Citanterne formeentligen have fremført deres Anke over Fogdens Forhold med at nægte sammes Afholdelse for den ham overordnede Øvrighed, hvorimod Domstolene formeentligen maae være incompetente til at afgjøre, hvorvidt bemeldte Anke maatte være grundet eller ikke.

Da nu de Indstævntes Formening, at Udpantning er en actus magistralis, maa billiges, og det maa være en Følge af den i Lovgivningen antagne Grundsætning, at Øvrighedshandlinger ei kunne være Gjenstand for Domstolenes Censur, at disse ligesaalidet kunde indlade sig paa at paakjende Gyldigheden af de Grunde, formedelst hvilke en saadan Forretning er nægtet, som at paakjende Forretningens egen Lovlighed, hvor Udpantning har funden Sted, saa er det klart, at Citan-

ternes Paastand om at den begjerte Udpantning burde tillægges Fremme ikke af Overretten kan tages under Paakjendelse, hvorimod Spørgsmaalet alene bliver, om Sagen, i Overeensstemmelse med de Indstævntes Paastand, bør afvises, eller om den paaankede Kjendelse efter Citanternes subsidiaire Paastand maa blive at annullere.

Vel maa det nu indrømmes, at Fogden som Retsbetjent aldeles intet havde med den forlangte Udpantning at bestille, og at den Omstændighed, at han maatte have givet en af ham som Øvrighed afgiven Resolution Form af en Retskjendelse og indført den i Fogedprotocollen, ei kunde forandre Handlingens Natur, men da Citanterne dog have henvendt sig til Assessor Viborg som Foged, og i saadan Egenskab afæsket ham den afsagte Kjendelse, og denne ligeledes viser, at Assessor Viborg har staaet i den Formening, at det maatte paaligge ham som Foged, skjøndt Sognefogden i Almindelighed foretager Udpantning for Skatter og Afgivter paa Landet, at decidere de Qvæstioner, som kunde opstaae under deslige Udpantningsforretninger, saa maa den af ham afgivne Eragtning, ved hvis Afsigelse han saaledes har sat sig i Virksomhed som Foged, dog efter sin Form betragtes som en Retskjendelse, hvorimod den Omstændighed, at Sagens Gjenstand laae udenfor hans Embedsvirksomhed som Foged, ikkun kan have til Følge, at Kjendelsen, efter Citanternes derom nedlagte Paastand, maa blive at annullere. Vel kunde en saadan Annullation synes ufornøden, efterdi der ingen

egentlig Modsigelse vilde være i, at det paalagdes Assessor Viborg som Øvrighed at foretage hvad han som Foged havde nægtet, men foruden at det, naar Kjendelsen dog, efter den Egenskab, hvori den af Assessor Viborg, skjøndt paa Grund af en urigtig Formening fra hans Side, er afsagt, maa betragtes som en Retshandling, ikke skjønnes at kunne formenes Citanterne ved Appel til Overretten at faae samme kjendt uefterrettelig, saa kunde vedkommende Øvrighed, naar det engang ved en usvækket Retshandling var afgjort, at der ei for den omhandlede Tiendeafgivt kunde foretages Udpantning, ei heller, uden Forurettelse af det Individ der havde erhvervet en saadan Kjendelse til sin Fordeel, beordre Udpantning for den samme Tiendeafgivt, saalænge Kjendelsen var usvækket, ligesom heller ingen anden Autoritet end den, hvem Fogden som saadan var underordnet, kunde være competent til at sentere over Lovligheden af hans Kjendelse. Som Følge heraf vil den paaankede Kjendelse blive at kjende uefterrettelig at være, men da det er en Følge af Sagens Natur, at de Indstævnte ei kunne være pligtige at erstatte Citanterne de Omkostninger, de have havt med at faae den af dem selv foranledigede Kjendelse annulleret, eller at udrede Salair for det Arbeide, den for Citanterne beskikkede Sagfører i saadant Øiemed har havt, saa ville Processens Omkostninger, uanseet at Sagen decideres i Overeensstemmelse med Citanternes subsidiaire Paastand, blive at ophæve.

Det til Sagen, forsaavidt den ikke har været beneficeret, hørende stemplede Papiir har her for Retten været forbrugt. Den befalede Sagførelse har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Den paaankede Kjendelse bør uefterrettig at være.

Processens Omkostninger ophæves.

No. 25.

En Person, der havde udøvet Skyden paa anden Mands Grund, hvortil han maatte forudsætte dennes Samtykke, frifunden for Tiltale af den, til hvem Grundeieren havde overdraget Jagtretten, paa Grund af, at intet om saadan Overdragelse var tinglæst, og at samme ellers ikke beviislig havde været Sagvolderen bekjendt.

I Sagen:

Proprietair M. Qvistgaard til Gjerdrup,

contra:

Arvefæstegaardmand Jens Hansen af Baadslunde.

(Afsagt den 6te Marts 1837.)

Citanten, Proprietair M. Qvistgaard til Gjerdrup, paaanker under nærværende Sag til Tilsidesættelse og Forandring en inden Vesterflakkebjerg Herredsret den 7de April f. A. afsagt Dom i en Sag imellem ham og Indstævnte, Arvefæstegaardmand Jens Hansen af

Baadslunde, hvilken Dom, hvorved Indstævnte, der af Citanten var sagsøgt for uberettiget Skyden, er frifunden for dennes Tiltale, Citanten har paastaaet derhen forandret, at Indstævnte idømmes en Mulct af 100 Lod Sølv, og i Erstatning til Citanten 20 Rbdlr. Sedler, samt derhos betaler Sidstnævnte Processens Omkostninger skadesløs for begge Retter.

Indstævnte, der procederer efter meddeelt beneficium paupertatis, har derimod paastaaet Underretsdommen stadfæstet og Citanten tilpligtet at udrede Sagens Omkostninger i anden Instants og derunder et passende Salair til Indstævntes beskikkede Sagfører.

Det er in confesso at Indstævnte, Arvefæstegaardmand Jens Hansen af Baadslunde, i September eller October Maaned 1834 paa sin Nabo, Arvefæster Lars Nielsens Lod har skudt en Hund, som paa Indstævntes Lod havde anfaldet og skambidt et ham tilhørende Faar.

Vel har nu Citanten, Proprietair M. Qvist, gaard til Gjerdrup, ved et under Sagen produceret Document, dateret 31te December 1830, godtgjort, at bemeldte Lars Nielsen har overdraget ham Eneret til Jagten paa sin Eiendom, men foruden at Indstævnte maa antages ligeledes at have ført Beviis for, at fornævnte Lars Nielsen har tilladt ogsaa ham at skyde Hunde, Ræve og andre skadelige Dyr paa oftmeldte Lars Nielsens Lod, saa kan hiin Overdragelse af Jagtretten paa Lars Nielsens Eiendom til Citan-

ten i alt Fald ikke komme Indstævnte til Skade, da intet derom er tinglæst og Indstævnte har benægtet derom at have været vidende før han skjød hiin Hund, hvilket heller ikke imod denne hans Benægtelse er ham overbeviist.

Som en Følge heraf kan Citanten ikke antages at have nogen lovlig Tiltale imod Indstævnte, forsaavidt denne har løsnet Skud paa Lars Nielsens Lod, og de i Lovgivningen for uberettiget Skyden fastsatte Straffe ville altsaa in casu ikke kunne komme til Anvendelse, men Underretsdommen, hvorved Indstævnte er frifunden for den ovennævnte Mulct, hvorpaa Citanten har gjort Paastand i Overeensstemmelse med Frd. 18de April 1732 §. 25 og Pl. 4de November 1830, være at stadfæste, hvilket ogsaa maa gjelde i Henseende til de ovenmeldte 20 Rbdlr., der ere paastaaede i Erstatning for den skudte Hund, og det bløt af den Grund, at Citanten ikke kan antages at have ført noget tilstrækkeligt Beviis for sin Eiendomsret til Hunden, hvilken Eiendomsret af Indstævnte under Sagen er benægtet.

Underretsdommen, hvis Bestemmelser i Henseende til Processens Omkostninger ligeledes billiges, vil saaledes i det Hele være at stadfæste.

Citanten vil derhos være at tilpligte at tilsvare Vedkommende det stemplede Papiir, som vilde have været forbrugt, og de Retsgebyhrer og Skriversalarium, som vilde have været erlagte, hvis Sagen ikke fra Indstævntes Side havde været beneficeret, samt betale dennes

befalede Sagfører, Procurator Ring, et passende Salair, der bestemmes til 25 Rbdlr. Sølv.

Det stemplede Papiir her ved Retten er rigtigt forbrugt.

Den befalede Sagførelse har været forsvarlig.

Thi kjendes for Ret: Herredstingsdommen bør ved Magt at stande.

Citanten, Proprietair M. Qvistgaard til Gjerdrup, bør tilsvare Vedkommende det stemplede Papiir, som vilde have været forbrugt, og de Retsgebyhrer samt Skriversalarium, som vilde have været erlagte, hvis Sagen ikke fra Indstævnte, Arvefæstegaardmand Jens Hansen af Baadslunde, hans Side havde været beneficeret.

Saa betaler han og i Salair til Indstævntes her for Retten beskikkede Sagfører, Procurator Ring, 25 Rbdlr. Sølv.

Det Idømte at udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

No. 26.

En paa Ihændehaver lydende Kongelig Obligation kan ikke vindiceres fra den, der bona fide har erhvervet samme, uagtet det oplyses, at den har havt en, ikke i vedkommende Authoritets Bøger noteret, Paategning om at tilhøre en bestemt Person, naar det Stykke Papiir, hvorpaa denne Paategning fandtes, var fraklippet Obligationen førend den solgtes.

I Sagen:

Directionen for de Kongelige Skuespil,

contra:

Generalconsul Sieveking.

(Afsagt den 3die April 1837.)

Efter foregaaende Klage til Forligelsescommissionen have Citanterne, Directionen for de Kongelige Skuespil, ved Stævning af 23de September f. A., sagsøgt Indstævnte, Generalconsul Sieveking, til under en daglig Mulct at udlevere en Theaterkassen tilhørende Kongelig Obligation No. 1506, dateret 30te Juni 1832, stor 1000 Rbdlr. Sølv, som af den forhenværende Theaterkasserer, Secretair Printzlau, skal være bleven bemeldte Kasse fravendt, og som Indstævnte skal have i sin Besiddelse, samt til at betale Citanterne de Renter, som han af denne Obligation har hævet i 11te December Termin 1834 og senere, saavelsom denne Processes Omkostninger skadesløst.

Det er fra Indstævntes Side in confesso, at den omhandlede Obligation har tilhørt den Kongelige Theaterkasse, og efter de under Sagen fremkomne Oplysninger maa det antages, at Obligationen nederst paa dens første Blad herom har været forsynet med Paategning af Citanterne, hvilken Paategning imidlertid ikke er bleven noteret i Statsgjeldscontoirets Bøger, men at Theatrets forhenværende Hovedkasserer, den nu arresterede Secretair Printzlau, har afklippet det Stykke

Papiir, hvorpaa den ommeldte Paategning fandtes, og tilklistret et andet Stykke Papiir, samt derefter uden Citanternes Vidende og Villie disponeret over Obligationen.

Indstævnte har imidlertid, til Styrke for den af ham paastaaede Frifindelse, paaberaabt sig, at han, ved at tilforhandle sig den omqvæstionerede Obligation hos en Mægler her i Staden, ikke havde mindste Formodning om, at den paa ulovlig Maade var fravendt Theaterkassen, idet den lød paa Ihændehaver og ikke var forsynet med Paategning om at være nogen Andens Eiendom, hvorhos han har tilføiet, at Renterne stedse uden Vanskelighed ere af Statsgjeldscontoiret, i hvis Bøger det ogsaa er anført, at Obligationen lyder paa Ihændehaver, blevne ham udbetalte, og at han først, da han vilde skille sig ved Obligationen i August eller September 1835, erholdt Underretning om, at den havde tilhørt Theaterkassen og paa ulovlig Maade var frakommen bemeldte Kasse.

Forsaavidt nu Citanterne have lagt Vægt paa den Omstændighed, at Indstævnte selv, under et i Criminelkammeret den 14de November 1835 optaget Forhør, har erklæret, at han antager, at Obligationen er en af dem, som have tilhørt Theatret, og af Printzlau ere forfalskede, og de heraf have villet udlede, at Indstævnte maa være pligtig at udlevere hvad han saaledes erkjender for at være Theatrets retmæssige Eiendom, bliver det herved at mærke, at hiin Erklæring kan, saaledes som

Indstævnte ogsaa under Proceduren med Føie har anført, ikkun antages at være grundet paa de Oplysninger, som han, i den Tidspunct da Forhøret blev optaget, havde erholdt, og derimod ikke tjene til Vidnesbyrd om, at han allerede tidligere og navnligen ved Obligationens Erhvervelse stod i en saadan Formening; men at han senere har, efter de Data der vare komne til hans Kundskab, fundet sig foranlediget til at antage, at den af ham bona fide erhvervede Obligation var paa en ulovlig Maade bleven Theaterkassen fravendt, kan naturligviis ikke i og for sig være nok til at forpligte ham til Obligationens Udlevering. Det bliver derfor, da, som Citanterne selv erkjende, en paa Ihændehaveren lydende Kongelig Obligation, naar den befinder sig i den Beskaffenhed, hvori den var, da den blev udstædt, ikke kan vindiceres fra den, der bona fide er kommen i Besiddelse af samme, at undersøge om den omqvæstionerede Kongelige Obligation ikke desto mindre paa Grund af de dermed foregaaede Forandringer kan antages at være Gjenstand for Vindication. Naar Citanterne i denne Henseende have anført, at der ved de skete Tilføininger af andet Papiir er foregaaet en saadan Forandring med Obligationen, at Indstævnte egentligen aldrig er bleven Ihændehaver af den omqvæstionerede under 30te Juni 1832 udstædte, med No. 1506 betegnede, Kongelige Obligation, men kun af et Fragment af samme, da er denne Argumentation deels ikke i Harmonie med Citanternes egen Procedure, siden det af

dem instituerede Vindicationssøgsmaal just er bygget paa den Forudsætning, at Indstævnte er i Besiddelse af den selv samme Obligation, det som bemærket er dem frakommen, og deels er det desuden indlysende, at Obligationen ikke taber sin Characteer som saadan eller gaaer over til at blive et andet Document, fordi enkelte Stykker reent Papiir klistres til samme.

Ligesaalidet kan det komme i nogen Betragtning, at Obligationen har været forsynet med Paategning om at at være Theaterkassens Eiendom; thi da det Stykke Papiir, hvorpaa denne Paategning var anbragt, ifølge hvad der er in confesso, var afklippet inden Obligationens Salg, er denne Paategning følgelig ingensinde kommen til Indstævntes Kundskab, ligesom den ei heller, saaledes som Frd. 7de Februar 1823 §. 2 foreskriver for at Mortification paa slige Obligationer skal kunne erhverves, er foranstaltet noteret i vedkommende Authoriteters Bøger, og at en Tilklistring af andet Papiir er skeet til Obligationen, kan saameget mindre relevere noget, som Indstævnte, om han end ved at tilforhandle sig Obligationen havde Leilighed til hermed at blive bekjendt, dog maatte kunne forudsætte, at denne Tilsætning var foregaaet for at afhjelpe den sønderrevne Forfatning, hvori Obligationen havde været, og ikke havde sit Udspring fra noget misligt Forhold.

I Overeensstemmelse hermed vil altsaa Indstævnte for Citanternes Tiltale i denne Sag være at frifinde,

hvorhos Processens Omkostninger efter Omstændighederne blive at ophæve.

Det til Sagen hørende stemplede Papiir er rigtigt forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte, Generalconsul Sieveking, bør for Tiltale af Citanterne, Directionen for de Kongelige Skuespil, i denne Sag fri at være.

Processens Omkostninger ophæves.

No. 27.

Eieren af en Eiendom, der var solgt ham saaledes, at han skulde overtage og tilsvare Bankhæftelsen, som tidligere var indfriet imod cederet Obligation, antaget berettiget til den med Hæftelsen forbundne Actieret.

I Sagen:

Procurator F. F. Hansen,

contra:

Directionen for Nationalbanken, samt Hofekræmmer Christian Richardt Ahrentzen som Intervenient.

(Afsagt den 17de April 1837.)

Efter Stævning af 1ste Juni f. A. har Citanten, Procurator F. F. Hansen, under nærværende Sag paastaaet de Indstævnte, Directionen for Nationalbanken,

under en daglig Mulct tilpligtede at udlevere ham 7 Actier i bemeldte Bank, udstædte for den indfriede og til Citanten cederede Hæftelse paa Gaarden No. 279 i Nyhavn, hvorhos Citanten har paastaaet sin formeentlige Ret til en 8de Actie, imod at erlægge det i samme manglende Beløb, reserveret, samt den indstævnte Direction idømt Processens skadesløse Omkostninger.

Efterat Directionen for Nationalbanken havde paastaaet enten Sagen afviist eller sig for Citantens Tiltale, som ubeføiet, frifunden, samt sig tilkjendt i første Tilfælde billig Kost og Tæring, og i det sidste Processens Omkostninger skadesløst, har Intervenienten, Hofekræmmer Christian Richardt Ahrentzen, efter udtagen Intervenientstævning af 1ste October f. A., nedlagt Paastand om, at Citanten kjendes uberettiget til den af ham, med Hensyn til den omhandlede Bankhæftelse paastaaede Actieret, men at han derimod under en daglig Mulct tilpligtes, mod at erholde udbetalt bemeldte Bankhæftelses paalydende Beløb 720 Rbdlr. r. S., med Renter til 11te Juni Termin 1836, 14 Rbdlr. 5 Mk. 12 ß. r. S., til Intervenienten at extradere den ommeldte Bankhæftelsesobligation, forsynet med behørig og ubetinget Transport til Intervenienten, samt uden nogensomhelst Reservation.

Intervenienten har derhos paastaaet Citanten tilpligtet til ham at betale Intervenientsøgsmaalets Omkostninger skadesløst, derunder tillige indbefattet Omkost-

ningerne paa en ifølge Intervenientens Requisition den 25de Juni f. A. stedfunden Notarialforretning.

Efterat Citanten derpaa havde paastaaet sig for Intervenientens Tiltale i nærværende Sag frifunden, samt Intervenienten idømt Intervenientsøgsmaalets skadesløse Omkostninger, har Intervenienten in subsidium paastaaet den ovenanførte af ham nedlagte Paastand taget til Følge saaledes, at han tilsvarer Renter af den omhandlede Bankhæftelses paalydende Beløb, indtil den Dag, da han modtager den af ham fordrede uforbeholdne Transport.

Ifølge Forholdet imellem Hoved- og Intervenientsøgsmaalet, bliver det sidstnævnte først at tage under Paakjendelse.

Det er da under Sagen in confesso, at Citanten ved Transport af 26de Juni 1833 er bleven Eier af en af nu afdøde Skibscapitain Jess Nissen Kjær under 27de August 1816 til den daværende Rigsbank for Bankhæftelsen paa Gaarden No. 279 i Nyhavn her i Staden for den Sum 720 Rbdlr. udstædt, af Banken til bemeldte Kjær under 29de November 1816 cederet, Obligation, der senere successive har været overdraget til dennes Søn N. Kjær, samt til Dr. theol. og Sognepræst Sommer og nu afdøde Mægler Bützow, af hvem den er bleven afhændet til Citanten.

Det er ligeledes in confesso, at Intervenienten, ifølge et af den Skifteret, der har behandlet afdøde Skibscapitain Kjærs Bo, qvitteret Auctionsskjøde af

30te Mai 1831, der under 16de Januar næstefter er tinglæst her inden Retten, er Eier af Gaarden No. 279 i Nyhavn; at Intervenienten i denne Egenskab har under 8de Marts f. A. til Indfrielse fra sin Side i den da forestaaende 11te Juni Termin og til Udlevering imod Transport i behørig Form, opsagt den under Sagen omhandlede paa bemeldte Eiendom hvilende Bankhæftelse, samt at Citanten, ved en Opsigelsen meddeelt Paategning, har erklæret, deels at han ikke ansaae Intervenienten for berettiget til at opsige ham Obligationen, deels at han forbeholdt sig Actieretten, og at Intervenienten har i den paafølgende Termin ladet Citanten ved Notarius publicus præsentere den oftmeldte Bankhæftelses paalydende Sum med Renter, hvorefter Citanten, under den i Anledning heraf afholdte Notarialforretning, bemærkede, at han var villig til at modtage de ham tilbudne Penge og derfor at meddele Qvittering, samt at aflevere Obligationen, efterat samme er udslettet af Pantebogen, men at han ikke ansaae sig forpligtet til at meddele Intervenienten den af ham forlangte Transport.

Forsaavidt det nu først af Citanten er erindret, at Intervenienten formeentligen skulde være uberettiget til at opsige ham Obligationen, da kan denne Indsigelse ikke gives Medhold, efterdi det ligger i Bankhæftelsens Natur, at Debitor altid maa beholde Rettighed til ved Opsigelse og Betaling at frigjøre sig for den Rente, der svares af bemeldte Hæftelse, hvilket ogsaa in casu stemmer med Indholdet af den oftmeldte Bankhæftelsesobli-

gation. Naar Citanten dernæst har formeent, at han i alt Fald maatte være berettiget til at forbeholde sig Actieretten, da maa det herved bemærkes, at det Intervenienten meddeelte Skjøde udviser, at den omhandlede Eiendom, hvorpaa Bankhæftelsen hviler, er bleven solgt til Intervenienten saaledes, at han, uden Afgang i Kjøbesummen, skulde overtage og tilsvare Bankhæftelsen, samt deraf svare Renter 6½ pCt. aarligen fra den 1ste October 1830.

Som Følge heraf er altsaa Bankhæftelsen vedbleven at hvile paa Eiendommen, og Intervenienten er ved Kjøbet i den ommeldte Henseende indtraadt i den forrige Grundeiers Forpligtelse. Men til disse Forpligtelser er, ifølge Anordningerne om Banken, in specie det aabne Brev af 30te Juli 1813, knyttet den Rettighed at kunne blive Interessent i Banken for Hæftelsens Beløb. At nu Intervenienten skulde have villet paatage sig den ovennævnte paa Eiendommen hvilende Byrde, uden at komme i Besiddelse af den dertil svarende Rettighed, er der ingen Grund til at antage, og Intervenienten havde ingen Anledning til desangaaende at gjøre nogen udtrykkelig Stipulation, efterdi Bankanordningerne navnligen indrømme de hæftelsespligtige Eiendomsbesiddere, iblandt hvilke Intervenienten efter det Ovenbemærkede maa henføres, Adgang til at blive Interessenter i Banken. Det maa ogsaa i denne Henseende erindres, at det end ikke i det til Intervenienten udstædte Skjøde findes omtalt, at Hæftelsen var indbe-

talt til Banken, ligesom der ei heller forøvrigt er Anledning til at antage, at Intervenienten har havt Kundskab om at Saadant er skeet, hvorved endnu bemærkes, at de passerede Transporter, i hvis Følge Citanten er bleven Eier af Hæftelsesobligationen, ikke ere tinglæste. Disse Transporter indeholde ei heller Noget, der kunde give Anledning til at antage, at Actieretten er ved samme bleven betragtet som Gjenstand for Overdragelse, hvorimod det meget mere, i Særdeleshed naar hensees til Transporten af 13de Januar 1827, til hvilken de senere Transporter referere sig, og i hvilken Transport det in specie hedder, at Bankhæftelsens paalydende Capital transporteres, findes at maatte statueres, at baade Cedenterne og Cessionarii ikkun have betragtet Obligationen som et Gjeldsbrev, der stillede et særdeles betryggende Pant og afgav en vis aarlig Rente, men som altsaa, naar den derefter skyldige Capital blev erlagt, intet videre Krav kunde begrunde, og paa hvis Besiddelse Cessionarius i saa Fald ikke heller kunde have nogen gyldig Fordring, i hvilken Anledning det endnu bemærkes, at det end ikke fra Citantens Side er avanceret, at den omhandlede Actieret skulde være erhvervet imod Erlæggelse af særskilt Betaling. Forsaavidt Citanten fremdeles har erindret, at Intervenienten ikke er en af de Eiendomsbesiddere, hvilke Byrden af Bankhæftelsen i Aaret 1813 blev paalagt, samt paa Grund heraf har anført, at Intervenienten vilde lucrere, dersom hans Paastand blev taget tilfølge, da maa det i

denne Anledning bemærkes, at Citanten ei heller, forsaavidt saadant under nærværende Sag kan komme i Betragtning, henhører til bemeldte Eiendoms Besiddere og at Intervenienten dog i denne Henseende har det Fortrin for Citanten, at Førstnævnte har kjøbt en hæftelsespligtig Eiendom paa en saadan Maade, at han, ifølge hvad forhen er anført, havde Grund til at antage, at han ved at indfrie Hæftelsen fik Adgang til at blive Actionair i Banken; hvorimod Citanten, der ikke har givet nogen særskilt Valuta for Actieretten, erholder Alt, hvad han kunde gjøre Regning paa, derved, at han beholder de Rettigheder uforkrænkede, der ved Obligationen, som Gjeldsbrev betragtet, hjemles.

Vel maa det indrømmes, at Intervenienten ikke er traadt i noget directe Forhold til Banken, men herfra vil intet Argument kunne hentes imod ham, efterdi det dog maa erkjendes, at han ved den ubetingede Maade, hvorpaa Hæftelsen af ham er overtagen, aldeles er traadt i Stedet for den forrige Grundeier, og vil det saaledes og være uden Virkning, om endog Actieretten betragtes som adskilt fra Eiendommen og knyttet til den for Hæftelsen udstædte Obligation, eftersom det, ifølge det Ovenanførte, netop maa antages, at Intervenienten har grundet Fordring paa at komme i Besiddelse af bemeldte Obligation. Ikke heller vil Bestemmelsen i Regl. 27de Juli 1818 §. 8 Litr. c kunne gjøre Udslag i Sagen til Fordeel for Citanten; thi vel hedder det sammesteds: "iøvrigt er det en Selvfølge, at dersom en saadan Obli-

gation eller Qvittering har været cederet med udtrykkelig Reservation af Actieret, bliver denne Ret Cedenten i alle Maader forbeholden"; men herved maa bemærkes, at det i de anførte Udtryk vel forudsættes, baade at Actieretten ved Obligationens Transport kan afsondres fra samme, og ligeledes, at hertil fordres en speciel Reservation fra Cedentens Side, hvorimod det derved ingenlunde er afgjort i hvilke Tilfælde en saadan Reservation kan tages, og navnligen ikke at den til hvem en Bankhæftelsesobligation er overdragen, kan være berettiget til at reservere sig Actieretten, naar Obligationen fra ham indfries af den hæftelsespligtige Eiendoms Besidder.

Efter alt Ovenstaaende, og da Citanten saaledes uden Føie har undslaaet sig for at modtage den ham, imod Obligationens Cession, i Juni Termin f. A. tilbudte Betaling, og følgeligen fra denne Termin ikke kan være berettiget til at beregne sig Renter, vil altsaa under Intervenientsøgsmaalet Intervenientens principale Paastand være at tage til Følge, dog saaledes at bemeldte Søgsmaals Omkostninger efter Omstændighederne blive at ophæve.

Da Citanten saaledes ikke har været berettiget til at fordre Actier udstedte af Directionen for Nationalbanken, vil bemeldte Direction for Citantens Tiltale i nærværende Sag være at frifinde, hvorhos Processens Omkostninger under Hovedsøgsmaalet efter Omstændighederne ligeledes findes at burde ophæves.

Det befalede stemplede Papiir er forbrugt.

Thi kjendes for Ret: De Indstævnte, Directionen for Nationalbanken, bør for Citanten, Procurator F. F. Hansens Tiltale i denne Sag fri at være, og bør Citanten være uberettiget til den af ham med Hensyn til den under Sagen omhandlede Bankhæftelse paastaaede Actieret. Derimod bør Citanten, under en Mulct af een Rbdlr. Sølv til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse for hver Dag, han sidder denne Dom overhørig, til Intervenienten, Hosekræmmer Christian Richardt Ahrentzen, imod af ham at erholde udbetalt bemeldte Bankhæftelsesobligations paalydende Beløb, 720 Rbdlr. r. S., med Renter deraf til 11 Juni Termin 1836, 14 Rbdlr. 5 Mk. 12 ß. r. S., extradere den oftnævnte Obligation, forsynet med behørig og ubetinget Transport til Intervenienten, samt uden nogensomhelst Reservation.

Processens Omkostninger ophæves.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

* * *

Høiesterets-Dom, afsagt den 18de Decbr. 1838.

De Indstævnte, Directionen for Nationalbanken, bør for Citantens Tiltale i denne Sag fri at være og bør Citanten være uberettiget til den af ham paastaaede Actieret, hvorimod han inden 4 Uger efter denne Høiesterets-Doms lovlige Forkyndelse bør, under Mulct af

1 Rbdlr. Sølv daglig til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse, til Indstævnte, Hosekræmmer Christian Richardt Ahrentzen, imod af denne at erholde betalt 720 Rbdlr. r. S. med Renter deraf til 11te Juni Termin 1836, 14 Rbdlr. 5 Mk. 12 ß. r. S., extradere den under Sagen omhandlede Obligation, forsynet med behørig Transport til ham, uden nogensomhelst Reservation. Processens Omkostninger ophæves. Til Justitskassen betaler Citanten 5 Rbdlr. Sølv.

No. 28.

En Person, der havde tilstaaet at have gjort sig skyldig i Tyveri, frifunden for videre Tiltale, fordi Omstændighederne talte imod Rigtigheden af hans Bekjendelse.

I Sagen:

Procurator d'Auchamp, som Actor,

contra:

Arrestanten Mads Ammundsen.

(Afsagt den 2den Mai 1837.)

Arrestanten, Mads Ammundsen, som efter denne Rets Dom af 18de Mai 1820 har været hensat til Arbeide i Kjøbenhavns Fæstning i 3 Aar for 2den Gang begaaet Tyveri, indfandt sig den 27de Marts d. A. om Aftenen Kl. 8 paa Politidirecteurens Bopæl og anmeldte, at han samme Aften Kl. 6 havde frastjaalet en

Person, medens denne stod ved Rækværket paa Knippelsbro og saae ud over Søen, et Lommetørklæde, som stak ud af hans Frakkelomme, samt at han derpaa havde solgt Tørklædet til en ham ubekjendt Kone paa Amagertorv for 8 ß., for hvilke Penge han havde kjøbt Fødevarer hos en Høker i Christenbernikovstræde, hvorhos han, som Grund til, at han saaledes frivilligen angav sig selv, forklarede, at 2 ham ubekjendte Sjouere, der gik ham forbi paa Broen, havde brugt Ytringer, der lode formode, at de vilde anmelde det begaaede Tyveri paa Ladegaarden, hvor han var udlagt.

Til Bestyrkelse af denne Forklaring, som Arrestanten har vedblevet under de optagne Forhører, er der aldeles Intet oplyst. Eieren til det Lommetørklæde, Arrestanten foregiver at have stjaalet, har været efterlyst i Aviserne, uden at Nogen derefter har meldt sig; paa Ladegaarden er der heller ikke skeet nogen Angivelse om noget af Arrestanten forøvet Tyveri, derimod har Høker Thorup i Christenbernikovstræde, af hvem Arrestanten paastaaer at have kjøbt de ommeldte Fødevarer, forsikkret, at Arrestanten ikke paa den af ham opgivne Tid har været i hans Boutik, og at han saameget mere holder sig forvisset herom, som han ligefra Middag den 29de Marts sidstleden og indtil Arrestanten blev henbragt paa hans Bopæl af Politiet, stadigen opholdt sig i sin Boutik, og han, da Arrestanten har et temmeligt markeret Udseende, lettelig maatte kunne gjenkjende ham, hvis han virkelig havde været der.

Da der saaledes er Anledning til at drage Rigtigheden af Arrestantens Tilstaaelse i Tvivl, saa skjønnes det efter Grundsætningerne i Frd. 21de Mai 1751 ikke, at han paa Grund af denne sin Bekjendelse kan blive at dømme som Tyv. Som Følge heraf vil han for Actors videre Tiltale blive at frifinde, hvorhos han dog efter Omstændighederne maa være pligtig at udrede alle af Actionen lovligt flydende Omkostninger, hvorunder Actor, Procurator d'Auchamp, bliver at tillægge 5 Rbdlr. Sølv i Salair.

Den befalede Sagførelse har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Arrestanten, Mads Ammundsen, bør for Actors videre Tiltale i denne Sag fri at være; dog at han betaler alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger og derunder i Salair til Actor, Procurator d'Auchamp, 5 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 29.

Arbitrair Straf for en Person, der havde indkrævet en Fordring efterat han havde overgivet sit Bo som fallit til Skifterettens Behandling, samt fordulgt adskillige ham tilhørende Effecter.

I Sagen:

Procurator Skeel, som Actor,

contra:

Arrestanten, Kjøbmand Abraham eller Adolph Kaufmann af Frederikssund.

(Afsagt den 2den Mai 1837.)

Forsaavidt Arrestanten, Kjøbmand Abraham eller Adolph Kaufmann i Frederikssund, under nærværende i første Instants inden Frederikssunds Byting paadømte Sag actioneres for svigagtigt Fallissement, da er der vel tilveiebragt Formodning for at Arrestanten har gjort sig skyldig i saadan Svig, naar hensees til at hans Foregivende om, at den største Deel af hans Varelager, tilligemed en Deel contante Penge af henved 1000 Rbdlr., faa Dage førend han opgav sit Bo til Skifterettens Behandling, skulde være opbrændt, medens han førte bemeldte Varer og Penge med sig paa en Reise fra Kallundborg til Frederikssund, ved Lynild, som skal være slaaet ned i den Vogn, hvorpaa Varerne og Pengene efter hans Forklaring befandtes, efter al Sandsynlighed ikke forholder sig rigtigt; men paa den anden Side haves der dog heller ikke noget positivt Beviis for at dette Foregivende ei skulde medføre Sandhed, eller at Vognen i alt Fald ei kan være kommen i Brand ved nogen anden Arrestanten, der dog kun har angivet Lynild som den formeentlige Aarsag til Branden, utilregnelig Aarsag, ligesom det ei heller mod Arrestantens Benægtelse er beviist, at han ei skulde have havt de opgivne Varer og Penge med sig paa den ommeldte Tid.

Ikke heller skjønnes det, at der kan udledes noget Beviis for at Arrestanten skulde havt nogen svigagtig Hensigt med den af ham declarerede Fallit, af hans Forhold med under 9de Mai f. A. at have udstædt en Obligation til Kjøbmand Roeskilde i Kallundborg paa 3500 Rbdlr. r. S. med første Prioritets Panteret i hele hans Varelager m. v., da denne Obligation er bleven udstædt mere end 6 Uger førend Arrestantens Fallit, og der ellers ikke af hans Forfatning paa den Tid, Obligationen blev udstædt, med tilstrækkelig Vished kan udledes, at han med dens Udstædelse skulde have forbunden den Hensigt at besvige sine Creditorer, skjøndt det dog i høi Grad maa gravere Arrestanten, at hans Handelsbøger ingen Oplysning give om Oprindelsen til den ommeldte Gjeld, og at han ei heller har kunnet give nogen fyldestgjørende Forklaring i saa Henseende.

Derimod er det beviist, at Arrestanten, efter at han havde overgivet sit Bo som fallit til Skifterettens Behandling, har oppebaaret Kjøbesummen for et Par Heste med Dækkener og Seletøi, hvilke han havde solgt til bemeldte Kjøbmand Roeskilde, samt at han ligeledes har undladt at anmelde adskillige ham tilhørende Effecter, der dog ikke have været af betydelig Værdi, til Indtægt for Boet, i hvilken Henseende det dog, forsaavidt Arrestanten sigtes for iblandt de ommeldte Effecter at have fordulgt nogle Sengeklæder, maa bemærkes, at han, hvad disse angaaer, ei kan ansees overbeviist at have gjort sig skyldig i noget svigagtigt Forhold, da det

efter Omstændighederne ikke er aldeles uantageligt, at hans Foregivende om ikke at have vidst, at titmeldte Sengeklæder vare blevne reddede fra en ham tidligere overgaaet Ildebrand, kan forholde sig rigtigt.

Hvad dernæst den Deel af Actionen angaaer, der gaaer ud paa, at Arrestanten skal have gjort sig skyldig i urigtig Angivelse af de Bygningers Beskaffenhed, hvori endeel Effecter befandtes, hvilke han har ladet forsikkre hos det almindelige Brandassurancecompagnie, da er det vel oplyst, at Arrestanten, ved at begjere den ommeldte Assurance, har anmeldt Gaarden, hvori han boede, at være teglhængt Bindingsværk, endskjøndt et Stykke af Taget over Forhuset ud til Gaarden af omtrent 7 Alens Længde var tækket med Straa, og ligeledes Taget over den Deel af et Baghuus, hvori Arrestantens Heste og Vogn samt Seletøi, hvilket han og har ladet forsikkre, befandtes, var straatækket, men det skjønnes dog ikke mod Arrestantens Benægtelse at være tilstrækkeligt beviist, at han skulde have været vidende om den ommeldte Urigtighed i Angivelsen, eller at han i alt Fald derved skulde have havt til Hensigt at besvige Assurancen.

Efter alt Foranførte vil Arrestanten, der ikke er befunden forhen at være straffet, blive at ansee med en efter Lovgivningens Grundsætninger lempet Straf for foranførte hans svigagtige Forhold med at indkræve en Fordring efter at han havde overgivet sit Bo som fallit, samt med at fordølge adskillige ham tilhørende Effecter,

og skjønnes Straffen efter Omstændighederne og med særdeles Hensyn til den lange Tid, hvori han har siddet arresteret, at kunne bestemmes til Fængsel paa Vand og Brød i 8 Dage, hvorimod han iøvrigt for Actors videre Tiltale vil blive at frifinde.

Hvorvidt Arrestanten, i Medfør af Octroien af 4de April 1798 §. 13, maatte have fortabt sin Ret til Erstatning hos det almindelige Brandassurancecompagni paa Varer og Effecter paa Grund af forannævnte Urigtighed i hans Angivelse af Bygningernes Beskaffenhed, vil, da Arrestanten, efter hvad foran er anført, ikke i saa Henseende kan ansees overbeviist nogen Svig, ei under nærværende Justitssag kunne komme under Paakjendelse.

I Henseende til Actionens Omkostninger vil Underretsdommen, forsaavidt paaanket er, være at stadfæste, dog at de Actor, Procurator Møller, og Defensor, Procurator Nehring, ved Underretten tillagte Salarier af 15 Rbdlr. og 12 Rbdlr. Sølv, efter Omstændighederne blive at nedsætte til 8 Rbdlr. Sølv for den Første og 6 Rbdlr. Sølv for den Sidste.

Saa vil Arrestanten og have at betale Actor her for Retten, Procurator Skeel, Salair, der skjønnes at kunne bestemmes til 10 Rbdlr. Sølv.

Under Sagens Behandling og den befalede Sagførelse i første Instants har intet ulovligt Ophold fundet Sted.

Den befalede Sagførelse her for Retten har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Arrestanten, Kjøbmand Abraham eller Adolph Kaufmann af Frederikssund, bør hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 8 Dage, men iøvrigt for Actors videre Tiltale i denne Sag fri at være.

I Henseende til Actionens Omkostninger bør Bytingsdommen, forsaavidt paaanket er, ved Magt at stande, dog at de Procuratorerne Møller og Nehring tillagte Salarier nedsættes til 8 Rbdlr. Sølv for den Første og 6 Rbdlr. Sølv for den Sidste.

I Salair til Actor her for Retten, Procurator Skeel, betaler Arrestanten 10 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 30.

Forbuddet i Brandforordningen for Landet af 29de Februar 1792 §. 5 antaget ikke at være til Hinder for at en Godseier og hans Fæstere forenes om at disse, i Tilfælde af Ildsvaade paa Godset, skulle betale Brandhjelp til vedkommende Bygningers Gjenopførelse.

I Sagen:

Proprietair Grüner til Rennebeksholm,

contra:

Fæstegaardmand Peder Willumsen af Bøgitzøe.

(Afsagt den 8de Mai 1837.)

Citanten, Proprietair Grüner til Rønnebeksholm, har i første Instants sagsøgt Indstævnte, Fæstegaardsmand Peder Willumsen af Bøgitzøe, til, overeensstemmende med hans Fæstebrev af 30te November 1814, dets 4de Post, der lyder saaledes: "Gaardens Bygningers Assurance er for Fæsterens Regning og han pligtig at betale den ansættende Brandcontingent, ligesom han og i Tilfælde af ulykkelig Ildebrand paa Godset betaler Brandhjelp til en Gaard 1 Rbdlr. 2 Mk. Sølvværdi og til et Huus 2 Mk. Sølvværdi", at betale til Gjenopbyggelsen af Jørgen Pedersens Enkes afbrændte Gaard 1 Rbdlr. 2 Mk., til Gjenopbyggelsen af Hans Olsens afbrændte Huus 2 Mk., og til Gjenopbyggelsen af Niels Poulsens Huus ligeledes 2 Mk., alt Sølv, samt til at betale Processens Omkostninger. Da Indstævnte ved den inden Vordingborg nordre Birk den 10de November f. A. afsagte Dom er bleven frifunden for Citantens Tiltale, har Citanten nu her til Retten indanket bemeldte Dom til Underkjendelse, Tilsidesættelse og Forandring, overeensstemmende med hans i første Instants nedlagte Paastand, hvorimod Indstævnte har paastaaet Underretsdommen stadfæstet og sig Processens Omkostninger tilkjendte.

Som Grund for sin Paastand om Frifindelse har Indstævnte paaberaabt sig, at Rønnebeksholms Gods paa den Tid, han underskrev Fæstebrevet, ikke var assureret i den almindelige Brandforsikkring for Landbyg-

ninger, og at den paagjeldende Clausul i Fæstebrevet formeentligen maa fra det Dieblik, Godset er blevet assureret sammesteds, ansees for ugyldig, som stridende imod Brandanordningen for Landet af 29de Februar 1792 §. 5, der udtrykkeligen byder, at det under Straf skal "være enhver Eier, som har forsikkret nogen Bygning under denne Indretning, formeent at tage Deel i noget andet inden- eller udenlandsk Brandforsikkringsselskab, der paa nogen Maade sigter til at erstatte Brandskade paa Huus eller Bygning."

Da saaledes Udfaldet af nærværende Sag indirecte vil afgjøre, hvorvidt Indstævnte i Fremtiden vil være pligtig at opfylde den omhandlede i Fæstebrevet fastsatte Forpligtelse, vil den Omstændighed, at Sagens nærmeste Gjenstand kun angaaer en Sum af 2 Rbdlr., ikke være til Hinder for at Sagen kan tages under Paakjendelse her ved Retten.

Hvad nu Indstævntes med Hensyn til Sagens Realitet yttrede Formening angaaer, da skjønnes denne ikke at kunne gives Medhold. Thi ligesom den omhandlede Clausul i Fæstebrevet, i hvis Følge det skal paaligge ham at udrede de nævnte Bidrag i Tilfælde af Ildsvaade paa Godset, ingenlunde i sit Væsen er en Assurancecontract, saaledes skjønnes der heller ikke at være tilstrækkelig Føie til at udvide det citerede Forbud i Brandanordningen til en saadan Forening mellem en Godseier og hans Fæstere, som den under nærværende Sag omhandlede, ved hvilken der ikke opstaaer nogen

Concurrence for Brandforsikkringen, og ved hvilken der heller ikke er Grund til at præsumere nogen svigagtig Hensigt.

Som Følge heraf vil Indstævnte, overeensstemmende med L. 5—1—2, være pligtig at betale Citanten de paastævnte 2 Rbdlr. Sølv, ligesom han og vil være pligtig at betale Citanten Processens Omkostninger her ved Retten med 12 Rbdlr. Sølv.

Det Sagen tilhørende stemplede Papiir har her for Retten været forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte, Fæstegaardmand Peder Willumsen af Bøgitzøe, bør til Citanten, Proprietair Grüner til Rønnebeksholm, betale de paastævnte 2 Rbdlr. Sølv, samt Processens Omkostninger her ved Retten med 12 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

No. 31.

Arbitrair Straf for en Fader, der havde overskredet Grændserne for Revselsesretten.

I Sagen:

Procurator Baastrup, som Actor,

contra:

De Tiltalte, Skibscapit. Johan Jørgen Thrane, og dennes Hustru, Lovise Thrane, fød Holm.

(Afsagt den 9de Mai 1837.)

Vel kan Tiltalte, Skibscapitain Johan Jørgen Thrane, ikke imod sin Benægtelse ansees tilstrækkeligt overbeviist, ved at revse sine Børn. Hansine Jørgine og John Jørgen, i det fulde Omfang at have tilladt sig den Adfærd, som af Førstnævnte er omforklaret, skjøndt der dog for Rigtigheden af hendes Forklaring vækkes Formodning saavel ved sammes Omstændelighed, som derved, at hun i en Alder af 16 Aar har for at unddrage sig Revselse, hvormed hun af Tiltalte truedes, bestemt sig til at styrte sig ud af Vinduet i den af hendes Forældre beboede Salsetage; men det skjønnes imidlertid ikke rettere, end at Tiltalte, endog blot efter hans egen Tilstaaelse, maa ansees at have overskredet Grændserne for den Forældre tilladte Revselsesret, deels ved til at straffe bemeldte Børn at benytte en Tamp af en Fingers Tykkelse, deels ved at tugte dem i en saa ophidset Sindsforfatning, at han ei var sig bevidst hvad han foretog sig, og derfor ei har turdet modsige fornævnte hans Datters, af hendes Broder og tildeels af Tiltalte Lovise Thrane, fød Holm, bestyrkede Udsagn, at han med Riset slog hende i Ansigtet og ifleng hvor han kunde komme til; deels endelig ved den Sædelighedsfølelsen krænkende Maade, hvorpaa han har ladet en 15 à 16 aarig Søster og en 13 à 14 aarig Broder gjensidigen pidske hinanden paa det blotte Legeme.

Han vil derfor blive at ansee med en arbitrair Straf, der efter Omstændighederne skjønnes passende at kunne bestemmes til Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 4 Dage.

For Tiltalte Lovise Thrane, fød Holms Vedkommende er der vel opstaaet nogen Formodning for at hun har deeltaget i foranførte Misbrug af Revselsesretten, men da hun dog ikke imod sin Benægtelse i saa Henseende kan antages tilstrækkeligen overbeviist, vil hun for Actors videre Tiltale være at frifinde.

De af Actionen flydende Omkostninger, hvorunder Actor, Procurator Baastrup, tillægges i Salarium 10 Rbdlr. Sølv, blive af de Tiltalte in solidum at udrede.

Sagførelsen har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Tiltalte, Skibscapitain Johan Jørgen Thrane, bør hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 4 Dage.

Tiltalte, Lovise Thrane, fød Holm, bør for Actors videre Tiltale i denne Sag fri at være.

De af Actionen lovligen flydende Omkostninger, hvorunder Actor, Procurator Baastrup, tillægges i Salarium 10 Rbdlr. Sølv, udredes af de Tiltalte, een for begge og begge for een.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

* * *

Høiesterets-Dom, afsagt den 2den October 1837.

Lands-Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. I Salarium til Etatsraad Sporon for Høiesteret betale de Tiltalte, een for begge og begge for een, 20 Rbdlr. Sølv.

No. 32.

En Bonde, der af en Kjøbmand søgtes til at præstere Betaling for formeentlig modtagne Varer, tillagt Frifindelse paa Grund af at Kjøbmanden ikke havde holdt Contrabog med ham eller søgt Afregning til den ved L. 5—14—51 foreskrevne Tid.

I Sagen:

Kjøbmand Engberg i Mariboe,

contra:

Gaardmand Mads Larsen af Holebye.

(Afsagt den 22de Mai 1837.)

Da Indstævnte, Gaardmand Mads Larsen af Holebye, der under nærværende, i første Instants inden Fuglse Herredsting paadømte Sag, søges af Citanten, Kjøbmand Engberg i Mariboe, til at betale 35 Rbd. 4 Mk. 2 ß. S. og T. for bekomne Varer, har benægtet denne Fordrings Rigtighed, og i Forbindelse dermed paastaaet sig frifunden for Citantens Tiltale paa Grund af, at denne aldrig har holdt Contrabog med Indstævnte,

og ikke heller i den Tid, Indstævnte handlede med ham, gjort Regnskab hvert Aars Juul, saaledes som Lovens 5—14—51 foreskriver, og Citanten ikke mod denne Indstævntes Benægtelse har beviist, at Contrabog har været ført eller Afregning til foreskreven Tid været søgt, saa kan Indstævnte, efter fornævnte Lovens Artikel, ikke ansees pligtig at betale den ommeldte Fordring; thi forsaavidt Citanten har paaberaabt sig, at Indstævnte ikke har fremført nogen speciel Indsigelse imod den af Citanten til Styrke for sit Søgsmaal fremlagte og af hans autoriserede Handelsbøger uddragne Regning, da skjønnes saadant ikke at kunne komme i Betragtning, eftersom Indstævnte, der, i Medfør af den foran citerede Artikel i Loven, allerede maatte nyde Frifindelse paa de af ham anførte Grunde, naar samme ei bleve modbeviste, ikke havde nogen Anledning til at indlade sig paa Citantens Regning, hvorover det, naar hensees til at den omtvistede Fordring er flere Aar gammel, heller ikke er sandsynligt, at han vilde være i Stand til at give nogen nærmere Erklæring, uden ved Hjelp af Contrabog, ligesom de af Citanten paaberaabte Afbetalinger i alt Fald ei heller kunne godtgjøre videre, end at Parterne have staaet i Mellemværende med hinanden, men ei hvorledes Beskaffenheden af dette har været.

Efter det Foranførte maa det billiges, at Indstævnte ved Underretsdommen er bleven frifunden for Citantens Tiltale.

Bemeldte Dom, hvorved Processens Omkostninger ere ophævede, vil derfor være at stadfæste.

Processens Omkostninger her for Retten blive ligeledes efter Omstændighederne at ophæve.

Det til Sagen hørende stemplede Papiir har her for Retten været forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Herredstingsdommen bør ved Magt at stande.

Processens Omkostninger her for Retten ophæves.

No. 33.

Arbitrair Straf saavel for en Mand, der svigagtigen havde unddraget nogle Penge fra Skiftet i hans og hans fraseparerede Hustrues Bo, som for en Person, der havde fordulgt nogle Boet tilhørende Effecter.

I Sagen:

Secretair og Procurator Schønberg, som Actor,

contra:

De Tiltalte, Aftægtsmand Niels Nielsen og Ingeborg Nielsdatter af Braade.

(Afsagt den 23de Mai 1837.)

Under nærværende, i første Instants ved Draxholms Birks Extraret den 13de Januar d. A. paakjendte, Sag tiltales Aftægtsmand Niels Nielsen for svigagtigen at have unddraget nogle Penge og andre Ting fra

Skiftet af hans og fraseparerede Hustrues fælles Bo, samt hans Søster, Ingeborg Nielsdatter, for Deelagtighed i bemeldte Forbrydelse. Den førstnævnte Tiltalte, hvis Ægteskab med hans Hustru, Sidse Pedersdatter, ved Bevilling af 22de Januar f. A., blev ophævet i Henseende til Bord og Seng, har — efterat han under det den 11te Juli næstefter paabegyndte Skifte af det fælles Bo, i Anledning af Skifterettens Forespørgsler desangaaende, ligesom senere under de i nærværende Sag først afholdte Forhører, stadigen havde paastaaet, at 400 Rbdlr. Sedler, som i Efteraaret 1835 vare udbetalte ham af Gaardmand Peder Jacobsen for Afstaaelsen af hans Gaard til denne, vare bortkomne og udgivne — endeligen, da ved en den 3die October f. A. afholdt Randsagning 300 Rbdlr., tilligemed endeel Sølvpenge, vare fundne gjemte paa et Loft i Tiltalte Ingeborg Nielsdatters Bolig, vedgaaet, at han havde gjemt bemeldte 300 Rbdlr., der vare en Deel af de ovenfor ommeldte fra Peder Jacobsen modtagne 400 Rbdlr., og at han saaledes vidste, at de ikke vare udgivne, hvorhos han anførte som Grund til at han ikke havde opgivet dem, at han ikke erindrede hvor han havde forvaret dem, og endelig vedgik, at det havde været hans Mening at beholde Pengene, som Erstatning for hvad hans Hustru formeentligen havde ført ud af Boet. Forsaavidt der tillige ved samme Randsagning paa det meldte Loft fandtes endeel i det, i den fremlagte Underretsact Side 18—20 indførte, Docu-

ment specificerede Effecter, vurderede til 36 Rbdlr. 3 Mk. 4 ß., hvilke Effecter, med Undtagelse af en Ploug, Tiltalte Niels Nielsen har erklæret at være ham tilhørende, har han imidlertid forklaret, at disse Ting, der skulle være hensatte paa hans Søsters Loft, af Mangel paa Plads hos ham selv, længere Tid for Separationen, vare af ham overdragne til Søsteren som Betaling for en Gjeld, han stod i til denne, men hvilken Gjelds Størrelse hverken han eller hans Søster, der iøvrigt har nægtet den omhandlede Overdragelses Rigtighed, har kunnet opgive, undtagen forsaavidt de begge have erklæret, at han ved Maidag 1835 har laant 5 Rbdlr. af hende til at betale sin Tjenestekarls Løn.

Hvad nu først det sidst omhandlede Forhold angaaer, da tale vel Sagens Omstændigheder i ikke ringe Grad imod Tiltalte; imidlertid skjønnes der dog ikke at være tilveiebragt saadan Vished for Urigtigheden af hans Foregivende om at have staaet i den Formening, at de omhandlede Effecter maatte ansees som hans Søsters Eiendom, saa at han under denne Deel af Sagen skulde kunne idømmes Straf. Derimod findes han ikke at kunne undgaae Straf med Hensyn til Fordølgelsen af de 300 Rbdlr., saavelsom de, tilligemed disse, fundne Sølvpenge. Vel maa det nemlig bemærkes, at ligesom Formue-Fællesskabet ved Separationen ikke er bleven hævet mellem ham og hans Hustrue, der saaledes ikke heller senere før den 11te Juli f. A. kan antages at være skeet nogen endelig Aftale om Boets Deling, saa

at han altsaa maatte kunne disponere over dettes Eiendele indtil bemeldte Tid. Men da han, ved ikke under Skiftebehandlingen at fremsætte nogen Indsigelse imod denne, maa ansees at have indvilliget i Delingen, kunde han ikke unddrage sig den Pligt at opgive samtlige Boets Eiendele, hvorved det ligesaalidet vil kunne tjene ham til Undskyldning, at han, ifølge sin Forklaring, ikke erindrede hvor han havde gjemt Pengene, som at hans Hustru, om saadant end var godtgjort, havde udtaget andet af Boet, for hvilket han vilde beholde de 300 Rbdlr. i Erstatning. Han, der ikke findes forhen at være tiltalt, dømt eller straffet for nogen offentlig Forbrydelse, vil desaarsag være at idømme en efter Lovgivningens Analogi læmpet Straf, der skjønnes at kunne bestemmes til, som i Underretsdommen fastsat, 4 Gange 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød. Derimod vil der, ifølge det ovenfor Anførte og da det ikke er oplyst, at de 100 af de 400 Rbdlr., der ikke ere komne tilstede, først ere udgivne efterat Boet var taget under Behandling og saaledes forbulgte ved Registreringen, ikke under nærværende Sag blive Tale om at paalægge Tiltalte Niels Nielsen at tilsvare Boet bemeldte Sum.

Hvad dernæst Tiltalte Ingeborg Nielsdatter betræffer, da vil hun, forsaavidt hun sigtes for at have borttaget af Boet, efter den fornævnte Separation af Ægteskabet mellem hendes Broder og Sidse Pedersdatter, 3 Dyner og 4 Puder, være at frifinde,

allerede af den Grund, at denne Handling maa antages at være skeet med Samtykke af Broderen paa en Tid, da han endnu var raadig over Boet, ligesom Borttagelsen ikke heller er foretagen paa nogen saadan Maade, der kunde paadrage Straffeansvar. Derimod maa det retteligen imputeres hende, at hun, der efter sin egen Tilstaaelse og de afhørte Vidners og en Deponents Forklaring, ved Boets Registrering, hvor hun kom tilstede, har udsagt, at et paa hendes Loft henlagt Seletøi var hendes, uagtet dette tilhørte Boet, og der under de første Forhører i Sagen har erklæret ikke at have modtaget andre Ting, hendes Broders Bo tilhørende, i Forvaring, eller paa anden Maade at have dem i sit Værge, saaledes har bidraget til at fordølge Boets Eiendele; thi vel har hun, efter at have, da de titnævnte Effecter vare fundne paa hendes Loft, anført, at hun ikke kunde angive nogen Grund, hvorfor hun ved Registreringen ikke opgav at de fandtes hos hende, ligesom at hun ikke erindrede, hvad der bevægede hende til at foregive at hun havde kjøbt Seletøiet af Broderen, senere paastaaet, at hun ikke huskede, at de omhandlede Effecter vare hensatte paa hendes Loft; men, foruden at denne Undskyldning ikke vilde kunne benyttes med Hensyn til det af hende selv ved Registreringen ommeldte Seletøi, kan den overhovedet ikke komme i Betragtning, navnligen naar der hensees til den store Mængde af Effecter, der saaledes henstode Boet tilhørende paa Loftet hos hende, og om hvis Forvaring sammesteds hun

saa meget mindre skjønnes at kunne have havt Tvivl, som hun sees at have havt fuldkommen Kundskab om at Effecterne vare henbragte paa bemeldte Loft.

Denne Tiltalte vil derefter ligeledes være at idømme en arbitrair Straf, der findes at kunne fastsættes til 8 Dages Fængsel paa Vand og Brød, saaledes som i Underretsdommen bestemt.

Ifølge det Ovenanførte, og da ligeledes Underretsdommens Bestemmelser om Udredelsen af Actionens Omkostninger, hvorunder Salarierne til Actor og Defensor, bifaldes, vil bemeldte Dom være at stadfæste, dog efter det før Anførte med den Modification, at den Tiltalte Niels Nielsen paalagte Erstatning bortfalder.

I Salair til Actor her ved Retten, Secretair og Procurator Schønberg, blive de Tiltalte at tilpligte at betale 5 Rbdlr. Sølv, hvoraf Niels Nielsen udreder $\frac{4}{5}$ og Ingeborg Nielsdatter $\frac{1}{5}$.

Sagens Behandling ved Underretten og Sagførelse for begge Instantser har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Birketingsdommen bør ved Magt at stande, dog saaledes at den Tiltalte Niels Nielsen ved samme idømte Erstatning bortfalder.

I Salair til Actor her ved Retten, Secretair og Procurator Schønberg, udrede de Tiltalte 5 Rbdlr. Sølv, hvoraf Niels Nielsen betaler $\frac{4}{5}$ og Ingeborg Nielsdatter $\frac{1}{5}$.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

* * *

Høiesterets-Dom, afsagt den 5te October 1837.

Lands-Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. Justitsraad Salicath tillægges i Salarium for Høiesteret 10 Rbd. Sølv, som udredes af de Tiltalte efter det i bemeldte Dom bestemte Forhold.

No. 34.

Naar Aftægtscontracten ikke hjemler det Modsatte, ophører en Enkes Ret til Aftægt ikke derved, at hun indlader sig i nyt Ægteskab eller fraflytter Aftægtsgaarden. Hvorvidt den Aftægtspligtige bør yde Præstationerne uden foregaaende Anfordring fra den Berettigedes Side, maa afhænge af deres Beskaffenhed. Naar de Præstationer, med Hensyn til hvilke Anfordring bør finde Sted, ikke i rette Tid forlanges, tilkommer der ei Erstatning for samme.

I Sagen:

Gaardmand Hans Jørgensen af Wollersløv,

contra:

Gaardmand Jens Nielsen af Aareløse.

(Afsagt den 29de Mai 1837.)

Ved den 10de Post af et af Stamhuset Giesegaards Administration under 12te December 1831 udstedt og den 15de s. M. tinglæst Fæstebrev til Citanten, Gaardmand Hans Jørgensen af Wollersløv, paa en Gaard i Wollersløv, er det blandt andet bestemt, at

saalænge den forrige Fæsters Formand, Frederik Hendrikſen og Hustru levede, skulde Fæsteren levere dem til Livets Ophold 2 Tdr. Rug, 2 Tdr. Byg og 4 Skpr. Malt aarlig, samt fodre og græsse for dem en Ko og 2 Stykker Faar med deres Grøde, men naar en af Aftægtsfolkene ved Døden afgik, skulde den Efterlevende kun have 1 Td. Rug, 1 Td. Byg og 2 Skpr. Malt, men, hedder det, beholder Koen og Faarene som meldt, hvorhos det tilføies, at Fæsteren skal paa Gaardens Lod afgive til dem Tørveskjær til 10 Læs, hvilken Tørv disse selv skjære og røgle, men Fæsteren skal føre dem hjem til dem, ligesom han ogsaa aarlig skal hente dem 2 Læs Brænde i Skoven, og besørge deres Sæd bragt til og fra Mølle. Efterat senere Frederik Hendrikſen var afgaaet ved Døden, og hans Enke, Birthe Pedersdatter, var indtraadt i Ægteskab med Indstævnte, Gaardmand Jens Nielsen af Aareløse, har Sidstnævnte, da Citanten ikke for Aaret 1835 havde opfyldt de ham formeentlig, i Overeensstemmelse med de foranførte Bestemmelser i Fæstebrevet, paahvilende Forpligtelser, efter foregaaende Klage til Forligelsescommissionen, indstævnet denne til at kjendes pligtig til at erstatte ham, paa hans Hustrues Vegne, den hende for det nævnte Aar saaledes formeentlig tilkommende Aftægt efter uvillige Mænds Skjøn, samt at betale ham Processens Omkostninger skadesløst, hvilken Paastand og ved den paafølgende inden Bjeverskov Herredsret den 21de Juli f. A. affagte Dom blev tagen til

Følge, dog saaledes at Processens Omkostninger blev ophævede.

Denne Dom har Citanten nu indanket her for Retten og paastaaet principaliter, at den underkjendes, tilsidesættes og derhen forandres, at Citanten frifindes for Indstævntes Tiltale i denne Sag, og subsidialiter, at Citanten mod i sin Gaard at levere til Indstævnte paa en saadan Tid, som uvillige Mænd maatte finde passende, 1 Td. Rug, 1 Td. Byg og 2 Skpr. Malt, for Indstævntes Tiltale frifindes, hvorhos han i begge Tilfælde har paastaaet sig Processens Omkostninger tilkjendte. Derimod har Indstævnte, der ifølge meddeelt beneficium paupertatis procederer her ved Retten ved befalet Sagfører, paastaaet Underretsdommen stadfæstet og hans befalede Sagfører, Lotto-Advocat Damkjær, tillagt Salair hos Citanten, samt denne derhos paalagt Sagens øvrige Omkostninger efter Reglerne for beneficerede Sager.

Forsaavidt nu Citanten fornemmelig har grundet sin Paastand om Frifindelse derpaa, at Birthe Pedersdatter er indtraadt i nyt Ægteskab, og at hun derhos er flyttet fra Citantens Gaard, saa findes det ikke, at denne hans Formening kan gives Medhold, da Birthe Pedersdatters senere Ægteskab ikke kan have nogen Indflydelse paa den ham paahvilende Forpligtelse til at vedblive, efter hendes første Mands Død, at give hende Aftægt, hvilken Forpligtelse, efter det udtrykkelige Indhold af den ovenfor nævnte Post i

Fæstebrevet, kün skulde ophøre ved hendes Død, ligesaa-lidet som der i Lovgivningens almindelige Forskrifter eller i det omhandlede Document indeholdes noget for, at Aftægtens Erlæggelse skulde være betinget af, at den, som var berettiget til at oppebære samme, skulde blive boende paa Aftægtsgaarden, hvorimod det endog i Fæstebrevet er omtalt som muligt, at Aftægtsfolkene vilde erholde en anden Bolig, og det høieste som saaledes af Birthe Pedersdatters Fraflyttelse fra Gaarden kunde udledes til Citantens Fordeel, vilde da være, at denne ikke kunde blive pligtig til paa Grund heraf at paatage sig større Uleilighed eller flere Udgivter, end de, som vare forbundne med Aftægtens Erlæggelse, naar hun var bleven boende i hans Gaard.

Naar derimod Citanten endvidere har paaberaabt sig, at de omhandlede Præstationer ikke af Indstævnte have været ham affordrede til rette Forfaldstid, saa skjønnes det ikke rettere, end at der, saaledes som Citantens subsidiaire Paastand, mod hvis Fremsættelse her ved Retten, uanseet den ikke er fremkommen i første Instants, Indstævntes befalede Sagfører ikke har fremsat nogen speciel Indsigelse, giver Anledning til, maa skjelnes mellem de stipulerede Kornvarer, samt Maltet, hvilke Dele Citanten maa blive pligtig at tilsvare, da det i Almindelighed og hvor ikke de concrete Omstændigheder tale herimod, maa antages at være dens Pligt, som er forbundet til at yde en Præstation, at erlægge samme til rette Forfaldstid, uden at dertil behøves

nogen udtrykkelig foregaaende Anfordring fra den Berettigedes Side, og mellem de øvrige under Sagen omspurgte Præstationer, idet disse alle ere af den Beskaffenhed, at det var Citanten umuligt at yde dem, med mindre Indstævnte først fra sin Side havde foretaget de fornødne Skridt til at sætte hiin istand dertil.

Det er saaledes navnligen indlysende, at Citanten ikke kunde fodre eller græsse Kreaturerne, førend Indstævnte havde tilført ham disse, og at han ikke kunde opfylde sin Forpligtelse med Tørveskjæret, førend Indstævnte herom havde henvendt sig til ham, ligesaalidet som det endeligt var muligt for ham at afhente Brændet fra Skoven, eller besørge Sæden til og fra Møllen, med mindre disse Gjenstande vare ham paaviste af Indstævnte.

Da det nu maa ansees at være in confesso, at Indstævnte ikke i rette Tid har affordret Citanten Ydelsen af de sidstomhandlede Præstationer, og Indstævnte ikke kan være berettiget til vilkaarligen at vælge mellem til rette Forfaldstid at fordre disse Præstationer, eller senere, naar han har undladt saadant, at kræve Erstatning for sammes Afsavn, saa vil Underretsdommen, i Overeensstemmelse med Foranførte, være derhen at forandre, at Citanten alene tilpligtes at tilsvare Indstævnte, paa dennes Hustrues Vegne, 1 Td. Rug, 1 Td. Byg og 2 Skpr. Malt, men iøvrigt frifindes for dennes Tiltale.

Processens Omkostninger ville efter Omstændighederne være at ophæve, og kan Indstævntes befalede Sagfører, efter det Udfald Sagen faaer, ikke blive at tillægge noget Salair. Fra Indstævntes her ved Retten befalede Sagfører, Lotto-Advocat Damkjærs Side har Sagen ikke lidt noget saadant Ophold, der skjønnes at kunne lægges ham til Last.

Forsaavidt der under Sagen her ved Retten har været Anvendelse for stemplet Papiir, har samme været rigtigt forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Citanten, Gaardmand Hans Jørgensen af Wollersløv, bør tilsvare Indstævnte, Gaardmand Jens Nielsen af Aareløse, paa dennes Hustru, Birthe Pedersdatters Vegne, 1 Td. Rug, 1 Td. Byg og 2 Skpr. Malt, men iøvrigt for hans Tiltale i denne Sag fri at være.

Processens Omkostninger ophæves.

Det Idømte at udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

No. 35.

Spørgsmaal om hvorvidt nogle Fæstebønder kunde, paa Grund af en i de angaaende deres Gaarde med Herskabet indgaaede Contracter paaberaabt Hoveriforening, ansees solidarisk forpligtede til, i Forening med de øvrige Fæstere i samme By, at tilsvare en for Hoveri in natura stipuleret Afgivt.

I Sagen:

Fæstegaardmændene Hans Andersen og Søren Sørensen af Kjærbye,

contra:

Besidderen af Grevskabet Lerchenborg.

(Afsagt den 5te Juni 1837.)

Ved en imellem Besidderen af Grevskabet Lerchenborg og de hoverigjørende Bønder paa det nævnte Gods i Aaret 1812 indgaaet Forening er det i sammes 7de Post bestemt, at samtlige hoveripligtige Gaardmænd skulle, istedetfor at forrette Avlingshoveri in natura til Lerchenborg, fra 1ste Mai 1813 svare for hver Heelgaard 12 Tdr. Byg, som betales med Penge efter Capitulstaxten paa hvert Aars Afgrøde og erlægges aarligen i 4 Terminer, den 11te Juni, 11te September og 11te December, hver Gang med 1 Rdlr. for 1 Td. Byg eller 12 Rdlr., og Resten i det seneste 8 Dage efterat Capitulstaxten er sat, som altsaa bliver fjerde eller sidste Termin, dog at, hvis Capitulstaxten nogensinde skulde blive saa lav, at den aarlige Betaling for de 12 Tdr. Byg ikke kunde beløbe sig til 48 Rdlr., Bønderne ligefuldt forpligtes til at betale i den sidste Termin 12 Rbd., saaledes at 48 Rdlr. under alle Omstændigheder bliver den ringeste Afgivt for det bortfaldende Hoveri; hvorefter det i den paafølgende 8de Post fremdeles hedder: forøvrigt indestaae Bønderne byviis, een for alle og alle for een, for den bestemte Erlæggelse af hele Byens

Hoveriafgivt til enhver af foranførte Terminer, og bliver det en Selvfølge, at hele Byen strax ved den første Termins Udeblivelse af Betalingen vorder tilsagt, uden Undtagelse, at forrette deres tilforn pligtige Avlingshoveri in natura, og at Sag paa lovlig Maade vorder anlagt mod samtlige paagjeldende Bymænd til Erstatning for de resterende Hoveripenge, med hvad videre deraf maatte dependere. Senere er det, under en derom opstaaet Retstvist, ved Høiesteretsdom af 3die Juni 1828 decideret, at Lehnsbesidderen er pligtig at omskrive den forommeldte Hoveriafgivt af 48 Rdlr. D. C. efter et Forhold af 30 Rbdlr. Sølv for 100 Rdlr. D. C.

I Medhold af disse Bestemmelser har Grevskabets Besidder beregnet Afgivten for Hoveriaaret fra 1ste Mai 1835 til 1ste Mai 1836 af enhver enkelt Heelgaard, efter den gjeldende Capitulstaxt 3 Rbdlr. 2 Mk. 3 ß. Sølv pr. Td. Byg, til 40 Rbdlr. 2 Mk. 4 ß. Sølv, og da blandt Gaardmændene i Kjærbye, Hans Andersen, Søren Sørensen og Søren Pedersen ikkun havde erlagt i de tvende første Terminer af det nævnte Hoveriaar, de tvende Førstnævnte hver især 25 Rbdlr. 3 Mk. og den Sidstnævnte 10 Rbdlr. 4 Mk. 12⅘ ß. Sølv, saa at der følgelig for samtlige de anførte Gaardmænd endnu resterede et Beløb af 59 Rbdlr. 1 Mk. 15⅕ ß. Sølv, har Herskabet paastaaet dem tilpligtede in solidum, imod Regres til hinanden indbyrdes, at betale den nysnævnte Sum med Renter og

Søgsmaalets Omkostninger skadesløst. Underdommeren har imidlertid, i Betragtning af at Hans Andersen og Søren Sørensen ere komne i Besiddelse af deres Fæstegaarde senere end den ovennævnte Hoveriforening er indgaaet, uden at der ved de med dem indgaaede Contracter navnlig er paalagt dem nogen solidarisk Forpligtelse til i Forening med de øvrige Gaardmænd i Kjærbye at svare til Hoveriafgiften, formeent, at en slig Forpligtelse ikke kunde paahvile disse tvende Indstævnte, og desaarsag ved sin under 6te August forrige Aar afsagte Dom frifunden dem for Herskabets Tiltale, hvorimod han har tilpligtet Gaardmand Søren Pedersen, der selv personlig har deeltaget i og indgaaet den omhandlede Hoveriforening, at erlægge de paastævnte 59 Rbdlr. 1 Mk. 15½ ß. Sølv, med Renter 4 pCt. aarlig fra den udtagne Klages Dato den 11te Marts 1836 indtil Betaling skeer, imod Regres, som han bedst veed, vil og kan, til Gaardmændene Hans Andersen og Søren Sørensen. Paa Grund af det Regressøgsmaal, for hvilket de sidstnævnte tvende Gaardmænd saaledes ere udsatte, have de, efter dem forundt fri Proces, ved Stævning af 2den December f. A. her til Retten indanket den forommeldte Dom til Underkjendelse og Forandring, og idet de have yttret den Formening, at den omhandlede Hoveriafgivt, i Medhold af den ovenanførte Høiesteretsdom, kun kan beregnes med et saa stort Beløb, som 48 Rdlr. D. C. omskrevne til Rigsbankpenge Sølv efter et Forhold af

30 Rbdlr. Sølv for 100 Rdlr. D. C. kan udgjøre, altsaa kun med 14 Rbdlr. 2 Mk. 6⅜ ß. Sølv for enhver Gaard, have de derhos, da enhver af dem har erlagt en større Sum i Hoveriafgivt, principaliter paastaaet, at den Sum, som Søren Pedersen ved den indankede Dom er kjendt pligtig at betale, bør nedsættes til 29 Rbdlr. 3 Mk. 7⅕ ß. Sølv, som hans egen Skyld skal udgjøre, og den ham tillagte Regres bortfalde, hvorhos de, da Afgivten efter de med dem indgaaede Contracter formeentligen i alt Fald dog kun kan ansættes til 34 Rbdlr. r. S. for enhver af dem, hvoraf følger at enhver af dem kun staaer til Rest med 8 Rbdlr. 3 Mk. r. S., subsidialiter have paastaaet, at den Sum, som Søren Pedersen er dømt at betale, bør bestemmes til 46 Rbdlr. 3 Mk. 7⅕ ß., og den ham tillagte Regres indskrænkes til den bestemte Sum 17 Rbdlr. r. S. Saa have de og paastaaet Herskabet tilpligtet at udrede denne Sags Omkostninger med noget Tilstrækkeligt.

Derimod har Indstævnte, efter udtagen Contrastævning, paastaaet Underretsdommen forandret i Overeensstemmelse med den for bemeldte Ret nedlagte Paastand, og in subsidium bemeldte Dom stadfæstet, samt i begge Tilfælde Citanterne tilpligtede at erstatte ham Sagens Omkostninger for begge Retter skadesløst.

Undersøges det nu først, om Citanterne kunne ansees bundne ved den i Aaret 1812 afsluttede Hoveriforening, vil dette Spørgsmaals Afgjørelse væsenligen beroe paa, om de ved de angaaende deres Gaarde med

Herskabet indgaaede Contracter kunne antages at have vedtaget bemeldte Forening. I det til Hans Andersen under 1ste October 1828 udstædte Fæstebrev hedder det i 3die Post: "det herskabelige Hoveri forretter Fæsteren ligesom Godsets øvrige Bønder, og, saaledes som vedhæftede Hoverifortegnelse udviser, villig og upaaklagelig, naar han derom bliver tilsagt, og for den Deel af Avlingshoveriet Fæsteren er befriet betales aarlig 34 Rbdlr. r. S. i 4 Terminer, nemlig 11te Marts, 11te Juni, 11te September og 11te December, hver Gang med $\frac{1}{4}$ Deel, som Minimum af den i Foreningen bestemte Afgivt", og i den under 23de November 1829 approberede Fæsteforestilling, hvorefter Søren Sørensen er kommen i Besiddelse af sin Gaard, er i 3die Post bestemt: "Hoveriet forrettes som hidtil, og for den Deel, for hvilket Fæsteren er befriet, svares fra 1ste Mai 1830 og siden fremdeles aarlig 34 Rbdlr. r. S., nemlig", saaledes som det i den i Underretsacten Pag. 67—69 indrykkede Afskrift af denne Fæsteforestilling hedder, "4 Rbdlr. hver Termin, som Minimum af Betalingen for 12 Tdr. Byg, alt overeensstemmende med den indgangne Hoveriforening og det Kongelige danske Cancellies Resolution af 7de October 1828." Det sees saaledes heraf, at den omhandlede Hoveriforening vel er paaberaabt i de med Citanterne afsluttede Contracter, men at de dog ikke udtrykkelig have paataget dem nogen solidarisk Forpligtelse til, i Forening med de øvrige Fæstere i Byen, at svare til Afgivten, og at der end ikke

er henviist til den Post i Foreningen, hvori denne Bestemmelse forekommer, ligesaalidet som det mod deres Benægtelse er oplyst, at denne Forenings Bestemmelser i det Hele ere bragte til deres Kundskab. Det er derfor med Føie af Underdommeren antaget, at Citanterne ikke kunne være pligtige paa den paastaaede Maade at tilsvare samtlige de paastævnte 59 Rbdlr. 1 Mk. 15⅕ ß. Sølv. Naar derimod Citanterne ere gaaede ud fra den Anskuelse, at de ere berettigede til at erlægge Afgivten med 48 Rdlr. D. C. efter det i Høiesteretsdom af 3die Juni 1828 etablerede Omskrivningsforhold, eller dog i alt Fald med de i deres Contracter ommeldte 34 Rbdlr. r. S., findes det ikke at denne deres Formening kan gives Medhold. Ligesom det nemlig er aldeles klart, at de ovenciterede Bestemmelser i Hoveriforeningen hjemle Herskabet Ret til at paastaae 12 Tdr. Byg af hver Fæstegaard i aarlig Afgivt betalte efter Capitulstaxten, naar derved udkommer mere end 48 Rdlr. D. C., og i modsat Fald da det sidstnævnte Beløb, og at der ved den foranførte Høiesteretsdom heri ingen anden Forandring er skeet, end at det er bestemt, at det i Foreningen nævnte Minimum skal omskrives til Rigsbankpenge Sølv efter det i Dommen opgivne Forhold, saaledes henvise ogsaa de Contracter, som Citanterne have indgaaet, til Foreningens Bestemmelser forsaavidt Afgivtens Beregning angaaer, og det viser sig af deres Indhold tydeligen, at de sammesteds nævnte 34 Rbdlr. r. S. kun ere anførte som den Sum, der skal træde istedetfor

de 48 Rdlr. D. C., der efter Foreningen var Minimum af den stipulerede Afgivt. Dette bliver endnu klarere, naar hensees til den her for Retten fremlagte Hoverifortegnelse, der findes vedhæftet Hans Andersens Fæstebrev, siden det, efterat endeel Hoveri er specificeret, derefter i bemeldte Fortegnelse hedder: "For alt øvrigt Hoveri efter Frd. af 15de September 1792 er Fæsteren fritaget, imod at han efter Foreningen 25de Januar 1812, den 7de Post, betaler 12 Tdr. Byg med Penge efter hvert Aars Capitulstaxt, og naar denne ikke opnaaer 4 Rdlr. pr. Tønde, betales 48 Rdlr. Sedler", hvornæst findes tilføiet: "Afgivten modereret til 34 Rbdlr. rede Sølv aarlig, som Minimum af Afgivten", og skjøndt det ikke er oplyst, at nogen Hoverifortegnelse af lignende Indhold er meddeelt Søren Sørensen, er det dog i den ovenanførte Fæsteforestilling tilstrækkeligen antydet, at de sammesteds nævnte 34 Rbdlr. r. S. skulle betragtes som den ringeste Betaling for 12 Tdr. Byg, og at denne iøvrigt vilde være at beregne efter den indgaaede Hoveriforening, med hvis Bestemmelser i denne Henseende Søren Sørensen altsaa var i høieste Grad opfordret til at gjøre sig bekjendt. Maa det nu saaledes antages, at Contracitanten har været berettiget til som Hoveriafgivt fra 1ste Mai 1835 til 1ste Mai 1836 at affordre enhver af Hovedcitanterne Betaling for 12 Tdr. Byg efter Capitulstaxten med 40 Rbdlr. 2 Mk. 4 ß. Sølv, er det, siden det under Proceduren her for Retten maa

fra deres Side ansees indrømmet, at enhver af dem kun har erlagt 25 Rbdlr. 3 Mk. Sølv, heraf en umiddelbar Følge, at de hver for sig endnu ville have at tilsvare Differencen med 14 Rbdlr. 5 Mk. 4 ß. Sølv, og med den heraf flydende Forandring vil Underretsdommen, forsaavidt paaanket er, være at stadfæste.

Processens Omkostninger her for Retten blive efter Omstændighederne at ophæve.

Den befalede Sagførelse her for Retten har været lovlig og det til Sagen henhørende stemplede Papiir er rigtigt forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Herredstingsdommen bør, forsaavidt paaanket er, ved Magt at stande, dog saaledes at Hans Andersen og Søren Sørensen af det Beløb, som Søren Pedersen ifølge denne Dom har at tilsvare, nemlig 59 Rbdlr. 1 Mk. 15½ ß. Sølv, med Renter fra den 11te Marts 1836, hver især in solidum med ham udrede 14 Rbdlr. 5 Mk. 4 ß. Sølv, med Renter som forommeldt.

Processens Omkostninger her for Retten ophæves.

At efterkommes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

No. 36.

En Mand anseet for tyrannisk Forhold imod sin Ægtefælle.

I Sagen:

Lottoadvocat Damkjer, som Actor,

contra:

Tiltalte Dreier Peder Hansen.

(Afsagt den 17de Juni 1837.)

Under nærværende i første Instants inden Mariboe Kjøbstads Extraret den 29de April d. A. paakjendte Sag, hvorunder Tiltalte, Dreier Peder Hansen, actioneres for tyrannisk Behandling mod sin Hustru, Anne Johanne Pedersdatter, har Sidstnævnte forklaret, at hendes Mand i de senere Aar, og fornemmeligen i de sidste 2 à 3 Aar, har været meget forfalden til Drik og jevnligen været saa beskjænket, at han ikke har været at styre, hvorhos han i saadan Tilstand ofte har anfaldet hende med Hug og Slag, saavel i Hovedet, som hvor han ellers ved at slaae i Blinde kunde ramme, med hvilketsomhelst Instrument, han først fik i Haanden; at han har kastet hende paa Gulvet, traadt paa hende, sparket hende, sat sit Knæ for hendes Bryst, truet hende paa Livet og forsikkret at ville slaae hende ihjel. Tiltalte har vel indrømmet, at han nu og da, naar hans Kone, som han tillægger, havde drillet ham, har i Hidsighed givet hende en Dask paa Øret eller Munden, men nægter at have i det Hele taget udviist nogen tyrannisk Adfærd imod hende, eller at have undsagt hende og truet hende paa Livet.

Ligesom imidlertid Anne Johanne Pedersdatters Forklaring er i høieste Maade bestyrket ved samtlige under Sagen oplyste Omstændigheder, og i

Særdeleshed ved de af hendes og Tiltaltes Søn, Skomagerlærling Christian Pedersen, og af Bager Meier og dennes Hustru, der i længere Tid have boet i samme Huus som Tiltalte, afgivne Vidnesbyrd, saaledes er det navnligen tildeels endog ved Tiltaltes egen Vedgaaelse beviist, at han, foruden ved flere Leiligheder at have overøst hende med Skjældsord og udstødt Trudsler mod hende, engang for nogle Aar siden har paa Gaden grebet hende i Baghovedet, trukket hende baglænds overende, og derefter ved Haaret slæbt hende op af Trappen igjennem Forstuen ind i Stuen, hvor han var i Begreb med at slaae hende, der laae paa Ryggen, med den knyttede Næve i Næse og Mund, men deri blev forhindret af de tilstedekomne Personer; ligesom og at han ved en anden Leilighed har kastet hende baglænds hen mod Kjøkkendøren, saa at denne sprang op og hun baglænds styrtede ud paa Kjøkken-Steengulvet og stødte sig betydeligt. Endeligen have Vægterne Henrich Sibbern og Hans Christian Christensen eensstemmigen edeligen bevundet, at de en Aften forrige Aar havde truffet Anne Johanne Pedersdatter paa Gaden, beklagende sig over at være jaget ud af hendes Mand, og at Sidstnævnte, da de havde fulgt hende hjem, derpaa havde aabnet Døren og grebet fat i hende, samt revet hende ind i Huset, hvorefter de, da Døren atter var bleven lukket, hørte Lyden af mange Slag og Konen skrige, samt bede for sig.

Ved de saaledes tilveiebragte Oplysninger maa Tiltalte ansees overført at have, uden at det findes at hans Hustru dertil har givet ham mindste Anledning, udviist en særdeles tyrannisk og uchristelig Behandling imod hende, i hvilken Henseende det saameget mindre kan tjene til hans Undskyldning, at hans Mishandlinger mod hende maa, efter hvad der er oplyst, antages at være forøvede af ham i meer eller mindre beruset Tilstand, som disse ikke ere udøvede en enkelt Gang, men gjentagne oftere og i Løbet af flere Aar af deres Samliv; og han, der er langt over criminel Lavalder, men ikke findes forhen at have været tiltalt eller straffet, vil saaledes nu, i Medfør af L. 6—5—7 og Analogien af Frd. 4de October 1833, være at ansee med Straf, som efter Omstændighederne ikke skjønnes at kunne fastsættes ringere end til Arbeide som Forbedringshuusfange i Møens Tugt- og Forbedringshuus i 1 Aar.

I Overeensstemmelse hermed vil saaledes Underrettens Dom, hvorved Tiltalte alene er tilfunden Straf af Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage, forsaavidt være at forandre, hvorimod bemeldte Dom iøvrigt i Henseende til Actionens Omkostninger, hvorunder de Actor og Defensor ved Underretten, Procuratorerne Gjerding og Larsen, tillagte Salairer af respective 3 og 2 Rbdlr. Sølv billiges, bliver at stadfæste. I Salair til Actor her ved Retten, Lotto-Advocat Damkjer, bliver Tiltalte derhos pligtig at betale 5 Rbdlr. Sølv.

Sagens Behandling ved Underretten, saavelsom den befalede Sagførelse ved begge Retter, har været forsvarlig.

Thi kjendes for Ret: Tiltalte, Dreier Peder Hansen, bør hensættes som Forbedringshuusfange til Arbeide i Møens Tugt- og Forbedringshuus i 1 Aar. I Henseende til Actionens Omkostninger bør Bytingsdommen ved Magt at stande.

I Salarium til Actor her ved Retten, Lottoadvocat Damkjer, betaler Tiltalte 5 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

* * *

Høiesterets-Dom, afsagt den 5te September 1837.

Lands-Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. I Salarium til Justitsraad Blechingberg for Høiesteret betaler Tiltalte 10 Rbdlr. Sølv.

No. 37.

Spørgsmaal om hvem den med en Bankhæftelse, der var indfriet imod cederet Obligation, forbundne Actieret maatte tilkomme.

I Sagen:

Kattuntrykker J. H. Ruben,

contra:

Galanterihandler Falk Vilhelm Henriques.

(Afsagt den 26de Juni 1837.)

Under 3die Februar 1815 udstædte Indstævnte, Galanterihandler Falk Vilhelm Henriques, der ved sin Broder Jacob Christian Henriques's Død var bleven Eier af Halvparten af Gaarden No. 386 i Kronprindsessegade, en Obligation til Banken paa den for bemeldte Halvpart hvilende Bankhæftelse, til Beløb 1,335 Rbdlr. r. S., der skulde forrentes med 6½ pCt. aarligen, og hvilken Obligation under 6te s. M. er tinglæst. Da Indstævnte senere til Banken havde indbetalt den ovenmeldte Obligations paalydende Capital med Renter, blev Obligationen ham den 21de August 1815, i Overeensstemmelse med den 11te §. i Bankfundationen af 5te Januar 1813 cederet til fri Raadighed med samme reelle Rettighed, hvormed Banken forend Cessionen havde eiet den, hvilken Cession under 1ste April 1816 er tinglæst, hvorhos den omhandlede Bankhæftelsesobligation under 7de October 1834 er af Indstævnte forsynet med Paategning om at Eieren af Gaarden No. 386 i Kronprindsessegaden kun skulde svare 4 pCt. i Rente af samme, hvilken Paategning findes tinglæst den 13de s. M. Imidlertid havde Indstævnte og hans Medeier af Gaarden No. 386 i Kronprindsessegaden ved et, den 21de Juni 1834 udstædt og den 7de Juli næstefter tinglæst, Skjøde afhændet bemeldte Gaard til Grosserer Henrik Leonard Danchell, med samme Rettigheder og Forpligtelser, med hvilke ovenmeldte Eiere, ifølge de oftnævnte Eiendom vedkommende ældre

Skjøder og Adkomstbreve, havde eiet samme, og findes det i den 4de Post af Skjødet af 21de Juni 1834 bestemt, at Bankhæftelsen, stor 2,670 Rbdlr. r. S., hvorfor er udstædt 2 Obligationer, hver lydende paa det Halve, som ere indfriede fra Banken og hvoraf svares aarligt 4 pCt. i Renter, overtages og tilsvares af Kjøberen uden Afgang i Kjøbesummen. Ved Skjøde af 15de December 1835, der er tinglæst den 4de Januar 1836, blev den oftmeldte Eiendom af Grosserer Danckell overdraget til Citanten, Kattuntrykker J. H. Ruben, med samtlige de Rettigheder og Forpligtelser, hvormed Sælgeren havde eiet samme, og er §. 2 i bemeldte Skjøde saaledes lydende: "Paa Eiendommen hviler Bankhæftelsen, til Beløb 2,670 Rbdlr. r. S., efter 2 udstædte og til Vedkommende cederede Obligationer, hver lydende paa Halvdelen, og hvoraf svares i aarlig Rente 4 pCt. Denne Hæftelse overtager og tilsvarer Kjøberen uden Afgang i Kjøbesummen." Under 24de Juni 1836 opsagde Citanten den ovenomhandlede, af Indstævnte udstædte Bankhæftelsesobligation til Udbetaling i næstpaafølgende 11te December Termin, hvilken Opsigelse findes af Indstævnte meddeelt Paategning om at være ham forkyndt. Den 16de December næstefter blev Indstævnte, ifølge Citantens Reqvisition, af Notarius publicus opfordret til, i Henhold til den ovenmeldte Opsigelse, uden nogensomhelst Reservation, til Citanten at cedere den oftmeldte Bankhæftelsesobligation, imod at erholde udbetalt sammes paalydende Sum,

1,335 Rbdlr. r. S., med forfaldne Renter, 26 Rbdlr. 4 Mk. 2 ß., ialt 1,361 Rbdlr. 4 Mk. 2 ß. rede Sølv. Herpaa svarede Indstævnte, at han vel vilde modtage den tilbudte Sum, men kun under udtrykkelig Reservation af den ham formeentligen tilkommende Actieret, i hvilken Anledning der af Notarius publicus blev protesteret imod Indstævntes ovenmeldte Vægring, samt Citantens Ret i enhver navnlig Henseende forbeholdt. Derefter har Citanten ifølge Stævning af 31te December f. A. anlagt nærværende Sag imod Indstævnte, samt derunder paastaaet denne under en daglig Mulct tilpligtet, imod Betaling af 1,361 Rbdlr. 4 Mk. 2 ß. r. S., til Citanten at udlevere den ovenomhandlede Bankhæftelsesobligation behørigen cederet og uden nogensomhelst Reservation, hvorhos han og har paastaaet Indstævnte idømt Processens skadesløse Omkostninger.

Indstævnte har derimod paastaaet sig for Citantens Tiltale i nærværende Sag frifunden, enten i det Hele, eller i alt Fald saaledes, at Indstævnte, naar den omhandlede Bankhæftelsesobligation bliver betalt med resterende Renter til Betalingsdagen, transporteres samme med Reservation af Actieretten og det i saa Henseende videre Fornødne, og navnligen af Ret til i sin Tid at erholde Obligationen udleveret, for at Actiebrevene kunne blive udfærdigede og komme ham tilhænde, ligesom han og har paastaaet Citanten tilpligtet at betale Processens Omkostninger skadesløst.

Det skjønnes nu ikke rettere, end at allerede Sagens Natur maa medføre, at Indstævnte ved at faae Hæftelsesobligationen cederet ikke kan være kommen i Besiddelse af nogen anden eller større Ret end den, hvormed Banken eiede Obligationen, og at han saaledes, ligesom Banken vilde have været det, maa være ubetinget pligtig at cedere Obligationen til den Hæftelsespligtige, naar denne paa lovlig Maade vil indfrie samme. Forsaavidt Indstævnte har anført, at han er en af de Eiendomsbesiddere, hvilke Byrden af Bankhæftelsen i Aaret 1813 blev paalagt, samt endvidere paaberaabt sig, at der formeentligen burde destingueres imellem en Bankhæftelse og den for sammes Beløb udstædte Obligation, saaledes, at Actieretten maatte tilkomme ham, som den, der fra Banken havde indfriet Hæftelsen, uden Hensyn til, om han forblev i Besiddelse af Obligationen, hvilken i den omhandlede Henseende alene skulde komme i Betragtning, som indeholdende Qvittering for den skete Indfrielse fra Banken, men iøvrigt formeentligen ikkun være at ansee som et Gjeldsbrev, der stiftede et særdeles betryggende Pant og afgav en vis aarlig Rente, da maa herved erindres, at der af den førstnævnte Omstændighed, i Medhold af Lovgivningens Bestemmelser, in specie i det aabne Brev af 30te Juli 1813 §§. 1 og 2, 6te April 1818 i Begyndelsen, Octroi 4de Juli 1818 §. 11 og Regl. 27de Juli 1818 §. 8, alene flyder, at Actieretten oprindeligviis tilkom Indstævnte og af ham kunde været conserveret,

saafremt han havde foretaget noget Skridt, hvoraf det kunde sees, at den ham som Medeier af Gaarden No. 386 i Kronprindsessegaden tilkommende Actieret, var skilt fra hans Part i Gaarden, hvilket Skridt han, ifølge hvad der under Sagen er in confesso, ikke paa nogensomhelst Maade har foretaget sig, ligesom og den sidstanførte, af Indstævnte opstillede Destinction, skjønnes at være uden Hjemmel i Lovgivningen, og saameget mindre vil kunne afgjøre Sagen til hans Fordeel, som selve de til Citanten og hans Formand udstædte Skjøder omtale Bankhæftelsen som endnu existerende. Et vigtigt Argument for Citanten indeholdes og i den Omstændighed, at det saavel i det til ham, som til hans Formand udstædte Skjøde findes bestemt, at Kjøberen skulde overtage og forrente den paa Eiendommen hvilende Bankhæftelse, uden at der fra Sælgerens Side er taget nogen Reservation med Hensyn til Actieretten; thi Formodningen maa være for, at Citanten, ved saaledes at overtage den ommeldte paa Eiendommen hvilende Byrde, tillige har villet erhverve den dertil svarende Rettighed, i hvilken Henseende han ei behøvede at tilføie nogen speciel Stipulation, da Bankanordningerne udtrykkeligen hjemle de hæftelsespligtige Eiendomsbesiddere Adgang til at blive Interessenter i Banken.

Naar Indstævnte fremdeles har paaberaabt sig, at han fornemmeligen har været motiveret til fra Banken at indfrie den hans Andeel af den omhandlede Gaard paahvilende Bankhæftelse, derved, at han attraaede for

sammes Beløb at være Actionair i Banken, da findes Citanten med Føie herimod at have erindret, at han ligeledes for en Deel har ladet sig bestemme til at betale den for oftmeldte Gaard af ham erlagte Kjøbesum ved den Betragtning, at Actionairrettigheden efter hans Formening indbefattedes under de Rettigheder, hvilke han ved Kjøbslutningen erhvervede. Ligesaalidet findes den Omstændighed, at den til Indstævnte fra Bankens Side skete Cession af den omhandlede Bankhæftelsesobligation er tinglæst, at kunne gjøre Udslag i Sagen til hans Fordeel, efterdi det herved alene blev kundbart, at han var indtraadt i Bankens Rettigheder, men ved saadan Kundgjørelse iøvrigt naturligviis Intet kunde afgjøres angaaende Omfanget af de Rettigheder, som han derved erhvervede.

Forsaavidt Bestemmelsen i Regl. 27de Juli 1818 §. 8 Litr. c kunde synes at tale til Fordeel for Indstævnte, naar det sammesteds hedder: "Iøvrigt er det en Selvfølge, at dersom en saadan Obligation eller Qvittering har været cederet med udtrykkelig Reservation af Actieret, bliver denne Ret Cedenten i alle Maader forbeholden", da maa det herved bemærkes, at dette Lovbud Intet indeholder til Afgjørelsen af det Spørgsmaal, i hvilket Tilfælde en speciel Reservation lovligen kan tages fra Cedentens Side, for at Actionairrettigheden ved Obligationens Transport kan afsondres fra samme, samt at oftmeldte Bestemmelse in specie ikke medfører, at Eieren af en Bankhæftelses-

obligation er berettiget til at reservere sig samme, naar den hæftelsespligtige Eiendomsbesidder indfrier Obligationen fra hiin.

Efter alt Ovenanførte, og da Indstævnte saaledes uden Føie har vægret sig ved at imodtage den ham ved Obligationens Cession i December Termin forrige Aar tilbudte Betaling, og følgeligen fra denne Termin ikke er berettiget til Rente af Obligationen, vil Citantens Paastand, imod hvilken ingen speciel Indsigelse iøvrigt er fremsat, være at give Medhold, dog saaledes, at Processens Omkostninger, hvilke Indstævnte, da han ikke efter Citantens Opfordring har godtgjort at have ved lovligt Forfald været forhindret fra personligt Møde i Forligelsescommissionen, ifølge Placat 30te October 1798 §. 2 Litr. b, vil have at tilsvare, bestemmes til 25 Rbdlr. Sølv, hvorhos den daglige Mulct, hvorunder Indstævnte bliver pligtig at udlevere Obligationen, findes passende at kunne bestemmes til 5 Rbdlr. Sølv. Af den ovenmeldte Aarsag vil Indstævnte endvidere, ifølge Frd. 11te August 1819, være at idømme Mulct for unødig Trætte til Justitskassen, der efter Omstændighederne fastsættes til 10 Rbdlr. Sølv.

Det befalede stemplede Papiir er forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte, Galanterihandler Falk Wilhelm Henriques, bør til Citanten, Kattuntrykker J. H. Ruben, under en Mulct af 5 Rbdlr. Sølv til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse, for hver Dag han sidder denne Dom overhørig,

imod af Citanten at erholde udbetalt de af denne tilbudne 1,361 Rbdlr. 4 Mk. 2 ß. r. S., udlevere den under nærværende Sag omhandlede Bankhæftelsesobligation, behørigen cederet og uden nogensomhelst Reservation.

Processens Omkostninger betaler Indstævnte til Citanten med 25 Rbdlr. Sølv.

Saa erlægger han og til Justitskassen Mulct for unødig Trætte med 10 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

* * *

Høiesterets-Dom i Sagen:

Galanterihandler Falk Vilhelm Henriques,

contra:

Kattuntrykker J. H. Ruben.

(Afsagt den 31te Januar 1838.)

Citanten bør for Indstævntes Tiltale i denne Sag fri at være. I Henseende til Processens Omkostninger for Lands-Over- samt Hof- og Stadsretten og den paalagte Mulct bør bemeldte Rets Dom ved Magt at stande. Processens Omkostninger for Høiesteret ophæves. Til Justitskassen betaler Indstævnte 5 Rbd. Sølv.

No. 38.

Ubeføiet Paastand om at en Sag, forbi det under samme omhandlede Erstatningskrav var grundet paa formeentlig Forsømmelse med at lade et Skib assurere, maatte, som henhørende under Søretten, afvises fra

den ordinaire Ret. Spørgsmaal om hvorvidt en Person, til hvem det var overdraget at foranstalte en Søassurance tegnet, havde gjort sig skyldig i nogen Forsømmelse, der maatte medføre Erstatningspligt.

I Sagen:

Consul G. Hammar og Kjøbmændene M. E. Matson og C. Zachau af Halmstad,

contra:

Grosserer B. C. Reiersen her af Staden.

(Afsagt den 26de Juni 1837.)

Efter foregaaende Klage til Forligelsescommissionen af 4de Februar f. A. have Citanterne, Consul G. Hammar og Kjøbmændene M. E. Matson og C. Zachau af Halmstad, som Eiere af det forliste Skib Ternen, ved Stævning af 19de Marts næstefter saggivet Indstævnte, Grosserer B. C. Reiersen her af Staden, til at erstatte dem det Tab, han skal have tilføiet dem ved at have forsømt at besørge Assurancen paa førnævnte Skib paa dets Reise fra Gothland til Gotheborg, hvortil han i December Maaned 1834 fra Consul Hammar havde erholdt Ordre, med 3,400 Mk. Hamb. Bc., samt endvidere 400 Rdlr. svensk Rigsgjeld i Bjergningsomkostninger for det, som af Skibet er reddet, tilligemed Renter af de nævnte Summer, 4 pCt. om Aaret fra Klagens Dato indtil Betaling skeer, saavelsom denne Sags Omkostninger skadesløst.

Forsaavidt nu Indstævnte har yttret den Formening, at dette Søgsmaal, som hidrørende fra Søfart

og in specie Assurance, efter Bestemmelserne i Lovens 4—8—1, cfr. 4—6, burde have været anlagt ved denne Stads Søret, og han paa Grund heraf har paastaaet Sagen afviist og sig tillagt Kost og Tæring, vil denne hans Paastand saameget mindre kunne gives Medhold, som der her nærmest kun er Spørgsmaal om at afgjøre, hvorvidt Indstævnte har viist en saadan Forsømmelse i Udførelsen af en ham overdragen Commission, at der af denne Aarsag kan paahvile ham nogen Erstatningsforpligtelse, og Sager af slig Natur ikke ere undtagne fra at behandles ved de almindelige Domstole. Hvad dernæst Sagens Realitet betræffer, da fremgaaer det af de fremlagte Documenter, i Forbindelse med de iøvrigt under Proceduren fremkomne Oplysninger, at Consul Hammar ved Skrivelse af 19de December 1834 har anmodet Indstævnte om, hos solide Assurandeurer her i Staden at besørge Sluppen Ternen, der som det i en Efterskrift hedder, var lykkelig ankommen til Gothland og derfra bestemt at seile med en Ladning Kalk til Gothenborg, med Rettighed til at anløbe og udlosse i Halmstad, forsikkret for 3,400 Mk. Hamb. Bc. til en Præmie, som det videre i Efterskriften hedder, af i det høieste 4 à 5 pCt.; hvorhos det i berørte Skrivelse fremdeles tilføies, at dersom en slig Forsikkring ikke kan opnaaes, bedes strax det Indlagte befordret til S. & B. Roosen i Hamborg, men hvis Assurancen tegnes i Kjøbenhavn, det indlagte Brev til Roosen annulleret eller tilbagesendt. Dette Brev ankom her til Staden

med Posten Løverdagen den 20de December 1834, men efter hvad Indstævnte under Proceduren har avanceret, er det først kommet ham tilhænde Søndagen den 21de samme Maaned, skjøndt han har indrømmet, at det muligen kan være blevet afleveret af Postbudet paa hans Bopæl den foregaaende Løverdag Aften. I Svarskrivelse af 21de samme Maaned erkjendte Indstævnte at have samme Dag modtaget den ommeldte Skrivelse, yttrende, at det var ham kjært at erfare Skibets lykkelige Ankomst til Gothland, da han næsten betvivlede, at Assurancen efter Opgivende havde været at vente enten i Kjøbenhavn eller Hamborg, og tilføiede, at Brevet til Roosen annullerede han eller sendte tilbage, men at han, da det var Helligdag, ei endnu kunde melde om, hvorvidt den opgivne Assurance fra Gothland til Gothenborg var at effectuere, hvorom han altsaa næste Post skulde meddele det Fornødne. Saaledes som det allerede i denne Skrivelse er antydet, foretog Indstævnte om Søndagen intet Skridt for at erholde Skibet forsikkret, men næste Mandag henvendte han sig i denne Anledning til Søassurance-Compagniet her i Staden, og da han her erholdt Afslag, forsøgte han at erholde Assurance tegnet hos de herværende private Assurandeurer, idet han endnu samme Dag paa Børsen herom henvendte sig til Assurancemægler Hvidt, der imidlertid erklærede, at han intet Svar den Dag kunde meddele, fordi han ikke havde sine Bøger over de besigtigede Skibe paa Børsen, og næste Dag tilkjendegav, at han,

efter hvad Bøgerne indeholdt, meget betvivlede, at Assurancen vilde blive tegnet, men lovede dog, efter Indstævntes Anmodning, herom at indhente de Committeredes Bestemmelse, hvilken først den følgende Dag, altsaa om Onsdagen den 24de December, blev meddeelt Indstævnte og gik ud paa, at Assurandeurerne ikke vilde overtage den omhandlede Risico. Førend Indstævnte imidlertid med den næste Post, der afgik her fra Staden til Hamborg Løverdag Aften den 27de December, kunde afsende det med Consul Hammars Skrivelse af 19de December modtagne, til Roosen i Hamborg, i Tilfælde at Assurancen ikke her i Staden effectueredes, bestemte Brev, erholdt han fra Consul Hammar en Skrivelse af 26de December, hvori denne blandt andet i en Efterskrift yttrer, at dersom hans forrige Brev til S. & B. Roosen er tilstæde endnu og ingen Forsikkring gjennem Indstævnte besørget, vil dets Affendelse nu være overflødig, medens Indlagte optager samme Assurance, og derhos tilføier, at der, hvis Assurance endnu ei er tegnet, ikke maa nøles et Øieblik med indsluttede Brevs Affendelse, og at det ikke er værd at vente paa Forandring hos Kjøbenhavns Assurandeurer. Som Følge heraf tilbageholdt Indstævnte det fra Consul Hammar med Skrivelsen af 19de December oversendte Brev til Roosen, og lod derimod det i Skrivelsen af 26de December indlagte Brev til bemeldte Roosen afgaae med Posten den 27de December herfra til Hamborg; men da dette Brev ankom til denne Stad,

havde man allerede sammesteds Kundskab om, at Skibet Ternen paa dets Reise fra Gothland til Gothenborg var forliist, og der kunde saaledes ikke længere være Spørgsmaal om at faae dette Skib assureret.

Citanterne have nu formeent, at Indstævnte med en høist uforsvarlig Langsomhed har røgtet det ham overdragne Hverv, idet han nemlig deels har ladet Søndagen hengaae uden at gjøre noget Forsøg paa at erholde Assurance tegnet, skjøndt denne ogsaa om Helligdagene kan tegnes hos de private Assurandeurer, og deels i ethvert Fald burde have draget Omsorg for at erholde de herværende Assurandeurers endelige Svar saa betimelig, at han, i Tilfælde at dette blev benægtende, kunde med den om Tirsdagen den 23de December herfra til Hamborg afgaaende Post afsende det til Roosen bestemte Brev. Men at Indstævnte ikke strax om Søndagen søgte at faae Skibet forsikkret, kan saameget mindre lægges ham til Last, som det udtrykkelig var paalagt ham at foranstalte Assurancen tegnet hos solide Assurandeurer, og han, efter sit Opgivende, just herved har ladet sig bestemme til først at henvende sig til det octroierede Søassurance-Compagni, med hvis Garanti han, efter hvad han fremdeles har bemærket, antog, at hans Committent bedst vilde være tjent, og at han ikke under de Forhandlinger, som strax derpaa fandt Sted mellem ham og de herværende private Assurandeurers Agent, foreskrev denne en saadan peremtorisk Frist, at han i Nægtelsestilfælde kunde afsende Brevet til Roosen

med den til Hamborg den 23de December afgaaende Post, skjønnes ikke heller at kunne paadrage ham noget Ansvar, især han ikke kan siges at have tilsidesat den ham i Skrivelsen af 19de December givne Ordre, der gaaer ud paa, at han først og fremmest skulde see at faae Assurance tegnet i Kjøbenhavn, og først naar dette ikke kunde skee, da strax afsende det indlagte Brev til Hamborg, saa at det ingenlunde er gjort ham til Pligt, at fremsende det titnævnte Brev med den næst, efter dets Modtagelse, herfra Staden til Hamborg afgaaende Post, uden Hensyn til om de med Assurandeurerne her i Staden indledte Underhandlinger vare tilendebragte eller ikke, men det meget mere er paalagt ham først da at affende det, naar han ikke her kunde opnaae Assurancen tegnet, hvilket ikke viste sig førend efter Postens Afgang den 23de December. Indstævnte har derhos under Proceduren avanceret, uden at denne hans Yttring har mødt nogen speciel Modsigelse, at han har urgeret paa at erholde Assurandeurernes endelige Beslutning snarest muligt meddeelt, og det kan saameget mindre tilregnes ham, at han ikke har forelagt dem nogen peremtorisk Frist, inden hvilken denne skulde afgives, som en slig Fremgangsmaade efter det nys Anførte ikke var ham foreskrevet, og han saaledes kunde finde det tvivlsomt, om han herved vilde handle i sin Committents Interesse. Vel have Citanterne erindret, at Indstævnte selv i sin Svarskrivelse af 19de December har yttret Tvivl om, at Assu-

rancen var at vente enten her eller i Hamborg, og at han derfor saameget mere var opfordret til strax at affende det, til hans Omsorg anbetroede Brev til Roosen, men, foruden at det af den Forbindelse, hvori hiin Yttring er brugt, fremgaaer, at Indstævnte har tænkt sig den større Risico, som vilde have fundet Sted, hvis ikke Skibet, saaledes som i Efterskriften var meldt, havde naaet Gothland, er det ogsaa med Føie fra Indstævntes Side bemærket, at man ikke ønskede at erfare hans individuelle Formening om Assurancens Iværksættelighed, men derimod forlangte Assurandeurernes bestemte Erklæring, om de vilde paatage sig den omhandlede Risico. Naar dernæst Citanterne have paaberaabt dem et af dem erhvervet, under Sagen fremlagt, Responsum fra Committeen for Grosserer-Societetet her i Staden, hvorefter den Kjøbmand, der af en af sine Correspondenter er bleven anmodet om at besørge en Assurance tegnet, i Almindelighed uden Ophold bør træffe de i denne Henseende fornødne Foranstaltninger, og med første Post efterat han er underrettet om, at Assuranten ikke her kan effectueres, affende det ham, for det Tilfælde, at Assurancen ikke her kan tegnes, til Besørgelse til et fremmed Sted anbetroede Ordrebrev, sees det let, at dette Responsum ikke med nogen Føie kan paaberaabes imod Indstævnte, siden det, ifølge hvad der ovenfor er anført, ikke kan antages, at Indstævnte har gjort sig skyldig i noget Ophold med at føie de fornødne Foranstaltninger til at erholde Skibet for-

sikkret, og han, efterat være underrettet om at Assurancen ikke her kunde effectueres, strax med første Post har været beredt paa at afsende det omhandlede Brev, og heri kun er bleven hindret ved den imidlertid fra hans Committent indløbne Modordre. Det skjønnes saaledes ikke, at Indstævnte har gjort sig skyldig i noget saadant Forhold, der kunde forpligte ham til at præstere den omhandlede Erstatning, og han vil følgelig, uden at det bliver nødvendigt at prøve de iøvrigt fra hans Side paabergabte Frifindelsesgrunde, for Citanternes Tiltale i denne Sag være at frifinde.

Processens Omkostninger blive efter Omstændighederne at ophæve.

Det til Sagen henhørende stemplede Papiir er rigtigt forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte, Grosserer B. C. Reiersen her af Staden, bør for Tiltale af Citanterne, Consul G. Hammar og Kjøbmændene M. E. Matson og C. Zachau af Halmstad, i denne Sag fri at være.

Processens Omkostninger ophæves.

No. 39.

Den, der har ordineret et Parti Varer og modtaget samme, men paastaaer, at de ikke svare til de af ham bestilte, og at han ikkun har modtaget dem til Sikkerhed for et forstrakt Laan, er pligtig at føre Beviset herfor.

I Sagen:

Kjøbmand C. J. Kull,

contra:

Tømmerhandler A. G. Iversen.

(Afsagt den 26de Juni 1837.)

Indstævnte, Tømmerhandler A. G. Iversen, der under nærværende Sag søges til at betale for til ham indkjøbte og leverede, samt af ham imodtagne 80 Stykker Fyrrespiir, et Restbeløb af 260 Rbdlr. Sedler, med Renter heraf fra Klagens Dato den 19de Juni sidstleden, og Sagens Omkostninger skadesløst, har erkjendt, at han ved Skrivelse af 24 Marts 1831 har anmodet Citanten, Kjøbmand C. J. Kull, om paa sin Reise i Sverrig at indkjøbe til ham 100 Stkr. Fyrrespiir, 22 Alen, 7 à 8 i Rod, 6 à 7 Top, lige og nogenlunde frie for Knaster, til en Priis af 4 à 5 Rbdlr. pr. Stk., at leveres her i Staden i Løbet af Sommeren, og derhos indrømmet, at der ifølge denne Ordination, som Citanten i Svarskrivelse af 29de samme Maaned paatog sig at efterkomme, er i de første Dage af September 1831 her til Staden ankommet et Parti af 80 Stkr. Fyrrespiir, men han har anført, at disse ikke i Bonitet og Dimension svarede til hvad der af ham var opgivet; at desaarsag Kjøbet ikke kom i Stand, og at han ei heller imodtog de ommeldte Fyrrespiir som sin Eiendom, skjøndt han dog har vedgaaet, at de strax efter ere blevne ham overleverede for at tjene til Sikkerhed for et

Citanten forstrakt Laan af 140 Rbdlr. Sedler. Citanten har derimod nægtet, at der fra Indstævntes Side er skeet nogen Udsættelse med Hensyn til de omhandlede Fyrrespiirs Beskaffenhed, og har derhos yttret, at Indstævnte strax efter at disse Fyrrespiir vare udskibede af Fartøiet, hvori de havde været indladede, har imodtaget samme, og i Afdrag paa Kjøbesummen 400 Rbdlr. erlagt 140 Rbdlr., saa at endnu de paastævnte 260 Rbdlr. restere. Ifølge hvad der, efter den ovenfor givne Fremstilling, maa mellem Parterne ansees at være in confesso, maatte det være Indstævntes Sag, naar han paa Grund af de ordinerede og oversendte Varers Beskaffenhed ikke antog, at der paahvilede ham nogen Forpligtelse til at opfylde det indgaaede Kjøb, da at sikkre sig Beviset for at de affendte Varer ikke svarede til de af ham bestilte, og naar han ikke destomindre strax efter imodtog disse, maatte han naturligviis i høi Grad være opfordret til at sørge for, at han i paakommende Tilfælde nøiagtigt kunde oplyse, af hvilken Aarsag denne Modtagelse var skeet, og at den in specie ikke havde sin Grund i det afsluttede Kjøb. Men det er saa langt fra at Indstævnte har tilveiebragt saadanne Beviisligheder, at det meget mere gjentagende er under Proceduren fra Citantens Side asséreret, at den af ham meddeelte skriftlige Tilstaaelse for Modtagelsen af de ovenfor ommeldte 140 Rbdlr. udtrykkelig indeholdt, at denne Betaling var erlagt a conto paa Kjøbesummen for de 80 Fyrrespiir, og han har i Forbindelse hermed provoceret

Indstævnte til at fremlægge denne Tilstaaelse, saavelsom en ham tilstillet Skrivelse, der ligeledes nærmere skal kunne oplyse Parternes Mellemværende, og naar Indstævnte, næst at benægte Rigtigheden af Citantens foranførte Assertum, iøvrigt har undslaaet sig for at efterkomme den skete Provocation, fordi han ikke skal være i Besiddelse af, eller dog ikke kunne finde de forommeldte Documenter, maa det herved bemærkes, at in specie det første af disse maatte være af særdeles Vigtighed for Indstævnte, siden det indeholdt Beviset for hvad han til Citanten havde betalt; hvortil kommer, at det af de ellers fra hans Side fremlagte Documenter sees, at han endog pleier at opbevare de ham meddeelte qvitterede Regninger. Efter disse Omstændigheder vil Indstævnte ikke kunne tillægges den af ham paastaaede Frifindelse, hvorimod Citantens Paastand bliver at tage til Følge, saaledes at Processens Omkostninger, som Indstævnte vil have at tilsvare, bestemmes til 25 Rbdlr. Sølv. Citanten og Indstævnte ville hver især være at forelægge en Frist af 8 Dage til at foranstalte afskrevet paa behørigt stemplet Papiir, Førstnævnte det under 6te Marts dette Aar fremlagte Connossement, og den under 10de April samme Aar fremlagte Vexel, og Sidstnævnte den under 20de Marts sidstleden irettelagte Tilstaaelse, saavelsom hans den 8de Mai næstefter fremlagte Indlæg; iøvrigt er det til Sagen henhørende stemplede Papiir rigtigt forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte, Tømmerhandler A. G. Iversen, bør til Citanten, Kjøbmand C. J. Kull, betale de paastævnte 260 Rbdlr. Sedler, med Renter heraf, 4 pCt. om Aaret, fra den 19de Januar dette Aar indtil Betaling skeer, samt denne Sags Omkostninger med 25 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

Citanten og Indstævnte forelægges hver især en Frist af 8 Dage fra denne Doms Afsigelse til at foranstalte afskreven paa behørigt stemplet Papiir, Førstnævnte det under 6te Marts dette Aar fremlagte Connossement, og den under 10de April samme Aar fremlagte Vexel, og Sidstnævnte den under 20de Marts sidstleden irettelagte Tilstaaelse, saavelsom hans den 8de Mai næstefter fremlagte Indlæg.

No. 40.

Arbitrair Straf for morderisk Overfald.

I Sagen:

Cancelliraad og Procurator Delbanco, som Actor,

contra:

Arrestanten, Knud Nielsen af Langøe.

(Afsagt den 27de Juni 1837.)

Det er under nærværende, i første Instants inden Baroniet Schelenborg Birketing af Underdommeren med

tiltagne Meddomsmænd paadømte Sag, hvorunder Arrestanten, Knud Nielsen af Langøe, der forhen ved Baroniet Schelenborgs Birketingsdom af 12te December 1835 har været straffet for Tyveri, actioneres for morderisk Overfald paa hans Medtjenerske hos Gaardfæster Hans Larsen af Langøe, Pigen Johanne Hansdatter, samt for Tyveri, ved egen Tilstaaelse af Arrestanten, der bestyrkes ved Sagens øvrige Omstændigheder, beviist, at Arrestanten, da han Søndag Aften den 22de Januar d. A. fulgte bemeldte Johanne Hansdatter hjem fra Stubberup, hvor hun havde været i Besøg, og hun paa Veien beklagede sig for ham, at hun ikke vidste, hvor hun skulde hen til Sommer, naar hun skulde gjøre Barsel med det Barn, som Arrestanten havde avlet med hende, har fattet den Beslutning at ville behandle hende saaledes, at det Foster, hvormed hun var svanger, og om hvilket det efter Johanne Hansdatters Yttring til ham, var ham bekjendt, at det havde viist Tegn til Liv, kunde blive dræbt, og at han til den Ende, under Foregivende at de vilde følges ad til hans Familie i Mesinge, fik hende til at følge med sig et Stykke hen paa Marken bag nogle Banker, hvor han pludseligt gav hende et Slag i Hovedet med en medhavende Tjørnestok, og da hun ikke faldt ved første Slag, atter bibragte hende et Slag i Hovedet og i det samme skjød hende om med Hænderne, hvorpaa han flere Gange sparkede hende med sine jernbeslagne Træsko, deels i Hovedet, deels

paa andre Steder af Legemet, uden at han i Mørket kunde see hvor disse rammede hende; hvorhos han dog har vedgaaet, at det var hans Hensigt at ramme hende paa Maven, for derved at bevirke Fosterets Død.

Arrestanten, som forklarer derpaa at være bleven forskrækket over sin Gjerning, kastede nu sin Kjep bort, og begav sig til et Gilde i Bogense, efterladende Johanne Hansdatter i en bevidstløs Tilstand, uden at vide om hun var levende eller død. Efter nogen Tids Forløb kom Johanne Hansdatter til sig selv igjen og begav sig med megen Møie omsider til det Huus i Stubberup, hvor hun havde været i Besøg, hvor hun ankom, efter hvad hun troer, omtrent halvanden Time efterat hun havde forladt det, med Ansigtet tildækket med størknet Blod, og derpaa strax toges under Kuur af Districtslægen. Ved det af denne, i Forbindelse med Stiftsphysicus, over hende optagne Syn, er det befundet, at hun havde 5 Saar, deels i Hovedet, deels i Ansigtet, hvoraf 2 vare penetrerede lige indtil Hjerneskallen; et var bibragt hende mellem begge Oinene paa den øverste Deel af Næsen, hvorved samme var kløvet i 2 Spalter; et var tilføiet hende i den høire Tinding, og trængt ind til Tindingbenet, samt et bibragt hende paa Oret, hvorved Orebrusket var løsnet og et Stykke af Orelæben bortrevet. Ligeledes befandtes det at hun var frugtsommelig, samt at Fosteret havde Liv og at dette maatte have været Tilfældet, da Overfaldet skete. Skjøndt Patientinden ikke for Oieblikket befandtes i

Livsfare, yttrede dog Lægerne, at den hende tilføiede Mishandling i Fremtiden muligen kunde have skadelige Følger, og at det ei heller for Tiden lod sig bestemme, hvorvidt samme kunde have nogen skadelig Indflydelse paa Fosteret.

Under Sagens Drift her for Overretten, hvor den har været sat i Bero, indtil Johanne Hansdatter havde gjort Barsel, og det maatte vise sig, hvorvidt den hende af Arrestanten tilføiede Mishandling maatte have nogen Indflydelse paa hendes og Fosterets Helbred og Liv, er det imidlertid oplyst, at hun den 2den Juni d. A., uden noget usædvanligt Tilfælde, har født et levende velskabt og fuldbaaret Barn, uden at enten dette eller Moderen bære Spor af den Sidstnævnte under Svangerskabet tilføiede Vold.

Hvad nu den Straf angaaer, hvormed Arrestanten for ovennævnte Voldsgjerning vil blive at ansee, da skjønnes samme, uagtet ei alene Overfaldet selv er udført med Overlæg, idet Arrestanten under et opdigtet Foregivende har ført Johanne Hansdatter bort fra Veien hen paa et afsides liggende Sted, for der at kunne udføre sit forbryderiske Forsæt, men han tillige dermed har forbundet den Hensigt at mishandle Johanne Hansdatter saaledes, at hendes Foster derved kunde blive dræbt, med Hensyn til Lovgivningens Grundsætninger, in specie Regl. 21de November 1810 §. 41, dog ei at kunne blive at fastsætte efter Lovens 6—6—22, jfr. med Frd. 4de October 1833 §. 14,

hvorimod Arrestanten vil blive at ansee med en efter Analogien af foranførte Lovsteder, jfr. med §. 9 i Frd. 4de October 1833, læmpet Straf, der efter Omstændighederne skjønnes at kunne fastsættes til 12 Aars Fæstningsarbeide, hvorunder den Straf, Arrestanten for de af ham forøvede Tyverier har forskyldt, tillige er indbefattet.

I Henseende til den idømte Erstatning og Actionens Omkostninger vil Underretsdommen være at stadfæste, dog saaledes, at Arrestanten endvidere vil have at udrede de med Johanne Hansdatters Kuur og Pleie medgaaede Omkostninger, til Beløb 28 Rbdlr. 1 Mk. 9 ß. S. og T., samt at det Procurator Storch af Odense, som Defensor ved Underretten, tillagte Salair af 10 Rbdlr. Sølv bliver at nedsætte til 4 Rbdlr. Sølv. Saa vil Arrestanten og have at betale Actor her for Retten, Cancelliraad og Procurator Delbanco, Salair, der skjønnes at kunne fastsættes til 8 Rbdlr. Sølv.

Sagens Behandling i første Instants og den befalede Sagførelse for begge Retter har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Arrestanten, Knud Nielsen af Langøe, bør hensættes til Fæstningsarbeide i 12 Aar. I Henseende til den idømte Erstatning og Actionens Omkostninger bør Birketingsdommen ved Magt at stande, dog saaledes, at Arrestanten endvidere bør udrede Omkostningerne paa Johanne Hansdatters Kuur og Pleie med 28 Rbdlr. 1 Mk. 9 ß. S. og T.,

samt at det Procurator Storch ved Underretsdommen tillagte Salair nedsættes til 4 Rbdlr. Sølv. I Salair til Actor her for Retten, Cancelliraad og Procurator Delbanco, betaler Arrestanten 8 Rbdlr. Sølv.

Den idømte Erstatning at udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse og det Øvrige at efterkommes under Adfærd efter Loven.

* * *

Høiesterets-Dom, afsagt den 28de August 1837.

Lands-Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. I Salarium til Etatsraad Sporon for Høiesteret betaler Tiltalte 10 Rbdlr. Sølv.

No. 41.

En Person, der havde borttaget nogle i et uaflaaset Værksted, hvortil der var Indgang fra det Værelse, hvori han logerede, beroende Effecter, anseet som Tyv. Den, der lader sig beværte med hvad han veed er kjøbt for Penge, som ere erholdte i Betaling for stjaalne Koster, gjør sig skyldig i Hæleri.

I Sagen:

Procurator Bang, som Actor,

contra:

Arrestanterne Theodor Daniel Ludvig Gjemsøe og Andreas Christian Jacob Homberg,

samt de Tiltalte Marie Elisabeth Richter, Malersvend Schrøders fraskilte Hustru, Marie Dorthea Richter, Jens Christian Wilhelm Jensen og Jernhandler Andreas Hansen.

(Afsagt den 1ste Juli 1837.)

Arrestanten Theodor Daniel Ludvig Gjemsøe er under nærværende Sag ved egen Tilstaaelse og øvrige oplyste Omstændigheder tilstrækkeligen overbeviist at have, deels selv, deels ved Arrestanten Homberg, borttaget og solgt endeel til 15 Rbdlr. vurderet gammelt Jern, som tilhørte hans Vært, Sadelmagersvend Amsel Meyer. Vel er det nu oplyst, at det omhandlede Jern beroede i et uaflaaset Værksted, hvortil der var Indgang fra det Værelse, hvori Arrestanten logerede, men denne Omstændighed kan saameget mindre komme Arrestanten tilgode, som Afbenyttelsen af Værkstedet, hvori intet af hans Tøi befandt sig, end ikke var ham overdraget, og da det derhos ikke skjønnes, at Jernet forøvrigt var af Eieren anbetroet ham paa nogen saadan Maade, at han kunde siges at have havt det i sit Værge eller herfor at have været ansvarlig, maa den stedfundne Borttagelse af bemeldte Jern betragtes som Tyveri. Dernæst er bemeldte Arrestant endvidere sigtet for at have gjort sig skyldig i bedrageligt Forhold ved at sælge en Seng, som han skal have laant af fornævnte Meyer, men da Arrestanten stadigen har paastaaet at have kjøbt denne Seng af Meyer, hvilket Foregivendes Rigtighed

bestyrkes ved den af Tiltalte Schrøder afgivne Forklaring, skjønnes der ikke at være tilstrækkelig Anledning til, hvad denne Deel af Sagen angaaer, at idømme ham nogen Straf. Derimod vil Arrestanten, der ved Kjøbenhavns Politirets Dom af 17de Mai 1823 har for Uorden og Slagsmaal været anseet med Fængsel paa Vand og Brød i 48 Timer; ved samme Rets Dom af 27de September 1826 for utilbørlig Opførsel mod Opsigtsbetjente med Fængsel paa Vand og Brød i 8 Dage, og ved samme Rets Dom af 11te August 1827 for Opsætsighed mod Vagten med Fængsel paa Vand og Brød i 4 Gange 5 Dage, men iøvrigt ikke har været dømt for nogen Forbrydelse, nu for det ommeldte af ham forøvede Tyveri være at ansee med Straf efter Frd. 20de Februar 1789 §. 1, cfr. Frd. 12te Juni 1816, hvilken Straf findes at kunne bestemmes til Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage.

Hvad dernæst angaaer Arrestanten Andreas Christian Jacob Homberg, da maa han ved egen Tilstaaelse og øvrige oplyste Omstændigheder ansees overbeviist at have været Arrestanten Gjemsøe behjelpelig, deels med at borttage og deels med at sælge endeel af det ovenanførte gamle Jern, skjøndt han vidste at Gjemsøe ingen Ret havde til at disponere derover. Vel har Arrestanten senere under det i Criminelkammeret optagne Forhør forandret sin tidligere afgivne Forklaring derhen, at Gjemsøe havde foregivet, at dette Jern tilhørte ham og Meyer i Forening, og at han

vilde indestaae Arrestanten for, at han ikke skulde komme i nogen Forlegenhed ved at sælge det, men ligesom Gjemsøe har benægtet at have udladt sig saaledes til Arrestanten, saaledes vil der ifølge L. 1—15—1 saa meget mindre kunne tages noget Hensyn til denne forandrede Forklaring, som denne ikke iøvrigt findes bestyrket ved noget Datum. Arrestanten, der ikke findes forhen at have været tiltalt eller straffet, vil følgeligen, efter hvad der alt tidligere for Gjemsøes Vedkommende er bemærket angaaende Beskaffenheden af den stedfundne Borttagelse, i Medhold af L. 6—17—3, ligeledes være at dømme som Tyv, og skjønnes den Straf, han saaledes bliver at idømme, i Overeensstemmelse med Frd. 20de Februar 1789 §. 1, cfr. Frd. 12te Juni 1816, passende at kunne fastsættes til Fængsel paa Vand og Brød i 4 Gange 5 Dage.

Fremdeles ere under nærværende Sag de Tiltalte, Marie Elisabeth Richter, Malersvend Schrøders fraskilte Hustru, og Marie Dorthea Richter, overbeviste at have ladet sig tractere af Gjemsøe med Brændeviin, m. m., som de vidste at han havde kjøbt for de Penge, han havde erholdt ved at sælge det Jern, han havde borttaget fra det ovennævnte Værksted. For dette Forhold ville de Tiltalte, af hvilke den Første ved Kjøbenhavns Politirets Dom af 11te August 1827 har været anseet med Fængsel paa Vand og Brød i 6 Dage for at have ophidset Arrestanten Gjemsøe til at modsætte sig Vagten, og den Sidstnævnte ikke befindes forhen at have været tiltalt eller straffet, naar undtages, at hun ved Kjøbenhavns Politirets Domme af

19de April 1826, 7de Juli 1830 og 30te November 1831 har for Løsagtighed været anseet deels med simpelt Fængsel paa sædvanlig Fangekost, deels med Fængsel paa Vand og Brød, være at ansee med Straf efter Frd. 20de Februar 1789 §. 7, hvilken Straf efter Omstændighederne bliver at bestemme for enhver især til Fængsel paa Vand og Brød i 5 Dage.

Hvad dernæst angaaer Tiltalte Jens Christian Wilhelm Jensen, der ved egen Tilstaaelse er overbeviist at have afkjøbt Arrestanterne endeel af det omhandlede gamle Jern, da vil han være at ansee med Mulct for ulovlig Handel, overeensstemmende med Frd. 27de Juli 1742, cfr. Rescr. 31te Juli 1744, og findes denne Mulct efter Omstændighederne at kunne bestemmes til 2 Rbdlr. Sølv.

Endeligen tiltales under nærværende Sag Jernhandler Andreas Hansen for ligeledes at have afkjøbt Arrestanterne endeel af bemeldte Jern, men han er ikke imod sin Benægtelse bleven overbeviist saadant, og vil derfor blive at frifinde for Actors Tiltale i denne Sag.

Da Sadelmagersvend Meyer har renunceret paa Erstatning med Hensyn til de ham fravendte Koster, bliver Intet i saa Henseende at paakjende.

Hvad derimod Actionens Omkostninger angaaer, blive disse, derunder indbefattet Salair til Actor, Procurator Bang, med 8 Rbdlr. Sølv, at udrede af Arrestanterne, een for begge og begge for een, saaledes, at de Tiltalte Marie Elisabeth Richter, Schrøders fraskilte Hustru, Marie Dorthea Richter

og Jens Christian Wilhelm Jensen, enhver for sit Vedkommende, solidarisk med Arrestanterne tilsvare Actionens Omkostninger, og at de tvende førstnævnte Tiltalte ligeledes hver for sig, men in solidum med Arrestanterne, erlægge $\frac{1}{8}$ Deel af Actors Salair.

Den befalede Sagførelse har været lovlig, hvilket og attesteres om Sagens Behandling, forsaavidt samme ifølge Rescr. 12te Juni 1807 henhører under denne Rets Bedømmelse.

Thi kjendes for Ret: Tiltalte Jernhandler Andreas Hansen bør for Actors Tiltale i denne Sag fri at være.

Arrestanterne Theodor Daniel Ludvig Gjemsøe og Andreas Christian Jacob Homberg, samt de Tiltalte Marie Elisabeth Richter, Malersvend Schrøders fraskilte Hustru, og Marie Dorthea Richter, bør hensættes i Fængsel paa Vand og Brød, den Første i 6 Gange 5 Dage, den Anden i 4 Gange 5 Dage, og den Tredie og Fjerde hver i 5 Dage. Tiltalte Jens Christian Wilhelm Jensen bør til Kjøbenhavns Politikasse bøde 2 Rbdlr. Sølv.

De af Actionen lovlig flydende Omkostninger, derunder indbefattet Salair til Actor, Procurator Bang, med 8 Rbdlr. Sølv, udrede Arrestanterne een for begge og begge for een, saaledes, at de Tiltalte Marie Elisabeth Richter, Malersvend Schrøders fraskilte Hustru, Marie Dorthea Richter og Jens Christian Wilhelm Jensen, enhver for sit Vedkommende, solidarisk med Arrestanterne tilsvare Omkostningerne, og at de tvende førstnævnte Tiltalte ligeledes hver for sig, men in solidum med Arrestanterne, erlægge $\frac{1}{8}$ Deel af Actors Salair.

Den idømte Mulct at udredes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse og det Øvrige at efterkommes under Adfærd efter Loven.

Juridisk Tidsskrift.

Udgivet

af

Kolderup-Rosenvinge, Professor, R. af D.

P. Bang, Professor, R. af D.

A. L. Casse, Lands-Overrets-Assessor, Lic. jur.

Fem og tredivte Bind.

Kjøbenhavn 1839.

Trykt og forlagt af Andreas Seidelin, Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Rec. March 7, 1915

Indhold.

Udvalg af Domme, afsagte ved den Kongelige Lands-Over- samt Hof- og Stads-Ret i Kjøbenhavn.

No. 1.

Straf efter Frd. 4de October 1833 §. 29, cfr. Frd. 4de August 1819, for en Kudsk, som ved at overkjøre en Person havde paaført denne en Beskadigelse, der paa en indirecte Maade medvirkede til hans Død, og som hverken selv havde ydet den Paagjeldende Hjelp eller skaffet sig Vished om, at den af andre blev ydet ham. Erstatning tilladt den Afdødes Enke for det Tab, hun havde lidt ved at miste sin Forsørger.

I Sagen:

Procurator Lange, som Actor,

contra:

Tiltalte Niels Madsen.

(Afsagt den 1ste Juli 1837.)

Tiltalte, Niels Madsen, har under nærværende Sag vedgaaet, at han, der havde forsinket sig ved om Aftenen den 5te Februar d. A. at skulle med Heste og

Vogn afhente sin Huusbond fra Comoedien, og desaarsag, for at skynde sig, kjørte i temmeligt stærkt Trav ned af Vimmelskaftet og Amagertorv, har paa det sidste Sted, ved at bemærke en Person, som kom gaaende et Par Skridt foran Hestene, vel tilraabt denne Varsko! men uden at han, paa Grund af den Fart, hvori Hestene vare, saae sig i Stand til at standse disse; saa at Personen, førend han fik Tid til at komme forbi, blev kastet overende af den ene Hest og overkjørt af Vognen, hvorpaa Tiltalte kjørte videre, efterat, som han angiver, nogle af de tilstedeværende Folk havde lovet ham, at tage sig af den overkjørte Person. Denne, som er befunden at have været en ved Helliggeistes Kirke ansat Nattevagt, navnlig Mads Nielsen, blev derpaa af endeel af de Tilstedeværende bragt til sit Hjem, hvor han, efter nogen Tids Sygeleie, er den 15de f. M. afgaaet ved Døden. Den vedkommende Læge, Professor Stein, som har havt Mads Nielsen i Kuur under denne Sygdom, har under Sagen erklæret, at der paa dennes Legeme fandtes flere betydelige Contusioner paa Ansigtet, Brystet og den ene Arm, og at han klagede over Smerter i Brystet, hvilke Smerter dog senere ophørte, saa at han var i kjendelig Bedring, da der efter nogle Dages Forløb pludselig viste sig Symptomer til delirium tremens, hvorhos saavel Professor Steins, som den af det Kongelige Sundhedscollegium afgivne Betænkning gaaer ud paa, at den egentlige Aarsag til Mads Nielsens Død maa søges i den

udbrudte delirium tremens, og at den ham tilføiede Beskadigelse kun indirecte har foranlediget Døden, ved at bidrage som medvirkende Aarsag til Udviklingen af hans Sygdom.

Af samtlige under Sagen oplyste Omstændigheder fremgaaer det, at den Mads Nielsen tilføiede Beskadigelse, der, som bemærket, paa en indirecte Maade har medvirket til den paafulgte Død, er foranlediget ved en uagtsom og fremfusende Adfærd fra Tiltaltes Side, idet han paa et færdselsfuldt Sted har kjørt saa stærkt, at han ikke havde sine Heste saaledes i sin Magt, at han, uagtet han bemærkede Mads Nielsen nogle Skridt fra Vognen inden Paakjørselen skete, kunde standse Hestene, førend han, efter hvad han har vedgaaet, var kommet omtrent 7 à 8 Alen fra Gjerningsstedet. Dette Tiltaltes Forhold maa ansees end mere graveret derved, at han ikke enten selv har ydet den af ham overkjørte Person den fornødne Hjelp, eller skaffet sig fuldkommen Forvisning om, at en saadan Hjelp af Andre blev ydet denne, i hvilken Henseende det er at mærke, at Mads Nielsens Enke, Anne Marie Mortensen, har forklaret, at hun ikke kunde forskaffe sin afdøde Mand Lægehjelp førend den paafølgende Dag, fordi hun, der ene var hjemme, ei kunde forlade den Syge, hvorhos det endeligen ogsaa maa lægges Tiltalte til Last, at han i den Tid af næsten en Maaned, der hengik fra Paakjørselen og indtil Undersøgelsen i Anledning af denne begyndte mod ham, ikke har gjort

mindste Skridt for at forskaffe sig Underretning om den af ham overkjørte Persons Tilstand.

Tiltalte, der er født i 1810 og ikke findes forhen at have været tiltalt eller straffet, vil saaledes ikke kunne undgaae, i Medhold af Frd. 4de October 1833 §. 29, cfr. Frd. 4de August 1819, at ansees med en Straf, som efter Omstændighederne fastsættes til Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 4 Dage, hvorhos han vil være pligtig at tilsvare Enken Anne Marie Mortensen den af hende fordrede Erstatning for det Tab, hun har lidt ved at miste sin Forsørger, med 50 Rbdlr. Sedler, samt endelig have at udrede alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, og derunder i Salair til Actor, Procurator Lange, 5 Rbdlr. Sølv.

Den befalede Sagførelse har været forsvarlig.

Thi kjendes for Ret: Tiltalte, Niels Madsen, bør hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 4 Dage, samt tilsvare i Erstatning til Nattevagt ved Helliggeistes Kirke, Mads Nielsens Enke, Anne Marie Mortensen, 50 Rbdlr. Sedler. Saa bør han og udrede alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, hvorunder i Salair til Actor, Procurator Lange, 5 Rbdlr. Sølv.

Den idømte Erstatning at udredes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, og det Øvrige at efterkommes under Adførd efter Loven.

No. 2.

Plac. 25de Januar 1816 indeholder, forsaavidt angaaer Spørgsmaalet om i hvilke Tilfælde Varsel til de Vedkommende kan bortfalde, ingen Undtagelse fra Lovens 4—8—2.

I Sagen:

Directionen for det Kongelige octroierede Søassurance-Compagni her i Staden,

contra:

Viceconsul, Kjøbmand Grønwold af Præstøe.

(Afsagt den 3die Juli 1837.)

I Aaret 1833 lod Indstævnte, Viceconsul, Kjøbmand Grønwold af Præstøe, hos Citanterne, Directionen for det Kongelige octroierede Søassurance-Compagni her i Staden, forsikkre et ham tilhørende Skib, Præstøe kaldet, ført af Skipper H. P. Brandt, paa en Reise fra Kjøbenhavn til Island, og derfra tilbage til Kjøbenhavn eller Præstøe, samt Gods og Varer i bemeldte Skib paa dets Retour. Paa Overreisen fik Skibet en Læk, og samme Dag, som det var tiltraadt sin Tilbagereise fra Island, blev det, faa Timer efter Afseilingen fra Gjøgrstaaen udenfor Oefjord, af Skipper og Mandskab forladt i Søen i en Afstand af 3 Mile fra Land, og saaledes, paa Grund af formeentlig Livsfare, overgivet til Elementerne. Da nu Indstævnte i Aaret 1834 fordrede hos Søassurance-Compagniet Erstatning af de paa Skib og Ladning forsikkrede Summer, erklærede

Compagniet ved dets Bogholder i Skrivelse af 16de Januar 1835 til Indstævntes Commissionair, Grosserer Petresch her i Staden, at forinden det kunde afgjøres, om og hvorvidt Erstatning maatte tilkomme Indstævnte paa Grund af bemeldte Skibs Forliis, vilde det være nødvendigt, at der deels erholdtes Oplysninger og Beviser, betræffende hvorvidt Skibet, medens det laae i Hesfjord, havde erholdt fornødent Eftersyn og Kalfatring, deels tilveiebragtes nøiagtig Factura over de Varer, som for Indstævntes Regning vare blevne indladede i Skibet, og ligeledes Connossement over den indtagne Ladning, eller, hvis dette ikke havdes, en edelig Declaration af Skipper og Styrmand, at de Varer, som den af Førstnævnte forfattede og til Compagniet indgivne Liste indeholdt, virkelig befandtes i Skibet paa den Tid, Besætningen forlod det. I Anledning heraf lod Indstævnte den 27de Januar næstefter inden Præstøe Kjøbstads Sø- og Gjæsteret Skipper Brandt og Styrmand Mads Christensen edeligen afhøre, betræffende de i den forommeldte Skrivelse anførte Puncter.

Denne Retshandling have Citanterne, efter erhvervet Opreisning med Hensyn til fatalia appellationis, indanket her til Retten og paastaaet samme kjendt uefterrettelig at være, samt sig tillagt Processens Omkostninger.

Denne Paastand have Citanterne bygget, deels derpaa at Compagniet ikke, overeensstemmende med

L. 1—4—1, har været varslet til at overvære den omhandlede Retshandling, deels derpaa at Dommeren har foretaget denne, uden, overeensstemmende med Frd. 20de Januar 1797, at have æsket noget Beviis for at der mellem Consul Grønwold og Compagniet verserede nogen Retstrætte om den foregivne Assuranceerstatning, eller at Sagen paa lovlig Maade var behandlet i det mindste foreløbigen ved Forligelsescommissionen.

Hvad nu angaaer det Argument, som Citanterne have hentet fra Bestemmelsen i L. 1—4—1, da skjønnes dette at være velgrundet. Forsaavidt nemlig Indstævnte derimod har indvendt, at den paaankede Retshandling formeentlig maa betragtes som en Søforklaring, og at en saadan formeentlig, ifølge Pl. 25de Januar 1816, altid kan foretages uden Varsel, maa det bemærkes, at om endog den omhandlede Retshandling kunde betragtes som en Søforklaring, uagtet det ikke her er Skipperen, der paa en Søreise selv har fremstillet sig og sit Skibsmandskab til for Retten at afgive Forklaring om det paa Reisen med Skib og Ladning Passerede, men Rhederen, som efter Reisens Tilendebringelse har ladet Vidner afhøre, for derved at begrunde sin Ret til at erholde Erstatning hos Compagniet, indeholder den citerede Placat, forsaavidt der spørges om i hvilke Tilfælde Varsel til de Vedkommende kan bortfalde, ingen Undtagelse fra L. 4—8—2, i hvis Følge det i L. 1—4—1 paabudne Varsel til de Paagjeldende kun bortfalder, naar "de, der vidne skulle, ikke kan afbie

den ordinaire Tid, som de, hvilke det paagjelder, kan personlig, eller ved deres Fuldmægtige, være til Gjenmæle." Vel har nu Indstævnte endvidere paaberaabt sig, at Søfolk selv paa deres Hjemstavn ikke have noget stadigt Opholdssted, men, saalænge de ikke ere traadte ud af Søfarten, efter deres Stilling ligge paa Reiser, fordi de, saasnart Leilighed tilbyder sig, tage Hyre og gaae til Søes, hvorhos Indstævnte har fremlagt en af Underdommeren, Justitsraad Møller, under 19de Januar d. A. udstædt Attest, der indeholder, at Skipper Brandt paa den Tid, Tingsvidnet blev optaget, laae for en Reise til Island, hvilken Reise han dog formedelst indtrufne Forhindringer først tiltraadte den 20de April 1835, og at Styrmand Mads Christensen dengang opholdt sig i Præstøe paa en Reise til Langeland. Men ligesom det fra Søfolks Stilling i Almindelighed hentede Argument ingenlunde skjønnes at kunne gives Medhold, saaledes maa det, hvad de afhørte Vidners Stilling in concreto angaaer, bemærkes, deels at Tingsvidnet ingen Oplysning indeholder om at det, paa Grund af Vidnernes forestaaende Reise, var umuligt at stævne Citanterne til at paahøre disses Forklaring, deels at den af Underdommeren senere udstædte Attest saameget mindre kan antages at indeholde noget tilstrækkeligt Beviis for, at der har været Føie til at undlade Efterlevelsen af L. 1—4—1, som den hverken indeholder, naar Vidnerne skulde reise, eller hvorpaa han overhovedet støtter den Formening, at Vidnernes Afreise

paa den omhandlede Tid var nærforestaaende. Da den paaankede Retshandling saaledes allerede paa Grund af den omhandlede Mangel vil være at kjende uefterrettelig, bliver det ufornødent at undersøge, hvorvidt den anden af Citanterne anførte Grund maatte kunne lede til samme Resultat.

Processens Omkostninger blive efter Omstændighederne at ophæve.

Det Sagen tilhørende stemplede Papiir har her for Retten været forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Den paaankede, inden Præstøe Kjøbstads Sø- og Gjæsteret den 27de Januar forrige Aar foretagne, Retshandling bør uefterrettelig at være.

Processens Omkostninger ophæves.

No. 3.

Hærværks Forseelsen er privatæ persecutionis. En Person ikkun anseet skyldig i attenteret Tyveri, fordi Paagjeldende efter de concrete Omstændigheder ikke kunde antages depossideret ved hans Virksomhed.

I Sagen:

Procurator Ring, som Actor,

contra:

Tiltalte, Sømand Jørgen Bech af Vordingborg.

(Afsagt den 22de Juli 1837.)

Forsaavidt Tiltalte, Sømand Jørgen Bech af Vordingborg, under nærværende i første Instants inden Vordingborg Kjøbstads Extraret paakjendte Sag, tiltales for Hærværk, vil han, da denne Forseelse ifølge Lovgivningens Grundsætninger maa antages at være privatæ persecutionis, for Justitiens Tiltale være at frifinde. Hvad fremdeles angaaer det Tiltalte paasigtede Tyveri, da er det oplyst, at han den 24de Marts sidstleden, paa Tomten til Mechanicus Wandings afbrændte Huus i Vordingborg, har løsrevet 2 Plader af en der staaende Kakkelovn, hvorhos han har opgivet at have henbragt disse til Gavlen paa den Slagter Mangaard tilhørende Bygning.

Vel maa nu Tiltalte, hvis Foregivende om Aarsagen til at bemeldte Handling af ham blev foretagen findes uantageligt, ansees at have forøvet samme i den Hensigt at tilvende sig de ovenmeldte Kakkelovnsplader, hvorhos Handlingen iøvrigt findes at have de til at constituere Begrebet om Tyveri fornødne Kjendemærker, men da den omhandlede Gavl grændser umiddelbart til Wandings Byggeplads, findes denne ikke ved Tiltaltes Handling at kunne ansees depossideret, og Tyveriet altsaa, da det ikke er tilstrækkeligt beviist, at Tiltalte senere har bortført Pladerne, ikke at kunne betragtes som fuldbragt. Derimod vil Tiltalte, der er langt over criminel Lavalder, men ikke findes forhen tiltalt eller straffet, være at ansee for attenteret simpelt Tyveri, og

skjønnes Straffen efter Omstændighederne passende at kunne bestemmes til Fængsel paa Vand og Brød i 4 Dage.

Ligesom Underretsdommen, ved hvilken Tiltalte for første Gang begaaet simpelt Tyveri er hendømt i Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 5 Dage, i Henhold til Ovenstaaende vil være at forandre, saaledes bliver samme iøvrigt at stadfæste, da det maa billiges, at Tiltalte, der dog i alt Fald har været den første Aarsag til, at Mechanicus Wanding mistede de oftmeldte Plader, er tilpligtet i Erstatning til denne at betale 1 Rbdlr. 1 Mk. 8 ß. S. og T., og idømt alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, hvorunder Salarierne til Actor og Defensor i første Instants findes passende ansatte til respective 3 og 2 Rbdlr. Sølv, og Salarium til Actor ved Overretten bestemmes til 5 Rbdlr. Sølv. Sagens Behandling ved Underretten har, saavelsom den befalede Sagførelse ved begge Retter, været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Tiltalte, Sømand Jørgen Bech af Vordingborg, bør hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 4 Dage, men iøvrigt for Justitiens Tiltale i denne Sag fri at være.

Med Hensyn til den idømte Erstatning og Actionens Omkostninger bør Underretsdommen ved Magt at stande.

I Salarium til Actor ved Overretten, Procurator Ring, betaler Tiltalte 5 Rbdlr. Sølv.

Den idømte Erstatning at udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, og det Øvrige at efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 4.

Spørgsmaal om hvem den med en Bankhæftelse, der var indfriet imod cederet Obligation, forbundne Actieret maatte tilkomme.

I Sagen:

Justitsraad og Raadmand Riis-Lowsow,

contra:

Grosserer J. Fæster, som Mandatarius for Justitsraad Frederichsen paa St. Croix.

(Afsagt den 24de Juli 1837.)

Citanten, Justitsraad og Raadmand Riis-Lowsow, har som nuværende Eier af Gaarden No. 6 paa Gammeltorv opsagt Indstævnte, Grosserer J. Fæster, som Mandatarius for Justitsraad Frederichsen paa St. Croix, den Sidstnævnte tilhørende, ham af Banken cederede Obligation for Bankhæftelsen paa denne Eiendom, stor 3,456 Rbdlr. r. S., til Udbetaling den 1ste October f. A., hvilken Tid dog er efter fælles Overeenskomst forlænget til 1ste Januar d. A. Bemeldte Kapital med Renter deraf fra 1ste October f. A. til 21de Januar d. A. har Citanten derefter inden sidst-

nævnte Dato ved Notarius publicus ladet præsentere og tilbyde Indstævnte, i fornævnte Egenskab, imod at erholde Obligationen forsynet med Transport uden nogensomhelst Reservation extraderet, men Indstævnte har i sit til Notarius afgivne Svar erklæret, at han kun under Forbeholdenhed af sin Mandants formeentlige Actieret er villig til at transportere Obligationen, og har saaledes ikke villet modtage den tilbudne Kapital med Renter.

Paa Grund heraf søger Citanten under nærværende Sag, efter forudgaaet Forligsprøve, Indstævnte, som Mandatarius for Justitsraad Frederichsen, tilpligtet under en bestemt daglig Mulct at extradere sig fornævnte Bankhæftelsesobligation, forsynet med behørig Transport, uden nogensomhelst Reservation, imod at erholde udbetalt denne Bankhæftelses forbemeldte Beløb 3,456 Rbdlr. r. S., med Renter 4 pCt. deraf fra 1ste October f. A. indtil den 21de Januar d. A., til Beløb 42 Rbdlr. 60 ß. r. S. Saa har Citanten og paastaaet sig Processens Omkostninger tilkjendte. Derimod har Indstævnte paastaaet sig frifunden for Citantens Tiltale i denne Sag, samt sig tilkjendt Processens Omkostninger. Det er imellem Parterne in confesso, at det i Brygger Bolvigs Skjøde til Justitsraad Frederichsen af 3die October 1821, tinglæst den 22de October s. A., var paalagt Kjøberen: "at overtage sig den paa Eiendommen hæftende Sølvafgivt til Banken" og at Justitsraad Frederichsen derpaa under

26de Marts 1823 har indbetalt Bankhæftelsens Beløb til Banken, imod at erholde den af ham udstædte Obligation cederet, hvilken Cession han har ladet notere i Pantebogen den 28de April næstefter. Ved Skjøde af 19de Marts 1831, tinglæst den 28de Marts s. A., overdrog Justitsraad Frederichsen den omhandlede Eiendom til Justitsraad Weidemann, og hedder det i bemeldte Skjøde: "Bankhæftelsen, stor 3,456 Rbdlr. rede Sølv, er indfriet, og den derfor cederede Obligation følger ikke med Eiendommen, men forrentes af Kjøberen fra 1ste April d. A. med 4 pCt. pro anno, paa Vilkaar, at Sælgeren skal have Ret til at kunne opsige bemeldte Obligation til Udbetaling med ½ Aars Varsel til en af de lovbestemte Terminer." I Justitsraad Weidemanns Skjøde til Citanten af 19de Juni 1832, tinglæst den 25de s. M., hedder det kun, at den nævnte Eiendom sælges saaledes, som den imellem ham og Citanten under 14de Juni s. A. oprettede Kjøbecontract nærmere udviser, hvilken Kjøbecontract indeholder blandt andet den Bestemmelse, "at Kjøberen tilsvarer Renten af Bankhæftelsen, der ikke følger med i Kjøbet, fra 1ste April."

Da det nu efter Banklovgivningen, in specie Aabent Brev af 30te Juli 1813 §. 2 og Octroi af 4de Juli 1818 §. 11 No. 1, maa antages, at Ret til at være Interessent i Banken følger med enhver Eiendom, som enten endnu er hæftelsespligtig, eller hvis Hæftelse er indfriet, saalænge intet er foregaaet, hvorved denne

Ret kan sees at være skilt fra Eiendommen, bliver Spørgsmaalet i nærværende Sag, om Justitsraad Frederichsen, dengang han afhændede den omhandlede Gaard, har forbeholdt sig Adgang til at blive Actionair i Banken for Gaardens Hæftelsesbeløb, saaledes at denne Ret ikke er gaaet over til Kjøberen. Forsaavidt nu Indstævnte i den Henseende har paaberaabt sig den ovenciterede Passus i det af Justitsraad Frederichsen til Justitsraad Weidemann udstædte Skjøde, maa det bemærkes, at bemeldte Passus kun viser, at Kjøberen er forpligtet at forrente Bankhæftelsesobligationen til dens Eier, indtil den indløses, men ikke paa nogen Maade antyder, at Actieretten er afsondret fra den ved nysnævnte Skjøde overdragne Eiendom, hvortil endnu kommer, at den Omstændighed, at der i dette Skjøde udtrykkelig er med Hensyn til Opsigelsen af Obligationen fastsat et særegent Vilkaar, medens Actieretten er aldeles uomtalt, maatte bestyrke Kjøberen i den Formening, at Banklovgivningens almindelige Bestemmelser skulde gjelde med Hensyn til denne.

Vel har Indstævnte til Styrke for den Formening, at Actieretten fornuftigviis maa antages, om ikke udtrykkeligen, saa dog stiltiende at være forbeholdt Justitsraad Frederichsen, paaberaabt sig, at det, hvis Actieret, saaledes som Reglementet for Nationalbanken selv forudsætter, var blevet meddeelt strax ved Indbetalingen af Hæftelsen, formeentlig maatte antages, at den senere Kjøber ikke, uden at det i Skjødet udtryk-

keligen var blevet fastsat, kunde have havt nogen Fordring paa at erholde Actiebrevet cederet, men blot kunde have paastaaet sig ved Bankhæftelsesobligationens Indfrielse meddeelt Transport af selve Bankhæftelsesobligationen, hvilken Transport Sælgeren da vilde have kunnet meddele uden nogen Reservation, og at den Omstændighed, at Actiebrevene ikke endnu ere blevne udstædte, ingen Indflydelse kan have paa selve det Retsforhold, som opstaaer ved Bankhæftelsesobligationens Indfrielse, skjøndt den vel kan indvirke paa de Former, der behøves ved Overdragelsen af de tilsvarende Rettigheder, navnligen saaledes, at en udtrykkelig Reservation af Actieretten bliver nødvendig ved den fra Sælgerens Side stedfindende Cession af den indfriede Bankhæftelsesobligation, medens en uforbeholden Transport ellers kunde have været meddeelt; men herved maa bemærkes, at, forsaavidt Actiebreve ere udstædte, kan Actieret naturligviis kun overdrages i Forbindelse med dem, og at altsaa ingen Kjøber, saasnart disse ere udstædte, kan, ved at faae Skjødet paa en Eiendom, gjøre Regning paa at blive Bankinteressent for Eiendommens Hæftelses Beløb, med mindre de for dette Beløb udgivne Actiebreve tillige blive ham overdragne; hvorimod det, saalænge ingen Actiebreve ere udstædte og Actieretten følgelig endnu er knyttet til Eiendommen og Bankhæftelsesobligationen (hvilken ingen uden Besidderen af Eiendommen, og den, til hvem han maatte have afstaaet Actieretten, kan besidde med større Ret, end den eiedes

af Banken, som ikke var actieberettiget), maa præsumeres, at Kjøberen af en hæftelsespligtig Eiendom, ved at indfrie Hæftelsen, erholder Adgang til at faae Actiebrev, saasnart samme udstædes.

Forsaavidt Indstævnte endelig har paaberaabt sig Regl. 27de Juli 1818 §. 8 Litr. c, maa erindres, at dette Lovsted vel forudsætter, at en Bankhæftelsesobligation kan cederes med udtrykkelig Reservation af Actieret, men intet indeholder om, af hvem en saadan Reservation kan tages, hvilket ifølge Lovgivningens øvrige Bestemmelser maa antages alene at kunne skee af den, der er actieberettiget, enten som Besidder af Eiendommen, for hvis Hæftelse Obligationen er udstædt, eller paa Grund af Overdragelse fra denne Besidder.

Ifølge alt Foranførte, og da Indstævnte saaledes uden Føie har undslaaet sig for at modtage den ham, imod Obligationens uforbeholdne Cession, den 21de Januar dette Aar tilbudne Betaling, og følgelig fra denne Dag ikke kan være berettiget til at beregne sig Renter, vil altsaa Citantens Paastand, imod hvis enkelte Puncter forøvrigt ei heller nogen speciel Indsigelse er fremsat, blive at tage til Følge, dog at Processens Omkostninger efter Omstændighederne blive at ophæve. Det Sagen tilhørende stemplede Papiir har været forbrugt,

Thi kjendes for Ret: Indstævnte, Grosserer J. Fæster, bør, som Mandatarius for Justitsraad Frederichsen paa St. Croix, under en Mulct af 5 Rbdlr. Sølv til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse

for hver Dag, han sidder denne Dom overhørig, til Citanten, Justitsraad og Raadmand Riis-Lowsow, extradere den omhandlede, for den Citantens Gaard No. 6 paa Gammeltorv paahvilende Bankhæftelse, udstædte, og af Banken til Justitsraad Frederichsen cederede Obligation, forsynet med behørig Transport til Citanten, uden nogensomhelst Reservation, imod at erholde udbetalt denne Obligations paalydende Beløb, 3,456 Rbdlr. rede Sølv, tilligemed Renter heraf fra 1ste October f. A. indtil 21de Januar d. A., 42 Rbdlr. 60 ß. rede Sølv.

Processens Omkostninger ophæves.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

*　*　*

Høiesterets-Dom, afsagt den 8de Juni 1838.

Citanten bør for Indstævntes Tiltale i denne Sag fri at være. Til Justitskassen betaler Indstævnte 5 Rbdlr. Sølv.

No. 5.

Arbitrair Straf for at have ladet et Barn døbe under urigtig Angivelse af Faderen til samme.

I Sagen:

Procurator Borup, som Actor,

contra:

De Tiltalte, Hattemagersvend Johan Gottlieb Nyborg og Anne Lovise Smith, Bødkersvend Poulsens Hustrue.

(Affagt den 25de Juli 1837.)

Det er under nærværende Sag ved de Tiltalte, Hattemagersvend Johan Gottlieb Nyborgs og Anne Lovise Smiths, Bødkersvend Poulsens Hustrues egen Tilstaaelse og øvrige oplyste Omstændigheder tilstrækkeligt beviist, at de efter fælles Overeenskomst have ladet et Drengebarn, som Sidstnævnte havde avlet med Tambourmajor Koch, døbe den 9de October 1825, under den falske Angivelse af at Tiltalte Nyborg var dets Fader. For dette Forhold ville de Tiltalte, af hvilke Anne Lovise Smith, Poulsens Hustrue, forhen har ved Politiretsdom af 3die Mai 1817 været anseet for Tyveri med 8 Maaneders Forbedringshuusarbeide, nu være at ansee med en efter Lovgivningens Analogie lempet arbitrair Straf, der efter Omstændighederne skjønnes at kunne fastsættes for hver især til en Mulct af 5 Rbdlr. Sølv, hvilken Mulct tilfalder Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse. Saa ville de Tiltalte og være pligtige in solidum at udrede alle af denne Action lovlig flydende Omkostninger, hvorunder i Salair til Actor, Procurator Borup, 5 Rbdlr. Sølv.

Den befalede Sagførelse har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: De Tiltalte, Hattemagersvend Johan Gottlieb Nyborg og Anne Lovise Smith, Bødkersvend Poulsens Hustrue, bør hver især til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse bøde 5 Rbdlr. Sølv.

Saa bør de og, een for begge og begge for een, udrede alle af denne Action lovlig flydende Omkostninger, hvorunder i Salair til Actor, Procurator Borup, 5 Rbdlr. Sølv.

De idømte Mulcter at udredes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, og det Øvrige at efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 6.

Et Fruentimmer, der, ved at lægge Dølgsmaal paa sit Svangerskab, havde unddraget det Barn, hun fødte, fornøden Hjelp, anseet med 2 Aars Forbedringshuusarbeide.

I Sagen:

Procurator Haagen, som Actor,

contra:

Arrestantinden Bodil Christensdatter.

(Afsagt den 5te August 1837.)

Under nærværende, inden Falsters Birks Extraret behandlede, og den 24de April dette Aar paakjendte,

Sag tiltales Arrestantinden, Bodil Christensdatter, for Barnefødsel i Dølgsmaal.

Det er ved Arrestantindens egen Vedgaaelse, i Forbindelse med de iøvrigt oplyste Omstændigheder, beviist, at, efterat hun, der allerede ved afvigte Juletid havde mærket at hun var frugtsommelig, stadigen havde søgt at skjule denne sin Tilstand, og endog udtrykkeligen benægtet sit Svangerskab paa Tilspørgsel derom af flere af de hende omgivende Personer, er hun, da hun sidstafvigte anden Paaskedag om Morgenen begyndte at spore Fødselsveerne, bleven liggende til Sengs, idet hun for sin Medtjenerske, Karen Marie Hansdatter, foregav, at hun var syg, hvorhos hun, da Veerne den paafølgende Morgen tiltoge i den Grad, at hun mærkede at Fødselen var forhaanden, har, i den Hensigt at være alene under Fødselen, paamindet fornævnte Pige, der laae i samme Seng som hun, om at staae op.

Nogen Tid efter at Karen Marie Hansdatter havde forladt det fælles Kammer, faldt Arrestantinden, efter hendes Forklaring, i Besvimelse og fødte under denne bevidstløse Tilstand et Barn, som hun, da hun var opvaagnet af Besvimelsen, fandt liggende under Dynen mellem hendes Been. Hun forklarer derhos, at hun strax efter saaledes at være opvaagnet, tog Barnet op til sig, klippede Navlestrængen over med en i Kammervinduet henliggende Sax, og syslede med det omtrent i en Timestid for at erfare, om det havde Liv, idet hun lagde det snart ved det ene og snart ved det andet

Bryst, for at see om det vilde patte, men da dette var forgjeves, og Barnet ikke bevægede sig eller gav Tegn til Liv, og hun derfor antog at det var dødt, indsvøbte hun det i et Tørklæde, hun havde om Halsen, hvorpaa hun stod op og lagde det saaledes indsvøbte Barn ned i sin Kiste, hvor det ogsaa senere er fundet.

Da vedkommende Jordemoder senere hen paa Dagen var bleven tilkaldt, benægtede Arrestantinden i Begyndelsen for hende, at hun havde født, og først da denne trængte paa hende, og forestillede hende, at det ikke var noget, hun kunde nægte, tilstod hun saadant, med Tilføiende at Barnet havde været dødfødt.

Som Grund til at hun, som foranført, har lagt Dølgsmaal paa sit Svangerskab, har Arrestantinden angivet, at hendes Moder havde nægtet at yde hende Hjelp, dersom hun var frugtsommelig, og at hun derfor først vilde see om Barnet var levende, da hun, der havde det stadige Ønske, at Barnet skulde blive dødfødt, hvis dette skete, ikke vilde at hendes Nedkomst skulde blive bekjendt.

Derimod har hun paa det Bestemteste paastaaet, at den Tanke, at rydde Barnet af Veien, saafremt det blev levende født, aldrig var faldet hende ind, men at hun ikke havde troet, at hun skulde være besvimet under Fødselen, og saaledes meente selv at kunne betjene Barnet, hvilket hun, hvis det havde været levende, saagodt om muligt vilde have sørget for, skjøndt hun har ved-

gaaet, ikke forud at have tænkt paa, hvad hun egentlig vilde gjøre ved det.

Endskjøndt nu Arrestantinden har gjort sig skyldig i et særdeles strafværdigt Forhold ved at lægge Dølgsmaal paa sit Svangerskab, og derved berøve det Barn, hun fødte, den fornødne Hjelp og Pleie, saameget mere som hun lige indtil ganske kort før Fødselen havde Leilighed til at forskaffe det saadan Hjelp, hvorhos det maa komme i særdeles Betragtning, at det efter samtlige tilveiebragte Oplysninger er rimeligt, at Barnet, der maa antages at have været levende født, vilde kunne været holdt i Live, saafremt de fornødne Midler i rette Tid vare blevne anvendte, saa maa Overretten dog med Underdommeren være enig i, at der, navnligen med Hensyn til at det, ifølge de af vedkommende Læger afgivne Erklæringer, er sandsynligt, at Barnets Død er bevirket derved, at det umiddelbart efter Fødselen en Tidlang har henligget under Dynen og imellem Moderens Been, medens hendes bevidstløse Tilstand vedvarede, og at det saaledes allerede var dødt, da hun opvaagnede af samme, ikke er aldeles tilstrækkelig Anledning til at bringe L. 6—6—8 til Anvendelse imod hende, men at hun derimod maa blive at ansee med en arbitrair Straf, der i den indankede Dom findes passende bestemt til Forbedringshuusarbeide i Møens Tugt- og Forbedringshuus i 2 Aar.

Som Følge heraf vil bemeldte Dom, hvis Bestemmelser i Henseende til Actionens Omkostninger, og det

derunder Defensor ved Underretten, Procurator Tidemand i Nykjøbing, tillagte Salair af 3 Rbdlr. Sølv, ligeledes billiges, være i det Hele at stadfæste, hvorhos Arrestantinden vil blive at tilpligte at betale til Actor her for Retten, Procurator Haagen, et Salair, der bestemmes til 5 Rbdlr. Sølv.

Den befalede Sagførelse ved begge Instantser, saavelsom Sagens Behandling ved Underretten, har været forsvarlig.

Thi kjendes for Ret: Birketingsdommen bør ved Magt at stande.

I Salair til Actor her ved Retten, Procurator Haagen, betaler Arrestantinden, Bodil Christensdatter, 5 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

* * *

Høiesterets-Dom, afsagt den 11te October 1837.

Lands-Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. I Salarium til Justitsraad Salicath for Høiesteret betaler Tiltalte 20 Rbd. Sølv.

No. 7.

Arbitrair Straf for en Fader, der havde mishandlet sit Barn.

I Sagen:

Procurator Dahl, som Actor,

contra:

Tiltalte, Krudtværksskudsk Lars Jensen af Frederiksværk.

(Afsagt den 5te August 1837.)

Forsaavidt Tiltalte, Krudtværksskudsk Lars Jensen af Frederiksværk, under nærværende Sag sigtes for at have udviist en voldsom og uchristelig Behandling imod sin afdøde og imod sin nuværende Hustrue, er der ikke imod hans Benægtelse fremkommet noget tilstrækkeligt Beviis for, at han har gjort sig skyldig i det ham imputerede Forhold.

Derimod maa han ved egen Tilstaaelse og øvrige oplyste Omstændigheder ansees overbeviist at have mishandlet sin 12aarige Søn Jørgen, idet han nemlig deels har slaget ham med den tykke Ende af et Pidskeskaft, fordi han havde maattet betale en Skolemulct for ham, deels har samme Dags Aften, da han kom hjem, slaaet Drengen, som laae og sov, paa en voldsom Maade, uden at han dertil har kunnet opgive nogensomhelst Grund. Vedkommende Læge, som Dagen efter synede Drengen, har erklæret, at Drengens Ryg, Sæde og Underliv fremviste de tydeligste Spor af en meget voldsom Behandling, samt at en saadan Medfart, om den endog for en enkelt Gang kan løbe af uden skadelige Følger, ved at gjentages ufeilbarligen vil have den sørgeligste Indflydelse paa Drengens Sundhed, hvorhos bemeldte Læge, med Hensyn til det ommeldte Pidskeskaft,

har erklæret, at det, ført med en kraftig Arm, maa ved dets Stivhed og Tykkelse frembringe for voldsomme Slag for et Barn i den Alder.

For det Tiltalte saaledes overførte Forhold vil han, da der ikke efter de fremkomne Oplysninger er Grund til at antage, at han paa den Tid, Mishandlingerne fandt Sted, har været i den Grad beskjænket, at han ikke vidste hvad han foretog sig, være at ansee med en efter Lovgivningens Analogie lempet arbitrair Straf, der efter Omstændighederne skjønnes at kunne bestemmes til Fængsel paa Vand og Brød i 4 Gange 5 Dage, hvorhos han vil være pligtig at udrede alle af denne Action lovlig flydende Omkostninger, hvorunder i Salair til Defensor i første Instants, Fuldmægtig Thronsen, 2 Rbdlr. Sølv, og til Actor her for Retten, Procurator Dahl, 5 Rbdlr. Sølv.

Sagens Behandling i første Instants og den befalede Sagførelse ved begge Retter har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Tiltalte, Krudtværkskudsk Lars Jensen af Frederiksværk, bør hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 4 Gange 5 Dage, samt udrede alle af denne Action lovlig flydende Omkostninger, hvorunder i Salair til Defensor i første Instants, Fuldmægtig Thronsen, 2 Rbdlr. Sølv, og til Actor her for Retten, Procurator Dahl, 5 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

*　　*

*

Høiesterets-Dom, afsagt den 10de November 1837.

Lands-Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. I Salarium til Auditeur Liebenberg for Høiesteret betaler Tiltalte 10 Rbd. Sølv.

No. 8.

En Mand, der efter sin Hustrues Død havde, forinden det fælles Bo blev registreret af Skifteretten, udtaget af samme og pantsat nogle Effecter, frifunden, fordi han antoges at have anvendt, hvad han havde faaet til Laans, til sin Kones Begravelse og sin egen, samt deres Børns Underholdning.

I Sagen:

Procurator Haagen, som Actor,

contra:

Tiltalte, Huusmand Ole Madsen af Lundbye.

(Afsagt den 5te August 1837.)

Tiltalte, Huusmand Ole Madsen af Lundbye, er under nærværende Sag ved egen Tilstaaelse og øvrige oplyste Omstændigheder overbeviist, at have efter hans Hustrues, Maren Hansdatters Død, forinden det fælles Bo blev registreret af Skifteretten, udtaget af samme og pantsat nogle Effecter af Værdi 3 Rbdlr. 3 Mk. 8 ß.

Hensees imidlertid til, at der, efter de fremkomne Oplysninger, ikke er nogen Grund til at forkaste Til-

taltes Forklaring om, at han har anvendt, hvad han saaledes erholdt til Laans, til sin Kones Begravelse og sin egen, samt Börnenes Underholdning, og at Beskaffenheden af det øvrige Bo, der kun er vurderet til 2 Rbdlr. 12 ß., bestyrker, at han har været i stor Trang, skjønnes det ikke, at det ommeldte Forhold, med hvilket ingen svigagtig Hensigt kan antages at have været forbunden, kan paabyrde ham noget Strafansvar, og han vil følgeligen blive at frifinde for Actors Tiltale i denne Sag, dog at han udreder samtlige af denne Action lovlig flydende Omkostninger, hvorunder i Salair til Defensor i første Instants, Procurator Bruel, 2 Rbdlr. Sølv, og til Actor her for Retten, Procurator Haagen, 5 Rbdlr. Sølv.

Sagens Behandling i første Instants og den befalede Sagførelse ved begge Retter har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Tiltalte, Huusmand Ole Madsen af Lundbye, bør for Actors Tiltale i denne Sag fri at være, dog at han udreder alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, hvorunder i Salair til Defensor i første Instants, Procurator Bruel, 2 Rbdlr. Sølv, og til Actor her for Retten, Procurator Haagen, 5 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 9.

En Sag, hvorunder de Indstævnte ikke havde mødt eller ladet møde, afviist, fordi navnligen en i Underretsacten, som fremlagt, paaberaabt Overretsdom ikke var fremkommet iblandt Sagens Documenter.

I Sagen:

Commissionair Larsen af Faaborg,

contra:

Byfogden og de eligerede Borgere sammesteds.

(Afsagt den 14de August 1837.)

Citanten, Commissionair Larsen af Faaborg, der procederer ved befalet Sagfører, har under nærværende Sag, efter erhvervet Opreisning, indanket en inden Faaborg Bytingsret den 25de Marts f. A. afsagt Dom mellem de Indstævnte, Byfogden og de eligerede Borgere sammesteds, paa den ene, og Citanten paa den anden Side, betræffende Sidstnævntes formeentlige Kassemangel, som forhenværende Kæmner i Faaborg, ved hvilken Dom han er tilpligtet at betale til Faaborg Kjøbstads Kæmnerkasse 687 Rbdlr. 36¾ ß. S. og T., eller i Mangel af Betaling at hensættes til Arbeide i Kjøbenhavns Fæstning, indtil han foranførte sin Gjeld har afbetalt eller ved Døden afgaaer, og endvidere at betale til samme Kasse 10 Rbdlr. 20¼ ß. r. S. og 183 Rbdlr. 39 ß. S. og T., samt endeligen, efter nærmere Regning, Beløbet af det Retsgebyhr, Skriversa-

larium og det stemplede Papiir, som til Sagen, saafremt den ikke havde været beneficeret, burde have været erlagt og forbrugt, og til de Indstævntes befalede Sagfører ved Underretten, Procurator Holm, i Salair 5 Rbd. Sølv, hvorhos Citantens beskikkede Sagfører sammesteds er tillagt i Salair 5 Rbdlr. Sølv, som udredes af det Offentlige.

Denne Dom har Citanten nu paastaaet enten kjendt uefterrettelig og Sagen hjemviist til ny Behandling og Paakjendelse, eller underkjendt, tilsidesat og derhen forandret, at han frifindes for de Indstævntes Tiltale i denne Sag, samt at disse tilpligtes at betale Processens Omkostninger skadesløse ved begge Retter, og derunder et passende Salair til hans befalede Sagfører her ved Retten, Procurator Haagen.

Da imidlertid den i Underretsacten Pag. 2, som fremlagt, paaberaabte Overretsdom ikke er fremkommen blandt Sagens her ved Retten fremlagte Documenter, og Underretsacten saaledes befindes at være ufuldstændig, ligesom det i Procurator Haagens Indlæg under No. 1, som fremlagt, paaberaabte Document, ei heller er fremkommet ved Sagen, vil denne, hvori de Indstævnte, skjøndt lovlig varslede, ikke have mødt eller ladet møde, være at afvise. I Henseende til den befalede Sagførelse bemærkes, at der ikke findes at være aldeles tilstrækkelig Anledning til at ansee det ved samme bevirkede Ophold med Mulct.

Thi kjendes for Ret: Denne Sag afvises.

No. 10.

Straf for en Toldbetjent, der havde afgivet en urigtig Rapport og en med samme stemmende Forklaring i Retten. Tvende andre Personer straffede for urigtig Forklaring i Retten.

I Sagen:

Procurator Baastrup, som Actor,

contra:

De Tiltalte, Told- og Consumtionsbetjent Rongsted og Roerkarlene Jens Hansen Jensen og Niels Christian Jensen.

(Afsagt den 2den September 1837.)

Under 20de Februar d. A. indgav Tiltalte, Told- og Consumtionsbetjent Rongsted i Skjelskjør, til Toldinspecteur Jørgensen sammesteds en Rapport, hvori han indberettede, at han samme Dag paa en Tour med Krydsbaaden havde opdaget 2 Baade ved Øen Helholm, hvilke Baade lettede Anker og seilede bort, da Krydsbaaden nærmede sig, hvorfor han havde heiset Kongeflaget og sat efter dem; at det var lykkedes ham og hans tvende Roerkarle, de Tiltalte Jens Hansen Jensen og Niels Christian Jensen, efter megen Kraftanstrængelse, ved Roning og omtrent 2 Miles Efterfølgelse, at indhente den ene Baad midtveis mellem Weirøe og Omøe; at de i bemeldte Baad værende 2 Mand havde, skjøndt de ikke kunde forevise Toldseddel og skjøndt Kongeflaget var heiset paa Krydsbaaden,

nægtet, paa hans Opfordring, at ville følge med til Skjelskjør, og sagt, at før skulle de alle 5 sætte Livet til, end de vilde give deres Ladning, der bestod af 2 Tønder og 6 Ankere, som de tilstode at indeholde Brændeviin, til Priis.

Derpaa hedder det i Rapporten: "Da her nu intet med det Gode kunde udrettes, gav jeg Ordre til Roerkarlene med Magt at fratage dem deres Ladning, og om muligt at tage dem paa vort Slæbetoug, da vi hidtil kun holdt dem ved Hjelp af en Baadshage. Roerkarlene tog vor Fangeline, og, efter en frugtesløs Kamp af Baadens 2 Mands Besætning, lykkedes det at faae Linen gjort fast om deres Fokkemaste-Tofte. Medens de med Knive overfaldt Roerkarlene for at gjøre dem flot, søgte jeg at bemægtige mig Brændevinen, hvormed megen Fare var forbunden, idet jeg maatte med det ene Been staae i deres Baad. Ved Roerkarlenes Uforsagthed, som opholdt Eierne af Brændevinen i den ene Ende af Baaden, blev det mig muligt at faae et Anker over i vor Baad. Men da vi ikke længer kunde modstaae deres lange Knive, fik de Leilighed til at kappe vor Fangeline og slap fra os. Skjøndt vi over en Time ved Roning forsøgte at indhente dem, maatte vi dog for deres lettere Baad opgive Forsøget, i Særdeleshed da Roerkarlene bleve matte og Natten faldt paa."

Under et inden Vester Flakkebjerg Herreds Politiret den 23de Februar d. A. optaget Forhør, har Tiltalte vedtaget Rigtigheden af en af de tvende Roerkarle

afgiven, og med Rapporten i Hovedsagen stemmende Forklaring, men under et senere Forhør den 20de Marts d. A. har Tiltalte tilstaaet, at den ommeldte, af ham indgivne, Rapport i flere Puncter er urigtig, da det omhandlede Anker Brændeviin er ved en mindelig Overeenskomst mellem ham og den anholdte Baads 2 Mand, udleveret ham, imod at han derfor skulde lade dem fare, og der ingen Kamp, navnligen ingen Kamp med Knive, har funden Sted.

Som Grund til at have afgivet en urigtig Rapport, og en med samme stemmende Forklaring i Retten, har Tiltalte anført, at han havde staaet i den Formening, at han, som Toldbetjent, ikke havde Ret til at eftergive noget, og at han ved den urigtige Rapport vilde afværge Følgerne af den urigtige Adfærd, han, deels af Medlidenhed, deels af Frygt for Haandgemæng, havde viist mod de antrufne Personer.

De tvende andre Tiltalte, Roerkarlene Jens Hansen Jensen og Niels Christian Jensen, have i det den 23de Februar d. A., i Anledning af Rongsteds Rapport, optagne Forhør, afgivet under Eeds Tilbud en Forklaring, der indeholdt, at de ved den omhandlede Leilighed havde mødt en saadan voldelig Modstand, som den, Rapporten ommelder; men under et senere Forhør have de tilstaaet, at denne Forklaring er urigtig, da der ingen Knive havde været brugt imod Krydsbaadens Mandskab, og det omhandlede Anker

Brændeviin, efter en mindelig Overeenskomst mellem Rongsted og den anden Baads Mandskab, var bleven godvilligen udleveret.

Til Undskyldning for den af dem afgivne urigtige Forklaring have disse Tiltalte anført, deels at de muligen ikke have fattet alle Spørgsmaal rigtigt, deels at Rongsted, dengang de forlode den omforklarede Baad, havde sagt, at han haabede, at han kunde stole paa sine egne Folk, deels at det var den første Krydstour, de havde gjort, og at de troede, at de i Eet og Alt skulde rette sig efter Toldbetjenten.

Hvad nu den Straf angaaer, som de Tiltalte for det dem overførte lovstridige Forhold ville være at idømme, da skjønnes samme efter Omstændighederne passende, ved den inden Skjelskjør Kjøbstads Extraret den 26de Juni d. A. afsagte Dom, at være fastsat til 4 Gange 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød for Tiltalte Rongsted, og lignende Fængsel i 2 Gange 4 Dage for hver af de andre Tiltalte; og da ligeledes bemeldte Doms Bestemmelser angaaende Udredelsen af Actionens Omkostninger, hvorunder Salarium til Sagførerne for Underretten, bifaldes, dog saaledes at det Defensor, Procurator Rye, tillagte Salair nedsættes til 3 Rbdlr. Sølv, saa vil bemeldte Underretsdom med den nysanførte Modification være at stadfæste.

I Salair til Actor her for Retten, Procurator Baastrup, blive de Tiltalte at tilpligte in solidum at erlægge 5 Rbdlr. Sølv.

Sagens Behandling i første Instants og den befalede Sagførelse ved begge Retter har været forsvarlig.

Thi kjendes for Ret: Underretsdommen bør ved Magt at stande, dog saaledes at det Defensor, Procurator Rye, tillagte Salair nedsættes til 3 Rbdlr. Sølv.

I Salair til Actor her for Retten, Procurator Baastrup, erlægge de Tiltalte, Told- og Consumtionsbetjent Rongsted, og Roerkarlene Jens Hansen Jensen og Niels Christian Jensen, een for alle og alle for een, 5 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

* * *

Høiesterets-Dom, afsagt den 13de November 1837.

Lands-Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. I Salarium til Etatsraad Spoon for Høiesteret betale de Tiltalte, een for alle og alle for een, 10 Rbdlr. Sølv.

No. 11.

Et Barn paa noget over 12 Aar anseet med arbitrair Straf for Ildspaasættelse.

I Sagen:

Procurator Haagen, som Actor,

contra:

Arrestantinden Birthe Andersdatter af Sigerslevøster.

(Afsagt den 2den September 1837.)

Under nærværende, i første Instants inden Frederiksborgs Districts Extraret paakjendte, Sag er Arrestantinden, Birthe Andersdatter af Sigerslevøster, ved egen Tilstaaelse og de iøvrigt oplyste Omstændigheder lovlig overbeviist, at have om Eftermiddagen den 9de April sidstleden med en Ildtang taget en Gløð fra Arnestedet i hendes Huusbondes, Gaardmand Peder Nielsens Gaard, samt derefter gaaet ind i det ved Gaarden liggende Tørvehuus, hvor hun lagde Ilden under nogle, i Nærheden af Døren og lige op til *en i* Væggen anbragt Egestolpe liggende Tørv, som hun lagde i Orden omkring Ilden, samt endnu hentede tvende af de andre i Tørvehuset værende Tørv, hvilke hun lagde til dem, hvori Ilden var lagt.

Efterat have udført denne Gjerning, ved hvilken hun angiver at have havt til Forsæt at sætte Ild paa Gaarden, og hvortil hun, efter hendes Forklaring, var motiveret derved, at hun var vred over ikke at have faaet Tilladelse til at gaae hjem, forlod hun Tørvehuset, men da hun en halv Times Tid efter i et Ærinde gik ud til den Side, hvorhen Tørvehusets Gavl vendte ud, saae hun derhen, for at erfare om der var Ild, men saae ingen saadan, hvorimod hun mærkede, at der kom

Røg ud af Gavlen, og tænkte derved, at der nok vilde gaae Ild i Gaarden.

Da hun var gaaet ind i Stuen igjen, blev der gjort Anskrig om Ilden, ved hvilken Leilighed hun dog forholdt sig uvirksom indtil Ilden var slukket, hvorpaa hun gik med en Gryde Vand ud i Tørvehuset, for at Ilden, som hun siger, rigtigt kunde blive slukket, i hvilken sidstmeldte Henseende hun senere har forklaret, at hun dengang fortrød sin Gjerning, da hun nu først indsaae, hvilken Ulykke samme kunde have afstedkommet.

Ifølge de fremkomne Oplysninger havde Ilden ikke antændt Tørvehuset selv eller nogen af dets Dele, hvorhos Gaarden, til hvilken bemeldte Tørvehuus henhører, er saa langt beliggende fra de andre Gaarde i Byen, at ingen Fare for disse, om endog hiin maatte være afbrændt, letteligen kunde været at befrygte.

Imidlertid var der dog stor Fare for at Tørvehuset havde kunnet antændes, og at Ilden, saafremt saadant var skeet, ligeledes havde kunnet udbrede sig til Gaardens øvrige Bygninger.

Da Arrestantinden, der ikke forhen findes tiltalt eller straffet, kun er noget over 12½ Aar gammel, vil der allerede af denne Grund ikke kunne være Spørgsmaal om Anvendelsen af L. 6—19—1. Men paa den anden Side vil heller ikke den af Defensor ved Overretten yttrede Formening, at Arrestantinden paa Grund af Lovbudet i 1—24—9 skulde være strafløs, kunne billiges, efterdi den af hende forøvede Gjerning maa ansees

at henhøre til dem, der ifølge de i Lovgivningen med Hensyn til Forbrydelser, begaaede af Børn imellem 10 og 15 Aar, etablerede Grundsætninger, maae belægges med Straf.

Ved Bestemmelsen af Straffen findes nu fornemmeligen Analogien af L. 6—6—19, cfr. Frd. 24de September 1824, at maatte tages i Betragtning, samt derhos paa den ene Side at maatte hensees til den allerede ovenfor bemærkede Omstændighed, at ingen Deel af selve Tørvehuset var antændt, og til de under Sagen fremkomne fordeelagtige Vidnesbyrd angaaende Arrestantindens tidligere udviiste Forhold; paa den anden Side derimod til den Fare, som samtlige Gaardens Bygninger, ifølge de tilveiebragte Oplysninger, ved den passerede Antændelse have været udsatte for.

Med Hensyn til samtlige ovenmeldte Omstændigheder findes Straffen passende at kunne bestemmes til 1 Aars Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus.

Ligesom nu Underretsdommen, ved hvilken Arrestantinden kun er anseet med simpelt Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 60 Dage, i Overeensstemmelse med det Ovenanførte bliver at forandre, saaledes vil samme, da det maa bifaldes, at den har paalagt Arrestantinden at udrede alle af hendes Arrest, Sagen og Straffens Execution lovlig flydende Omkostninger, hvorunder Salarium til Defensor i første Instants, Procurator Schmidt, findes passende bestemt til 3 Rbdlr. Sølv, og det ligeledes maa billiges, at Udredelsen af det Actor

ved Underretten, Procurator Møller, tilkommende Salarium er med 4 Rbdlr. Sølv paalagt den kongelige Jordebogskasse, iøvrigt være at stadfæste.

I Salarium til Actor ved Overretten, Procurator Haagen, bliver Arrestantinden pligtig at betale 5 Rbdlr. Sølv.

Sagens Behandling i 1ste Instants har, saavelsom den befalede Sagførelse ved begge Retter, været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Arrestantinden, Birthe Andersdatter af Sigerslevøster, bør hensættes til Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus i 1 Aar.

I Henseende til Actionens Omkostninger bør Underretsdommen ved Magt at stande.

I Salarium til Actor ved Overretten, Procurator Haagen, betaler Arrestantinden 5 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

* * *

Høiesterets-Dom, afsagt den 8de November 1837.

Birthe Andersdatter bør hensættes i simpelt Fængsel paa sædvanlig Fangekost i 120 Dage. I Henseende til Actionens Omkostninger bør Lands-Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom ved Magt at stande. I Salarium til Justitsraad Salicath for Høiesteret betaler Tiltalte 10 Rbdlr. Sølv.

No. 12.

Spørgsmaal om hvorvidt en angaaende Forpagtningen af en Bondegaard oprettet Contract, hvorved iblandt andet var bestemt, at Forpagteren skulde i Forpagtningstiden vedligeholde Bygningerne, kunde for ham medføre Forpligtelse at opføre disse igjen, da de vare afbrændte. Den Omstændighed, at Gaardens Bygninger paa Grund af deres maadelige Beskaffenhed vare blevne udslettede af Brandforsikkringen, antaget ikke at kunne gjøre Forpagteren ansvarlig for Følgerne heraf, fordi Gaardens Eier ikke i rette Tid havde leveret noget Tømmer, som han havde paataget sig at præstere til Bygningernes Istandsættelse.

I Sagen:

Gjæstgiver Fritz Petersen i Fauerboe Kro,

contra:

Kammerherre, Oberst og Overadjutant Harald v. Rothe, Ridder af Dannebroge og Dannebrogsmand.

(Afsagt den 11te September 1837.)

Under nærværende Sag, som i første Instants har været anlagt ved Arts og Skippinge Herreders Ret af Indstævnte, Kammerherre, Oberst og Overadjutant Harald v. Rothe, Ridder af Dannebroge og Dannebrogsmand, som Eier af Aggersvold Hovedgaard og Gods, mod Citanten, Gjæstgiver Fritz Petersen i Fauerboe Kro, paaanker Sidstnævnte en inden bemeldte

Ret den 1ste October f. A. afsagt Dom, hvorved han under en daglig Mulct af 2 Rbdlr. Sølv er tilpligtet, inden 1ste October d. A. at foranstalte, og for egen Regning bekoste de afbrændte Bygninger af en Indstævnte tilhørende Bondegaard i Snærtinge i Særsløv Sogn, hvilken Citanten efter Contract af 21de April 1832 har i Forpagtning paa 50 Aar, paany opførte af samme Omfang, Størrelse og Indretning, som han har modtaget dem; saa og til at besørge bemeldte Gaards gamle og nye Bygninger forsikkrede i Brandkassen for ikke mindre end 660 Rbdlr. Sølv, og derefter bestandigt i hans Forpagtningstid vedligeholde denne Assurance i Kraft, alt paa hans egen Bekostning og Ansvar, hvorhos Processens Omkostninger ere ophævede.

Denne Dom har Citanten paastaaet underkjendt og derhen forandret, at han enten ganske frifindes for Indstævntes Tiltale, eller i alt Fald, mod at han inden en af Retten bestemmende passende Tids Forløb foranstalter, og for egen Regning lader opføre de 3 afbrændte Længder af bemeldte Bondegaard, saaledes at disse nye opførende Bygninger, i Forbindelse med tilbagestaaende 4 Længder, tilsammen kunne paa lovlig Maade taxeres til en Værdi af 182 Rbdlr. Sedler. Saa har Citanten og paastaaet Indstævnte i ethvert Tilfælde tilpligtet at betale Processens Omkostninger for begge Retter.

Indstævnte har derimod paastaaet Herredstingsdommen stadfæstet, og sig tilkjendt Processens Omkostninger for begge Retter skadesløs hos Citanten.

Til Styrke for det af Indstævnte mod Citanten i første Instants anlagte Søgsmaal er anført, at det, efter den 1ste og 6te Post af den mellem Parterne oprettede Forpagtningscontract, paalaae Citanten at besørge og bekoste de Mangler ved Gaarden istandsatte, som ved den Synsforretning, hvorved Gaarden skulde overleveres til Citanten, maatte befindes at være ved samme, samt derefter i Forpagtningstiden at vedligeholde Bygningerne, og ved Fratrædelsen at aflevere dem ved et lovligt Syn uden Mangler og i forsvarlig Stand, hvorhos Citanten var pligtig at betale Brandcontingenten; men at Citanten skal have oversiddet disse Forpligtelser i den Grad, at Gaardens Bygninger ved en under 23de September 1834 afholdt Brandvisitation, saavel i Henseende til de deri værende Ildsteder, som i Henseende til deres øvrige Beskaffenhed, befandtes i saa maadelig Forfatning, at de bleve udslettede af Brandforsikkringen, hvori de havde været indtegnede for 660 Rbdlr. Sølv, hvilket igjen havde til Følge, at Indstævnte, da Gaardens 3 Udhuusbygninger den 15de November 1835 afbrændte, mistede den Branderstatning, hvorpaa han formeentligen ellers vilde have havt Fordring.

Forsaavidt nu Indstævnte har støttet sin Formening om Citantens Forpligtelse til at gjenopføre de afbrændte Bygninger paa den mellem Parterne oprettede Forpagtningscontract, da skjønnes denne Formening ikke at kunne bifaldes.

Da nemlig Citanten ved bemeldte Contract ikkun har paataget sig at afhjelpe de Mangler, som maatte findes ved Gaardens Bygninger paa den Tid, han modtog samme, samt i Forpagtningstiden at vedligeholde Bygningerne og igjen aflevere dem uden Mangler, saa kan det alene antages at være den Brøst, som Gaardens Bygninger, medens Forpagtningen varede, maatte lide formedelst Tid og Brug, hvilken det paalaae Citanten at bekoste afhjulpen, hvorimod Contracten ingen Anledning giver til at antage, at han skulde have paataget sig at indestaae for Ulykkestilfælde, eller in specie at bekoste Gaardens Bygninger igjen opførte, hvis de maatte afbrænde, hvilket sidste og saa meget mindre kan formodes, som Indstævnte i den Sum, hvorfor Bygningerne vare forsikkrede, vilde have Midler til selv at bestride Omkostningerne med deres Gjenopførelse. Ikke heller skjønnes det, hvad den ikke afbrændte Stuehuusbygning angaaer, at kunne udledes af Forpagtningscontracten, at Citanten skulde være pligtig i Forpagtningstiden at holde Gaardens Bygninger i saadan Stand, at de kunde ansees svarende til den Sum, hvorfor de vare forsikkrede, da Forsikkringssummen, hvis Størrelse end ikke er nævnt i Contracten, ingenlunde er gjort til Regel for Bygningernes Vedligeholdelse, og man naturligviis ikke kan være beføiet til at udlede en saadan Slutning deraf, at Citanten har paataget sig at betale Brandcontingenten.

Saafremt der altsaa skulde paaligge Citanten nogen Forpligtelse til at opføre Gaardens Bygninger i Overeensstemmelse med Indstævntes Paastand, saa maatte Grunden hertil i alt Fald søges i den Omstændighed, at Citanten, ved at forsømme Bygningernes Vedligeholdelse, havde bevirket deres Udslettelse af Brandforsikkringen og derved Tabet af Branderstatningen for Indstævnte, hvilken Grund dog alene vilde være anvendelig paa de 3 af Gaardens Længder, der ere afbrændte.

Men om nu end Citantens Formening, at Gaardens Bygninger, selv for det Tilfælde, at de ved Synsforretningen udsatte Mangler vare blevne afhjulpne, dog vilde have været i en saa brøstfældig Tilstand, at de ei længere kunde være antagne til Brandforsikkring, ikke maatte kunne gives Medhold, i hvilken Henseende det dog maa bemærkes, at Synsmændene, under det af Citanten erhvervede Tingsvidne, ikkun have anslaaet Gaardens samtlige Bygninger til, naar de derved udsatte Mangler vare blevne afhjulpne, at ville have havt en Værdi af 182 Rbdlr., samt om det end ikke i alt Fald paa Grund heraf maatte antages, at bemeldte Bygningers Forsikkringssum dog, saafremt de vare blevne istandsatte, vilde være bleven betydelig nedsat ved den Brandvisitationsforretning, hvorunder de bleve udslettede af Brandforsikkringen, saa skjønnes det dog ikke, at Indstævntes Paastand kan blive at tage til Følge.

Det maa nemlig bemærkes, at den Forpligtelse, som efter Forpagtningscontractens 6te Post paalaae

Citanten til at afhjelpe de Mangler, som der maatte udsættes ved den Synsforretning, hvorved Gaarden skulde overleveres ham, udtrykkeligen var betinget deraf, at Indstævnte leverede hvad Tømmer der maatte mangle, men at det fra Indstævntes Side er in confesso, at en Deel af dette Tømmer først blev leveret i December Maaned 1834 og Resten i April Maaned 1835, altsaa paa en Tid, da Gaardens Bygninger formedelst deres maadelige Forfatning allerede vare blevne udslettede af Brandforsikkringen. Men naar det saaledes maa antages, at Indstævnte, ved ikke betimeligen at opfylde hvad der efter Contracten paalaae ham med Hensyn til Bygningernes Istandsættelse, selv har været Aarsag i, at de ved Synsforretningen befundne Mangler ikke ere blevne afhjulpne inden det afholdte Brandsyn, saa skjønnes det ikke, at han, der saaledes ikke kan antages at have været uden Skyld i den maadelige Forfatning, der foranledigede Gaardens Udslettelse af Brandforsikkringen, kan være berettiget til at drage Citanten til Ansvar for de Følger, som denne Udslettelse har ført med sig. Vel har Indstævnte herved bemærket, at det maatte paaligge Citanten at opgive Tid, Sted og Person, til hvem Tømmerets Aflevering skulde skee, samt at Citanten i alt Fald, efterat Tømmeret var ham leveret, kunde have ladet Gaardens Bygninger istandsætte og igjen indtegne i Brandforsikkringen førend de afbrændte; men da Indstævnte ligefrem ved Contractens 6te Post havde paataget sig at levere det fornødne Tømmer til Bygningernes

Istandsættelse, hvori han, med Hensyn til den Tilladelse, som Contractens 5te Post gav Citanten til at lade Hø og Halm føre fra Stedet til sin egen Gaard, under hvilken han agtede at drive den forpagtede Gaards Jorder, i nok saa høi Grad var interesseret som denne, saa maatte det være hans egen Sag, efterat Synsforretningen var afholdt og Gaarden overleveret til Citanten, at forsyne denne med det Tømmer, som Forretningen viste der vilde behøves til at afhjelpe de udsatte Mangler, saafremt Indstævnte vilde have disse istandsatte, og det saameget mere, som Citanten udtrykkeligt efter den 6te Post ikkun var forpligtet til at lade disse afhjelpe mod at erholde, hvad Tømmer der maatte mangle, og hvad angaaer, at Citanten i alt Fald kunde have benyttet det leverede Tømmer til dermed at istandsætte Bygningerne saa betimeligt, at de igjen kunde have været indtegnede under Brandforsikkringen førend Ildebranden indtraf, da vil denne Indsigelse allerede af den Grund ikke kunne tages til Følge, at det ikke imod Citantens Benægtelse er beviist, at den Deel af Tømmeret, som blev leveret i December Maaned 1834, er bleven afleveret til rette Vedkommende, ligesom det i alt Fald, efter hvad foran er anført, ei kunde have paaligget Citanten at sætte Bygningerne i en saadan Stand, at de kunde være blevne assurerede for den samme Sum, hvorfor de forhen havde været forsikkrede.

Naar endeligen Indstævnte endnu til Styrke for den af ham nedlagte Paastand har anført, at den i

Gaarden opstaaede Ildebrand maatte tilskrives Citanten, fordi den formeentligen har været en Følge af Ildstedernes uforsvarlige Tilstand, hvilke det endog fra Brandvæsenets Side var bleven Beboerne forbudt at benytte, da vil denne Indsigelse, om hvilken det desuden er klart, at den, naar Citanten ei kan drages til Ansvar for Gaardens Udslettelse af Brandforsikkringen, ikke kunde medføre, at han skulde være pligtig at opføre de afbrændte Bygninger til deres forrige Forsikkringssum, ikke mod Citantens Protest kunne komme under Paakjendelse her ved Overretten, eftersom den ikke har været lagt til Grund for Indstævntes Paastand i første Instants.

Efter alt Foranførte vil Citanten blive at frifinde for Indstævntes Tiltale.

Processens Omkostninger for begge Retter blive efter Omstændighederne at ophæve.

Det til Sagen hørende stemplede Papiir har været forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Citanten, Gjæstgiver Fritz Petersen af Fauerboe Kro, bør for Indstævnte, Kammerherre, Oberst og Overadjutant Harald v. Rothe, Ridder af Dannebroge og Dannebrogsmand, hans Tiltale i denne Sag fri at være.

Processens Omkostninger for begge Retter ophæves.

No. 13.

En 11aarig Dreng anseet for Ildspaasættelse.

I Sagen:

Prøveprocurator Christensen, som Actor,

contra:

Arrestanten, Drengen Nicolai Larsen.

(Afsagt den 23de September 1837.)

Det er under nærværende, i første Instants inden Løve Herredsting paadømte, Sag ved egen Tilstaaelse af Arrestanten, Drengen Nicolai Larsen, i Forbindelse med Sagens øvrige Omstændigheder beviist, at han Mandagen den 26de Juni d. A. imellem Kl. 7 og 8 om Aftenen, i den Hensigt at opbrænde sin Madmoders, Gaardmand Michael Nielsens Enkes Gaard i Kragerup, har antændt en Bunke Halm i Kartoffelhuset ved Hjelp af en Gløb, som han havde taget i Kjøkkenet, hvilken Ild dog saa betimelig blev bemærket, at den blev slukket uden at anrette videre Skade.

Ligeledes er det af Arrestanten vedgaaet, at han saavel samme Dags Morgen, som Løverdagen iforveien, havde gjort lignende Forsøg paa at antænde Halmen i Kartoffelhuset, men uden at saadant var lykkedes ham.

Efter Arrestantens Forklaring har han ladet sig bevæge til denne Forbrydelse, fordi han ikke havde Lyst til at vogte Gjæs og overhovedet ikke til at tjene, men heller vilde hjem til sine Pleieforældre, hvilket han

troede at kunne opnaae, naar han, som han har udtrykt sig, afbrændte Gaarden og Gjæssene, uden at han dog tænkte sig den Skade, som derved kunde foraarsages, skjøndt han vidste, at det var Uret at sætte Ild paa hos Nogen.

For dette Forhold vil Arrestanten, der er 11 Aar gammel, blive at ansee med en efter Lovgivningens Grundsætninger i L. 6—6—19, Frd. 20 Februar 1789 §. 6, m. fl., lempet Straf, der, saavel med Hensyn til hans Alder og at han ellers ikke har lagt nogen ond eller fordærvet Characteer for Dagen, som til den Tid, hvori han har siddet arresteret, skjønnes at kunne fastsættes til en følelig Revselse med Riis af Slutteren under Fogdens Opsigt.

I Henseende til Actionens Omkostninger, hvorunder det Procurator Hansen tillagte Salair billiges, vil Underretsdommen være at stadfæste. Saa vil Arrestanten og have at betale Actor her for Retten, Prøveprocurator Christensen, Salair, der skjønnes at kunne fastsættes til 5 Rbdlr. Sølv.

Sagens Behandling i første Instants og den befalede Sagførelse for begge Retter har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Arrestanten, Drengen Nicolai Larsen, bør revses føleligt med Riis af Slutteren under Fogdens Opsigt.

I Henseende til Actionens Omkostninger bør Herredstingsdommen ved Magt at stande.

I Salair til Actor her for Retten, Prøveprocurator Christensen, betaler Arrestanten 5 Rbd. Sølv. At efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 14.

For at hindre Mortificationsdom paa en Obligation er det, naar den til sammes Erhvervelse meddeelte Bevilling er affattet i de sædvanlige Udtryk, tilstrækkeligt at En fremkommer med Obligationen og protesterer imod Mortificationen, uden at han behøver at bevisliggjøre sin lovlige Adkomst til Obligationen. En subsidiair Paastand, om at den ikke tilstedekomne Halvdeel af paagjeldende Obligation maatte blive mortificeret, forkastet.

I Sagen:

Directionen for det kongelige Theaters Enke- og Børneforsørgelseskasse,

til

Mortification.

(Afsagt den 25de September 1837.)

Ved Kongelig Bevilling af 26de Mai 1835 er det blevet Citanterne, Directionen for det Kongelige Theaters Enke- og Børneforsørgelseskasse, tilladt, ved Stævning her til Retten, som trende Gange efter hinanden skulde indrykkes i Adressecontoirets Efterretninger, den

kjøbenhavnske berlingske Tidende og den altonaiske Mercur, med Aar og Dags Varsel at indkalde den eller dem, som maatte have ihænde følgende kongelige, paa bemeldte Kasse lydende, men den frakomne, 4 pCt. rentebærende Obligationer, nemlig No. 911, dateret 25de August 1828, stor 500 Rbdlr. og No. 1602, dateret 25de October 1831, stor 1000 Rbdlr., til dermed at fremkomme og deres lovlige Adkomst dertil at beviisliggjøre, samt at der, saafremt Ingen inden den fornævnte Tids Forløb dermed skulde melde sig, maa paa bemeldte Obligationer erhverves Mortificationsdom.

Da nu Citanterne, i Medhold af foranførte Bevilling, have udtaget Stævning her til Retten, som faldt i Rette den 5te December f. A., efter forud med det i Bevillingen bestemte Varsel at være indført i de deri ommeldte offentlige Tidender, og Ingen ved Sagens Foretagelse har mødt og taget til Gjenmæle, forsaavidt angaaer den første af de nævnte Obligationer, nemlig No. 911, dateret 25de August 1828, stor 500 Rbdlr., og det derhos med Attest fra Rettens Justitscontoir er beviist, at der ikke siden bemeldte Stævnings Udtagelse her ved Retten er anhængiggjort nogen Domssag, betræffende denne Obligation, samt at ellers Ingen i Henseende til den har meldt sig sammesteds, saa vil meerbemeldte Obligation, i Overeensstemmelse med Citanternes Paastand, ved Dom være at mortificere.

Derimod vil den anden af de anførte kongelige Obligationer, nemlig No. 1602, dateret den 25de Octo-

der 1831, stor 1000 Rbdlr., ikke kunne være Gjenstand for Mortification under nærværende Sag, efterdi der af Mægler Behrens, som har givet Møde og nedlagt Protest mod denne Obligations Mortification, er bleven fremlagt en paa Ihændehaveren lydende kongelig Obligation, hvis første Halvark efter Citanternes Erkjendelse er af den ommeldte Obligation No. 1602, og udgjør sammes trykte Deel, og mangler blot Paategning om at være indført i Statsgjeldscontoirets Bøger, som tilhørende Theatrets Enke- og Børneforsørgelseskasse, hvilken Paategning skal have staaet paa det andet Halvark af den bemeldte Kasse frakomne, med No. 1602 betegnede, kongelige Obligation.

Naar nemlig den paaberaabte Bevilling, efter først at have tilladt Citanterne at indkalde Ihændehaverne af de i Bevillingen omhandlede Obligationer, til dermed at fremkomme og deres lovlige Adkomst dertil at beviisliggjøre, siden fastsætter, at, saafremt Ingen dermed skulde melde sig, maa der paa Obligationerne erhverves Mortificationsdom, da kan det sidstanførte Ord dermed, hvorved unægteligen menes Obligationerne, ikke, uden en høist tvungen og imod Mortificationsdommes Natur og slige Bevillingers Øiemeed stridende Fortolkning, antages tillige at have Hensyn til Beviisliggjørelsen af Ihændehavernes lovlige Adkomst til Obligationerne. Citanterne synes ogsaa selv fra først af at have været af den Formening, at Obligationernes Ihændehavere, for at hindre den bevilgede Mortification, blot behøvede at

fremkomme med Obligationerne; thi i den, i Medhold af Bevillingen, udtagne Stævning hedder det, at Citanterne, saafremt Ingen med Obligationerne skulde melde sig, ville paastaae disse ved Dom mortificerede, hvorimod Stævningen Intet indeholder om, at Citanterne agtede at nedlægge en lige Paastand, forsaavidt Nogen fremkom med Obligationerne, uden at beviisliggjøre sin lovlige Adkomst til dem. Mortificationsbevillingens Bestemmelse, at Ihændehaverne maae opfordres til at beviisliggjøre deres lovlige Adkomst, bliver heller ikke, efter den her antagne Fortolkning, uden al Betydning, eftersom Ihændehaveren af en Obligation, der paastaaes mortificeret, naar han under Mortificationssagen godtgjør sin lovlige Adkomst til denne Obligation, vil deraf have den Fordeel, at han ikke alene hindrer den paastaaede Mortification, men ogsaa afværger det Vindicationssøgsmaal, som han ellers kunde være udsat for, hvorimod Beviisliggjørelsen af Ihændehaverens lovlige Adkomst til en fremkommen Obligation ikke kan ansees fornøden til blot at afværge denne Obligations Mortification. Det eneste, der skulde kunne hjemle Citanternes Paastand om Mortification paa den i Bevillingen og Stævningen omhandlede kongelige Obligation, No. 1602, vilde altsaa være, om det kunde antages, at denne var en anden, end den af Mægler Behrens producerede Obligation, hvilket imidlertid ikke lader sig statuere, siden begge Obligationers Identitet er bleven erkjendt, ei alene ved Renters Udbetaling

og Afskrivning af vedkommende Embedsmænd under Directionen for Statsgjelden, men, som ovenfor tildeels er anført, hvad det Væsentlige angaaer, ogsaa af Citanterne selv.

Citanternes subsidiaire Paastand om Mortification paa den ikke tilstedekomne Halvdeel af den omhandlede Obligation, findes endelig heller ikke at fortjene Bifald, da den Deel af Obligationen, som ikke er kommen tilstede, dog i alt Fald ikke kunde betragtes som et selvstændigt Document, der kunde egne sig til særskilt Mortification, ligesom saadan partiel Mortification heller ikke skjønnes at have Hjemmel i Bevillingens Udtryk.

Processens Omkostninger ville efter Omstændighederne være at ophæve.

Den befalede Sagførelse har været forsvarlig.

Det til Sagen hørende stemplede Papiir er bleven brugt.

Thi kjendes for Ret: Den paastævnte kongelige, 4 pCt. rentebærende, Obligation, No. 911, dateret 25de August 1828, stor 500 Rbdlr., bør død og magtesløs at være, hvorimod Mortification ikke kan meddeles paa den ligeledes paastævnte kongelige Obligation, No. 1602, dateret 25de October 1831, stor 1000 Rbdlr.

Processens Omkostninger ophæves.

No. 15.

En Værge, der sagsøgtes til at erstatte sin Myndling det Tab, denne antog at have lidt ved at der paa det, i Anledning af hans Hustrues Død, foretagne Skifte af det fælles Bo formeentlig var af Værgen renunceret paa den ham tilkommende Broderlod, frifunden, iblandt Andet af den Grund, at den af en Værge paa egen Haand afgivne Renunciation paa hans Myndlings Arverettigheder ikke kan indeholde Hjemmel for Skifteforvalteren til at undlade at tillægge Myndlingen, hvad der efter Loven tilkommer ham.

I Sagen:

Gaardmand Thomas Nielsen af Kustrup,

contra:

Møller Hans Nielsen af Roerslev.

(Afsagt den 2den October 1837.)

Efterat Indstævnte, Møller Hans Nielsen af Roerslev, i Aaret 1829 var bleven erklæret umyndig og Citanten, Gaardmand Thomas Svendsen af Kustrup, beskikket til hans Værge, blev ved et, i Anledning af Indstævntes Hustrues Død den 26de Marts 1830, foretaget Skifte af det fælles Bo, sammes Nettobeholdning 4,247 Rbdlr. 1 Mk. 6 ß. fordeelt saaledes, at Halvdelen 2,123 Rbdlr. 3 Mk. 11 ß. tillagdes Enkemanden som dennes Arvelod, og den anden Halvdeel den fælles Datter, Maren Hansdatter, efter Fradrag af den Kongens Kasse tilkommende $\frac{1}{2}$ pCt. Afgivt,

hvorhos det blandt Andet bestemtes, at den Datteren tillagte Andeel skulde indtil videre blive indestaaende paa første Prioritet i den Boet tilhørende Kustrup Mølle med Jorder.

Det hedder derpaa i Slutningen af den udstædte Skifteact, at Møller Hans Nielsen, efterat saavidt var passeret, nu var paastaaende at tillægges Broderlod foruden sin Hovedlod, men da Hans Nielsen var formedelst sit Forhold erklæret umyndig, og Værgen paa hans Vegne ikke fandt det tjenligt at fremkomme med nogen saadan Paastand, saa kunde derpaa fortiden, og saalænge Enkemanden ikke var indsat i sin myndige Tilstand, ikke reflecteres.

Da fornævnte Maren Hansdatter senere var indtraadt i Ægteskab med Christian Andersen, lod denne, efterat have erhvervet Dom over Indstævnte, med Citanten som Værge, for den foromhandlede, hans Hustrue tillagte Arv, m. v., samt efter for en Deel af den tilkjendte Sum, med paaløbne Omkostninger, ialt 747 Rbdlr. 68 ß., at have ladet foretage Execution i Kustrup Mølle, bemeldte Mølle sætte til Auction, hvorved den blev tilslaaet Selveiergaardmand Anders Pedersen, blandt Andet paa Vilkaar, at den fornævnte Sum skulde udbetales Udlægshaveren. Senere lod Christian Andersen for det endvidere tilgodehavende Restbeløb reqvirere Udlæg, deels i den resterende Kjøbesum for Møllen 1,332 Rbdlr. 12½ ß., og deels i Hans Nielsens øvrige Eiendele, for hvad der ikke

ved Kjøbesummen blev dækket af hans Tilgodehavende, nemlig 180 Rbdlr., foruden Omkostninger; men under den paa Grund deraf afholdte Executionsforretning fremkom Citanten med Protest, hvilken gik ud paa, at Udlæget kuns maatte gives under saadanne Betingelser, at han kunde blive betrygget for Ansvar og Tab, naar Indstævnte i Tiden maatte indtale sin eventuelle Ret til Broderlodden efter hans Hustrue, hvilken Protest ogsaa tildeels blev givet Medhold af vedkommende constituerede Foged, men de af denne afsagte Kjendelser bleve ved denne Rets Dom af 24de December 1832 saaledes forandrede, at det af Christian Andersen paastaaede Udlæg ubetinget gaves Fremme. Efterat den her omhandlede Skiftebehandling af Indstævntes og hans afgangne Hustrues Bo var, efter erhvervet Opreisning, bleven indanket her til Retten, og det ved Rettens Dom af 3die Marts 1834 var afgjort, at hiint Skifte skulde paany foretages og Indstævnte derunder tillægges en Broderlod efter hans Hustrue, blev i Overeensstemmelse dermed under 23de April og 1ste Mai f. A. foretaget en Omgjørelse af Skiftet, hvorunder Indstævnte tillagdes en Broderlod til Beløb 1,408 Rbdlr. 4 Mk. S. og T. Indstævnte, der ifølge det kongelige danske Cancellies Resolution var under 1ste Mai 1833 bleven erklæret myndig, anlagde derpaa Sag imod Christian Andersen til Udbetaling af de nævnte af ham oppebaarne 1,408 Rbdlr. 4 Mk. S. og T., hvilken hans Paastand ogsaa ved den paafølgende Dom blev giver

Medhold, men da Christian Andersen, under den hos ham paa Grund heraf foretagne Executionsforretning, erklærede Intet at eie, og der, som Følge heraf, ikke blev iværksat noget Udlæg hos ham, reiste Indstævnte nærværende Sag, hvorunder han søgte Citanten, som den der formeentligen, ved hans Forsømmelse i at varetage Indstævntes Tarv, havde været Skyld i, at denne ikke erholdt den ham tilkommende Broderlod, til at erstatte ham det omhandlede Beløb, m. v. Ved den i Sagen inden Wends Herredsret den 28de Marts f. A. afsagte Dom blev Citanten ogsaa tilpligtet at betale Indstævnte de 1,408 Rbdlr. 4 Mk. S. og T., med Renter fra den 1ste Februar 1835, da Sagen mod Christian Andersen blev paaklaget til Forligelsescommissionen, samt 9 Rbdlr. 1 Mk. 11 ß. S. og T. af Omkostningerne paa den hos Sidstnævnte forgjeves foretagne Executionsforretning, hvorhos Processens Omkostninger bleve ophævede, dog at Citanten skulde betale i Salair til Indstævntes befalede Sagfører, Procurator Knudsen af Odense, 20 Rbdlr. Sølv.

Denne Dom har Citanten nu, efter meddeelt beneficium paupertatis, indanket her til Retten og paastaaet principaliter, at den kjendes uefterrettelig og Sagen afvises fra Underretten, og subsidialiter, at Citanten frifindes for Indstævntes Tiltale, samt Indstævnte tilpligtes at betale ham Processens Omkostninger i første Instants med noget Tilstrækkeligt, og her for Retten efter Reglerne for beneficerede Sager,

hvorunder Salair til hans befalede Sagfører for Overretten, Lottoadvocat Damkjer, hvorimod Indstævnte, der ligeledes er meddeelt fri Proces, har paastaaet Underretsdommen stadfæstet, samt Citanten tilpligtet at betale Processens Omkostninger efter Reglerne for beneficerede Sager, og derunder Salair til Indstævntes befalede Sagfører her for Retten, Procurator Haagen.

Hvad nu først angaaer Citantens Paastand om at den indankede Dom maatte kjendes uefterrettelig og Sagen afvises fra Underretten, hvilken Paastand er støttet derpaa, at i alt Fald Sagen var for tidligt anlagt, idet det Krav paa Erstatning, hvorpaa Indstævnte under Sagen gjør Fordring, principaliter maatte være gjort gjeldende mod Christian Andersen og vedkommende Skifteforvalter, eller nu dennes Bo, men at det ikke var beviist, at disse vare insolvente, saa vil denne Paastand, der ikke har nogen Hjemmel i Underretsproceduren, ligesaalidet som den har været Gjenstand for Paadømmelse ved Underretten, ikke kunne mod Indstævntes udtrykkelige Protest tages under Paakjendelse her ved Retten.

Det, hvorpaa Indstævnte fornemmeligen har grundet sin Formening om at Citanten er pligtig til at erstatte ham de under Sagen omhandlede Beløb, er dennes Forhold under Skiftebehandlingen den 26de Marts 1830, idet Indstævnte har paaberaabt sig at Citanten, uagtet hans Myndling fremkom med Paastand om Broderlod, ikke har, i Overeensstemmelse med

hans Pligt som Værge, inhæreret denne Paastand, men endog, efter Indstævntes Formening, udtrykkelig har renunceret paa den Indstævnte tilkommende Ret ved, som Skifteacten udviser, at erklære, at han ikke fandt det tjenligt at fremkomme med nogen saadan Paastand. Men det findes ikke, at Citanten af denne Grund kan paalægges at erstatte Indstævnte det paastaaede Beløb. Foruden at det nemlig ved 3 under Sagen afhørte Vidners aldeles overeensstemmende Forklaringer maa ansees efter Omstændighederne tilstrækkeligt godtgjort, at Citanten ved den omhandlede Leilighed ikke har udtrykt sig, saaledes som Skifteprotocollen synes at udvise, at han ikke fandt det tjenligt at fremkomme med nogen Paastand paa Broderlod for Indstævnte, hvorimod han kun kan antages at have svaret Skifteforvalteren paa dennes Spørgsmaal, hvad han sagde *til* Indstævntes Paastand om Broderlod: at han ikke forstod sig derpaa, men maatte overlade Saadant *til* Skifteforvalteren, i hvilken Henseende det er at mærke, at det under Sagen er beviist, at Citanten, da der var Spørgsmaal om at overdrage ham det omhandlede Værgemaal, gjorde Indvendinger mod at overtage dette, idet han paaberaabte sig sin Ukyndighed, men at Herredsfogden, der er den samme Embedsmand, der fungerede som Skifteforvalter under Skiftet, havde lovet at staae ham bi i hvad han ikke forstod i Værgemaalet; saa findes derhos Værgens Erklæring om at han ikke fandt det tjenligt, at fremkomme med den omhandlede

Paastand, om den ogsaa var afgiven i disse Udtryk, hvilket dog efter det Nysanførte ikke kan antages at være Tilfældet, ikke at kunne paadrage ham et saadant Ansvar, som det, hvorom der under nærværende Sag er Spørgsmaal.

En Værge kan nemlig efter Lovgivningens Bestemmelser ikke ansees berettiget til, paa egen Haand og uden høiere Sanction at renuncere paa sin Myndlings Arverettigheder, og hans Erklæring i saa Henseende maa derfor betragtes som uden Virkning, saa at Skifteforvalteren ikke paa Grund af samme kan undlade at tillægge Myndlingen, hvad ham efter Loven med Rette tilkommer. Men hertil kommer, at den omhandlede Skiftedeling, hvorunder Indstævnte ikke blev tillagt den titommeldte Broderlod, allerede, saavidt man af Skifteacten kan skjønne, var foretaget, inden hiin Erklæring af Citanten blev afgiven, og Indstævnte derefter af Skifteforvalteren udlagt som sin halve Deel af Boet 2,123 Rbdlr. 3 Mk. 11 ß., og Datteren, som hendes Mødrenearv, det andet Halve, ligeledes med 2,123 Rbdlr. 3 Mk. 11 ß., hvilken Arvefordeling det derfor er meget uvist om Skifteforvalteren, efterat den engang var tilført Skifteprotocollen, kunde ansees berettiget til igjen at omgjøre, hvorfor Værgens Erklæring, om han fandt det tjenligt at fremkomme med nogen Paastand paa Broderlod for Indstævnte, ikke synes at kunne have bevirket nogen Forandring heri fra Skifteforvalterens Side. Snarere kunde det synes, at Citanten kunde

kaldes til Ansvar for det Tab, Indstævnte har lidt a den Grund, at Citanten ikke efter Skifteslutningen i rette Tid har gjort de fornødne Skridt for at faae Ski terepartitionen forandret, eller paa anden Maade sikkr Indstævntes eventuelle Ret.

Men det skjønnes dog ikke, at denne Forsømmels kan i den Grad tilregnes Citanten, der som Almues mand ikke kan forudsættes at kunne bedømme Skiftere partitionens Lovmæssighed, at han, efter Lovgivningens Grundsætninger om Erstatningsforpligtelse, kan af denne Aarsag være pligtig at erstatte Indstævnte det lidte Tab, i hvilken Henseende det endnu kan bemærkes, at Citanten under den af Christian Andersen hos Indstævnte foretagne Executionsforretning har, som foran anført, fremsat en Protest mod sammes ubetingede Fremme, hvilken Protest vel nærmest sigtede til at sikkre Citanten selv Fritagelse for Ansvar i Tiden, men som dog, hvis den ikke var bleven forkastet, vilde have bevirket, at Indstævnte havde, efterat Skiftebehandlingen var bleven underkjendt, erholdt Fyldestgjørelse for Arvelodden. Som Følge heraf vil Citanten være at frifinde for Indstævntes Tiltale, uden at det bliver fornødent, at drøfte de Argumenter, hvoraf han iøvrigt har troet at kunne udlede en saadan Frifindelse.

Processens Omkostninger for begge Retter blive efter Omstændighederne at ophæve, og vil, efter det Udfald Sagen faaer, det Procurator Knudsen ved Underretten tillagte Salair, hvis Størrelse billiges,

blive at udrede af det Offentlige, ligesom Citantens befalede Sagfører ved Overretten, Lottoadvocat Damkjer, vil være at tillægge et Salair, der bestemmes til 25 Rbdlr. Sølv og bliver at betale af Indstævnte.

Derimod kan Indstævntes befalede Sagfører her ved Retten, Procurator Haagen, paa Grund af Frd. 7de Marts 1827 §. 4, cfr. Frd. 3die Juni 1796 §. 42, ikke tilkomme noget Salair, ligesaalidet som saadant vil være at tillægge Citantens befalede Sagfører for Underretten, Procurator Hansen, da herom ikke er her ved Retten nedlagt nogen Paastand.

Fra de befalede Sagføreres Side for Indstævnte ved Underretten og for Citanten her ved Retten, Procurator Knudsen og Lottoadvocat Damkjer, har ingen saadan Forsømmelse funden Sted, der efter Omstændighederne findes at kunne paadrage dem Mulct. Iøvrigt har den befalede Sagførelse under Sagen, saavelsom Sagens Behandling fra Underdommerens Side, været forsvarlig.

For stemplet Papiir har her ved Retten ikke været Brug.

Thi kjendes for Ret: Citanten, Gaardmand Thomas Svendsen af Kustrup, bør for Indstævnte, Møller Hans Nielsen af Roerslev, hans Tiltale i denne Sag fri at være.

Processens Omkostninger for begge Retter ophæves.

I Salair tillægges Indstævntes befalede Sagfører ved Underretten, Procurator Knudsen, 20 Rbd. Sølv,

som udredes af det Offentlige, og Citantens ligeledes befalede Sagfører her ved Retten, Lottoadvocat Damkjer, 25 Rbdlr. Sølv, som betales af Indstævnte og erlægges inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

No. 16.

En Person straffet efter Analogien af Frd. 5te September 1832 for at have udlaant sin Skudsmaalsbog til et lovstridigt Brug.

I Sagen:

Cancellieraad og Procurator Beyer, som Actor,

contra:

Tiltalte, Tjenestepige Caroline Christensen af Frølunde.

(Afsagt den 3die October 1837.)

Det er under nærværende, i første Instants inden Antvorskov Birketing paadømte, Sag af Tiltalte, Tjenestepige Caroline Christensen af Frølunde, der actioneres for at have overladt Pigen Maren Sophie Jørgensdatter sin Skudsmaalsbog i det Hemeed, at denne kunde benytte samme for derved at skaffe sig Tjeneste, vedgaaet, at hun, efter at være anmodet af bemeldte Maren Sophie Jørgensdatter om til fornævnte Brug at laane hende sin Skudsmaalsbog,

har leveret hende Skudsmaalsbogen udenfor sin Huusbondes Gaard; derimod har Tiltalte stadigen benægtet, at saadant er skeet i den Hensigt, at hun maatte benytte samme for at skaffe sig Tjeneste, hvorimod hun paastaaer, at hun blot havde taget sin Skudsmaalsbog med sig, da hun gik ud for at vogte Faar, for at læse i samme, eftersom dette var paalagt hende af Skolelæreren, og at hun ikkun leverede den til Maren Jørgensdatter, medens hun gik ind for at hente sin Midaftensmad, fordi hun ikke turde lade sin Huusbond, der havde fraraadet hende at tillade Maren Jørgensdatter at benytte Skudsmaalsbogen, see, at hun havde bragt denne ud af Gaarden, men at Maren Jørgensdatter var gaaet bort med Skudsmaalsbogen, da Tiltalte kom tilbage.

Men da Tiltalte har vedgaaet, at hun allerede førend hun gik ud for at vogte Faar var anmodet af Maren Jørgensdatter om at laane hende sin Skudsmaalsbog, for at hun ved Hjelp af den kunde skaffe sig Tjeneste, saa kan hendes Foregivende om at have taget Bogen med sig i den Hensigt at læse i den, og kuns at have leveret den til Maren Jørgensdatter for at forvare samme, medens hun igjen gik ind i Gaarden, hvilket sidste og er modsagt af Maren Jørgensdatter, som derimod stadigen har forklaret, at Tiltalte tillod hende at benytte Skudsmaalsbogen til det ommeldte Øiemeed, ikke antages at forholde sig rigtigt, saameget mindre som hun, der hverken for hendes

Huusbond eller hans Karl, uagtet de begge havde fraraadet hende at laane sin Skudsmaalsbog ud til Maren Jørgensdatter,' har yttret Noget om, at Bogen var kommen ud af hendes Værge, førend flere Dage efterat saadant var skeet, efter Lovens Grundsætninger i 6—12—4, 6—13—19, m. fl., maa have Formodningen imod sig.

Da Tiltalte saaledes maa ansees overbeviist at have udlaant sin Skudsmaalsbog til et lovstridigt Brug, vil hun, der er over Lavalder, men ikke befindes forhen at have været straffet, blive at ansee med en efter Analogien af Frd. af 5te September 1832 lempet Straf, der efter Omstændighederne skjønnes at kunne fastsættes til Fængsel paa Vand og Brød i 2 Dage.

I Henseende til Actionens Omkostninger vil Underretsdommen, forsaavidt paaanket er, være at stadfæste, dog at Tiltalte, foruden det hendes Defensor, Procurator Fog, tillagte Salair, der billiges, ikkun kan have at betale ⅓ Deel af det Actor, Procurator Rye, tilkjendte Salair. Saa vil hun og have at betale Actor her for Retten, Cancellieraad og Procurator Beyer, Salair, der skjønnes at kunne fastsættes til 5 Rbdlr. Sølv.

Sagens Behandling i første Instants og den befalede Sagførelse for begge Retter har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Tiltalte, Tjenestepige Caroline Christensen af Frølunde, bør hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 2 Dage.

I Henseende til Actionens Omkostninger bør Birketingsdommen ved Magt at stande, dog saaledes, at Tiltalte, foruden det Procurator Fog tillagte Salair, ikkun udreder ½ Deel af det Procurator Rye tilkjendte Salair.

I Salair til Actor her for Retten, Cancellieraad og Procurator Beyer, betaler Tiltalte 5 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 17.

Straf for at have paa Gaden tilføiet en sagesløs Mand et Knivstik.

I Sagen:

Procurator Hansen, som Actor,

contra:

Arrestanten Johann Ringhardt.

(Afsagt den 10de October 1807.)

Det er under nærværende Sag oplyst, at Instrumentmagersvend Johan Hladsky den 30te Juli sidstleden om Aftenen omtrent Kl. 11, da han stod paa Fortouget i Bredgade og samtalede med 2 andre Personer, blev, idet Arrestanten, Johann Ringhardt, gik forbi, saaret med en Kniv i den venstre Side. Arrestanten, der under de til Politierapporten optagne Forhører benægtede at have bibragt Hladsky noget Knivstik,

har under det i Politieretten den 31te Juli optagne Forhør afgivet følgende Forklaring:

Efterat han den omhandlede Aften var kommen ud fra en Dandsebod, hvor han havde deeltaget i Dandsen, tog han sin Kniv ud af Lommen for at udtage en Splint, som han i længere Tid havde havt siddende i en Finger, og efterat han derpaa var vedbleven at holde Knivsæggen mod Fingeren, traf han paa en ham ubekjendt Mand, der stod ham i Veien paa Fortouget, og som han gav et Stød. Hermed var det dog ikke hans Hensigt, at tilføie den omforklarede Person nogen Skade paa Livet, men kun at give ham et ubetydeligt Stik med Kniven, fordi han stod ham i Veien; men da han, efter den Maade han holdt Kniven paa, ikke havde Tommelfingeren stemmet imod samme, gjorde han sig ingen Tanke om, hvorvidt han vilde indstøde Kniven.

Under det den 1ste August continuerede Forhør har Arrestanten endvidere tilføiet, at han, efterat have brugt Kniven paa den omforklarede Maade, mærkede at Knivsbladet bøiede sig halvt om, saa at det kom til at ligge hen over den øverste Side af Haanden.

Derimod har Arrestanten under det i Criminelkammeret den 14de August optagne Forhør, idet han vedblev sin Tilstaaelse at have bibragt Hladsky et Knivstik, paastaaet, at dette er skeet imod hans Villie, skjøndt han ikke kunde forklare hvorledes det da er tilgaaet, efterdi han vel havde drukket en Snaps, men ikke var beruset.

Efterat han derpaa var foreholdt sin i Politierets-ten afgivne Forklaring, har han derhos paastaaet, at han ikke ligefrem har tilstaaet at have havt til Hensigt at give Hladsky et ubetydeligt Stik, men ikkun, da Inqvirenten i Politieretten yttrede, at han vel havde villet give Hladsky et ubetydeligt Stik, sagt, at det vel kunde være muligt, ligesom han og har paaskudt, at han ved sin første Afhørelse i Politieretten var i en saa bedrøvet Sindsstemning, at han ikke rigtigt vidste hvad han sagde.

Men ligesom disse Asserta, ifølge den fra vedkommende Forhørsdommer indhentede Erklæring, maa antages at være urigtige, saaledes er det en ligefrem Følge af Lovens 1—15—1, at Arrestantens senere Forklaring, forsaavidt den gaaer ud paa, at hans afgivne Tilstaaelse har været urigtig, ikke kan tillægges nogen Virkning, efterdi den ikke blot ikke er understøttet ved noget Datum, men endog modsiges af den afgivne detaillerede Tilstaaelses egen Beskaffenhed.

Betræffende Saarets Beskaffenhed har Overchirurgen ved Frederiks Hospital, Professor Møller, der har havt den Saarede under Behandling, erklæret, at det befandtes at være midt imellem Hoftebenets Kam og det nederste Ribbeen, havde en Længde af en Tomme og var en halv Tomme dybt, samt at det ikke kan antages, at Patienten i Fremtiden vil have noget Meen af samme, men at det er sandsynligt, at Saaret, hvis det var trængt noget dybere ind, vilde være blevet livsfarligt.

Hvad nu den Straf angaaer, som Arrestanten for det ham overførte Forhold vil være at idømme, da skjønnes samme, ifølge Frd. 4de October 1833 §. 9, cfr. med §§. 3, 4 og 6, efter Omstændighederne at kunne bestemmes til Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus i 1 Aar, hvorhos Arrestanten, der ikke er født her i Riget og ikke har havt stadigt Ophold i samme i 3 Aar, vil, ifølge Pl. 19de April 1805, efter udstaaet Straffetid ved Politiets Foranstaltning være at bringe ud af Landet.

Betræffende Actionens Omkostninger, da vil Arrestanten have at udrede disse og derunder i Salair til Actor, Procurator Hansen, 5 Rbdlr. Sølv.

Endeligen vil Arrestanten og være pligtig at betale til Johan Hladsky i Erstatning for hans Frakkes Beskadigelse 10 Rbdlr. Sedler, og for tabt Arbeide 12 Rbdlr. Sedler, samt til de ugifte Snedkersvendes Lade, der har besørget Hladskys Kuur paa Hospitalet, 5 Rbdlr. 68$\frac{4}{7}$ ß. Sølv.

Den befalede Sagførelse har været forsvarlig.

Thi kjendes for Ret: Arrestanten, Johann Ringhardt, bør hensættes til Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus i 1 Aar, samt derefter ved Politiets Foranstaltning bringes ud af Landet.

Saa udreder han og alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, hvorunder i Salair til Actor, Procurator Hansen, 5 Rbdlr. Sølv, ligesom han i Erstatning til Instrumentmagersvend Johan Hladsky

betaler 22 Rbdlr. Sedler, og til de ugifte Snedkersvendes Lade 5 Rbdlr. 68 4/7 ß. Sølv.

Den idømte Erstatning at udredes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse og det Øvrige at efterkommes under Adfærd efter Loven.

*   *   *

Høiesterets-Dom, afsagt den 19de Novbr. 1837.

Johann Ringhardt bør hensættes til Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus i 2 Aar, og bør han, saasnart Straffetiden er udløben, ved Politiets Foranstaltning bringes ud af Landet. I Henseende til Erstatningen og Actionens Omkostninger bør Lands-Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom ved Magt at stande. I Salarium til Auditeur Liebenberg for Høiesteret betaler Tiltalte 10 Rbdlr. Sølv.

No. 18.

Spørgsmaal om hvorvidt nogle af en Landsbypræst udstædte Obligationer, ved hvilke var givet Pant resp. i Præstegaardens Løsningssum, samt Debitors Ind- og Udboe, kunde ansees retsgyldigen læste ved et privat Birketing. Der kan ikke tillægges resterende Bankrenter og Skatter nogen Fortrinsret til Betaling af en Præstegaards Løsningssum fremfor contractmæssige Pantefordringer.

I Sagen:

Kammeradvocaten paa Embeds Vegne og Directionen for Nationalbanken,

contra:

Procurator Bruel, paa Sjellands Stifts geistlige Enkekasses Vegne, Kirkesanger Bech i Høve, Kirkesanger Lange af Flakkeberg, Pastor Rønne i Høve, paa dette Sogns Fattigvæsens Vegne, og Provst Beyer i Eggetslevmagle, eller, da han fra Embedet skal være afgaaet, Provst Brasen til Karrebeksminde, som Provst i Øster Flakkeberg Herreder.

(Afsagt den 16de October 1837.)

Paa Skiftet efter afgangne Pastor Just i Høve fremkom Directionen for Sjellands Stifts geistlige Enkekasse med Paastand om forlods Udbetaling af Beløbet, med Renter, af tvende af den Afdøde til denne Kasse udstædte Obligationer, af hvilke den ene, oprindelig stor 700 Rd., til Rest og efter Omskrivning 600 Rbdlr. Sølv, med første Prioritets Panteret i Præstegaardens Løsningssum, Naadsensaaret og et paa Præstegaardens Jord opbygget Huus, er dateret den 10de Januar 1804 og tinglæst inden Grevskabet Holsteinborgs Birkeret den 16de s. M.; den anden, stor 100 Rbdlr. Sølv, med Pant i den nysnævnte Løsningssum og Naadsensaaret, er dateret 13de August 1821 og tinglæst ved samme Ret den 28de September næstefter.

Ligeledes fremkom Kirkesanger Bech i Høve med Paastand om i Boet at nyde fortrinlig Betaling efter en til ham af den Afdøde under 12te Juni 1804 udstædt, den 13de Juli næstefter ved bemeldte Birketing læst Obligation, stor oprindelig 500 Rd., men til Rest og efter Omskrivning 300 Rbdlr. Sølv, med Pant i den Afdødes Ind- og Udboe; og Kirkesanger Lange i Flakkeberg med samme Paastand med Hensyn til en af den Afdøde under 26de Januar 1817 til Amtsprovst Beyer udstædt, og af denne til bemeldte Lange transporteret Obligation, stor oprindelig 200 Rbdlr. N. V., til Rest 120 Rbdlr. Sedler, med Pant i Debitors Løsøre, næstefter 300 Rbdlr. Sølv og 400 Rbdlr. Sedler, hvilken Obligation er tinglæst ved fornævnte Birketing den 9de Marts 1821. Fremdeles fremkom Successor i Præstekaldet, Pastor Rønne, med en Fordring af 45 Rbdlr. Sølv, som ifølge Fundats af 18de September 1742, tinglæst inden Wester Flakkeberg Herredsret den 7de November 1822, af den Afdøde skyldes til Høve Sogns Fattigvæsen, med 1 Aars Renter, beregnet til 5 pCt.

Foruden at der dernæst gjordes Fordring paa 64 Rbdlr. 5 Mk. 11 ß., som den Afdøde var bleven skyldig efter Opgjørelse af Fattigvæsenets Regnskab, saavelsom paa Erstatning for Bekostninger ved Istandsættelse af Præstegaarden og Enkesædet, m. m., nedlagdes endelig gen Paastand af Directionen for Nationalbanken og af Kammeradvocaten paa Embeds Vegne, om Betaling af

Bankhæftelsesrenter, Skatter og Afgivter, deels dilaterede fra 1821 og 1822, deels forfaldne i Aaret 1834, ialt 302 Rbdlr. 8 ß. Sedler.

Ved Decision af 13de Januar forrige Aar blev derpaa bestemt:

1. at Sjellands Stifts geistlige Enkekasse bør, som første Panthaver, i Præstegaarden eller sammes Løsningssum nyde fortrinligt Udlæg for 500 Rbdlr. Sølv, med Renter heraf fra 11te Juni 1834, imod Decourt af 159 Rbdlr. 3 Mk. Sedler og Tegn, for hvilken Sum Præstegaarden mangler Istandsættelse, samt af 14 Rbdlr. 2 ß. resterende Brandhjelpspenge, saafremt denne Sum ikke ved den endelige Repartition kan dækkes af Løsørets Provenue, efterat mere privilegerede Fordringer af samme ere udredede;

2. at af de i Boet anmeldte Skatter og Afgivter, samt Bankhæftelsesrenter, skulle de 14 Rbdlr. 2 ß. Sedler og Tegn nyde præferabelt Udlæg af Præstegaardens Løsningssum, saafremt de ikke tilligemed 129 Rbdlr. 51 ß. Sedler og Tegn, som ere Bankhæftelsesrenter, Skatter og Afgivter for 1834, kunne udkomme af Løsøret, næstefter Kirkesanger Bechs Fordring i samme, hvorimod Resten af de ommeldte Skatter, Afgivter og Bankrenter, 158 Rbdl. 51 ß., alene skulle komme i Betragtning som Regningskrav;

3. at Kirkesanger Bech for sin Fordring af 300 Rbdlr. Sølv, med Renter fra 11te December 1833, skal nyde Udlæg i Provenuet af det til ham pantsatte Løsøre, næst efter Begravelses- og Skifte-Omkostninger;

4. at Kirkesanger Lange skal for sin Fordring, 120 Rbdlr. Sedler, med Renter fra 11te December 1833, nyde Udlæg i det til ham pantsatte Løsøre, næstefter Kirkesanger Bech, samt Skatter, Afgivter og Bankrenter for 1834, og hvad der iøvrigt ifølge Pl. af 23de Juli 1819 har Præference fremfor Pant i Løsøre, hvorhos der, forsaavidt der endnu maatte blive Noget tilovers af Løsørets Provenue, reserveres Enkekassens Ret til fortrinligt Udlæg til Skadesløsholdelse for de 159 Rbdlr. 3 Mk S. og T., som ere samme decourterede for Mangler ved Præstegaarden, ligesom og en lige Reservation er taget for vedkommende Kasser, til hvilke den Afdøde havde paadraget sig Regnskabs-Ansvar.

Denne Decision have Citanterne, Kammeradvocaten paa Embeds Vegne og Directionen for Nationalbanken, i Medfør af dertil allernaadigst meddeelte Opreisninger af 9de September og 29de November f. A., der ved de under 19de September og 3die December f. A. udtagne, ved denne Rets Dom af 22de Mai d. A. afviste Stævninger ere blevne holdte i Kraft, indanket her til Retten, og har Kammeradvocaten principa-

liter paastaaet samme forandret derhen, at den Kongelige Kasse for sin Fordring paa Skatter og Afgivter for Januar og April Qvartaler 1822, til Beløb 51 Rbdlr. 47 ß. S. og T., kjendes berettiget til at nyde fortrinlig Betaling af Præstegaardens Løsningssum, samt af Boets Løsøre, fremfor de i Boet anmeldte Panteforlinger, men subsidialiter paastaaet, at den ommeldte Fordring bør nyde Udlæg lige med Haandskrift, hvorimod Directionen for Nationalbanken har paastaaet bemeldte Decision forandret derhen, at Banken kjendes berettiget til fortrinlig Betaling af Præstegaardens Løsningssum og af Løsøret for 217 Rbdlr. 5 Mk. 8 ß. fremfor de nævnte Panteforddringer.

Directionen for Sjellands Stifts geistlige Enkekasse har ladet møde, og principaliter paastaaet Sagen afviist, forsaavidt de før 1834 fordrede Bankrenter angaaer, men in subsidium nedlagt Paastand om den paaankede Decisions Stadfæstelse.

Endeligen har og Indstævnte, Provst Brasen, ladet møde.

Derimod have de øvrige Indstævnte, uagtet de findes at være lovligt stævnede, hverken mødt eller ladet møde, hvisaarsag Sagen for deres Vedkommende vil ifølge L. 1—4—30 og Frd. 3die Juni 1796 §. 2 blive at paakjende efter de fremlagte Breve og Beviisligheder.

Hvad nu den af Directionen for Sjellands Stifts geistlige Enkekasse nedlagte Paastand om Sagens par-

tielle Afviisning angaaer, da støttes samme derpaa, at de for 1834 fordrede Bankhæftelsesrenter, til Beløb 110 Rbdlr. 84 ß. Sedler og Tegn, ere udbetalte ved Sessionen i Boet den 8de April d. A., men da denne Indsigelse henhører til Sagens Realitet, er det en Selvfølge, at der ikke paa denne kan begrundes nogen Afviisningspaastand.

Hvad nu Sagens Realitet angaaer, da have Citanterne støttet deres principale Paastand derpaa, at de ovenmeldte af den Afdøde udstædte Panteobligationer formeentligen ere læste ved et urigtigt Ting, idet de ere læste ved Holsteinborg Birkeret istedetfor at de formeentligen burde været læste ved Wester Flakkeberg Herredsret, og følgeligen ikke kunne betragtes anderledes end som simple chirographariske Fordringer, medens de Bankhæftelsesrenter, Skatter og Afgivter, der ere blevne dilaterede fra 1821 og 1822, formeentligen maae tillægges samme Pant og Fortrinsret, som om de nys vare forfaldne.

Hvad nu det Spørgsmaal angaaer, om de ommeldte ved Birketinget skete Tinglæsninger ere gyldige, maa det bemærkes, at L. 1—2—4 byder, at Enhver, som ikke har noget Embede, der henhører til noget sær Retterting, skulle svare til det Herreds-, Birke- eller Byting, som de boe og holde Dug og Disk, eller sig opholde udi, og at L. 1—2—15, overeensstemmende hermed, byder, at Præster skulle svare til Herreds-, Birke- eller Byting. Vel er det nu saa, at Præste-

godset ikke tilhører Birkepatronen, men den moralske Person, Præstekaldet, og at der forsaavidt paa Lovens Tid kunde med Føie være Spørgsmaal om Præsten, fordi han boede indenfor det private Birks geographiske Grændser, kunde siges at boe i det private Birk; men da ikke faa Steder i Christian den Femtes Lov gaae ud fra den Forudsætning, at Birkejurisdictionerne, saavel som Herredsjurisdictionerne, have deres geographiske Grændser, saa at alle indenfor samme boende Personer og værende Eiendomme sortere derunder, cfr. foruden de allerede nævnte Lovsteder endvidere 1—16—9 og 12, 5—3—23 og 28, 5—7—11, 1—21—8 og 9, m. fl., hvortil kommer at Lovens 3—14—11 viser, at der paa Lovens Tid tilkom Kirkepatronen en vis Herlighedsret over Kirkegodset, og at Frd. 26de Januar 1733 §. 35 ligeledes udtrykkeligen indeholder, at Kirkepatronen har en jus inspectionis med Hensyn til Kirkeskoven, maa det erkjendes, at den Praxis, der paa flere Steder har fundet Sted, at Kirkegodset, forsaavidt Kirkepatronen tillige har været forlenet med Birkeret, antages at henhøre under Birketinget, i alt Fald ikke kunde siges at være i den Grad stridende mod den ældre Lovgivning, at den af den Grund skulde frakjendes Retsgyldighed. Men ligesom det nu under Sagen er oplyst og imellem Parterne in confesso, at det, indtil de her omhandlede Tinglæsninger fandt Sted, har været en stadig Praxis, at de Tinglæsninger, som vedrørte Høve Præstekald eller sammes Præst, bleve læste, ikke ved Flakkeberg

Herred, men ved Holsteinborg Birk, saaledes er det Princip, at der ikke under Birkeretten indbefattes andet Gods, end det som Birkepatronen eier, først bestemt udtalt i Præmisserne til Frd. 17de Marts 1826, skjøndt Pl. 19de Marts 1812, Rescr. 19de Mai 1809 og 21de Mai 1817, havde henlagt Tilsynet med Præstegaardens Vedligeholdelse, Sanction paa Bortforpagtning af Præstegaardsjorderne, Bortfæstning af Mensalgodset og deslige under de af Kongen beskikkede Embedsmænd.

Paa Grund af det saaledes Anførte maa det følgeligen antages, at de omhandlede Panteobligationer ere retsgyldigen læste ved Holsteinborg Birkeret.

Det bliver saaledes at undersøge, om der tilkommer Nationalbanken for de resterende Bankrenter, og den kongelige Kasse for de resterende Skatter, nogen Fortrinsret til Betaling af Præstegaardens Løsningssum og af Løsøret, fremfor de nævnte contractmæssige Fordringer.

Dette Spørgsmaal skjønnes imidlertid at maatte besvares benægtende, uden Hensyn til hvorvidt bemeldte Bankrenter og Skatter kunne ansees at være forældede eller ikke. Ligesom det nemlig er klart, at de omhandlede Bankrenter og Skatter efter Lovgivningen kun hvile paa selve de faste Eiendomme, Jorder og Tiender, og følgeligen ikke uden speciel Hjemmel dertil i Lovgivningen, hvilken ikke haves, kunne tillægges nogen reel Ret i Løsøret, saaledes maa det og antages, at Præste-

gaardens Bygninger, skjøndt Bygninger i Almindelighed ere Pertinentser til Jorden og saaledes hæfte tilligemed denne, og skjøndt en Præstegaards Løsningssum kan betragtes som Surrogat for selve Bygningen, dog paa Grund af det Forhold, hvori samme ere komne derved, at Kong Frederik den Tredie i sin Tid overlod dem til det da under Kjøbenhavns Fattigvæsen staaende Børnehuus, paa det Vilkaar, at det tillodes Præsterne for en bestemt Sum at kjøbe dem af Directionen for bemeldte Fattigvæsen een Gang for alle, ere separerede fra Gaardens Jorder, saaledes at der tilkommer Præsten, der og i Loven siges at have kjøbt sin Gaard, en saadan Eiendomsraadighed over samme, at han kan pantsætte den, som en fra Kaldet separat Gjenstand, kun at Pantsættelsen ikke strækker sig videre end til Beløbet af Løsningssummen, imod hvilken Præsten er pligtig til i sin Tid at overlade Bygningen til sin Eftermand.

Hvis nemlig Fattigvæsenet var vedblevet at beholde Præstegaardsbygningerne, kunde de naturligviis ikke have været brugte til deri at gjøre Udlæg for Skatter og Afgivter, som paahvilede de Fattigvæsenet uvedkommende Jorder, og Præsten, der har kjøbt Gaarden af Fattigvæsenet og saaledes er traadt i dettes Sted, maa følgeligen kunne disponere over Gaardens Surrogat, Løsningssummen, som en fra Jorderne, der tilhøre den moralske Person, Præstekaldet, aldeles afsondret Gjenstand, hvoraf igjen ligefrem følger, at der ikke kan

tillægges de paa Præstegaardsjorderne hvilende Skatter og Afgivter nogen Prioritet i Bygningen.

Vel har Kammeradvocaten formeent, at den hidtil gjeldende Skattelovgivning har betragtet Præstegaards-bygninger fra et andet Synspunct, end det forommeldte historiske, i hvilken Henseende han har paaberaabt sig, at Frd. af 1ste October 1802 §. 35 ved den Maade, hvorpaa Præstegaardsbygningerne sammesteds omtales, aldeles ikke giver Anledning til at antage, at disse, i Henseende til den ved bemeldte Forordning paabudne Afgivt, skulde være blevne betragtede efter nogen anden Regel end den, der i den ommeldte Paragraph er bleven gjort gjeldende for de i samme omhandlede Hovedgaards-bygninger, samt Degneboliger og Bøndergaards-Bygninger, og at Grunden, hvorfor Præstegaardsbygninger ere blevne fritagne for Afgivts Svarelse, formeentligen har været den samme, som den, hvorfor de øvrige i denne Paragraph ommeldte Bygninger ere blevne fritagne, nemlig at en særegen Afgivt, ifølge den anførte Forordning, er lagt paa de til samme hørende Jorder, hvilke derfor i Forbindelse med Bygningerne maae antages at hæfte for den fulde Afgivts Beløb. Men denne Argumentation skjønnes ikke at være velgrundet, efterdi man ikke af den Omstændighed, at Lovgiveren i den citerte §. 35 har sat Præstegaards-Bygningerne i Henseende til Afgivtsfrihed ved Siden af de andre i samme Paragraph ommeldte Bygninger, kan udlede, at

dens Bestemmelse, hvad Præstegaards=Bygningerne angaaer, er motiveret derved, at det efter Forordningens foregaaende Bestemmelser ligesaavel er paalagt de Jorder, hvorpaa disse ligge, som de Jorder, hvortil de andre nævnte Bygninger henhøre, en særegen Afgivt, eller at Præstegaards=Bygningerne af Lovgiveren antages, med Hensyn til offentlige Afgivter, at staae i samme Forhold til Præstegaardsjorderne, som de andre nævnte Bygninger staae til de Jorder, hvortil de henhøre, efterdi den omhandlede Bestemmelse, forsaavidt Præstegaards=Bygningerne angaaer, kan være fremkaldt ved Hensyn til at Præstegaards=Bygningerne, som saadanne, ikke henhøre under den Cathegorie, der efter §. 36 er sat som Norm i Henseende til Afgivtspligten for Bygninger paa Landet, og man kan saameget mindre urgere den Forbindelse, hvori Præstegaards=Bygningerne i §. 35 nævnes, tilligemed Præstekaldets Jorder, som det iøvrigt af denne Paragraph, sammenholdt med §. 36, er klart, at en Præstegaards=Bygning, selv om der ingen Jord var til Kaldet, maatte være fri for den i Forordningen omhandlede Afgivt.

Det staaer saaledes tilbage at afgjøre, hvorvidt Kammeradvocatens subsidiaire Paastand, at den kongelige Kasse for sin Fordring kjendes berettiget til at nyde Udlæg lige med Haandskrift og fremfor simple Regningscreditorer, kan gives Medhold, og dette Spørgsmaal skjønnes at maatte besvares bekræftende, naar hensees deels til Fordringens almindelige Beskaffenhed, deels

til den Liqviditet, den ifølge Lovgivningens udtrykkelige Bestemmelse har.

Som Følge af alt Foranførte vil den paaankede Decision, forsaavidt paaanket er, blive at stadfæste, dog saaledes at den kongelige Kasse kjendes berettiget til for sin Fordring at nyde Udlæg lige med Haandskrift og fremfor simple Regningscreditorer.

Processens Omkostninger blive efter Omstændighederne at ophæve, dog saaledes, at Kammeradvocaten tillægges i Salair 10 Rbdlr. Sølv, der udredes af de Indstævnte med ½ Deel af hver.

Ifølge den af Justitssecretairen gjorte Indstilling bemærkes, at Procurator Haagen, der har givet Møde for Directionen for Nationalbanken, vil være pligtig til den kongelige Kasse at betale i Gebyhr for nærværende Sags Incamination 5 Rbdlr. 2 Mk. 6 ß. Sølv og i Optagelsesgebyhr 1 Rbdlr. 1 Mk. 7 ß. Sølv.

Kongens Kasses Ret vil blive at reservere med Hensyn til den Obligationen af 26de Januar 1817 (Decisionsacten Pag. 8) givne Paategning af 1ste Januar 1821, om at der for Beløbet tillige stilledes Pant. Iøvrigt har det behørige stemplede Papiir været forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Den affagte Skiftedecision bør, forsaavidt paaanket er, ved Magt at stande, dog saaledes, at den kongelige Kasse bør være berettiget til for sin Fordring paa Skatter og Afgivter

for Januar og April Qvartaler 1822, til Beløb 5 Rbdlr. 47 ß. Sedler og Tegn, at nyde Udlæg lige me Haandskrift og fremfor simple Regningscreditorer.

Processens Omkostninger ophæves, dog at Kammeradvocaten tillægges i Salair 10 Rbdlr. Sølv, der udredes af de Indstævnte, Procurator Bruel paa Sjellands Stifts geistlige Enkekasses Vegne, Kirkesanger Bech i Høve, Kirkesanger Lange i Flakkeberg, Pastor Rønne i Høve, paa dette Sogns Fattigvæsens Vegne, og Provst Beyer i Eggitslevmagle, eller, da han fra Embedet skal være afgaaet, Provst Brasen i Karrebeksminde, som Provst i Øster Flakkeberg Herreder, med ⅕ Deel af hver.

Procurator Haagen bør til Kongens Kasse betale i Incaminationsgebyhr og Optagelsesgebyhr 8 Rbdlr. 3 Mk. 13 ß. Sølv.

Kongens Kasses Ret reserveres med Hensyn til den Obligationen af 26de Januar 1817 givne Paategning af 1ste Januar 1821, om at der for Beløbet tillige stilledes Pant.

Det Idømte at udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

No. 19.

En Kjendelse, hvorved en Reqvisition om at en Mands Bo maatte tages under Behandling som fallit var taget til Følge, saavelsom den passerede Skiftebehandling, annul-

leret, forbi de Fordringer, hvorpaa Reqvisitionen støttede sig, ikke antoges at være af den Beskaffenhed, at de kunde hjemle Anvendelsen af det omhandlede extraordinaire Retsmiddel.

I Sagen:

Apotheker Lauritz Schmidt,

contra:

Nakskov Kjøbstæds Skifteret og Procurator Bonnezen.

(Afsagt den 23de October 1837.)

Efterat Indstævnte, Procurator Bonnezen, ved en til Skifteretten i Nakskov den 21de Juni f. A. indgiven Reqvisition havde, som Mandatarius for Etatsraad C. H. Donner i Altona og Handelshuset Iselin & Comp. i Kiel, forlangt Citanten, Apotheker Lauritz Schmidts Bo taget under Behandling som fallit, blev den saaledes reqvirerede Skiftebehandling ved en samme Dag afsagt Kjendelse, uagtet den af Citanten derimod nedlagte Protest, tillagt Fremme. Men da Citantens Svigermoder, Kammerraadinde Kiergaard, senere, i Overeensstemmelse med den under Boets videre Behandling mellem hende og Reqvirenten trufne Forening, deponerede hos Skifteretten, deels i rede Penge og deels i en kongelig Obligation, et saadant Beløb, som Reqvirenten ansaae tilstrækkeligt til hans Mandanters Betryggelse, i hvilken Henseende Birkedommer Møller tillige indgik personlig Cautionsforpligtelse

med Hensyn til Obligationen, blev Boet atter efter Citantens Begjering under 28de Juni f. A. ham extraderet til fri Raadighed.

Citanten har derefter under nærværende Sag her for Retten indanket den forommeldte under 21de Juni f. A. afsagte Kjendelse, saavelsom den i Medhold af samme stedfundne Skiftebehandling, hvilke Retshandlinger han har paastaaet kjendte uefterrettelige og Etatsraad C. H. Donner i Altona, saavelsom Handelshuset Iselin & Comp. i Kiel, eller Procurator Bonnezen paa deres Vegne, og denne Sidste tillige paa egne Vegne, samt endelig de daværende Medlemmer af Skifteretten i Nakskov, Justitsraad Pontoppidan og Secretair Hammerich, tilpligtede, een for alle og alle for een at betale Citanten i Erstatning for den ham ved bemeldte Skiftebehandling tilføiede Tort, Tab og Creditspilde, 6,000 Rbdlr. Sølv, eller i alt Fald saa meget, som ved uvillige Mænds Skjøn maatte blive bestemt, samt denne Processes Omkostninger skadesløst.

Derimod har Indstævnte, Procurator Bonnezen, paastaaet sig saavel personlig, som i Egenskab af Mandatarius for Etatsraad Donner og Iselin & Comp., for Citantens Tiltale i denne Sag frifunden, og denne Sidste tilpligtet at udrede Processens Omkostninger med noget Tilstrækkeligt.

De indstævnte Medlemmer af Skifteretten i Nakskov have, skjøndt lovligt varslede, dog ikke mødt eller ladet møde, hvisaarsag Sagen for deres Vedkommende,

i Medfør af Lovens 1—4—30, cfr. Frd. 3 Juni 1796 §. 2, bliver at paakjende efter de fremlagte Breve og Beviisligheder.

I den forommeldte Reqvisition, der har havt til Følge, at Citantens Bo er bleven taget under Skiftebehandling, er det opgivet, at Etatsraad Donner i Altona har en Fordring paa Citanten, til Beløb 2,000 Mk. Courant eller 1,066 Rbdlr. 4 Mk. rede Sølv, foruden Renter og Omkostninger, og til Legitimation herfor er der af Indstævnte, Procurator Bonnezen, fremlagt et den 30te Marts 1835 af Citanten til Etatsraad Donner udstædt Sola-Vexelbrev, stort 2,000 Mk. forhenværende slesvig-holsteensk Courant, eller 1,066⅔ Rbdlr. Sølv, lydende paa at skulle betales 10 Maaneder fra Dato, og forrentes med 5 pCt. om Aaret, hvilket Vexelbrev ifølge Creditors Reqvisition er hos ham i 1836, uden at dog Datoen findes anmærket, bleven notarialiter protesteret formedelst Mangel af Betaling.

Fremdeles er det i Reqvisitionen anført, at den skete Begjering om Debitors Boes Overgivelse til Skiftebehandling ogsaa inhæreredes for en Handelshuset Iselin & Comp. tilkommende Vexelfordring, stor til Rest 253 Rbdlr. r. S., med Renter, hvilken Fordring grunder sig paa en Reqvisitionen medfulgt, i Faveur af Iselin & Comp., paa Citanten den 16de Januar 1836, for 650 Mk. trukken, af ham accepteret Sola-Vexel, som til Forfaldstiden, 4 Maaneder fra Udstæ-

delsesdagen, er den 25de Mai 1836 notarialiter bleven protesteret de non solutione, men hvorpaa, ifølge hvad der er in confesso, er skeet Afdrag, saa at der kun resterer 263 Rbdlr. rede Sølv, med Renter.

Imod de saaledes formerede Fordringer har Citanten strax under den afholdte Forretning, med Hensyn til Etatsraad Donners Krav, erindret, at der til Sikkerhed herfor er ved Cessionsact af 30te Marts 1835 deponeret et mellem ham, som Sælger, og Thiis Thiesen i Wesselburn, som Kjøber, oprettet Kjøbebrev, hvorefter Citanten hos Sidstnævnte har tilgode 2,000 Ctmk., og at det i den udstædte Cessionsact udtrykkelig er overladt til Etatsraad Donner, efter eget Valg enten at søge sin Betaling hos Debitor efter Vexelbrevet, eller at holde sig til den Fordring, der ifølge det cederede Kjøbebrev tilkom Citanten hos Thiis Thiesen, hvorhos Citanten i Forbindelse hermed har fremlagt en Skrivelse til ham fra Etatsraad Donner af 15de Mai 1835, hvorpaa findes tegnet en Contocourant af samme Dato, i hvilken Etatsraad Donner har crediteret ham 2,000 Ctmk. eller 1,600 Bcmk. for den ommeldte hos Thiesen indestaaende Sum, og da Etatsraad Donner følgelig paa denne Maade alt er bleven fyldestgjort for sit Tilgodehavende, har Citanten formeent, at der intet videre i denne Anledning kunde tilkomme ham, og at desaarsag den skete Reqvisition var aldeles ubeføiet, og det saameget mere, som Etatsraad Donner allerede havde indtalt sit formeentlige Tilgo-

behavende ved den ordinaire Ret. Ligesaa ubeføiet har Citanten ogsaa formeent at Reqvisitionen maa være, forsaavidt den omtaler den af Iselin & Comp. formerede Vexelfordring, i hvilken Henseende han fornemmelig har paaberaabt sig, at Procurator Bonnezen selv i eget Navn har ladet effectuere Arrest for denne Fordring og derefter forfulgt Arresten ved Retten, hvorhos Citanten endvidere under den her for Retten stedfundne Procedure har yttret, at denne Fordring, der efter hans hele Stilling ikkun kan betragtes som en Ubetydelighed, strax vilde være bleven berigtiget, naar den ikke havde været sammenblandet med det ovenberørte af Etatsraad Donner gjorte Krav, hvis Rigtighed Citanten, som bemærket, ei kunde erkjende.

Vel har nu Indstævnte, Procurator Bonnezen, ikke villet indrømme, at Etatsraad Donner ved den omhandlede Contocourant skulde have antaget det i Vexlen ommeldte Kjøbebrev som Betaling for sit Tilgodehavende hos Citanten, og til Oplysning herom fremlagt forskjellige Skrivelser af senere Dato end Contocouranten, hvoraf det formeentligen fremgaaer, at Citanten selv har forstaaet Contocouranten paa en anden Maade, og endnu stedse anseet sig personligen bunden ved den contraherede Vexelgjeld, men det er herved paa den anden Side af Citanten anmærket, at disse hans senere Ytringer kun ere at ansee som Forligstilbud, der, naar de ikke antoges, ei kunde være forpligtende for ham, og at Etatsraad Donner, ved directe at hæve Renter af

Kjøbebrevets Udstæder, endydermere har antydet, at han havde valgt at holde sig til denne for sit omqvæstionerede Tilgodehavende. Af de saaledes mellem Parterne stedfundne Ventilationer og de i den Anledning fra begge Sider producerede Oplysninger er det følgelig umiskjendeligt, at den af Etatsraad Donner paa Citanten formerede Fordring maatte betragtes som ikke lidet problematisk, men under denne Forudsætning kunde det ikke tilkomme Skifteretten præliminariter at decidere Værdien af de Exceptioner, der af Citanten vare fremførte imod Fordringen, i hvilken Henseende det ogsaa fortjener at bemærkes, at denne alt tidligere var af Procurator Bonnezen paatalt ad den ordinaire Rets Vei.

Naar altsaa det Krav, som Etatsraad Donner formener at have, ikke kan antages at være af en saadan Beskaffenhed, at det kunde give Adgang til at anvende et saa extraordinairt Retsmiddel, som det hvorpaa Procurator Bonnezens Reqvisition gaaer ud, bliver det derefter at undersøge, om dette Retsmiddels Anvendelse maaskee kunde ansees hjemlet ved den i Reqvisitionen ommeldte, Handelshuset Iselin & Comp. tilkommende Vexelfordring.

Forsaavidt Citanten nu i denne Henseende har anført, at Procurator Bonnezen alt tidligere havde som Endossent indtalt denne ved Retten i sit eget Navn, og at Vexlen følgelig ikke længer kunde betragtes som Iselin & Comps. Eiendom, er det med Føie herimod

af Procurator Bonnezen erindret, at den saaledes releverede Omstændighed maa blive uden Indflydelse, saalænge Citanten ikke fragaaer at Vexelgjelden endnu hviler paa ham. Naar imidlertid hensees til, at Indstævnte, Procurator Bonnezen, har til Betryggelse for den nysnævnte Fordring ladet effectuere Arrest i en Deel af Citantens Eiendele, og at denne sidste derhos har under sin Procedure her for Retten, uden at saadant har mødt nogen speciel Modsigelse, avanceret, at han strax vilde have berigtiget denne Fordring, dersom den ikke i Reqvisitionen havde været sammenblandet med det af Etatsraad Donner formerede Krav, hvis Rigtighed han som meldt ikke kunde anerkjende, skjønnes der ei heller at have været tilstrækkelig Føie til at foretage nogen Skiftebehandling i Anledning af den nævnte Fordring, der desuden efter de skete Afdrag blot kunde ansees som en Ubetydelighed i Forhold til Debitors Stilling og Næringsvei.

Efter det Foranførte kunne følgelig de Fordringer, hvorpaa Reqvisitionen støtter sig, ikke antages at være af saadan Beskaffenhed, at Reqvirenten kunde være beføiet til paa Grund af samme at fordre Citantens Bo taget under Skiftebehandling som fallit, og det bliver desaarsag ufornødent at undersøge, om de øvrige Betingelser for en Fallitdeclaration in casu have været tilstede, hvorved dog anmærkes, at Citanten ingenlunde derved, at han under 6te Juni f. A. har til sin Svigermoder udstædt en den samme Dato tinglæst Declaration,

i hvis Følge han er uberettiget til yderligere end hidtil skeet er at behæfte sine Eiendele, forinden hans Gjelds-forhold til bemeldte hans Svigermoder er opgjort og Summen sikkret ved Pant, kan antages, saaledes som Indstævnte, Procurator Bonnezen, har formeent, at have sat sig selv i en fuldkommen Insolvents-Tilstand.

Som Følge af det hidtil Anbragte vil altsaa den paaankede Kjendelse og den derefter iværksatte Skiftebehandling være at annullere, og da det er en Selvfølge, at der ved en slig Forretning maa være paaført Citanten Tort, Tab og Creditspilde, vil der ogsaa i denne Anledning efter hans Paastand være at tillægge ham en passende Reparation, der dog, da der er gjort Indsigelse imod Størrelsen af den fordrede Sum, vil være at bestemme ved uvillige, af Retten udmeldte Mænds Skjøn.

Forsaavidt Citanten imidlertid har paastaaet de daværende Medlemmer af Nakskov Kjøbstads Skifteret, Justitsraad Pontoppidan og Secretair Hammerich, der ved den udtagne Stævning ere indvarslede til at stande til Rette for deres afsagte Kjendelse og brugte Behandling, tilpligtede at deeltage i Udredelsen af denne Reparation, findes det ikke at denne Deel af hans Paastand kan gives Medhold; thi om end den passerede Skiftebehandling maa, ifølge det ovenfor Bemærkede, antages at have været ubeføiet, kan dog den Omstændighed, at Skifteretten i sin Kjendelse er gaaet ud fra en saadan Fortolkning af Lovgivningen, som Overretten

ikke finder at kunne tiltræde, dog ikke medføre noget Ansvar for Medlemmerne af den nævnte Skifteret. Heller ikke skjønnes det, at Procurator Bonnezen kan have incurreret nogen personlig Erstatnings-Forpligtelse; thi, ligesom han fra Etatsraad Donner har fremlagt Fuldmagt til at inddrive dennes Fordring, saaledes er vel den til Iselin & Comp. udstædte Vexel forsynet med et Endossement til ham, hvori det hedder, at Valuta er givet i Regning, hvilket, naar hensees til Bestemmelserne i Frd. af 18de Mai 1825 §. 12, kunde synes at tale for at betragte ham som Vexlens Eier, men under Sagen er han dog, hvad denne Vexel angaaer, kun optraadt som Mandatarius for Iselin & Comp., hvilket Handelshuus i Reqvisitionen er nævnt som Creditor efter Vexlen, og Proceduren giver ei heller nogen Anledning til at betragte hans Stilling under denne Deel af Sagen fra noget andet Synspunct. Det er derfor i Egenskab af Mandatarius for Etatsraad Donner og Iselin & Comp., at Indstævnte, Procurator Bonnezen, vil have at tilsvare den forommeldte Erstatning, ligesom han ogsaa i samme Egenskab bliver pligtig til at udrede denne Sags Omkostninger med 30 Rbdlr. Sølv.

Kongens Kasses Ret bliver at forbeholde med Hensyn til den i Skifteacten Pag. 8 indførte, til Etatsraad Donner udstædte Vexel, der, skjøndt den nærmest maa betragtes som en indenbyes Vexel, dog i flere Henseender ikke er indrettet efter Forskrifterne i Forord-

ningen 26de Juni 1824, og navnligen ikke sees at være skrevet paa stemplet Papiir, ligesom og forsaavidt den her for Retten fremlagte, af Citanterne med No. 17 betegnede Udskrift af Nakskov Kjøbstads Justits-Protocol, er skrevet paa stemplet Papiir for Aaret 1835 istedetfor for 1836; iøvrigt er det anordnede stemplede Papiir herfor Retten rigtigt forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Den paaankede Kjendelse og derefter passerede Skiftebehandling bør uefterrettelige at være, og bør Indstævnte, Procurator Bonnezen, som Mandatarius for Etatsraad C. H. Donner i Altona og Handelshuset Iselin & Comp. i Kiel, til Citanten, Apotheker Lauritz Schmidt, i Erstatning for den ham ved bemeldte Skiftebehandling tilføiede Tort, Skade og Creditspilde, betale saameget, som uvillige inden Retten udmeldte Mænd maatte skjønne at være passende.

Derimod bør de Indstævnte, Justitsraad Pontoppidan og Secretair Hammerich, som daværende Medlemmer af Nakskov Kjøbstads Skifteret, for Citantens Tiltale i denne Sag fri at være. Processens Omkostninger her for Retten betaler Indstævnte, Procurator Bonnezen, i sin ovennævnte Egenskab, med 30 Rbdlr. Sølv.

Kongens Kasses Ret forbeholdes med Hensyn til den i Skifteretten Pag. 8 indførte, til Etatsraad Donner udstædte Vexel, der, skjøndt den nærmest maa betragtes som en indenbyes Vexel, dog i flere Henseender

ikke er indrettet efter Forskrifterne i Frd. 26de Juni 1824, og navnligen ikke sees at være skreven paa stemplet Papiir; saavelsom og forsaavidt den her for Retten af Citanten under No. 17 fremlagte Udskrift af Naksskov Kjøbstads Justits-Protocol er skrevet paa stemplet Papiir for et andet Aar end det, hvori samme er udstædt.

Det Idømte at udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

*　　*
*

Høiesterets-Dom, afsagt den 21de Februar 1839.

Lands-Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom bør, forsaavidt paaanket er, ved Magt at stande. Processens Omkostninger for Høiesteret betaler Citanten til Indstævnte med 100 Rbdlr. Sølv. Saa betaler han og til Justitskassen 5 Rbdlr. Sølv.

No. 20.

En Persons Tilstaaelse om at have gjort sig skyldig i misligt Forhold med nogle ham leverede Penge antaget ikke at kunne fælde ham, forbi Omstændighederne talte imod dens Rigtighed.

I Sagen:

Procurator Lange, som Actor,

contra:

Arrestanten Niels Peter Berg og Tiltalte Marie Kirstine eller Christine Busk.

(Afsagt den 7de November 1837.)

Under nærværende Sag sigtes Arrestanten, Niels Peter Berg, for begaaet Arvesvig, eller dog misligt Forhold med Penge, som vare leverede ham af hans Fader som en Gave for ham og hans Sødskende, og Tiltalte, Marie Kirstine eller Christine Busk, for at have lagt Dølgsmaal paa de saaledes forsvegne Penge, eller i alt Fald for usand Forklaring for Retten.

Arrestanten har under de Forhører, som bleve begyndte imod ham paa Grund af en imod ham opstaaet Mistanke om at have deeltaget i et Tyveri af en betydelig Sum Penge hos Handelscommissionair Levin, forklaret, at kort førend hans Fader, Taarnvægter paa Frue Kirkes Taarn, Johan Nielsen Berg, blev i Sommeren 1835 udlagt paa almindelig Hospital, overleverede denne, som omtrent 14 Dage derefter afgik ved Døden, ham 350 Rbdlr. med den Yttring, at saafremt han igjen blev frisk, vilde han have dem tilbage, men dersom han døde maatte Arrestanten beholde dem, dog saaledes, at han skulde dele dem med sine 3 Sødskende. Uagtet han saaledes blot skulde have sin Andeel af den ovenmeldte Sum, beholdt han, efter sin Forklaring, hele Summen uden at tale til nogen af sine Sødskende om at han havde modtaget den, eller om hans Faders

Bestemmelse, da det var hans Agt at etablere en Handel og derefter, naar han kunde undvære Pengene, tildele dem hver især hvad der tilkom dem. Af denne Sum forbrugte han dernæst, ifølge sit Udsagn, 100 Rbdlr., men de 250 Rbdlr. gjemte han under en løs Steen i Skorstenen i sit Kjøkken, hvor der ogsaa er funden en saadan Sum.

Om det nu end antages, at Arrestanten for det ovennævnte Forhold maatte, naar han maatte ansees at have forøvet samme, kunne belægges med Straf, saa findes dog Sagens øvrige Omstændigheder i en saa betydelig Grad at tale imod den ovenanførte af ham givne Forklarings Rigtighed, at hans Tilstaaelse i denne Henseende ikke skjønnes at kunne tillægges tilstrækkelig Virkning til at fælde ham, hvorimod han, der maa antages at have afgivet denne for at skjule den rette Sammenhæng med Erhvervelsen af den under Sagen omhandlede Sum, forsaavidt vil blive at frifinde for Actors videre Tiltale.

Arrestanten har dernæst, med Hensyn til et i hans Besiddelse forefundet Pibetøi og et hos ham ligeledes fundet Uhr, udsagt, at han havde arvet disse Dele efter sin Fader, skjøndt samme ikke paa Skiftet efter Faderen findes at være opgivne som tilhørende dennes Bo.

Forsaavidt Uhret angaaer har han senere forklaret, at bemeldte Uhr ikke var hans Fader, men hans Broder, Arbeidsmand Johan Michael Berg, tilhørende, og kun af denne laant til Faderen, hvilket Opgivendes

Rigtighed bestyrkes ved den af fornævnte Johan Michael Berg under Sagen afgivne Forklaring. Hvad derimod Pibetøiet betræffer, har Arrestanten senere udsagt, at dette, der er vurderet til 15 Mk., ved hans Faders Død var pantsat, og at han indløste det for 2 Rbdlr. strax efter Dødsfaldet. Vel har nu Spekhøker Anker, som efter Arrestantens Forklaring skulde være den, hos hvem Pibetøiet var pantsat, under Eed benægtet at have havt samme i Pant, men om end dette, i Forbindelse med at der ikke er opgivet nogen Anden, hos hvem Pibetøiet kunde være pantsat, maa medføre, at Arrestantens Udsagn om at have indløst det med et Beløb, der paa lidet nær svarer til dets Værdi, ei kan staae til Troende, skjønnes der dog i alt Fald ikke at være tilstrækkelig Grund til at antage, at han i nogen egentlig svigagtig Hensigt skulde have lagt Dølgsmaal paa det omhandlede Pibetøi, naar hensees til at han ved Slutningen af Faderens Bo har paa egne og hans ovennævnte Broders Vegne faaet Boets ubetydelige Effecter, som ikkun vare vurderede til 7 Rbdlr. 1 Mk., udlagte til nogen Erstatning for Udgivterne ved den Afdødes Begravelse, til Beløb 23 Rbdlr. 1 Mk. 13 ß., saa at Pibetøiet, hvis det havde været opgivet under Skiftet, vilde være blevet dem til Eiendom udlagt tilligemed de øvrige Effecter, og paa den anden Side give Omstændighederne heller ingen Anledning til at antage, at Arrestanten, ved ikke under Registreringsforretningen at gjøre Anmeldelse om Pibetøiet, skulde have havt

tsinde at besvige Broderen, hvilken endog selv var tilstede ved bemeldte Forretning.

Efter det saaledes Anførte findes Arrestanten, der dog har forseet sig ved ikke for Skifteretten at opgive det ommeldte Pibetøi, uagtet han ved sin her under Sagen afgivne Forklaring maa antages at have erkjendt, at samme tilhørte Faderens Bo, at kunne afsone denne Forseelse med en Mulct, der efter Omstændighederne skjønnes at kunne bestemmes til 10 Rbdlr. Sølv, ligesom han og vil have at udrede Actionens Omkostninger for sit Vedkommende, og derunder ⅓ Deel af Actors Salair, hvilket ansættes til 8 Rbdlr. Sølv.

Tiltalte, Marie Kirstine eller Christine Busk, har vel vedgaaet at have seet Arrestanten i Besiddelse af endeel Penge, samt at det, da hun ved de ovenommeldte Forhørers Begyndelse blev afhentet af Politiet, faldt hende ind, at han neppe paa lovlig Maade var kommen til disse Penge, men at hun desuagtet fandt sig foranlediget til at lægge Dølgsmaal paa disse, af Frygt for at hun selv kunde paadrage sig Ansvar, saafremt hun aabenbarede det, fordi hun levede sammen med Arrestanten. Ligesom der imidlertid ikke er fremkommet noget Beviis for at hun forinden Anholdelsen skulde have været vidende eller havt Mistanke om, at de ovennævnte Penge vare ulovligt erhvervede, saaledes skjønnes det heller ikke at hende kan idømmes Straf, fordi hun for Retten har fortiet det af hende siden Omforklarede, der kunde tjene til Sagens Oplys-

ning, eftersom det ikke findes uantageligt, at Grunden hertil, som af hende opgivet, virkeligen kan have været, at hun frygtede for derved at paadrage sig Ansvar. Hun vil desaarsag blive at frifinde for Actors Tiltale, hvorhos hun dog, da hun maa ansees selv at have anlediget Sagens Anlæg imod hende, bliver at tilpligte at betale dennes Omkostninger for sit Vedkommende, og derunder ¼ Deel af Actors ovennævnte Salair.

Sagførelsen har været forsvarlig.

Thi kjendes for Ret: Tiltalte, Marie Kirstine eller Christine Busk, bør for Actors Tiltale i denne Sag fri at være.

Arrestanten, Niels Peter Berg, bør til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse bøde 10 Rbdlr. Sølv, men forøvrigt for Actors videre Tiltale i denne Sag fri at være.

Tiltalte og Arrestanten udrede hver for sit Vedkommende de af Actionen lovlig flydende Omkostninger, og derunder i Salarium til Actor, Procurator Lange, 8 Rbdlr. Sølv, der tilsvares af Tiltalte med ¼ Deel og af Arrestanten med ¾ Deel.

Den idømte Mulct at udredes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse og det Øvrige at efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 21.

Spørgsmaal om hvorvidt et Skib, for hvilket Assurance forlangtes betalt, kunde ansees at have været søedygtigt paa den Tid, da den Reise, hvorpaa det forliste, blev paabegyndt. Om Betydningen af Ordet: forstændiges i L. 4—6—9.

I Sagen:

Handelshuset Zeuthen & Comp., som Fuldmægtige for Tørger Jørgensen Fodtlands Enke, Ingeborg Tarraldsdatter Fodtland i Egersund,

contra:

Mægler Hvidt, paa de private Assurandeurer her i Staden, deres Vegne.

(Afsagt den 13de November 1837.)

Citanterne, Handelshuset Zeuthen & Comp., have under nærværende Sag, som Fuldmægtige for Tørger Jørgensen Fodtlands Enke, Ingeborg Tarraldsdatter Fodtland i Egersund, efterat have indstævnet Mægler Hvidt, paa de private Assurandeurer her i Staden, deres Vegne, paastaaet de i 2 under Sagen fremlagte Copiebegjeringer om Assurance anførte Assurandeurer, Enhver for den Andeel, han har overtaget, tilpligtede til Citanterne i fornævnte Egenskab at betale efter Assurancepolicen No. 942 & 943 af 21de Juni f. A., i Assurance for Skibet: de trende Venner, Capitain Salvesen, 4,000 Rbdlr. rede Sølv og for

Fragten 1,200 Rbdlr. rede Sølv, dog efter Fradrag af 2 pCt. af Beløbene, med Renter af begge disse Summer fra den til Forligelsescommissionen indgivne Hovedklages Dato indtil Betaling skeer, samt Processens Omkostninger skadesløst. De ommeldte private Assurandeurer have derimod paastaaet enten Sagen afviist, eller sig for Citanternes Tiltale i samme frifundne, samt disse tilpligtede i første Tilfælde til hine at betale en passende Kost og Tæring, og i det andet Tilfælde Processens Omkostninger skadesløst. Endeligen have de in subsidium erindret, at de i alt Fald kun kunne være pligtige at tilsvare Renter af de omhandlede Summer fra den 4de November førstkommende, eller i det Høieste enten fra den 1ste Juni sidstleden, paa hvilken Tid Citanterne formeentligen først bleve af Fodtlands Enke behørigen befuldmægtigede til at procedere nærværende Sag, eller fra den i Sagen til Forligelsescommissionen passerede Continuationsklages Dato den 22de April dette Aar.

Forsaavidt den af Assurandeurerne nedlagte Afviisningspaastand oprindeligviis har været grundet paa den Omstændighed, at Citanterne formeentligen skulde mangle Competence til Sagens Anlæg, da er samme, efterat Citanterne have tilveiebragt Fuldmagt fra Fodtlands Enke, samt ny Forligsprøve med Hensyn hertil har funden Sted, af Assurandeurerne bleven desereret.

Forsaavidt de dernæst have begrundet Afviisningspaastand paa den Omstændighed, at det formeentligen

ikke skulde være godtgjort, at Fodtlands Enke var Eier eller i alt Fald Eneeier af det under Sagen omhandlede forliste Skib, da, om det end ikke maatte antages, at bemeldte Omstændighed først kunde være at undersøge under Sagens Realitet, vil Sagen dog i alt Fald ikke paa Grund heraf kunne være at afvise, da det ved de under Proceduren i denne Henseende tilveiebragte Oplysninger maa ansees efter Omstændighederne tilstrækkeligen beviist, at Fodtlands Enke var Eneeier af det ommeldte Skib.

Hvad nu Sagens Realitet angaaer, da vil sammes Udfald ifølge Proceduren formeentligen beroe paa Afgjørelsen af det Spørgsmaal, om det omhandlede Skib kan ansees paa den Tid, da den Reise, paa hvilken samme forliste, blev paabegyndt, at have været fuldkommen søedygtigt. I denne Henseende bliver det nu at mærke, at der paa bemeldte Skib, ifølge de under Sagen fremkomne Oplysninger, ikke befandtes andet Mandskab, end Skipperen Omund eller Amund Sälvesen, Styrmanden P. Christiansen, Matroserne Tønnesen og Nielsen, samt Kokken Tønnesen.

Af disse har Skipperen, foruden at have under 23de Juni f. A. beediget den af ham i Stockholm den 22de s. M. nedlagte Søprotest, der indeholder, at ingen Efterladenhed eller Forsømmelse fra hans eller Besætningens Side i mindste Maade har været Aarsag i Skibets eller Ladningens Forliis, endvidere under et i Egersund

den 21de December næstefter optaget Vidneforhør udsagt, at Skibet ved Afseilingen fra Egersund var forsynet med det nødvendige Inventarium og Skroget i Særdeleshed i complet Stand, samt at i Stockholm ingen anden Reparation foregik paa Fartøiet, end at en Kranbjelke, der brækkedes paa Helsingøers Rhed, blev indsat af nyt, hvorhos det completteredes med Seil og Tougværk, for det meste Reservegods, til Beløb omtrent 200 Daler svensk Banco; endeligen, at Skibet ved Afseilingen fra Flekkefjord, hvor Ladningen indtoges, var ladet med 686 Tdr. Sild, og at Vidnet ikke kunde skjønne rettere, end at dermed var fuldkommen saa meget lastet, som med den Ladning, det indtog i Stockholm, da den Reise skulde foretages, paa hvilken det forliste.

Styrmanden, der ligeledes har for Stockholms Borgemester og Raad, under samme Dato som Skipperen, beediget Rigtigheden af den ovenmeldte Søprotest, har intet Vidnesbyrd senere afgivet under Sagen.

Da Matroserne Tønnesen og Nielsen, samt Kokken Tønnesen, under den oftomhandlede Dato bleve fremstillede for at beedige Søforklaringen, gjorde de den Bemærkning, at Fartøiet ikke, saaledes som bemeldte Forklaring indeholdt, var tæt ved Afreisen fra Stockholm, hvorimod samme lækkede noget, med hvilken Modification Søforklaringen af dem blev beediget. Senere bleve de 3 sidstnævnte Personer den 11te Juli forrige Aar af Skipperen fremstillede for en i Helsingøer nedsat Søeret, hvor da Matrosen Tønnesen udsagde,

at han ved den ovenmeldte Bemærkning havde taget i Betragtning, at intet Skib er aldeles tæt uden at trække Vand, hvisaarsag det forekom ham, at han ei heller med Eed kunde bekræfte, at det forliste Fartøi var tæt, hvorhos han nu inden Helsingøers Søeret tillige erklærede, at han ikke kunde sige, at Skibet var mere lækt, end Fartøier i Almindelighed ere det ved Afreisen, samt at det efter hans Overbeviisning var i forsvarlig Stand til den forehavende Reise. Endvidere bemærkede han nu, at han antog at Aarsagen til at det oftmeldte Skib forliste maatte antages at ligge i at en Planke var sprungen, samt at før Storseilet blev rebet var Skibet saa læns som det kunde blive, men efterat fornævnte Seil var rebet og Vidnet, tilligemed Matrosen Nielsen, slog nogle Slag med Pumpen, kom først ganske sort Vand og pludseligt Vand saa klart som Brændeviin. Pumperne kunde ikke peiles af Mangel paa Peilestok og Indretning ved Pumpen til at peile. Endeligen forklarede dette Vidne, at Fartøiet efter hans Skjønnende ikke trak mere Vand efter Afreisen fra Stockholm, end tidligere efter Afreisen fra Egersund, men Forholdet var, saavidt han kunde bedømme det, omtrent eens. Hermed var den under samme Dato inden samme Ret af Kokken Tønnesen afgivne Forklaring i alt Væsentligt overeensstemmende. Derimod udsagde Matrosen Peder Nielsen, der senere under samme Dato blev afhørt, at Skibet ved Afreisen fra Stockholm var tæt i Bunden og saa langt som det stak,

naar det vàr halvt ladet, men over dette Maal lækk[…] Skibet, og meer og meer, eftersom det indtog sin L[…]ning. Vidnet kunde dog ikke bestemme, hvorme[…] Fartøiet lækkede, da der ingen Peilestok var ombor[…] dog antog han, at det kunde have fortsat sin Reise t[…] Frankrig, uanseet at det lækkede noget, dersom det ik[…] omtrent 7 Miil fra Sandhamn pludseligt var ble[…] mere lækt, hvilket Vidnet formodede at være Følgen a[…] at Noget er sprunget i Skibet.

At Skibet, som omforklaret, lækkede ved Afreisen, antog Vidnet og nogle af Folkene at være en Følge af, at det, medens det havde ligget tomt, var blevet noget opskjørnet af Solen.

Dette Vidne erklærede, at Skibet var mere lækt ved Afreisen fra Stockholm end ved Afreisen fra Egersund. Det blev i Stockholm kalfatret ovenbords, ligesom og Takkelagen blev sat istand, idet Skibet fik en ny Mesan og Topseilet blev repareret, samt staaende og løbende Redskaber efterseete. Sluttteligen tilføiede Vidnet, at Skibet fra Stockholm til henimod Sandhamn blev tættere og tættere, og var fuldkommen læns, da Storseilet blev rebet, men ikke en halv Time derefter, da Vidnet og Matrosen Tønnesen slog nogle Slag med Pumpen, gav denne først sort Vand, blandet med Bark og Spaaner, og pludseligt ganske klart Vand. Fra det Dieblik Skibet saaledes sprang læk og indtil samme sank, forløb omtrent 2½ Time.

De af de ovennævnte 3 Vidner saaledes inden Helsingørs Søeret afgivne Forklaringer ere af dem alle med Eed bekræftede.

Hvad nu først angaaer det af Matrosen Tønnesen og Kokken Tønnesen aflagte Vidnesbyrd, da skjønnes hverken den Modification, som de før Beedigelsen have gjort i deres oprindelige Forklaring, nemlig "at Fartøiet ikke var tæt ved Afreisen fra Stockholm, men lækkede noget", eller den yderligere Udvikling, som senere af dem er gjort i denne Henseende, at kunne svække Troværdigheden af deres Vidnesbyrd, efterdi der meget mere er Grund til at antage, at hiint første Tillæg netop er gjort af Samvittighedsfuldhed, hvorimod den senere Udvikling gaaer ud paa, at forebygge den Misforstaaelse, hvortil hiint Tillæg letteligen kunde give Anledning, som om nemlig det forliste Skib ved dets Afreise fra Stockholm havde i nogen væsentlig Grad været utæt. Snarere kunde Matrosen Peder Nielsens Forklaring synes at tale mod Citanternes Paastand, men foruden at hans eenlige Vidnesbyrd i alt Fald ikke vilde kunne svække Skipperens, Styrmandens og de tvende nysmeldte Vidners Forklaringer, der ifølge det Ovenanførte samtlige maa antages at være i det Væsentlige overeensstemmende, saa antager ogsaa dette Vidne, at Forliset har været en Følge af at Noget er sprunget i Skibet — altsaa af et utilregneligt Ulykkestilfælde — samt at Skibet, saafremt saadant ikke var

indtruffet, vilde kunne have fortsat sin Reise til Frank-
rig, hvorhen det var destineret.

Men tillige bør det erindres, at Citanternes As-
sertum om at Skibet ved Afreisen maatte, uagtet de
ovenfor releverede af Vidnerne udhævede Omstændighe-
der, ansees for sødygtigt, meget vinder Styrke ved den
af de søkyndige Mænd i Kjøbenhavns Søeret under
Sagen afgivne Betænkning, der i det Væsentlige gaaer
ud paa, at det er almindeligt at et Skib trækker —
meer eller mindre — Vand, hvorimod det er sjeldent at
et Skib, som ligger paa Vandet, er aldeles tæt, samt
at det i Almindelighed er Tilfældet, naar et Skib ligger
længe tomt og uden Ladning, at det da skjørner op af
Luft og Varme, hvorved der under Skibets Indladning
kan bevirkes nogen Lækkage, men hvilken siden tætnes
af sig selv, naar Skibet i nogen Tid har ligget under
Vandet.

Endeligen indeholder den ommeldte Betænkning
den bestemte Erklæring, at det omhandlede Skib ikke
kan have været ualmindelig lækt, efterdi Vandet da ikke
kunde have viist sig fortfarvet, hvilket Vidnernes oven-
anførte Forklaringer udvise at have været Tilfældet.

Da det ifølge alt Ovenanførte maa antages, at
det under Sagen omhandlede Skib ved Afreisen fra
Stockholm har været sødygtigt, bliver det nu at under-
søge, om den af Assurandeurerne fremsatte Erindring,
at sammes Værdi ikke tilstrækkeligen skulde være oplyst,
kan gjøre Udslag i Sagen til deres Fordeel. Men dette

skjønnes ikke at kunne blive Tilfældet, efterdi et i denne Henseende efter Omstændighederne tilstrækkeligt Beviis findes at indeholdes i det i Egersund den 21de December f. A. optagne Vidneforhør, hvorunder 2det og 3die Vidne have forklaret, at Skibet havde en saadan Værdi i norske Speciesdalere, om hvilken det af Citanterne uimodsagt er avanceret, at samme udgjør et større Beløb i dansk Sølvmynt, end det, hvorfor Skibet var assureret.

Da Assurandeurerne saaledes ville blive at dømme til at betale de paastævnte Summer, vil det endnu blive at undersøge, fra hvilken Tid Renten af samme, der, eftersom ingen speciel Paastand om høiere Renter af Citanterne er nedlagt, findes at maatte ansættes til de sædvanlige 4 pCt., bliver at beregne.

I denne Henseende skjønnes nu Assurandeurernes Formening om at Renten først skulde blive at tilsvare fra den 4de November d. A., ikke at kunne gives Medhold, efterdi Udtrykkene i L. 4—6—9: at Assurandeuren derom skal forstændiges, i alt Fald ikkun kan forstaaes om, at der skal være tilveiebragt Beviis om Skibets og Godsets Forliis, hvilket allerede fra denne Sags Begyndelse har været tilstede, men ikke saaledes, at samtlige til Sagens Oplysning i det Hele fornødne Beviisligheder skulde være tilveiebragte, for at Forpligtelsen til at svare Renter skal tage sin Begyndelse. Derimod findes Renten paa den anden Side ikke at kunne beregnes fra Datum af Hovedklagen til Forligelsescom-

missionen, men derimod fra Continuationsklagens Datum den 22de April sidstleden, efterdi Sagen da først er blevet paaklaget af Personer, hvis Competence var behørigen legitimeret.

Processens Omkostninger blive efter Omstændighederne at ophæve.

Det befalede stemplede Papiir er forbrugt.

Thi kjendes for Ret: De i de tvende under nærværende Sag fremlagte Copiebegjeringer om Assurancen nævnte private Assurandeurer, nemlig J. Hambroe, F. Gotschalck, J. Holm, Chr. Broberg, J. P. Findt, A. Hansen, S. A. Eibeschütz, C. Hedemann, G. Melchior, H. L. Ree, J. Levysohn, C. Hambroe, Abr. Meyer, A. C. Andersen, J. Petersen, J. From, C. F. Schow, P. Randrup, J. Deichmann, J. Gudmann, S. Jacobsen, C. F. Rentzmann, M. Madsen, W. M. Goldschmidt, C. Christiansen, J. W. C. Piper og C. A. Sandberg, bør den Førstnævnte med 18 pCt., den Anden med 6 pCt., den 3die, 4de, 5te, 6te og 7de hver med 5 pCt., den 8de, 9de og 10de hver med 4 pCt., den 11te, 12te, 13de, 14de og 15de hver med 3 pCt., og samtlige Øvrige hver med 2 pCt., til Citanterne, Handelshuset Zeuthen & Comp., som Fuldmægtige for Tørger Jørgensen Fodtlands Enke, Ingeborg Tarraldsdatter Fodtland af Egersund, betale de paastævnte tvende Summer, nemlig efter Assurancepolicen

No. 942 & 943 af 21de Juni f. A. Assurance for Skibet "de trende Venner", Capitain Salvesen, 4,000 Rbdlr. rede Sølv, og for Fragten 1,200 Rbdlr. rede Sølv, ialt 5,200 Rbdlr. rede Sølv, dog efter Fradrag af 2 pCt. af bemeldte Beløb, foruden Renter 4 pCt. aarligen fra den 22de April sidstleden, indtil Betaling skeer.

Processens Omkostninger ophæves.

At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

No. 22.

Arbitrair Straf for en Moder, der havde hensat og forladt sine to smaa Børn paa en Trappegang.

I Sagen:

Procurator Baastrup, som Actor,

contra:

Tiltalte, Anne Marie Jørgensen.

(Afsagt den 14de November 1837.)

I nærværende Sag, hvorunder Tiltalte, Anne Marie Jørgensen, sigtes for at have hensat og forladt sine to smaa Børn paa en Trappegang, maae de factiske Omstændigheder, ifølge Tiltaltes egen Forklaring og de iøvrigt fremkomne Oplysninger, antages i det Væsentlige at være følgende:

Efterat Tiltalte i omtrent 10 Aar havde levet i naturligt Ægteskab med Arbeidsmand Wandrup og med ham avlet 5 Børn, af hvilke der dog kun leve to, nemlig en Pige paa 5 Aar og en Dreng paa omtrent 2 Aar, flyttede de for et Aarstid siden fra hinanden, og ved Magistratens Resolution blev det paalagt Wandrup at udrede et Alimentationsbidrag af 10 Rbdlr. aarligt til hvert af Børnene. Da han ikke saae sig istand til at udrede dette Bidrag, flyttede han atter sammen med Tiltalte og passede Børnene hjemme, hvorved det blev muligt for Tiltalte at fortjene Udkommet for sig, ham og Børnene ved at gaae om og sælge Fisk og Brød. I forrige Efteraar blev det imidlertid vanskeligere for hende at fortjene det Fornødne, hvorfor Wandrup, hvis Fordringer hun ikke længere kunde tilfredsstille, igjen flyttede fra hende. Efter den Tid har Tiltalte jevnligt, men forgjeves, mindet ham om Betaling af Alimentationsbidraget, men da de vedkommende Papirer vare blevne borte og hun troede at nye Udskrifter vilde blive hende for kostbare, har hun ikke andraget paa Tvangsmidlers Anvendelse.

Da Børnene i Foraaret bleve syge, forøgedes hendes Nød, og da hun i de sidste Dage førend det Factum, for hvilket hun tiltales, foregik, flere Gange havde indfundet sig paa Wandrups Bopæl i Antonistræde for at affræve ham Penge, men hver Gang var af Madam Schultz, hos hvem Wandrup har et Værelse tilleie, bleven svaret, at han ikke var hjemme,

og hun ligeledes havde erholdt samme Svar af Madam Schultz den 9de Juni sidstleden om Aftenen Klokken omtrent 8 eller 9, uagtet nogle Personer havde sagt, at han nyligt var gaaet op med en Pægel Brændeviin, besluttede hun ved at efterlade Børnene hos ham, at nøde ham til at tage sig af dem i en 8 à 14 Dage, indtil hun selv havde fortjent saameget, at hun atter kunde forsørge dem, til hvilken Ende hun satte Børnene paa Trappegangen ved første Sal, hvor Wandrup boede, ved et der staaende Skab, idet hun udlod sig med hvad hun dermed havde til Hensigt, men uden at vide om Madam Schultz hørte dette, da hun var indenfor den lukkede Dør. Hun gik derpaa hen til Hjørnet af Christenbernikovstræde, hvor hun blev staaende omtrent 3 Qvarteer, for at see om Wandrup vilde komme ud med Børnene, og da dette ikke skete forføiede hun sig bort, idet hun holdt sig forvisset om, at Pigebarnet, som flere Gange havde været hos Faderen og som oftere havde maattet passe paa den lille Dreng, nok vilde faae denne bragt ind med sig til Faderen. Da Moderen forlod Børnene, gave disse sig imidlertid til at skrige, hvilket foranledigede at Madam Schultz gik ud paa Gangen, hvor hun fandt Børnene siddende omtrent midtveis imellem Skabet og Trappen, et Par Alen fra begge Steder, hvorpaa hun tog Børnene ind til sig og beholdt dem indtil Wandrup efter omtrent 1½ Times Forløb kom hjem, hvorpaa Børnene bleve afleverede til Politiet og af dette til Fattigvæsenet.

For det Tiltalte saaledes overførte Forhold, paa hvilket L. 6—6—10 ikke skjønnes at være anvendelig, vil hun være at ansee med en efter Lovgivningens Analogie lempet arbitrair Straf, der efter Omstændighederne skjønnes at kunne bestemmes til Fængsel paa Vand og Brød i 2 Dage, hvorhos hun vil være pligtig at udrede alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, hvorunder i Salair til Actor, Procurator Baastrup, 5 Rbdlr. Sølv.

Den befalede Sagførelse har været forsvarlig.

Thi kjendes for Ret: Tiltalte, Anne Marie Jørgensen, bør hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 2 Dage, samt udrede alle af denne Action lovlig flydende Omkostninger, hvorunder i Salair til Actor, Procurator Baastrup, 5 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 23.

Et Fruentimmer, der ved sin Bortgang om Morgenen fra et Gjestgiversted, hvor hun havde logeret om Natten, havde medtaget et af de Lagener, der havde ligget paa den af hende afbenyttede Seng, anseet skyldig i Bedragerie.

I Sagen:

Cancellieraad og Procurator Delbanco, som Actor,

contra:

Arrestantinden Ane Marie Christiane Kryger.

(Affagt den 21de November 1837.)

Arrestantinden, Ane Marie Christiane Kryger, der forhen ved Kjøbenhavns Politierets Dom af 16de April 1834 har været straffet for Tyverie efter Frd. 20de Februar 1789 §. 1, jfr. med Frd. 12te Juni 1816, er under nærværende Sag ved egen Tilstaaelse, i Forbindelse med Sagens øvrige Omstændigheder, overbeviist, at have ved sin Bortgang om Morgenen den 20de April d. A. fra Gjestgiverstedet "de 3 Ruller" paa Nørregade, hvor hun havde logeret om Natten, medtaget et af de 2 Lagener, der havde ligget paa den af hende afbenyttede Seng, hvilket Lagen under Sagen er kommet tilstede og, efter at være vurderet til 2 Rbdlr., udleveret til dets Eier, Gjestgiver Frederiksen.

Derimod skjønnes det ikke, at der, forsaavidt Arrestantinden sigtes for at have frastjaalet Arbeidsmand Appelbyes Hustrue 3 Rbdlr. i Sedler, mod hendes Benægtelse er tilveiebragt tilstrækkeligt Beviis for, at hun skulde have gjort sig skyldig i denne Forbrydelse.

Som Følge heraf vil Arrestantinden, hvis Forhold med det af hende borttagne Lagen maa henføres under Begrebet om Bedragerie, ikke efter Actors Paastand kunne blive at ansee efter den 2den §. i Frd. 20de Februar 1789, men derimod blive at tilfinde en efter bemeldte Paragraphs Analogie lempet Straf, der efter Omstændighederne, og i Medfør af Pl. 14de Mai 1834 §. 2, skjønnes at kunne fastsættes til 1 Aars

Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus, hvorimod hun iøvrigt for Actors videre Tiltale vil blive at frifinde.

Saa vil hun og have at udrede alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, hvorunder Actor, Cancellieraad og Procurator Delbanco, bliver at tillægge 5 Rbdlr. Sølv.

Den befalede Sagførelse har fra Actors Side været lovlig, og for Defensors Vedkommende ikke forbunden med noget ulovligt Ophold.

Thi kjendes for Ret: Arrestantinden, Ane Marie Christiane Kryger, bør hensættes til Arbeide i Kjøbenhavns Forbedringshuus i 1 Aar, men iøvrigt for Actors videre Tiltale i denne Sag fri at være.

Saa bør hun og udrede alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, og derunder i Salair til Actor, Cancellieraad og Procurator Delbanco, 5 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

* * *

Høiesterets-Dom, afsagt den 22de December 1837.

Lands-Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. I Salarium til Auditeur Liebenberg for Høiesteret betaler Tiltalte 10 Rbdlr. Sølv.

No. 24.

Spørgsmaal om hvorvidt Directionen for en Enkekasse kunde ansees bunden ved en af vedkommende Kasserer meddeelt saakaldet Interimsqvittering for et Afdrag, som en af Enkekassens Debitorer havde betalt udenfor de ved den for Gjelden udstædte Obligation stipulerede, og som Kassereren ikke havde ført til Indtægt i sit Regnskab.

I Sagen:

Selveiergaardmand Jens Pedersen af Holse,

contra:

Directionen for Fyens Stifts geistlige Enkekasse.

(Afsagt den 4de December 1837.)

Under en i første Instants inden Vends Herreds Ret anlagt Sag har Directionen for Fyens Stifts geistlige Enkekasse, efter meddeelt beneficium processus gratuiti, ved Stævning af 21de Juni 1833 sagsøgt Selveiergaardmand Jens Pedersen af Holse til at indfrie en af hans Hustrues forrige Mand, nu afdøde Selveier Jørgen Knudsen, under 14de October 1825 til bemeldte Kasse udstædt Obligation, lydende paa 1,163 Rbdlr. 62 ß. Sølv, med sammes for Aaret 1833, til Beløb 29 Rbdlr. 2 Mk. 10 ß. Sedler og Tegn, resterende og videre paadragne og paaløbende Renter fra 11te December 1833 indtil Betaling skeer, hvorhos den har paastaaet sig tilkjendt Processens Omkostninger skadesløst.

Ved den derpaa inden Vends Herredsting den 13de October 1834 afsagte Dom blev Directionens Paastand taget til Følge, dog med den Indskrænkning, at Processens Omkostninger ophævedes.

Denne Dom har Hovedcitanten, Selveiergaardsmand Jens Pedersen af Holse, efter allernaadigst meddeelt Opreisnings Bevilling og beneficium paupertatis, paaanket her til Retten og paastaaet samme forandret derhen, at han frifindes for de Indstævntes, Directionen for Fyens Stifts geistlige Enkekasse, deres Tiltale i denne Sag, som for tidlig anlagt, samt at de Indstævnte tilpligtes at udrede Processens Omkostninger ved begge Retter, saavelsom passende Sallairer til hans befalede Sagførere.

Derimod have de Indstævnte, efter allernaadigst meddeelt Opreisningsbevilling og beneficium processus gratuiti, contrapaaanket denne Dom, og paastaaet samme deels stadfæstet, deels derhen forandret, at Hovedcitanten tilpligtes at betale dem Processens Omkostninger i første Instants skadesløst, hvorhos de ligeledes have paastaaet sig Processens Omkostninger her for Retten skadesløst tilkjendte.

Det, hvorpaa nærværende Sags Udfald beroer, er Afgjørelsen af det Spørgsmaal, om Hovedcitanten, saaledes som Contracitanterne formene, staaer til Restance med en Deel af Renterne for Aaret 1833, i hvilket Fald nemlig hele Capitalen eller sammes Restbeløb, ifølge Obligationens Indhold og hvad der imellem Par-

terne er in confesso, uden videre Opsigelse er forfalden til Betaling; men Afgjørelsen af hiint Spørgsmaal beroer igjen paa Besvarelsen af et andet, nemlig hvorvidt en af Enkekassens daværende Kasserer, Storck, under 23de December 1827 til Hovedcitanten, for et Afdrag af 713 Rbdlr. 64 ß. Sølv udstædt, saakaldet Interimsqvittering, er forbindende for Enkekassens Direction, skjøndt Kasserer Storck ikke har ført den ommeldte Sum til Indtægt i sit Regnskab.

Forsaavidt nu Contracitanterne til Styrke for deres Formening, at den af Kasserer Storck for det omhandlede Afdrag udstædte Interimsqvittering ikke er forbindende for Enkekassen, have paaberaabt sig, at han ifølge Enkekassens Fundats har været uberettiget til uden Directionens Samtykke at modtage dette Afdrag, har Hovedcitanten bemærket, deels at den af ham til Enkekassen udstædte og af dennes Bestyrelse conciperede Obligation, der indeholder følgende Passus: "Af den skyldige Summa svarer jeg aarlig Rente 4 pCt., hvoraf Halvdelen erlægges hver 11te Juni og den anden Halvdeel hver 11te December præcise til Kassereren ved Enkekassen, og aarlig erlægges et Afdrag paa Capitalen af 50 Rbdlr. Sølv, der erlægges præcise hver 11te December", idet den ikke ommelder at de stipulerede Afdrag skulle erlægges til en Anden, end den, til hvem Renterne skulle betales, maa antages at indeholde tilstrækkelig Hjemmel for ham til at antage, at Kassereren var competent til, paa Enkekassens Vegne, ogsaa at mod-

tage det in qvæstione værende Afdrag; deels at Enkekassens Fundats var ham aldeles ubekjendt, da den hverken er tinglæst eller specielt bekjendtgjort for ham, saa at det er ham uvedkommende, hvilke Forskrifter den indeholder; deels endelig, at Enkekassen derved, at de for de paafølgende Terminer, ikke blot af Kasserer Storck, men og af dennes Eftermand, Enkekassens nuværende Kasserer, Bondo, udstædte Renteqvitteringer kun nævne en Capital af saadant Beløb, som det der bliver tilbage naar hiint Afdrag fradrages Obligationens oprindelige Beløb, nemlig 450 Rbdlr. Sølv.

Men hvad nu det Argument angaaer, som Hovedcitanten har villet finde i den af ham underskrevne Obligations Indhold, maa det bemærkes, at Man, om det endog antages, at Meningen af den citerede Passus har været, at de stipulerede Afdrag, ligesom Renterne, skulde erlægges til Kassereren, ingenlunde deraf kan udlede, at ogsaa andre og større Afdrag kunne gyldigen udbetales til Kassereren uden Directionens Samtykke.

Forsaavidt Hovedcitanten dernæst har paaberaabt sig, at han ikke har kjendt Enkekassens Fundats og at denne ikke er tinglæst, maa det bemærkes, at Formodningen, ifølge hvad der er ordinarium, maa være for at Kassereren ikke har Competence til, uden Directionens Samtykke, at modtage et saadant Afdrag, som det omhandlede, nemlig et saadant, der ikke er stipuleret i den af Debitor udstædte Forskrivning, og forsaavidt Hovedcitanten derhos har benægtet at have havt nogen

Kundskab om at Enkekassen har nogen anden Direction end dens Kasserer, have Contracitanterne erindret, at, om endog den Obligationen qvæstionis under 29de Juni 1826 givne Paategning om at den ikke maa opsiges, transporteres eller udbetales uden Enkekassens 3 nærmeste Directeurers Vidende og Samtykke, har, som Hovedcitanten paastaaer, været ubekjendt for ham paa den Tid, han betalte det titnævnte Afdrag til Storck, har Hovedcitanten dog i selve den ham af Sidstnævnte meddeelte Interimsqvittering, der indeholder den Clausul, "at Debitor skal være forpligtet til at tilbagetage dette Afdrag, hvis Directionen for Enkekassen maatte have nogen Indvending imod sammes Modtagelse paa Grund af at det ikke er lovlig opsagt", erholdt tilstrækkelig Underretning om, deels at Enkekassen havde en Kassereren overordnet Bestyrelse, deels at Kassereren ikke uden dennes Samtykke kunde med Retsvirkning for Enkekassen modtage og qvittere for det paagjeldende Afdrag. Vel har Hovedcitanten, hvad sidstnævnte Argument angaaer, bemærket, at han af den Omstændighed, at Kasserer Storck kun gav ham en Interimsqvittering, og kun modtog Pengene under den nævnte Reservation, i alt Fald ikke havde Grund til at slutte videre, end at Storck, paa Grund af at bemeldte Afdrag var større end det stipulerede, ikke ansaae sig competent til uden den nævnte Reservation at modtage samme uden foregaaende Opsigelse, efterdi Pengene muligen ikke strax kunde gjøres frugtbringende,

men at der af bemeldte Omstændighed formeentlig ingenlunde kan udledes, at Storcks Interimsqvittering, hvori det udtrykkelig hedder, at det nævnte Afdrag er betalt til Enkekassen, ikke er forbindende for samme, forsaavidt Spørgsmaalet kun er om Pengene maa ansees at være, skjøndt kun under Reservation, modtagne af Enkekassen, og om de skulle komme til Afdrag paa den skyldige Capital, saafremt det ommeldte resolutive Vilkaar, at Directionen gjorde Indsigelse imod Pengenes Modtagelse, ikke indtraadte, hvilken Indsigelse formeentlig maatte gjøres gjeldende inden en vis Tid, og i alt Fald inden Renterne for næste Termin skulde betales, ligesom de omhandlede Penge formeentlig maatte antages at være i Enkekassens Værge indtil de bleve tilbageleverede til Hovedcitanten, hvilket ikke senere er skeet. Men dette Raisonnement kan ikke gives Medhold, efterdi det, som ovenfor bemærket, maa ansees at være ordinarium, at en Kasserer ikke uden Ordre fra sine Foresatte kan med Retsvirkning for den moralske Person, den vedkommende Kasse, modtage Tilbagebetaling af de udlaante Capitaler eller nogen Deel deraf, og det er saa langt fra at Hovedcitanten havde tilstrækkelig Føie til at antage, at der, hvad den omhandlede Enkekasse angik, specielt var givet dens Kasserer en saadan Myndighed, i alt Fald forsaavidt den Betaling eller det Afdrag angaaer, som ikke har Hjemmel i selve Obligationens Indhold, at han endog i Indholdet af den omhandlede

Qvittering maatte finde, om ikke en bestemt Tilkjendegivelse af det Modsatte, saa dog tilstrækkelig Anledning til at søge fornøden Underretning i saa Henseende hos Directionen, forinden han udbetalte Pengene til Kasserer Storck, saafremt han ikke vilde betroe dem til denne som Privatmand.

Forsaavidt Hovedcitanten endelig har formeent, at der af de ham senere meddeelte Renteqvitteringers ovennævnte Indhold kan udledes en Erkjendelse fra Contracitanternes Side af at have modtaget det titnævnte Afdrag, maa det bemærkes, deels at Renteqvitteringerne ere udstædte af vedkommende Kasserer og ikke af Directionen, og at der forsaavidt ikke kan af samme udledes nogen Erkjendelse fra Directionens Side, betræffende Størrelsen af den skyldige Capital, deels at det maa ansees oplyst, og imellem Parterne at være in confesso, at Kasserer Storck, efterat det ommeldte Afdrag var af ham modtaget, men ikke ført til Indtægt i Regnskabet, stedse har i sine Regnskaber for de efterfølgende Terminer ført Renten af den paagjeldende Obligations hele paalydende Sum til Indtægt, og at hans Eftermand, Kasserer Bondo, da han var bleven opmærksom paa at det af ham, efter en ham af Storck overleveret Liste, hos Hovedcitanten opkrævede Rentebeløb ikke stemmede med Obligationens Indhold, og han desaarsag havde søgt nærmere Oplysning hos Storck om Sammenhængen, har af Storck faaet

Differencen udbetalt, og derefter ført det hele Beløb til Indtægt, uden i den Anledning at gjøre nogen videre Bemærkning i Regnskabet, saa at Directionen ikke har været vidende om, at der nogensinde kun er beregnet og qvitteret for Renter af et Restbeløb og ikke af Obligationens hele paalydende Sum.

Da det saaledes efter alt Foranførte maa antages, at det af Hovedcitanten til Storck udbetalte Beløb, der ikke er kommet Enkekassen til Indtægt, er Contracitanterne uvedkommende, og Hovedcitanten følgelig staaer til Restance med en Deel af Renterne for Aaret 1833, maa det billiges, at han ved den paaankede Dom er tilpligtet at indfrie den paastævnte Obligation, med Renter som paastævnt, og da bemeldte Doms øvrige Bestemmelser, saavel hvad Processens Omkostninger, som de, de befalede Sagførere tilkjendte Salairer, angaaer, ligeledes billiges, vil samme i det Hele blive at stadfæste. Processens Omkostninger her ved Retten blive efter Omstændighederne at ophæve, dog at Hovedcitanten til Contracitanternes befalede Sagfører, Justitsraad og Procurator Weidemann, erlægger 12 Rbdlr. Sølv i Salair, samt at Procuratorerne Desmant, Hansen, Schmidt, Sartorph, Tommerup og Bondo tillægges i Salair, den Første 4 Rbdlr. Sølv og de Øvrige hver 2 Rbdlr. Sølv, der udredes af det Offentlige.

Sagens Behandling og Førelse i første Instants har været forsvarlig.

Den befalede Sagførelse her for Retten har ikke været forbunden med noget Ophold, der kan bevirke Ansvar.

Med Hensyn til Brugen af det stemplede Papiir findes ingen Forseelse at være begaaet.

Thi kjendes for Ret: Herredstingsdommen bør ved Magt at stande.

Processens Omkostninger her for Retten ophæves, dog at Hovedcitanten, Selveiergaardmand Jens Pedersen af Holse, til Contracitanternes befalede Sagfører, Justitsraad og Procurator Weidemann, udreder 12 Rbdlr. Sølv i Salair, samt at Procuratorerne Demant, Hansen, Schmidt, Saxtorph, Tommerup og Bondo tillægges den Første 4 Rbdlr. Sølv og de øvrige hver 2 Rbdlr. Sølv i Salair, der udredes af det Offentlige.

Det Idømte at udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

No. 25.

Det maa være en Regnskabsførers Sag at afbevise de af vedkommende Revisor ved hans Regnskaber gjorte Udsættelser, førend der paa samme falder Decision, efter hvis Afgivelse han ikke kan fordre Udsættelse med at opfylde det ham derved paalagte Ansvar, for at afbevise dens Rigtighed. En fra en formeentlig Mangel ved den af en Amtmand afgivne Decision hentet Ind-

sigelse forkastet, fordi Decisionen ikke kunde være Gjenstand for Domstolenes Censur. Spørgsmaal om Anvendeligheden af det ved Frd. 4de Marts 1690 hjemlede extraordinaire Tvangsmiddel.

I Sagen:

Commissionair A. Larsen i Faaborg,

contra:

Byfogden og de eligerede Borgere i Faaborg.

(Afsagt den 11te December 1837.)

Nærværende Sag har i første Instants været anlagt ved Faaborg Byting af de Indstævnte, Byfogden og de eligerede Borgere i Faaborg, imod Citanten, Commissionair A. Larsen sammesteds, betræffende hans formeentlige Forpligtelse til, som forhenværende Kæmner i bemeldte By, at tilsvare et Beløb af 10 Rbdlr. 20¾ ß. rede Sølv, og 870 Rbdlr. 75¾ ß. Sedler og Tegn, af hvilket Beløb 10 Rbdlr. 24¾ ß. rede Sølv og 650 Rbdlr. 42¼ ß. Sedler og Tegn udgjøre det ham ved Decisionerne paa Antegnelserne i hans for Aarene 1831 og 1832 aflagte Regnskaber paalagte Ansvar, og de øvrige 220 Rbdlr. 33½ ß. Sedler og Tegn formeentligen hidrøre deels fra en Mangel i den contante Kassebeholdning af 179 Rbdlr. 9½ ß., deels fra en udeladt Indtægtspost paa 41 Rbdlr. 24 ß.

Ved den i Sagen af Cancellieraad, By- og Herredsskriver Olsen, som Sættedommer, under 25de

Marts f. A. afsagte Dom er Citanten tilpligtet til Faaborg Byes Kæmnerkasse at betale 687 Rbdlr. 36¾ ß. Sedler og Tegn, eller i Mangel af Betaling at hensættes til Arbeide i Kjøbenhavns Fæstning indtil han foranførte sin Gjeld har afbetalt, eller ved Døden afgaaer, og endvidere til samme Kasse at betale 10 Rbdlr. 20¼ ß. rede Sølv og 183 Rbdlr. 39 ß. Sedler og Tegn, hvorhos det er paalagt ham at udrede Retsgebyhr, Skriversalarium, og det stemplede Papiir, som i Sagen, hvis den ikke havde været beneficeret, burde have været erlagt og forbrugt, saavelsom 15 Rbdlr. Sølv i Salair til Indstævntes befalede Sagfører, Procurator Holm, hvorimod Procurator Friis, der efter Ordre havde givet Møde for Citanten, hvem der ligeledes var bevilget fri Proces, er tillagt 5 Rbdlr. Sølv i Salair af det Offentlige.

Denne Dom har Citanten nu ved Stævning af 9de September d. A., efter meddeelt Opreisning af 25de April f. A., og i Henhold til en her ved Retten under 14de August næstefter afsagt Dom, hvorved en tidligere af hiin Dom iværksat Paaanke formedelst Mangel af en fuldstændig Underretsact er bleven afviist, atter indanket her for Retten, hvorhos han har paastaaet bemeldte Dom enten kjendt uefterrettelig at være, og Sagen hjemviist til ny Behandling og Paakjendelse, eller og underkjendt og derhen forandret, at Citanten frifindes for de Indstævntes Tiltale.

Saa har han og paastaaet de Indstævnte tilpligtede at udrede Processens Omkostninger skadesløst for begge Retter.

De Indstævnte have derimod hverken mødt eller ladet møde her ved Retten og Sagen vil følgelig blive at paakjende efter den fremlagte Underretsact, der nu findes fuldstændig.

Til Styrke for den af Citanten nedlagte Paastand har han anført, at man har sat ham ud af Stand til at fremkomme med de Indsigelser, han maatte have mod de af de Indstævnte til Beviis for Søgsmaalet fremlagte Decisioner, med tilhørende Antegnelser, ved at nægte ham Adgang til de Regnskaber, med Bilage, hvorpaa Decisionerne ere afgivne; samt at der, forsaavidt de Indstævnte iøvrigt grunde deres formeentlige Krav paa en manglende Kassebeholdning og en i Regnskaberne udeladt Indtægtspost, ikke er fremkommen anden Legitimation i saa Henseende, end en af den nuværende Kæmner afgiven Erklæring, hvilken formeentlig ikke kan afgive Beviis mod Citanten.

Med disse Bemærkninger har Citanten, næst forøvrigt i Eet og Alt at henholde sig til sin Procedure i første Instants, indladt Sagen til Dom.

Vel sees det nu, hvad den første Indsigelse angaaer, af den under Sagen fremlagte Skrivelse af 17de November 1835 fra Byfogden i Faaborg til Procurator Holm, at Amtmanden paa det af Byfogden gjorte, og ved Citantens Provocation til de Indstævnte,

om at fremlægge Byens Regnskaber for Aarene 1831 og 1832, med tilhørende Bilage, foranledigede Andragende har tilkjendegivet, at han ikke fandt sig foranlediget til at udlevere bemeldte Regnskaber og Bilage til Brug under Sagen, men det skjønnes ikke at denne Amtmandens Vægring kan have nogen Indflydelse paa Bedømmelsen af Citantens Ansvar under nærværende Sag.

Lovens 3—5—2 og Frd. 23de Marts 1827 vise nemlig, at det maatte have været Citantens Sag, enten ved nøiagtig Erklæring, eller Tilveiebringelse af de desidererede Legitimationer, at afbevise de af vedkommende Revisor ved hans Regnskaber gjorte Udsættelser, førend der faldt Decision paa samme, hvorimod det vilde stride saavel mod bemeldte Lovforskrifter, som mod Decisionerne, som indeholdende en Afgjørelse af den mellem Revisor og Regnskabsføreren opstaaede Meningsforskjel, at Indstævnte, forsaavidt der ikke paa Grund af Omstændighederne maatte være funden Anledning til i Decisionerne selv at forelægge ham en vis Frist til at berigtige samme, skulde kunne fordre Udsættelse med at opfylde det ham ved Decisionerne paalagte Ansvar for atter at afbevise disse.

Men naar der saaledes, efterat der engang var afgiven endelig Decision paa Citantens Regnskaber, ei længere kunde være Spørgsmaal om nogen Afbeviisning fra hans Side, saa kan Citanten heller ikke have nogen Føie til at besvære sig over, at man har nægtet ham til

saadant Øiemeed at komme i Besiddelse af sine Regnskaber med Bilage.

Citantens Anke i saa Henseende er og, hvad hans Regnskab for Aaret 1831 angaaer, saameget mere ubeføiet, som der har været tilstaaet ham Udsættelse til at befrie sig for Ansvar, derved at Amtets Decision af 4de Juli 1833 paa Antegnelserne i bemeldte Regnskab har været ham tilstillet til Besvarelse, og det først er, efterat han under 17de Januar 1834 havde afgivet saadan Besvarelse, at det Ansvar, der er Gjenstand for de Indstævntes Søgsmaal, ved Amtets yderligere Decision af 22de Februar næstefter er bleven ham paalagt.

Vel er denne Omgang ikke fulgt med Hensyn til Regnskabet for Aaret 1832, der iøvrigt kun har været Gjenstand for en Antegnelsespost, men da Amtmanden i sin derpaa afgivne Decision ikke har fundet Anledning til at indrømme Citanten nogen Frist i Henseende til denne Posts Berigtigelse, men ligefrem har paalagt ham at tilsvare samme, og denne Øvrighedshandling i Følge sin Beskaffenhed, efter Lovgivningens Grundsætninger i L. 1—2—8, Frd. 15de Juni 1771 §. 1, Instrux af 28de August 1795 §. 29, Frd. 7de November 1832 §. 12, og flere Anordninger, ei kan være Gjenstand for Domstolenes Censur, saa maa Citanten, der, hvis han formeente at have nogen gyldig Indsigelse mod den brugte Omgang og afgivne Decision, maatte have at anbringe sin Anke for vedkommende høiere Authoritet, og ansees pligtig til at opfylde det ham ved Deci=

sionen paalagte Ansvar, saalænge samme er usvækket, uden at den Omstændighed, at man har nægtet ham Udleveringen af sit Regnskab med Bilage, kan, naar hensees til at Decisionen ingen Frist tilstæder til Afbeviisning, komme i Betragtning til at fritage ham for at opfylde, hvad han er kjendt pligtig at tilsvare.

Naar Citanten iøvrigt med Hensyn til den Deel af de Indstævntes formeentlige Krav, der er grundet paa de afgivne Decisioner paa Antegnelserne i hans Regnskaber, i første Instants har bemærket, at bemeldte Decisioner maatte være ham uvedkommende, eftersom hans Beskikkelse og Instrux som Kæmner allerede vare ham fratagne førend han aflagde Regnskaberne, og disse saaledes formeentligen alene kunde ansees aflagte af ham som privat Mand, samt at den Person, der har forfattet Antegnelserne ved Citantens Regnskaber, ved at undertegne disse paa Amtets Vegne maa antages at have handlet som Fuldmægtig for Amtmanden, saa at Revisor og Decisor have været forenede i een og den samme Person, da skjønnes disse Erindringer heller ikke at kunne billiges, efterdi Citanten ved sin Afskedigelse som Kæmner ingenlunde kan ansees at have været dispenseret fra at opfylde de ham i saadan Egenskab paaliggende Forpligtelser, der endnu ved hans Entledigelse vare uopfyldte, og den Omstændighed at Revisor, der efter Frd. 23de Marts 1827 §. 4 skulde have sin Udnævnelse af Amtmanden, har antaget at han handlede paa Amtets Vegne, ikke kan tjene til Beviis for, at

hans Ansættelse ei skulde være skeet paa anordningsmæssig Maade.

Hvad dernæst den Deel af de Indstævntes formeentlige Krav angaaer, der er grundet paa Kæmner Froms Anmeldelse af 10de Marts 1834, ifølge hvilken der ved Kæmnerkassens Regnskabers Opgjørelse for Aaret 1833, samt Antegnelsernes Decision til det næstforegaaende Aars Regnskab, i den contante Kassebeholdning skulde mangle 179 Rbdlr. 9½ ß., samt Portbrænde-Afgiven fra 1ste Mai 1830 til 1ste Mai 1832, til Beløb 41 Rbdlr. 24 ß. Sedler og Tegn, være udeladt i Citantens Regnskaber, da har Citanten i Henseende til sidstnævnte Post ingen Indsigelse gjort i første Instants, hvorimod han alene har benægtet at den opgivne Kassemangel finder Sted, og protesteret imod, at Kæmner Froms Anmeldelse i saa Henseende tages for Beviis, og det bliver følgelig alene den af Citanten i sidstnævnte Henseende fremførte Indsigelse, der her for Retten kan tages under Paakjendelse.

Da det nu heller ikke skjønnes rettere, end at den blotte Anmeldelse af Kæmner From om, at den opgivne Sum skulde mangle i den contante Kassebeholdning, ikke imod Citantens Benægtelse kan afgive Beviis for at saadan Kassemangel har fundet Sted, saa vil Citanten ei heller kunne ansees pligtig til at tilsvare de forommeldte 179 Rbdlr. 9½ ß., hvilke saaledes vil bortfalde af det ham ved Underretsdommen paalagte Ansvar.

Det staaer nu kun tilbage at undersøge, hvorvidt de af Citanten i første Instants fremførte Indsigelser imod enten i det Hele eller for nogen Deel at kunne tilpligtes at udrede det Ansvar, der maatte findes at paahvile ham, under Tvang af Fæstningsarbeide, maatte kunne billiges, i hvilken Henseende det foreløbig bemærkes, at Citanten som Kæmner ikke skjønnes at kunne henføres under Kongelige Oppebørselsbetjente, og at fornævnte Qvæstion følgelig alene kan blive at afgjøre med Hensyn til Bestemmelserne i Frd. 4de Marts 1690.

Citanten har i foranførte Henseende bemærket, at den af de Indstævnte nedlagte Paastand om Anvendelse af Fæstningsarbeide er udenfor Klagen til Forligelses-commissionen og Stævningen; fremdeles at de Indstævntes befalede Sagfører for Underretten, Procurator Holm, ved at nedlægge saadan Paastand er gaaet udenfor sin Ordre, og endelig at Citanten ved sin Ansættelse som Kæmner har stillet Caution for de ham betroede Oppebørsler, hvorhos han, næst at bemærke, at hiint Tvangsmiddel ifølge Bestemmelserne i Frd. 4de Marts 1690 i alt Fald ei kan anvendes paa hvad Debet, der maatte hidrøre fra Misregning, har paastaaet den over ham i fornævnte Henseende nedlagte Paastand mortificeret.

Men ligesom det følger af det omhandlede Tvangsmiddels Natur, at Citanten ei kunde underkaste sig samme ved et Forlig, hvoraf følger, at det var unødvendt for de Indstævnte i den af dem indgivne Klage

udtrykkelig at ommelde, at de, for det Tilfælde at Forlig ei maatte opnaaes, vilde nedlægge Paastand derom for Retten, saaledes skjønnes det heller ikke at kunne antages, at denne de Indstævntes Paastand skulde være udenfor Stævningen, naar hensees til, at denne udtrykkelig gaaer ud paa at erhverve Dom over Citanten for det deri anførte og paa hans aflagte Kæmnerregnskaber grundede Ansvar, med alt hvad dermed staaer i Forbindelse.

Ligesaalidet kan Citantens Formening, at Procurator Holm, ved at nedlægge Paastand om det ovennævnte extraordinaire Tvangsmiddels Anvendelse, skulde være gaaet udenfor sin Ordre, billiges; thi vel er det ikke oplyst at Procurator Holm har havt nogen speciel Bemyndigelse til at nedlægge saadan Paastand, men en saadan Bemyndigelse maa og ansees unfornøden, da han med Hensyn til det Forhold, hvori Citanten har staaet til det Offentlige som Kæmner, ligefrem maatte ansee sig authoriseret til enhver Paastand, der var hjemlet i Lovgivningen, ved den ham tillagte Ordre, forsaavidt der ingen udtrykkelig Indskrænkning i saa Henseende var gjort, og det saameget mere, som det ved Amtmandens Decision af 4de Juli 1833 navnlig var paalagt Citanten at berigtige det ham derved udsatte Ansvar under Fortsættelse af de lovbestemte Mulcter, og yderligere Tvangsmidler efter Omstændighederne.

Hvad endelig den af Citanten paaberaabte Caution angaaer, da maa det vel fra de Indstævntes Side ansees

in confesso, at Citanten har stillet Caution for sine Oppebørsler som Kæmner, men det skjønnes ikke at denne Omstændighed kan gjøre det i Forordningen 4de Marts 1690 hjemlede Tvangsmiddel uanvendeligt, da det følger saavel af Sagens Natur, som af den Paralel, hvori den i bemeldte Forordning nævnte Caution er sat med contant Betaling af den befundne Mangel, at der ei derved kan være sigtet til den Caution, som vedkommende Regnskabsbetjent har stillet ved sin Ansættelse, men derimod alene til en saadan, der tilveiebringes for den befundne Kassemangel selv, og som af den Forurettede antages god i Stedet for Betaling.

Efter det Foranførte, og da Citanten, forsaavidt der blot var Spørgsmaal om de ham til Ansvar udsatte Poster burde tilsvares under det ved Frd. 4de Marts 1690 hjemlede Tvangsmiddel eller ikke, maa antages at have været istand til i saa Henseende at fremsætte specielle Indsigelser, uden at være i Besiddelse af de til Decisionerne hørende Regnskaber, med Bilage, efterdi hine i Forbindelse med Antegnelserne og Besvarelserne maatte afgive tilstrækkelig Oplysning om Ansvarsposternes Beskaffenhed, vil Citantens Fomening om, at han ei skulde kunne dømmes til at tilsvare den Mangel, hvori han er befunden i Henseende til de af ham som Kæmner havte Oppebørsler under Tvang af Fæstningsarbeide, ikke kunne gives Medhold; imidlertid vil der dog i det ham ved Underretsdommen under saadan Tvangsmiddel paalagte Ansvar af 786 Rbdlr. 36$\frac{3}{4}$ ß. S. og T. ikke

blot afgaae de foranførte, derunder som manglende i den contante Kassebeholdning indbefattede 179 Rbdlr. 9½ ß., for hvilken Mangel der mod Citantens Benægtelse intet Beviis er tilveiebragt, men tillige de ham ved den 11te Post i Decisionerne ved Antegnelserne paa hans Regnskab for Aaret 1831 til Ansvar udsatte 54 Rbdlr. 47 ß.," hvilken Sum ikke, efter hvad derom i Citantens Besvaringer er forklaret, skjønnes at kunne henføres under de af ham oppebaarne Summer, og for hvilken han derfor alene, med Hensyn til den af ham udviste Forsømmelse med sammes Indkrævning vil kunne gjøres ansvarlig under de almindelige Tvangsmidler.

Efter alt Foranførte vil Citanten i det Hele have at betale til Faaborg Byes Kæmnerkasse 10 Rbdlr. 20¾ ß. rede Sølv og 691 Rbdlr. 66¼ ß. S. og T., hvoraf 453 Rbdlr. 76¼ ß. S. og T. bør tilsvares paa den i Frd. 4de Marts 1690 foreskrevne Maade, og er det heraf en Selvfølge, at den af Citanten nedlagte Paastand om Mortification ei kan gives Medhold.

Iøvrigt vil Citanten for de Indstævntes Tiltale blive at frifinde.

Processens Omkostninger blive efter Omstændighederne for begge Retter at ophæve, og vil, som Følge deraf de Procuratorerne Holm og Friis ved Underretsdommen tilkjendte Salairer, der billiges, være at udrede af det Offentlige.

Som Følge af den Citanten meddeelte Bevilling til fri Proces har stemplet Papiir her for Retten ikke været at forbruge.

Sagens Behandling og den befalede Sagførelse i første Instants har været lovlig.

Under den befalede Sagførelse her for Retten skjønnes intet saadant Ophold, der kunde bevirke Ansvar, at have fundet Sted.

Thi kjendes for Ret: Citanten, Commissionair A. Larsen i Faaborg, bør til bemeldte Kjøbstads Kæmnerkasse betale 453 Rbdlr. 76¼ ß. S. og T., eller i Mangel af Betaling hensættes til Fæstningsarbeide indtil han foranførte sin Gjeld har afbetalt, eller ved Døden afgaaer.

Saa betaler han og endvidere til bemeldte Kasse 10 Rbdlr. 20¼ ß. rede Sølv og 237 Rbdler 86 ß. S. og T., hvorimod han iøvrigt for de Indstævntes, Byfogden og de eligerede Borgere i Faaborg, deres Tiltale i denne Sag bør fri at være.

Processens Omkostninger for begge Retter ophæves, og bør de Procuratorerne Holm og Friis ved Bytingsdommen tillagte Salairer udredes af det Offentlige.

Det Idømte at udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

No. 26.

Straf for en Person, der havde lagt Hindringer i Veien for dem, der vilde frelse nogle Mennesker, som ved Ildebrand vare i Livsfare.

I Sagen:

Proveprocurator Nyholm, som Actor,

contra:

Tiltalte, Jonas Andersen Vilberg.

(Afsagt den 6te Januar 1838.)

Tiltalte, Jonas Andersen Vilberg, der under nærværende Sag sigtes for at have lagt Hindringer i Veien for dem, som vilde redde nogle Mennesker, der ved den den 26de April f. A. i Huset No. 205 i Dideriksbadskjersgang opkomne Ildebrand vare i Livsfare, maa ved flere af de under Sagen afhørte Vidners Udsagn, uagtet sin Benægtelse, ansees overbeviist at have søgt at formene adskillige Personer, der fra hans ved Siden af Brandstedet beliggende Huus vilde redde deels en Kone og et Barn, der endnu befandt sig i det brændende Sted, og deels tvende Fruentimmer og en Dreng, som vare krøbne over paa Taget af Tiltaltes Huus, Adgang til de Loftsleiligheder i dette, hvorfra Hjelpen skulde ydes dem, der vare i Fare, alt uagtet det af de Personer, der forlangte saadan Adgang, blev ham betydet, at de kom for at frelse Menneskers Liv, og vil han, der er langt over criminel Lavalder, men ikke forhen

dømt for nogen Forbrydelse, for dette Forhold, hvorved det maa ansees ikke usandsynligt, at den ovenmeldte Kones og Barns Redning blev forhindret, ikke kunne undgaae at ansees med en efter Analogien af Frd. 4de August 1819 bestemt Straf.

Imidlertid skjønnes denne Straf, naar der tages Hensyn til den Bevægelse, Tiltalte maa antages at være bragt i ved den indtrufne Brand, samt til at det ikke er oplyst, at han selv personligen havde erfaret, at Nogen var i Livsfare, at kunne fastsættes til en Mulct af 50 Rbdlr. Sølv, der bliver at erlægge til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse.

Saa vil han og være at tilpligte at udrede alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, og derunder i Salair til Actor, Prøveprocurator Nyholm, 6 Rbdlr. Sølv.

Sagførelsen har været forsvarlig.

Thi kjendes for Ret: Tiltalte, Jonas Andersen Bilberg, bør til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse erlægge en Mulct af 50 Rbdlr. Sølv. Saa betaler han og alle af Actionen lovlig flydende Omkostninger, og derunder i Salair til Actor, Prøveprocurator Nyholm, 6 Rbdlr. Sølv.

Den idømte Mulct erlægges inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse, og det Øvrige at efterkommes under Adfærd efter Loven.

* * *

Høiesterets-Dom, affagt den 17de Mai 1838.

Lands-Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. I Salarium til Auditeur Liebenberg for Høiesteret betaler Tiltalte 30 Rbd. Sølv.

No. 27.

Spørgsmaal om hvorvidt en Kjøbmand i en Kjøbstad kunde ansees berettiget til at forhandle syede Klæder.

I Sagen:

Kjøbmand P. Møller i Roeskilde,

contra:

Skrædderlauget sammesteds.

(Affagt den 5te Marts 1838.)

Under nærværende Sag paaanker Citanten, Kjøbmand P. Møller af Roeskilde, en inden bemeldte Byes Politieret den 26de Juli f. A. affagt Dom i en af meerbemeldte Byes Skrædderlaug imod ham anlagt Sag, ved hvilken Dom han er kjendt uberettiget til at forhandle syede Klæder, og tildømt at betale 5 Rbdlr. Sølv, Halvdelen til bemeldte Byes Kæmnerkasse, samt at betale Processens Omkostninger.

Da de Indstævnte, skjøndt lovligt stævnede, hverken have mødt eller ladet møde her for Retten, vil Sagen, i Medfør af L. 1—4—30 og Frd. 3die Juni 1796 §. 2, blive at paakjende efter de fremlagte Documenter.

Forsaavidt nu de Indstævnte have formeent, at Citanten som Kjøbmand er uberettiget til at falholde færdigsyede Klæder, og følgelig, da han har vedgaaet at have falholdt saadanne, maa ansees med Mulct for uberettiget Næringsbrug, maa det bemærkes, at færdigsyede Klæder ikke blot ere Gjenstand for Haandværk, men tillige maae betragtes som Handelsvarer, og at Citanten følgelig paa Grund af den ham som Kjøbmand i en Kjøbstad, i Medfør af Frd. 4de August 1742 §. 13, tilkommende Ret til Handel i Almindelighed, maa ansees berettiget til at falholde dem, forsaavidt de enten i Medhold af Frd. 1ste Februar 1797 §. 361 og Frd. 23de Mai 1825 §. 1 ere indførte fra fremmede Steder, eller her i Landet ere forfærdigede af dertil berettigede Haandværkere, cfr. Forordningen 3die April 1816 §. 5.

Da nu Citanten ved fremlagte Regninger, hvis Ægthed ikke er modsagt af de Indstævnte, har beviist, at de under nærværende Sag omhandlede Klædningsstykker ere forskrevne og modtagne fra Hosekræmmer M. E. Grøn i Kjøbenhavn, og de Indstævnte ikke i den Anledning have fremsat nogensomhelst Erindring, som kunde give Citanten Anledning til at præstere Beviis for at disse Klædningsstykker ikke her i Landet ere forarbeidede af Uberettigede, skjønnes ikke rettere, end at Citanten maa blive at frifinde for de Indstævntes Tiltale i denne Sag.

der formeentlig ere vederfarede saavel ham, som hans nu afdøde Fader.

Forsaavidt imidlertid angaaer Ansøgningen af 25de November 1834 og Brevet af 4de April 1836, da skjønnes den af Defensor, Procurator Klein, yttrede Formening, at sammes Indhold ikke kan blive Gjenstand for Domstolenes Bedømmelse, efterdi Hans Majestæt ved allerhøieste Reskripter til Kjøbenhavns Politiedirecteur af 27de November 1834 og 14de April 1836 selv allernaadigst har afgjort Sagen derhen, at han af sær kongelig Naade og Mildhed vilde oversee Arrestantens pligtstridige Forhold, men paalagde Politiedirecteuren at betyde Arrestanten, at han maatte vogte sig for oftere at gjøre sig skyldig i slig utilbørlig Skrivemaade, at maatte gives Medhold.

Det bliver saaledes kun Brevet af 16de August f. A., om hvis Strafbarhed der under nærværende Sag bliver Spørgsmaal.

Hvad nu Indholdet af dette Brev angaaer, har Actor især udhævet følgende tvende deri forekommende Yttringer, "at Hans Majestæt har imod Arrestantens Fader viist en afskyelig Handlemaade, som Historien ikke kan paavise Mage til, og mod Sønnen lagt an paa en lignende", samt at "den Behandling, der er viist imod Arrestantens Fader og imod ham, er uhørt, og en saadan som man kun kan være udsat for, hvor en Despot sidder paa Tronen, og for hvem hverken Ord eller Love ere hellige, men ikke destomindre vil synes god, medens

han dog i Smug fører Tyranſvøben"; hvorhos Actor, næſt at bemærke, at Arreſtantens Forhold formeentlig er ſaameget mindre tilgiveligt, ſom han flere Gange forud har været advaret mod at tillade ſig utilbørlig Skrivemaade mod Hans Majeſtæt, og han i 9 Aar, nemlig lige ſiden hans Afſkedigelſe fra Krigstjeneſten, tildeels alene har levet af hvad Hans Majeſtæt af ſærdeles Naade har forundt ham, og ſom ialt endog har beløbet ſig til henved 600 Rbdlr. aarlig, har paaſtaaet ham, i Medfør af Frd. 27de September 1799 §§. 2 og 7 og Frd. 30te Marts 1827 §. 7, anſeet med Forbedringshuusarbeide eller Statsfængſel. Derimod har Defenſor yttret den Formening, at Tiltalte med Henſyn til det Factum, der er Gjenſtand for Paakjendelſe under nærværende Sag, har befundet ſig i en Sindstilſtand, der udelukker Tilregnelighed, og han har derfor paaſtaaet ham friſunden for Actors Tiltale i denne Sag.

Hvad nu Spørgsmaalet om Arreſtantens pſychiſke Tilſtand angaaer, maa det bemærkes, at Arreſtantens Moder under det i Criminelkammeret optagne Forhør har forklaret, at Arreſtanten i ſin Barndom viſte baade god Forſtand og et godt Hjerte, men efterat han var bleven voxen, ſtundom har med den ſtørſte Paaſtaaelighed og Hidſighed forſvaret Meninger, ſom hun ikke kunde andet end anſee for aldeles urimelige, hvorfor hun ogſaa ved ſaadanne Leiligheder har troet at han ikke ganſke var ved ſin Forſtand.

Ligeledes har Stadsphysicus, Professor Hoppe, efterat have undersøgt hans mentale Tilstand, afgivet den Erklæring, "at han troer at maatte antage, at Arrestanten, ved ifølge sin naturlige egoistiske, stivsindede og vistnok ogsaa indsluttede Characteer i en lang Række af Aar, under en vel at mærke næsten total Mangel paa egentlig Beskjæftigelse, uafladeligt at concentrere alle sine Følelser og Tanker paa et og samme Punct (nemlig de Forurettelser han vil have lidt), nu med Hensyn til dette er at ansee som mente captus; at det er blevet, som det hedder, en fix Idee hos ham, der i den Grad behersker ham, at han, skjøndt i enhver anden Henseende ved Fornuftens fulde Brug, dog ingenlunde er det i denne."

Fremdeles har Overlægen ved Frederiks Hospital, Etatsraad Bang, efterat Arrestanten, for at hans mentale Tilstand desbedre kunde observeres, en Tid lang har været indlagt paa bemeldte Hospital, i sin afgivne Erklæring yttret, at Arrestanten "lider af en fix Idee om Forurettelse, der, udviklet af et fra Faderen arvet Anlæg, under et ørkesløst Liv har vundet en Fasthed og et Omfang, der synes at have berøvet ham al Eftertanke og Overlæg."

Endelig har det Kongelige Sundhedscollegium, hvis Betænkning Retten har indhentet, idet den har tilstillet samme alle Sagens Acter, yttret, at det efter samtlige Oplysninger synes klart, at Arrestanten, med Hensyn til de Handlinger, for hvilke han er under Til-

tale, tænker forkeert, anderledes end fornuftige Mennesker, saavel hvad Grunden til, som Følgerne af disse Handlinger angaaer, og at Collegiet derfor mener, at Arrestanten maa antages at lide af intellectuel Monomanie, og at bemeldte hans Handlinger ere utilregnelige.

Efter de saaledes fremkomne Oplysninger skjønnes Defensors Formening, at Arrestanten maa antages at have skrevet det omhandlede Brev i en Sindstilstand, der udelukker Tilregnelighed, og at han følgelig ikke herfor kan blive at ansee med Straf, at maatte billiges.

Derimod vil Arrestanten, med Hensyn til Beskaffenheden af den fixe Idee, hvorunder han lider, i Medhold af Grundsætningerne i L. 1—19—7 være at sætte under Bevaring af Øvrigheden.

Actionens Omkostninger, hvorunder Actor, Procurator d'Auchamp, tillægges i Salarium 5 Rbdlr. Sølv, blive efter Omstændighederne at udrede af det Offentlige.

Den befalede Sagførelse har fra Actors og Procurator Kleins Side været forsvarlig.

Hvad derimod Procurator Lange betræffer, der først har været beskikket til Defensor for Arrestanten, da har han vel, uagtet det udtrykkelig var ham betydet, at han ei kunde erholde Sagen udsat for paa egen Haand at søge Oplysning i samme, men at han derimod havde uopholdelig at fremkomme med sit Tilsvar, hvori han tillige vilde kunne gjøre Retten opmærksom paa de ydderligere Oplysninger, som han til Sagens Tarv maatte

ansee fornødne, ikke desto mindre, efterat have paa forskjellige Grunde forskaffet sig gjentagne Udsættelser i Sagen, undladt at fremkomme med sit Forsvarsskrift under det Foregivende, at nogle af ham modtagne Oplysninger gjorde det nødvendigt for ham at have nye Conferentser med Arrestanten, ved hvilket Forhold han har foranlediget Retten til at tilbagekalde den ham givne Ordre, og beskikke en anden Sagfører til Defensor for Arrestanten. Imidlertid skjønnes det dog ikke, at det derved bevirkede Ophold har været af saadan Beskaffenhed, at der er tilstrækkelig Grund til at ansee Procurator Lange med Mulct.

Thi kjendes for Ret: Arrestanten, Krigsassessor Abraham Tidemand, bør af Øvrigheden sættes under Bevogtning.

De af Actionen lovlig flydende Omkostninger og derunder Salair til Actor, Procurator d'Auchamp, 5 Rbdlr. Sølv, udredes af det Offentlige.

* * *

Høiesterets-Dom, afsagt den 20de April 1838.

Lands-Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom bør ved Magt at stande. Justitsraad Blechingberg tillægges i Salarium for Høiesteret 20 Rbdlr. Sølv, som udredes af det Offentlige.

No. 29.

Straf for Overtrædelse af Frd. 13de Januar 1741.

I Sagen:

Cancellieraad og Procurator Beyer, som Actor,

contra:

De Tiltalte, 1) Skolelærer Rasmus Sørensen af Wensløw, 2) Huusmand Hans Østed af Wemmeløv, 3) Skrædder Søren Rasmussen af Ormitzløw, 4) Gaardmand Hans Andersen, og 5) Ane Jensdatter, Gaardmand Hans Nielsens Enke, begge af Førløw.

(Afsagt den 3die April 1838.)

Under nærværende i første Instants inden Antvorskovs Birks Extraret den 31te October f. A. paakjendte Sag actioneres de Tiltalte, 1) Skolelærer Rasmus Sørensen af Wensløw, 2) Huusmand Hans Østed af Wemmeløv, 3) Skrædder Søren Rasmussen af Ormitzløw, 4) Gaardmand Hans Andersen, og 5) Ane Jensdatter, Gaardmand Hans Nielsens Enke, begge af Førløw, for deels hos dem selv at have afholdt, deels at have deeltaget i saadanne gudelige Forsamlinger, der formeentligen maae ansees stridende imod Bestemmelserne i Frd. 13de Januar 1741, samt Førstnævnte tillige for at have forsømt sin Skole i den Hensigt at deeltage i slige Forsamlinger; at have ført en omflakkende Nordmand ved Navn Elling Ei-

gildsen ind med sig for at tale i en af disse Forsamlinger, samt at have styrket Almuen i dens Opsætsighed i at lade Forsamlinger af saadan Beskaffenhed vedblive, uagtet Øvrighedens gjentagne Forbud derimod.

Hvad nu først angaaer Tiltalte Skolelærer Rasmus Sørensen, da findes det ikke, at han under nærværende Justitssag kan drages til Ansvar, fordi han en enkelt Dag kan have forladt sin Skole forinden den daglige Underviisning aldeles var bleven tilendebragt, ligesom ei heller noget skjønnes at kunne lægges ham til Last med Hensyn til de i hans eget Huus afholdte gudelige Forsamlinger, siden vedkommende Sognepræst, efter hvad der er oplyst, har havt Kundskab om, at slige Forsamlinger fandt Sted, og efterat have gjort sig bekjendt med deres Beskaffenhed, har erklæret, at de gjerne kunde afholdes, uden at speciel Anmeldelse herom hver enkelt Gang behøvedes. Derimod vil denne Tiltalte ikke kunne undgaae Straf, fordi han, uagtet Øvrighedens gjentagne Forbud har udviist en betydelig Virksomhed i Henseende til saadanne Forsamlingers Afholdelse i fremmede Sogne, ved hvilke Forsamlinger de i Frd. 13de Januar 1741 indeholdte specielle Bestemmelser ikke nøiagtigen ere iagttagne.

Hvad fremdeles angaaer de Tiltalte, Huusmand Hans Osted af Wemmeløv, Skrædder Søren Rasmussen af Ormitzløw, Gaardmand Hans Andersen og Ane Jensdatter, Gaardmand Hans Nielsens Enke, begge af Føerløw, da ville ogsaa

disse, der deels hos dem selv have afholdt, deels paa anden Maade taget virksom Deel i saadanne Forsamlinger, ved hvis Afholdelse den i Frd. 13de Januar 1741 foreskrevne Fremgangsmaade ei i det Hele er bleven iagttaget, herfor være at belægge med Straf; thi den Omstændighed, at vedkommende Sognepræst ei har villet modtage de Anmeldelser, der indløbe til ham om de Forhandlinger, der attraaedes afholdte, men derimod har udstædt et almindeligt Forbud mod slige Forsamlingers Afholdelse, kan, om det end maatte antages, at han herved har overskredet sin Competence, dog ikke aldeles disculpere de Tiltalte, og det saameget mindre, som de paaankede Forsamlinger ei alene formedelst den forsømte Anmeldelse, men ogsaa i andre Henseender, saasom fordi de tildeels have været temmelig talrigt besøgte, have bestaaet baade af Mandfolk og Fruentimmer, og ere fortsatte til seent ud paa Aftenen, maae antages at have været stridende imod Frd. 13de Januar 1741.

Naar imidlertid hensees til, at samtlige Tiltalte, med Undtagelse af at Skolelærer Sørensen under en privat Injuriesag er bleven idømt en Mulct af 100 Rbdlr. Sølv, hvorved dog paa den anden Side maa bemærkes, at denne Tiltalte iøvrigt er meddeelt særdeles fordeelagtige Vidnesbyrd om sin Vandel, forhen ikke befindes at have gjort dem skyldige i nogen Lovovertrædelse, findes det at den Straf, som de for det ovenfor recenserede, af dem udviste Forhold, hvorved ellers ingen

Uorden sees at være afstedkommet, have forskyldt, og som ved Birketingsdommen er fastsat til en Mulct af respective 100, 25, 15 og 10 Rbdlr. Sølv, passende vil kunne bestemmes for Tiltalte Rasmus Sørensens Vedkommende til 30 Rbdlr. Sølv, for Tiltalte Huusmand Hans Østed til 10 Rbdlr., og for hver af de andre Tiltalte til 5 Rbdlr. Sølv, til Sorøe Amts Fattigkasse.

Derimod findes Underretsdommen at burde stadfæstes med Hensyn til Actionens Omkostninger, hvilke det ved samme er paalagt de Tiltalte at udrede, hver for sit Vedkommende, saaledes, at Salairerne, der passende findes bestemte til 16 Rbdlr. Sølv for Actor i første Instants, Procurator Rye, og til 10 Rbdlr. Sølv for Defensor sammesteds, Procurator Baadh, udredes af Tiltalte Rasmus Sørensen med ½ Deel og af hver af de øvrige Tiltalte med ⅙ Deel.

Efter nysmeldte Forhold bliver ligeledes Salairet til Actor ved Overretten, Cancellieraad og Procurator Beyer, der bestemmes til 12 Rbdlr. Sølv, at udrede af de Tiltalte.

Forsaavidt der endelig ved Underretsdommen er meddeelt Sognepræst Duus i Wemmeløw Mortification paa nogle af Tiltalte Skolelærer Rasmus Sørensen imod ham fremførte formeentligen fornærmelige Udladelser, da findes bemeldte Udladelser ikke at kunne under nærværende Sag tages under Paakjendelse, efterdi

der ikke skjønnes at være Anledning til med Hensyn til samme at anvende Bestemmelserne i L. 1—12.

Sagens Behandling i første Instants har, saavelsom den befalede Sagførelse ved begge Retter, været lovlig.

Thi kjendes for Ret: De Tiltalte, Skolelærer Rasmus Sørensen af Wenslow, Huusmand Hans Osted af Wemmeløw, Skrædder Søren Rasmussen af Ormitzløw, samt Gaardmand Hans Andersen og Ane Jensdatter, Gaardmand Hans Nielsens Enke, begge af Føerløw, bør i Mulct til Sorøe Amts Fattigkasse erlægge, den Første 30 Rbdlr., den Anden 10 Rbdlr. og de 3 Sidstnævnte hver 5 Rbdlr., alt Sølv.

I Henseende til Actionens Omkostninger bør Birketingsdommen ved Magt at stande.

Actor ved Overretten, Cancellieraad og Procurator Beyer, tillægges i Salair 12 Rbdlr. Sølv, hvoraf Tiltalte Skolelærer Rasmus Sørensen udreder $\frac{1}{3}$ Deel og hver af de øvrige Tiltalte $\frac{1}{6}$ Deel.

De idømte Mulcter at udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, og det Øvrige at efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 30.

En Arrestforretning, hvorunder var eragtet at Debitors Person burde hensættes i Gjeldsfængsel, annulleret,

fordi den, til Oplysning om at hans Gods var utilstrækkeligt til Creditors Fyldestgjørelse, stedfundne Vurdering var foretaget af Personer, der ikke kunde antages at have havt fornøden Sagkundskab.

I Sagen:

Fabrikeier og Møllebygger J. A. Borum,

contra:

J. L. Jensen af Vedskende Kro.

(Afsagt den 23de April 1838.)

Efterat en hos Citanten, Fabrikeier og Møllebygger J. A. Borum, efter Reqvisition af Kjøbmand E. J. Roeskilde i Kallundborg foretagen Arrestforretning i Anledning af én Fordring efter 2 af Førstnævnte accepterede, men ikke betalte Vexler, var bleven stadfæstet ved en inden Roeskilde Kjøbstads Bytingsret den 1ste December 1836 afsagt Dom, hvorved Borum tillige tilpligtedes at betale til Kjøbmand Roeskilde 406 Rbd. 82 ß. S. og T., med lovlige Vexelrenter af 230 Rbd. fra 8de October 1836 og af 150 Rbdlr. fra 12te s. M., m. m., reqvirerede Indstævnte, J. L. Jensen, til hvem Kjøbmand Roeskilde har overdraget sit Tilgodehavende efter bemeldte Dom, under 12te August f. A. Debitors Person belagt med Arrest, saafremt han ikke betalte eller stillede antagelig Sikkerhed for efter Dommen skyldigværende 473 Rbd. 13 ß. S. og T., tilligemed Forretningens Omkostninger. Paa Grund af at det ikke var godtgjort, at Debitors Gods var utilstrække-

ligt til Udredelsen af dette Beløb, eragtede den constituerede Foged, Procurator Fritz, under 14de August f. A., at Begjeringen om Arrest paa Citantens Person ikke for Tiden kunde gives Medhold, men da Arrestrequirenten umiddelbart efter denne Eragtnings Afsigelse havde paastaaet samtlige Citantens faste og rørlige Eiendele efter lovlig Omgang taxerede, og der ifølge heraf var foretaget en Vurdering, afgav den constituerede Foged samme Dag en Kjendelse, hvorved han, med Hensyn til at den paa de vurderede Eiendomme satte Værdi, sammenholdt med den Debitor beviislig paahvilende Gjeld, oplyste, at Requirenten ikke kunde vente Fyldestgjørelse for sin Fordring i Debitors Gods, eragtede, at Sidstnævnte burde hensættes i Fængsel som Gjeldsarrestant.

Ved Stævning af 24de August f. A. har Citanten her til Retten indanket bemeldte Fogedforretning og paastaaet den kjendt uefterrettelig at være; saa har han og i Indlæg af 20de November f. A. paastaaet saavel den constituerede Foged, som Indstævnte, J. L. Jensen, tilpligtede in solidum at betale ham en passende Erstatning for den Tort, der er overgaaet ham ved Arrestdecretet, og denne Sags Omkostninger skadesløst. Derimod har Indstævnte paastaaet Fogedforretningen stadfæstet og sig frifunden for Citantens Tiltale, samt Processens Omkostninger skadesløst.

Citanten har til Styrke for sin Paastand iblandt andet paaberaabt sig, at den Vurdering, som blev fore-

taget over hans Gods, for at oplyse om dettes Værdi, sammenholdt med den ham beviislig paahvilende Gjeld, gjorde det antageligt, at han ikke kunde betale, ikke er skeet paa behørig Maade. Han har i denne Henseende erindret, at den over hans faste Eiendom i Roeskilde stedfundne Vurdering, der maa antages at være iværksat af Fogdens Vidner, burde med særdeles Hensyn til at Eiendommen var en Fabrik med en betydelig Deel til samme hørende Maskiner og Inventarium, været foretaget af sagkyndige Mænd, hvilket ikke har været Tilfældet.

Til Oplysning om, at Vurderingen har været mangelfuld, har han fremlagt 2 af dertil paa behørig Maade udmeldte Mænd den 5te Mai 1836 og 8de December f. A. afholdte Vurderingsforretninger, under hvilke fornævnte Eiendoms Værdi er ansat til respective 65,400 Rbdlr. og 61,803 Rbdlr., medens den ved den under Fogedforretningen afholdte Vurdering kun er anslaaet til 45,000 Rbdlr.

Efter Rettens Formening er den sidstnævnte Vurdering foretagen paa en Maade, der saalidet svarede til dens Hensigt, at Citantens Paastand om at Fogedforretningen bør kjendes uefterrettelig, maa gives Medhold.

Ligesom mangfoldige Lovbestemmelser udtale den i Sagens Natur grundede Sætning, at den Handling, hvis Øiemeed er at tilveiebringe Oplysning om en Tings sande Værdi, ikkun bør foretages af saadanne Personer, som maa antages at være istand til derom at have nogen

Mening, saaledes viser navnlig L. 1—24—18, at det er Fogdens Sag, naar der forekommer Noget, som de af ham medtagne Mænd ikke forstaae sig paa at taxere, da at kalde andre, som dertil ere duelige. Dette burde in casu have fundet Sted med Hensyn til den faste Eiendom, som var Gjenstand for Vurdering, da den, hvad de fremlagte under 5te Mai 1836 og 8de December f. A. optagne Synsforretninger udvise, og hvad der ogsaa er in confesso mellem Parterne, for største Delen udgjør en Fabrik med en betydelig Deel dertil, navnlig til et i samme værende Papiirværk, hørende Maskiner og Inventarium, hvis Vurdering krævede Sagkundskab, og foretagen af Andre end saadanne, som vare i Besiddelse deraf, ikke kunde give nogen Garanti for, at den ved L. 1—24—33 foreskrevne Betingelse for Anvendelsen af personlig Arrest var tilstede.

Den indankede Arrestforretning, med den under samme den 14de August f. A. afsagte Eragtning, hvorved bestemtes, at Citanten skulde hensættes i Gjeldsfængsel, vil saaledes være at annullere.

Til at tilkjende Citanten Reparation hos Indstævnte, J. L. Jensen, i Anledning af Arrestdecretet, der iøvrigt ikke er blevet sat i Virksomhed, findes der ikke tilstrækkelig Grund, og forsaavidt han har paastaaet den constituerede Foged, Procurator Fritz, tilpligtet at udrede en saadan in solidum med bemeldte Jensen, maa desuden Spørgsmaal om, hvorvidt der paahviler ham noget Ansvar i saa Henseende, bortfalde

allerede af den Grund, at han ikke er stævnet som Part i Sagen, hvilket ogsaa gjelder med Hensyn til den af Citanten gjorte Paastand om at den constituerede Foged skulde tilpligtes in solidum med Jensen at udrede Sagens Omkostninger. Disse blive efter Omstændighederne at ophæve.

Kongens Kasses Ret bliver at forbeholde med Hensyn til at den Indstævnte under 29de Mai 1837 meddeelte Transport paa den inden Roeskilde Kjøbstads Bytingsret den 1ste December 1836 afsagte Dom ikke er skrevet paa behørigt stemplet Papiir.

Iøvrigt har det stemplede Papiir under Sagen været rigtigt forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Den paaankede Arrestforretning bør uefterrettelig at være. Iøvrigt frifindes Indstævnte, J. L. Jensen af Vedskende Kro, for Citantens, Fabrikeier og Møllebygger J. A. Borums Tiltale i denne Sag.

Processens Omkostninger ophæves.

Kongens Kasses Ret reserveres med Hensyn til at den Indstævnte under 29de Mai 1837 meddeelte Transport paa den inden Roeskilde Kjøbstads Bytingsret den 1ste December 1836 afsagte Dom ikke er skreven paa behørigt stemplet Papiir.

No. 31.

En Dom annulleret fordi Underdommeren, uagtet hvad der under Sagen var fremkommet om at Tiltalte, der var actioneret for Tyveri, tillige havde gjort sig skyldig i andre Forseelser, for hvilke Actor i første Instants havde paastaaet ham anseet, ikke havde andraget paa Extension af Actionsordren. At denne, foruden det specielt udhævede Delictum, nævner som Gjenstand for Actionen de flere Forbrydelser, Paagjeldende maatte findes at have forøvet, afgiver ei Hjemmel til at tage disse under Paakjendelse.

I Sagen:

Procurator Ring, som Actor,

contra:

Arrestanten Jørgen Jochumsen.

(Afsagt den 8de Mai 1838.)

Da Underdommeren, Birkedommer Bay, uagtet hvad der er fremkommet angaaende bedrageligt Forhold og Overtrædelse af Frd. 24de Juli 1822, hvori Arrestanten, Jørgen Jochumsen, skal have gjort sig skyldig, og hvorfor han og af Actor i første Instants er paastaaet anseet, har undladt at andrage paa Extension af den udfærdigede Actionsordre, i hvis almindelige Udtryk, der gaae ud paa, at Arrestanten skal ansees for anden Gang begaaet Tyveri, samt for de flere Forbrydelser, han under Sagens Gang maatte befindes at have gjort sig skyldig i, bemeldte Underdommer maa

antages ikke at have fundet, ligesom han ei heller skjønnes deri med Føie at have kunnet finde Hjemmel til at tage under Paakjendelse, hvorvidt Arrestanten maatte have gjort sig skyldig i det ovenmeldte bedragelige Forhold og Overtrædelse af fornævnte Forordning, saa vil den paaankede inden Samsøe Birketingsret den 10de Februar sidstleden afsagte Dom være at kjende uefterrettelig, samt Sagen at hjemvise til ny Foretagelse og Paakjendelse, efterat fornøden Indstilling om Udvidelse af Actionsordren er skeet og Resolution desangaaende afgivet.

Tillige vil der ved Sagens ny Foretagelse være at fremskaffe behørig Straffeattest for Arrestantens Vedkommende, forsaavidt betræffer Tidsrummet fra 7de September 1835, hvorhos de under Sagen omhandlede Ruser, efter paany at være bragte tilstede og vedkjendte af Arrestanten, bør paa lovlig Maade vurderes, ligesom der og bliver at tilveiebringe Oplysning om hvorvidt Handelsmand Nerger har af Søren Bendsen faaet erstattet de 2 Rbdlr., der udgjorde Værdien af de Varer, som Førstnævnte for hans Regning har udleveret til Arrestanten.

Actor her for Retten, Procurator Ring, tillægges i Salarium 5 Rbdlr. Sølv, der bliver at udrede af det Offentlige, forsaavidt der ved endelig Dom i Sagen ikke maatte findes at være Føie til at paalægge Arrestanten Udredelsen af bemeldte Salair.

Den befalede Sagførelse her ved Retten har været forsvarlig. Derimod kommer Sagens Behandling og Førelse i første Instants ikke for Tiden under endelig Paakjendelse.

Thi kjendes for Ret: Birketingsdommen bør uefterrettelig at være, og hjemvises Sagen til nye Foretagelse og Paakjendelse, efterat behørig Indstilling er gjort om Udvidelse af den udfærdigede Actionsordre og Resolution desangaaende afgivet, samt de ovenommeldte Oplysninger tilveiebragte.

Det Actor her for Retten, Procurator Ring, tilkommende Salair 5 Rbdlr. Sølv, udredes af det Offentlige, forsaavidt der ved endelig Dom i Sagen ikke maatte findes at være Føie til at paalægge Arrestanten Udredelsen af bemeldte Salair.

No. 32.

Spørgsmaal om Tilstrækkeligheden af et angaaende Eiendomsretten til en kongelig Obligation ført Beviis.

I Sagen:

Directionen for det kongelige Theaters Enke- og Børneforsørgelseskasse,

contra:

Candidatus theologiæ Brøchner og Kammeradvocaten paa den kongelige Kasses Vegne.

(Affagt den 21de Mai 1838.)

Under nærværende Sag have Citanterne, Directionen for det kongelige Theaters Enke- og Børneforsørgelses-kasse, paastaaet Indstævnte, Cand. theol. Brøchner, under en daglig Mulct tilpligtet til dem at udlevere den, bemeldte Enke- og Børneforsørgelseskasse formeentlig tilhørende kongelige Obligation No. 544, dateret 31te Marts 1825, stor 2,000 Rbdlr. Sølv, forsynet med Paategning om at den ikke er hans, men bemeldte Kasses Eiendom, og derhos til dem at betale i Renter for Aaret 1834 80 Rbdlr. rede Sølv, med videre Renter, 4 pCt., deraf fra Dato af Klagen til Forligelsescommissionen, den 14de Marts 1835, og indtil Betaling skeer; hvorhos Citanterne in subsidium og for det Tilfælde, at Indstævnte, Brøchner, paa Grund af at de Vedkommende i Statsgjeldskassens Bøger have noteret en Paategning paa den omhandlede Obligation om at den er ham tilhørende, skulde frifindes for Citanternes Tiltale, have nedlagt Paastand om at den kongelige Kasse tilpligtes at holde Theatrets Enke- og Børneforsørgelseskasse i alle Maader skadesløs, ved enten til Citanterne at udlevere 2,000 Rbdlr. Sølv i kongelige 4 pCt. rentebærende Obligationer, eller til dem at betale disses Værdie efter den ved Betalingstiden gangbare Priis, alt med skadesløse Renter deraf fra 11te December 1833 til Betaling eller Udlevering skeer, og have Citanterne tillige paastaaet de Indstævnte in

solidum tilpligtede at betale Citanterne denne Processes Omkostninger skadesløse.

Denne Paastand have Citanterne under Proceduren extenderet derhen, at Indstævnte, Brøchner, principaliter, og Statskassen subsidialiter ogsaa tilpligtes at betale Citanterne Renter af den paastævnte Obligation for Halvaaret fra 11te December 1834 til 11te Juni 1835, og endelig, for det Tilfælde at Dom for disse Renter ikke kan blive given under denne Sag, forventet deres Ret til dem reserveret i Dommen.

Derimod har Indstævnte, Cand. theol. Brøchner, principaliter paastaaet sig aldeles frifunden for Citanternes Tiltale i denne Sag, og subsidialiter frifunden for at tilsvare de af Obligationen faldne Renter, og i ethvert Tilfælde frifunden for at tilsvare andre af disse, end dem der svare til Tidsrummet fra 22de Mai til 11te December 1834, hvorhos han i ethvert Tilfælde har paastaaet sig tilkjendt Søgsmaalets Omkostninger, og sluttelig har han, efterat den i Justitssagen mod forhenværende Theaterkasserer og Secretair Printzlau afsagte Dom i Udskrift var bleven fremlagt, under Proceduren, med Hensyn til at der ved nysnævnte Dom er tilkjendt Enkekassen Erstatning for Obligationen, ogsaa af denne Grund paastaaet sig frifunden enten aldeles, eller for Søgsmaalet som for tidligt anlagt, samt ogsaa i dette Tilfælde sig tillagt Sagens Omkostninger.

Endelig har Kammeradvocaten paa den kongelige Kasses Vegne nedlagt Paastand om at denne Sag

enten afvises, eller at nysnævnte Kasse frifindes for Citanternes Tiltale, og at ham tillegges Kost og Tæring eller Salair med noget Tilstrækkeligt.

Citanterne støtte deres principale Paastand derpaa, at den under Sagen omhandlede Obligation, der oprindelig er udstædt til Ihændehaveren, og senere, efter tvende Gange at være noteret i Statsgjeldscontoirets Bøger paa Navn, atter er transporteret til Ihændehaveren, derpaa siden 1829 skal have været det kongelige Theaters Enke- og Børneforsørgelseskasse tilhørende, samt af dennes Direction være meddeelt Paategning herom, hvilken Paategning dog ikke er bleven noteret i Statsgjeldscontoiret, og at den senere ikkun ved ulovligt Forhold af den fornævnte Printzlau er kommen ud af Kassens Besiddelse, idet Printzlau har afrevet det sidste Halvark af Obligationen, paa hvilket Blad nysnævnte Paategning var skreven, derefter har tilklistret et andet Blad, og efterat have forsynet dette med de Paategninger om Rentebetalinger, som forefandtes paa det afrevne Blad, endelig har afhændet Obligationen.

Vel maa det nu, hvad først den af Indstævnte, Brøchner, nedlagte, paa den fremlagte Dom i Justitssagen mod Printzlau grundede Paastand betræffer, bemærkes, at den Omstændighed, at der ved bemeldte Dom er tilkjendt den fornævnte Enke- og Børneforsørgelseskasse Erstatning hos Printzlau for de af ham Kassen fravendte Obligationer, ikke vil kunne være

til Hinder for, at selve Obligationerne af ovennævnte Kasse søges vindicerede, da den ommeldte Ret til Erstatning naturligviis i alt Fald ikkun kan forudsættes tildeelt Kassen for det Tilfælde, at denne ikke faaer selve Obligationerne tilbage.

Men det skjønnes ikke rettere, end at Indstævnte, Brøchner, af en anden Grund maa tillægges den af ham paastaaede Frifindelse, den nemlig, at Citanterne ikke mod hans Benægtelse have godtgjort, at den omqvæstionerede Obligation nogensinde har tilhørt Theatrets Enke- og Børneforsørgelseskasse.

Citanterne have i denne Henseende erindret, at det ikkun da kunde paaligge dem at bevise bemeldte Kasses Eiendomsret til den oftnævnte Obligation, naar denne var fremkommen i sin oprindelige Tilstand, men at Beviisbyrden nu ikke kan paahvile dem, eftersom netop det Halvark af Obligationen er borttaget, hvorpaa den Paategning fandtes, der skulde godtgjøre Kassens Eiendomsret, hvorimod det maa være dens Sag, der har erhvervet Obligationen, at afbevise hvad Citanterne avancere med Hensyn til den Paategning, der har staaet paa den afrevne Deel af Obligationen. Denne Formening findes imidlertid ikke at kunne gives Medhold. Thi om det end ved de desangaaende fremkomne Oplysninger kunde ansees beviist, at det sidste Halvark af Obligationen, paa hvilket den Paategning skal have staaet, ifølge hvilken samme tilhørte Theatrets Enke- og Børneforsørgelseskasse, var afrevet, og et andet Blad i

dets Sted tilklistret, hvorved Obligationen kom til at lyde paa Ihændehaveren, hvilken Forandring Indstævnte, Brøchner, forøvrigt har benægtet at have fundet Sted, saa maatte det dog være Citanternes Sag at føre Beviis for, at den Gjenstand, som de ville vindicere fra 3die Mand, virkelig tilhører Theatrets Enke- og Børneforsørgelseskasse, da den Omstændighed, at der er foregaaet en Forandring ved den Tings Form, om hvis Vindication der er Spørgsmaal, naturligviis ikke kan have nogen Indflydelse paa den Citanterne i saa Henseende paaliggende Forpligtelse.

Citanterne have imidlertid formeent, at der i alt Fald er fra deres Side tilveiebragt tilstrækkeligt Beviis for Enke- og Børneforsørgelseskassens Eiendomsret til Obligationen, i hvilken Henseende de have paaberaabt sig, deels den af Printzlau under de over ham i sin Tid optagne Forhører afgivne Tilstaaelse om at have iværksat den ovenomhandlede Forandring af Obligationen ved at afrive det bageste Blad af samme, og tilklistre et andet, saa at den kom til at lyde paa Ihændehaveren, hvorefter han afhændede samme; deels at den oftnævnte Obligation findes anført i de for Theatrets Enke- og Børneforsørgelseskasse aflagte Regnskaber for Aarene 1829 til 1833, begge inclusive, som Kassen tilhørende; endelig at der for Renterne af Obligationen i Tidsrummet fra 11te Juni 1830 til 11te December 1832, begge inclusive, er qvitteret i Statsgjeldscontoi-

rets Bøger af Printzlau. Herved findes imidlertid ikke det omhandlede Beviis at være kommet tilstæde.

Hvad nemlig angaaer det fra Printzlaus ovenmeldte Tilstaaelse hentede Beviisdatum, da har Indstævnte, Brøchner, med Grund derimod erindret, at den ikke kan tillægges nogen Virkning, hvor der er Spørgsmaal om at afgjøre, hvorvidt Enke- og Børneforsørgelseskassen virkelig er Eier af den omhandlede Obligation. Og forsaavidt betræffer det Argument, Citanterne have villet søge deri, at Obligationen findes anført i de for den ovennævnte Kasse aflagte Regnskaber for 1829 til 1833 som samme tilhørende, maa Indstævnte Brøchners Formening om at dette intet relevere, bifaldes, da der ikke, som af ham bemærket, er nogen Vished for at der ikke i Regnskaberne ere optagne andre end Enke- og Børneforsørgelseskassen virkelig tilhørende Obligationer, hvortil ogsaa kommer den af Indstævnte, Brøchner, udhævede Omstændighed, at der i Regnskabet for 1833 findes opførte flere Obligationer, som bemeldte Kasse tilhørende, der allerede forinden Regnskabets Affattelse vare' blevne noterede i Statsgjeldscontoirets Bøger som tilhørende andre end Enke- og Børneforsørgelseskassen.

Den Omstændighed, at Qvitteringerne for Renterne af Obligationen i Tidsrummet fra 11te Juni 1830 til 11te December 1832 er meddeelt under Navnet Printzlau, kan naturligviis, som af Indstævnte, Brøchner, bemærket, allerede af den Grund ikke

afgive noget Beviis for den titmeldte Kasses Eiendomsret, at der ikke haves nogen Vished for, hvem den Printzlau har været, der har meddeelt vedkommende Qvitteringer.

Som Følge af Foranførte vil altsaa Indstævnte, Cand. theol. Brøchner, for Citanternes Tiltale i denne Sag være at frifinde. Forsaavidt Citanterne in subsidium have paastaaet den kongelige Kasse tilpligtet at holde Theatrets Enke- og Børneforsørgelseskasse skadesløs med Hensyn til den i Statsgjeldscontoirets Bøger stedfundne Notering af den, den omhandlede Obligation meddeelte Paategning om at den var Indstævnte, Brøchner, tilhørende, bliver den kongelige Kasse af samme Grund som nysmeldte Indstævnte at tillægge Frifindelse, da det ogsaa fra sammes Side er benægtet, at Obligationen har tilhørt Enke- og Børneforsørgelseskassen.

Processens Omkostninger blive efter Omstændighederne at ophæve, dog at Citanterne betale i Salair til Kammeradvocaten 30 Rbdlr. Sølv.

Det til Sagen, forsaavidt samme ikke har været beneficeret, henhørende stemplede Papiir er rigtigt forbrugt.

Thi kjendes for Ret: De Indstævnte, Candidatus theologiæ Brøchner, og Kammeradvocaten paa den kongelige Kasses Vegne, bør for Tiltale af Citanterne, Directionen for det kongelige Theaters Enke- og Børneforsørgelseskasse, i denne Sag frie at være.

Processens Omkostninger ophæves, dog at Citanterne betale i Salair til Kammeradvocaten 30 Rbdlr. Sølv, der udredes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

No. 33.

En Persons Forhold med paa en Søndag i en kongelig Skov at afskjære nogle Hasselkjeppe antaget ikke at kunne gaae ind under Frd. 18de April 1781 § 14, sidste Membrum.

I Sagen:

Procurator Nyegaard, som Actor,

contra:

Tiltalte, Huusmand Hans Pedersen af Slangerup.

(Afsagt den 19de Juni 1838.)

Tiltalte, Huusmand Hans Pedersen af Slangerup, der er langt over criminel Lavalder, er under nærværende i første Instants inden Frederiksborgs Districts Extraret paakjendte Sag ved egen Tilstaaelse, i Forbindelse med de iøvrigt oplyste Omstændigheder, tilstrækkeligen overført at have en Søndag Formiddag i November Maaned f. A. i den Hans Majestæt Kongen tilhørende Lystrup Skov med en Kniv afskjaaret 4 Hasselkjeppe, der ere vurderede tilsammen til 2 ß., og hvilke

han har angivet at ville bruge til at lukke for sine Ænder.

Det Tiltalte saaledes overbeviste Forhold findes imidlertid ikke at kunne bedømmes efter den i Frd. 18de April 1781 §. 4, sidste Membrum, indeholdte Bestemmelse om Skovtyverie, som begaaes om Søn- og Helligdagene, hvilken Bestemmelse, saavel efter Paragraphens eget Indhold, som ifølge Forbindelsen med de foregaaende Paragrapher og navnligen med §. 25, maa antages ikkun at have Hensyn til den i sidstnævnte Paragraph omhandlede egentlige Skovhugst, hvorunder det ovennævnte Factum, der maa betragtes som blot Gjerdselhugst, ei skjønnes at kunne henføres.

Men ligesom det, efter Analogien af den paaberaabte Bestemmelse i Frd. 18de April 1781 §. 34, maa billiges at nærværende Sag er anlagt som en Justitssag, saaledes vil og denne Analogie være at tage i Betragtning ved Valget af den Straf, Tiltalte bliver at idømme og som med Hensyn hertil, samt da Tiltalte forhen ifølge Frederiksborg Districts Extraretsdom af 11te Marts 1831 har for Tyverie været straffet med Fængsel paa Vand og Brød i 4 Gange 5 Dage, findes passende at kunne bestemmes til lige Fængsel i 2 Gange 5 Dage.

I Henseende til Actionens Omkostninger, hvorunder Størrelsen af de Actor og Defensor ved Underretten tillagte Salarier af respective 3 og 2 Rbdlr. Sølv billiges, og af hvilke det Actor tilkommende Salair ved

den indankede Dom rettelig er fastsat at skulle udredes af den kongelige Jordebogskasse, vil bemeldte Dom være at stadfæste. I Salarium til Actor her for Retten, Procurator Nyegaard, vil Tiltalte derhos være pligtig at betale 5 Rbdlr. Sølv.

Sagens Behandling ved Underretten har ikke været forbundet med saadant Ophold, der vil kunne paadrage Underdommeren Ansvar.

Den befalede Sagførelse ved begge Retter har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Tiltalte, Huusmand Hans Pedersen af Slangerup, bør hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 5 Dage.

I Henseende til Actionens Omkostninger bør Underretsdommen ved Magt at stande.

I Salarium til Actor her ved Retten, Procurator Nyegaard, betaler Tiltalte 5 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 34.

En Person anseet med arbitrair Straf for at have ved usande Foregivender deels tilvendt, deels søgt at tilvende sig Understøttelse, og for at have for en Anden forfattet Andragender, der gik ud paa at tilvende denne Hjelp og hvis Indhold han vidste var urigtigt.

I Sagen:

Procurator Knudsen, som Actor,

contra:

Arrestanten Carl Ferdinand Olsen.

(Afsagt den 3die Juli 1838.)

Under nærværende Sag tiltales Arrestanten, Carl Ferdinand Olsen, for at have gjort sig skyldig i Overtrædelse af Frd. 15de December 1820 §. 4 og i andet misligt Forhold med Hensyn til Ansøgninger, samt for at have paa lovstridig Maade og tildeels ved falske Attester og usande Foregivender tilvendt eller søgt at tilvende sig selv og Andre Understøttelse.

Med Hensyn til den Deel af Actionen, der har Overtrædelse af Frd. 15de December 1820 §. 4 og andet ulovligt Forhold i Henseende til Ansøgninger til Gjenstand, har Arrestanten vedgaaet at have i forhenværende Sergeant ved de vestindiske Tropper, Andreas Jørgensens Navn skrevet en til Hans Majestæt Kongen stilet Ansøgning, om Hjelp til at bestride Omkostningerne ved Supplicantens Hjemreise til Rendsborg, og under samme skrevet bemeldte Jørgensens Navn, samt givet den Paategning "allerunderdanigst af Supplicanten selv", hvorefter han har indleveret den.

Vel har Jørgensen forklaret, at han ikke har bemyndiget Arrestanten til at skrive eller indgive den omhandlede Ansøgning; men ligesom Sidstnævnte bestemt og vedholdende har udsagt, at han af Jørgensen var anmodet om at skrive den i hans Navn, saaledes ere der under Sagen fremkomne Data, der gjøre det

ikke uantageligt, at Arrestanten ved det mellem ham og Jørgensen Passerede kan have anseet sig bemyndiget af denne til at ansøge den ovennævnte Understøttelse for ham, og Arrestanten vil derfor ikke kunne dømmes efter Frd. 15de December 1820 §. 4, 2det Membrum, hvorimod han, da han urigtigen har givet Ansøgningen den ovennævnte Paategning, "allerunderdanigst af Supplicanten selv", vil, efterdi denne maa forstaaes om, at Ansøgningen er conciperet af Supplicanten selv, være at ansee efter 1ste Membrum i bemeldte Paragraph med en Mulct, der efter Omstændighederne skjønnes at kunne bestemmes til 20 Rbdlr. Sølv, og tilfalder Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse.

Forsaavidt Arrestanten dernæst er actioneret for at have paa lovstridig Maade, og tildeels ved falske Attester og usande Foregivender, tilvendt eller søgt at tilvende sig selv og Andre Understøttelse, da er der i hans Værge forefundet en af ham i Dorthea Kammerschmidts Navn til Hendes Majestæt Dronningen, om at forundes en Understøttelse, skrevet Ansøgning, der er forsynet med en Paategning, som bevidner Supplicantindens Værdighed og Trang, og er underskrevet Rothe. Pastor Rothe her i Staden har erklæret, at han ikke har meddeelt denne Paategning, som efter de Skrifttræk, hvormed den er skreven, maa antages med Flid at være givet Udseende af at være fornævnte Pastor Rothes Haandskrift. Men Arrestanten har benægtet at have skrevet denne Paategning, hvorimod han har forklaret

at have conciperet Ansøgningen for et ham ubekjendt Fruentimmer, der navngav sig Dorthea Kammerschmidt, og, efter nogen Tids Forløb, som Beviis for, at Ansøgningen ikke havde forhjulpet hende til nogen Understøttelse, tilbageleverede ham samme, der da var forsynet med den titnævnte Paategning, og mod denne hans Benægtelse er intet Beviis fremkommet.

Derimod er han ved egen Tilstaaelse og de forøvrigt oplyste Omstændigheder overbeviist at have deels tilvendt, deels søgt at tilvende sig Understøttelse af forskjellige Personer, til hvilke han har henvendt sig i Skrivelser, hvori han, for at bringe de Paagjeldende til at opfylde hans Begjering om Almisse, har fremstillet sine Livsforhold anderledes end de virkeligen vare.

Ligeledes er det tilstrækkeligt oplyst, at han for en Anden har forfattet Andragender, som gik ud paa at tilvende denne Understøttelse og hvis Indhold det var ham bekjendt ikke stemmede overeens med Sandhed.

For sit under denne Deel af Actionen oplyste Forhold skjønnes Arrestanten, der medens han var i militair Tjeneste er straffet 14 Gange for Tjenesteforseelser, at burde ansees med en arbitrair Straf, der findes passende at kunne bestemmes til 2 Gange 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød.

Arrestanten vil derhos være pligtig at udrede Actionens Omkostninger, derunder indbefattet det Actor tilkommende Salair med 5 Rbdlr. Sølv.

Den befalede Sagførelse har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Arrestanten, Carl Ferdinand Olsen, bør hensættes i Fængsel paa Vand og Brød i 2 Gange 5 Dage, og bøde 20 Rbdlr. Sølv til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse, samt udrede de af Actionen lovlig flydende Omkostninger, derunder indbefattet Salarium til Actor, Procurator Knudsen, 5 Rbdlr. Sølv.

Den idømte Mulct at udredes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse og iøvrigt at efterkommes under Adfærd efter Loven.

No. 35.

Spørgsmaal om hvorvidt en Mand kunde ansees pligtig at hæfte for Gjeld, der reiste sig fra en Handel, som var ført i Medhold af en hans Hustrue meddeelt Bevilling.

I Sagen:

Urtekræmmer Jacob Hansen,

contra:

Krigsassessor, Fuldmægtig i det kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegium Jacob Jacobsen.

(Afsagt den 16de Juli 1838.)

Ifølge Stævning af 19de August f. A. og efter foregaaende Klage til Forligelsescommissionen søger Citanten, Urtekræmmer Jacob Hansen, under nærvæ-

rende Sag Indstævnte, Krigsassessor, Fuldmægtig i det kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegium Jacob Jacobsen, der er i Egteskab med Karen Andrea Jacobsen, født Ravn, som har handlet under Firma E. Andersen Ravn, til at betale 2,243 Rbdlr. 5 Mk. 11 ß. Sedler og Tegn, som Citanten ifølge den i Indstævntes og Hustrues Fallitbo den 28de Juli f. A. stedfundne Opgjørelse har tilgode som Restbeløb af 2 indenbyes Vexler af 24de Juli og 11te August 1834, og Regning af 9de Januar 1835, med Renter fra 11te Juli 1836 indtil Betaling skeer, samt Processens Omkostninger skadesløst.

Efterat Indstævnte i Indlæg af 8de Januar d. A. havde paastaaet Sagen afviist, men denne Paastand ved Rettens Kjendelse af 2den April sidstleden var bleven forkastet, har han i Indlæg af 23de samme Maaned paastaaet sig frifunden for Citantens Tiltale i denne Sag, enten aldeles eller i alt Fald forsaavidt den paastævnte Fordring ikke kan udredes af hans og Hustrues fælles Bo. Saa har han og paastaaet sig Processens Omkostninger skadesløst tillagte.

Ifølge de fremkomne Oplysninger ere Sagens Omstændigheder følgende:

Under 27de November 1822 erholdt Indstævntes Hustrue, Karen Andrea Ravn, der da var ugift, allernaadigst Bevilling til at handle med ostindiske, chinesiske og visse vestindiske Varer, og paa et af hende, da hun agtede at indlade sig i Egteskab, indgivet Andra-

gende resolverede Kjøbenhavns Magistrat under 19de October 1825, at Bevillingen paa Grund af dens Indhold fremdeles vedblev at være gjeldende for hendes Person, hvorefter Handelen førtes under Firmaet E. Andersen Ravn.

I Slutningen af Aaret 1834 opgav Indstævnte og bemeldte hans Hustrue deres Boe som fallit til Skiftebehandling, og ifølge den i Boet forfattede Repartition var det, at Citanten erholdt tilgode som Restbeløb af hans ommeldte Fordring den paastævnte Sum.

Til Styrke for sin Paastand har Citanten anført, at der ved det imellem Indstævnte og dennes Hustrue indgaaede Ægteskab er paa Grund af det imellem Ægtefolk efter Lovgivningen existerende Fælleskab, indgaaet et stiltiende Interessentskab, ifølge hvilket begge forpligtedes at svare til den i Anledning af Handelen stiftede Gjeld, i hvilken Henseende han har bemærket, deels at Indstævnte, saafremt han ikke vilde have et saadant Forhold begrundet, maatte have sikkret sig ved en confirmeret og paa behørig Maade til almindelig Kundskab bragt Ægtepagt, deels at Indstævnte personlig har deeltaget i den førte Handel og navnlig underskrevet de Documenter, hvori den omhandlede Fordring grunder sig, samt selv har, under Skiftebehandlingen af hans og Kones som fallit opgivne Boe, anerkjendt sin Egenskab som Interessent i Handelen.

Forsaavidt nu Indstævnte herimod har erindret, at der ikke har mellem ham og hans Hustrue i Henseende

til Handelen fundet noget Interessentskab Sted, hvoraf for ham maatte resultere Forpligtelse til ubetinget at hæfte for den Handelsfirmaet paahvilende Gjeld, findes dette at maatte gives Medhold.

Om det nemlig end kunde antages, at Indstævnte maatte, uden dertil at erhverve særlig Qvalification, været berettiget til at indtræde som Interessent i den Handel, som hans Hustrue havde Bevilling til at drive, saa er det ikke oplyst, at saadant Interessentskab, der naturligviis ikke kunde begrundes ved Ægteskabets Indgaaelse alene, har fundet Sted, i hvilken Henseende navnligen intet Argument kan hentes derfra, at Indstævnte har underskrevet Firmaets Navn, hvilket han har erklæret at være skeet paa hans Hustrues Vegne, eller fra den Omstændighed, at baade Indstævnte og Hustrue i sin Tid opgave deres Boe som fallit, begge erholdt Protectorium og under Boets Behandling have til Skifteprotocollen bemærket, at "den af dem drevne Handel er bleven ført under Firma ꝛc.", da det i den ommeldte Anledning Passerede, om det end kunde tillægges Virkning med Hensyn til nærværende Sag, i alt Fald ikkun vilde tjene til at vise, at Indstævnte erkjendte, at hans og Kones Fællesboes Masse maatte hæfte for den i Anledning af Handelen stedfindende Gjeld.

Derimod skjønnes ikke rettere, end at Citanten maa være berettiget til at søge Betaling for det paastævnte Beløb i Indstævntes og Hustrues Fællesboe, da det Formuesfællesskab, som efter hvad der er in con-

fesso bestaaer imellem dem, ogsaa maa omfatte de Activa og Passiva, der vedrøre den i Medhold af den titnævnte Bevilling drevne Handel, eftersom der ikke er foregaaet noget Factum, som har modificeret Fællesskabets Omfang. Den af Indstævnte in subsidium nedlagte Paastand vil altsaa være at tage til Følge, dog saaledes, at Citanten kjendes berettiget til tillige i Indstævntes og Hustrues Fællesboe at erholde betalt 4 pCt. aarlig Rente af det paastævnte Beløb, hvilke Renter i Medhold af den mellem Parterne brugte Procedure ville være at tillægge Citanten fra 11te Juni 1836 indtil Betaling skeer.

Processens Omkostninger blive efter Omstændighederne at ophæve.

Det Sagen tilhørende stemplede Papiir er rigtigt forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Indstævnte, Krigsassessor, Fuldmægtig i det kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegium Jacob Jacobsen, bør, forsaavidt hans og Hustrues, Karen Andrea Jacobsen, født Ravns Fællesboe tilstrække kan, til Citanten, Urtekræmmer Jacob Hansen, betale de paastævnte 2,243 Rbdlr. 5 Mk. 11 ß. Sedler og Tegn, med Renter heraf 4 pCt. aarlig fra 11te Juni 1836 indtil Betaling skeer, men iøvrigt for Citantens Tiltale i denne Sag frie at være.

Processens Omkostninger ophæves.

Det Idømte at udredes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

No. 36.

Spørgsmaal om den præclusive Virkning af et Proclama i en Skifteforvalters Boe, med Hensyn til nogle Skiftemidler, med hvilke han havde indesiddet.

I Sagen:

afgangne Cancellieraad og Birkedommer Holsteins Enke, med Lavværge, samt Copiist Wiihm, som Værge for bemeldte Cancellieraad Holsteins og Enkes umyndige Søn,

contra:

Kammeradvocaten paa den kongelige Direction for Statsgjelden og den synkende Fond, dens Vegne.

(Afsagt den 16de Juli 1838.)

Ved en den 31te December 1831 af afgangne Cancellieraad og Birkedommer Holstein, som Skifteforvalter i Kjøbenhavns Amts søndre Birk, fremlagt Repartition i afgangne Etatsraad K. L. Rahbeks og ligeledes afgangne Enkes Boe, blev til den kongelige Direction for Statsgjelden og den synkende Fond, som Pantecreditor efter 2 Obligationer af 30te Juni 1811 og 28de Juni 1813, udlagt 1601 Rbdlr. 5 Mk. 12 ß. Sedler og Tegn, hvilket Beløb Kammeradvocaten paa

paa Embedsvegne, efterat han først efter Begjering i Skrivelse af 18de Juli 1834 havde erholdt en Udskrift af ovennævnte Repartition, den 30te August næstefter anmodede Skifteforvalteren i den i Slutningen af Aaret 1832 afdøde Cancellieraad Holsteins Boe, Justitsraad og Birkedommer Frederiksen, om forlods af Boets Masse at indbetale til den kongelige Kasse. Saavel Cancellieraad Holsteins umyndige Søns, Johan Anthon Holsteins Værge, Copiist Wiihm, som Cand. jur. Bergsøe, i Egenskab af Lavværge for Enkefrue Holstein, protesterede imidlertid imod at den omhandlede Fordring, som først anmeldt efter Udløbet af det i Boet udstædte Proclama, kom i Betragtning, men ved en den 18de Marts f. A. af Skifteforvalteren, Justitsraad Frederiksen, afsagt Decision blev eragtet at den kongelige Direction for Statsgjelden og den synkende Fond burde være berettiget til for 1601 Rbdlr. 5 Mk. 12 ß. at erholde Udlæg i afgangne Cancellieraad Holsteins Boe, med den Prioritet som Frd. 19de December 1821 §. 3 hjemler.

Denne Decision have Cancellieraad Holsteins Enke, med Lavværge, og Copiist Wiihm, som Værge for bemeldte Cancellieraad Holsteins og Enkes umyndige Søn, indanket her for Retten, og paastaaet samme underkjendt, tilsidesat og forandret, saaledes at Cancellieraad Holsteins Stervboe i denne Sag frifindes for Tiltale af den kongelige Direction for Statsgjelden og

Foreløbigen bemærkes, at ligesom Kammeradvocatens Indsigelse mod Cand. jur. Bergsøes Competence til at møde ved Skifteretten som Lavværge og ifølge Fuldmagt for Enkefrue Holstein, ikke vil kunne gives Medhold, eller kunne medføre, at den ovennævnte Exception skulde ansees som ikke fremsat fra hendes Side i første Instants, saaledes vil endvidere den af Kammeradvocaten releverede Omstændighed, at der i Holsteins Boe burde været udstædt Proclama med Aar og Dags Varsel, istedetfor at det ikkun er udstædt med 12 Ugers Varsel, allerede af den Grund ikke mod Hovedcitanternes Protest kunne have nogen Indflydelse, at den ei er fremsat i første Instants, hvilket ogsaa gjelder i Henseende til den af ham gjorte Erindring, at den i sin Tid, ifølge Pl. 2den April 1824 §. 2, udstædte Indkaldelse i Rahbeks afgangne Enkes Boe ikke er blevet indført i Adresseavisen, om det end forøvrigt maatte ansees oplyst, at Indkaldelsen ikke var publiceret i denne Tidende. Men forsaavidt Spørgsmaalet dernæst verserer om det i afgangne Cancellieraad Holsteins Boe i sin Tid udstædte Proclama kan tillægges den almindelige præclusive Virkning relativ til den her omhandlede fra Contracitanten fremkomne Fordring, da skjønner Retten ikke, at dette efter Forholdets Natur in casu vil kunne statueres. Thi vel kan den ved allerhøieste Resolution af 30te April 1820, bekjendtgjort

ved det kongelige danske Cancellies Circulaire af 13de Mai næstefter, givne Bestemmelse om at vedkommende Skifteforvalter skal gjøre Indberetning til Statsgjelds-directionen i de Boer, i hvilke bemeldte Direction maatte have Pantefordringer, ikke i dette Tilfælde ligefrem findes anvendelig, efterdi det sees blandt andet af Bestemmelsen om at Skifteforvalteren skal søge Underretningen herom af Pantebogen, at bemeldte Resolution kun har de i tinglæste Obligationer grundede Pantefordringer for Øie, og ikke saadanne, der kunne være grundede i almindelige legale Bestemmelser, navnligen i den ved Frd. 19de December 1821 §. 3 cfr. §. 1 hjemlede stiltiende Panteret, i hvilken Henseende Statsgjeldsdirectionen ikke ved hiin Resolution kan antages at være tillagt nogen Forrettighed fremfor andre Creditorer, og følgeligen findes den Omstændighed, at afgangne Cancellieraad Holstein eller hans Boe har indesiddet med Skiftemidler fra det Rahbekske Boe, som vare Statsgjeldsdirectionen tilhørende, og for hvilke denne Direction lige med andre Creditorer, med hvis Udlæg han indesad, maatte tilkomme den ved Frd. 19de December 1821 §. 3 cfr. §. 1 hjemlede legale Panteret, ikke at kunne medføre, at Statsgjeldsdirectionen, ifølge denne Panteret og paa Grund af at ingen saadan Indberetning, som den ved hiin Resolution paabudne, fra det Holsteinske Boes Side beviisligen har fundet Sted

til bemeldte Collegium, nu med Føie kan paaberaabe sig, at det i bemeldte Boe udstædte og førend den omhandlede Fordrings Anmeldelse exspirerede Proclama, ikke skulde relativ til samme tillægges den almindelige præclusive Betydning. Men derimod frembyder sig en anden og efter Rettens Skjøn afgjørende Grund, der maae lede til dette Resultat. Det maae nemlig ansees som en Følge af Bestemmelsen i Frd. 2den April 1817 §. 8, hvorved det er gjort til positiv Pligt for Skifteforvalteren at indbetale de til Creditorer paa Skifte udlagte, men uafforbrede Summer til Fonden ad usus publicos, at et i Skifteforvalterens Boe udstædt Proclama ikke kan præcludere disse Fordringer, saaledes at Fonden ad usus publicos skulde være nødsaget til, for at undgaae denne Præclusion, at melde sig i enhver Skifteforvalters Boe formedelst den blotte Mulighed af at han indesad med slige Skiftemidler, der vel skulle afforbres af vedkommende Creditorer, men naar dette ikke skeer, ei derfor skulle afforbres af Fonden, efterdi det ved hiint Lovbud er befalet, at Skifteforvalteren selv, hvilket og maa gjelde hans Boe paa hans Vegne, skal gjøre de positive Skridt og selv melde sig med Indbetalingen. Idet Contracitanten derfor, som enhver anden Creditor, til hvem Udlæg er skeet paa de af afgangne Cancellieraad Holstein behandlede Skifter, maatte forvente, at enten han selv eller hans Boe besør-

gede Indbetalingen af de uafforbrede Summer til Fonden ad usus publicos, saaledes maae Contracitanten ogsaa, forsaavidt dette ikke er skeet, kunne henvende sig til hans Boe eller Efterladte, uden at det exspirerede Proclama heri kan være til Hinder; thi hvad Fonden ad usus publicos kunde foretage paa Skiftecreditorernes Vegne, maae disse i Reglen ansees beføiede til selv med lige Virkning at iværksætte, hvilket saameget mere maae gjelde i nærværende Tilfælde, hvor bemeldte Fond, efter den Maade, hvorpaa samme har interveneret under nærværende Sag, har understøttet Contracitantens Formening, ikke blot forsaavidt det ved denne Intervention er in confesso, at ingen Indbetaling af den fordrede Sum har funden Sted til bemeldte Fond, men ogsaa forsaavidt Interventionen sees kun væsentligen at sigte til at skaffe Contracitanten den Ret, som Fonden in subsidium antager at være sig tilkommende.

Ifølge det Foranførte vil Statsgjeldsdirectionen efter den derom nedlagte Paastand være at kjende berettiget til at erholde Udlæg i afgangne Cancellieraad Holsteins Boe for den omhandlede Fordring, stor 1601 Rbdlr. 5 Mk. 12 ß. Repræsentativer, med den Fortrinsret, som Frd. 19de December 1821 §. 3 hjemler, og den paaankede Skiftedecision saaledes være at stadfæste.

Efter dette Udfald af Sagen bliver der i Henseende til Intervenientsøgsmaalet Intet at paakjende.

Processens Omkostninger blive efter Omstændighederne at ophæve, dog at Hovedcitanterne betale i Salarium til Kammeradvocaten 30 Rbdlr. Sølv.

Det til Sagen hørende stemplede Papiir er rigtigt forbrugt.

Thi kjendes for Ret: Den paaankede Skiftedecision bør ved Magt at stande.

Processens Omkostninger ophæves, dog saaledes at Hovedcitanterne, afgangne Cancellieraad og Birkedommer Holsteins Enke, med Lavværge, samt Copiist Wiihm, som Værge for bemeldte Cancellieraad Holsteins og Enkes umyndige Søn, betale til Kammeradvocaten Salarium 30 Rbdlr. Sølv, som udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

*　　*　　*

Høiesterets-Dom, affagt den 3die Mai 1839.

Citantinden bør for Kammeradvocatens Tiltale i denne Sag fri at være.

No. 37.

Frd. 4de October 1833 §. 1, cfr. §§. 6 og 7, sammenholdt med §. 22, anvendt paa en Person, der havde udøvet Vold imod sin Moder.

I Sagen:

Procurator Ring, som Actor,

contra:

Arrestanten Hans Hansen Olsen.

(Afsagt den 24de Juli 1838.)

Arrestanten, Hans Hansen Olsen, er under nærværende, i første Instants inden Falster Birketing paadømte, Sag ved egen Tilstaaelse og Vidner overbeviist at have udøvet personlig Vold imod sin Moder, Maren Rasmusdatter, Gaardmand Jens Olsens Enke af Mosebye, hvis Gaard han bestyrede og hos hvem han var tilhuse.

Da nemlig bemeldte Arrestants Moder afvigte 23de April havde nægtet at udlevere ham noget Brændeviin, hvilket en omreisende Knapmagersvend, der tilligemed nogle flere Karle befandt sig i Stuen hos Arrestanten, havde forlangt tilkjøbs, og hun, for at Arrestanten ikke desuagtet skulde tage det, havde stillet sig for Døren til det Aflukke i Kjøkkenet, hvori Brændevinet forvaredes, forsøgte Arrestanten ikke desmindre at trænge sig frem til bemeldte Aflukke ved at skyde hende

tilside, og da hun i den Anledning bibragte Arrestanten et Rap over Skuldrene med en Kjep, greb han hende om Livet og slæbte hende fra Kjøkkenet gjennem Døren ind i Stuen, hvor de ommeldte Personer opholdt sig, med de Ord: "her er min Moder", eller "her skulle I see hvilken Moder jeg har", og da hun gjorde Modstand under denne Transport, kom hun til at støde Hovedet, den ene Skulder og begge Armene mod Dørkarmen, saa at den ene Arm blødte.

Hvad nu den Straf angaaer, som Arrestanten ved denne sin Adfærd har forskyldt, saa skjønnes det ikke, at det ham af Moderen tilføiede Slag vil kunne bevirke, at hun skulde være at ansee som den, der havde foranlediget den mod hende viste Behandling, da hun først tildeelte Arrestanten Slaget, efterat han uden nogensomhelst gyldig Aarsag havde lagt Haand paa hende, da hun vilde forhindre ham i mod hendes Villie at tage Noget af hendes Aflukke.

Arrestantens Straf vil altsaa være at fastsætte efter Frd. 4de October 1833 §. 1, cfr. §§. 6 og 7, sammenholdt med §. 22, og skjønnes efter Omstændighederne passende at kunne bestemmes til 1 Aars Arbeide som Forbedringshuusfange i Møens Tugt- og Forbedringshuus; thi vel har Defensor her for Retten til Undskyldning for Arrestanten anført, at den af ham

udviste voldsomme Adfærd alene skulde have været udøvet for at han derved kunde komme til at fremstille sin Moder paa den omforklarede Maade, men da Midlet i og for sig her udgjør en selvstændig Forbrydelse, som har havt sine særlige Følger, vil dette ikke kunne komme Arrestanten tilgode.

Ligesaalidet skjønnes den Omstændighed, at Arrestanten er avlet udenfor Ægteskab forinden Moderen blev gift med Gaardmand Jens Olsen, at kunne faae nogen Indflydelse, naar hensees til det Forhold, der ifølge Lovgivningen finder Sted imellem Moder og Slegfredbarn, hvilket in casu har været saameget nærmere, som Arrestanten lige fra sin Barndom har været i Huset hos Moderen.

Efter hvad ovenfor med Hensyn til Straffen er bestemt, vil Underretsdommen, hvorved Arrestanten er tilfunden Straf af 18 Maaneders Forbedringshuusarbeide, altsaa forsaavidt være at forandre, hvorimod den i Henseende til Actionens Omkostninger, samt det Salair, der er tilkjendt den befalede Defensor, vil være at stadfæste.

I Salair til Actor her for Retten, Procurator Ring, vil Arrestanten have at betale 5 Rbdlr. Sølv.

Sagens Behandling i første Instants og Sagførelsen sammesteds, samt her for Retten, har været lovlig.

Thi kjendes for Ret: Birketingsdommen bør ved Magt at stande, dog saaledes at Straffetiden bestemmes til 1 Aar.

I Salair til Actor her for Retten, Procurator Ring, betaler Arrestanten, Hans Hansen Olsen, 5 Rbdlr. Sølv.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

Systematisk Fremstilling af den danske Procesmaade.

Af P. G. Bang og J. E. Larsen.

(Fortsættelse; see 29de til 32te samt 34te Bind.)

Ottende Capitel.

Om Procedurens Slutning. Sagens Indladelse, Optagelse og Ophævelse.

§. 157.

Om Procedurens Slutning i Almindelighed.

Da Øiemedet med Parternes Procedure er at udvikle de Grunde in facto og in jure, af hvilke den paagjeldende Tvists Udfald er afhængig, og at tilveiebringe de Oplysninger, som de antage fornødne for at skaffe Vished for disse Grundes Rigtighed, saa sluttes Proceduren i Almindelighed dermed, at det gjensidigen Anbragte og Oplyste undergives Rettens Paadømmelse, saaledes at Dommeren har at paakjende, hvad der er Ret mellem Parterne i denne Sag, enten Resultatet iøvrigt blot bliver, at det er Ret, at Sagen afvises, saa at kun Sagens Formalitet bliver paakjendt, eller

Dommen, hvilket naturligvis er det sædvanlige Tilfælde, kommer til at afgjøre selve det omtvistede Retsforhold, med andre Ord at paakjende Sagens Realitet. Det er kun aldeles undtagelsesvis, at Proceduren sluttes saaledes, at Sagen hæves, det er at al videre Procedure og Behandling af Sagen ifølge Dommerens Beslutning skal ophøre, uden at den enten ganske eller i Henseende til nogen enkelt Deel, ei engang i Henseende til Formaliteten, paakjendes af Retten.

For at Sagen kan blive paakjendt, maa der i Almindelighed være foregaaet en Opfordring til Dommeren fra Parternes Side, om at paakjende det foreliggende Spørgsmaal, en Indladelse, og en Beslutning af Dommeren, at han vil paakjende det, en Optagelse. Vi skulle derfor nu i de følgende Paragrapher handle om Sagens Indladelse og dens Optagelse, samt derefter om dens Ophævelse.

§. 158.

Om Sagens Indladelse.

Ved Sagens Indladelse forstaaes i Almindelighed en Parts Opfordring til Dommeren, at denne skal ved sit Decret afgjøre enten et opstaaet blot foreløbigt Stridspunct i Sagen, eller ogsaa den hele Tvist, som er Sagens Gjenstand. Det kan ogsaa skee, at Spørgsmaalet om den ene af Parterne er beføiet til at fordre Sagen hævet, hvilket nærmest er at betragte som et fore-

løbigt Stridspunct i Forhold til Sagens endelige Paakjendelse, af dem bliver indladt til Paakjendelse.

Denne Handling fra den vedkommende Parts Side kan forekomme under forskjellige ei uvigtige Modificationer. Indladelsen kan skee udtrykkeligen eller og blot stiltiende, naar man af den vedkommende Parts Fremgangsmaade, navnligen hans Udeblivelse eller Tavshed, i Forbindelse med hans foregaaende Procedure, slutter sig til, at han opfordrer Retten til Paakjendelse af det foreliggende Spørgsmaal. Dog vil en saadan Udeblivelse eller Tavshed i Almindelighed egentligen ikke indeholde nogen selvstændig Opfordring til Dommeren om at tage Tvisten under Paakjendelse, men blot gaae ud paa, at denne Part ei modsætter sig, at Sagen ifølge den anden Parts Indladelse enten tildels eller ganske kommer under Paakjendelse; og maae vi iøvrigt her henvise til den forhen meddelte udførlige Fremstilling af Betydningen og Virkningen saavel af Udeblivelser som af Mangel paa Indsigelse imod Vederpartens Anførte.

Fremdeles kan Indladelsen være frivillig, naar Parten efter sin Anskuelse af hvad hans Sags Tarv fordrer indlader Sagen, eller nødvendig, naar han ifølge Lovens Bydende maa give Sagen under Paakjendelse. Paa den sidste Art Indladelse har man neppe andre Exempler end den ved Frd. 3die Juni 1796 §. 6 foreskrevne Indladelse af Sagen, som i Almindelighed skal skee fra Citantens Side den første Retsdag, da

Sagen falder i Rette, jfr. foran §. 20, og den nødvendige Indladelse, som følger af, at Proceduren ved Høiesteret er begrændset ved Dupliken. Naar Dommeren undertiden har at paakjende Sagen uden nogen Begjæring derom fra Parternes Side, saasom i visse Tilfælde, hvor Anstand er begjært paa Grund af Samtykke, uden at Lovgivningens Forskrifter herom ere iagttagne, eller ifølge en Anstandsgrund, som tydeligen kan kjendes at være en Udflugt, jfr. ovenfor §. 149, saa kan man ei sige, at her finder en nødvendig eller lovbestemt Indladelse Sted: Det er en lovbestemt Optagelse, uden al Indladelse af Sagen.

Vigtigere er Adskillelsen mellem den foreløbige og endelige Indladelse af Sagen, hvilken Adskillelse oftest falder sammen med Distinctionen mellem den partielle og totale Indladelse. En vis Deel af Sagen kan nemlig oftere undergives Paakjendelse, medens den øvrige Sag senere vil blive at tage under Paadømmelse, saaledes som forhen er udviklet med Hensyn til enkelte Formalitetsqvæstioner, enkelte Stridsspørgsmaal under Bevisførelsen, o. s. frdl. Den endelige Indladelse, eller Indladelse i indskrænket Forstand, forudsætter, at Parten opfordrer Dommeren til ved sit Decret at afgjøre den hele for Retten verserende Sag; hvilket navnligen ogsaa finder Sted naar Indladelsen skeer med den Paastand, at Sagen aldeles afvises; thi ogsaa heri ligger en Opfordring til at afgjøre denne Sag,

skjøndt Realiteten igjen kan bringes frem under en anden Sag.

Iøvrigt kan den endelige Indladelse igjen være ubetinget eller betinget; dette sidste, naar Parten alene opfordrer Dommeren til at afgjøre den nærværende Sag ved sit Decret under en vis Forudsætning eller Betingelse, men under den modsatte Forudsætning forbeholder sig Ret til at fortsætte Proceduren. Man pleier at anføre som en saadan Betingelse, at en Part, ved at indlade Sagen, forbeholder sig at give yderligere Tilsvar, hvis der senere fremkommer noget Nyt fra Vederpartens Side. Men denne Reservation er ufornøden; det er kun Sagen i dens nærværende Stand, der indlades, og naar den ei umiddelbart ifølge denne Indladelse kommer under Paakjendelse, men Vederparten enten strax til Retsprotocollen eller efter erholdt Anstand giver yderligere Tilsvar, saa er det en Selvfølge, at den førstnævnte Part ei kan være bunden ved sin tidligere Indladelse af Sagen i dens daværende Tilstand. Derimod er det en virkelig betinget Indladelse, naar Dommeren kun opfordres til at afgjøre Sagen i det Hele, dersom han kommer til et vist bestemt Resultat i Henseende til det indladte Spørgsmaal, men man i modsat Fald forbeholder sig at fortsætte Proceduren, hvilket især forekommer, naar man indlader Sagen med Paastand om dens Afvisning, men forbeholder sig at give Tilsvar i Realiteten, hvis Afvisningspaastanden forkastes. Denne betingede Ind-

ladelse at de vel tilsidst en foreløbig Indladelse, nemlig for det Tilfælde, at den mislige Paastand forkastes, men den er under den modsatte Forudsætning en endelig Indladelse, ligesom omvendt den foreløbige Indladelse af Intervenienten under Sagen ingenlunde behøver at være en betinget Indladelse: Er [illegible] Punct forlods [illegible] i [illegible] med endeligen afgjort, og begge Parter ere enige om, at der i denne Instants ei skal finde videre Procedure Sted om dette Punct, hvilket Resultat Dommeren end antager ved sammes Paakjendelse.

Endeligen kan man skjelne mellem den ensidige Indladelse, naar kun den ene Part forlanger Rettens Kjendelse, og den Indladelse som skeer fra begge Parters Side. Den første forekommer almindeligvis gjentagne Gange under Processens Løb, idet enhver af Parterne indlader hele Sagen eller et enkelt udtrykket Punct, naar han efter Sagens nærværende Tilstand finder, at han har fremført det Fornødne fra sin Side, men derhos, naar der senere fremkommer noget Nyt fra Modpartens Side, vil finde sig foranlediget til en videre Procedure, som han slutter med en ny Indladelse, og saa fremdeles.

Sagen kan ikke blive at paakjende efter den ene Parts ensidige Indladelse, naar den anden Part fordrer Proceduren fra sin Side fortsat, med mindre der efter de i foregaaende Capitel udviklede Regler er Grund til at negte ham videre Udsættelse i Sagen. I For-

bindelse hermed bør det dog erindres, at naar den ene Part pure indlader Sagen i Henhold til sit Forrige, uden at fremføre noget Nyt, og den anden Part, det maatte ansees ubeføiet til at erholde nogen Anstand i Sagen, strax til Protocollen vil give et yderligere Tilsvar, saa vil Dommeren i Almindelighed ei kunne negte den sidstnævnte Part at gjøre en saadan Tilførsel, da Retten ei forud, inden Protocollationen er skeet, vil kunne afgjøre, om denne Part tidligere burde have fremført det, han nu vil dictere til Protocollen, og derved har tabt sin Ret til at komme frem dermed*); men findes dette at være Tilfældet, efterat Tilførselen er skeet, vil Vederparten kunne excipere imod det Tilførte som for sildigen fremkommet: Der vil da i det Høieste kun være at give den Part, der har gjort Tilførselen, en ganske kort Anstand, for at udvikle at hans Tilførsel ei er kommen for sildigt, hvis han i dette Øiemed begjærer Anstand, og naar han da næste Retsdag fremkommer med den nysmeldte Udvikling af, at hans Tilførsel var betimelig, vil hans Vederpart ved igjen at excipere og indlade Sagen i Henhold til sit Forrige, kunne bevirke, at yderligere Udsættelse, ifølge den Stilling, som Sagen antages at have, ikke retteligen kan gives.

*) Dersom Sagen proceders ved en Sagfører vil han efter Reglen i Frd. 3die Juni 1796 §. 15 ei kunne opholde Retten ved sin Protocollation i længere Tid end i en Fjerdedeeltime.

Naar begge Parter indlade et foreløbigt Stridspunct eller den hele Sag, vil Dommeren efter Grundsætningerne i den danske civile Proces ei kunne negte at paakjende samme, uagtet han maatte holde sig forvisset om, at Sagen ei er fuldstændigen udprocederet eller oplyst.

§. 159.

Om Sagens Optagelse.

Ved Sagens Optagelse, i Ordets almindeligere Betydning, forstaaes den Beslutning af Dommeren, at han tager den indladte Tvistighed under Overveielse og Paakjendelse. Denne Beslutning fremtræder i Almindelighed under Form af et særeget Decret, idet Dommeren lader Retsprotocollen tilføre at han optager Sagen; navnligen skeer dette i Praxis, naar endelig Dom skal afsiges, om Dommens Afsigelse end følger umiddelbart paa Sagens Indladelse: Det hedder da "Dommeren optog Sagen og afsagde strax følgende Dom." Derimod skeer det oftere, at Dommeren paakjender foreløbige Stridspuncter, især Anstandsbegjæringer, uden at hans Beslutning om at tage dem under Paakjendelse udtrykkeligen udtales. Undertiden tilføies ikke engang nogen Motivering af den Kjendelse, som saaledes strax afsiges. Naar det t. Ex. er klart, at en begjært Anstand, uanseet den imod samme fremsatte Protest, bør bevilges, hedder det ofte alene

"Retten bevilgede efter Omstændighederne den begjærte Anstand"*).

Man kan iøvrigt skjelne mellem:

1. **Optagelse til Kjendelse.** Den finder Sted, naar det ved Optagelsen tilkjendegives, at Dommeren alene vil afgjøre en foreløbig Tvistighed mellem Parterne, hvorefter Proceduren bliver at fortsætte, saa at Optagelsen altsaa ei gaaer ud paa en Afslutning af Proceduren. Dette finder ei alene Sted naar begge Parter ere enige om at indlade et enkelt Stridspunct til foreløbig Paakjendelse, men ogsaa naar den ene Part principaliter indlader et foreløbigt Stridspunct, navnligen en Anstandsbegjæring, til Afgjørelse, men derhos in subsidium begjærer Udsættelse af en anden Anstandsgrund, og Dommeren som strax skjønner at den er lovhjemlet, derhos finder sig foranlediget til at erkjende den herfor ved alene at optage Sagen til Kjendelse.

2. **Optagelse til Dom,** eller Optagelse i indskrænket eller egentlig Betydning (conclusio causæ), finder Sted, naar Dommeren tilkjendegiver, at han vil endeligen paakjende Sagen. Naar begge Parter enten udtrykkeligen ere enige om at indlade Sagen til endelig Paakjendelse, eller den ene Part indlader Sagen til endelig Paakjendelse, og den anden Part ei modsætter sig denne Indladelse, idet han er tilstede i Retten, uden at fremsætte nogen Indsigelse mod Indladelsen, vil

*) Jfr. i næste Capitel om der skal gives Præmisser til enhver Kjendelse.

Sagen udtrykkeligen kunne optages til Dom, og dette er den saakaldte conventionelle Optagelse til Dom. Undtagelsesviis kan imidlertid Optagelsen finde Sted efter Lovens Bydende, naar Retten ei er beføiet til at bevilge nogen Udsættelse af Sagen efter de forhen udviklede Regler om Dommerens Forpligtelse til ex officio at vaage over, at Sagen ei utilbørligen forhales. Dette er den saakaldte nødvendige Optagelse til Dom, under hvilket Begreb man ogsaa indbefatter den Optagelse, som finder Sted, hvor Parterne ere ved Lovens Bydende forpligtede til at indlade Sagen, saasom for Høiesteret efterat Duplikken har fundet Sted, jfr. den foregaaende Paragraph om den nødvendige Indladelse. Til denne Adskillelse mellem den conventionelle og nødvendige Optagelse har man endnu tilføiet Begrebet om den blandede Optagelse til Dom, som skulde finde Sted efter den ene Parts Begjæring enten imod den andens Protest, som begjerer Proceduren fortsat, d. e. Udsættelse, eller dog uden dennes Samtykke. Dette Begreb er imidlertid af liden praktisk Værd. Nedlægger nemlig den ene Part Protest imod Optagelsen, idet han begjerer Anstand, saa vil Dommeren saa godt som altid optage Sagen til Kjendelse eller Dom, eller hvad der i Gjerningen er det samme "optage Sagen", uden at tilkjendegive om det er til Kjendelse eller Dom, saa at der ei bliver Spørgsmaal om en udtrykkelig Optagelse til endelig Dom, hvorom her ene er Tale. Kun naar Dommeren, ved strax at forkaste

Begjæringen om Udsættelse, tillige optager Sagen til Dom, kunde Begrebet om en blandet Optagelse blive anvendeligt, men dette vil yderst sjeldent indtræffe. Som det andet Hovedexempel paa den saakaldte blandede Optagelse pleier man at nævne den Optagelse, som finder Sted efter den ene Parts Begjering, naar den anden udebliver: Men da der ei fremkommer nogen Indsigelse imod Optagelsen fra den Udeblivendes Side, saa synes det mindre hensigtsmæssigt at constituere et særeget Begreb om en blandet Optagelse til endelig Dom i disse Tilfælde, i hvilke der vel ei haves noget egentligt Samtykke til Sagens endelige Paakjendelse fra den Udeblivendes Side, men dog ei heller nogen Protest imod at Sagen tages under endelig Paakjendelse.

3. **Alternativ Optagelse til Kjendelse eller Dom** finder Sted, naar Dommeren paa den Tid Optagelsen skeer, anseer det muligt, at Proceduren endnu kunde blive at fortsætte, idet han alene maatte finde sig foranlediget til at afgjøre et foreløbigt Moment i Sagen, medens han paa den anden Side ogsaa maa ansee det muligt, at endelig Dom bliver at afsige. Denne Optagelse vil, som berørt, være den sædvanlige i alle de Tilfælde, hvor Parterne ikke begge ere enige om at indlade Sagen til endelig Dom, og Dommeren ei finder sig beføiet til strax at afgjøre det foreløbige Spørgsmaal ved sin Kjendelse, jfr. Frd. 16de Januar 1828 §. 13 og ovenfor §. 155; thi Dommeren

er ei forpligtet til og bør i alle de Tilfælde, hvor han har nogen Tvivl, ikke, naar det først er givet, at Sagen skal optages, forud erklære sig om han blot vil have at afsige en Kjendelse i Sagen eller endelig Dom; han bør forbeholde sig en nærmere Overveielse heraf. En saadan alternativ Optagelse til Kjendelse eller Dom forekommer iøvrigt ei alene, hvor den ene Part indlader Sagen til endelig Paakjendelse, og den anden har fremsat en Anstandsbegjæring, som Dommeren finder ei strax at burde decidere, men den finder ogsaa Sted, naar Sagen af begge Parter er indladt til endelig Paakjendelse, men af den ene kun under en vis Betingelse, jfr. den foregaaende Paragraph om den betingede Indladelse. Naar navnligen Citanten har paastaaet Dom i Sagens Realitet, Indstævnte derimod har nedlagt Afvisningspaastand, men for det Tilfælde at denne forkastes, forbeholdt sig nærmere Tilsvar i Realiteten, bliver Sagen optagen til Kjendelse eller Dom: Dersom Afvisningspaastanden nemlig billiges, vil dette skee under Form af en endelig Dom, thi den nærværende Retssag er, som forhen berørt, for Tiden hermed afgjort; der kan, hvis Afvisningsdommen ei underkjendes af høiere Ret, alene reises en ny Sag om samme Gjenstand. Dersom Afvisningspaastanden derimod forkastes, maa dette skee ved en foreløbig Kjendelse, og idet denne da afsiges gives der Indstævnte Adgang til, i Henhold til den tagne Reservation, at begjere Udsættelse for at svare i Realiteten.

Det maa endeligen mærkes med Hensyn til de nu anførte trende forskjellige Combinationer af Optagelsens Diemed — Optagelsen til Kjendelse, til Dom, til Kjendelse eller Dom — at Retten i Almindelighed ei kan ansees pligtig til forud at tilkjendegive, om Optagelsen skeer i det ene eller det andet Diemed, men det er tilstrækkeligt, at det tilføies Justisprotocollen "Retten optog Sagen", hvilken Terminologi ogsaa er den almindeligen brugelige, ligesom denne Optagelse i alt Væsentligt falder sammen med den, hvorved Sagen optages udtrykkeligen "til Kjendelse eller Dom". Det kunde vel synes, at Parterne have en retlig Interesse ved, og derfor et billigt Krav paa at erfare, om de alene kunne vente Kjendelse eller de kunne vente endelig Dom i Sagen; men dette Hensyn bør vige for den vigtigere ovenfor fremsatte Betragtning, at Dommeren bør kunne tage sig Tid til at afgjøre, om Sagen bør endeligen paakjendes eller ikke, og derfor ei bør være forpligtet til forud at decidere dette i selve Optagelsens Dieblik.

Det ligger i Dommerembedets Natur, og er ogsaa forudsat i Lovens 1—5—8 initio*), at Dommeren maa tage enhver Tvist under Paakjendelse, som indlades til hans Afgjørelse enten af begge Parter i Forening eller endog kun af den ene Part, og er altsaa forsaavidt altid forpligtet til at optage en under Proceduren paastaaet Tvist, endog efter den ene Parts

*) Dommerne skulle ikke Sagerne ved Opsættelser forlænge.

Begjæring: Men man kan tænke sig at en Kjendelse af samme afgjøre Tvisten, og denne kan angaae et saa vigtigt Stridspunkt, at [illegible] Udfaldet i Rets- [illegible] [illegible] Parter. Angaaer [illegible] Tvisten [illegible] om Procedurens Ordning, og Dommeren finder, at den vedkommende Parts Paastand om, at det skal [illegible], har gode Grunde, [illegible] den anden Part at kunne bringe dette Stridspunkt under Paakjendelse i Sagen for denne Instants: Det [illegible] [illegible], hvorvidt Proceduren standses, [illegible] i sin Tid blive Gjenstand for Indankning til høiere Ret, hvorom nærmere under Læren om Appel.

§. 160.

Fortsættelse. — Om Optagelsens retlige Betydning og Virkning.

a) *For Parterne. Om Sagens Reassumtion.*

Naar en Sag alene er optagen til Kjendelse, og Dommeren ei forud har bestemt nogen vis Retsdag, paa hvilken han vil afsige sin Kjendelse*),

*) Det kunde synes forudsat i Frd. 16 Januar 1828 §. 13, at Dommeren, naar han optager et Spørgsmaal om Anstand til Kjendelse, skulde berammme en vis Retsdag til Kjendelsens Afsigelse: Det hedder nemlig, at Dommeren kan udsætte Kjendelsens Afsigelse til næste Retsdag, eller, hvis Sagens Vidtløftighed kræver det, endnu længere. Men dette

maae Parterne i Almindelighed møde eller lade møde paa enhver af de følgende Retsdage, indtil Kjendelsen bliver afsagt; thi det er ikke foreskrevet, at Dommeren under den ordinære civile Proces skal lade Parterne specielt varsle til at høre Kjendelsen afsagt, og den enkelte Part udsætter sig altsaa for Følgerne af en Udeblivelse, naar den anden Part møder paa den Retsdag, Kjendelsen afsiges og da indlader Sagen til endelig Dom. Dersom begge Parter skulde udeblive paa den Retsdag Kjendelsen afsiges, er Dommeren efter Frd. 16de Januar 1828 §. 9 nødsaget til at ophæve Sagen, med mindre Kjendelsen netop gaaer ud paa at bevilge en begjert Udsættelse, thi i saa Fald følger det af Forholdets Natur, at Forskriften om Sagens Ophævelse i §. 9 ei kan komme til Anvendelse. Denne Forskrift er og udtrykkeligen betinget af, at Ingen af Parterne foretager noget for at holde Sagen i Kraft, men her er ved

sidste Udtryk kan dog ogsaa forstaaes om en Udsættelse til en ubestemt Tid, og at dette er den rette Mening, følger allerede deraf, at Dommeren, naar ikke en subsidiær Anstandsbegjering, som han strax eragter befsiet, er fremsat, i Almindelighed vil have at optage Sagen til Kjendelse eller Dom, eller hvad der det samme, blot at "optage Sagen"; og i saa Fald kan der ei blive Tale om at beramme en bestemt Dag, hvorpaa Kjendelse vil blive afsagt, da muligen slet ingen Kjendelse, men endelig Dom, vil falde i Sagen.

den tidligere fremsatte og en bevilgede Anstandsbegjæring allerede forud foretaget det Fornødne af den udeblivende Part til at holde Sagen i Kraft, for det Tilfælde at Anstanden bevilges. Derimod kan den Part, hvem Anstanden er bevilget, ei erholde yderligere Udsættelse paa Grund af at han af Uvidenhed om Anstandens Bevilgelse har forsømt at benytte den, thi det forudsættes netop, at han burde have sørget for at erfare Kjendelsens Afsigelse ved at give Møde paa den Retsdag, da samme finder Sted.

Det er fremdeles klart, at naar Sagen er optagen til Kjendelse eller Dom, maae Parterne ogsaa møde de følgende Retsdage, indtil enten Kjendelse eller den endelige Dom afsiges. Saalænge nemlig dette sidste ei er skeet, er det uvist, om der ei bliver afsagt Kjendelse, og Partens Udeblivelse paa den Dag, dette skeer, vil da kunne have de ovennævnte Retstab til Følge for ham.

Iøvrigt er Optagelsen til Kjendelse af mindre Betydning for Parterne, end Optagelsen til Dom, thi det ligger, som allerede berørt, i Begrebet om den første Art Optagelse, at den ei gaaer ud paa nogen Afslutning af Proceduren, men kun paa Afgjørelsen af et foreløbigt Stridsspørgsmaal mellem Parterne, og forudsætter altsaa, at Proceduren vil blive fortsat efterat Kjendelsen er afsagt, hvilket Resultat der end ved denne bliver billiget.

Derimod er det en vigtig Regel i den civile Proces, at Optagelsen til Dom afslutter Proceduren, saa at Parterne i Reglen intet videre kunne fremføre i Sagen, hvorimod Dommeren er pligtig til at paakjende den i dens nærværende Tilstand, og det ordentligvis inden en vis bestemt Tid; jfr. L. 1—5—8 og de flere Bestemmelser om Terminen for Dommens Afsigelse, som nedenfor skulle anføres. Er Sagen optagen til Kjendelse eller Dom, har denne Optagelse samme Virkning som den endelige Optagelse til Dom for det Tilfælde, at Dommeren finder sig foranlediget til at afsige Dom i Sagen. Kommer Retten derimod til det Resultat, at der alene bliver afsagt Kjendelse, saa bliver Proceduren i Almindelighed at fortsætte.

Der gives imidlertid enkelte Tilfælde, hvor den engang optagne og forsaavidt afsluttede Sag kan blive paany at foretage, at reasumere.

En saadan Reasumtion kan for det første finde Sted, naar begge Parter ere enige derom, jfr. Sport. Regl. 22de Marts 1814 §. 8, der bestemmer Gebyhret for en "efter Parternes Begjering" foretagen Reasumtion, ligesom dette Resultat ogsaa følger af Parternes Raadighed over Sagen. Det kan ei herimod anføres, at Dommeren saaledes tilintetgjør sin egen Kjendelse, d. e. det Decret, som ligger i Optagelsen; thi denne gaaer ei ud paa at give Dommeren en Ret til at afsige Dom i Sagen, men hver af Parterne

en Ret til at faae Sagen paadømt i den Tilstand, i hvilken den nu er optagen, og paa denne Ret kunne de renuncere. Fremdeles bliver Sagen at reasumere, naar den ene Part har forsømt at møde i rette Tid, og Sagen derfor er bleven optagen, men han dog indfinder sig inden Retten hæves og fordrer Sagen paany foretagen, jfr. Frd. 16de Januar 1828 §. 12 og ovenfor §. 22. Denne Bestemmelse gaaer imidlertid i Gjerningen ud paa, at Optagelsen i dette Tilfælde, da Modparten er udebleven, ei er endeligen afgjort, forinden Retten er hævet. Naar Parten derimod er aldeles udebleven og Sagen som Følge heraf bleven optagen, saa synes meget at tale for, at han ogsaa senere maatte kunne fordre den reasumeret, naar han melder sig for Dommeren inden Sagens Paakjendelse, og godtgjør at have havt et saadant Forfald, som endog forhindrede ham fra at lade møde for sig og begjære Udsættelse. Da han nemlig her, hvor han bevisligen er uden Brøde, endnu mindre synes at burde fortabe sin Ret til videre Procedure i denne Instants, end hvor han vel møder inden Retten hæves, men dog ei til rette Tid, og altsaa ei er brødefri, saa synes den ved Frd. af 16de Januar 1828 §. 12 givne Ret til at fordre Sagen reasumeret at være analogisk anvendelig her, ligesom og Pl. 6te April 1827 §. 2 antages at afgive en, dog fjernere, Analogi herfor, idet den fritager den udeblivende Klager, som var forhindret fra at lade møde ved Forligelsescommissionen, for

at give den mødende Indklagede Erstatning for det forgjeves Møde, han har ljavt. Naar Dommeren da fandt, at et saadant Forhold var oplyst, maatte den forhen udeblevne Part, som erholdt Sagen reasumeret, underrette Modparten herom*). Imidlertid er den modsatte Mening dog forudsat i en Cancelliskrivelse af 28de Februar 1829, idet Cancelliet antager, at Dommeren, naar notoriske Hindringer, t. Ex. af ufremkommelige Veie eller deslige, sætte den Paagjeldende ud af Stand til at give Møde, vil finde sig beføiet til, endog uden særdeles Hjemmel i Loven, at give den fornødne Udsættelse, men hvis dette ei i det enkelte Tilfælde har fundet Sted, bemærker Collegiet, at det ikke vil blive negtet den, der af utilregnelige eller undskyldende Aarsager forsinkes fra at komme betimeligen i Retten, at faae Udeblivelsens Følger redresserede ved passende Bevillinger for Overretten. Denne sidste Yttring gaaer nemlig aabenbart ud fra den Forudsætning, at skjøndt Udeblivelsen var den vedkommende Part utilregnelig, kan han dog ei ensidigen begjere Sagen reasumeret. Dette

*) Man har ogsaa her paaberaabt sig L. 1—5—8, forsaavidt det der hedder, at Dommeren skal have Magt til at optage Sagen længere end i 6 Uger, naar nogen af Parterne sligt nøiagtigt og lovligt Forfald haver, at han ikke paa samme Tid kan møde; men ved det her omhandlede Møde sigtes til den Tid, da Dommen skal afsiges, hvorved Loven synes at give Parterne et Krav paa at være overværende.

har og ved nøiere Betragtning Forholdets Natur for sig. Det kan nemlig ofte være tvivlsomt, om det af den Udeblivende senere paaberaabte Forfald virkeligen var af den Beskaffenhed, at det endog hindrede ham fra at lade møde og anmelde Forfaldet, og om dette navnligen kan ansees tilstrækkeligen beviist ved de Oplysninger, som den Udeblivende efter Sagens Optagelse og inden den er reasumeret meddeler Dommeren. Denne kunde da ei reasumere Sagen, uden at give Modparten Leilighed til at erklære sig over det nu senere anmeldte Forfald, men paa den ene Side kunde dette igjen ei skee, uden at Dommeren enten ex officio tilkaldte den sidstnævnte Part og foranledigede en særegen foreløbig Forhandling om det anmeldte Forfalds Natur eller Betydning, men dette er uforeneligt med Dommerens Stilling i den ordinære civile Proces; eller ogsaa maatte Dommeren reasumere selve den optagne Sag i det Øiemed foreløbigen at afgjøre, om Forfaldet var af den Beskaffenhed, at det berettigede den Udeblevne til en yderligere Procedure, men dette er inconseqvent, da selve Reasumtionen skal være betinget af, at det anmeldte Forfald har den omhandlede Beskaffenhed. Det vil heraf skjønnes, at det nærværende Tilfælde ei er fuldkomment analogt med det i Frd. 16de Januar 1828 ommeldte, hvor Lovgiveren har antaget, at den mindre betydelige Forseelse, ei at møde betimeligen, men dog inden Retten hæves, ei skulde have til Følge, at Proceduren i denne Instants blev endeligen afsluttet for den Paagjeldende.

Efter det nys Anførte kan den vedkommende Part end mindre fordre den engang optagne Sag reasumeret, fordi nye Beviisligheder, som han mener at maatte blive af Indflydelse paa Sagens Udfald, komme ham ihænde, efterat Sagen er optagen, men forinden den er paadømt. Det er og antaget i Praxis, at de nye Beviisligheder først kunne fremlægges for Overretten, naar Sagen efterat være paadømt i den underordnede Instants er appelleret; og dette ordentligviis kun efter en dertil erhvervet Bevilling, som dog i Almindelighed ikke negtes, jfr. nærmere Læren om Appel. Vel hedder det i L. 1—13—27, at Parten under de i Artiklen foreskrevne Betingelser, kan fremkomme med slige nye Beviisninger for Overretten, naar han først er kommen til Kundskab om dem, efterat Dom i Sagen gangen er, hvoraf man har villet slutte, at han under de samme Betingelser maatte kunne fremkomme med dem for Underretten, saalænge Underretsdommen endnu ei er afsagt, altsaa kunne erholde den optagne men ei paadømte Sag reasumeret, for at fremkomme med de nye Beviisligheder: Et lignende Argument har man ogsaa villet finde i Patentet af 10 November 1774 §. 17 og Pl. 12 Mai 1784 §. 1, hvorefter der ei skulde blive Spørgsmaal om nye Beviisers Fremlæggelse for Høiesteret, med mindre de vare fremkomne efterat Overretsdommen var afsagt. Men foruden at en slig Ret til at erholde Sagen reasumeret vilde bane Vei for dens Forhaling, da Dommeren i Almindelighed ikke

strax vilde kunne afgjøre, om de foregivne nye Oplysninger kunne have nogen Indflydelse paa Sagen eller ikke, saa er det i og for sig meget rimeligt, at man i de citerede Lovbestemmelser ikke har tænkt sig og altsaa ei taget Hensyn til det sjeldne Tilfælde, at Beviserne ere fremkomne netop i det korte Tidsrum fra Sagens Optagelse til Dommens Afsigelse, og at man derfor ei heller ved de brugte Udtryk har villet have den almindelige Virkning, som Sagens Optagelse efter Forholdets Natur bør have*).

*) Det kan her endnu erindres, at en Sag kan blive at reasumere, efterat den er bleven paadømt, naar den er optagen imod den ene Parts Protest, og Overretten billiger dennes Paastand, at han er berettiget til yderligere Procedure for Underretten. Der indeholdes imidlertid ikke heri nogen Afvigelse fra de forhen udviklede Regler, thi Overretten annullerer, ved at antage nysnævnte Resultat, ei blot den afsagte Underretsdom, men tillige ogsaa det Decret, hvorved Sagen optoges til Dom, idet den paalægger Dommeren at forfriske Sagen og bevilge den appellerende Part den af ham begjærte Udsættelse, jfr. Læren om Appel. Fremdeles kan her ogsaa bemærkes, at i de Tilfælde, hvor Dommeren er pligtig til at veilede Parterne og sørge for Sagens behørige Oplysning, maa han i Almindelighed ogsaa være berettiget til at reasumere Sagen, for at afhjelpe de Mangler, som han finder ved Behandlingen efter Optagelsen, jfr. Canc. Skr. 4 November 1826 §. 2; men dette vedkommer den extraordinære Proces.

b) For Dommeren. L. 1—5—8.

Naar Sagen blot er optagen til Kjendelse, er det den almindelige Regel, at Dommeren ei tør have Sagen optagen længere Tid, end der efter billigt Hensyn til Stridsspørgsmaalets Beskaffenhed kan medgaae til tilbørlig Drøftelse og Overveielse af den til foreløbig Kjendelse indladte Gjenstand; og det samme bliver ogsaa af Dommeren at iagttage, naar Sagen er optagen til Kjendelse eller Dom, og han kommer til det Resultat, at han maa afsige Kjendelse. Disse Regler ere, hvad Anstandskjendelser angaaer, udtrykkeligen hjemlede i Frd. 16 Januar 1828 §. 13, jfr. ovenfor §. 155, og iøvrigt grundede saavel i Forholdets Natur som i Analogien af nysnævnte Lovbestemmelse.

Med Hensyn til Afsigelsen af den endelige Dom har Loven derimod i 1—5—8 foreskrevet en ganske almindelig Frist af 6 Uger, inden hvilken Dommen skal være affagt, men som Dommeren paa den anden Side ogsaa kan tage sig til Sagens Paakjendelse, uagtet den er af saa ringe Omfang, at saa lang Tid ingenlunde behøvedes til dens Overveielse og Paakjendelse. Denne Regel er vel senere ophævet i flere Arter af den extraordinære civile Proces, saasom i Vexelsager og hvor den hurtige Retsforfølgning efter Frd. 25 Januar 1828 er vedtaget, saa og i den criminelle Proces, jfr. Frd. 3 Juni 1796 §§. 33 og 34 — hvorom paa sit Sted i det Følgende — men den er endnu gjeldende i den ordinære civile Proces, skjøndt

den tidligere fremsatte og nu bevilgede Anstandsbegjæring allerede forud foretaget det Fornødne af den vedkommende Part til at holde Sagen i Kraft, for det Tilfælde at Anstanden bevilges. Derimod kan den Part, hvem Anstanden er bevilget, ei erholde yderligere Udsættelse paa Grund af at han af Uvidenhed om Anstandens Bevilgelse har forsømt at benytte den, thi det forudsættes netop, at han burde have sørget for at erfare Kjendelsens Afsigelse ved at give Møde paa den Retsdag, da samme finder Sted.

Det er fremdeles klart, at naar Sagen er optagen til Kjendelse eller Dom, maae Parterne ogsaa møde de følgende Retsdage, indtil enten Kjendelse eller den endelige Dom afsiges. Saalænge nemlig dette sidste ei er skeet, er det uvist, om der ei bliver afsagt Kjendelse, og Partens Udeblivelse paa den Dag, dette skeer, vil da kunne have de ovennævnte Retstab til Følge for ham.

Iøvrigt er Optagelsen til Kjendelse af mindre Betydning for Parterne, end Optagelsen til Dom, thi det ligger, som allerede berørt, i Begrebet om den første Art Optagelse, at den ei gaaer ud paa nogen Afslutning af Proceduren, men kun paa Afgjørelsen af et foreløbigt Stridsspørgsmaal mellem Parterne, og forudsætter altsaa, at Proceduren vil blive fortsat efterat Kjendelsen er afsagt, hvilket Resultat der end ved denne bliver billiget.

Derimod er det en vigtig Regel i den civile Proces, at Optagelsen til Dom afslutter Proceduren, saa at Parterne i Reglen intet videre kunne fremføre i Sagen, hvorimod Dommeren er pligtig til at paakjende den i dens nærværende Tilstand, og det ordentligvis inden en vis bestemt Tid; jfr. L. 1—5—8 og de flere Bestemmelser om Terminen for Dommens Afsigelse, som nedenfor skulle anføres. Er Sagen optagen til Kjendelse eller Dom, har denne Optagelse samme Virkning som den endelige Optagelse til Dom for det Tilfælde, at Dommeren finder sig foranlediget til at afsige Dom i Sagen. Kommer Retten derimod til det Resultat, at der alene bliver afsagt Kjendelse, saa bliver Proceduren i Almindelighed at fortsætte.

Der gives imidlertid enkelte Tilfælde, hvor den engang optagne og forsaavidt afsluttede Sag kan blive paany at foretage, at reasumere.

En saadan Reasumtion kan for det første finde Sted, naar begge Parter ere enige derom, jfr. Sport. Regl. 22de Marts 1814 §. 8, der bestemmer Gebyhret for en "efter Parternes Begjering" foretagen Reasumtion, ligesom dette Resultat ogsaa følger af Parternes Raadighed over Sagen. Det kan ei herimod anføres, at Dommeren saaledes tilintetgjør sin egen Kjendelse, d. e. det Decret, som ligger i Optagelsen; thi denne gaaer ei ud paa at give Dommeren en Ret til at afsige Dom i Sagen, men hver af Parterne

en Ret til at faae Sagen paadømt i den Tilstand, i hvilken den nu er optagen, og paa denne Ret kunne de renuncere. Fremdeles bliver Sagen at reasumere, naar den ene Part har forsømt at møde i rette Tid, og Sagen derfor er bleven optagen, men han dog indfinder sig inden Retten hæves og fordrer Sagen paany foretagen, jfr. Frd. 16de Januar 1828 §. 12 og ovenfor §. 22. Denne Bestemmelse gaaer imidlertid i Gjerningen ud paa, at Optagelsen i dette Tilfælde, da Modparten er udebleven, ei er endeligen afgjort, forinden Retten er hævet. Naar Parten derimod er aldeles udebleven og Sagen som Følge heraf bleven optagen, saa synes meget at tale for, at han ogsaa senere maatte kunne fordre den reasumeret, naar han melder sig for Dommeren inden Sagens Paakjendelse, og godtgjør at have havt et saadant Forfald, som endog forhindrede ham fra at lade møde for sig og begjære Udsættelse. Da han nemlig her, hvor han beviisligen er uden Brøde, endnu mindre synes at burde fortabe sin Ret til videre Procedure i denne Instants, end hvor han vel møder inden Retten hæves, men dog ei til rette Tid, og altsaa ei er brødefri, saa synes den ved Frd. af 16de Januar 1828 §. 12 givne Ret til at fordre Sagen reasumeret at være analogisk anvendelig her, ligesom og Pl. 6te April 1827 §. 2 antages at afgive en, dog fjernere, Analogi herfor, idet den fritager den udeblivende Klager, som var forhindret fra at lade møde ved Forligelsescommissionen, for

at give den mødende Indklagede Erstatning for det forgjeves Møde, han har lidt. Naar Dommeren da fandt, at et saadant Forhold var oplyst, maatte den forhen udeblevne Part, som erholdt Sagen reasumeret, underrette Modparten herom*). Imidlertid er den modsatte Mening dog forudsat i en Cancelliskrivelse af 28de Februar 1829, idet Cancelliet antager, at Dommeren, naar notoriske Hindringer, t. Ex. af ufremkommelige Veie eller deslige, sætte den Paagjeldende ud af Stand til at give Møde, vil finde sig beføiet til, endog uden særdeles Hjemmel i Loven, at give den fornødne Udsættelse, men hvis dette ei i det enkelte Tilfælde har fundet Sted, bemærker Collegiet, at det ikke vil blive negtet den, der af utilregnelige eller undskyldende Aarsager forsinkes fra at komme betimeligen i Retten, at faae Udeblivelsens Følger redresserede ved passende Bevillinger for Overretten. Denne sidste Yttring gaaer nemlig aabenbart ud fra den Forudsætning, at skjøndt Udeblivelsen var den vedkommende Part utilregnelig, kan han dog ei ensidigen begjere Sagen reasumeret. Dette

*) Man har ogsaa her paaberaabt sig L. 1—5—8, forsaavidt det der hedder, at Dommeren skal have Magt til at optage Sagen længere end i 6 Uger, naar nogen af Parterne sligt nøiagtigt og lovligt Forfald haver, at han ikke paa samme Tid kan møde; men ved det her omhandlede Møde sigtes til den Tid, da Dommen skal afsiges, hvorved Loven synes at give Parterne et Krav paa at være overværende.

har og ved nøiere Betragtning Forholdets Natur for sig. Det kan nemlig ofte være tvivlsomt, om det af den Udeblivende senere paaberaabte Forfald virkeligen var af den Beskaffenhed, at det endog hindrede ham fra at lade møde og anmelde Forfaldet, og om dette navnligen kan ansees tilstrækkeligen beviist ved de Oplysninger, som den Udeblivende efter Sagens Optagelse og inden den er reasumeret meddeler Dommeren. Denne kunde da ei reasumere Sagen, uden at give Modparten Leilighed til at erklære sig over det nu senere anmeldte Forfald, men paa den ene Side kunde dette igjen ei skee, uden at Dommeren enten ex officio tilkaldte den sidstnævnte Part og foranledigede en særegen foreløbig Forhandling om det anmeldte Forfalds Natur eller Betydning, men dette er uforeneligt med Dommerens Stilling i den ordinære civile Proces; eller ogsaa maatte Dommeren reasumere selve den optagne Sag i det Øiemed foreløbigen at afgjøre, om Forfaldet var af den Beskaffenhed, at det berettigede den Udeblevne til en yderligere Procedure, men dette er inconseqvent, da selve Reasumtionen skal være betinget af, at det anmeldte Forfald har den omhandlede Beskaffenhed. Det vil heraf skjønnes, at det nærværende Tilfælde ei er fuldkomment analogt med det i Frd. 16de Januar 1828 ommeldte, hvor Lovgiveren har antaget, at den mindre betydelige Forseelse, ei at møde betimeligen, men dog inden Retten hæves, ei skulde have til Følge, at Proceduren i denne Instants blev endeligen afsluttet for den Paagjeldende.

Efter det nys Anførte kan den vedkommende Part end mindre fordre den engang optagne Sag reasumeret, fordi nye Beviisligheder, som han mener at maatte blive af Indflydelse paa Sagens Udfald, komme ham ihænde, efterat Sagen er optagen, men forinden den er paadømt. Det er og antaget i Praxis, at de nye Beviisligheder først kunne fremlægges for Overretten, naar Sagen efterat være paadømt i den underordnede Instants er appelleret; og dette ordentligviis kun efter en dertil erhvervet Bevilling, som dog i Almindelighed ikke negtes, jfr. nærmere Læren om Appel. Vel hedder det i L. 1—13—27, at Parten under de i Artiklen foreskrevne Betingelser, kan fremkomme med slige nye Beviisninger for Overretten, naar han først er kommen til Kundskab om dem, efterat Dom i Sagen gangen er, hvoraf man har villet slutte, at han under de samme Betingelser maatte kunne fremkomme med dem for Underretten, saalænge Underretsdommen endnu ei er afsagt, altsaa kunne erholde den optagne men ei paadømte Sag reasumeret, for at fremkomme med de nye Beviisligheder: Et lignende Argument har man ogsaa villet finde i Patentet af 10 November 1774 §. 17 og Pl. 12 Mai 1784 §. 1, hvorefter der ei skulde blive Spørgsmaal om nye Bevisers Fremlæggelse for Høiesteret, med mindre de vare fremkomne efterat Overretsdommen var afsagt. Men foruden at en slig Ret til at erholde Sagen reasumeret vilde bane Vei for dens Forhaling, da Dommeren i Almindelighed ikke

strax vilde kunne afgjøre, om de foregivne nye Oplysninger kunne have nogen Indflydelse paa Sagen eller ikke, saa er det i og for sig meget rimeligt, at man i de citerede Lovbestemmelser ikke har tænkt sig og altsaa ei taget Hensyn til det sjeldne Tilfælde, at Beviserne ere fremkomne netop i det korte Tidsrum fra Sagens Optagelse til Dommens Afsigelse, og at man derfor ei heller ved de brugte Udtryk har villet hæve den almindelige Virkning, som Sagens Optagelse efter Forholdets Natur bør have*).

*) Det kan her endnu erindres, at en Sag kan blive at reasumere, efterat den er bleven paadømt, naar den er optagen imod den ene Parts Protest, og Overretten billiger dennes Paastand, at han er berettiget til ydermere Procedure for Underretten. Der indeholdes imidlertid ikke heri nogen Afvigelse fra de forhen udviklede Regler, thi Overretten annullerer, ved at antage nysnævnte Resultat, ei blot den afsagte Underretsdom, men tillige ogsaa det Decret, hvorved Sagen optoges til Dom, idet den paalægger Dommeren at forfriste Sagen og bevilge den appellerende Part den af ham begjærte Udsættelse, jfr. Læren om Appel. Fremdeles kan her ogsaa bemærkes, at i de Tilfælde, hvor Dommeren er pligtig til at veilede Parterne og sørge for Sagens behørige Oplysning, maa han i Almindelighed ogsaa være berettiget til at reasumere Sagen, for at afhjelpe de Mangler, som han finder ved Behandlingen efter Optagelsen, jfr. Canc. Skr. 4 November 1826 §. 2; men dette vedkommer den extraordinære Proces.

b) For Dommeren. L. 1—5—8.

Naar Sagen blot er optagen til Kjendelse, er det den almindelige Regel, at Dommeren ei tør have Sagen optagen længere Tid, end der efter billigt Hensyn til Stridsspørgsmaalets Beskaffenhed kan medgaae til tilbørlig Drøftelse og Overveielse af den til foreløbig Kjendelse indladte Gjenstand; og det samme bliver ogsaa af Dommeren at iagttage, naar Sagen er optagen til Kjendelse eller Dom, og han kommer til det Resultat, at han maa afsige Kjendelse. Disse Regler ere, hvad Anstandskjendelser angaaer, udtrykkeligen hjemlede i Frd. 16 Januar 1828 §. 13, jfr. ovenfor §. 155, og lovrigt grundede saavel i Forholdets Natur som i Analogien af nysnævnte Lovbestemmelse.

Med Hensyn til Afsigelsen af den endelige Dom har Loven derimod i 1—5—8 foreskrevet en ganske almindelig Frist af 6 Uger, inden hvilken Dommen skal være afsagt, men som Dommeren paa den anden Side ogsaa kan tage sig til Sagens Paakjendelse, uagtet den er af saa ringe Omfang, at saa lang Tid ingenlunde behøvedes til dens Overveielse og Paakjendelse. Denne Regel er vel senere ophævet i flere Arter af den extraordinære civile Proces, saasom i Vexelsager og hvor den hurtige Retsforfølgning efter Frd. 25 Januar 1828 er vedtaget, saa og i den criminelle Proces, jfr. Frd. 3 Juni 1796 §§. 33 og 34 — hvorom paa sit Sted i det Følgende — men den er endnu gjeldende i den ordinære civile Proces, skjøndt

Lovgiveren i Frd. for Island af 15 August 1832 §. 16 har udtalt den Forventning, at Dommeren i Almindelighed ikke vil benytte sig af den fulde ham i L. 1—5—8 givne Frist*).

Lovens 1—5—8 indrømmer ei nogen Forlængelse af den bestemte Termin af 6 Uger paa Grund af Sagens Omfang, og det er ogsaa antaget i Praxis, at dersom Sagen nogensinde skulde være af den Vidtløftighed, at Dommeren ei kan afsige Dom i samme inden 6 Ugers Forløb, og han ei heller kan eller vil erhverve Parternes Samtykke til yderligere Udsættelse af Dommens Afsigelse, maa han i Cancelliet søge en Kongelig Bevilling til at have Sagen længere optaget, og disse Bevillinger fritage ham derhos alene for Ansvar under den Betingelse, at vedkommende Overdomstol i sin Tid maatte finde, at Opholdet efter Sagens Vidtløftighed og de øvrige Omstændigheder har været fornødent; jfr. Rescr. 19 Januar 1816.

Derimod fritager selve L. 1—5—8 Dommeren for

*) L. 1—5—8 lyder saaledes: "Dommerne skulle ikke Sagerne med Opsættelser forlænge, ei heller Magt have nogen Sag til Dom at optage længere end i 6 Uger, med mindre begge Parter det enten begjere eller samtykke, eller nogen sligt nøiagtigt og lovligt Forfald haver, at han ikke paa samme Tid kan møde. Opholde Dommerne nogen Sag længere, end foreskrevet staaer, uden lovligt Forfald, da skulle de, saa tit og ofte det skeer, give to Hundrede Lod Sølv til næst hosliggende Hospital.

Ansvar, naar han har havt lovligt Forfald, saasom naar han paa Grund af Sygdom eller andre personlige Forhindringer, t. Ex. Optagelse af uafbrudt fortsatte criminelle Forhører, ei har kunnet affige Dommen inden de bestemte 6 Uger efter Optagelsen, jfr. N. J. A. XIII. p. 6. Men han maa da for Overretten nøiagtigen oplyse Forfaldets Beskaffenhed, og det derefter af Retten skjønnes, om det har været tilstrækkeligt, hvilket ei let vil antages, med mindre Sagen tillige har været vidtløftig. Et Sygdomsforfald, som tegner til at blive langvarigt, bør iøvrigt foranledige Dommeren til hos Øvrigheden at begjære en Anden constitueret til Dommens Affigelse, som da har at affige den senest inden 6 Uger efterat han er bleven constitueret: Paa den Retsdag, da Dommen skal affiges, bør han forinden fremlægge sin Constitution.

Fremdeles indrømmer L. 1—5—8, at Dommeren med begge Parters Samtykke kan have Sagen længere optaget end i 6 Uger. Vel foreskriver Frd. 16 Januar 1828 §. 16, at en Skifteforvalter ei tør have et Bo optaget til Slutning i længere Tid end 6 Uger, og at det i saa Henseende ei skal fritage ham for Ansvar, at vedkommende Creditorer og Arvinger have givet deres Samtykke til en længere Frist; men denne Bestemmelse for en særegen Forretning, der ei engang har en rent judiciel Karacter, er saa langt fra at hæve Lovens her omhandlede Bestemmelse, at den meget mere per antithesin bekræfter, at samme endnu staaer ved Magt.

Af den nysnævnte Parternes Ret til at samtykke i, at Dommens Afsigelse udsættes længere end 6 Uger, synes endvidere at følge, at Overdomstolene ikke i rent civile Sager ex officio skulle idømme Underdommeren den i L. 1—5—8 fastsatte Mulct, uagtet han ei har produceret noget udtrykkeligt Samtykke fra Parterne til at han har havt Sagen optaget i længere Tid end den lovbestemte; thi naar Parten, som forudsat, ikke anker over, at Dommeren har brugt den længere Tid, saa synes heri at ligge et stiltiende Samtykke, og dette kan efter den i L. 1—5—8 udtalte Grundsætning om Parternes Raadighed over Tiden til Dommens Afsigelse neppe være ugyldigt, om det end maatte være afgivet senere end Dommens Afsigelse. Dertil kommer, at det ei engang er givet, at Parternes Frafaldelse af Anke over den til Afsigelsen brugte Tid jo kan hidrøre fra en tidligere Overenskomst mellem Dommeren og Parterne, som denne ei har fundet sig foranlediget til at legitimere for Overretten, i den Forvisning, at Parterne ei vilde nedlægge Paastand for Overretten om noget Ansvar for ham *). Dersom det er rigtigt, at man tør see et Samtykke fra Parternes Side til Henstanden med Dommens Afsigelse deri, at

*) Dette kan endog udtrykkeligen være tilkjendegivet ved den Maade, hvorpaa Overretsstævningen er udtagen, idet Dommeren ei er stævnet til at stande til Rette for sin Dom, jfr. Jur. Tidsskr. VIII. b. p. 175; hvorom nærmere ved Læren om Appel.

de ei paastaae ham anseet med Mulct for Overretten, saa vil denne ei heller kunne anvende den almindelige mindre Mulct fra 10 til 100 Rbdlr. for utilbørligt Ophold af Sagen, som er paabuden i Frd. 16 Januar 1828 §. 14, om denne Forskrift end iøvrigt her burde være anvendelig, jfr. ovenfor §. 156 c; thi Overretten skal vel ex officio ansee den omhandlede Underdommerens Forseelse med denne Mulct, men have Parterne givet Samtykke til Henstanden med Dommens Afsigelse, saa er der ei længere nogen Forseelse af Dommeren tilstede, som kan blive at ansee med denne Straf. Ei heller kan Mulct idømmes Dommeren ifølge Lovens 1—5—8, om Parterne endog paastaae det, naar Appellen først har fundet Sted efter Udløbet af den ordinære Appellationsfrist ifølge meddelt Opreisningsbevilling, jfr. L. 1—6—14 og Læren om Appel.

Det er i Praxis antaget, at Dommeren ei skal erlægge Mulcten efter L. 1—5—8 for hver Gang 6 Uger, i hvilke han har Sagen optagen, og man har altsaa forstaaet Artiklens Udtryk "saa tit og ofte det skeer" om hver Gang Dommeren bliver at undergive Dom for den ommeldte Forseelse*): Da denne Fortolkning vel lader sig forene med Udtrykkene, bør en strængere efter almindelige criminalistiske Grundsætninger ei her antages. Imidlertid maa dog vedkommende Part, inden Dom er afsagt, kunne indstævne Dommeren for

*) Jfr. Jur. Ark. XIV. S. 61, samt XIII. S. 114-115 og Ark. f. Retsv. III. S. 446.

Overretten, deels til at lide Lovens Straf for det allerede forvoldte uretlige Ophold af Sagen, deels til at paalægges under daglig Mulct at afsige Dom i Sagen: Ellers kunde Dommeren unddrage sig det civile Ansvar ved aldrig at afsige Dom. Den i Frd. 16 Januar 1828 §. 7 foreskrevne directe Mellemkomst af Øvrigheden er kun hjemlet med Hensyn til Skriverens ulovlige Ophold af Beskrivelsen, og kan som en særegen Forskrift ei ligefrem anvendes imod Dommeren*). Derimod tilsiger Forholdets Natur, at en ulovlig haardnakket Vægring ved at afsige Dom maatte kunne bevirke, at Dommeren af den vedkommende offentlige Autoritet foranstaltes suspenderet og tiltalt til sit Embedes Forbrydelse: En saadan Foranstaltning vil da og have til Følge, at en anden Mand bliver constitueret til Dommer, ogsaa i den Sag, med Hensyn til hvilken Forseelsen er begaaet**).

Ved Frd. 3 Juni 1796 §. 23 er Reglen i Lovens 1—5—8 udtrykkeligen gjort anvendelig paa de Underretter, som bestaae af flere Personer, saasom Hof- og Stadsretten og Commissioner, dog med den Modifica-

*) I Vestindien kan dog den i L. 1—5—8 bestemte Mulct paalægges Dommeren af Generalgouverneuren, Rescr. 8 Mai 1767 §. 2 og 4 November 1778 §. 5, men kan naturligviis ogsaa idømmes af Overretten, Canc. Skr. 28 August 1819.

**) Jfr. Resol. 7 April 1824 §. 1 (findes i Collegial-Tidenden 1824 p. 239).

tion, at hvis det maatte hændes, at nogen Sag (imod Formodning) skulde være saa overordentlig vidtløftig, at det blev umuligt for disse Retter at dømme i samme inden de i Loven foreskrevne 6 Uger, maa der dertil tages en Tid af 8, 10 i det høieste 12 Uger efter Sagens Beskaffenhed. Men naar en saadan længere Tid end 6 Uger bruges, skal der, ved Domsactens Udstedelse, udtrykkeligen tegnes derpaa, hvor lang Tid Sagens Documenter, ved at gaae om mellem Rettens Medlemmer til Gjennemlæsning og Votering, have været beroende hos enhver af dem, paa det at Høiesteret eller den vedkommende Overdomstol derefter kan skjønne, om ufornødent Ophold har fundet Sted, og da vedbørligen ansee den eller dem, som findes skyldige i Forsømmelse; hvilke da navnligen bør dømmes hver for sig at bøde 200 Lod Sølv til nærmeste Hospital. Mangler den her foreskrevne Circulationspaategning, kan enhver Voterende dog ei ubetinget blive at ansee med den i Lovens 1—5—8 foreskrevne Mulct, der endog aldeles maa bortfalde, naar Sagen i det Hele ikke findes opholdt utilbørligen. Dersom dette derimod maa antages, saa vil Mangelen af Circulationspaategningen have til Følge, at alle Voterende maae ansees efter L. 1—5—8; thi de Enkelte, som maaskee ei have havt Sagen i længere Tid end fornødent, have da forsømt at disculpere sig paa den af Lovgiveren udtrykkeligen foreskrevne Maade.

Endnu kan her endeligen erindres Frd. 30 September 1778, forsaavidt den foreskriver, at naar flere

Gjeldssager imod een Debitor ere blevne optagne paa een Dag, skal ogsaa Dom i dem afsiges paa een Dag, jfr. iøvrigt Læren om Execution.

§. 161.

Om Sagens Ophævelse.

Vi have ovenfor i §. 157 bemærket, at Proceduren i en Sag undtagelsesvis kan sluttes saaledes, at Sagen hæves, det er, at al videre Procedure og Behandling af Sagen ophører, uden at denne enten ganske eller i Henseende til nogen enkelt Del, ei engang i Henseende til Formaliteten, paakjendes af Retten. At denne Sagens Ophævelse imidlertid ei kan skee uden ved et Decret af Dommeren, følger allerede deraf, at han har at administrere Retten og altsaa at bestemme, hvorledes der skal forholdes med Sagen: Desuden vil det i Almindelighed, ved at afgjøre, om Sagen skal hæves, tillige være at afgjøre, om den ene Part skal af den anden godtgjøres de ved den hidtilværende Procedure foranledigede Omkostninger.

Der har allerede ovenfor, navnligen under Læren om Parternes Udeblivelse, været Leilighed til at berøre flere Tilfælde, i hvilke Sagen blev at hæve. Det er imidlertid hensigtsmæssigt her at give en Udsigt over de forskjellige Hovedtilfælde, i hvilke Proceduren kan sluttes paa denne Maade.

a) Om Sagens Ophævelse naar begge Parter udeblive under Sagens Drift.

Det er i §. 22 bemærket, at naar begge Parter eller endog alene Citanten udebliver den første Retsdag, saa falder Sagen ikke i Rette: Der bliver da ikke nogen Sag, som kan hæves. Dersom Sagen derimod først er bleven anhængiggjort og Parterne under dens Drift udeblive, bliver Sagen at ophæve, ligesom det samme maa skee i de sjeldne Tilfælde, i hvilke Sagen er incamineret af Citanten uden tillige at være beduceret, og Citanten udebliver inden dette sidste skeer, jfr. §. 45. Der maa endeligen forholdes paa samme Maade, som om begge Parterne vare udeblevne, naar Parterne vel møde under Sagens Drift, men ei foretage, hvad der er fornødent til at holde den i Drift. Det kan saaledes tænkes, at Citanten, idet han begjærer Sagen udsat af en Anstandsgrund, som Dommeren ei finder lovhjemlet, tilkjendegiver, at han, hvis Anstanden ei bliver ham bevilget, ikke ønsker Dom i Sagen i den Tilstand, i hvilken den for Tiden er, og at Indstævnte ei heller paastaaer Dom. Man vil imidlertid let see, at et saadant Tilfælde yderst sjeldent vil forekomme i Praxis.

b) Om Sagens Ophævelse paa Grund af begge Parters Begjæring.

Naar begge Parter ere enige om, at begjære Sagen hævet, maa dette naturligvis altid indrømmes dem, hvilket i Særdeleshed vil være Tilfældet, naar de afgjøre

deres Trætte ved et inden Retten afsluttet formeligt Forlig, jfr. Pl. 21 Januar 1820. Dersom imidlertid en tredie Mand allerede principaliter har interveneret i Sagen, maa ogsaa han give sit Samtykke til Sagens Ophævelse; thi han har, naar han iøvrigt, som forudsat, har havt gyldig Anledning til at intervenere, ved sin Intervention erhvervet en selvstændig Ret til at faae det af de oprindelige Parter engang anhængiggjorte, ham vedkommende, Spørgsmaal afgjort under denne Sag, jfr. ovenfor §§. 143-145 om den principale Intervention: Han er med andre Ord ogsaa bleven Sagsøger i Sagen, og det er kun med Sagsøgerens Samtykke denne kan ophæves, naar der ellers ingen særegen Grund kan paaberaabes for dette Resultat.

c) Om Sagens Ophævelse paa Grund af Citantens Begjæring.

Citanten maa udentvivl altid have Ret til at paastaae den af ham paastævnte Sag hævet, endog under Reservation af at kunne forfølge sin Ret under en anden Sag, uagtet Indstævnte modsætter sig en saadan Paastand. Indstævnte kan nemlig som saadan*) alene paastaae Frifindelse; men naar Citanten ved at

*) Har Indstævnte udtaget Contrastævning kan han ordentligvis som Contracitant paastaae Contrasøgsmaalet paakjendt, uagtet Hovedcitanten lader Hovedsøgsmaalet hæve, men dette vedkommer ei hans Stilling som Indstævnt.

begjære Sagen hævet frafalder sin Paastand, forsaavidt denne Sag angaaer, saa er der Intet, hvorfor Indstævnte under samme kan paastaae sig frifunden. Derimod kan Indstævnte efter de almindelige Regler om Udredelsen af Processens Omkostninger fordre Godtgjørelse for den Ulelighed og Udgift, som hans Møder og Procedure under den ophævede Sag have forvoldt ham, og som nu ved Sagens Ophævelse ere spildte, jfr. Ark. f. Retsv. I. S. 8-10, Jur. Tidsskr. V. a. S. 220, XI. b. S. 246-248, XXXI. S. 58; Usfings Bibl. I. S. 236. Fremdeles maae de Vedgaaelser og Renunciationer, som indeholdes i den af Citanten allerede brugte Procedure, igjen komme i Betragtning, hvis han senere paany anlægger Sag imod Indstævnte angaaende samme Gjenstand. Det vilde nemlig være urimeligt, at Citanten ensidigen ved Sagens Ophævelse skulde kunne berøve Indstævnte den Ret til total eller partiel Frifindelse, som denne engang ved hans Procedure havde erhvervet; og forsaavidt maa altsaa exceptio rei in judicium deductæ komme til Anvendelse.

d) Om Sagens Ophævelse paa Grund af Indstævntes Begjæring.

Naar Citanten udebliver efterat Sagen er incamineret, kan Indstævnte allerede ved Intet at foretage til at holde den i Kraft bevirke, at den hæves, jfr. Frd. 16 Januar 1828 §. 9 og ovenfor §. 45. Men hvad Indstævnte saaledes indirecte kan bevirke ved Intet at

foretage, maa han ogsaa kunne erholde, naar han udtrykkeligen erklærer, at han Intet vil foretage til at holde Sagen i Kraft, og derfor fordrer den hævet, uagtet han tillige paastaaer sig tilkjendt Kost og Tæring. Der er nemlig ingen Retsgrund til, at Indstævnte skulde have en mindre Ret til at fordre Sagens Ophævelse, fordi han tillige fordrer den Godtgjørelse for personlig Uleilighed og havte Udgifter, som uomtvisteligen tilkommer ham, naar Citantens Udeblivelse, som forudsat, spilder den tidligere Procedure, eller til at Indstævnte skulde tabe Adgang til at faae Spørgsmaalet om Erstatning for hans havte Uleilighed og Omkostning afgjort, med mindre han vilde paastaae Dom i Sagens Realitet i Henhold til den tidligere Procedure.

Ifølge L. 1—5—11 maa Indstævnte fremdeles kunne fordre Sagen hævet, naar han strax gjørligen retter for sig, thi "da bør Dommeren over hannem ingen Lovmaal at tilstede". Ordet "strax" kan neppe medføre, at denne Indstævntes Ret til at afværge Domfældelsen skulde være bunden til, at han den første Retsdag, da Citanten deducerer Sagen og nedlægger sin Paastand, skulde rette for sig. Ogsaa senere hen under Proceduren maa Indstævnte kunne bevirke Sagens Ophævelse ved aldeles at fyldestgjøre Citantens Krav, derunder indbefattet de siden Sagens Anlæg paaløbne Renter og Procesomkostninger; thi paa den ene Side erholder Citanten da uden Ophold alt, hvad han kunde erholde ved en til hans Fordel afsagt

Dom, og paa den anden Side er det meget muligt, at Indstævnte ei ved Procedurens Begyndelse var forvisset om den nedlagte Paastands Rigtighed, men først under Sagens Drift er kommen til en saadan Overbevisning om Citantens Ret, at han finder sig foranlediget til at opfylde dennes Paastand. Derimod tilsiger det nysnævnte Udtryk "strax"*), hvad der ogsaa følger af Forholdets Beskaffenhed, at Indstævnte, for at erholde Sagen hævet, umiddelbart i Retten maa opfylde, eller, forinden han i Retten fremfører sin Paastand om Sagens Ophævelse, have opfyldt Citantens Paastand: Det kan ei være tilstrækkeligt, at Indstævnte erklærer sig villig til at fyldestgjøre Citantens Ret**); thi denne bliver ei herved beføiet til at gjøre Execution, og vil Indstævnte endog afslutte formeligt Forlig og ved samme paatage sig uopholdeligen at fyldestgjøre Citantens Ret, saa kan vel

*) Ordet "gjørligen", som af Høyelsen mindre rigtigt oversættes "re ipsa", har ikke her den nu sædvanlige Betydning, men sigter til, at Indstævnte nøiagtigen eller fuldstændigen skal opfylde sin Forpligtelse, jfr. Rosenvinges Saml. af gamle danske Love IV. p. 333 og 542. Dette Ord findes ogsaa i Privil. 23 November 1661 Præmiss. og forekommer endnu som Provindsialisme, jfr. Molbechs danske Dialectlexicon p. 167.

**) Et ganske særeget Exempel paa, at Indstævnte kan fordre en vis Udsættelse af Sagen, for at berigtige sin Skyld, forekommer dog i Forordn. 9 Marts 1838 §. 1.

et saadant inden Retten indgaaet Forlig søges opfyldt ved Execution, men Citanten er desuagtet ei forpligtet til at modtage samme istedetfor at fordre Dom over Indstævnte; thi en Dom har i visse Tilfælde Fortrin selv for et offentligt Forlig, navnligen naar en anden Creditor, forinden Forliget blev indgaaet, har gjort Arrest i Debitors Gods og Arrestforretningen er bleven tilbørligen tinglæst. Iøvrigt maa det ved Lovstedets Anvendelse nøie undersøges, hvad der egentligen er Søgsmaalets Gjenstand, som altsaa fuldstændigen skal opfyldes, for at Sagen skal kunne fordres hævet. Saaledes t. Ex. kan den Debitor, der er udebleven med Renter eller Capitalafdrag, og nu i Overensstemmelse med den i Gjeldsbrevet indførte Clausul, jfr. Frd. 25 Januar 1828 §. 11 og 5 Mai 1830 §. 15, sagsøges til at betale den hele Capital m. v., ingenlunde frie sig for Sagen ved at erlægge Renterne eller Capitalafdraget, see Roeskilde Stændertidende 1835-1836 p. 2018-2019; jfr. dog hermed Frd. 9 Marts 1838 §. 1. Ogsaa kan Søgsmaalets Gjenstand, endog i en privat Sag, være af den Natur, at en frivillig Opfyldelse fra Sagsøgtes Side end ikke er mulig, t. Ex. naar Sagen angaaer Ægteskabsskilsmisse, jfr. Frd. 10 Juli 1795 §. 25, eller naar der i en privat Injuriesag nedlægges Paastand om Æresstraf eller corporlig Straf, jfr. Canc. Skr. 20 Januar 1827.

Dersom det er tvivlsomt, om Indstævnte ved den af ham iværksatte Præstation har fyldestgjort Citantens

under Sagen nedlagte Paastand, hvorom der især kan opstaae Tvist, naar Præstationen ei gaaer ud paa Penge, men paa andre Gjenstande, saa vil Sagen ei kunne hæves uden ifølge en formelig Kjendelse af Dommeren; men kommer han efter at have optaget Spørgsmaalet, om Citantens Paastand allerede er fyldestgjort, under Paakjendelse, til det Resultat, at Indstævnte nøiagtigen har rettet for sig, saa bør og Conclusionen gaae ud paa, at Sagen ophæves, og ei paa, at Indstævnte frifindes.

e) Om Sagens Ophævelse paa Grund af, at den vedkommende Part ei betaler Retsgebyhrerne.

Naar Citanten eller Contracitanten ei paa Anfordring betaler Retten de Gebyhrer, som skulle erlægges for at erholde den fremmet, navnligen optaget, saa er Retten beføiet til at hæve Sagen; thi det er i Lovgivningen, navnligen i Sportelreglementet, foreskrevet, at disse Gebyhrer skulle erlægges før de vedkommende processuale Handlingers Foretagelse, og det er intetsteds foreskrevet, at Retsbetjenterne nødvendigen skulle give Credit paa samme, hvilket ogsaa ofte vilde føre til, at de tabte denne deres Embedsindtægt, jfr. Jur. Tidsskr. VIII. a. p. 161. At der er tilstaaet Retsbetjentene en særegen Udpantningsret for de crediterede Retsgebyhrer, og at de endog uden Ansvar kunne give Credit paa de

det Offentlige tilfaldende Gebyhrer, jfr. Frd. 20 October 1819 §§. 1 og 3, viser naturligviis ikke, at de skulle give Credit paa Gebyhrerne*). Dersom Citanten er udebleven under Sagens Drift, og Indstævnte møder og paastaaer Sagen optagen til Paakjendelse, jfr. §. 45 Litr. b, saa er det vel Citanten, som efter Sport. Regl. af 22 Marts 1814 §. 7 og Canc. Skr. 24 Februar 1821 §. 1 skal betale Gebyhret for den Optagelse, der skeer i Henhold til den af ham tidligere nedlagte Paastand, men da det dog er Indstævntes nu nedlagte Paastand, om at Sagen skal gaae til Dom, som foranlediger, at den ei bliver hævet, og Retten overhovedet efter det Foranførte ei behøver at give Credit paa det den tilkommende Gebyhr, saa maa Indstævnte dog udentvivl i et saadant Tilfælde udlægge Optagelsesgebyhret**), imod ved Dommen at blive kjendt berettiget til igjen at erholde det godtgjort af den udeblevne Citant. Bliver Sagen iøvrigt at hæve paa Grund af at den

*) Et andet er, at en retfindig Retsbetjent ei vil negte saadan Credit, naar den vedkommende Part herved vilde lide et føleligt Tab og det i og for sig er venteligt, at han senere vil betale Gebyhret.

**) Jfr. Jur. Tidsskr. VIII. a. p. 161 og XXXI. p. 62. En Overretsdom i Jur. Tidsskr. IV. a. p. 108 antager dog, at Contracitanten kan erholde Dom i Sagen, uagtet Hovedcitanten for sit Vedkommende ikke havde erlagt Optagelsesgebyhr, jfr. Sport. Regl. 22 Marts 1814 §. 7.

vedkommende Part ei betaler Gebyhrerne, saa maa Vederparten være beføiet til at paastaae sig tilkjendt Kost og Tæring hos den førstnævnte paa Grund af den ved Sagens Ophævelse spildte Procedure*).

*) Om den Form hvorunder Ophævelsen skeer, og navnligen om samme er at ansee som en Kjendelse eller Dom, bliver at handle i næste Capitel.

Niende Capitel.

Om Domme.

A. Om Domme og Kjendelser i Almindelighed.

§. 162.

Begrebet om Domme og Kjendelser.

Ved en Dom i vidtløftig Betydning (sententia judicis) har man villet forstaae enhver Beslutning af Dommeren om hvad der bør ansees som Ret med Hensyn til et under en Retssag omtvistet Spørgsmaal. I denne omfattende Betydning, som imidlertid ei har faaet Indgang i vor juridiske Sprogbrug, vilde under Begrebet om Domme ogsaa indbefattes Kjendelser, det er de Beslutninger af Dommeren, hvorved han afgjør et under Sagens Drift opstaaet Spørgsmaal, uden dog derved at afgjøre, hvad der med Hensyn til hele Sagen er Ret imellem Parterne, almindeligvis en opstaaet foreløbig Tvist, der paakjendes uden at Sagens hele Procedure dermed endes: Disse Kjendelser under

den ordinære civile Proces*) kaldes ogsaa Eragtninger, Afskeder eller Interlocutorier, jfr. Frd. 17 Mai 1690. Vi have i det Foregaaende ofte havt Anledning til at omtale slige Kjendelser, t. Ex. om Anstands Bevilgelse, et Contrasøgsmaals Afvisning, en partiel Afvisning af Hovedsagen og saa fremdeles. Der er iøvrigt lidet Særeget at mærke med Hensyn til deres Afsigelse, og man vil let kunne anvende Reglerne om selve Dommens Affattelse og Afsigelse paa Kjendelserne, med de efter deres Væsen nødvendige Modificationer. Sædvanligvis ville Grundene for det i Kjendelsen antagne Resultat kunne fattes kortere end i en Dom, og de indskrænkes undertiden, saasom ved Bevilgelsen af en aabenbar retsbegrundet Anstand, til en simpel Henvisning til Sagens Omstændigheder, jfr. ovenfor §§. 155 og 159; men undertiden kan dog ogsaa det Spørgsmaal, der skal afgjøres ved Kjendelsen, og hvorpaa muligen Sagens senere Udfald aldeles beroer, være saa indviklet og vanskeligt, at der til en grundig Behandling fordres, at det ved Kjendelsen antagne Resultat omstændeligen motiveres. Da Begrebet om en Kjendelse i Almindе-

*) De Retsdecreter, som afsiges under flere til den extraordinære Proces hørende Forhandlinger, benævnes og Kjendelser og Eragtninger, undertiden ogsaa Decisioner, men ei Domme, uagtet de muligen afgjøre den hele under en saadan Forhandling opstaaende Retstvist, jfr. nærmere den extraordinære Proces.

lighed forudsætter, at Proceduren fortsættes, bliver der forsaavidt ei i Kjendelsen selv, men først senere ved Dommens Afsigelse at tage Bestemmelse om Udredelse af Processens Omkostninger; saalidet som der i Almindelighed kan blive Tale om en særegen Execution af Kjendelser *), og derfor bortfalde ogsaa de herhen hørende Momenter, som forekomme i de Domme, hvorefter noget skal præsteres og da ogsaa kunne fremtvinges ved Execution. Det er endeligen en fast antaget Terminologi, at Kjendelsens Slutning eller Resultat indledes med de Ord "thi eragtes". Ordene "thi kjendes for Ret" bruges alene i Domme. Iøvrigt maae vi henvise til Reglerne om de endelige Domme og deres Afsigelse, som nu skulle foredrages **).

Til Begrebet om en Dom i egentlig Forstand eller en endelig Dom, hører efter den danske Proces, at det er Dommerens motiverede Beslutning om hvad der skal gjelde som Ret med Hensyn til den paagjeldende Retssag med samtlige til denne hørende accessoriske Momenter, saaledes at Sagen i denne Instants ganske endes, og derhos det antagne Resultat,

*) En Undtagelse herfra finder dog Sted ved Faldsmaalskjendelserne, jfr. §. 92.

**) Den vigtige Materie, om Kjendelser kunne appelleres særskilt fra Hovedsagen, bliver at omhandle i det Følgende under Læren om Appel, ligesom ovenfor er talt om Fristen inden hvilken saavel Domme som Kjendelser skulle afsiges.

forsaavidt fornødent gjøres, kan sættes i Kraft ved den dertil competente Auctoritet, d. e. ved Execution. Dette Begreb, hvorefter Domme modsættes Kjendelser, følger i det Hele af Forholdets Natur og vil iøvrigt i dets enkelte Bestanddele blive retfærdiggjort ved den følgende Udvikling. Det bør alene mærkes som en positiv Bestemmelse i vor Lovgivning, at Dommene skulle være motiverede, d. e. afgives i Henhold til de udtrykkeligen fremsatte Grunde eller Præmisser: Dette har man nemlig anseet som Meningen af L. 1—5—13, naar det paalægges Underdommerne under tyve Lod Sølvs Straf, at de skulle for Retten lydeligen afsige Dommene og med tydelige og klare Ord give dem fra sig beskrevne, saa derudi ikke kan gjøres nogen Tvivl, og med begge Parternes Bevisninger*), jfr. ogsaa Kam. Ord. 18 Marts 1720 cap. I. §. 19, Pl. 1 Juli 1799 §. 156 og Frd. 8 Mai 1829 §. 20. Ogsaa Høiesteretsdommene afsiges i Henhold til udtrykkeligen fremsatte Præmisser, men disse bekjeudtgjøres ikke, jfr. Instr. 7 December 1771 §§. 12 og 17.

Iøvrigt bruges Ordet Dom ogsaa om den beskrevne Domsact, jfr. L. 1—8—5, 1—25—8, m. fl., og efter Lovens Sprogbrug, paa enkelte Steder — især i Sammensætning med Ordet Ret, "Dom og Ret" —

*) Det er dog tvivlsomt, om dette sidste ikke sigter blot til Domsacten, jfr. Jur. Tidsskr. XIII. a. pag. 141-142 Note.

om selve Retten eller Domstolene, jfr. L. 1—10—1, 1—15—1 og 6—9—16.

§. 163.

Inddelinger af Domme.

Man bør her først skjelne mellem de Domme, som alene paakjende Sagens Formalitet, dem, som alene paakjende Sagens Realitet, og dem, ved hvilke Formaliteten og en Deel af Realiteten paakjendes, idet Sagen tildels afvises og tildels endeligen paakjendes.

I første Instants kunne der ei vel forekomme andre Domme, som alene paakjende Formaliteten, end totale Afvisningsdomme, hvorved det afgjøres, at der i den nærværende Sags Realitet paa Grund af Formalitetsfeil slet ikke kan gives nogen Dom, hvorimod Sagen afvises fra Retten. Dersom en nedlagt Afvisningspaastand nemlig er foreløbigen indladt til Paakjendelse og ganske eller tildels forkastes, saa skeer dette, efter hvad forhen er udviklet, ei ved en Dom, men ved en Kjendelse, Proceduren bliver ei dermed sluttet; dersom Afvisningspaastanden derimod er undergiven Paadømmelse tilligemed en subsidiær Paastand i Realiteten, og hin enten ganske eller tildels forkastes, bliver der med det samme afsagt Dom i hele Realiteten eller den Deel af samme, som Dommeren tager under Paakjendelse, saa at der altsaa ei bliver afsagt en reen Formalitetsdom,

men i første Tilfælde en reen Realitetsdom, i sidste en Dom af blandet Beskaffenhed, idet den for en Deel afgjør Sagen med Hensyn til Formaliteten, d. e. ved dens partielle Afvisning, men for den øvrige Deel paakjender Realiteten. Man henfører iøvrigt, som forhen berørt, med Føie en total Afvisningsdom til Begrebet om Domme; thi den afgjør hvad der for Tiden er Ret mellem Parterne med Hensyn til den paagjeldende Sag, idet Dommen bestemmer, at Sagen paa Grund af begaaede Formalitetsfeil ikke kan paakjendes i dens nærværende Tilstand: Men den er dog ikke til Hinder for, at der jo kan procederes under en ny Sag om samme Gjenstand, endog som oftest ved den samme Domstol, t. Ex. naar Afvisningen blot grunder sig i en Mangel ved Forligsprøven, Stævningen o. s. frdl. De Domme, ved hvilke Realiteten i det Hele paakjendes, hvad enten nu Afvisningspaastand ei er nedlagt, eller denne aldeles forkastes, benævnes derimod endelige Domme i egentlig Forstand, da der, naar en saadan Dom er afsagt og den ei senere bliver annulleret af en høiere Ret, ikke i samme Instants kan finde videre Procedure Sted om Sagens Gjenstand *).

*) Udtrykket endelig Dom betegner forøvrigt ogsaa deels en uforkkelig eller upaaankelig Dom, Frd. 9 Marts 1813 §. 4, deels en med Hensyn til Sagens Afgjørelse retteligen affattet Dom, i Modsætning til de saakaldte uendelige Domme, om hvilke i det Følgende, jfr. L. 1—5—12.

Det kan endnu erindres, at man i en vis Forstand kunde sige, at alle Realitetsdomme tillige indeholde en Paakjendelse af Sagens Formalitet, forsaavidt visse Formalitetsfeil, fremfor alt Mangel af den befalede Forligsprøve, have til Følge, at Dommeren *ex officio* skal afvise Sagen, og han altsaa førend han paakjender Realiteten maa undersøge og afgjøre, om nogen saadan Formalitetsfeil er begaaet. Men naar der dog ei under Sagen er nedlagt nogen Afvisningspaastand, pleier man ei i Dommen udtrykkeligen at bemærke, at der ikke findes nogen saadan Formalitetsfeil, som kunde bevirke Sagens Afvisning ex officio; og ligesom Dommeren altsaa, hvor slige Feil ei forekomme, alene beskjæftiger sig med Realitetens Paakjendelse, saaledes kan man vel ogsaa beholde Begrebet om rene Realitetsdomme, uagtet et vist Tilsyn med Formaliteten altid er forbundet med Sagens Paakjendelse.

Foruden Formalitetsdomme og Realitetsdomme har man som et tredie Slags Domme nævnt Ophævelsesdomme. Det er i Gjerningen temmelig ligegyldigt, om man anseer den Beslutning hvorved Dommeren hæver Sagen, jfr. ovenfor §. 161, som en Dom eller en Kjendelse. Den hører strængt taget hverken ganske under det ene eller under det andet Begreb; thi paa den ene Side er det ei et foreløbigt Decret, eftersom Proceduren endes ved Sagens Ophævelse, og paa den anden Side afgjør Dommeren ved Sagens Ophævelse ikke hvad der er Ret mellem Parterne i den nærværende

Sag, ikke engang i Henseende til dennes Formalitet. Vil man desuagtet henføre det Decret, hvorved Sagen ophæves, enten til Domme eller til Kjendelser, synes man at kunne skjelne mellem de Tilfælde, hvor Sagen ophæves med begge Parters Samtykke eller dog uden Modsigelse fra nogen af dem, og uden at nogen Paastand om Kost og Tæring nedlægges, i hvilket Tilfælde Decretet rettest gives Form af en Kjendelse, og de Tilfælde, hvor Decretet skal afgjøre en formelig Tvist om Sagens Tilendebringelse paa den omhandlede Maade, eller i det mindste om der formedelst Sagens Ophævelse bør tilkjendes den Sagsøgte Kost og Tæring: I saa Fald er det udentvivl sædvanligt og vel ogsaa rigtigt at give Decretet Form af en Dom ("Thi kjendes for Ret"), jfr. de §. 161 Litr. c anførte Citater.

De Domme, som ganske eller tildels afgjøre Realiteten, pleier man igjen at inddele i absolutoriske eller frifindende, condemnatoriske eller domfældende, og alternative Domme, i hvilke Condemnationen eller Frifindelsen gjøres afhængigt af et vist bestemt tilkommende Factum, navnligen af den ene Parts Ed; og man kunde hertil endnu føie de Domme, som tildels frifinde tildels domfælde, eller tildels binde Afgjørelsen til et tilkommende Factum, tildels ikke. De alternative Domme indeholde iøvrigt en virkelig Afgjørelse af Sagens Gjenstand, naar det — hvilket altid bør være Tilfældet — ved Dommen er gjort Domhaveren muligt, i alt Fald ved en accessorisk Procedure, jfr. ovenfor

§. 132 ff. om Edssagen, at bringe det dertil, at det ene Alternativ bliver det endelige Resultat, og derfor henfører man ogsaa de alternative og navnligen Edsdomme til de endelige Domme.

B. Om Dommenes Gjenstand eller Indhold.

§. 164.

Den første Gjenstand for Dommerens Undersøgelse maa naturligvis være Sagens Formalitet, forsaavidt der kan blive Spørgsmaal, om der med Hensyn til denne findes Mangler, som bør bevirke Sagens Afvisning, jfr. ovenfor. Sagens Formalitet vil imidlertid, som bemærket i den foregaaende Paragraph, ei blive omhandlet i Dommen, med mindre Indstævnte har nedlagt Afvisningspaastand, eller der findes saadanne Formalitetsfeil, som Dommeren ex officio skal tage i Betragtning til Sagens Afvisning.

Der gives ogsaa ganske enkelte Tilfælde, hvor et vist til Realiteten hørende Moment kan bevirke Sagens Afvisning, selv uden Hensyn til nogen derom nedlagt Paastand, saasom Mangel af Bevis for Sælgerens Handelsberettigelse i en Sag, der reiser sig fra en her i Riget iværksat Handel om et Vareparti, som efter Anordningerne er Gjenstand for Handel en gros, Pl. 15 Marts 1814, jfr. Jur. Tidsskr. XVII. S. 141; see

ogsaa Frd. 5 Jan. 1813 §. 19 og den nu ophævede Frd. 26 Octbr. 1804 §. 7, jfr. Høiesteretsdom 26 Juli 1836 (i den aarlige Samling af Høiesteretsdomme). Dette Moment i Sagen maa da tages under Paakjendelse af Dommeren, forinden der kan blive at handle om Sagens øvrige Realitet, thi kommer Dommeren til det Resultat, at Sagen ifølge hint Moment bør afvises, blive de øvrige omtvistede Puncter i Sagen slet ikke at paakjende.

Dersom der ei er noget Moment i Sagen, navnligen Formalitetsmangler, som efter Dommerens Skjøn bør bevirke Sagens Afvisning, bliver naturligvis det omtvistede reelle Retsforhold, Sagens Realitet, at tage under Paakjendelse, saavel selve Hovedgjenstanden for den paastævnte Rettighed, Hovedfordringen, som dennes Accessoria, jfr. L. 1—5—14*). Som Regel for Omfanget af hvad Dommeren i Realiteten skal kunne paakjende pleier man i vore Systemer at fremstille den Sætning, at Dommeren ei kan gaae udenfor det paastævnte genus causæ. Dette er nu vel og rigtigt, forsaavidt Indstævnte har protesteret imod at det omhandlede Moment kom under Paakjendelse, fordi det var udenfor Stævningen. Men genus causæ i Stævningen kan dog ei afgive Hovedreglen for hvad Dommeren

*) "De (scl. Dommerne) skulle i alle Pengesager udtrykkeligen sætte, hvormeget Hovedsum, Rente og Omkostning, betales skal."

skal kunne paakjende i Realiteten*), thi Manglerne ved Stævningen, ogsaa i Henseende til genus causæ, ja hele Stævningen kan efter L. 1—4—1 frafaldes. Rigtigere kunde det siges, at Dommeren ikke maa gaae udenfor det, der er paaklaget til Forligelsescommissionen, da den befalede foreløbige Forligsbehandling ikke af Parterne kan frafaldes; men heller ikke denne Regel er almindelig, da ingenlunde alle Sager skulle passere Forligelsescommissionen, jfr. Læren om Forlig. Det er derimod en vigtig almindelig Regel, at Dommeren efter de forhen udviklede den danske Processes Grundsætninger, ei kan gaae udenfor Parternes gjensidige Paastande, ei tage under Paakjendelse, hvad Citanten ei har paastaaet, om det end er nok saa klart, at denne havde Føie til at paastaae Mere end han har paastaaet, eller frakjende Citanten noget, som han har paastaaet som sin Ret, og som Indstævnte i sin Paastand har indrømmet, om det end er klart, at Indstævnte i et større Omfang kunde have modsat sig Citantens Paastand**). Saaledes bliver Parternes Paastand det Hovedmoment, hvorpaa Omfanget af hvad der

*) Denne Sætning falder omtrent sammen med den, at Stævningen er Processens Grundvold, jfr. ovenfor §. 7 in fine.

**) Det forudsættes naturligvis, at der her i den civile Sag kun handles om Retsgjenstande, over hvilke Parterne ere fuldkommen raadige.

skal være Gjenstand for Dommerens Paakjendelse i Sagens Realitet efter den danske Proces beroer.

Foruden de tvende Hovedmomenter, Sagens Formalitet og Realitet, ere der ogsaa visse accessoriske Momenter, som, tildels endog i enhver civil Sag, blive at paakjende af Dommeren. Ved disse accessoriske Momenter i en Proces sigtes imidlertid ikke til de accessoriske Dele af selve den paastævnte Fordring, der kunne blive at tage under Paakjendelse, saasom Renter af den paastævnte Capital, den med den paastævnte Hovedforpligtelse forbundne Erstatningspligt og deslige. Slige Puncter ere nemlig vel, naar man alene betragter det materielle eller reelle Retsforhold mellem Parterne, et Accessorium i Forhold til Hovedforpligtelsen, men de maae under den reiste Proces blive at betragte som Dele af Hovedgjenstanden for Dommerens Paakjendelse, d. e. af Realiteten, og det hører ei til vor Disciplin, Processen, men til den private Ret at fremstille Reglerne for Citantens Ret til slige Accessoria. Her bliver kun Tale om Paakjendelsen af saadanne accessoriske Momenter, som ligge udenfor det oprindelige omtvistede Retsforhold mellem Parterne. Som saadanne kunne nævnes:

a) Brugen af det stemplede Papir.

Med Hensyn hertil maa skjelnes imellem de til Retten selv stilede Documenter, og andre Documenter, som fremkomme under Sagen. I Henseende til de

første befaler Frd. 3 December 1828 §. 44 No. 5, at naar Kaldssedler, Stævninger, Indlæg, Requisitioner til Rettens Betjenter, eller andre lignende til Retterne stilede Documenter befindes at være skrevne paa ustemplet eller for ringe Sort stemplet Papir, da maae samme tilbageleveres til Omskrivning paa behørigt stemplet Papir, eller vedkommende Part ved Dommen i Sagen paalægges inden en vis kort Frist at afskrive samme paa behørigt stemplet Papir, hvorefter Retten skal paasee, at disse Afskrifter vedlægges Acten; og i Tilfælde af saadan Omskrivning eller Afskrivning bortfalde da Bøder for Overtrædelse af Stempletpapirsforordningen, hvorimod i modsat Fald de almindelige Bøder skulle erlægges, jfr. Canc. Skr. 3 November 1829. Samme Regel gjelder om de Documenter, som det er tilladt at skrive paa ustemplet Papir, men som, naar de fremlægges under en Retsforhandling, skulle afskrives og bekræftes paa stemplet Papir, saafremt et saadant Document uden behørig Afskrift fremlægges i Retten; Frd. 3 December 1828 §. 44 No. 6. Med Hensyn derimod til andre Documenter er det ved Frd. 3 December 1828 §. 47, sammenholdt med §. 46, paalagt alle Rettens Betjenter og navnligen Dommerne, at naar noget Document, hvormed Forseelse i Henseende til det stemplede Papirs Brug er begaaet, forekommer in originali for dem i Retten, skulle de uopholdeligen indberette Forseelsen til Rentekammeret og dertil indsende Documentet. Naar et Document fremkommer for dem

i Copi, og de af denne enten erfare, at Forseelse i Henseende til det stemplede Papirs Brug er begaaet, eller i det Mindste ikke kunne see, om det anordnede stemplede Papir dertil er brugt, skulle de indfordre Originaldocumentet hos Vedkommende, som skulle være pligtige uvægerligen at udlevere samme til Eftersyn, og, saafremt det da befindes ei at være indrettet overensstemmende med Anordningen, til Indsendelse til Rentekammeret. I egentlige Retssager, hvorom vi her handle, maa det imidlertid være tilladt, istedetfor strax at indsende de i samme fremkomne Documenter, med hvilke Forseelsen er begaaet, at udsætte deres Indsendelse, indtil Dom er afsagt, og ved Dommen at forbeholde den Kongelige Kasses Ret med Hensyn til samme; men det bliver da i Dommen udtrykkeligen at nævne, hvilke disse Documenter ere, og saasnart Dommen er afsagt, bør Documenterne uopholdeligen indsendes til Rentekammeret, ligesom det og bør, enten i Dommen, hvoraf Afskrift bliver at indsende, eller og i den Skrivelse, hvorved denne Afskrift og Documenterne tilstilles Rentekammeret, nøiagtigen betegnes, hvori den Forseelse bestaaer, som ved Documenternes Affattelse antages at være begaaet. Efter de almindelige Udtryk i Forordningen maae disse Forskrifter komme til Anvendelse ei blot naar Documentet er blevet fremlagt, men ogsaa naar det blot er blevet forevist i Retten, og Dommeren maa være berettiget, ja forpligtet til at anholde et saadant forevist Document, see Canc. Skr. 22 October 1829.

Endeligen er det en for civile Sager almindelig Forskrift, at det i enhver Dom udtrykkeligen skal bevidnes, at det Sagen tilhørende stemplede Papir ved den Ret virkeligen dertil er brugt, naar dette er Tilfældet. Selv naar den civile Sag fra begge Sider er beneficeret, og Parterne dermed fritagen for Brug af stemplet Papir, pleier dette udtrykkeligen at bemærkes i Dommen. I offentlige criminelle Sager, hvor det allerede følger af Sagens almindelige Beskaffenhed, at stemplet Papir ei skal benyttes i samme, bortfalder derimod den nysommeldte Attestation, jfr. den criminelle Proces.

b) Processens Omkostninger.

I enhver Dom bliver det efter L. 1—5—14 at bestemme, om den ene Part skal erstatte den anden Sagens Omkostninger, og da hvorledes, eller om hver Part skal bære sine Omkostninger, hvilket Resultat betegnes ved det Udtryk "at Processens Omkostninger ophæves." De nærmere Regler for Idømmelsen af Processens Omkostninger blive imidlertid hensigtsmæssigen at afhandle i et følgende Afsnit; ligesom dette ogsaa vil skee med den tredie accessoriske Gjenstand for Dommerens Paakjendelse, nemlig

c) De Mulcter for urigtig Procedure,

som Parterne eller deres Sagførere kunne være ifaldne.

C. Om Dommens Affattelse.

§. 165.
Om Affattelsen af Dommens Præmisser.

Det er af sig selv klart, at Dommen skal være tydelig, saaledes at dens Mening let kan fattes og der ei kan opstaae ny Tvist om dens rette Forstaaelse; fuldstændig, saa at den afgjør alle de Puncter, som bør tages under Paakjendelse, og endelig, saa at det Resultat, som ved Dommen billiges, kan bringes til Udførelse uden at fremkalde ny Proces i Anledning af ubestemte Dommen tilføiede Betingelser. Det er imidlertid fornødent nærmere at udvikle Anvendelsen af disse Regler, og da alle Domme skulle være motiverede, er der med Hensyn til Affattelsen Anledning til at skjelne mellem Dommens Præmisser og Domsconclusionen eller den egentlige Dom.

Man pleier at betegne Forholdet mellem Domspræmisserne og Domsconclusionen saaledes, at Præmisserne skulde indeholde Dommens Grunde, hvilke man igjen henførte til det factiske Grundlag i Sagen, propositio minor, dernæst de paa samme anvendelige Retsforskrifter, propositio major, og Slutningen i denne Syllogisme skulde da Domsconclusionen afgive. Men foruden at der i Præmisserne maa forudskikkes en Betegnelse af den Sag, hvori der nu skal afsiges Dom, som ei ganske passer ind under hin Syllogismes Form,

saa maa allerede Præmisserne angive det Resultat, hvortil Dommeren kommer, og indeholde altsaa en heel Slutningsrække, medens Domsconclusionens særskilte Affattelse har sin særegne Grund og Karacter, hvorom nærmere nedenfor.

Præmisserne bør efter den naturlige Orden begynde med Betegnelsen af den Sag, der nu skal paadømmes, hvilket almindeligviis skeer ved en Angivelse af Parternes Navne og de af dem nedlagte Paastande. Omfatter Sagen imidlertid et større Antal Poster, eller der er nedlagt særskilte Paastande med Hensyn til Formaliteten og Realiteten, vilde det være uhensigtsmæssigt, strax at begynde med en Angivelse af de gjensidige Paastande i samtlige enkelte Poster, hvilke Paastande Læseren let vil have tabt af Minde, naar Dommeren længere hen i Præmisserne kommer til at omhandle Afgjørelsen af de enkelte Poster. Man bør da alene i Begyndelsen af Præmisserne angive Parternes Navne og dertil føie en generisk Betegnelse af Sagens Gjenstand, t. Ex. naar Sagen angaaer flere fra et ophævet Interessentskab hidrørende Poster, - alene angive dette som Sagens generiske Gjenstand, uden strax forud at anføre Parternes Paastande i enhver Formalitets eller Realitets Post. Efterhaanden som den efter Stoffets Beskaffenhed naturlige Følgeorden fører til at omhandle disse enkelte Puncter i Sagen, vil man derimod sædvanligviis begynde Undersøgelsen med at angive

Parternes Paastande for enhver saadan Posts Vedkommende.

Ligeledes forholder det sig med Behandlingen af Sagens Formalitet, naar der overhovedet er noget Formalitetsspørgsmaal at afgjøre. Man pleier nemlig her at fremstille som en almindelig Regel, at Behandlingen af Sagens Formalitet efter den naturlige Orden i Præmisserne maa gaae foran for Behandligen af Realiteten. Dersom Formalitetsspørgsmaalet angaaer den hele Sag, bliver dette vistnok ogsaa først at omhandle i Præmisserne, saaledes at det factiske Grundlag for Formalitetsindsigelsen sættes ud fra hinanden, paa dette anvendes den vedkommende Retsforskrift, og Resultatet heraf uddrages*); men deler Sagen sig i forskjellige Afsnit, og Formalitetsspørgsmaalet angaaer enkelte af disse, saa vil det vel, naar Dommeren kommer til det Resultat, at disse Dele af Sagen skulle afvises fra Retten, ofte ogsaa være hensigtsmæssigt, at dette Resultat først begrundes i Præmisserne, og at Dommeren derefter gaaer over til at omhandle de tilbageblivende Dele af Sagen, som alene komme under Paakjendelse i Realiteten. Men vil Dommeren komme til det Resultat at forkaste de om enkelte Puncters Afvisning fremsatte Paastande, saa vil det dog oftere være den naturligste Orden, at Dom-

*) Bliver Resultatet, at Dommeren finder at han bør afvise Sagen, bortfalder derefter naturligvis al Paakjendelse af Realiteten.

stilling i disse saaledes blive ringere end i andre Deductioner af lignende Art.

Det er ovenfor bemærket, at Sagen skal fuldstændigen behandles i Dommen, og denne Fordring kommer ogsaa til Anvendelse ved Affattelsen af Præmisserne. Vel kan det eftere antages, at Dommeren ved hvad han iøvrigt har bemærket og kjendt for Ret, kan ansees stiltiende at have forkastet den af ham ei udtrykkeligen omtalte Paastand i en eller anden Del af Sagen; men det er dog i Almindelighed rigtigere, at Dommeren udtrykkeligen udtaler sin Mening om enhver nedlagt Paastand, om den end er saa aabenbar ugrundet, at han meget kort kan motivere dens Forkastelse, eller han endog blot behøver at henvise til et andet allerede antaget og begrundet Resultat, hvoraf følger, at hin Paastand maa bortfalde. Han udsætter sig da ei for, at Overretten muligen antager, at denne Paastand slet ikke har været paakjendt i første Instants, og da nødsages til at hjemvise Sagen til ny og fuldstændigere Paakjendelse. Det vilde imidlertid være en Misforstaaelse, naar man fordrede, at Dommeren specielt skal omhandle alt, hvad Parterne have debatteret: Han kan forbigaae saadanne Bemærkninger af Parterne, som ere irrelevante med Hensyn til Afgjørelsen af det, der bliver at paakjende, hvad enten disse Bemærkninger fra Begyndelsen af have været overflødige, eller — hvad hyppigere indtræffer — det Resultat, som Dommeren antager med Hensyn til et overordnet

Spørgsmaal, bevirker at andre deraf afhængige Spørgsmaal bortfalde. Spørgsmaalet, om et Factum er beviist ved de førte Vidner, vil t. Ex. bortfalde, naar Dommeren finder, at dette Factum, om det end var beviist, ei kunde begrunde det Resultat, som deraf skulde udledes. Ofte bemærkes det desuagtet dog udtrykkeligen i Dommen, at saadanne underordnede mellem Parterne omhandlede Spørgsmaal bortfalde med Hensyn til det Udfald, et overordnet Spørgsmaal har faaet, og det selv om der ikke har været støttet en formelig Paastand paa det omhandlede Moment i Sagen *).

Da de Resultater, hvortil Dommeren kommer i Præmisserne, blive at optage i Conclusionen, maa den vigtige Fordring, at Dommen skal være endelig, naturligviis allerede svæve Dommeren for Øie ved Affattelsen af Præmisserne; men da denne Egenskab dog

*) End mindre medfører den Egenskab, at Dommen skal være fuldstændig, at Parternes hele Mellemværende i Anledning af en omtvistet Retshandel, skal afgjøres ved Dommen; thi efter hvad i foregaaende Paragraph er bemærket, skal Dommen kun afgjøre de Momenter af Retsforholdet, som Parterne ifølge deres Procedure og Paastand have givet under Paakjendelse. Der kan gjerne om de øvrige Puncter, naar de ei under den første Proces ere frafaldne, senere reises en ny Sag. Saaledes kan der t. Ex. stundom foreløbigen procederes om et Haandskrifts Ægthed, og senere om Fordringens Gyldighed, jfr. Jur. Tidsskr. XII, a. p. 22.

nærmest vedkommer Conclusionen, skulle vi først i den følgende Paragraph nærmere omtale den.

De accessoriske Gjenstande for Dommerens Paakjendelse blive i Dommens Præmisser først at omhandle, efterat Dommeren har begrundet og tilkjendegivet de Resultater, som han vil optage i Dommen med Hensyn til Hovedgjenstandene for hans Paakjendelse, d. e. Sagens Formalitet og Realitet. Hvad iøvrigt Udredelsen af Sagens Omkostninger angaaer, pleier man i Praxis ei specielt at begrunde det antagne Resultat, men, enten de ophæves eller det paalægges den ene Part at godtgjøre den Anden hans Omkostninger, henvises blot til Sagens Udfald, eller endnu mere generisk til Sagens Omstændigheder. Med Hensyn til Idømmelsen af Mulcter for processualske Forseelser bliver der ei at bemærke noget i Dommen, naar Ingen af Parterne har paastaaet sin Vederpart mulcteret, og Dommeren ei finder Anledning til ex officio at anvende Mulct. Dog kunne Sagens Omstændigheder undtagelsesvis indeholde en særdeles Opfordring til at retfærdiggjøre det Resultat, at ingen Mulct bliver anvendt, t. Ex. i Anledning af Frd. 16 Januar 1828 §. 14; og i beneficerede Sager skal Dommeren altid, i Overensstemmelse med Frd. 3 Juni 1796 §. 39 jfr. §. 35, udtrykkeligen attestere, hvorvidt Sagen har været forsvarligen ført. Det kan fremdeles erindres, at naar den ene Part under Proceduren har paastaaet den anden anseet med Mulct for unødig Trætte, utilbørlig Forha-

ling af Sagen eller anden slig Mulct, og Dommeren ei finder Anledning til saaledes at ansee den Paagjeldende, saa bliver dette Resultat, sædvanligvis uden nogen synderlig Motivering og oftest alene med Henvisning til Sagens Omstændigheder, tilkjendegivet i Præmisserne og ikke optaget i Conclusionen som en formelig Frifindelse, medens derimod ei blot Idømmelsen af enhver Mulct for en processualsk Forseelse, men ogsaa enhver Mortification af et under Proceduren brugt fornærmeligt Udtryk, bliver at optage i Conclusionen. Endeligen gives alene i Præmisserne den i forrige Paragraph omhandlede Attestation om, at der ei under Sagen er befundet nogen Overtrædelse af Anordningerne om det stemplede Papir. Dersom Kongens Kasses Ret derimod bliver at forbeholde med Hensyn til en begaaet Overtrædelse af Stempletpapirslovgivningen, eller de Vedkommende skulle paalægges at omskrive et Document paa stemplet Papir, bliver efter Frd. af 3 December 1828 §§. 44 og 47 dette Resultat at motivere i Præmisserne og at optage i Domsconclusionen.

§. 166.

Om Affattelsen af Domsconclusionen.

Domsconclusionen, der efter den vedtagne Terminologi adskilles fra Præmisserne ved de Udtryk: "Thi kjendes for Ret", er den egentlige Dom, den af Dommeren fastsatte Norm for Afgjørelsen af hvad der skal være Ret

i den under Paakjendelse bragte Sag, til Efterretning for Parterne, og for den vedkommende offentlige Autoritet, som skal bringe det i Domsconclusionen udtalte Resultat i Udøvelse ved lovmæssig Tvang, forsaavidt en saadan efter Dommens Indhold, hvorom strax nedenfor, kan blive anvendelig. Domsconclusionen bør i en præceptiv Form indeholde en sammentrængt, klar og bestemt Angivelse af de af Dommeren antagne endelige Resultater saavel i Sagen selv som med Hensyn til de accessoriske Gjenstande for Paakjendelsen.

Det er en almindelig Fordring til Domsconclusionen, at den indeholder en tilstrækkelig og i Almindelighed en selvstændig Forskrift, navnligen med Hensyn til det Resultat, som kan blive at sætte i Værk ved Lovens Tvang. Den offentlige Autoritet, Fogeden, som senere i fornødent Fald skal bringe Dommen til Udførelse, har nemlig ikke Myndighed til at supplere hvad der mangler ved Dommens Afgjørelse af det omtvistede Retsforhold, han skal kun udføre Dommens Forskrift som den engang er given. Det bør derfor og i Almindelighed undgaaes i Domsconclusionen at henvise til Præmisserne; den bør i Almindelighed kunne forstaaes ved sig selv og derefter bringes til Udførelse. Forsaavidt imidlertid det i Domsconclusionen antagne Resultat ei gjør nogen Execution fornøden, t. Ex. ved Mortificeringen af paaankede ærerørige Udladelser, og naar det iøvrigt vilde foranledige en trættende eller upassende Vidtløftighed i Domsconclusionen at gjentage det i Præmisserne Anførte, t. Ex.

at gjentage de flere fornærmende Udtryk, som blive at mortificere, kan man vel benytte en Henvisning til Præmisserne: Man kan t. Ex. i det nysanførte Tilfælde concludere: "De ovenfor nævnte af Citanten N. N. paaankede for ham fornærmelige Udladelser 2c." Den Omstændighed, at den ene Parts Paastand aldeles bifaldes, bør derimod ikke give Anledning til at Domsconclusionen kommer til at bestaae i en blot Henvisning til denne, t. Ex. saaledes: "Den af Citanten N. N. nedlagte Paastand gives Medhold", hvorimod der Intet er til Hinder for, at Dommeren i *Præmisserne* kan betegne det antagne Resultat ved en saadan Henvisning eller ved et andet lignende generelt Udtryk.

Domsconclusionen skal dernæst, som allerede ovenfor berørt, indeholde en *fuldstændig* Afgjørelse af det hele omtvistede Retsforhold mellem Parterne, saavelsom af de accessoriske Gjenstande, hvis Paakjendelse i Conclusionen er fornøden. Herom kunne vi henvise til hvad der i forrige Paragraph, ved at handle om Præmissernes Affattelse, er sagt om denne Dommens Egenskab.

Lovens 1—5—12*) har fremdeles udhævet den Egenskab ved en Dom, at den skal være *endelig*. Herved forstaaes, at Dommen skal afgjøre de til Paakjen-

*) "Dommerne maae ingen uendelige Domme udstæde med disse Ord: Uden det anderledes kan afbevises, haves i Minde, aftales, forstaaes, bevises, og andre slige Uendeligheder."

delse forelagte omtvistede Puncter, uden at binde Afgjørelsen til saadanne ubestemte Betingelser, at den Part, hvis Ret skulde anerkjendes ved Dommen, ei kan erholde den fyldestgjort uden at maatte udholde en ny Proces om det, der var givet under Paakjendelse under den første nu paakjendte Sag, jfr. Juridisk Tidsskrift V. a. S. 233-234, XXVIII. S. 58 m. fl. Det maa imidlertid vel mærkes, at efter Parternes Procedure og Forholdets Beskaffenhed kan undertiden det omtvistede Factum alene afgjøres med Angivelse af en vis Modalitet eller Egenskab, der kan fremkalde en ny Retstvist om denne Egenskab ogsaa findes ved den Præstation, med hvilken den Domfældte senere formener at have fyldestgjort Dommen. Denne Modalitet eller Egenskab, der ikke har kunnet afgjøres ved Dommen, er ikke given under Paakjendelse, og uagtet den altsaa endnu henstaaer uafgjort, har Dommen dog endeligen afgjort alt, hvad der for Tiden var at paakjende. Naar Sagen t. Ex. falder ud til at et vist Qvantum Sæd, som kan regnes for gode og forsvarlige Kjøbmandsvarer, skal leveres, eller at nøiagtigt Regnskab skal aflægges for en Expedition og desl., saa er det klart, at Dommen ei er uendelig, fordi der senere kan opstaae Tvist, om den ifølge Dommen ydede Sæd, eller det aflagte Regnskab have havt de i Dommen bestemte Egenskaber, jfr. J. A. X. S. 105, XXI. S. 158, Ark. f. Retsv. II. S. 328, N. J. A. XI. S. 45 og mange flere Domme. Endnu mindre bliver en Dom uendelig, fordi den — hvilket,

efter hvad forhen er foredraget, ideligen maa skee — bestemmer Resultatet derefter, om Parten aflægger en vis Ed eller ikke, eller Dommeren lader Størrelsen eller Beskaffenheden af det, der skal udredes, beroe paa uvillige Mænds Skjøn. Det staaer da i Domhaverens Magt at bringe det omtvistede Retsforhold til en endelig Afgjørelse under de for Edssager og Skjønssager lovbestemte Former. Under den til Eds- eller Skjønssagen hørende secundære Procedure kan der ei blive at handle om Sagens ved Dommen engang paakjendte Realitet: Den i Dommen givne Forskrift bliver kun at bringe i Udførelse; og denne secundære Procedure er deels analog med Dommens Execution og gaaer deels ud paa at forberede denne.

Dersom Dommen efter sit Indhold, for det Tilfælde, at den ei godvilligen efterkommes, skal sættes i Værk ved den dertil competente Autoritet, hører det ogsaa til dens Endelighed, at den indeholder de efter den danske Lovgivning med Hensyn til Dommens eventuelle Execution fornødne Bestemmelser, nemlig terminus executionis og Tvangsclausulen, om hvilke vigtige Forskrifter vi nu skulle handle i en særegen Paragraph.

§. 167.

Fortsættelse. — Om terminus executionis og clausula poenalis.

Naar Dommen efter dens Indhold ei kan fremkalde nogen Execution, bliver der naturligviis ei Spørgs-

maal om nogen Executionsfrist eller nogen Tvangsclausul (clausula poenalis). Dette finder Anvendelse, hvor Dommen gaaer ud paa en reen Frifindelse, og der derhos ei bliver Spørgsmaal om Udredelse af Sagens Omkostninger eller nogen Mulct for processuale Forseelser*), saa og naar den tilsigtede Virkning kan indtræde umiddelbart ved Dommen selv, saasom naar et Document mortificeres ved Dommen, naar den ophæver et Ægteskab, o. desl. Dersom Dommen derimod gaaer ud paa, at Nogetsomhelst skal præsteres d. e. gives, eller gjøres**), maa Dommeren iagttage de vigtige Forskrifter, som vedkomme Dommens eventuelle Execution ved Rettens Middel, og hvis Tilsidesættelse medfører, at den afsagte Dom ikke kan exeqveres***). Herhen høre først Reglerne

*) Det hedder da alene: "Thi kjendes for Ret: Indstævnte N. N. bør for Citanten N. N's Tiltale i denne Sag fri at være. Processens Omkostninger ophæves."

**) I den civile Sag kan det ei letteligen forekomme, at noget skal lides, hvorimod dette Resultat naturligvis hyppigen forekommer i criminelle Domme, jfr. herom den criminelle Proces.

***) En saadan Mangel kan dog ordentligvis ved Appel til Overretten afhjelpes af denne, uden at Dommen kjendes uefterrettelig og Sagen hjemvises; jfr. Læren om Appel.

a) Om *terminus executionis.*

Naturlig Billighed har bragt Lovgiveren til i Almindelighed at indrømme enhver Domfældt en passende Frist til at efterkomme den ham overgaaede Dom, hvorved han er dømt til at give eller gjøre Noget*).

Naar Dommen gaaer ud paa en Præstation, som bestaaer i Udredelsen af en Pengesum, har Lovgiveren foreskrevet en bestemt almindelig Frist, som den Domfældte har til at opfylde Dommen, d. e. terminus executionis, le temps de grace. Lovens 1—24—17 foreskriver nemlig, at først, naar den, hvem en Dom til at betale er overgaaet, ikke retter for sig inden femten Dage, skal Fogeden, hvis det af Sagsøgeren begjæres, gjøre Udlæg efter Dommen**), og denne Forskrift er endnu gjeldende ved Underretterne. Denne Frist kan ikke negtes den Sagsøgte, om det end efter Forholdets Beskaffenhed er givet, at han ligesaavel kunde opfylde Dommen strax, som efter Forløbet af de 15 Dage; thi den almindelige lovbestemte terminus executionis er foreskreven ikke

*) Kun ved Høiesterets-Domme, som gaae ud paa at noget skal præsteres eller gives, finder en Undtagelse Sted, jfr. Læren om Execution og Appel.

**) Om den kortere Executionsfrist af trende Solemærker i Gjæsterets m. fl. Sager, saavelsom om den længere Executionsfrist for Overretsdomme, bliver det Fornødne at bemærke i den extraordinære Proces og Læren om Appel.

blot for at give den Domfældte Leilighed til at gjøre Udvei til Betaling, men ogsaa for at han kan have nogen Tid til at overveie, om han vil udtage Appellationsstævning og dermed standse Dommens Execution, jfr. Frd. 19 August 1735 §. 3*). Derfor indrømmes ogsaa en længere almindelig Executionstermin ved Overretsdomme, men ingen saadan Frist ved Høiesterets Nams-Domme, jfr. Læren om Appel. Denne almindelige Executionsfrist regnes fra Dommens lovlige Forkyndelse, jfr. Frd. 19 August 1735 §§. 3 og 7, hvilket, efter hvad der er vedtaget, udtrykkeligen tilkjendegives i Domsconclusionen: Og derhos maa den Part, som vil iværksætte Execution, have foranstaltet den Forkyndelse, fra hvilken terminus executionis bliver at beregne; thi først derved er hans Modpart bleven opfordret til at tage under Overveielse, om han vil udtage Appellationsstævning for at standse Executionen. Executionsfristen kan altsaa ikke beregnes fra den Forkyndelse, som i et andet Øiemed kan være foranstaltet af den Part, hos hvem der skal gjøres Execution, jfr. ovenfor §. 133. En Canc. Skr. af 6 Marts 1784 har antaget, at idømte Bøder, som tilfalde Kongen eller overhovedet det Offentlige, skulde erlægges strax, naar Fogeden, efter at have erholdet Extracter af de ergangne Domme i Overensstemmelse med Frd. 6 December 1743, derom melder sig ved mundtligt Bud eller Skrivelse uden nogen

*) "Paa det Ingen med Execution ulovlig skal overiles."

ordentlig Forkyndelse. Som Grund paaberaabes, at der hidtil er forholdt saaledes, og at den almindelige Executionsfrist af 15 Dage dog altid vil være forløben, scl. efter Dommens Afsigelse, inden Fogeden, efter at have modtaget fornævnte Extract, kan melde sig om Mulctens Betaling. Det modsatte Resultat, der ogsaa følges i den senere Praxis, synes imidlertid at være det rigtigere, især naar Boden er idømt under en privat eller civil Sag. Befalingen om Dommens lovlige Forkyndelse i Forordn. 19 August 1735 §§. 3 og 7, 25 Januar 1805 §. 29, Pl. 26 Juli 1837 §. 11 er ganske almindelig, og det er saameget billigere at der gives den, der er dømt til Bøder, en passende Frist efter Dommens Forkyndelse til at rede for sig, som han, hvis han ved at overraskes med Execution bliver sat ud af Stand dertil, vil have at afsone dem. Dertil kommer, at selv den ovenanførte i Forordningen 1735 §. 3 angivne Grund, at den Domfældte først ved Dommens Forkyndelse skal ansees opfordret til at overveie, om han vil standse Executionen ved Appel, ligefrem ogsaa passer i det mindste med Hensyn til de ifølge et civilt Søgsmaal idømte Bøder. Den Domfældte kan nemlig ei vide, om Citanten vil lade sig nøie med den af ham erhvervede Dom, eller om han maaske selv vil indstævne den for høiere Ret: Først naar han har ladet Dommen forkynde for Indstævnte, kan denne vente, at Execution vil finde Sted.

Dersom Dommen derimod gaaer ud paa, at noget

skal gjøres eller foretages af den Domfældte, hvilket ikke umiddelbart bestaaer i Udredelsen af en Pengesum, foreskriver L. 1—5—15 vel, at der ogsaa i dette Tilfælde skal forelægges den Domfældte en vis Frist, inden hvilken han skal fyldestgjøre Dommen, og dette maa ifølge Forholdets Natur iagttages ved enhver Ret ogsaa ved Høiesteret; men denne Frist kan ei bindes til de i L. 1—24—17 foreskrevne 15 Dage, men maa bestemmes efter Beskaffenheden af det Foretagende, som skal udføres, og den kan saaledes undertiden blive udstrakt til flere Maaneders Tid. Er det, der skal gjøres eller foretages imidlertid af saa lidet Omfang, at den almindelige Executionstermin kan være en passende Frist, bør denne ogsaa bibeholdes. Saaledes paalægges det t. Ex. ved en Edsdom den Part, der skal aflægge Eden, at iværksætte det Fornødne inden 15 Dage efter at Dommen af hans Modpart er ham forkyndt; jfr. ovenfor §. 132.

b) Om Tvangsclausulen.

Ved Tvangs- eller Executionsclausulen, causula poenalis, forstaaes en Dommen tilføiet Opfordring til den executive Myndighed i Staten om, i fornødent Fald ved physisk Magt, at sætte Dommen i Udøvelse. Det hører til Begrebet om Dommerens Embedsautoritet, hans Jurisdiction, at han gyldigen kan gjøre en saadan Opfordring, hvorimod det er antaget, at Borgerne ei mellem sig gyldigen kunne tilføie deres private

Retshandler en saadan Clausul, saa at Contracten kunde bringes til Udførelse af Fogeden uden Lovmaal og Dom, Forordn. 25 Januar 1828 §. 11, Justitsreglem. 13 Juli 1836 §. 18, jfr. Læren om Execution. Denne Tvangsclausul, som udtrykkes med de Ord "at efterkommes under Adfærd efter Loven", bliver at tilføie enhver Dom, ifølge hvilken Noget skal efterkommes eller præsteres, og ansaaes af nogle ældre Jurister endog som den vigtigste Bestanddeel af Dommen. Man pleier som positiv Hjemmel for denne Clausul at paaberaabe sig Lovens 1—5—15; men naar denne Artikel foreskriver, at der i enhver Dom, hvorved Nogen tildømmes at gjøre eller efterkomme noget, skal sættes en vis Straf hos, om han det ikke efterkommer, har man herved udentvivl nærmest havt Hensyn til de Domme, som ikke ere egentlige Namsdomme, d. e. ikke gaae ud paa Betaling af Penge. Derimod forudsætter denne Bestemmelse vistnok, at Dommeren opfordrer den executive Myndighed til at sætte Dommen i Værk; thi uden en saadan Forudsætning vilde den nysnævnte Forskrift om Tilføielsen af en vis Straf være hensigtsløs.

Naar Dommen gaaer ud paa, at en Pengesum skal betales (de egentlige Namsdomme), er det tilstrækkeligt, at den almindelige Tvangsclausul tilføies; thi Fogeden har da at efterkomme de almindelige Forskrifter om, hvorledes saadanne Domme skulle sættes i Værk. Det samme er Tilfældet naar Dommen gaaer ud paa Noget, hvortil den Domfældte ligefrem eller umiddelbart

kan tvinges ved en Fogedforretning, t. Ex. paa at en fast Eiendom skal fraviges af den Domfældte, jfr. L. 6—14—7*). Men naar den civile Dom gaaer ud paa, at den Domfældte skal gjøre noget, eller foretage en vis personlig Handling, der ei umiddelbart kan fremtvinges, er det ei tilstrækkeligt, at den almindelige Tvangsclausul "at efterkommes under Adfærd efter Loven" tilføies; der skal da, som ovenfor berørt, efter L. 1—5—15 sættes en vis Straf hos, om den Domfældte ei efterkommer Dommen. Da det derhos vilde være upassende, at den Domfældte skulde tvinges til at efterkomme Dommen ved et ham tilføiet corporligt Onde, bliver denne saakaldte Straf, som efter Lovens 1—5—15 skal sættes hos, altid at bestemme til en Pengepræstation, hvad enten denne nu ifølge Proceduren og Sagens Beskaffenhed kan fastsættes til en bestemt Pengesum, hvis Udredelse da bliver det ene Alternativ ved Siden af Foretagelsen af den omspurgte Handling som det andet Alternativ, og som da egentligen er en Art Erstatning, eller det, hvilket er det almindelige, bliver at paalægge den Domfældte at udføre den paagjeldende Handling under Tvang af en passende daglig eller ugentlig Mulct, som tilkjendes den vedkom-

*) Det samme finder ogsaa Sted ved de criminelle Domme, der gaae ud paa Idømmelsen af en corporlig Straf, som Øvrigheden umiddelbart har at foranstalte exeqveret, overensstemmende med Lovgivningens almindelige Forskrifter.

mende Fattigkasse. Iøvrigt bliver den almindelige Tvangsclausul "at efterkommes under Adfærd efter Loven" ligefuldt at tilføie Dommen; thi denne bør indeholde en Opfordring til Fogeden om at exeqvere det tilføiede Alternativ af en vis Pengesums Betaling, eller de fastsatte Mulcter, hvis Dommen ei efterkommes.

Dersom den Domfældte ei opfylder Dommen, og de for dette Tilfælde foreskrevne Mulcter ikke hos ham kunne inddrives ved Execution, er det utvivlsomt, at Domhaveren kan fordre ham hensat i Gjeldsfængsel, efter de almindelige Regler om dette Tvangsmiddels Anvendelse imod den Debitor, som ei kan udrede et Beløb, som han ved Dom er kjendt pligtig at betale, jfr. L. 1—24—46. Derimod har man tidligere antaget, og denne Praxis var bekræftet ved Canc. Skr. af 13 Juli 1813, 20 Marts 1821, 31 Juli 1823 m. fl., at disse Dagmulcter ei kunde fordres afsonede som andre Straffebøder, jfr. Frd. 6 December 1743 og 11 Juli 1832. Ligesom nemlig Hensættelsen i Gjeldsfængsel er det yderste Tvangsmiddel, som kan anvendes imod den Debitor, som ei opfylder en ham paahvilende privat Pengeforpligtelse, L. 1—24—33 og 47, og ligesom disse Tvangsmulcter ei kunne fordres exeqverede af det Fattigvæsen, som de eventualiter skulde tilfalde, men alene af Domhaveren, og let, naar denne lader Dommen henligge længere Tid, kunne opløbe meget høit, saaledes er det klart, at hvor et Alternativ af en vis engang for alle erlagt Pengesum efter Sagens og Pro-

cedurens Beskaffenhed maatte være blevet tilføiet som Middel til at bevirke Dommens Fyldestgjørelse, der vilde den Domfældte alene kunne hensættes i Gjeldsfængsel, hvis denne Pengesum ei hos ham kunde inddrives ved Execution: Men den tilfældige Omstændighed, at dette Alternativ ei bliver anvendeligt, men at Dagmulcter blive at idømme, synes ikke at burde medføre, at Debitor i Mangel af Betaling i dette Tilfælde skulde undergives en strængere Behandling, scl. ved disse Mulcters Affsoning, end i det andet Tilfælde, hvor han i Mangel af Dommens Opfyldelse skulde udrede en vis Pengesum. Denne saaledes i Praxis antagne Regel var det vel ved Udkastet til Frd. 16 November 1836 om Bøders Affsoning, som blev forelagt i den første Stænderforsamling, paatænkt at forandre, og imod samme især deleshed paaberaabt, at den Dom, der paalægger En at gjøre eller foretage Noget, i Almindelighed maa gaae ud fra den Forudsætning, at det staaer i den Domfældtes Magt at efterkomme Dommen, hvilket ikke kan forudsættes ved Namsdomme i Almindelighed, og det er saaledes en sær Overhørighed fra den Domfældtes Side, naar han ikke efterkommer Dommen; hvortil kan føies, at den Gjenstridige almindeligvis, naar han Intet eier, kan stole paa at Domhaveren ei kan være tjent med at holde ham i Gjeldsfængsel, og bekoste hans Underhold. Stænderne erklærede sig imidlertid for den hidtil gjeldende Regel, og det blev ogsaa ved Forordningens Emanation i dens §. 6 alene foreskrevet, at naar den fortlø-

bende Mulct er anvendt for at bringe Nogen til at opfylde en Forpligtelse imod det Offentlige — hvilken Pligtovertrædelse i Almindelighed endog egner sig til umiddelbar Straf — bliver denne Mulct at afsone paa lignende Maade som andre Bøder. Med Hensyn til de fortløbende Mulcter, der paalægges for at fremtvinge Opfyldelsen af en Pligt imod en Privat, skal der derimod indtil videre forholdes efter de hidtil gjeldende Bestemmelser, hvorved den tidligere Fortolkning af Lovgivningens Forskrifter om den titnævnte Gjenstand er stadfæstet; jfr. nærmere den Roeskildske Stændertidende for 1835-1836 S. 313 ff. og Coll. Tid. for 1836 S. 888-890 og 920-930.

Naar den Kongelige Kasse tilpligtes at udrede noget, bortfalder Executionsclausulen som upassende. Det hedder blot "Citanten N. N. bør være berettiget til af den Kongelige Kasse at erholde udbetalt ꝛc." - Der synes at være mindre Grund til at lade den almindelige Executionstermin, inden hvilken Fyldestgjørelsen bør skee, bortfalde, da det ei synes upassende, at Dommen tilkjendegiver, at Vederparten inden denne Tid bør skee fyldest, med mindre det Offentlige bestemmer sig til at appellere, men det er ei heller brugeligt at føie nogen bestemt Betalingstermin til slige Domme.

Til Oplysning af det Anførte om Dommens Affattelse hensættes her endnu følgende tvende Formularer, der vel ei ere de ene rigtige, men dog sædvanligen bruges af vore Domstole:

a) Thi kjendes for Ret.

Indstævnte N. N. bør indfrie det paastævnte af ham under 6 April 1839 udstædte Revers og til Citanten N. N. betale sammes paalydende Beløb 200 Rbdlr. r. S., med Renter 4 pCt. af denne Sum fra den 9 September s. A. at regne, indtil Betaling skeer. Saa bør Indstævnte og betale Citanten Processens Omkostninger med 20 Rbdlr. Sølv. At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse under Adfærd efter Loven.

b) Thi kjendes for Ret.

Indstævnte N. N. bør, under Tvang af en Mulct af 10 Rbdlr. Sølv til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse for hver Dag han sidder denne Dom overhørig, inden 3 Maaneder efter sammes lovlige Forkyndelse lade tilmure de 6 Fag Vinduer, som findes i den østre Gavl af hans Gaard No. 116 i Rosenborg Qvarter her i Staden, og som vende ud til Citanten N. N's Gaard No. 117 i samme Qvarter. Processens Omkostninger ophæves. At efterkommes under Adfærd efter Loven.

§. 168.

Om Dommens Affattelse, naar Retten bestaaer af flere Medlemmer*).

Da enkelte Domstole allerede i første Instants kunne bestaae af flere Medlemmer, saa møder os allerede

*) Jfr. herom en Afhandling af Ørsted i Eunomia III. S. 357 ff.

her det Spørgsmaal, hvorledes Dommen bliver at affatte efter de af de enkelte Voterende afgivne Vota. Det samme Spørgsmaal forekommer endnu oftere i de høiere Instantser, hvor Retten med faa Undtagelser bestaaer af flere Medlemmer, og saavel i den extraordinære og criminelle, som i den almindelige civile Proces. Det vil være hensigtsmæssigt, at vi her behandle denne Gjenstand i sit hele Omfang.

Naar alle Voterende ere enige om det Resultat Sagen bør have, saa følger det af sig selv, at dette bliver Dom. Ere der derimod forskjellige Meninger mellem de Voterende, men der dog er en Pluralitet af samtlige Voterende, d. e. en saakaldet absolut Pluralitet, for et vist Resultat, saa bliver dette Dom i Sagen. Der har vel været enkelte Retskyndige, som mente, at der burde fordres Enstemmighed for at nogen kunde dømmes skyldig. Men denne Sætning kan ei engang i den criminelle Proces, hvor den nysnævnte Anskuelse vilde føre til at den Tiltalte blev at frifinde, naar ei alle Dommere vare enige om at dømme ham skyldig, gives Medhold. En saadan Regel, der kun har havt en, ofte høist mislig, practisk Anvendelse i de Lande, i hvilke Spørgsmaalet om den Tiltaltes Skyld ene afgjøres efter subjectiv Overbevisning af Jurys, vilde nemlig under vore Forhold, da der haves andre Forskrifter om det juridiske Bevis, jfr. ovenfor §. 46, føre til saa hyppige Frifindelser, at den almindelige Sikkerhed ikke kunde opretholdes. Det maa der-

hos med Hensyn til disse Sager erindres, at ikke blot ethvert enkelt Medlem af Retten, som kjender den Tiltalte skyldig, maa være forvisset om, at fuldt juridisk Beviis er tilstede, men i de fleste Tilfælde ville Minoritetens Medlemmer, som savne noget ved det fulde juridiske Beviis, dog derhos være moralsk overbeviste om den Tiltaltes Brøde, og der synes da ei at være Fare for, at han skulde dømmes uretfærdigen, idet Pluralitetens Votum tages til Følge. I civile Sager vilde det være en endnu større Urimelighed at fordre Enstemmighed for at dømme den Indstævnte til den omhandlede Præstation, og navnligen for at ansee et forpligtende Factum beviist. Det er nemlig klart, at naar man uden Føie frifinder den Indstævnte, tilføier man Citanten en Uret, og det ellers saa hyppigen anvendte Raisonnement, at det er bedre at ti Skyldige gaae frie, end at en Uskyldig dømmes, er saaledes aldeles uanvendeligt i civile Sager. Fordres der Enstemmighed for at Nogen i en civil Sag kunde idømmes Noget, vilde den, der ifølge sin Stilling i Henseende til det paagjeldende Retsforhold skulde optræde som Sagsøger, være udsat for aabenbar Forurettelse, idet han kom i en aldeles ulige og ringere Stilling end hans Vederpart, og han maatte endog fristes til at søge at tage sig selv til Rette, for at komme i den ulige fordelagtigere Stilling som Sagvolder.

Det er vel unegteligt, at der især i civile Sager, naar Dissentsen er betydelig, saasom naar der blandt de Voterende i Høiesteret ere 5 for det ene og 4 for det

andet Resultat, ei er nogen overveiende Sandsynlighed for, at det af Pluraliteten antagne Resultat er det absolut rigtige, især naar Minoriteten i den overordnede Ret er af samme Mening som Dommerne i de foregaaende Instantser; men da hver Domstol skal dømme for sig, og man, som ovenfor viist, vilde fremkalde uretfærdige Uregelmæssigheder ved ei at lade Pluralitetens Mening gjelde, saa maa man dog blive ved denne Regel, der, som saamange andre processuale Regler, ei kunde andet end bære Præget af de menneskelige Indretningers Ufuldkommenhed.

Den danske Lovgivning hjemler ogsaa paa det bestemteste, at den absolute Pluralitets Mening bliver Dom i Sagen, jfr. L. 1—5—26*), Instr. 23 Januar 1739 §. 14, Regl. 15 Juni 1771 §. 3, Instr. 7 December 1771 §§. 17 og 18, Frd. 5 Juli 1793 §. 11, alle Overretsanordningerne, saasom af 11 Juli 1800 §§. 8 og 17, af 25 Mai 1804 §§. 9 og 19 og af 25 Januar 1805 §§. 12 og 25, m. fl. Fremdeles hjemler Lovens 1—5—26, hvad der og er bekræftet i flere af

*) "Naar Commissarier eller andre Dommere, som en Ret besidde, eller Ridemænd, og deslige, sig om deres Domme og Forretninger ey kunne forene, da skulle de fleste Stemmer beslutte Dommen, eller Forretningen; End ere de ligemange paa begge Sider, da giver den, som Formand er, med dem, som hannem følge, Dommen beskreven og ingen anden."

de nysnævnte Anordninger, at naar Rettens Medlemmer dele sig i tvende lige Dele, saa bliver det Resultat Dom, hvorfor den, der har Forsædet blandt de Voterende, erklærer sig, om det end er for den strængere Mening i criminelle Sager, og at altsaa, naar Retten bestaaer af 2 Medlemmer, Formanden altid, hvor der er Dissents, gjør Udslaget, saasom i Landemodet, jfr. L. 1–6–8, Frd. 5 December 1806 §. 5 og 27 November 1816 §. 5, i Kjøbenhavns Skiftecommission, Rescr. 26 August 1791, og i de vestindiske Skifteretter, Frd. 6 December 1799 §§. 4 og 6, og 17 April 1807 §§. 1 og 4. Det dissentierende andet Medlems Votum burde imidlertid, saavel efter Forholdets Natur som efter de tvende sidstnævnte Anordninger, stedse tilføies Acten, men dette pleier ei at skee i Praxis uden i de lovbestemte Tilfælde. Iøvrigt er det naturligvis ogsaa i de Retter, der bestaae af flere end tvende Medlemmer, et dissentierende Medlem uforment, at fordre sit særskilte Votum indlemmet i Acten, jfr. Canc. Skr. 25 April 1826 §. 5 og 19 Mai 1829.

Forinden vi imidlertid forlade de her omhandlede Tilfælde, hvor der er en absolut Pluralitet for et vist endeligt Resultat af Sagen, maae vi beskjeftige os med det vigtige Spørgsmaal, om man er beføiet til at sammenregne de flere Vota for dette Resultat, uagtet de Voterende ere komne dertil af forskjellige Grunde, og enkelte af disse Voterende endog af

Grunde, som have en absolut Pluralitet imod sig*). Herimod kan især deleshed anføres, at der ei er nogen virkelig Overensstemmelse mellem de flere Voterendes Mening, naar de kun have en udvortes Overensstemmelse i Resulatet, men Grundene ere af ganske forskjellig Qvalitet. Den Enighed, der finder Sted i Henseende til Resultatet, beroer da kun paa en tilfældig ydre Lighed, og ei paa en sand indvortes Overensstemmelse. Fremdeles tør det ei tabes af Sigte, at Dommen efter den

*) En saadan Sammenregning vilde vistnok ei kunne finde Sted naar de Grunde, hvorpaa de flere Voterende, der komme til samme Resultat, støtte hver sin Mening, virkeligen vare hinanden modsigende; men det er ei vel tænkeligt, at Grunde, som føre til samme Resultat, virkeligen ere modsigende, saaledes at de ophæve hinanden; hvorimod det vel kan forekomme, at de flere Voterende komme til samme af forskjellige Grunde, og at derhos den Grund, hvorpaa den ene Voterende støtter sin Mening, forudsætter, at de andre til Pluraliteten hørende Medlemmer ei have truffet det Rette med Hensyn til den Grund, hvorpaa de støtte det samme Resultat. Naar saaledes af 5 Dommere tvende ville domfælde en formentlig Injuriant, fordi en af ham fremsat exceptio veritatis convicii ei kan admitteres i Sagen, og en tredie vil dømme ham, fordi denne Exception, som han antager at burde admitteres, ei ansees beviist, saa anseer han vel de førstes Mening om Udelukkelsen af exceptio veritatis for urigtig, men der er ingen Modsigelse mellem selve de forskjellige Grunde for det samme Resultat.

danske Lovgivning skal bygges paa Præmisser: I Henhold hertil har Canc. Skr. af 1 Mai 1824 ogsaa indskærpet, at naar Dommen skal forfattes efter de fleste Stemmer, saa er dette at forstaae saaledes, at ligesaavel Dommens Præmisser som dens Conclusion bør forfattes efter de fleste Stemmer, saa at det i Et og Alt tilkommer Pluraliteten at bestemme, hvilke Grunde der skulle benyttes i Dommen og hvorledes disse skulle udtrykkes og forfattes; men det er umuligt at skrive Præmisser til den Dom, hvis Resultat er sammensat af saa heterogene Bestanddele, at nogle af Pluraliteten maae erklære de Grunde for urigtige, hvorpaa andre bygge det fælles Resultat. Den bestridte Fremgangsmaade vil ogsaa navnligen kunne lede til et Resultat, som maa synes haardt og ubilligt imod den Sagsøgte. Naar t. Ex. Nogen tiltales for en fornærmelig Yttring, og af 5 Voterende A, B og C ere enige om, at en fremsat exceptio veritatis convicii ifølge Forholdets Natur kan admitteres, og A og B finde den beviist og frifinde, hvorimod C finder at dens factiske Rigtighed ei er beviist og domfælder, medens D og E antage, at en saadan exceptio veritatis ei kan admitteres og ligesom C domfælde, fremkommer herved vel en tilsyneladende Pluralitet, idet der ere tre Stemmer (C, D og E) for Domfældelse; men dette Resultat synes dog aabenbart at stride imod Tiltaltes Ret, da den Anskuelse, hvorpaa D og E støtte deres Domfældelse, er forkastet af en absolut Pluralitet (A, B og C). Resultatet synes meget mere at maatte

blive, hvis man ei antager, at en subsidiær Votering bør finde Sted, at D og E som Minoritet i Henseende til det første Spørgsmaal (om exceptio veritatis kan finde Sted) træde fra, og Sagen afgjøres af de tre andre, af hvilke da Majoriteten A og B give Frifindelse som Resultat. Antager man derimod, at subsidiær Votering bør finde Sted, ville D og E have at stemme om, hvorvidt de ansee den fremsatte Exceptions factiske Rigtighed for beviist, og Resultatet kan da endnu blive Frifindelse, hvilket endog er sandsynligst, da allerede 2 imod 1 have antaget, at et saadant Beviis er tilstede, og der altsaa endnu blot behøves een Stemme for at give en absolut Pluralitet for denne Mening. — Men der lader sig dog paa den anden Side anføre ikke uvigtige Grunde imod denne hele Argumentation. Det er vel vist, at naar vil man give Overensstemmelsen i Henseende til Resultatet Overvægten, saa kan man ei i de omhandlede Tilfælde ved Siden heraf tillige erholde en Overensstemmelse mellem Grundene, men Spørgsmaalet er her, hvilken Overensstemmelse der bør tillægges størst Betydning; og det synes da aabenbart urigtigt, at man ei vil tillægge Samstemningen i Henseende til et fælles Resultat nogen Betydning. Det Datum, at den absolute Pluralitet anseer et vist Resultat for Ret i Sagen, om end af forskjellige Grunde, gjør det dog i og for sig sandsynligt, at dette Resultat er det rigtigere, under den naturlige Forudsætning, at alle de Voterende ere lige dygtige og

Regel, kommer det naturligvis ved dens Anvendelse an paa, om den absolute Pluralitet virkelig er enigt i det endelige Resultat; men dette kan alene afgjøres efter Indholdet af de enkelte Vota, uden at man derfor kan give almindelige Regler. Det kan blot erindres, at naar den absolute Pluralitet, skjøndt af forskjellige Grunde, er enig om Tiltaltes Frifindelse, saa ophæves denne Samstemning ei derved, at nogle af dem, der høre til denne Pluralitet, alene ville frifinde den Tiltalte for videre Tiltale; thi dette Resultat gaaer ogsaa ud paa en virkelig Frifindelse for Straf. Derimod vil Pluraliteten i saa Fald ogsaa kun angaae dette Spørgsmaal om Frifindelse for Straf: Om Udredelsen af Actionens Omkostninger vil der da finde en særegen Dissents Sted og dette Bipunct blive en særegen Gjenstand for Paakjendelse, hvorom Stemmerne kunne falde anderledes end om Hovedresultatet. Det samme gjelder end mere, naar nogle af Medlemmerne frifinde Tiltalte for Justitiens Tiltale, fordi Factum formentligen ikke egner sig til justitiel Forfølgning, og andre, der antage dette sidste, frifinde, fordi de ei ansee ham overbeviist om Factum, eller efter de concrete Forhold ei ansee dette for strafbart. Her ere de netop enige i det samme Resultat, men af forskjellige Grunde. Fremdeles maa det under Forudsætning af, at den tilstedeværende, skjøndt paa forskjellige Grunde støttede, absolute Pluralitet for Hovedresultatet af Sagen bør give Dom, udentvivl ogsaa antages, at naar en saadan Pluralitet finder Tiltalte skyldig i den

individuelle Forbrydelse, hvorfor han er tiltalt, men af forskjellige Grunde, nogle t. Ex. paa Grund af en afgiven Tilstaaelse, andre paa Grund af et indirecte Tyvsbevis, saa ophæves denne Samstemning ei derved, at nogle af Pluraliteten ville have en Straffegrad anvendt, der nærmer sig Maximum af den lovbestemte Straf, andre en Straffegrad som nærmer sig Minimum, hvorimod Straffegraden her bliver Gjenstand for en særegen Dissents og Paakjendelse.

Vi gaae nu over til det Hovedtilfælde, hvor der ei i Sagen haves absolut Pluralitet for noget endeligt Resultat, men kun en relativ Pluralitet, scl. i Forhold til Antallet af de Voterende, som have erklæret sig for de afvigende Resultater. Her bortfalde de Hovedgrunde, som ovenfor anførtes for den Mening, at man skulde lade den absolute Pluralitet give Dom for det Hovedresultat, hvori samme var enig, at nemlig dette Datum i og for sig gav Sandsynlighed for, at dette Resultat var det rigtigere, og at dette ogsaa synes tilkjendegivet ved L. 1—5—26. Dette Lovsted forudsætter navnligen kun tvende afvigende Meninger om selve Dommen, d. e. det endelige Resultat, men i de Tilfælde, hvormed vi nu skulle beskjæftige os, ere der flere forskjellige Meninger om dette og ingen absolut Pluralitet. Her tør man udentvivl antage, at det Resultat ei ubetinget kan blive Dom, hvorfor den relative Pluralitet har erklæret sig, naar dennes Mening kommer i Strid med hvad de øvrige Voterende (der udgjøre

den absolute Pluralitet af samtlige Voterende), skjøndt de indbyrdes have forskjellige Meninger om Sagens Udfald, have tilkjendegivet at være rigtigt, og man altsaa, ved desuagtet at give Dom for det af den relative Pluralitet antagne Resultat, vilde foretrække de færre Medlemmers Mening for de Fleres. Det er derfor en i Forholdets Natur grundet og saavidt bekjendt ogsaa i Praxis antaget Regel, at i de Puncter, hvori to eller flere Meninger stemme overens, maae de samvirke med hinanden til at forkaste det Resultat, som kun har den relative Pluralitet blandt samtlige Voterende for sig. Ifølge det Nysanførte om Forskjellen mellem det Tilfælde, hvor der kun haves en relativ, og det, hvor der haves en absolut Pluralitet for et vist Resultat af Sagen, er det ei heller en saadan Inconseqvents, som det ved første Diekast synes, naar man her, for at kunne sammenregne flere Medlemmers Meninger i de Puncter, hvori de stemme overens (medens de iøvrigt komme til forskjellige Resultater), fordrer en Overensstemmelse ogsaa i Henseende til Grundene for disse Meninger om de paagjeldende Puncter, som man vil sammenregne. Under Forudsætning heraf kan man da ei støtte den omhandlede Sammenregning paa den Slutning, at den der vil det Mere ogsaa maa ville det Mindre, og at den der vil det mildeste Resultat, maa kunne regnes sammen med dem, som af tvende strængere Resultater ville det mindst

strænge, naar disse Resultater, for hvis Vedkommende Sammenregningen skal finde Sted, tillige have en forskjellig Qvalitet. Saaledes kan man vel sammenregne dem, der i en civil Sag dømme den Indstævnte pure til at betale, fordi de ansee Skyldgrunden beviist, med dem som votere for Anvendelsen af Parts Ed, fordi de antage, at der er tilveiebragt vis Formodning, imod dem, som votere for Frifindelse, fordi de ei engang antage, at en saadan Formodning er fremkommen, naar de, som dømme pure, maae at antages ansee Parts Ed for anvendelig efter Sagens Beskaffenhed; men dersom disse sidste Medlemmer tillige have antaget, at Parts Ed er uanvendelig efter den nærværende Sags Beskaffenhed, kan deres Votum naturligviis ei sammenregnes med dem, som votere for Anvendelsen af saadan Ed. De Medlemmer, som i en criminel Sag frifinde Tiltalte, fordi de ei ansee hans Handling strafbar, maae naturligviis kunne sammenregnes med dem, som ansee Handlingen mindre strafbar end de øvrige Medlemmer; men dette bliver ei Tilfældet, naar de Første frifinde Tiltalte, fordi de ei ansee Factum beviist. Hvad vor positive Lovgivning angaaer, da synes vel Frd. 5 Juli 1793 §. 11 og Pl. 1 Juli 1799 §. 152 at tale imod den hele Regel om at sammenregne de forskjellige Meninger imod det Resultat, som efter begge erkjendes for urigtigt; thi i disse Lovbestemmelser foreskrives der ubetinget, at naar de trende Medlemmer, af hvilke de omhandlede Retter bestaae, alle ere uenige, skal Formandens Mening være Dom:

Men man tør udentvivl antage, at der ved denne almindelige Regel ei er tænkt paa det særegne og sjeldnere Tilfælde, hvor der efter det Foranførte maatte findes en saadan Overensstemmelse mellem de tvende Voterendes Resultater, at deres Vota kunne sammenregnes imod den Tredies, om det end var Formandens. End mindre kan L. 1—5—26, der, som berørt, kun forudsætter tvende Meninger, anføres imod den her omhandlede Sammenregning, hvorved man just udfinder det, hvori de Fleste ere enige.

Dersom de forskjellige Meninger mellem de Voterende ikke lade sig forene til en absolut Pluralitet, hvilket vil være det almindelige Tilfælde, og Sagen derhos bestaaer af flere Momenter, af hvilke det ene maa afgjøres, forinden det andet paakjendes, saa har det tidligere været antaget, at de Medlemmer, som ere i Minoriteten med Hensyn til det første Punct, saasom Spørgsmaalet om Sagens Formalitet, om Bevis er tilveiebragt, o. s. v., maae udtræde, og de Medlemmer, som udgjøre Pluraliteten, votere om de følgende Puncter. Men herved fremkaldes unegteligen den betydelige Ulempe, at ved en fortsat Dissents om de forskjellige Momenter, som efter hinanden skulle paakjendes, bliver der af mange Dommere kun Enkelte, ja maaske kun En tilbage, som kommer til at give Dom i Henseende til det sidste og endelige Realitetsspørgsmaal. Naar t. Ex. Halvdelen af Rettens Medlemmer voterer for Sagens Afvisning, kommer kun den anden Halvdel, naar Formanden hører til

samme, til at votere i Realiteten. Dersom dernæst af disse igjen kun Halvdelen med Formanden anseer det under Sagen omtvistede Factum for beviist, bliver der kun en Fjerdedel af Rettens Medlemmer tilbage, blandt hvilke der igjen kunne være forskjellige Meninger om det beviste Factums Betydning og Virkning; hvortil kommer, at Sagens Realitet igjen kan opløse sig i flere Dele, af hvilke den enes Paakjendelse er afhængig af hvad der bliver antaget med Hensyn til den anden, og hvorom der atter kan finde Dissents Sted. For at bøde paa denne Ulempe have flere Retskyndige, og navnligen Ørsted, forment, at der i slige Tilfælde burde finde en subsidiær Votering Sted af den ellers udtrædende Minoritet over de følgende Puncter eller Dele af Sagen, som efter de foreløbige Momenters Afgjørelse staae tilbage til Paakjendelse, indtil man saaledes erholdt en absolut Pluralitet for det endelige Resultat. Vor positive Lovgivning indeholder imidlertid ei mindste Vink til at de Retter, som bestaae af flere Medlemmer, skulde være forpligtede til at foretage en subsidiær Votering. Høiesteretsinstruxen af 7 December 1771 §. 13 tilkjendegiver vel, at naar samtlige Rettens Medlemmer have voteret i en Sag efter den foreskrevne Orden, skal det i samme Orden være Enhver tilladt at forandre, tillægge eller oplyse sit Votum, efter den af de siden ham Voterende dertil givne Anledning; jfr. Instr. 23 Marts 1708 §. 9 (Rothes Rescripter I. S. 415). Men en saadan yderligere Votering falder

naturligviis ei sammen med den subsidiære Votering, hvorefter den subsidiært Voterende vedbliver sin Formening om sit første Votums Rigtighed: Her paa passe Udtrykkene slet ikke, ligesom Theorien om den subsidiære Votering udentvivl paa den Tid var aldeles ubekjendt. Canc. Skr. 25 April 1826 §. 4 indeholder vel, at en yderligere Votering bør kunne komme til Anvendelse i den Islandske Overret; men den foreskriver ei denne Rets Medlemmer nogen subsidiær Votering, hvortil Collegiet i alt Fald ogsaa var incompetent. Det vides ei heller, at nogensomhelst anden Lovgivning har foreskrevet Medlemmerne af Retterne at foretage en subsidiær Votering. Forholdets Natur maatte altsaa aldeles utvivlsomt tale for Anvendelsen af denne Voteringsmaade, naar man skulde være beføiet til at anvende den ved vore Retter, og saaledes bevirke, at der blev givet Dom for Resultater, som ei vare blevne antagne, hvis man havde holdt sig til den almindelige Regel i de enkelte ovenanførte Lovbestemmelser, som handle om de Tilfælde, hvor der ere flere end tvende Meninger i en Sag. Men i de fleste Tilfælde har den subsidiære Votering flere Misligheder, og kan fremkalde nye Forviklinger, og den har derfor neppe faaet nogen synderlig Indgang i vor Praxis *).

*) Det er iøvrigt vanskeligt at komme til nogen Kundskab herom, thi Høiesteretsdommenes Præmisser publiceres slet ikke, og med Hensyn til andre Retter,

Der er imidlertid et Hovedtilfælde, hvor det synes os klart, at den omhandlede subsidiære Votering bør komme til Anvendelse. Dette finder Sted, naar Sagens Formalitet er indladt tilligemed Realiteten og Minoriteten voterer for Sagens Afvisning*), medens Pluraliteten antager, at Realiteten bliver at paakjende. Minoriteten bør da in subsidium votere i Sagens Realitet. Der er nemlig aldeles ingen Vanskelighed ved en saadan subsidiær Votering, hvilket allerede skjønnes deraf, at Parterne, hvis de ville, foreløbigen kunne indlade Formalitetsspørgsmaalet til Paakjendelse, og efterat det, som forudsat, ved Rettens Kjendelse er afgjort, at den fremsatte Formalitetsindsigelse ei kan gives Medhold, derpaa kunne indlade Realiteten til Paakjendelse i den samme Sagens Tilstand, hvori den nu befinder sig, og i saa Fald maatte upaatvivleligen Medlemmerne af den Minoritet, som havde villet give Formalitetsindsigelsen Medhold, nu votere i Sagens Realitet. Skulde den omhandlede subsidiære Votering i Realiteten da ei finde Sted, hvor Formalitet og Realitet paa engang vare givne under Paakjendelse, saa vilde aabenbart en med

som bestaae af flere Medlemmer, vise Præmisserne ei heller hvorledes selve Voteringen har været.

*) Det samme finder Sted ved Overretten, naar Minoriteten mener, at den affagte Dom paa Grund af Formalitetsfeil skal kjendes uefterrettelig, d. e. ansees som en Nullitet, jfr. Læren om Appel.

Hensyn til Sagens egen Beskaffenhed uvæsentlig Forandring af Proceduren faae en urimelig Indflydelse paa Sagens Udfald, idet dette kunde blevet et ganske andet, maaske det aldeles modsatte, naar Minoritetens Medlemmer havde deltaget i Voteringen om Realiteten.

Det samme kunde synes antageligt, naar vel Realitten alene staaer under Paakjendelse, men der foreløbigen var opstaaet Dissents om det paagjeldende Factum var bevist. Naar det nemlig først var udfundet, hvormeget af Factum der ifølge Pluralitetens Mening maatte antages bevist, jfr. Eunomia III. S. 405 ff., skulde derefter samtlige Medlemmer ligefrem votere om de retlige Virkninger af det, der saaledes er antaget at være bevist, istedetfor at uden den subsidiære Votering de Enkelte, hvis Mening om Beviset faaer Pluralitet, alene komme til at bestemme disse Virkninger. Der synes saaledes ei at være noget imod en saadan Votering efter at Sagens factiske Grundlag er bestemt, og Forholdet at være analogt med det foranævnte, hvor, efter Formalitetens Afgjørelse, subsidiær Votering om Realiteten er antaget at burde finde Sted *). Herimod lader sig imidlertid erindre, at

*) Med Hensyn til civile Sager kan det her endnu i Særdeleshed erindres, at naar en Dommer efter ovenstaaende Regel skal bestemme de retlige Virkninger af et Factum, hvis virkelige Tilværelse han for sin Person har Tvivl om eller anseer som ikke juridisk bevist, synes dette ikke at have Mere imod sig

vor Lovgivning hjemler en foreløbig Paakjendelse af Formaliteten, hvorimod en saadan ingenlunde hjemles med Hensyn til Paakjendelsen af hvad der er bevist, saa at man savner al positiv Hjemmel for den her foreskrevne Fremgangsmaade. Naar da t. Ex. et Medlem af en Overret har afgivet sit Votum om, hvad han har antaget bevist, og med det samme, som han skal, om den retlige Virkning af dette Factum, og naar det samme Medlem, efter Sagens Udvotering, har erklæret, at han i et og alt vedbliver sit forrige Votum, saa vil Høiesteret neppe hjemvise Sagen til ny Votering, fordi dette Medlem har vægret sig for subsidiær Votering. Opløsningen af de forskjellige Vota for hvad der er bevist, fører og let til, at et enkelt Votum bliver at ansee som Pluralitet. Det vil t. Ex. kunne skee, at en enkelt Stemme giver Pluralitet for, at et vist strafbart Factum har fundet Sted, medens de øvrige Medlemmer af forskjellige Grunde antage det Modsatte, uden at der er absolut Pluralitet for noget endeligt Resultat af Sagen. Skulde disse Medlemmer da votere om et sligt Factums Straf, saa ere de maaske her igjen af forskjellig og derhos strængere Mening end det enkelte Medlem, som gjorde Pluralitet for Beviset, og de skulde

end at en Dommer skal bestemme de retlige Virkninger af et Factum, som han veed at forholde sig ganske anderledes, men dog i den private Sag blot ifølge Parternes Procedure maa ansee som virkeligt.

altsaa medvirke til, at den Sagsøgte, som de ei ansee overbeviist, ovenikjøbet bliver haardere straffet ifølge deres Votum. Disse og flere Forviklinger, der kunne fremkaldes derved, at juſt med Henſyn til Beviſet for Factums sammensatte Beskaffenhed og de flere sammvirkede enkelte Egenskaber ved samme foraarsage meget indviklede Dissentser, gjøre det misligt — som berørt uden al positiv Hjemmel — at paalægge de enkelte Medlemmer at skride til subsidiær Votering; og ere de ei forpligtede til denne subsidiære Votering, synes de ei heller at kunne være berettigede til efter deres Tykke at skride til samme eller undlade dette, og derved bevirke det ene eller det andet Udfald af Sagen.

Dette maa endeligen end mere gjelde, **naar** de **forskjellige Meninger angaae selve det paagjeldende Factums retlige Virkning**, d. e. den egentlige Realitet, hvor man og synes i det mindste i visse Tilfælde at have villet*), at de Medlemmer, som vare de færreste i Tallet for en vis Mening, skulde votere for, hvilken af de andre Meninger de in subsidium vilde tiltræde, indtil man erholdt en absolut Pluralitet. De skulde med andre Ord erklære sig for, hvilken af de andre Meninger — som de alle ansee for urigtige — der er den mindst urigtige. Men herom kan Minoriteten ofte slet ingen Mening have, da

*) Jfr. Eunomia III. S. 418 sammenholdt med S. 395 ff., hvormed dog ogsaa maa jevnføres, hvad der bemærkes S. 429 ff.

en saadan Taxation af det mere eller mindre Urigtige letteligen ei giver noget Resultat, naar man nemlig maa ansee begge Meninger for aldeles urigtige, ligesom den voterende Minoritet i alt Fald ei kunde paadrage sig noget Ansvar derved, at den feilede i en saa synderlig og vanskelig Taxation, som man her vilde paalægge den; og det synes unaturligt, at Dommerne nogensinde skulde afgive et Votum, hvorfor de ei kunde staae til Ansvar.

At der undertiden ved fortsat Dissents om Sagens forskjellige Dele, naar subsidiær Votering ei kan komme til Anvendelse, vil blive liden overveiende Sandsynlighed for den absolute, eller materielle, Rigtighed af det Resultat, som bliver Dom, er da Noget, som ei kan undgaaes, og som jo ogsaa møder, naar der kun ere tvende Meninger i Sagen, men lige mange eller næsten lige mange Stemmer for hver, især naar dette finder Sted i en Overret, og den Halvdel af de Voterende, som ei har Formanden med sig, derimod har de foregaaende Instantsers Mening for sig, jfr. ovenfor *).

*) Denne hele Materie om Beregningen af Pluraliteten er iøvrigt af en saa compliceret Beskaffenhed, den frembyder saa mangfoldige Combinationer, jfr. Ørsteds oftere citerede Afhandling i Eunomia III., at det ei er muligt i det almindelige Processystem at fremstille den hele Detail, uden dertil at optage en altfor uforholdsmæssig Plads. Dertil kommer, at Combinationerne just ifølge deres Mængde maaske ei engang tilstede at give saadanne detaillerede Forskrifter, hvorimod Retterne, naar Tilfældet in concreto

D. Om Processens Omkostninger og Mulcter for processuale Forseelser.

§. 169.

Om Processens Omkostninger i Almindelighed*).

Lovgivningen har i Henseende til Processens Omkostninger en mærkelig Terminologi, der tildels i

engang møder, maae bedømme Spørgsmaalet om hvorledes Pluraliteten skal udfindes efter dette Tilfældes individuelle Beskaffenhed, saaledes som det foreligger.

*) Det er allerede ovenfor bemærket, at det vigtigste accessoriske Moment, som bliver Gjenstand for Paakjendelse ved enhver endelig Dom, er Processens Omkostninger. Denne tildels vanskelige Materie pleier man for saavidt i vore Systemer at afhandle som et særeget Afsnit under Læren om Dom, og vi have ei fundet tilstrækkelig Anledning til at fravige denne sædvanlige Orden. Iøvrigt kunde Læren om Processens Omkostninger ogsaa behandles som et selvstændigt Afsnit af Procesretten, hvori da ikke blot denne Gjenstand, forsaavidt den i Almindelighed ved Sagens Paadømmelse kommer i Betragtning, men ogsaa den hele Detail af de positive Forskrifter om Retsgebyrernes Størrelse o. s. v., om Fritagelserne for samme ifølge almindelige Bestemmelser og ved specielle Bevillinger til fri Proces, m. m., maatte fremstilles.

de senere Anordninger afvige fra Lovens oprindelige Sprogbrug.

Ved Processens Omkostninger i vidtløftig Forstand forstod Loven og forstaae endnu de senere Anordninger alle de Udgifter, som hidrøre fra Processens Førelse, saasom til Rettens Gebyr, stemplet Papir, Sagførersalair, Reiseomkostninger, hvortil kommer Vederlag for Partens egen Uleilighed og Tidsspilde ved den ham forvoldte Proces. Saaledes bruges dette Udtryk i L. 1—5—7 og 27, 1—9—18, 3—13—39, Frd. 23 December 1735 §. 1 imod Slutningen, Frd. 11 August 1819 §. 1 og flere nyere Anordninger.

I enkelte Tilfælde er Udtrykket "Kost og Tæring" i Loven og de ældre Anordninger brugt i en ligesaa vidtløftig Betydning, saasom i L. 1—5—3, 1—6—13, 5—6—8, Frd. 23 December 1735 §. 1 initio og maaske ogsaa i L. 1—5—22. Flere Lovsteder sætte derimod Begreberne om Processens Omkostninger og Kost og Tæring imod hinanden, og betegne ved det sidste Udtryk alene Vederlaget for den personlige Uleilighed og Tidsspilde samt Reiseudgifter m. v., ved det første de øvrige egentlige Bekostninger, som ere anvendte paa Processen, jfr. L. 1—6—22*), 1—4—33, 1—16—17 og Instr. 14 Januar 1778 §. 35. I samme Betydning er Kost og Tæring brugt i Lovens 1—4—32,

*) "Da skal den, som Sagen taber, ikke alene betale den billig paa Processen anvendte Omkostning, men ogsaa give sin Vederpart en billig Kost og Tæring."

naturligvis ei sammen med den subsidiære Votering, hvorefter den subsidiært Voterende vedbliver sin Formening om sit første Votums Rigtighed: Herpaa passe Udtrykkene slet ikke, ligesom Theorien om den subsidiære Votering udentvivl paa den Tid var aldeles ubekjendt. Canc. Skr. 25 April 1826 §. 4 indeholder vel, at en yderligere Votering bør kunne komme til Anvendelse i den Islandske Overret; men den foreskriver ei denne Rets Medlemmer nogen subsidiær Votering, hvortil Collegiet i alt Fald ogsaa var incompetent. Det vides ei heller, at nogensomhelst anden Lovgivning har foreskrevet Medlemmerne af Retterne at foretage en subsidiær Votering. Forholdets Natur maatte altsaa aldeles utvivlsomt tale for Anvendelsen af denne Voteringsmaade, naar man skulde være beføiet til at anvende den ved vore Retter, og saaledes bevirke, at der blev givet Dom for Resultater, som ei vare blevne antagne, hvis man havde holdt sig til den almindelige Regel i de enkelte ovenanførte Lovbestemmelser, som handle om de Tilfælde, hvor der ere flere end tvende Meninger i en Sag. Men i de fleste Tilfælde har den subsidiære Votering flere Misligheder, og kan fremkalde nye Forviklinger, og den har derfor neppe faaet nogen synderlig Indgang i vor Praxis *).

*) Det er iøvrigt vanskeligt at komme til nogen Kundskab herom, thi Høiesteretsdommenes Præmisser publiceres slet ikke, og med Hensyn til andre Retter,

Der er imidlertid et Hovedtilfælde, hvor det synes os klart, at den omhandlede subsidiære Votering bør komme til Anvendelse. Dette finder Sted, naar Sagens Formalitet er indladt tilligemed Realiteten og Minoriteten voterer for Sagens Afvisning*), medens Pluraliteten antager, at Realiteten bliver at paakjende. Minoriteten bør da in subsidium votere i Sagens Realitet. Der er nemlig aldeles ingen Vanskelighed ved en saadan subsidiær Votering, hvilket allerede skjønnes deraf, at Parterne, hvis de ville, foreløbigen kunne indlade Formalitetsspørgsmaalet til Paakjendelse, og efterat det, som forudsat, ved Rettens Kjendelse er afgjort, at den fremsatte Formalitetsindsigelse ei kan gives Medhold, derpaa kunne indlade Realiteten til Paakjendelse i den samme Sagens Tilstand, hvori den nu befinder sig, og i saa Fald maatte upaatvivleligen Medlemmerne af den Minoritet, som havde villet give Formalitetsindsigelsen Medhold, nu votere i Sagens Realitet. Skulde den omhandlede subsidiære Votering i Realiteten da ei finde Sted, hvor Formalitet og Realitet paa engang vare givne under Paakjendelse, saa vilde aabenbart en med

som bestaae af flere Medlemmer, vise Præmisserne ei heller hvorledes selve Voteringen har været.

*) Det samme finder Sted ved Overretten, naar Minoriteten mener, at den afsagte Dom paa Grund af Formalitetsfeil skal kjendes uefterrettelig, d. e. ansees som en Nullitet, jfr. Læren om Appel.

Hensyn til Sagens egen Beskaffenhed uvæsentlig Forandring af Proceduren faae en urimelig Indflydelse paa Sagens Udfald, idet dette kunde blevet et ganske andet, maaske det aldeles modsatte, naar Minoritetens Medlemmer havde deltaget i Voteringen om Realiteten.

Det samme kunde synes antageligt, naar vel Realitten alene staaer under Paakjendelse, men der foreløbigen var opstaaet Dissents om det paagjeldende Factum var bevist. Naar det nemlig først var udfundet, hvormeget af Factum der ifølge Pluralitetens Mening maatte antages bevist, jfr. Eunomia III. S. 405 ff., skulde derefter samtlige Medlemmer ligefrem votere om de retlige Virkninger af det, der saaledes er antaget at være bevist, istedetfor at uden den subsidiære Votering de Enkelte, hvis Mening om Beviset faaer Pluralitet, alene komme til at bestemme disse Virkninger. Der synes saaledes ei at være noget imod en saadan Votering efter at Sagens factiske Grundlag er bestemt, og Forholdet at være analogt med det forannævnte, hvor, efter Formalitetens Afgjørelse, subsidiær Votering om Realiteten er antaget at burde finde Sted *). Herimod lader sig imidlertid erindre, at

*) Med Hensyn til civile Sager kan det her endnu i Særdeleshed erindres, at naar en Dommer efter ovenstaaende Regel skal bestemme de retlige Virkninger af et Factum, hvis virkelige Tilværelse han for sin Person har Tvivl om eller anseer som ikke juridisk bevist, synes dette ikke at have Mere imod sig

vor Lovgivning hjemler en foreløbig Paakjendelse af Formaliteten, hvorimod en saadan ingenlunde hjemles med Hensyn til Paakjendelsen af hvad der er beviist, saa at man savner al positiv Hjemmel for den her foreskrevne Fremgangsmaade. Naar da t. Ex. et Medlem af en Overret har afgivet sit Votum om, hvad han har antaget beviist, og med det samme, som han skal, om den retlige Virkning af dette Factum, og naar det samme Medlem, efter Sagens Udvotering, har erklæret, at han i et og alt vedbliver sit forrige Votum, saa vil Høiesteret neppe hjemvise Sagen til ny Votering, fordi dette Medlem har vægret sig for subsidiær Votering. Opløsningen af de forskjellige Vota for hvad der er beviist, fører og let til, at et enkelt Votum bliver at ansee som Pluralitet. Det vil t. Ex. kunne skee, at en enkelt Stemme giver Pluralitet for, at et vist strafbart Factum har fundet Sted, medens de øvrige Medlemmer af forskjellige Grunde antage det Modsatte, uden at der er absolut Pluralitet for noget endeligt Resultat af Sagen. Skulde disse Medlemmer da votere om et sligt Factums Straf, saa ere de maaske her igjen af forskjellig og derhos strængere Mening end det enkelte Medlem, som gjorde Pluralitet for Beviset, og de skulde

end at en Dommer skal bestemme de retlige Virkninger af et Factum, som han veed at forholde sig ganske anderledes, men dog i den private Sag blot ifølge Parternes Procedure maa ansee som virkeligt.

altsaa medvirke til, at den Sagsøgte, som de ei ansee overbevist, ovenikjøbet bliver haardere straffet ifølge deres Votum. Disse og flere Forviklinger, der kunne fremkaldes derved, at just med Hensyn til Beviset kan Factums sammensatte Beskaffenhed og de flere omtvistede enkelte Egenskaber ved samme foraarsage meget indviklede Dissentser, gjøre det misligt — som berørt uden al positiv Hjemmel — at paalægge de enkelte Medlemmer at skride til subsidiær Votering; og ere de ei forpligtede til denne subsidiære Votering, synes de ei heller at kunne være berettigede til efter deres Tykke at skride til samme eller undlade dette, og derved bevirke det ene eller det andet Udfald af Sagen.

Dette maa endeligen end mere gjelde, naar de forskjellige Meninger angaae selve det paagjeldende Factums retlige Virkning, d. e. den egentlige Realitet, hvor man og synes i det mindste i visse Tilfælde at have villet*), at de Medlemmer, som vare de færreste i Tallet for en vis Mening, skulde votere for, hvilken af de andre Meninger de in subsidium vilde tiltræde, indtil man erholdt en absolut Pluralitet. De skulde med andre Ord erklære sig for, hvilken af de andre Meninger — som de alle ansee for urigtige — der er den mindst urigtige. Men herom kan Minoriteten ofte slet ingen Mening have, da

*) Jfr. Eunomia III. S. 418 sammenholdt med S. 395 ff., hvormed dog ogsaa maa jevnføres, hvad der bemærkes S. 429 ff.

en saadan Taxation af det mere eller mindre Urigtige letteligen ei giver noget Resultat, naar man nemlig maa ansee begge Meninger for aldeles urigtige, ligesom den voterende Minoritet i alt Fald ei kunde paadrage sig noget Ansvar derved, at den feilede i en saa synderlig og vanskelig Taxation, som man her vilde paalægge den; og det synes unaturligt, at Dommerne nogensinde skulde afgive et Votum, hvorfor de ei kunde staae til Ansvar.

At der undertiden ved fortsat Dissents om Sagens forskjellige Dele, naar subsidiær Votering ei kan komme til Anvendelse, vil blive liden overveiende Sandsynlighed for den absolute, eller materielle, Rigtighed af det Resultat, som bliver Dom, er da Noget, som ei kan undgaaes, og som jo ogsaa møder, naar der kun ere tvende Meninger i Sagen, men lige mange eller næsten lige mange Stemmer for hver, især naar dette finder Sted i en Overret, og den Halvdel af de Voterende, som ei har Formanden med sig, derimod har de foregaaende Instantsers Mening for sig, jfr. ovenfor *).

*) Denne hele Materie om Beregningen af Pluraliteten er iøvrigt af en saa compliceret Beskaffenhed, den frembyder saa mangfoldige Combinationer, jfr. Ørsteds oftere citerede Afhandling i Eunomia III., at det ei er muligt i det almindelige Processystem at fremstille den hele Detail, uden dertil at optage en altfor uforholdsmæssig Plads. Dertil kommer, at Combinationerne just ifølge deres Mængde maaske ei engang tilstede at give saadanne detaillerede Forskrifter, hvorimod Retterne, naar Tilfældet in concreto

D. Om Processens Omkostninger og Mulcter for processuale Forseelser.

§. 169.

Om Processens Omkostninger i Almindelighed*).

Lovgivningen har i Henseende til Processens Omkostninger en mærkelig Terminologi, der tildels i

engang møder, maae bedømme Spørgsmaalet om hvorledes Pluraliteten skal udfindes efter dette Tilfældes individuelle Beskaffenhed, saaledes som det foreligger.

*) Det er allerede ovenfor bemærket, at det vigtigste accessoriske Moment, som bliver Gjenstand for Paakjendelse ved enhver endelig Dom, er Processens Omkostninger. Denne tildels vanskelige Materie pleier man for saavidt i vore Systemer at afhandle som et særeget Afsnit under Læren om Dom, og vi have ei fundet tilstrækkelig Anledning til at fravige denne sædvanlige Orden. Iøvrigt kunde Læren om Processens Omkostninger ogsaa behandles som et selvstændigt Afsnit af Procesretten, hvori da ikke blot denne Gjenstand, forsaavidt den i Almindelighed ved Sagens Paadømmelse kommer i Betragtning, men ogsaa den hele Detail af de positive Forskrifter om Retsgebyrernes Størrelse o. s. v., om Fritagelserne for samme ifølge almindelige Bestemmelser og ved specielle Bevillinger til fri Proces, m. m., maatte fremstilles.

de senere Anordninger afvige fra Lovens oprindelige Sprogbrug.

Ved Processens Omkostninger i vidtløftig Forstand forstod Loven og forstaae endnu de senere Anordninger alle de Udgifter, som hidrøre fra Processens Førelse, saasom til Rettens Gebyr, stemplet Papir, Sagførersalair, Reiseomkostninger, hvortil kommer Vederlag for Partens egen Uleilighed og Tidsspilde ved den ham forvoldte Proces. Saaledes bruges dette Udtryk i L. 1—5—7 og 27, 1—9—18, 3—13—39, Frd. 23 December 1735 §. 1 imod Slutningen, Frd. 11 August 1819 §. 1 og flere nyere Anordninger.

I enkelte Tilfælde er Udtrykket "Kost og Tæring" i Loven og de ældre Anordninger brugt i en ligesaa vidtløftig Betydning, saasom i L. 1—5—3, 1—6—13, 5—6—8, Frd. 23 December 1735 §. 1 initio og maaske ogsaa i L. 1—5—22. Flere Lovsteder sætte derimod Begreberne om Processens Omkostninger og Kost og Tæring imod hinanden, og betegne ved det sidste Udtryk alene Vederlaget for den personlige Uleilighed og Tidsspilde samt Reiseudgifter m. v., ved det første de øvrige egentlige Bekostninger, som ere anvendte paa Processen, jfr. L. 1—6—22*), 1—4—33, 1—16—17 og Instr. 14 Januar 1778 §. 35. I samme Betydning er Kost og Tæring brugt i Lovens 1—4—32,

*) "Da skal den, som Sagen taber, ikke alene betale den billig paa Processen anvendte Omkostning, men ogsaa give sin Vederpart en billig Kost og Tæring."

1—6—20 og 21, 1—9—12, 1—16—18, 1—18—2, Frd. 3 Juni 1796 §§. 5 og 14, uden just udtrykkeligen at modsættes Begrebet om Processens Omkostninger.

Denne hele Sprogbrug er imidlertid noget modificeret ved Praxis, idet man kun i enkelte bestemte Tilfælde, tildels i Henhold til den nyere Lovgivning, bruger Udtrykket Kost og Tæring, hvor Vederlaget for personlig Uleilighed m. v. blot er det overveiende Moment, medens den Paagjeldende desuden og har havt andre Udgifter, som han skal have erstattede. Saaledes benævner man det Vederlag Kost og Tæring, som tilkjendes: a) Vederparten i en Proces, naar Sagen ikke bliver paakjendt i Realiteten, men afvist eller hævet, jfr. Lovens 1—6—20, Frd. 3 Juni 1796 §. 5; dog findes stundom ogsaa i Ophævelsesdomme anvendt Udtrykket Processomkostninger, see t. Ex. Jur. Tidsskr. XI. b. S. 249. b) Vidnerne og den indvarslede Vederpart, naar Vidnesagen ikke tilbørligen fremmes, jfr. Frd. 3 Juni 1796 §. 14 og ovenfor §. 91. c) Rettens Betjenter, som uden skjellig Grund indstævnes til at stande til Rette for deres Behandling, jfr. L. 1—6—21 og Læren om Appel; og endeligen d) den Indklagede til Forligelsescommissionen, naar Klageren uden lovligt Forfald udebliver, Pl. 6 April 1827 §. 2. I alle andre Tilfælde bruges Udtrykket "Processens Omkostninger", uden Hensyn til Udgifternes Beskaffenhed, og uden at der, selv i de i L. 1—4—33 og 1—6—22 bestemte Tilfælde, tilkjendes særegen Kost og Tæring.

Processens Omkostninger siges iøvrigt at tilkjendes den Part, som findes berettiget til at erholde dem erstattede af Modparten, hvorimod det om denne hedder at han idømmes Processens Omkostninger. Udtrykket "Processens Omkostninger hæves, eller ophæves" betegner, at hver Part skal bære sine egne Omkostninger, uden at kunne fordre dem godtgjorte af Modparten.

§. 170.

Om den ene Parts Forpligtelse til at godtgjøre den anden Processens Omkostninger*).

Det er vanskeligt at angive Lovens Regler for den ene Parts Forpligtelse til at godtgjøre den anden Processens Omkostninger, idet de paagjeldende Lovsteder synes at gaae ud fra forskjellige Grundsætninger. Nogle Steder foreskrives det i de der omhandlede Tilfælde, at den, som aldeles taber Sagen, skal godtgjøre den anden Part Sagens Omkostninger, uden at der altsaa tages noget Hensyn til, om han har havt skjellig Grund til at bringe Sagen for Retten, eller han ved Trættekjærhed har forvoldet Processen. Herhen hører L. 1—5—27, som foreskriver, at Commissarier skulle tillægge den Part Processens Omkostninger, som er bedst grundet i Sagen og der-

*) Jfr. hermed i det Hele Ørsteds Afhandling i Ark. for Retsv. V. S. 357 ff.

for vinder den i alle Puncter, og L. 1—6—13, efter hvilken Artikel den, der indstævner en Underretsdom for Overretten, som i alle Maader vorder stadfæstet, bør give sin Vederpart billig Kost og Tæring, hvorved, som ovenfor forudsat, udentvivl maa være forstaaet det samme som Proces-Omkostninger, da Vederparten her ei blot har havt personlig Uleilighed og Tidsspilde, men og flere Udgifter i Anledning af Appellationssagen, for hvilke han i det mindste ligesaa vel maa kunne fordre Erstatning som for sin personlige Uleilighed. Nogle have endog ment, at det i L. 1—5—22*) var udtalt som almindelig Regel, at den der tabte Sagen altid skulde erstatte Processens Omkostninger, idet Artikelen alene havde gjort Erstatningens Størrelse afhængig deraf, om Sagen haver været klar eller mislig. Men denne Fortolkning er neppe rigtig, deels fordi det er tvivlsomt, om der i Artikelen ved Udtrykket Kost og Tæring sigtes til Processens Omkostninger i det Hele, deels fordi Artikelen i Begyndelsen tydeligen tilkjendegiver, at det skal beroe paa Sagens Omstændighed, om den Vedkommende skal idømmes den omhandlede Kost og Tæring.

*) Denne Artikel lyder saaledes: "De skulle selv, saafremt de efter Sagens Omstændighed finde Nogen til Kost og Tæring, sætte og navngive i deres Domme, hvormeget den skal være, eftersom Sagen har været klar eller mislig til."

Derimod gaae andre Artikler i Loven, ved at give Forskrifter om Udredelsen af Processens Omkostninger, ud fra den Grundsætning, at det er den Trættekjære, der uden rimelig Anledning har forvoldet Processen, der skal godtgjøre sin Vederpart Processens Omkostninger. Saaledes foreskriver L. 1—5—7, at den, der ved at tilbageholde de Bevisligheder for sin Fordring, som han har i Hænde, fremkalder en Proces, som ellers kunde have været undgaaet, skal idømmes de derved foraarsagede Omkostninger. Ligeledes skal den, der uden Nødvendighed fremkalder Sagens Behandling ved Commissarier, efter L. 1—5—27 udrede de herved forvoldte Udgifter. Den der i unyttige Trætter appellerer den ved den underordnede Ret afsagte Dom, skal efter L. 1—6—22 give sin Vederpart fuldstændig Erstatning for al Bekostning og Tidsspilde; jfr. ogsaa L. 3—13—39.

At Lovens Forskrifter bleve at anvende i de enkelte i de fornævnte Artikler omhandlede Tilfælde, forstod sig af sig selv, men det var i og for sig meget tvivlsomt, hvilken af de tvende Anskuelser — om Enhver der aldeles tabte Sagen, eller blot den der uden rimelig Anledning havde forvoldt Proces, skulde idømmes Processens Omkostninger — blev at ansee som den almindelige Regel. Frd. af 23 December 1735 erholdt da en afgjørende Indflydelse paa dette Spørgsmaal. Efterat det i denne Forordnings Præmisser er tilkjendegivet som dens Øiemed, at hindre de ved trættekjære

Menneskers Ondskab samt egennyttige og uretvise Procuratorers Opholdelse og Lovkroge fremkaldte Misbrug, og efterat Lovgiveren vil have alvorligen gjentaget alt, hvad Loven og de ældre udgangne Forordninger imod temere litigantes og trættekjære Partier samt uretvise og partiske Dommere og onde og forføreriske Procuratorer befaler, foreskrives det i Forordningens første Paragraph: "Alle Dommere, være sig Over- eller Underdommere, i begge Rigerne skal nøie give Agt paa, om nogen af de for dem i Rette kommende Partier ubeføiet og enten af Modvillighed eller pure Trættekjærhed har reist Proces, eller ladet det uden Fornødenhed dertil komme, da enhver, som ved Dom i Sagen findes saa aldeles ugrundet, at han ei alene taber Sagen, men og dømmes til at give Contraparten Kost og Tæring, skal desuden tilfindes at betale til Justitskassen ligesaa meget, som Dommen og Seglet koster, enten det er for Under- eller Overretter...., hvorfra ingen, som findes til at betale Omkostninger, skal befries, undtagen i Gjeldssager og hvad deraf dependerer, hvorved Betalingen søges ved de i Loven foreskrevne Maader, og Gjelden ei negtes, ei heller procederes om nogen Slags lovstridig Omgang eller slige Omstændigheder, som henhøre til Trættekjærhed eller unyttige Udflugter."

Det synes unegteligt, at Lovgiveren i den nysanførte Paragraph har udtrykt sig meget uheldigen. Efter det tilkjendegivne Øiemed, at Lovgiveren vilde skærpe

den ældre Lovgivnings Forskrifter, kunde man nemlig ikke antage, at hans Hensigt har været at fritage den Part, der efter L. 1—5—27 og 1—6—13 skulde betale Processens Omkostninger, fordi han aldeles tabte Sagen — uden Hensyn til om han tillige maatte ansees for trættekjær — for denne Forpligtelse; og Meningen af de i Frd. 23 December 1735 §. 1 forekommende Ytringer om Processens Omkostninger syntes derfor alene at kunne være, at udenfor disse lovbestemte Tilfælde, i L. 1—5—27 første Membrum og i 1—6—13, skulde kun den Part, som uden rimelig Anledning havde foraarsaget Processen, udrede Processens Omkostninger og da desuden Mulcten for unødig Trætte, hvilken derimod ei ubetinget skulde idømmes i de i L. 1—5—27 første Membrum og 1—6—13 omhandlede Tilfælde. Dette sidste stemmer imidlertid dog ei med Ordene i Slutningen af Forordningens første Paragraph "hvorfra Ingen, som tilfindes at betale Omkostninger, skal befries", og ligesom Praxis derfor paa den ene Side holdt sig til disse sidste Ord, saa at den, der dømtes til at udrede Processens Omkostninger, altid tillige idømtes Mulct for unødig Trætte, saaledes antoges det omvendt, at Processens Omkostninger ei skulde udredes af en Part, med mindre han var skyldig i Trættekjærhed. Saaledes bortfaldt altsaa Reglerne i L. 1—5—27 og 1—6—13, forsaavidt de vare afvigende herfra. Denne i Praxis antagne Regel blev senere bekræftet ved flere senere Lovgivninger, saasom

Instrux 14 Januar 1778 §. 35, Frd. 24 Juli 1789, Frd. 10 Juli 1795 §. 39, Pl. 30 October 1798 §. 2, Frd. 3 Juni 1796 §. 10 og et Rescr. af 15 Mai 1789 om Tilkaldelsen af søkyndige Mænd ved Paakjendelsen af Paaseilingssager i Helsingøer, i hvilket Rescript det hedder, at denne Tilkaldelse skal skee for Reqvirentens Regning, med mindre Vederpartens Uret er saa aabenbar, at han bliver tilfunden at betale Processens Omkostninger.

Denne Regel, der tildels afviger fra de almindelige Regler om Erstatning af det en Anden uretligen tilføiet Tab, er udentvivl igjen forandret, og den hele Lære ført tilbage til det nysnævnte rette Fundament for Spørgsmaalets Afgjørelse ved Frd. 11 August 1819 §. 1 *). Naar det nemlig her tilkjendegives, at det skal afgjøres efter Retfærdighedens Grundsætninger, hvorvidt den ene Part skal erstatte sin Modpart Processens Omkostninger, saa henvises herved aabenbart til de almindelige Regler om Skadeserstatningspligten, jfr. ogsaa Ordet "erstatte", medens den ældre Anskuelse, at Processens Omkostninger alene

*) "Mulcten for unødig Trætte skal for Fremtiden ikke ligefrem paalægges en Part, fordi han, efter Retfærdigheds Grundsætninger, maa dømmes til at erstatte sin Modpart Processens Omkostninger, men denne Straf skal kun finde Anvendelse, hvor det skjønnes, at en Part, uden nogen rimelig Grund, har anlagt Sag, eller sat sin Modpart i den Nødvendighed at anlægge Sag o. s. v."

kunde paalægges den Part, som uden rimelig Grund havde forvoldt Processen og derfor tillige blev at idømme Mulct for unødig Trætte, er tilsidesat ved Forordningen; jfr. ogsaa Justitsregl. 13 Juli 1836 §. 15 og Frd. 24 November 1837 §. 3.

I Henhold til de almindelige Regler om Skadeserstatning bliver der da med Hensyn til Udredelsen af Processens Omkostninger at skjelne mellem tvende Hovedtilfælde:

A. Naar Dommen ei giver nogen af Parterne fuldkommen Medhold.

I det vi til Oplysning tilføie, at det naturligvis forudsættes, at det ei er i et uvæsentligt Bipunct, at Dommen afviger fra den ene eller den anden Parts Paastand, maa det iøvrigt være den almindelige Regel, at i det her omhandlede Tilfælde bør Enhver af Parterne selv bære de af ham paa Processen anvendte Omkostninger; thi her mangler den første Betingelse for al Erstatningspligt, at den Paagjeldende er Skadens bevislige Aarsag. Det er nemlig uvist, om ikke den Ene eller den Anden af Parterne, naar hans Modpart havde indskrænket sin Paastand til det, som ved Dommen bliver billiget, enten frivilligen havde ladet sig nøie med det ham Tilkjendte, eller uden Proces havde erlagt det Idømte. Naar imidlertid den Ene af Parterne bevisligen*) har

*) Om et saadant Bevis kan føres af Parten, naar Tilbudet er skeet under Mæglingen ved Forligelses-

erklæret sig redebon til, at nøies med eller opfylde det, hvorpaa Dommen senere gaaer ud, men han, naar det desuagtet kommer til Proces formedelst hans Modparts Uvillighed til saaledes at afgjøre Sagen, gaaer videre i sin Paastand, bør han udentvivl erholde Processens Omkostninger, som om denne videre Paastand ikke var fremsat; denne bør med andre Ord ei betage ham hans Ret til at erholde Omkostningerne godtgjorte, hvis han ellers vilde have saadan Ret, forudsat dog at Omkostningerne ikke have faaet en særegen Forøgelse ved Proceduren om denne yderligere Paastand.

B. Naar Dommen i alt Væsentligt giver den ene Parts Paastand Medhold.

Naar man ei som Betingelse for Erstatningspligten fordrer, at den Paagjeldende skal være Skadens tilregnelige Aarsag, kunde det ved første Øiekast synes antageligt, at den Part, der aldeles tabte Sagen, altid maatte være forpligtet til at erstatte sin Modpart

commissionen, vil beroe paa, hvorvidt man antager, at Forskriften i Frd. 10 Juli 1795 §. 41 kan være til Hinder for, at en Part erholder Attest om sine egne Forligstilbud under Mæglingen, om hvilket Spørgsmaal haves flere indbyrdes modsigende Cancelliresponsa, see for den bekræftende Mening Canc. Skr. 21 Januar 1817 og 17 Januar 1818, og for den benegtende Canc. Skr. 9 April 1796, 25 Mai 1805 og 18 Mai 1819; jfr. iøvrigt Ørsted i Ark. for Retsv. II. S. 513 ff.

Sagens Omkostninger; thi han synes da ved at procedere med sin Vederpart at have forvoldet denne et Tab, hvilket han som Skadens Aarsag bør erstatte. Men det er for det første tvivlsomt, om den, der kan fremføre positive Data for, at den Skade, hvis udvortes Aarsag han er, ikke kan tilregnes ham, d. e. at han er fri for al subjectiv Brøde, efter Sagens Natur og vor Lovgivning i Almindelighed skal erstatte denne Skade*). Og selv om man antager, at Erstatningspligten er uafhængig af den beskadigende Handlings Tilregnelighed**), kan man dog ei altid paalægge den Part, der ganske taber Sagen, at godtgjøre Vederparten Procesſens Omkostninger. Alle ere nemlig enige om, at kun den kan være forpligtet til at give Erstatning, som er retsstridig Aarsag til den Skade eller det Tab, som en Anden lider. Det maa fremdeles her vel erindres, at Domstolene netop ere organiserede for at Statsborgerne ved dem kunne erholde de Retstvistig-

*) Et andet er, at man ei kan fordre, at den Beskadigede skal føre Bevis for, at den paagjeldende ham af en Anden tilføiede Beskadigelse er denne tilregnelig: Den der er Skadens Aarsag maa ogsaa efter den her forudsatte Theori, erstatte Skaden, saalænge det ei fra hans Side oplyses, at den var ham utilregnelig.

**) Det vilde føre os for vidt her at forsøge en grundig Undersøgelse af dette vanskelige og meget omtvistede Spørgsmaal. Denne Undersøgelse hører hjemme i den private Ret.

heder afgjorte, der ofte kunne opstaae uden nogen retsstridig Adfærd fra de vedkommende Parters Side, og at denne Recurs til Domstolene netop er den eneste ordinære Vei, ad hvilken slige Meningsuligheder om hvad der i et vist Tilfælde er Ret kunne erholdes endeligen og bestemt afgjorte, jfr. herved Indl. §. 1. Følgeligen bør ikke den, som paa lovlig Maade bruger denne Recurs til Domstolene, om end hans Paastand ikke kan gives Medhold, men kun den, som misbruger denne Statsinstitution, paalægges en Erstatningspligt, alt under den naturlige Forudsætning, at der med Hensyn til den Førstnævnte ikke existerer et andet retligt Fundament, paa hvilket hans Forpligtelse til at udrede Omkostningerne kan grundes.

I Henhold hertil kan man ei i Almindelighed paalægge den tabende Part at udrede Processens Omkostninger, naar Sagen var saa tvivlsom in jure, at han heri havde en tilstrækkelig Opfordring til at give det omtvistede Retsspørgsmaal under Rettens Paakjendelse. Det var en falsk Anvendelse af den Sætning, at Retsuvidenhed altid skader, error juris semper nocet, naar man ifølge samme vilde paalægge enhver Part, hvis Anskuelse af Retsspørgsmaalet ei blev billiget ved den endelige Dom, at betale Processens Omkostninger: Vel følger det ligefrem af Forholdets Natur, at Processen i Henseende til den omtvistede Hovedgjenstand maa gaae den Part imod, hvis Mening om det tvivlsomme Retsspørgsmaal forkastes, og med Hensyn til

denne umiddelbare Anvendelse af Loven gjelder saaledes vistnok Reglen: error juris nocet, endskjøndt det allerede her kan være meget haardt, naar Parten, nærmest som Følge af Lovgivningens Ufuldkommenhed, kommer til at lide et ofte uforskyldt Tab. Men Forpligtelsen til at udrede Procesomkostningerne kan kun bygges paa et saadant særeget Factum, som efter Retfærdighedens Grundsætninger kan begrunde et Erstatningsansvar, og en saadan Grundvold — forudsat at ikke selve det Factum, om hvis Retsvirkning der er Tvivl, er lovstridigt — mangler her ganske, da det ikke er nogen retsstridig Adfærd, men en aldeles retlig og lovlig Fremgangsmaade, at søge en Tvist, der beroer paa et virkeligen tvivlsomt Retsspørgsmaal, afgjort ved Domstolene; jfr. videre Ørsted l. c. S. 369 ff.

Dog kan det Ovenanførte ikke komme til Anvendelse, naar Retsspørgsmaalet i og for sig ei er tvivlsomt, fordi den vedkommende Part af personlig Ukyndighed herom har forvoldet Processen: Det er hans egen Sag i et saadant Tilfælde at indhente Kyndigeres Mening. Fremdeles kan ei heller enhver mindre betydelig Tvivl, som kan reises imod en Retsregel, være tilstrækkelig til at fritage den tabende Part for at godtgjøre den anden Part Processens Omkostninger: Iøvrigt maa det beroe paa Dommerens Skjønsomhed, hvorvidt Retsspørgsmaalet i Sagen har været i den Grad tvivlsomt, at Processens Omkostninger af den Grund bør ophæves. Endeligen kan det ei fritage en

Part for at udrede Processens Omkostninger, at det paagjeldende Retsspørgsmaal i Theorien er meget omtvistet, naar det ved bekjendte Høiesteretspræjudikater er endeligen afgjort; der existerer da i practisk Henseende, hvorpaa det her kommer an, i Gjerningen ingen Tvivl.

Ogsaa Sagens Tvivlsomhed in facto kan efter den ovenfor udviklede Hovedregel om Udredelsen af Processens Omkostninger bevirke, at den tabende Part bliver at fritage for at godtgjøre sin Vederpart Sagens Bekostning. En saadan Tvivl om Factum existerer, naar der ei er tilveiebragt fuldt Bevis, men kun Formodning for det Factum, hvoraf det er afhængigt, om Citanten skal tilkjendes den omtvistede Ret, eller Indstævnte fritages for den omhandlede Forpligtelse. Deraf at den Vedkommende ikke har kunnet skaffe fuldt Bevis tilveie for det Factum, hvorpaa hans Søgsmaal eller Indsigelse støtter sig, følger nemlig ingenlunde, at han virkeligen har Uret. Ei heller kan man fordre, at han ei skulde foranledige Proces i Anledning af et Factum, for hvilket han ei var istand til at skaffe fuldt Bevis, skjøndt dette muligen i Virkeligheden har været saaledes beskaffent, som han angiver; thi Parten kan i Almindelighed ikke forud vide, hvorvidt et Bevis vil lykkes eller ikke, eller om Modparten ei i Anledning af den begyndte Bevisførelse kan bringes til at indrømme Factum. Omkostningerne bør altsaa i slige Tilfælde ordentligvis hæves, hvilket navnligen, naar der paalægges Benegtelsesed i Anledning af tilveiebragt Formodning, bliver

at fastsætte for det Tilfælde, at Eden aflægges: Ved denne Ed er der nemlig ikke tilveiebragt et positivt Beviis for, at det hvorpaa Eden gaaer ud, virkeligen forholder sig saaledes, jfr. ovenfor §. 123. Dersom derimod slet intet Beviis kan tilveiebringes for det Factum, hvoraf Sagens Udfald er afhængigt, kan den Beviispligtige, naar der ei ere andre Grunde, som hjemle hans Fritagelse for at tilsvare Sagens Omkostninger, ei fritages derfor. Dersom der frembeles omvendt for det Factum, som den ene Part har benegtet og af hvilket Sagens Udfald er afhængigt, tilveiebringes et Beviis, som ved endelig Dom findes fyldestgjørende, saa kunne de Tvivl, som have fundet Sted med Hensyn til Bevisets Tilstrækkelighed, ei fritage den Benegtende for at godtgjøre sin Vederpart Processens Omkostninger, forudsat at der handles om et Factum, som er ham personligen bekjendt; thi naar Dommeren dog er kommet til det Resultat, at det førte Beviis er fyldestgjørende, saa maa han eo ipso ansee den benegtende Part overbeviist om, at have fremført en urigtig Benegtelse, og altsaa at være den retsstridige Aarsag til de den anden Part ved Processen paaførte Omkostninger. Derfor bliver i Sager, som falde ud til Benegtelsesed, Processens Omkostninger ordentligviis at paalægge den Part, som skal aflægge Eden, for det Tilfælde at han ikke drister sig hertil; jfr. Jur. Ark. VII. S. 202 og Eunomia I. S. 231 ff., samt ovenfor §. 123. Dog kan den anførte Regel,

som allerede berørt, ikke gjelde, naar den vedkommende benegtende Part ingen personlig Kundskab kunde have om det paagjeldende Factum, navnligen naar der i en Sag med en Arving handles om et Factum, som Arveladeren skal have foretaget, og Arvingen derhos ei havde tilstrækkelig Anledning til at indrømme Modparten den paastaaede Virkning af dette Factum, forinden det af ham var beviist.

Hidtil er alene handlet om, hvorvidt den tabende Part kunde fritages for at godtgjøre sin vindende Modpart Processens Omkostninger, saaledes at disse altsaa blive at ophæve. Efter den angivne Hovedregel, at den der er retstridig Aarsag til Processen, idet han misbruger Domstolenes Virksomhed, bør bære Omkostningerne, kan det imidlertid indtræffe, at den der vinder Sagen ei blot ikke erholder sine Procesomkostninger godtgjorte, men endog bliver pligtig til at godtgjøre den iøvrigt tabende Part de af ham paa Processen anvendte Omkostninger. Dette finder Sted, naar den vindende Part modvilligen ved sin Adfærd fremkalder Processen, idet denne, hvis han ei havde brugt en saadan Adfærd, kunde have været undgaaet. Denne Regel er tilkjendegivet i L. 1—5—7 med Hensyn til den, der vægrer sig ved at fremkomme med de Bevisligheder for den omtvistede Ret, som han har i Hænde*), og den har i den nyere

*) . . . "Naar nogen formener sig at have Tiltale til en anden for nogen Gjeld, Breve eller saadant, og han af den Søgende begjærer, at han vil vise

Lovgivning faaet en vigtig practisk Anvendelse paa de Tilfælde, hvor en Part ei efterkommer Forskrifterne om den befalede Forligsmægling, og dermed efter Lovgiverens Præsumtion modvilligen giver Anledning til Proces, jfr. Frd. 10 Juli 1795 §. 39*). Den samme Regel maa fremdeles komme til Anvendelse, hvor Nogen af Parterne paa saadan Maade foranlediger vel ikke den hele Proces, men enkelte Proceshandlinger, idet han da bør erstatte de ved disse forvoldte unyttige Omkostninger, jfr. L. 1—5—27 om unødvendig Commissorialbehandling af en Sag, Frd. 3 Marts 1741 §. 9 og 1 Mai 1782 §. 4 om unyttige Tingsvidner, Frd. 3 Juni 1796 §. 10 om unødvendige Opsættelser, og Frd. 6 August 1824 §. 4 om unødvendigt Engagement

hannem, hvis Beviisning han derpaa haver, til at forekomme al Proces, og han dog sig ikke dertil vil beqvemme, men vil endelig have det til Proces, da naar det kommer til Proces, endog den Søgende der fremlægger sine Beviisninger, bør Dommeren dog dømme hannem til Omkostning for foraarsagede Proces og Vidtløftighed."

*) "Dersom Nogen, som er bleven tilsagt for at anhøre Forslag til Forening, undslaaer sig for at møde (scl. personligen), eller han udebliver, uden beviisligt og lovligt Forfald, da skal han — i Overensstemmelse og Lighed med det, der er foreskrevet i Lovens 1—5—7 — som den, der forkaster Forlig, og endeligen vil have Trette ved Rettergang, dømmes til at betale sin Modpart Processens Omkostninger, naar Sagen ved Dom afgjøres."

af Sagfører i smaa Gjeldssager *). Det vilde imidlertid være en Misforstaaelse, dersom man vilde antage, at det Datum, at Sagsøgeren ei vil antage et Forligstilbud, der gaaer ud paa det samme, som han søger sig tilkjendt ved Dom, og som han kan erholde ligesaa tidligen eller vel endog tidligere exeqveret end den Dom, han efter anlagt Proces kan erhverve, altid skulde medføre, at Citanten burde erstatte Sagvolderen de ved den anlagte Proces foraarsagede Omkostninger. Det er nemlig allerede ovenfor §. 161 d bemærket, at et indgaaet Forlig, i Conflict med tinglæste Arrestforretninger og andre lignende Baand paa Skyldnerens Frihed til at disponere over sin Formue, ei har samme Retsvirkning som en Dom. Derhos har Lovgiveren kun givet Sagvolderen Ret til at undgaae Proces, naar han strax gjørligen retter for sig, jfr. ovenfor, og Citanten er ei forpligtet til at give ham nogensomhelst Henstand med sin Fordring, fordi han, hvis han skal procedere, dog ei kan undgaae denne Henstand. Under en modsat Forudsætning vilde enhver Debitor kunne tiltvinge sig en uretlig Henstand, og netop den Omstændighed, at han, ved at lade sig søge i en, som her forudsat, klar Sag, istedetfor strax at rette for sig, paadrager sig at tilsvare Sagens Omkostninger, er et vigtigt Motiv til at mange Fordringer blive fyldestgjorte

*) Jfr. Domme i Jur. Ark. XVIII. S. 111, XXIII. S. 20, N. J. A. XV. S. 101, Juridisk Tidsskrift VII. b. S. 1.

gjorte i rette Tid. Den blotte Forkastelse af slige Forligstilbud bør derfor ingen Indflydelse have paa Spørgsmaalet om Udredelsen af Processens Omkostninger.

§. 171.

Fortsættelse. — Specielle Regler om Forpligtelsen til at godtgjøre Vederparten Processens Omkostninger.

Det Factum, der begrunder den Forpligtelse, som er Sagens Gjenstand, kan undertiden afgive en særegen Grund til at paalægge den Part, der ifølge samme dømmes til en vis Præstation, at han tillige skal godtgjøre Citanten Sagens Omkostninger. Har Factum nemlig en egentlig fornærmende Karacter, saa er derved allerede stiftet en selvstændig Forpligtelse til at erstatte alle Fornærmelsens Følger, derunder ogsaa de paa Retsforfølgningen lovlig anvendte Bekostninger, uden at det altsaa kan komme i Betragtning, at Spørgsmaalet om Handlingens fornærmende Karacter har været tvivlsomt, jfr. t. Ex en Høiesteretsdom af 4 Juni 1799 i Astræa 2 Bd. S. 486 ff. *), eller at Skadens Stør-

*) Endog i de Tilfælde, hvor en Part har søgt at sætte en Paastand igjennem, der, om den end skulde være grundet i den strænge Ret, dog aabenbart vilde stride imod Billighed og Anstændighed, bør han næppe fritages for at tilsvare Omkostningerne, fordi Retsspørgsmaalet var tvivlsomt, naar det dog ved den

relse, for hvilken den Paagjeldende har fordret Beviser, ikke har været ham personligen bekjendt. Mere tvivlsomt synes Spørgsmaalet, naar den Fornærmede i Anledning af den tilføiede Fornærmelse har nedlagt en uforholdsmæssig streng Paastand, navnligen fordret en betydeligen større Erstatning, end den som ved Dommen billiges; thi Fornærmelsen har da vel givet den første Anledning til Processen, men det er dog uvist, om ikke den overdrevne Paastand fra den Fornærmedes Side er den nærmeste og egentlige Aarsag til Processen, idet den Fornærmende muligen ei vilde have ladet det komme til Proces, men rettet for sig, naar Paastanden havde været maadeholden, jfr. ovenfor under Litr. A; og i saa Fald vilde det ei være retfærdigt at paalægge ham at udrede Bekostningen paa den af Vederparten forvoldte Proces. Det maa her udentvivl komme an paa, deels om Processen alligevel ei kunde været undgaaet, saasom i en af en offentlig Embedsmand efter Embedspligt anlagt Injuriesag, deels om Paastanden virkeligen kan ansees i en betydelig Grad overdreven. — En lignende Modification af de almindelige Regler om Udredelsen af Processens Omkostninger kan bevirkes, naar Sagen reiser sig fra et Contractsforhold, og den paagjeldende Contract indeholder en særegen Clausul, som ubetinget paalægger den tabende Part at udrede Processens Omkostninger. Dette finder især de-

endelige Dom findes, at hans Paastand heller ikke efter den strenge Ret var grundet.

lesøhed Sted, naar der i Contracten er betinget skadesløs Betaling, jfr. Rescr. af 18 November 1718, der i sine Præmisser tilkjendegiver, at det baade overalt er bekjendt, og er Praxis, at de Ord "skadesløs Betaling" indeholder baade Rente og Rentes Rente, saa og al den Bekostning, som der maa gjøres for at faae Betalingen, "forsaavidt den findes lovlig." Dette maa altsaa ogsaa komme til Anvendelse uagtet Sagen har været problematisk; jfr. Høiesteretsdom 31 August 1822 i Forsete 1822 S. 406.

Endeligen indeholde enkelte singulære Love og Anordninger specielle Undtagelser fra de almindelige Grundsætninger om Idømmelsen af Processens Omkostninger, hvilke Lovbestemmelser, som singulære, vel ei i Almindelighed kunne blive Gjenstand for en udvidende Fortolkning, men dog naturligvis finde Anvendelse i de Tilfælde, for hvilke disse Anordninger ere givne. Frd. 25 Januar 1707 §. 10 foreskriver, at i Sager for Kjøbenhavns Søret "skulle særdeles Baadsfolkene, naar de vinde deres Sag, tildømmes Processens og Executionens fulde Omkostning hos deres Vederpart." Denne Forskrift tilkjendegiver sig tydeligen som en særegen Bestemmelse, grundet paa de Vedkommendes personlige Stilling. I Instructionen for Generalfiscalen af 23 Februar 1751 §. 10 er det bestemt, at Generalfiscalen skal nyde Processens Omkostninger skadesløs, naar han befindes lovligen og retmæssigen at have søgt den Skyldige. Ifølge denne Bestemmelse maa den,

der søges af Generalfiscalen, udrede Processens Omkostninger, naar han taber Sagen, uden Hensyn til dens Tvivlsomhed in jure eller facto. Hvad Salariet til Generalfiscalen angaaer, maa denne Forskrift derhos udentvivl nu anvendes i Overensstemmelse med den senere Bestemmelse i Instructionen for Kammeradvocaten af 26 October 1785 §. 12 (Fogtmann I. S. 477), jfr. Rescr. 3 Juni s. A., hvorefter han skal tilkjendes deels Processens Omkostninger skadesløst, naar han lovligen og retmæssigen har søgt den Skyldige, d. e. naar Sagsøgte taber Sagen, deels alene Salarium hos hans Modpart, naar han blot har havt tilstrækkelig Anledning til at anlægge Sagen, saa at selv den Part, som frifindes, kan blive pligtig at udrede Salarium til disse Advocater, naar Sagens Omstændigheder give tilstrækkelig Anledning til det instituerede Søgsmaal. Dog maa denne Forskrift efter naturlig Retfærdighed lide den Modification, at den kun bliver anvendelig, hvor det Datum, som oprindeligen gav tilstrækkelig Anledning til Sags Anlæg, endnu efter Sagens Tilendebringelse fremdeles findes at indeholde en saadan Anledning til Sagens Anlæg, skjøndt det ei findes at afgive tilstrækkelig Grund til den Sagsøgtes Domfældelse, jfr. Jur. Tidsskr. XII. b. S. 112 og XIII. a. S. 94. Dersom dette Datum derimod efter de senere tilveiebragte Oplysninger findes at maatte aldeles bortfalde, eller dog ei at kunne tilregnes den paagjeldende Modpart, som bliver at

frifinde, saa vilde det stride imod al naturlig Ret, at paalægge denne at udrede nogen Del af Processens Omkostninger, det omhandlede Salarium derunder indbefattet. Det er ogsaa noget Særeget, naar Instructionen for Søkrigsprocureuren af 20 Januar 1792 §. 4 indeholder, at i alle Sager, hvor Søkrigsprocureuren møder eller lade møde efter Admiralitets og Commissariats Collegii Ordre, skal ham, saasnart Sagen fra hans Side finder ved Dom Rettens Bifald, tillægges Processens Omkostninger skadesløse; thi herefter bliver Spørgsmaalet om Udredelsen af Processens Omkostninger ogsaa ubetinget afhængigt af Sagens Udfald, uanseet dens Tvivlsomhed*). At Søkrigsprocureuren derimod i slige Tilfælde tillægges Salarium, som en Del af Processens Omkostninger, er derimod ei noget Særeget. Det er endelig en Undtagelse fra de almindelige Regler om Processens Omkostninger, og derhos den Undtagelse, som formedelst sin Hyppighed har størst practisk Betydning, naar Frd. 3 Juni 1796 §. 42 foreskriver, at de Procuratorer, som ifølge beneficia paupertatis eller processus gratuiti ere befalede at føre Sager for offentlige Stiftelser og Fattige, skulle tildømmes et billigt Salarium, naar Sagen vindes paa deres Side, hvilket Salarium bør udredes af den tabende Modpart. Denne Forskrift kan altsaa

*) Jfr. isvrigt om Generalfiscalens, Kammeradvocatens og Søkrigsprocureurens Adgang til Salair Hansens Proces 1ste Deel Side 415-420.

komme til Anvendelse, uagtet Sagens Beskaffenhed maatte medføre, at Processens Omkostninger iøvrigt ophæves *).

*) Naar Sagen ikke vindes i det Hele har man antaget, at den ovenmeldte Forskrift ordentligviis ikke kan anvendes; see om Grundene hertil Jur. Maanedstid. 1802, 1 Bd. S. 316, jfr. Langes Forsete 1822 S. 95, Roeskilde Stændert. 1838 I. S. 711 og II. S. 833; men dog haves ogsaa Exempel paa, at Høiesteret tillægger de befalede Sagførere Salair, naar Sagens Hovedspørgsmaal vindes for den beneficerede Part, endskjøndt Dommen i Henseende til en anden ikke uvæsentlig Deel saaledes gaaer ham imod, at han som Tabende idømmes den ved Frd. 23 December 1735 §. 11 bestemte Præstation til Justitskassen; see Høiesteretsd. 17 Januar 1823 i Forsete 1822 S. 808 ff. Naar Sagens Afgjørelse overlades til den beneficerede Parts Ed, synes en Høiesteretsdom af 21 November 1823, i Forsete 1823 S. 498 ff., at have antaget, at Sagen maa ansees som vunden og Salair tillægges Sagføreren, uafhængigen af, om Eden aflægges eller ikke, hvilken Sætning, om den end følger af rigtig Fortolkning, dog synes særdeles ubillig imod den anden Part, hvem Salairet paalægges; jfr. ogsaa herimod Jur. Tidsskr. XXIV. S. 105. Ligesom iøvrigt den omhandlede Forskrift i Frd. 1796 §. 42 endnu utvivlsomt er den gjeldende Regel ved Overretterne og Høiesteret, jfr. Pl. 7 Marts 1827 §. 4, saaledes synes det heller ikke, at der med Hensyn til Underretterne er tilsigtet nogen Forandring i samme ved Frd. 24 October 1806, der vel har villet, at de befalede Sagførere ved disse Retter ubetinget skulde have Salair for deres Ar-

Frd. 1 Februar 1797 §. 130 indeholder endeligen den, tildels ogsaa særegne Forskrift, at naar nogen Betjent under Toldvæsenet sigtes for hans personlige Adfærd i Tjenesten, og Generaltoldkammeret henviser Sagen til Lands Lov og Ret, skal den Tabende betale Sagens Omkostninger.

Det synes iøvrigt i alle disse Tilfælde ei at være ganske billigt, at den ene Parts særegne Stilling skal have en Indflydelse paa Vederpartens Forpligtelse til at udrede Sagens Omkostninger eller i det mindste

beide, men dog kun synes at have villet paalægge det Offentlige at udrede samme, naar det hverken efter de almindelige Regler om Procesomkostningers Idømmelse eller efter den særegne Regel i Frd. 1796 §. 42 kunde paalægges den tabende Part og erholdes hos denne, jfr. Jur. Tidsskr. XVI. b. S. 71-72 og Canc. Skr. 10 Mai 1834 (Coll. Tidende S. 556). Men det Modsatte heraf er dog statueret ved en Overretsdom i Jur. Tidsskr. XXXI. S. 93, som antager, at efter Frd. 24 October 1806 §. 3 kan Modpartens Forpligtelse til at udrede Salair til den beneficerede Parts Sagfører nu ved Underretterne ikke afgjøres efter andre Regler end dem, hvorpaa hans Forpligtelse til at erstatte Processens Omkostninger i Almindelighed maa beroe. Iøvrigt kan her endnu bemærkes, at den beneficerede Part aldrig kan dømmes til at betale sin egen befalede Sagfører Salarium, hvorimod han naturligvis efter Omstændighederne kan dømmes til at betale Modparten Processens Omkostninger, eller, saafremt Modparten ogsaa er beneficeret, Salarium til dennes befalede Sagfører, jfr. Canc. Skr. 10 Mai 1834.

Tid. ... 556.

Salarium til den mod ham procederende Sagfører, uagtet Sagens Beskaffenhed i og for sig, efter Sagens Natur og den almindelige Lovgivning, ei tilstrækkeligen begrunder en saadan Forpligtelse. Dette gjelder navnligen forsaavidt en Part, der ellers ei vilde have at udrede noget Salarium til sin Modparts Sagfører, skal undergives denne Byrde, fordi denne Modpart har erholdt beneficium paupertatis eller processus gratuiti, og hin Part altsaa bliver værre faren paa Grund af en Omstændighed, som ei vedkommer Sagen selv. Lovgiveren har imidlertid her fundet, at det oeconomiske Hensyn, at skaffe de omhandlede Sagførere en passende Indtægt uden Byrde for det Offentlige, er et overveiende Moment.

Anm. Om Procesomkostningers Idømmelse i Appellationssager vil blive handlet i Læren om Appel.

§. 172.

Om Bestemmelsen af Procesomkostningerne.

Efter de almindelige Regler om Skadeserstatning synes Processens Omkostninger at burde tilkjendes den Part, der ved Dommen findes berettiget til at erholde dem godtgjorte af sin Vederpart, med et saa stort Beløb, at den Førstnævnte erholdt Vederlag for alle de Omkostninger han virkeligen har havt, forsaavidt disse ei skjønnes at kunne været undgaaede. Efter Praxis tilkjendes Processens Omkostninger imidlertid i Almin-

delighed med et bestemt, efter Dommerens Skjøn fastsat Beløb, der sædvanligvis ei afgiver et fuldstændigt Vederlag for de virkeligen havte Omkostninger. Denne Praxis har og, i det mindste tildels, Hjemmel i Loven. L. 1—5—14 indeholder nemlig den udtrykkelige Regel, at Dommeren i alle Pengesager skal sætte, hvormeget Omkostning betales skal; og naar L. 1—5—22 foreskriver, at Dommerne skulle sætte og navngive i deres Domme, hvor meget Kost og Tæring skal være, eftersom Sagen har været klar eller mislig til, saa gaaer denne Regel, om Ordene Kost og Tæring end ikke her betegnede Processens Omkostninger i det Hele, jfr. §. 169, dog ud fra den Grundsætning, at den Part, der tilkjendes Processens Omkostninger, skal nøies med en efter Dommerens Skjøn modereret Sum, og er saaledes ogsaa anvendelig paa andre Procesomkostninger end Vederlaget for personligt Møde og anden slig Uleilighed i Anledning af Processen, d. e. Kost og Tæring i indskrænket Forstand. Det samme gjelder om Lovens 1—5—27, naar det her hedder, at Commissarier skulle og dømme, hvilken af Parterne Commissionens Omkostning skal betale, om den, som Commissionen forhvervet haver, bør den ganske eller en Andel, og hvorvidt deraf at betale. Endelig fastsætter ogsaa Justitsregl. for Tranqvebar 13 Juli 1836 §. 15, at hvor Processens Omkostninger i private Sager idømmes nogen Part, bør Retten fastsætte dem til en vis billig Sum, for ikke, ved at tilkjende dem i ubestemte

Udtryk, at foranledige nye Processer. En Canc. Skr. af 9 April 1796 indeholder vel den Bemærkning, at Enhver, der paastaaer Processens Omkostninger, kan fremlægge Regning over sine dertil anvendte Udgifter som Hjemmel og Bevis for hans Paastand i denne Henseende; men naar Collegiet hertil føier "hvilken Paastand da af Dommeren bør paaskjønnes", saa sigtes der herved netop til Dommerens Myndighed til at moderere Erstatningen for de anvendte Omkostninger, og i alt Fald er det utvivlsomt, at Dommeren kan nedsætte Regningens Beløb, naar Udgifterne findes unødvendige eller overdrevne, jfr. Instr. 23 Januar 1739 §. 16 og en Dom i Jur. Ark. XXIII. S. 26. Naar ingen Indsigelse fremsættes af den mødende Modpart imod den fremlagte Regning, maa denne dog i Almindelighed ligefrem tages til Følge, jfr. Jur. Ark. X. S. 4, Ark. f. Retsv. II. S. 302, IV. S. 33, Jur. Tidsskr. III. b. S. 234. Den ovenmeldte vigtige Modification af de almindelige Erstatningsregler, i deres Anvendelse paa Godtgjørelsen af Processens Omkostninger, maa antages motiveret ved Hensyn til den Tvivl, som saa let findes ved Afgjørelsen af Spørgsmaalet om den ene Parts Forpligtelse til at godtgjøre den Anden Sagens Omkostning. — Undtagelsesvis blive Processens Omkostninger ei at tilkjende med et bestemt Beløb, men "skadesløst", d. e. saaledes at alle virkelige fornødne Udgifter skulle betales efter rigtig opgjort Regning, naar dette enten er udtrykkeligen hjemlet ved en

Contract, hvorpaa Søgsmaalet grunder sig, Rescr. 18 November 1718, eller og har Hjemmel i en speciel Lovbestemmelse, saasom Instructionerne af 23 April 1751 §. 10, 22 Juni 1780 §. 13 og 20 Januar 1792 §. 4, Art. af 25 Januar 1707 §. 10 og Frd. 12 Februar 1790 §. 11. De Tvistigheder, som i slige Tilfælde maatte opstaae imellem de Vedkommende om Regningens Rigtighed og Billighed, blive at paakjende af Fogden ved Dommens Execution; jfr. Instr. 23 Januar 1739 §. 16 og Læren om Execution. Dog maa vedkommende Part ogsaa kunne indstævne Sagen til yderligere Paakjendelse af den samme Ret, som har afsagt Dommen, i Overensstemmelse med L. 1—2—22.

Fremdeles blive her endnu at mærke de særegne Regler om Procesomkostningernes Bestemmelse i de Tilfælde, hvor Beneficium til fri Proces har været meddelt, og det efter Omstændighederne findes, at den beneficerede Parts Modpart bør tilpligtes at udrede Processens Omkostninger*). Forhen bleve disse da paa sædvanlig Maade med en rund Sum tillagte den beneficerede Part selv, som ifølge Beneficiets Indhold tilpligtedes, forsaavidt Beløbet indkom og kunde tilstrække, deraf at betale Rettens Gebyr, Skriversala-

*) Dette Tilfælde er, som let sees, forskjelligt fra det ovenomhandlede, at den beneficerede Parts Modpart alene tilpligtes at udrede Salarium til Sagføreren, udenfor de almindelige Regler om Procesomkostningers retfærdige Idømmelse; jfr. Jur. Tidsskr. XXV. S. 2.

rium og det stemplede Papir, som skulde have været forbrugt til Sagen, saafremt denne ikke havde været beneficeret. Men ifølge Pl. 20 April 1825 skal det nu i slige Tilfælde ved Dommen paalægges Modparten umiddelbart at betale bemeldte Gebyr, Skriversalarium og Godtgjørelse for stemplet Papir til det Offentlige eller vedkommende Retsbetjent, hvilke Omkostninger han altsaa kommer til at udrede med deres fulde Beløb eller skadesløst. Det Anførte gjelder dog kun hvor et specielt Beneficium til fri Proces er meddelt; naar en Part, t. Ex. det Offentlige og visse offentlige Stiftelser, ved en almindelig Regel er fritagen for at udrede slige Udgifter, kan det heller ikke paalægges Modparten at erstatte samme, jfr. Canc. Skr. 7 Mai 1833 (Coll. Tid. S. 305) og 13 April 1839 (Coll. Tid. S. 545).

Slutteligen kan her endnu bemærkes, at naar flere særskilte*) Personer i Forening enten sagsøge Nogen, eller lade sig sagsøge, og det findes, at der herved er paadraget en Forpligtelse til at erstatte Modparten Processens Omkostninger, saa maae de, efter de almindelige Regler om Skadeserstatning, ordentligvis dømmes til in solidum at tilsvare disse Omkostninger, med mindre bemeldte Forpligtelse kun kan grundes paa en saadan séregen Omstændighed, for hvilken alene den

*) Hvor de flere Personer udgjøre en juridisk Enhed, eller hvor den ene kun optræder med den egentlige Part som Værge eller Kurator, ere de naturligvis kun at betragte som een enkelt Part.

enkelte Vedkommende, som deri er skyldig, kan paalægges personligt Ansvar, t. Ex. hvis en Overtrædelse af Forligslovgivningen fra en Enkelts Side har fundet Sted. Naar der derimod under en Proces findes flere end tvende Partier, maa Spørgsmaalet om Procesomkostningerne skulle idømmes, eller ikke, i Almindelighed være at afgjøre særskilt for ethvert Parties Vedkommende, ganske i Overensstemmelse med de almindelige Regler.

§. 173.

Om Mulcter for processuale Forseelser. Mulcten for unødig Trætte.

Lovgiveren har ei blot søgt at sikkre en hensigtsmæssig og retfærdig Rettergangsmaade ved at gjøre Jagttagelsen af de for samme foreskrevne Former og Regler til Betingelse for at erholde sin Ret anerkjendt og fyldestgjort ved Statsmagtens Hjelp, men han har ogsaa foreskrevet Straffeansvar for visse Rettergangsmaaden vedkommende Misbrug, d. e. for processuale Forseelser.

Vi have imidlertid her ved Læren om Domme, afsagte i første Instants, alene at beskjeftige os med de for Parternes processuale Forseelser foreskrevne Straffe; thi vel hviler der ogsaa et Straffeansvar paa Dommeren for Tilsidesættelsen af hans Embedspligt, men dette Ansvar kan naturligvis alene blive bragt til

Udøvelse under Sagens Appel, eller under en særegen imod Dommeren anlagt Justitssag, og ei komme til Afgjørelse i den af ham selv eller af en Sættedommer i hans Sted afsagte Dom *).

En vigtig Art af Straffemulcter for en processualsk Forseelse af Parterne ere Mulcterne for Sagens Forhaling. Om disse er iøvrigt ovenfor handlet udførligen i §. 156.

Dersom Straffebestemmelsen i Frd. 3 Juni 1796 §§. 35 og 39 angik den Pligtforsømmelse af en Sagfører, at han ei havde tilbørligen varetaget det Offentliges eller den beneficerede Parts Interesse, saa vilde man her have Exempel paa Mulct for en Sagførers urigtige Behandling af en Sag i det Hele. Det er imidlertid allerede ovenfor i §. 156 Litr. b bemærket, at Praxis udentvivl kun anvender hine Straffebestemmelser med Hensyn til Sagens Forhaling, hvorfor og kan anføres, at det var misligt dersom Dommeren i enhver offenlig eller beneficeret Sag ex officio og eftersom Sagen ligger for ved dens Paakjendelse, skulde indlade sig paa en heel Censur af den offentlige Sagførers Procedure. Det synes naturligere

*) De Tvangsmulcter, hvorved den Vedkommende skal bringes til at opfylde den ham overgaaede Dom, vedkomme ei det her omhandlede Straffeansvar for de under Proceduren begaaede Forseelser. Der er iøvrigt ovenfor talt om førstnævnte Mulcter i §. 167 b, og det videre Fornødne om samme vil blive at meddele i Læren om Execution.

og hensigtsmæssigere, at man, hvis der er Anledning dertil, senere drager den Sagfører til Ansvar for hans urigtige eller mangelfulde Procedure, imod hvem der er saadanne Data, at den vedkommende Skadelidte mener at kunne fordre Erstatning af ham, eller det Offentlige antager, at han endog bør ansees med en særegen Straf; jfr. ogsaa herved Eunomia III. S. 524 ff.

En anden Art af slige Straffemulcter, for usømmelig Procedure, staaer i umiddelbar Forbindelse med den hele Materie om Skikkelighed for Retten, og bliver med Føie behandlet i den almindelige Deel af Processen under Materien om Rettens Administration, jfr. Hurtigkarls Proces S. 106-108.

Endeligen har Lovgiveren foreskrevet en almindelig **Mulct for unødig Trætte** (d. e. unyttig, unødvendig Trætte,. L. 3—17—42, jfr. L. 1—5—27, 1—9—10, 6—11—4), sigtende til at hindre temerære Processer. En saadan Straffemulct er fornøden, da det ei kan fordres, at Parterne forud, forinden de indlade sig paa nogen Proces, skulde tilveiebringe Oplysning om, at de havde en retmæssig Anledning dertil, medens det dog ved Sagens endelige Paadømmelse kan findes, at den har været aabenbart temerær. Om Betingelserne for denne Mulcts Anvendelse indeholdt Frd. 23 December 1735 §. 1, at den Part, som ubeføiet og enten af Modvillighed eller pure Trættekjærhed har reist Proces, eller ladet det uden Fornødenhed dertil komme, skulde ansees med denne ved Forord-

ningen foreskrevne Mulct, men dertil føier Paragraphen den ovenfor i §. 170 omhandlede lidet hensigtsmæssige Bestemmelse, at fra Mulcten skal Ingen befries, som dømmes til at betale Omkostningerne, og indeholder iøvrigt ingen Veiledning med Hensyn til Anvendelsen af den nysanførte ganske generiske Forskrift om Betingelserne for Mulctens Idømmelse*). Frd. af 11 August 1819 §. 1 har derimod gjort sig det til Opgave nærmere at bestemme, i hvilke Tilfælde Mulcten bliver anvendelig.

Efterat have forudskikket den almindelige ogsaa forhen omhandlede Bemærkning, at den for Fremtiden ikke ligefrem skal paalægges en Part, fordi han efter Retfærdigheds Grundsætninger maa dømmes til at erstatte sin Modpart Processens Omkostninger, nævner Lovgiveren særligen de Forhold, som kun herefter skulle ansees med denne Straf, og som det første blandt disse Tilfælde, at en Part uden nogen rimelig Grund har anlagt Proces. Herved maa nærmest være sigtet til, at selve Søgsmaalet findes at have været aabenbar ugrundet, d. e. temerært, og man kan navnligen ikke idømme Sagsøgeren Mulct for unødig Trætte, fordi han ei har villet antage et Tilbud af Forlig, selv om Sagvolderen tilbyder inden en kort Frist at præstere alt hvad Domhaveren kunde erholde sig tilkjendt ved Dommen, jfr. hvad ovenfor i §. 170 er bemærket om at

*) Jfr. angaaende de før Frd. 11 August 1819 gjeldende Regler om denne Mulct en Afhandling af Ørsted i Jur. Ark. XIII. S. 38 ff.

denne Omstændighed ei engang ubetinget kan fritage Sagvolderen for at godtgjøre Sagsøgeren Processens Omkostninger. Naar Sagvolderen derimod findes gjørligen at have villet rette for sig, og strax præstere alt, hvad Citanten maatte indsee at han kunde fordre, eller denne modvilligen har tilbageholdt Beviisninger, hvis Production maa antages at have villet foranledige, at Sagvolderen strax havde rettet for sig, saasom naar Sidstnævnte lovligen havde anbudt den paastævnte Sum under Betingelse af, at Citanten fremkom med de ommeldte Beviisninger, kan denne siges uden nogen rimelig Grund at have fremkaldt Processen og altsaa være ifalden Mulcten for unødig Trætte*).

*) I nærmest Forbindelse med det ovenanførte Hovedtilfælde, staaer den Bestemmelse i Præmisserne til Frd. 23 Januar 1807, at Mulct for unødig Trætte kan anvendes for modvillig Udeblivelse i Sager, som til Høiesteret indankes, hvilken Forskrift, der alene kan sigte til Citantens Udeblivelse, jfr. Jur. Ark. XIII. S. 41, bemeldte Ret endnu anseer som gjeldende, og anvender den paa en særegen Maade i Udeblivelsesdomme, naar Citanten ikke har givet Møde, men Indstævnte har mødt og erholdt Kost og Tæring, hvorom nærmere skal blive handlet i Læren om Appel. At den blotte Udeblivelse fra Citantens Side, naar Indstævnte møder, ogsaa ved andre Retter ligefrem skulde paadrage Mulct for unødig Trætte, jfr. Jur. Ark. l. c., kan i alt Fald nu efter Frd. 11 August 1819 ikke antages, da saadant neppe kan udledes af Forordningens Bestemmelser, ligesom der

Som det andet Tilfælde, i hvilket denne Mulct bliver anvendelig, anfører Lovgiveren, hvor Sagvolderen uden rimelig Grund har sat sin Modpart i den Nødvendighed at anlægge Processen. Herved maa nærmest være ment, at Sagvolderen ved aabenbart ubeføiede Indsigelser har fremkaldet Processen. Den Omstændighed, at den Indstævnte ei har villet ved Forlig paatage sig den Forpligtelse, til hvis Opfyldelse han maatte indsee, at Dom utvivlsomt maatte overgaae ham, kan ikke heller i og for sig begrunde, at han skulde idømmes Mulct for unødig Trætte. Selv om en saadan Uvillighed til at indgaae Forlig nemlig kan oplyses, jfr. ovenfor §. 170 A, saa kan denne meget vel have en anden Grund end Trættekjærhed. Det vil allerede i Almindelighed ikke kunne lægges Sagvolderen til Last, naar han ei anseer sig istand til at fyldestgjøre Sagsøgerens Fordring, at han ei ved Forlig vil paatage sig dette, og saaledes love noget, som han veed eller antager ikke at kunne holde. Men dertil kommer i alle Gjeldssager den mærkelige Omstændighed, at Sagvolderen ved at indgaae et offentligt Forlig med den af hans Creditorer, som nu vil søge ham, sætter denne i Stand til tildels bedre at sikkre sig sin Rets Nydelse end de øvrige

ei heller i den øvrige nyere Lovgivning findes Spor til en saadan Strenghed, jfr. in specie Frd. 15 August 1832 §. 7, og Praxis har heller ikke ved Over- eller Underdomstolene admitteret nogen saadan Regel, jfr. t. Ex. Jur. Tidsskr. XIII. a. S. 54-56.

Creditorer, og det er da saa langt fra, at her haves Bevis for Trættekjærhed, at det endog kan være et billigt og retfærdigt Hensyn til samtlige Creditorers lige gode Ret, som bevæger Sagvolderen til ei at ville indgaae det omspurgte Forlig. Endelig har ogsaa Frd. 23 December 1735 §. 1 udtrykkeligen bestemt, at Mulcten ikke skal anvendes i "Gjeldssager og hvad deraf dependerer, hvor Betalingen søges ved de i Loven foreskrevne Maader, og Gjelden ei negtes, ei heller procederes om nogen Slags lovstridig Omgang eller slige Omstændigheder, som henhøre til Trættekjerhed eller unyttige Udflugter", og denne bestemte Forskrift er der ifølge det Ovenanførte ingenlunde tilstrækkelig Grund til at antage, at Frd. 1819 indirecte har villet ophæve.

Frd. 11 August §. 1 paalægger fremdeles den Part Mulct for unødig Trætte, som iøvrigt har brugt kjendelige Udflugter for at forhale Sagen. Herom er udførligen handlet ved Udviklingen af det hele Straffeansvar for Sagens ulovlige Forhaling. — Det tilføies dernæst, at den som har brugt kjendelige Udflugter for at skille Modparten ved sin Ret, skal idømmes Mulct for unødig Trætte. At dette er aldeles retfærdigt, forstaaer sig af sig selv, og har disse Udflugter, som sigte til at skille Modparten ved sin Ret, en virkelig bedragerisk Hensigt eller Karacter, saa maa den Skyldige endog i Analogi af L. 5—8—3 blive at ansee med corporlig Straf, idet Justitiens Ret iøvrigt vil blive at reservere imod den

Paagjeldende, og hans Forhold derefter at gjøre til Gjenstand for justitiel Undersøgelse og Paakjendelse, jfr. ovenfor §. 156 anden Note.

Endeligen bør efter Frd. 11 August 1819 §. 1 den, som ei giver behørigt Møde ved den befalede Forligsmægling, erlægge Mulct for unødig Trætte i første Instants. Herom maa henvises til Materien om Forlig i Procesſens almindelige Del.

Iøvrigt kan Mulcten for unødig Trætte, som en Straf, i Almindelighed alene paalægges den, der personligen maa antages at have gjort sig skyldig i det Forhold, hvorved den er paadragen, jfr. ovenfor §. 156 a. Imidlertid er det dog antaget, at ogsaa juridiske Personer kunne idømmes denne Mulct, see t. Ex. Jur. Tidskr. III. a. S. 167, jfr. Ark. f. Retsv. III. S. 99, ligesom det ogsaa er Praxis, at naar flere Personer i Forening findes skyldige i det Forhold, der paadrager Mulcten, bliver Straffen ikke særligen paalagt hver Enkelt af dem, men de dømmes til in solidum at udrede den forskyldte Mulct, jfr. t. Ex. Høiesteretsdom 14 Januar 1839 (i Samlingen).

Med Hensyn til Størrelsen af Mulcten for unødig Trætte kan det erindres, at samme ved Frd. 23 December 1735 §. 1 for Under- og Overretterne fastsattes til saameget, som Dom og Segl kostede, og for Høiesteret til 24 Rbdlr., jfr. Rescr. 10 Juli 1782 og Canc. Skr. 15 September 1804; men da dette Beløb deels var uforholdsmæssigen lavt, især naar

Forseelsen havde en mere graverende Karacter, deels i det Hele ei tilstedede noget Valg mellem et større og et mindre Beløb, efter Forseelsens Beskaffenhed, fastsatte først Frd. 23 Januar 1807 Mulcten for Høiesteret fra 24 til 200 Rbdlr., og senere foreskrev Frd. 11 August 1819 et Minimum og et Maximum for alle Retter, nemlig for Underretterne 4 til 20 Rbdlr., for Overretterne 10 til 100 Rbdlr., og for Høiesteret 40 til 200 Rbdlr., jfr. Canc. Skr. 20 Juli 1824. De særegne Bestemmelser om Mulctens Størrelse ved Kjøbenhavns Gjeldscommission, som indeholdes i Canc. Skr. af 4 October 1826 og Pl. 17 November 1827, samt i Tranqvebar efter Regl. 13 Juli 1836 §. 15, høre til den extraordinære Proces. Under visse Omstændigheder er Cancelliet bemyndiget til at eftergive eller nedsætte de for unødig Trætte idømte Mulcter, Resol. 28 Juli 1819.

E. Om Dommens Afsigelse, Beskrivelse og Forkyndelse.

§. 174.

Om Dommens Afsigelse.

Det forudsættes i den danske Lovgivning, at Dommen bliver udarbeidet udenfor Retten, idet Dommeren, efterat Sagen er optagen til Paakjendelse, har en pas-

sende Frist til at overveie den og affatte Dommen, hvorefter den først bliver offentligen i Retten at afsige, jfr. L. 1—5—8 og 13, og ovenfor §. 160 b. For at kunne affatte Dommen maa Dommeren naturligvis være i Besiddelse saavel af de fremkomne Indlæg og øvrige under Sagen producerede Documenter, som af hvad der er tilføiet Retsprotocollen, eller Justitsprotocollen, denne Sag vedkommende. Dersom Dommeren imidlertid, hvilket nu er det sædvanligste, tillige er Skriver, er han selv i Besiddelse saavel af den vedkommende Protocol, som af de originale Documenter. Dersom Dommer- og Skriverembederne derimod ere adskilte, hvilket navnligen er Tilfældet, hvor Retten bestaaer af flere Medlemmer, t. Ex. i Kjøbenhavns Hof- og Stadsret, maa Skriveren meddele Dommeren den fornødne Udskrift af hvad der i Sagen er passeret til Retsprotocollen, hvis han og Skriveren ei kunne og ville forenes om Udlaan af Protocollen, ligesom Skriveren maa udlaane Dommeren Indlægene og de øvrige originale Documenter til Afbenyttelse, jfr. Sport. Regl. af 22 Marts 1814 §. 16 og Hansens Proces 1 D. S. 167.

Naar Dommen af Dommeren er affattet, skal den offentligen afsiges eller oplæses inden Retten paa den ordinære Retsdag, jfr. L. 1—5—13. "De (scl. Dommerne) skulle Dommene, under tyve Lod Sølvs Straf for Retten lydeligen afsige." Det er imidlertid tvivlsomt, om det har været Lovstedets Mening, at Dommeren, ved Dommens Afsigelse, skulde tillige oplæse Præ-

misserne til Dommen, da den følgende Del af Lovstedet, der omtaler den hele Dom og begge Parternes Beviisninger, maaskee alene har havt Hensyn til Beskrivelsen af Dommen eller Domsacten "paa det, naar Sagerne komme ind for høiere Ret, at man da om deres Beskaffenhed af samme skriftlige Domme omstændeligen kan vorde underrettet" (see ovenfor i §. 162, hvorved dog kan jevnføres N. J. A. XVI. S. 52). Det er derfor ogsaa i det mindste ved adskillige Retter Praxis, at Dommeren, ved Dommens Afsigelse inden Retten, kun oplæser Rubrum af Sagen og Domsconclusionen, d. e. den egentlige Dom. Men ligesom flere nyere Anordninger, der gjentage Lovens Befaling om Dommens Oplæsning, dog herved synes at forstaae den hele Dom med Præmisser, jfr. Reglement 15 Juni 1771 §. 3, 19 August 1789 II. §. 9, Frd. 25 Januar 1805 §§. 12 og 25, m. fl., saaledes har ogsaa Cancelliet i en Skrivelse af 28 November 1829 til den islandske Landsoverret erklæret sig for denne Mening. At Dommen er bleven afsagt paa denne Retsdag, skal, som alt hvad der passerer inden Retten, noteres i Justitsprotocollen, Lovens 1—8—3*), og Dommen

*) "De (scl. Retsskriverne) skulle i foreskrevne Bøger eller Protocoller (scl. Ting- eller Raadstuebogen eller Protocollen ɔ: Justitsprotocollen) med Flid og Troskab uden Betaling indtegne alt, hvis til Tinge og for Retten forefalder, være sig Domme, Afsigter, o. s. v."

skal derefter indføres i en særegen Domsprotocol. Se vedk. 1—8—4*).

I de civile Sager, som paadømmes under den ordinære civile Processes Former, kaldes Parterne ei af Dommeren til at høre Dommen afsige, hvilket skeer offentligen, naar Retten holdes, paa en af de følgende ordinære Retsdage efterat Sagen er optagen til Paakjendelse, almindeligviis i det seneste 6 Ugers Dagen efter Optagelsen, jfr. L. 1—5—8 og ovenfor §. 160 b. Dersom den interesserede Part ønsker nøiagtigen at komme til Kundskab om den afsagte Doms Indhold, maa han derfor agte paa at være tilstede de følgende Retsdage efter Sagens Optagelse, paa hvilke Dommen kan ventes afsagt. Hertil slutte sig og Lovgivningens Forskrifter om, at Dommen skal forkyndes den paagjeldende Part, før at den fastsatte Executionstermin kan begynde at løbe imod ham.

§. 175.

Om Dommens Beskrivelse og Forkyndelse.

Naar Nogen af Parterne eller andre Vedkommende ønske Dommen beskreven, maae de begjære dette af Rettens Skriver, der til sin Sikkerhed kan fordre en skriftlig Bestilling og en Forudbetaling af Beløbet til

*) "End skulle de (scil. Skriverne) derforuden have en Bog, hvorudi Gjenpart af alle de Domme, som udstedes, skal indskrives."

det stemplede Papir og Halvdelen af Skrivergebyret, L. 1—8—9, Frd. 19 August 1735 §. 5, Sport. Regl. 1814 §. 14, Frd. 16 Januar 1828 §. 6, jfr. Hansens Proces 1 D. S. 167-168.

Beskrivelsen kan iøvrigt skee enten i Acts Form eller som simpel Udskrift. Ved den Første intimeres med Retspersonalets Navn, Acten underskrives saavel af Dommeren som Skriveren, meddeles paa en høiere Classe stemplet Papir, Frd. 3 December 1828 §. 5 Litr. e, sammenholdt med Litr. c, og betales med høiere Retsgebyrer, navnligen for Forsegling og Bekræftelse. Hvor der derimod gives en simpel Udskrift, begynder denne uden videre Incamination med et almindeligt Rubrum, og der gaaes derefter over til den Gjenstand som skal afskrives, den meddeles blot under Skriverens Haand, paa en ringere Sort stemplet Papir, og der betales da intet Gebyr for Forsegling og Bekræftelse. Beskrivelsen i Acts Form er i Almindelighed kun fornøden, hvor en fuldstændig Udskrift behøves eller forlanges af Alt, hvad der hører til en Sag eller Forretning, saasom naar en ved Dom afgjort Sag skal gives beskreven til Appel eller Execution*), eller et Tingsvidne, en Skjønsforretning, en Foged- eller Auctionsforretning fuldstændig og formelig skal meddeles, eller naar foreløbige Retskjendelser, Decisioner i Skifte o. s. v. skulle tilligemed Alt, hvad der forud er

*) Jfr. iøvrigt nærmere om denne Regel og Undtagelserne fra samme Læren om Execution og om Appel.

passeret i Sagen eller der angaaer den ved den præliminære Kjendelse eller Skiftedecision o. s. v. paakjendte Qvæstion, gives beskreven, in specie for at Appel kan iværksættes. Simple Udskrifter tages i Almindelighed kun af enkelte Dele af Forhandlingerne i en Sag, navnligen ikke let af alt, hvad der er passeret under en Domssag, og i alt Fald i andre Øiemed end de ovennævnte, hvor Lovgiveren til desto større Tryghed for de Vedkommende, og med Hensyn til vedkommende Retsbetjenters Indtægter og det Offentliges Indtrader af det stemplede Papir, har fordret den formelige Beskrivelse i Acts Form. Det her givne Begreb af denne sidste Beskrivelse, der, i Henhold til L. 1—5—13, men dog tildels imod L. 1—8—5 og 6, har uddannet sig i Praxis, findes fremsat i en Canc. Skr. af 9 October 1835 (Coll. Tid. S. 789-790), jfr. Canc. Skr. af 9 Mai 1829 og ovenfor §. 97 om Vidnesagers Beskrivelse. De øvrige Forskrifter om Tiden, inden hvilken Beskrivelsen skal finde Sted, om hvad der skal optages i Acten m. v. hører til Fremstillingen af Skriverembedets almindelige Functioner, jfr. i det Hele Hansens Proces 1 Deel S. 166-172 *).

Foruden den egentlige Domsacts Beskrivelse forekommer hyppigen simple Udskrifter af Dommen (dens Præmisser og Conclusion), som

*) De særegne Forskrifter om Domsacternes Beskrivelse ved Overretterne og Høiesteret blive at omhandle under Læren om Appel.

benyttes til, saa hurtigen som muligt, at lade Dommen forkynde for Vederparten, især i det Øiemed, at Executionsterminen kan begynde at løbe i det Tidsrum, som maa medgaae, inden den formelige Act, der i Almindelighed maa være tilstede ved selve Executionen, kan blive beskreven. I den extraordinære Proces skal det blive viist, at i enkelte Tilfælde kan der gjøres Execution efter en simpel Udskrift af Dommen, og undertiden efter en simpel Udskrift af Domsconclusionen alene, dette sidste dog aldeles undtagelsesvis.

Da Executionsterminen først begynder at løbe fra Dommens lovlige Forkyndelse, Frd. 19 August 1735 §. 3, 25 Januar 1805 §. 29, 15 August 1832 §. 16*), og da det derhos i Almindelighed er nødvendigt for den Vedkommende at sikkre sig et Beviismiddel for Forkyndelsen, som har offentlig Troværdighed, for at ei en simpel Benegtelse af, at Dommen er lovligen forkyndt, senere skal standse dens Execution, indtil Beviis for Forkyndelsen kan tilveiebringes, saa bliver denne Forkyndelse at iværksætte ved de offentlige Stævningsmænd, jfr. Sport. Regl. 22 Marts 1814 §. 146, hvorefter For-

*) Dersom der Intet bliver at foretage efter Dommen, saasom ved rene Frisindelsesdomme, der tillige have ophævet Processens Omkostninger, er en Forkyndelse af Dommen ei nødvendig. Appellationsfristen regnes ei fra Dommens Forkyndelse, men fra dens Afsigelse. Jfr. iøvrigt om Forkyndelsen af Edsdomme ovenfor §. 133, og om Skilsmissedomme de særegne Forskrifter i Frd. 23 Mai 1827.

kyndelsen af Domme er et Stævningsmændenes Ombud vedkommende Hverv. Endskjøndt de øvrige om Stævningers Forkyndelse givne Forskrifter, navnligen at Forkyndelsen skal skee paa Vedkommendes Bopæl, jfr. ovenfor §. 16, ikke udtrykkeligen ere udvidede til Dommes Forkyndelse, viser dog Udtrykket "Dommens lovlige Forkyndelse" i de citerede Lovbud, at der ved denne Forkyndelse skal iagttages en vis legal Fremgangsmaade, jfr. Pl. 12 Juni 1827, og det er da naturligst at antage, at der herved er sigtet til de om Stævninger gjeldende Regler, hvilket udentvivl ogsaa er almindeligen antaget i Praxis, jfr. Circ. 25 Januar 1817. Kammerretsordn. 18 Marts 1720 Cap. I. §. 20 og Frd. 23 Mai 1827 §. 1 jfr. §. 2 bestyrke ogsaa, at det hører til en Doms lovlige Forkyndelse, at den iværksættes paa de Steder, hvor Stævninger skulle forkyndes, hvilken Regel vel i een Henseende medfører en Indskrænkning for Domhaveren, men paa den anden Side ogsaa en betydelig Lettelse, idet Forkyndelsen saaledes lovligen kan iværksættes, endskjøndt Domfældte ikke personlig træffes tilstede. Iøvrigt kan naturligvis en Part gyldigen vedtage, at den Dom, som vil blive afsagt i Sagen, skal, uden nogen Forkyndelse, strax gjælde imod ham, som om den var forkyndt, Frd. 15 August 1832 §. 16.

F. Om Dommens Retsvirkning (res judicata).

§. 176.

Om Dommens Retsvirkning mellem Parterne selv.

Om Dommens Virkning til Execution ved Rettens Middel bliver at handle ved Fremstillingen af denne sidste Retsforhandling: Vi kunne her alene gjentage den oftere berørte Bemærkning, at der gives flere Domme, som ei kunne blive Gjenstand for Execution ved Rettens Middel, idet der enten Intet er at exeqvere, saasom ved rene Frifindelsesdomme, eller Dommens Virkning, skjøndt den ei gaaer ud paa en blot Frifindelse, dog allerede af sig selv indtræder ved dens Affigelse, saasom ved Mortificationsdomme, jfr. C. Skr. 29 Sept. 1829. Vi skulle her derimod beskjeftige os med Dommens Virkning, forsaavidt den, saalænge den ei underkjendes af en høiere Ret, eller naar den ei kan appelleres, maa ansees at have endeligen afgjort det paakjendte Retsforhold, d. e. Læren om res judicata*). Vi have imidlertid her nærmest kun at handle om denne Virkning af egentlige Domme. Hvorvidt visse andre Retsforhandlinger, saasom Arrest- eller Udsættelsesforretninger, Skjønsforretninger, jfr. §. 109, Tingsvidner, jfr. §. 101,

*) Jfr. herved Ørsted i Jur. Tidsskr. III. a. S. 212 ff.

have Virkning under senere opstaaede Tvistigheder om samme Gjenstand, hører til Fremstillingen af disse Forhandlinger. Den Virkning af Dommen, at den, saalænge den ei underkjendes ved høiere Ret, endeligen afgjør det paakjendte Retsforhold, er iøvrigt vel det Hovedmoment, som for den vedkommende Part fremkalder en relativ Nødvendighed af at instituere Appel, men Læren om denne Nødvendighed har dog et langt videre Omfang, og hører til Materien om Appel, hvorom bliver at handle i en særegen følgende Afdeling.

Med Hensyn til Betydningen af res judicata efter den danske Lovgivning maa det i Almindelighed erindres, at da der, ifølge vor Lovgivnings Grundsætninger om civile Sagers Behandling og Afgjørelse, i Almindelighed blot spørges om, hvad der bør ansees for Ret ifølge Parternes egne Erklæringer, undladte Benegtelser og Indsigelser, de af dem selv fremlagte Beviisligheder og deres hele øvrige Procedure, og da Dommen altsaa ei kan gaae ud paa at afgjøre hvad der, absolut betragtet, er den virkelige Sandhed og Ret, saa vil det snart indsees, at man ingenlunde kan tillægge den retlige Afgjørelse i en Sag nogen ubetinget Virkning i andre Retstvistigheder, om disse endog berøre det samme Retsforhold, som under den første Sag har været omhandlet.

Dette i Almindelighed forudskikket, bliver at skjelne mellem den omhandlede Virkning af Dommen imellem

Parterne selv, og for en tredie Mand. Om hin Virkning skulle vi tale i denne Paragraph.

Med Hensyn til Forholdet mellem Parterne bliver det den almindelige Regel efter den danske som efter enhver Ret, at det ved den afsagte Dom antagne Resultat bliver at ansee som formel Ret imellem Parterne, med Hensyn til alt, hvad der har været Gjenstand for Paadømmelse, saalænge den afsagte Dom ei er underkjendt ved en høiere Ret. Enhver Retstvist, som paany reises om samme Gjenstand i første Instants, kan derfor mødes med en exceptio rei judicatæ. "Exceptio rei judicatæ obstat, qvoties inter easdem personas eadem qvæstio revocatur, vel alio genere judicii." Fr. 7 §. 4 D. de exc. rei. jud. (XLIV. 2). Denne Hovedregel følger af selve Øiemedet med al Proces, ja af selve Begrebet om samme, jfr. ovenfor §. 1. Men Anvendelsen af Regelen beroer naturligvis paa Besvarelsen af det Spørgsmaal, om ogsaa den ny Tvist virkeligen angaaer den samme Gjenstand, som forhen er paakjendt.

I Almindelighed maa ved Sagens Gjenstand her forstaaes selve den enkelte Præstation eller Rettighed, som har været omproceederet, og Virkningen af den afsagte Dom kan derfor, efter den nysanførte Hovedregel, ei strække sig videre end til denne Præstation eller Rettighed, ikke til alt hvad der efter de i Dommen antagne Forudsætninger kunde tilkomme Domhaveren, jfr. Jur. Ark. XIII. S. 172 ff. Denne

Sætning kan end ikke blive uanvendelig, fordi den tidligere omprocederede Rettighed, og den, hvorom der senere reises Sag, forholde sig til hinanden som Dele af et fælles Helt, naar den afsagte Dom dog har kunnet afgjøre den først omprocederede Gjenstand uden at paakjende det fælles Hele. Den der t. Ex. tidligere har været søgt til at betale Renter eller Afdrag ifølge et Gjeldsbrev, og dømmes efter denne Paastand, fordi han ingen Indsigelse har fremsat, kan neppe være udelukket fra under en ny imod ham reist Proces at fremkomme med Indsigelser imod de øvrige Fordringer, som grundes paa samme Gjeldsbrev, og et andet Resultat kan da ved den senere Dom antages med Hensyn til Gjeldsbrevets Gyldighed, end tidligere skeet er. At den tidligere Dom isærdeleshed ei kan blive bindende under den senere Sag i de Tilfælde, hvor særegne Bestemmelser om Jurisdictionsforholdene fremkalde Fordringens Deling, er klart. Dette finder t. Ex. Sted, naar kun en Deel af en Fordring kan gjøres gjeldende som Contrafordring ved en imod Creditor ved Kjøbenhavns Gjeldscommission anlagt Sag, fordi denne Ret ei kan give Dom om et større Beløb end 100 Rbdlr., og det samme indtræder, hvor Fordringen gjøres gjeldende til Liqvidation imod det af et Bo indtalte Krav, eftersom det er Skifteforvalteren, og ei Dommeren i den mod Creditor anlagte Sag, som skal afgjøre, om Creditor tilkommer Betaling i Boet for den

Deel af hans Fordring, som han ei kan skaffe sig fyldestgjort ved Liqvidation, jfr. ovenfor §. 38 b.

Man maa saaledes i det Hele vel skjelne mellem det Factum eller Retsforhold, der paaberaabes som Kilde for Rettigheder eller Præstationer, og paa den anden Side disse Rettigheder selv. Det er kun disse, som ere den nærmeste Gjenstand for Paakjendelse, og Dommeren paakjender i Almindelighed kun hint Factum, forsaavidt det under den nu sluttede Procedure er paaberaabt som Hjemmel for disse Rettigheder. Om et sligt Factum derfor end under denne Proces og efter den under samme brugte Procedures Beskaffenhed, er tillagt en vis Virkning, kan sammes Rigtighed meget vel bestrides under en anden Sag, ved hvilken flere og andre Rettigheder, som udledes af samme Factum, blive indtalte. Omvendt bliver Sagens Gjenstand den samme, og Dommen i den tidligere Sag maa have den her omhandlede Virkning, naar den ny Sag angaaer den samme tidligere paakjendte Rettighed eller Præstation, men der for denne nu paaberaabes en ny Skyldaarsag, der ei var paaberaabt under den tidligere Proces, skjøndt den da allerede existerede*), og endnu

*) Er den ny Skyldaarsag senere indtraadt, saa maa den ifølge samme nu paatalte Rettighed ansees som en ny Rettighed, et nyt objectum litis. Den Romerske Ret antog iøvrigt vel, at naar en ny actio in personam institueredes af en anden Skyldgrund, maatte

mindre kan det ansees som en Forandring af Sagens Gjenstand, at der for den samme Fordring eller Rettighed paaberaabes nye Beviser. Dette følger af den Nødvendighed, at Retstvistigheder kunne bringes til en endelig Afgjørelse, og af vor Lovgivnings Forskrifter om Parternes herpaa grundede Forpligtelse til fuldstændigen at deducere og oplyse Sagen inden den overgives til Paakjendelse*). Fremdeles kan det undtagelsesviis forekomme, at Proceduren under Sagen ei har været rettet paa Afgjørelsen af enkelte bestemte Rettigheder eller Fordringer, støttede paa det herfor paaberaabte Factum eller Retsforhold, men paa at erholde selve Tilværelsen eller Gyldigheden af et vist Factum eller factisk Retsforhold mellem Parterne afgjort, t. Ex. ved et Søgsmaal til at see Ægtheden af et forpligtende Document anerkjendt, jfr. Jur. Tidsskr. XII. a. S. 22 ff. I saa Fald maa det ved den endelige Dom antagne Resultat ogsaa blive gyldigt i alle andre Sager imellem Parterne, i hvilke det samme Factum paaberaabes som Grund for en Rettighed eller Forpligtelse;

den ældre og den tidligere Sag ansees som ganske uafhængige af hinanden: Men denne Regel havde sin Grund i de Romerretten særegne Begreber om actiones et obligationes, jfr. Bangs Lærebog §. 210.

*) Hvorvidt nye Søgsmaalsgrunde og nye Beviser kunne fremkomme under Sagens Paaanke for høiere Ret, og den paagjeldende Part herved muligen undgaae Følgerne af en uforskyldt Uvidenhed, hører naturligviis til Læren om Appel.

og er det engang antaget for virkeligt, kan der senere alene reises ny Sag om, hvilke enkelte Virkninger der bør flyde af samme, forsaavidt disse ikke tillige ere fuldstændigen afgjorte under den første Sag.

Som en nærmere Bestemmelse ved de ovenanførte Regler om Betydningen af res judicata inter partes kan imidlertid bemærkes, at selv i de Tilfælde, hvor en privat Sag om en vis Gjenstand er afgjort ved en usvækkelig Dom, vil der dog i samme Anledning kunne reises en ny Sag, naar denne nemlig gaaer ud paa, at den ældre Sag er vunden ved uredelig Fremgangsmaade fra Modpartens Side, for hvilken man nu drager ham til Ansvar til Straf og Skadeserstatning. Den ny Sag har da ingenlunde samme Fundament som den ældre, men et nyt, selvstændigt Fundament, nemlig et saadant Factum, som i sig selv er skikket til at paadrage det omhandlede Ansvar, og Parterne kunne derfor ogsaa i denne ny Sag bytte Roller, saa at den, der i den tidligere Sag var den Sagsøgte, i denne optræder som Sagsøger. Det her Anførte følger ikke blot af Sagens Natur, men har ogsaa positiv Hjemmel saavel i Grundsætningen i L. 1—6—17 som i Særdeleshed i de tydelige Forudsætninger i Kammerretsordn. 18 Marts 1720 Cap. I. §. 18, Regl. 19 August 1789 Cap. III. §. 2 og Justitsregl. 13 Juli 1836 §. 13, jfr. i det Foregaaende §. 136. Hvad der derimod kan være Gjenstand for Tvivl er, under hvilke Former den Fornærmede i et saadant Tilfælde kan gjøre sin formentlige Ret

til Skadesløsholdelse gjeldende, om nemlig dette blot kan skee ved en af ham foranlediget offentlig Undersøgelse, eller ogsaa ved en paa egen Haand reist privat Sag? Det synes nemlig efter Forholdets Natur meget tvivlsomt, om den ovenfor angivne almindelige Grund, hvorpaa alle Regler om Betydningen af res judicata støtte sig — Nødvendigheden af at den reiste Sag ved Procedurens Slutning og Dommen er bragt til en Endelighed i denne Instants — tilsteder, at enhver Domfældt kan reise en ny privat Sag, naar den blot tilkjendegiver sig at skulle gaae ud paa at vise, at Proceduren fra Modpartens Side har været uredelig eller paa anden Maade strafværdig. (Om den virkeligen er det, kan naturligvis i Almindelighed ei forud vides). Ved en slig Regel synes man nemlig at give næsten enhver tabende Part Leilighed til igjen at opfriske, hvad der var forhandlet under den ældre Sag. Naar L. 1—6—17 indeholder, at dersom nogen sin Vederpart vil stævne, ei beskyldende Processen eller Dommen, men at han enten det haver fordret, som siden findes engang at være betalt, eller i andre Maader nogen Urigtighed i samme Sag begaaet, da maa han sin Vederpart til Høiesteret indstævne, for saadan ved ulovligt Middel paaført Skade eller for Falsk ꝛc., saa synes denne Artikel for det første efter Sammenhængen med Art. 16, jfr. Begyndelsesordet "Iligemaade", alene at tilkjendegive, at Udløbet af fatalia appellationis ei skal være til Hinder

for en underordnet Doms Appel til Høieste=ret, naar Appellen gaaer ud paa at anke over en saa=dan bedragerisk Færd, som i Artikelen er omtalt; og i alt Fald er den tilladte senere Indstævning til Høiesteret i Anledning af begaaet Bedrageri — som iøvrigt nu ei engang vel kan finde Sted efter de nyere Regler om criminelle Sagers Behandling og som ei vides nogensinde at være forekommet i Praxis — noget ganske andet end Anlæggelsen af et nyt privat Søgs=maal i første Instants, sigtende til at erholde Erstat=ning, fordi man formener at have tabt denne, maaske af Høiesteret selv paadømte Sag, ved urigtige af Mod=parten anvendte Midler. De citerede Kammerretsordn. 18 Marts 1720 Cap. I. §. 18, Regl. 19 August 1789 Cap. III. §. 2 og Justitsregl. 13 Juli 1836 §. 13, synes ei heller at kunne være afgjørende; thi de tilkjen=degive vel den naturlige Sætning, at naar det er givet, at en Part har tabt den ældre Sag ved Modpartens svigagtige Færd, navnligen ved Aflæggelsen af falsk Parters Ed, bør han herfor kunne fordre fuld Erstat=ning, men de afgjøre Intet om, under hvilken Form et saadant Erstatningskrav kan fremkomme, og hjemle saaledes ei heller, at enhver tabende Part, strax efter at endelig Dom er afsagt, kan reise en ny Sag, for at faae paadømt, om ikke den under Proceduren fra Mod=partens Side brugte Fremgangsmaade har været urigtig og ifølge heraf hjemler ham Ret til Erstatning for at have tabt Sagen. Dette maatte vel antages, naar der

ei var anden Form, hvorunder det titnævnte Erstatningskrav kunde komme frem. Men en saadan mangler ikke; thi kan den tabende Part, som anseer sig fornærmet ved Modpartens Fremgangsmaade, tilveiebringe grundet Formodning om, at denne har vundet Sagen ved bedragerisk Færd, vil han kunne fremkalde en justitiel Forfølgning af denne Gjenstand, som ei præjudiceres ved den i den private Sag afsagte Dom, og bevises da Bedrageriet, vil den fornærmede Part kunne erholde Erstatning under selve Justitssagen, eller og, efterat det nu først ved Dommen i Justitssagen er antaget, at det titommeldte Bedrageri er begaaet, kunne anlægge et særeget privat Erstatningssøgsmaal imod Bedrageren.

Herimod kan imidlertid atter erindres, at naar det først maa indrømmes, at der overhovedet kan reises en ny Sag om det Factum, at den ældre Sag er vundet ved uredelige Midler — og dette er som ovenmeldt unegteligt — saa synes det ikke, at man mere i dette Tilfælde, end i alle andre, hvor en Privat troer sig fornærmet ved en Handling af offentlig criminel Character, kan negte den Vedkommende Frihed til at paatale sin formentlige Ret paa den Maade, som han finder hensigtsmæssigst. Nu har vel vor Lovgivning tilstaaet den fornærmede Private som en Begunstigelse, at han ordentligvis*) kan erholde sin Erstatningsfordring paa-

*) Jfr. herom N. J. A. XXII. S. 177 ff.

kjendt under den Sag, hvorved det Offentlige forfølger Sagen til Straf; men han kan utvivlsomt ogsaa forfølge denne sin Ret under en særskilt privat Sag, endog ved en anden Domstol, end den der har at paakjende Handlingens criminelle Følger, jfr. Jur. Ark. III. S. 19 ff., Ark. f. Retsv. VI. S. 253 ff., og han kan derhos ingenlunde være pligtig til at vente med dette Søgsmaal, indtil den offentlige Sag er afgjort, jfr. Jur. Ark. XI. S. 85 ff., Ark. f. Retsv. III. S. 279 ff. Det vilde altsaa være en særegen Indskrænkning, om man i det ovenomhandlede Tilfælde vilde paalægge den Fornærmede først at henvende sig med sin Klage til det Offentlige, og til denne Indskrænkning synes der ikke at være tilstrækkelig Grund i den Betragtning, at der ellers vil blive Leilighed til den Misbrug, at den tabende Part uden gyldig Grund kan opfriske, hvad der er forhandlet under en allerede afgjort Sag. Misbrug af Retspleien ved temeraire Processer kan dog overhovedet ikke undgaaes, og i Særdeleshed kan det end ikke forhindres, at en Part reiser Sag paany om det selvsamme, som allerede er endelig paakjendt, og, saafremt Forholdet af den ny Sag til den ældre ikke er aldeles klart, tvinger Modparten til herom at udholde en maaske vidtløftig Procedure, jfr. t. Ex. Jur. Ark. VIII. S. 75 ff., Ark. f. Retsv. II. S. 209 ff. Mod slige Misbrug bør Midlet søges i de foreskrevne Straffe for temeraire Søgsmaal og Erstatningen af de Modparten derved paaførte Omkostninger, men ikke i en foreløbig

Undersøgelse af det Offentlige, om Søgsmaalet er grundet eller ikke, hvorpaa den ovenmeldte Indskrænkning egentlig vilde gaae ud. I det her omspurgte Tilfælde synes der derhos at være saameget mindre Grund til Frygt for Misbrug, som den vedkommende Part, naar han anlægger Sagen som privat, maa fremsætte en bestemt Sigtelse imod Modparten om at have vundet den tidligere Sag ved uredelige Midler, og saaledes udsætte sig ikke blot for de almindelige Følger af et temerært Søgsmaal, men ogsaa for det strenge Ansvar efter Injurielovene, hvis han ikke nøiagtigt kan bevise sin Sigtelse; og da han derimod med meget mindre Fare og Bekostning kan foranledige en Undersøgelse af det Offentlige, jfr. Frd. 19 Mai 1741 §. 9, saa er det end ikke rimeligt, at nogen vil vælge den private Søgsmaals Vei, naar han ikke er sikker i sin Sag.

Slutteligen kunne her endnu erindres Bestemmelserne i Frd. 18 Mai 1825 §. 69 og 25 Januar 1828 §. 3, om at Debitor, naar han i de der omhandlede særegne Arter af Gjeldssager er bleven dømt til at betale, ligefrem kan anlægge privat Sag imod Creditor for at fordre Skadesløsholdelse i Anledning af de Indsigelser, som han ikke kunde gjøre gjeldende under den tidligere Sag, men ifølge hvilke han dog formener, at der ikke virkeligen tilkom Creditor den ham tilkjendte Ret, jfr. nærmere den extraordinære Proces. Det sees imidlertid let, at der fra disse ganske særegne Lovbud ikke

kan argumenteres enten for eller imod det ovenfor antagne Resultat. Grunden til det Debitor indrømmede Regressøgsmaal er her en ganske anden, end i det ovenomhandlede almindelige Tilfælde, nemlig den, at Debitor ved de positive Lovbud udelukkes fra at benytte Indsigelser under den til Fordringens Inddrivelse anlagte Sag, som ellers efter de almindelige Regler kunde og burde have været gjorte gjeldende under denne Sag, og Debitors Ret til Regressøgsmaal strækker sig derfor ogsaa her meget videre, end i det ovenmeldte Tilfælde, idet han her ogsaa kan søge Skadesløsholdelse, endskjøndt han ikke sigter Creditor for et saadant Forhold under Proceduren af den ældre Sag, som i sig selv kunde begrunde et Erstatningskrav.

Med Hensyn til Betydningen af res judicata inter partes, staaer endnu det Spørgsmaal tilbage, om man, naar det ifølge de ovenanførte Regler maa antages, at den omspurgte Gjenstand allerede engang er paakjendt, tør ansee denne Afgjørelse for at være bindende for Parterne, uagtet den ny Tvist reises for en anden Ret og under en anden Form. Dersom Sagens Gjenstand da engang gyldigen har været bragt under Paakjendelse for en competent Domstol, hvis Jurisdiction ei er undergiven nogen færegen Indskrænkning, saa maa det af Dommeren antagne Resultat ogsaa gjelde, naar den samme Gjenstand under en anden Form, t. Ex. som Contrasøgsmaal, paany

bringes for en anden civil Ret*), res judicata jus facit etiam in alio judicio. Dette maa ogsaa komme til Anvendelse, naar en Fordring først har været indtalt ved en af de ordinære Domstole, der har fundet samme ugrundet i Realiteten, og Citantens Stervbo senere efter hans Død paa Skiftet vil benytte den samme Fordring til Compensation; thi den Ret, der har afsagt hin Dom, har efter sin Beskaffenhed været competent til i enhver Relation at afgjøre den sammes Paadømmelse engang undergivne Fordring. Mere tvivlsomt er Spørgsmaalet, om det af en Skifteret med Hensyn til en i Boet anmeldt Fordring antagne Resultat kan være bindende, naar den samme Fordring under en anden Form bringes under Paakjendelse ved den ordinære Ret, navnligen om den, der har villet gjøre en Fordring gjeldende i et Bo, efterat den af Skifteretten er forkastet atter ved sit Værneting kan søge at gjøre samme gjeldende som Modfordring, d. e. per compensationem, naar han her senere søges til at betale et Krav, som Boet finder at kunne indtale imod ham. Der kan nemlig anføres imod en saadan Decisions forbindende Virkning under en senere Retstvist for et andet

*) Derimod kan det under den civile Rettergang med Hensyn til et vist Factum antagne Resultat ei være bindende under en i Anledning af det samme Factum anlagt offentlig Justitssag, i det mindste ei forsaavidt der bliver Spørgsmaal om Straf, jfr. den criminelle Proces.

Forum, at Skifterretten alene har Jurisdiction i Henseende til hvad der hører under Boet. Men naar hensees til, at den omhandlede Creditor ved at gjøre sin Fordring gjeldende i Boet, har givet sammes Realitet under Paakjendelse, forsaavidt hans Krav paa Boet angaaer, saa synes han, efter ved Skifterettens Decision at være frakjendt samme, ei heller at kunne benytte den samme Fordring imod Boet som Modfordring imod dets senere ved hans Værneting forfulgte Krav paa ham, jfr. Jur. Tidsskr. XIX. S. 267-268. Derimod kan hint Argument fra Skifterettens indskrænkede Jurisdiction snarere ansees overveiende, naar den ny Retstvist, hvorunder den samme Fordring kommer frem, ei længere verserer mellem Boet og sammes Modpart. Naar t. Ex. den forhenværende Fallent, efter Boets Extradition, modsiger den paany ved hans Værneting imod ham indtalte Fordring, da er det ikke lidet tvivlsomt, om han kan være bunden ved, at Skifteretten i hans Bo har antaget denne Fordring for gyldig; jfr. en Dom i Jur. Tidsskr. XX. S. 76-77, der negter dette, men dog ikke synes at have sigtet til det Tilfælde, hvor Fordringen efter Procedure imellem Creditor og Fallenten er af Skifteretten formelig paakjendt og erklæret gyldig.

§. 177.

Om Dommes Retsvirkning med Hensyn til tredie Mand.

Den almindelige Regel maa her være, at den afsagte Dom ikke kan have Retsvirkning i Forhold til tredie Mand*) (res judicata jus facit inter partes, alii nec obest nec prodest). Denne Hovedregel følger af hvad der i Begyndelsen af forrige Paragraph er bemærket om, at den i den civile Sag afsagte endelige Dom ei kan antages at have fastsat, hvad der er absolut Ret, men kun hvad der er Ret efter Parternes Procedure og de af dem producerede Bevisligheder. En modsat Regel vilde og enten lede til det største Besvær og den urimeligste Vidtløftighed under enhver Proces, for at forebygge, at Nogetsomhelst under samme blev statueret, som kunde tænkes skadeligt for ustævnte Personer, eller og lede til aabenbar Forurettelse for tredie Mand, der ofte havde været aldeles uvidende om den hàm præjudicerende Retshandling, indtil det var for sildigt at paaanke samme, og som i Særdeleshed, hvis Sagen var afgjort i den øverste Instants, slet ikke stod til at hjelpe. Den frem-

*) Det behøver neppe at bemærkes, at den der ifølge Arv, Transport eller paa anden lignende Maade er indtraadt i en Parts Sted, ei kan betragtes som tredie Mand, men maa være den Dom undergiven, som er overgaaet den Part, han har succederet.

satte Hovedregel er ogsaa tydeligen erkjendt i alle de Lovsteder, som negte en lovlig Udlægsforretning eller Skiftebehandling Virkning imod tredie Mand, hvis Ret bør blive ukrænket ved en saadan Forretning, jfr. Lovens 5—2—18, 5—6—1, 5—8—5 og 6, N. L. 5—2—90, Rescr. 25 August 1752, 30 November 1753 og 1 Marts 1754, Canc. Skr. 15 Februar 1825, Frd. 11 September 1839 §§. 1-3 og 11, jfr. Coll. Tid. 1839 S. 758-759, samt Domme i J. A. XXII. S. 93-94, N. J. A. III. S. 147-148, Jur. Tidsskr. XXI. S. 93-94 m. fl.*).

Ved den fremsatte Hovedregel maa imidlertid erindres, at naar man negter en Dom Retsvirkning i Forhold til tredie Mand, saa er dette i Almindelighed kun at forstaae om en directe Indflydelse paa den selvstændige Ret, som ellers vilde tilkomme tredie Mand; thi da Dommen dog i og for sig kan begrunde et gyldigt Rets-

*) Det er analogt hermed, at det ved Dommen i den civile Sag antagne Resultat ei kan blive præjudicerende for Udfaldet af en senere i Anledning af det paakjendte Factum anlagt Justitssag, og at omvendt det ved Dommen i en offentlig Justitssag antagne Resultat, navnligen den Tiltaltes Frifindelse, ei kan hindre den private Paagjeldende fra ved et privat Søgsmaal at indtale sine af det under Justitssagen omhandlede Factum formentlig resulterende private Rettigheder. Herom bliver iøvrigt nærmere at handle i den criminelle Proces; jfr. Jur. Ark. III. S. 19-28, Arkiv for Retsvidenskab. VI. S. 253 ff., N. J. A. II. S. 197-198.

forhold imellem Parterne selv, og da enhver lovlig Ret i Almindelighed ogsaa af tredie Mand bør respecteres, saa kan Dommen i mange Tilfælde indirecte have betydelige Virkninger for Andre end Parterne; hvortil kommer, at Reglen end ikke med Hensyn til den førstnævnte Indflydelse er uden alle Undtagelser. Vi skulle forsøge nærmere at oplyse det her Anførte ved nogle Exempler, hentede fra forskjellige af de vigtigste Gjenstande for private Processer.

Med Hensyn til Sager om obligatoriske Rettigheder er det vistnok klart, at saafremt den, der ved en vis Retshandel har paadraget sig en Gjeldsforpligtelse, har uden behørig Indsigelse taalt Søgsmaal herom af en uvedkommende Sagsøger, t. Ex. af den, der kun som Fuldmægtig paa en Andens Vegne havde afsluttet den omspurgte Retshandel, jfr. ovenfor §. 31 Slutn., saa vil Udfaldet af denne Sag, hvad enten Sagsøgte er bleven frifunden eller han er bleven dømt til at betale til den uvedkommende Sagsøger, ingenlunde kunne paaskydes af ham imod den virkelig Berettigede, naar denne derefter sagsøger ham for den samme Fordring, men han maa tilskrive sig det selv, at han herover muligen kommer til at betale denne Fordring tvende Gange *).

*) Jfr. Eunomia III. S. 557. Iøvrigt kan Debitor, som har betalt til den foregivne Cessionarius, ingenlunde altid, fordi Transporten findes at være falsk, tilpligtes at betale nok engang; men vi forudsætte, at Debitor har forsømt at paasee Tilstædeværelsen af

Fremdeles, naar Flere i Forening have foretaget en Handling, hvorved en Anden troer sig forurettet, og denne anlægger Søgsmaal imod hver Enkelt for sig, da ligesom den Omstændighed, at den ene Deltager ikke behørigen har sørget for sit Forsvar og derover domfældes, ingenlunde kan præjudicere de Øvrige, saaledes kan heller ikke den Fordel, han muligen ved Proceduren har erhvervet i sin Sag, være til Nytte for disse under de imod dem rettede Sager*). Derimod kunne Creditorerne i et Concursbo, hvori en Fordring anmeldes efter en over Debitor erhvervet Dom, jfr. L. 5—14—38, ingenlunde hjelpe sig med en simpel Exception imod denne Fordring, fordi de mene, at Sagsøgeren har erholdt sig tilkjendt, hvad der ikke virkeligen tilkom ham, og at denne Dom ikke bør komme dem til Skade; thi Rigtigheden heraf endog forudsat, begrunder dog selve

den Legitimation, som i det givne Tilfælde efter Forholdets Natur var nødvendig, jfr. Ørsteds Haandb. V. S. 141 og Hansens Proces I. S. 276.

*) Naar Flere ved forskjellige Handlinger have Del i det samme Retsnegotium, t. Ex. Trassenten, Endossenterne og Acceptanten af en Vexel, har Søgsmaalet imod hver Enkelt sit særegne factiske Fundament, og det følger da allerede af sig selv, at hvad der statueres herom i Sagen imod den Ene, ikke kan vedkomme de Øvrige, jfr. Frd. 18 Mai 1825 §§. 4 og 64 og Eunomia I. S. 290, undtagen i alt Fald forsaavidt den Enes Forpligtelse som accessorisk kan være betinget af Virkeligheden af en Andens Forpligtelse, jfr. ovenfor §. 126.

Dommen, saalænge den er usvækket, en Gjeldsfordring imellem Parterne, hvilket Resultat i det omhandlede Tilfælde indirecte kan blive til Tab for Andre, og Boet vil i alt Fald alene ved Appel af den formentligen urigtige Dom kunne blive fri for at tilsvare det Idømte.

Hvad dernæst angaaer Sager om tinglige Rettigheder, vil den fremsatte Hovedregel ordentligvis ogsaa ligefrem være anvendelig. At A under en Proces med B er bleven tilkjendt Eiendomsret over en vis rørlig eller urørlig Ting*), eller at han er kjendt berettiget til Udøvelsen af en Servitut paa en fast Eiendom, o. s. v., kan ikke præjudicere C, som under en ny Sag paastaaer, at B var en uvedkommende Sagvolder, og at han derimod er den virkelige rette Eier, med hvem en saadan Proces burde have været ført. Selv naar Processen er bleven ført med den virkelige Eier, og denne, paa Grund af urigtig Procedure, er bleven frakjendt sin Eiendomsret, vil denne Dom dog ikke kunne præjudicere Andre, der tidligere have erhvervet saadanne selvstændige Rettigheder med Hensyn til samme Ting, som

*) At man ingenlunde er indskrænket til at procedere om reelle Rettigheder i en fast Eiendom med den, der i Skjødeprotocollen staaer indtegnet som Eier, have vi viist ovenfor §. 142, og i alt Fald indlade Domstolene i civile Sager sig ikke paa nogen Undersøgelse af saadan Legitimation til Sagen, naar Indstævnte ikke selv i denne Henseende fremsætter nogen Indsigelse.

Eieren ikke igjen vilkaarligen kan tilbagekalde, t. Ex. Panthaveren eller Brugshaveren, uagtet de netop støtte deres Ret paa den Eiendomsret, som nu er bleven forkastet ved Dommen; thi den virkelige Ret, som de engang have erhvervet, kan ikke ophæves ved Dommen i en Sag, under hvilken de ikke have været indkaldte til at varetage deres Tarv, jfr. ovenfor §. 142.

Det skjønnes dog ogsaa let, hvilke Uleiligheder der for rette Eier vilde kunne opstaae, hvis en Anden ifølge Proces med en uvedkommende Person kunde erholde en Dom, der ligefrem og i Almindelighed kjendte ham berettiget til hins Eiendom; thi Domhaveren kunde da uden videre ved Fogdens Hjelp fordre sig sat i Besiddelse af den ham tilkjendte Eiendom, og denne Execution vilde Besidderen udentvivl ikke kunne afværge ved den blotte Indsigelse, at han ikke havde været stævnet under Sagen. En saadan paa Eiendomsret i Almindelighed eller imod Alle lydende Dom, bør derfor udentvivl heller ikke af nogen Domstol gives, undtagen i alt Fald i en Sag, der virkelig paa behørig Maade har været rettet imod Alle, d. e. ifølge en efter erhvervet Bevilling udstædt almindelig Stævning og Procedure til Lavhævd, i Overensstemmelse med L. 5—5—5. I andre Tilfælde bør Dommen affattes saaledes, at den kun afgjør hvad der efter Proceduren bør ansees som Ret imellem de bestemte Personer, der have deltaget i Sagen. Naar t. Ex. Dommen stiles paa, at Sagsøgte N. N. bør udlevere en vis Ting til Sagsøgeren,

eller fravige en vis Eiendom, saa følger det af sig selv, at denne Dom ikke kan exeqveres hos nogen Anden end de Sagsøgte selv. Hvis Sagen angaaer en anden reel Rettighed, t. Ex. en Servitut, som Sagsøgeren paastaaer sig positivt kjendt berettiget til at udøve paa en vis Eiendom, bør Dommen rigtigst lyde paa, at den bestemte Indstævnte, N. N. bør indrømme Citanten den omhandlede Servituts Udøvelse, eller borttage den Indretning, hvorved dens Udøvelse er bleven standset, o. s. v. *).

Men selv endog hvor Dommen angaaende Eiendomsret eller en anden reel Ret med Hensyn til en fast Eiendom er stilet imod en bestemt Person, bliver der dog endnu en Side tilbage, fra hvilken en saadan Dom kan blive til stor Fortrædigelse for rette Eier, der ikke har deltaget i Sagen, nemlig naar Domhaveren lader Dommen tinglæse. Om det end maa antages, at Skriveren, naar en saadan Dom fremkommer til Tinglæsning, bør undersøge, om Processen, i Henhold til de foregaaende Tinglæsninger om samme Eien-

*) Naar det Ovenanførte iagttages (hvilket dog ikke altid skeer i Praxis, see t. Ex. Høiesteretsdom af 3 October 1839, i Samlingen) kan det ligesaalidet være nødvendigt, som det synes stemmende med Grundsætningerne for vor civile Proces, at Domstolene skulde ex officio afvise en Sag om en reel Rettighed, fordi det af Sagens Acter syntes klart, at den ikke var anlagt imod rette Vedkommende; jfr. dog herved Jur. Tidsskr. V. a. S. 237.

dom, kan ansees som ført imellem rette Vedkommende, og naar han finder, at dette ikke er Tilfældet, da gjøre Bemærkning herom i Tinglæsningspaategningen*), saa er det dog af Uoverensstemmelsen imellem den, der staaer indtegnet som Eier, og den, med hvem Processen er ført, ingenlunde en nødvendig Følge, at den i Dommen liggende Adkomst er ugyldig — thi Manglen kan, ligesom naar et Skjøde under lige Omstændigheder fremkommer til Tinglæsning, ogsaa ligge blot deri, at den rette Vedkommende, med hvem Processen er ført, har forsømt at lade sin Adkomst tinglæse, eller besidder Eiendommen ifølge en Adkomst, som ikke behøver Tinglæsning, saasom Hævd, Arv, Ægteskab**) — og Retsskriveren kunde derfor ikke undlade i den følgende Tid ved Tinglæsninger om samme Eiendom at gjøre Bemærkning om den tinglæste Dom. Attraaer nu rette Vedkommende at faae denne Dom udslettet, for at undgaae bestandige Bemærkninger om samme ved Tinglæsning af forefaldende Dispositioner over Eiendommen, vil dette, imod dens Villie som har ladet Dommen tinglæse, neppe kunne opnaaes undtagen ved en Appel af Dommen, hvorved den erholdes underkjendt, eller dog ved at indstævne Skriveren for vedkommende Overdomstol, for at faae ham tilpligtet at udslette den

*) Jfr. Hansens Proces I. S. 279-280.

**) Jfr. Canc. Skr. 1 Juli 1834, Coll. Tid. S. 542. See ogsaa herved L. 1—4—15 og hvad om dette Lovsted er bemærket foran i §. 9.

tinglæste Dom, under hvilken Sag Domhaveren tillige maatte indvarsles *).

Hvad fremdeles angaaer Domme i Sager, hvori der disputeres om Familieforhold, da vil det uden tvivl efter disse Forholds særegne Natur, idet de ikke gaae ud paa en enkelt Rettighed, men eo ipso virke i flere Retninger og imellem flere Personer, som oftest blive Tilfældet, at en saadan Dom ogsaa faaer Retsvirkning i Forhold til andre Personer end dem der have procederet. Naar saaledes en ægteskabelig Forbindelse ved Dom i en Sag imellem Manden og Konen er erklæret gyldig, maa dette Resultat visstnok gjelde ikke blot for Ægtefællerne selv, men ogsaa i Forhold til Børnene og andre Slægtninger samt det Offentlige, saalænge denne Dom ikke af høiere Ret bliver underkjendt. Og omvendt, naar en saadan Forbindelse ved Dom annulleres som aldeles ugyldig, ville ikke blot i Henseende til Hovedpersonerne alle Virkninger af et gyldigt Ægteskab bortfalde, jfr. Canc. Skr. 19 September 1820, men

*) Jfr. Jur. Tidsskr. XI. b. S. 234 ff. Den samme Ret, der har afsagt Dommen, eller en anden Ret i samme Instants, kan vel erklære, at en ny Sag imellem andre Personer om den samme Gjenstand vil være at paakjende uden noget Hensyn til hin Dom, men den kan ikke directe erklære den urigtig eller ugyldig. Ellers blev det ogsaa tænkeligt, at en imellem rette Vedkommende afsagt Dom kunde af den samme Ret blive annulleret ifølge en Procedure imellem uvedkommende Personer.

dette synes nødvendigvis ogsaa at maatte strække sig til de sammenavlede Børn*), der ingenlunde synes at kunne begynde en ny Proces i første Instants, for at see sig anerkjendte som Børn, der ere avlede i lovligt Ægteskab.

Ligeledes synes det, at en Dom i en Sag imellem Fader og Barn om Paternitetsforholdet ordentligvis ogsaa maa have Retsvirkning for andre Personer end de Procederende. Naar saaledes selve Paterniteten er given, men der tvistes om Slægtskabets Qvalitet, og Barnet har erholdt Dom for, at det ifølge Faderens Forhold til dets Moder er at ansee som ægte Barn, eller at det af Faderen lovgyldigen er legitimeret paa den i L. 5—2—70 ommeldte Maade, o. s. v., synes denne Dom, saalænge den er usvækket, at maatte være Barnet tilstrækkelig Legitimation som ægte eller legitimeret Barn ogsaa imod alle Andre. Mere tvivlsom er det maaske, om saadant ogsaa kan antages, hvor der har været handlet om selve Slægtskabsforholdet factisk existerer eller ikke, t. Ex. hvor Faderen negter Paterniteten til et Barn, som Konen har undfanget før Vielsen, og Barnet erholder Dom for, at Faderen skal enten ved Ed fralægge sig Paterniteten eller erkjende det for sit Barn, og denne Ed ikke aflægges. Der kunde her

*) Her forudsættes naturligvis, at der ikke existere saadanne særegne Omstændigheder, ifølge hvilke Børnene kunne beholde ægte Børns Rettigheder, uagtet Forbindelsen ophæves, jfr. L. 3—16—16 §. 8.

skjelnes imellem Virkningen af selve Dommen, der med Hensyn til et saadant rent factisk Spørgsmaal alene kunde gjelde imellem Parterne selv, og Virkningen af det Bevis, der kunde ligge i Faderens udtrykkelige eller stiltiende Indrømmelse af Paterniteten, hvilken Erkjendelse utvivlsomt ifølge Sagens Natur*) ogsaa kan benyttes som Bevis imod alle Andre, men imod hvilket Bevis dog andre Beviser under en ny Sag i første Instants, hvor der t. Ex. spurgtes om Barnets Arveret efter Fædrenefrænder, maatte kunne føres. Imidlertid er det dog vel ogsaa her rigtigst at antage, at Dommen som saadan ikke blot gjelder imod Faderen, men ogsaa imod den hele øvrige Slægt, imod hvilken sidste den desuden allerede ved at gjelde imod Faderen vil indirecte faae Virkning derved, at Barnet, ved at være kjendt arveberettiget efter Faderen, vil betage de øvrige Fædrefrænder en Arv, som ellers var tilfaldet dem. Ligesom Barnets retlige Forhold til Forældrene er Fundamentet for dets Stilling til Forældrenes Slægtninger**), saaledes synes Forældrene ogsaa at være de rette Vedkommende, imod hvem Sagen bliver at udføre, naar Spørgsmaalet om Tilværelsen af et saadant Forhold i sin Almindelighed ønskes afgjort, hvilket ellers slet ikke vilde være muligt at opnaae, undtagen i alt Fald ved Hjelp af en Kongelig Bevilling, som tillod ved offentlig Stævning at indkalde alle dem, der ellers kunde

*) Jfr. Ørsteds Haandbog II. S. 269 og 288.
**) Jfr. L. 5—2—30-33, 70, 72 og 73.

have noget i Sagen at erindre. Man vilde dog neppe, hvis Sagen imod Faderen var gaaet Barnet imod, indrømme dette nogen Ret til at procedere i første Instants, for at erholde sig tilkjendt Arveret efter en af Faderens Frænder, uagtet denne Ret netop skulde støttes paa dets Arveret efter Faderen*), som ved usvækket Dom var forkastet; men omvendt maa da ogsaa den Dom, der erklærer det for ægte eller legitimeret Barn i Forhold til Faderen, kunne paaberaabes saavel af Barnet imod Fædrenefrænderne, for at kunne gjøre Familierettigheder gjeldende imod disse, som af Fædrenefrænderne selv, hvor disse ville udøve en saadan Rettighed i Forhold til Barnet. De samme Grundsætninger ville naturligvis ogsaa være at anvende i de sjeldnere Tilfælde, hvor Materniteten har været Gjenstand for Afgjørelse ved Proces, eller hvor det er Faderen som har anlagt Sagen, for at see Barnets retlige Stilling til ham afgjort.

Vi have iøvrigt i de omhandlede Tilfælde, som ovenmeldt, forudsat, at Spørgsmaalet om Familieforholdet er i sin Almindelighed afgjort ved usvækket Dom imellem Hovedpersonerne, og at det ikke er blot i en enkelt Relation, at det under en Sag har været besvaret. Saaledes kan den Kjendelse, hvorved ifølge Frd. 8 Mai 1829 §. 20 en Landmilicesession, for at

*) Jfr. L. 5—2—70: Og fanger Slegfredbarn nogen Arv efter Faderen, da arver det og efter Sødskende og Fædrenefrænder o. s. v.

afgjøre en Persons Værnepligtighed eller Fritagelse for denne Pligt, har undersøgt om han er ægte Barn, lovligen legitimeret o. s. v., ikke være til Hinder for, at dette atter omproцederes i første Instants ved de Domstole, der have at paakjende Spørgsmaalet i sin Almindelighed. Og hvis en Mand, blot i Anledning af Fordring paa Alimentationsbidrag, har været paalagt ved Dom at fralægge sig Paterniteten til et uægte Barn, og denne Ed ikke aflægges, men han senere ægter Moderen, saa vil der vel ifølge disse Omstændigheder være en Præsumtion for, at Barnet er avlet af denne Mand, og at det altsaa nu ved hans Ægteskab med Moderen er legitimeret; men dette Hovedspørgsmaal vil dog ligefrem kunne gjøres til Gjenstand for en Proces i første Instants, da det slet ikke er paakjendt ved den ældre Sag, og Faderens Vægring for at aflægge Eden, hvor der blot handles om Alimentationsbidrag, ingenlunde kan ansees som en Erkjendelse af et virkeligt Paternitetsforhold *).

Hvad den vigtige Familierettighed Arveret i Særdeleshed angaaer, da, hvor ikke selve Existentsen af et vist, Arveret begrundende, Familieforhold som ovenmeldt ved Dom er afgjort, men der blot har været handlet om de øvrige Betingelser for en Arverets Udøvelse i et enkelt bestemt Tilfælde, vil den fremsatte Hovedregel ordentligvis ligefrem finde sin Anvendelse. Saa-

*) Jfr. Canc. Skr. 4 August 1807 og 10 Mai 1828.

ledes vise flere af de ovenciterede Lovbud, in specie Frd. 11 September 1839 §. 11, jfr. §§. 1-3, at den Omstændighed, at nogle Slægtninger, som de nærmeste bekjendte Arvinger, have erholdt sig en Arv tilkjendt, ikke kan være til Hinder for, at de nærmere Arvinger, som senere komme tilstede, ligefrem kunne søge samme tilbage. Naar Fordringen paa at erholde noget efter en Afdød ikke er grundet i Loven, men i en testamentarisk Disposition, og t. Ex. nogle af de indsatte Legatarier have sagsøgt de lovbestemte Arvinger til at udbetale det dem Tillagte, kan det, som Dommen imellem disse Parter maatte have statueret om Testamentets rette Forstaaelse eller endog om dets Gyldighed, ikke være til Hinder for, at de øvrige Legatarier for deres Vedkommende begynde en ny Proces om det dem Tilkommende, hvilken Proces, endskjøndt Fordringen støttes paa samme Fundament som i hin første Proces, gjerne kan erholde et andet Udfald end denne, ifølge fremkomne bedre Oplysninger og Beviser. En anden Sag vilde det rigtignok være, om Testamentets Ugyldighed i Almindelighed var afgjort ved en Dom; men dette vil ikke vel kunne skee, undtagen netop ved Proces imod alle dem, der have en retlig Interesse i Testamentets Opretholdelse.

Ved den ovenomhandlede vanskelige Materie skulle vi endnu tilføie følgende Bemærkning. Man har ogsaa som et Exempel paa Anvendelsen af den Hovedregel, at en Dom ikke kan have Retskraft for tredie Mand,

anført det Tilfælde, at Nogen urettelig har udgivet sig som Fuldmægtig for en Anden og paa dennes Vegne procederet en Sag*). Dette kan imidlertid neppe antages, undtagen i alt Fald i de Tilfælde, hvor Fuldmægtigen er optraadt som egentlig Mandatarius, d. e. som befuldmægtiget dominus litis, paa hvis eget Navn Dommen kommer til at lyde**). I de sædvanlige Tilfælde, hvor Nogen som Fuldmægtig har udført en Sag for en Anden, nævner Dommen slet ikke denne Fuldmægtig, men lyder directe paa Partens eget Navn, og denne Dom kan da upaatvivlelig ikke betages sin Retskraft imod Parten, undtagen ved Appel, om end Parten paastaaer, at der har været fremlagt en falsk Fuldmagt, eller at Sagførerens mundtlige Foregivende om at være engageret til at udføre Sagen har været usandfærdigt.

Den tredie Mand, der finder sig fornærmet ved en mellem Andre passeret Retshandling, maa efter alt Anførte vel være berettiget til at sørge for sin Ret ved Appel af denne Retshandling, saafremt han efter Omstændighederne finder dette tjenligst, og stundom er han endog nødsaget til at bruge denne Fremgangsmaade: Men i Almindelighed er han, som nys udviklet, ikke indskrænket hertil; han maa ogsaa i fornødent Fald kunne sikkre sig imod Dommens Fuldbyrdelse ved lovligt

*) Jfr. Eunomia III. S. 557.

**) Jfr. om dette Forhold ovenfor §. 9, samt Jur. Tidsskr. VIII. b. S. 163.

Forbud eller Arrest, og under Forfølgningen heraf ved Underretten erholde sin Fordring paakjendt, ligesom han ordentligvis ogsaa ellers uden Forhindring af den tidligere Retsforhandling mellem de tvende andre Parter maa kunne procedere om sin Ret i første Instants. Men paa den anden Side kan han dog ei standse den passerede Retshandlings Fuldbyrdelse uden ved formeligt Forbud eller Arrest, og han kan altsaa ei undgaae at stille Sikkerhed for sammes Følger i Overensstemmelse med L. 1—21—4 og 22. En modsat Regel vilde give enhver uvederhæftig Mand aaben Leilighed til at chicanere den, som havde vundet en Ret ved en Dom, Udlæg eller anden Retshandling, i Henseende til sammes Udførelse. Det kan navnligen ikke antages, at naar selve Sagens Parter ville lade det beroe ved en afsagt Dom, en tredie Mand, som anseer sin Ret tilsidesat ved samme, skulde kunde standse Dommens Execution ved en blot Ankestævning, altsaa uden nogen Sikkerhedsstillelse for Følgerne af en slig Standsning. L. 1—24—54 kan nemlig ikke forstaaes om en Stævning, som udtages af hvilkensomhelst tredie Mand; og hvorvidt han virkelig har nogen retlig Interesse, som hjemler ham Intervention ved Appel af Dommen, kan ikke være Gjenstand for Paakjendelse under Executionsforretningen, ligesom det og her vilde være unyttigt at standse Executionen, da det dog stod til den Domfældte mindeligen at opfylde Dommen, jfr. Jur. Tidsskr. II. b. S. 16–18. Forsaavidt den tredie Mand ved

den afsagte Dom nødsages til at standse Execution ved formeligt Forbud eller Arrest, bliver rigtignok hans Interesse i en vis Grad afficeret ved den afsagte Dom, skjøndt den ei constituerer en res judicata for hans Vedkommende, men paa samme Maade kan hans Interesse ogsaa afficeres ved den Persons ensidige Handlinger, imod hvem han har en vis Ret, idet disses Udførelse ei kan standses uden ved Forbud eller Arrest.

§. 178.
Om Dommens Retsvirkning med Hensyn til Dommeren.

I de foregaaende Paragrapher er der handlet om Dommens Retsvirkning som endelig Afgjørelse af den omhandlede Retstvist med Hensyn til Forholdet mellem Parterne indbyrdes og mellem dem og tredie Mand, men ei om det Forhold som opstaaer ved Dommens Afsigelse mellem Parterne og Dommeren. Forsaavidt der da i Særdeleshed kan blive Spørgsmaal om Partens Ret imod Dommeren, naar den første mener, at der ved selve Dommen er tilføiet ham en Retskrænkelse, hvorfor han kan drage Dommeren til Ansvar, da ligger det i Begrebet om Dommerens Jurisdiction, hvorom handles i Processens almindelige Del, jfr. Hansens Proces I. S. 92 ff., at den civile Part i Almindelighed alene kan drage Dommeren til Ansvar for den af ham afsagte Dom ved dennes Indankning for den ved-

kommende competente Overret, da kun denne og ei en anden Dommer, som har at dømme i første Instants og altsaa kun er den første Dommer sideordnet, kan censurere den afsagte Dom*). Vel maa det antages, at en Retsbetjent, som ellers for sit Embedsforhold bør indstævnes for Overretten, ogsaa kan sagsøges i første Instants, naar han sigtes for at have gjort sig skyldig i et saadant særeget lovstridigt Factum, som kan bedømmes uden at censurere hans judicielle Virksomhed, t. Ex. Bestikkelse, Forfalskning, Underslæb, jfr. kongl. Resol. 3 Mai 1817**), men denne Undtagelse vil dog ei letteligen kunne faae nogen Anvendelse med Hensyn til Dommes Afsigelse, da netop kun Overretten kan afgjøre Dommens virkelige Urigtighed. Da derhos en saadan absolut lovstridig Handlemaade i Almindelighed constituerer en offentlig Forbrydelse, saa vil det i alt Fald, naar der ere virkelige Data tilstede for at en slig Forbrydelse er begaaet af Dommeren, være det i og for sig hensigtsmæssigste, og tillige for den paagjeldende Part tjenligst, at foranledige en offentlig justitiel Forfølgning imod Dommeren.

Endeligen bliver her endnu at erindre, at en Dommer ifølge vor Lovgivning maa ansees uberettiget til selv

*) En anden Sag er det, at naar Overretten blot har afgjort, at Dommeren er pligtig at give Erstatning, kan der om dennes Størrelse procederes i første Instants, jfr. N. J. A. XIII. S. 186.

**) See ogsaa Hansens Skifteret S. 202.

at forandre den engang afsagte Dom, idet Sagen ved den afsagte Dom fra hans Side er endeligen afgjort, og det omendskjøndt han senere maatte komme til den Overbevisning, at det antagne Resultat er urigtigt, jfr. L. 1—13—27, Instr. 7 December 1771 §. 27, Pl. 12 Mai 1784, m. fl. Dette antages endog at maatte gjelde med Hensyn til blotte Regnings og lignende Feil, der have indsneget sig i Dommen. Den begaaede Feil kan da alene rettes ved Appel eller frivillig Overenskomst mellem Parterne, navnligen under Form af et offentligt Forlig. At der derimod gives foreløbige under Sagens Drift forekommende Decreter og Beslutninger af Dommeren, som han selv maa kunne forandre, er tildels ovenfor berørt, og det samme forekommer endnu hyppigere ved flere Decreter og Beslutninger, som vedkomme enkelte extraordinære Procesarter, men disse Sætninger høre naturligvis ikke til Læren om Betydningen af den endelige Dom i en civil Sag, hvormed vi her alene have beskjeftiget os.